rra fuera z fizieronla grande qu
bre podria caber. E despues q c
fueró a sant anton y estuuieró mu
te el z començaróle a catar bié como
pedir gualardó delo que fizierá: z lle
a el z començaró le a lamer los pies z la
nos: z q les diesse su bendició. El fezó h
loa a nro señor porq las bestias mudas
niá fecho. Y dixo: bendicion sea a dios pad
es poderoso sobre toda criatura: ruego
des a mis bestias lo q a ti pluguiere: se
misericordia. Y entóces fizo su oració
sial dela cruz con su mano: z bédito los
fuessen: y ellos assi lo fizieró. E despue
fueron sant anton tomo el cuerpo del
hóbre: por los pies arrastrandole: y ec
enla cueua: z despues echo la trra sob
z amontono le: en guisa de monumen
tro dia fizo ... porq no fuesse el piador

charitas aũt inflãmata fuit ... ĩdicte ...
nullis aq̃s tribulationũ extingui potuit
Cañ. viij. dr. Aq̃ multe nõ potuerũt ex
tĩguere charitatẽ. Insup de amore mũdi ni
l habuit. sed tota amore diuino inflã
fuit. Vñ Hiero. in sermo. ad Eusto. in
totã eã incãduerat diuin⁹ amor. ita vt i
ea nil eẽt quod mũdan⁹ violaret affectus.
Ipsam etiã flectendã ad misericordiaz. nõ op
magna violẽtia precũ: sed leni deuotõ
diũ. z ideo vocat virgula. q2 cito flectit
Cañ. iij. de ea dr. Que est ista q̃ ascẽdit
terrũ sicut virgula fumi ex aromatibus
z thuris. z vniuersi pulueris pigmenta
Ipsa eñ hz flexibilitatẽ ad misericordiam. et
virgula. Hz leuitatẽ p oĩmodã innocẽ
nunq̃z habuit aliquod peti põdus. et
fumi. Habet etiã redolẽtiã per odorife
mã. z ideo dr. ex aromatibus. Itẽ hz de
m internã. z ideo dr thuris. Itẽ habet
uirtutũ plenitudinẽ z abundantiã. z iõ
uniuersi pulueris pigmẽtarij. ¶ Trigesi
a eius excellentia dr liberalitas. Nã li

... nullã p̃sus cũ
de pctis agit habere volo questionẽ. Scim⁹
eñ q̃ pl⁹ grẽ ei fuit collatũ ad vincẽdũ ex om
ni pte peccatũ: q̃ ↄcipere z parere meruit quem
ↄstat nullũ habuisse peccatũ. Sicut aũt an
geli z sci in grã ↄfirmati hñt liberũ arbitriũ i
bono ↄfirmatũ. ita ecõtrario demões hñt ip
sũz liberũ arbitriũ i malo ↄfirmatũ. fm theo
logos. maxie s. Bonauẽ. in. ij. dist. vij. et silr
dõnati. Btã autẽ virgo hãc excellẽtiã habuit
sup oẽs puros hoĩes. nã q̃ alij hñt p⁹ hanc
vitã: ipsa in hac vita s. ↄfirmatõz liberi arbi
trij i bono. ¶ Trigesimaquinta ei⁹ excellẽtia
dr liberalitas. Sup oẽs eteñi puras crea
turas ipsa fuit liberalis. vñ etiã liberalitas
multis rebus assimilat. Primo soli. q2 sicut sol
oritur super bonos z malos. vt ait saluator
Mat. v. ita ei⁹ liberalis misericordia relucet sup
bonos vt eos in grã custodiat. z sup malos:
vt illos a malo ↄũtat. vñ bernardus ait. Virgo btã
aũt velut altera solẽ induit. q2 ille sup bonos z
malos indiffĩter orit. Sic ipa q̃z pterita meri
ta nõ discutit. sz oibus exorabilẽ ac clemẽtissi
mã se expõit. oĩmqz necessitates amplissimo
misericordiat affectu. Scdo assimilat elemosynarie libe

A Maria liberalissima.

colonibus. de q̃ inqt Isi. xvj. li. ethi. c. v. q̃ vng
ũta intro posita ↄseruat incorrupta. Et io
Magdalena sumpsit alabastrũ plenũ vng
uento Joh. xij. z effudit sup capite Jesu. Iste
aũt lapis significat incorruptiõz q̃ fuit i btã
virgine. sine qua nõ fuisset digna suscipei se
vnguentũ pciosum pad isi. Vt eñ dr. j. Cor.
xv. Corruptio incorruptõem nõ possidebit.
Ecõtra vero dicit Sap. vj. Incorruptio facit
esse primũ deo. Secũd⁹ lapis dr auripigmẽ

B Auripigmentum.

tum. z alio nomine vocat arseraseus. auri spe
ciẽ pretendens i colore z habet virtutẽ dissol
uendi. attrahẽdi: z mundificãdi. vt dicit in
lib. de ppri. rerũ. Et significat inter beatã vir
ginem z Joseph dissolutõem ↄiũm ad car
nalem copulã. z mundiciaz ↄstitutis vtriu s
q̃z. ac mundũ z purũ matrimoniũ cũ maxia
amoris attractione. z quo ad oĩa que ad ẽẽn
tiã matrimonij requirunt. de quo satis dixi i
quarta pte principali hui⁹ opis. sermone vi.

D Adamas.

Terci⁹ lapis dicit adamas. de quo dr i lib. de
pprie. re. q̃ appellat gemma recõciliatõis et
amoris. Est aũt adamas (vt inq̃t Isi. xvj. li
bro. ethi. c. v.) cristallis lapis indicus durcie
maxime. z valde fortis. qui nulli cedit mate
rie. nec ferro quidez. nec igni. nec vnq̃z incale
scit. Vñ a grecis vis indomita appellat Sz
cũ sit inuictus. ac ferri ignisqz cõtemptor rũ
pitur tamẽ sanguine hirci calido z recẽti. cuius
fragmẽtis sculptores in signãdis z pforãdis
gemmis vtunt. que omnia possent beate vir
gini ↄuenienter aptari. sed solũ vnaz assimila
tionẽ explanabo breuitatis causa. z similiter
faciã de alijs lapidibus. licet ponã diuersas eo
rum ppietates. relinquẽs pspicaci lectori ea
rũ applicatõem put ei videbit. Sic ẽ adamas
nulli cedit metallo seu malleo pcutienti
ita btã virgo infrãgibilis stetit i patientia. z
nulli cessit psecutõi. Tacta tñ sanguie calido
filij sui. fuit mollificata ad compassionẽ. et i
teneritudinez resoluta. ¶ Quart⁹ lapis dicit

J Amethistus.

ametist⁹ etiã ipse indicus. q̃ inter gẽmas pur
pureas obtinet pncipatũ. fm Isi. vbi. s. et le
niter fundit ac emittit quasdã flãmas. z va
let ↄ ebrietatem. z facit vilẽ. Et (vt dr i lib. de
pprie. re.) valet ad repellẽdã malã cogitatio
nẽ. z ad bonũ ↄfert intellectũ. z inest ei molli
cies ad sculpẽdũ. Et similiter btã virgo inter
oẽs btõs charitate purpureos obtinet pnci
patũ. Nã de illa dr Prou. vl. Byssus z pur
pura indumẽtũ ei⁹. Ipsa eñ tota facta ẽ pur

... nis existẽtia i Sicilia. iuxta qu
pus fuit inuenta. vt dicit Isi. vl
oñr i pluribus locis inuenit. Et h
ppietates fm diuersa loca. i qu
tur. que simul collecte sunt. Iste
li de ppri. re.) valere eñ dicit ad
auertẽdas. ad sistendũ flumina
tunas. ad vitandũ i picula. Iten
hoiem gratũ z placentẽ z facund
ↄferre. Itẽ visui auxiliare. contra
z ↄtra venenũ valere. Hãc aũt
risto posuerũt in zaphiro i corona
que sup oẽs creaturas fuit deo d
li gratiosa. nosqz ei reddit placi
Vnde d illa dicere possum
j. Gratificauit nos i dilecto fili
xtus lapis dicit albeston. q̃ etiã (I
xvj. de ciui. dei) dicit assuston. E
Aug.) inuenit i Archadia. et se
nunq̃z extinguit. Vnde dicit Ji
apud gentiles i quodã temple
factũ candela brũ i quo erat luc
vt nulla tempestate nullo q̃z im
posset. Et similiter lucerna beat
ẽ inextinguibilis. de qua in figu
Moysi Exo. xxvij. Ardeat luc
tabernaculo testimonij corã dñ
erit cult⁹ zc. Et Sap. vij. dicit.
le est lumẽ illius. O potẽtes sec
res. O amatores mũdi: quãto
terna laudũ vestrarũ: Cito luce
extinguet Prouer. xxiiij. Lucer
nea sup ↄsueuit. spqz lucet. nulla
bras. Nunq̃z apud ipsaz virginẽ
mendies. q2 vt dr Isa. xviij. S
diana clara ẽ. ¶ Septim⁹ lapis
q̃ dicit Isi. vbi. s. q̃ est põderosi
nis distinct⁹ rubẽtibus. z calefact⁹
dicbus tenet calorẽ. Et io figura
q̃ ẽ põderosa. i. plena diuio am
ait Aug. i lib. ↄfes. Amor me
Erat etiã granida z põderosa
nis imẽsurate. nigra p humilita
Cañ. j. Nigra sũ sed formosa
est venis rubentibus. i. oim sctõz
amoribus. q̃ puenis amoris ta
quasdã ferunt i illã. Iste etiã
igne diuino. septẽ vitis tenuit
tẽpe. Ait eñ Grego. in quad
Magdalena. Quia septẽ die
ↄprehẽdit ... de septenario nu

[illegible] requieuit in vob. Vñ notan/
[illegible] ipsa reqẜeuit i sex generib⁹ hoim. et h
tãgit Eccl. xxiiij. vbi ait. Gyꝝ celi circuiui so
la. ꝓfundũ abyssi penetraui. ꝛ i omni terra
steti. ꝛ in oi populo ꝛ i omi gēte ꝑmatũ tenui.
ꝛ oim excellētiũ ꝛ sublimiũ colla ppria ṽtu/
te calcaui. ꝛ in oib⁹ reqẜez q̃siui. Ex qb⁹ ṽbis
h̃r. ꝙ ipa ꝯtēplatiuos facit cōtinue delectari
cōtēplādo celestia. ꝛ iō ait. Gyꝝ celi circuiui
sola. Tūc em̃ gyꝝ celi circuit. qñ ꝯtēplatiuos
celestia desiderare facit. Ipsa q̃ȝ ꝑsūptuosos
a sua ꝑsumptōe reuocat. faciēs eos timere
supplicia eterna. ꝛ iō ait. ꝓfundũ abyssi pe
netraui. Tūc em̃ ꝓfūdũ abyssi penetrat. qñ
facit ꝙ ꝑsūptuosus penã eius formidat. Ip
sa etiã tribulatos ad patiēs animat. ꝛ iō ait
ꝛ i fluctib⁹ marĩ ambulaui. Tūc em̃ i fluctĩ/
bus marĩ ambulat. qñ amaricatos ad ṽtu
tē patiē reuocat. Ipsa q̃ȝ auaros despicere fa
cit terrena. ꝛ iō ait. In oi tra steti. Tūc em̃ i
cordib⁹ terrenoꝝ stat. qñ eos ad terrenoꝝ ꝯtē
ptũ ꝓuocat. Ipsa etiã peccatores supare facit
vicia ꝛ pctã. ꝛ iō ait. In oi pplo ꝛ i oi gēte ꝑ
matũ tenui. Pctōres em̃ dicũt populi. i. de
populati. qꝛ demones eos p diũsa vicia depo
pulãt. dicũt etiã gētes. q̃si gentilit᷑ viuentes
Tūc ãt ipa i oi pplo ꝛ in oi gēte tenet ꝑma/
tũ. qñ facit vt ipsi pctōres vicãt ꝛ supent oē
pctm̃ Ipa q̃ȝ supbos reuocat ad hũilia. ꝛ iō
ait. ꝛ oim excellētiũ ꝛ sblimiũ colla ꝓpa ṽtu
te calcaui. Tūc ei excellētes ꝛ sblimes calcat
qñ supbos ꝛ arrogātes ad ṽtutē hũilitatĩs in
clinat. In oib⁹ ãt supdictĩ sex generib⁹ hoim
sic correctĩ ꝛ sic reuocatĩ ipa reqẜescit. ꝛ iō sbdit
Et his oĩb⁹ reqẜez q̃siui. O igit᷑ bñdicta ṽ
go q̃ ita libēter reqẜescĩ i uob. fac vt etiã nos re
qẜescam⁹ i te. ꝛ dic nob̃ illud Judicũ. ix. Sub
vmbra mea reqẜescite. Quia ṽo tu sp i deo re
qẜeuisti. iō etiã de⁹ sp requieuit in te. Vñ di te
nit ps. cxxxj. Hec reqẜes mea i seculũ seculi: hic
habitabo qm̃ elegi eã. Tu g̃ ṽgo bñdicta su
per oēs puras creaturas requiē hēs. Nã reqẜ
es ēfructũ sui laborĩ hēc. i. oēs. vbi glo. i ṽbo
requiē. C. de feri. De te ṽo q̃ infinitã laboꝝ
tuoꝝ mercedē possideas. dici pt̃ illud qd̃ dr̃ i
l. fi. C. de app. ꝑ. ꝓo. li. xij. l. Requiē laboꝝ
suoꝝ portauerit ꝛc. ¶ Trigesima ꝑma excellē
tia btissime ṽrgis dr̃ vulueratōis. Vulne
rata em̃ fuit multĩ gladijs siue sagittĩ. ꝓ qb⁹
i celesti gloria remuueratoꝛ maximã pcepit
Prim⁹ gladi⁹ fuit timoris. ꝓ q̃ rogat deũ ps

ietiȝ filialē. q̃ ꝑmanet in seculũ seculi. et q̃ ani
mã facit pulcrã Vñ ipa inq̃t Eccl. xxiiij. ego
mr̃ pulcre dilectōis ꝛ timoris. Scd̃s gladi⁹
fuit diuini sermōis. de quo dr̃ Heb. iiij. Ser
mo dei ē viu⁹ ꝛ efficax. et penetrabilior omni
gladio ancipiti. Istũ eni gladiũ Maria in
corde portabat. qꝛ ṽba dei sp in suo corde cō
seruabat. iuxͣ illud Lu. ij. Maria aũt ꝯsua
bat oĩa ṽba hec ꝯferēs in corde suo. Vnde
Amb. inq̃t. nec hystoria nec lr̃e docēt beãȝ
Mariã gladio vitã finisse. Incertũ ē autē
verba Symeō ꝓ gladio matiali dixerit. au ꝓ
ṽbo dei valido ꝛ acutiore ol gladio ancipiti.
Terci⁹ gladi⁹ fuit amorĩ. de q̃ ipsa inq̃t i spōso
suo celesti. Vulnerata charitate ego suȝ. De
his mb⁹ gladijs inq̃t Ber. Est sagitta que/
dã timor dñi. q̃ carnis desideria ꝯfigit ꝛ int᷑/
ficit: vt spũs salu⁹ fiat. Est etiã sagitta ṽmo
dñi viu⁹ ꝛ efficoꝛ: penetrãs vsq̃ȝ ad diuisiõeȝ
aie ꝛ spũs. Est etiã sagitta electa amor xp̃i.
q̃ aiam Marie nõ solũ ꝯfixit: sȝ etiã ptrãsi
uit: vt nullã i pectore ṽginali pticulã vacuaȝ
amore reliq̃rit. aut certe ptrãsiuit eã vt veni
ret vsq̃ȝ ad nos. vt de plenitudine ei⁹ oēs ac/
ciperem⁹. Quart⁹ gladi⁹ fuit ꝑsecutōis. qꝛ mlt
tas cũ aplis ꝑsecutōes est ꝑpessa. vt alibi de
claraui. Quint⁹ aũt gladi⁹ dr̃ doloris q̃ vul
nerata fuit i filij passiōe. Vñ expones Ber.
illa ṽba Symeōis Lu. ij. Et tuã ipsi⁹ aiaȝ
ptrãsibit gladi⁹. inq̃t. Vere ita ptrãsiuit vt
eã pl⁹ q̃ȝ martyrē ꝑdicem⁹. In q̃ nimirũ sen/
suȝ corporee passionis excessit ꝯpassiōis af
fectus. De his duobus gladijs vltimis ait
Amb. sup Lu. In scptura sacra gladij nõ le
tpalis tribulatio figurat᷑. iuxͣ illud. Gladiũ
euaginauerũt pctōres. Et itez. Gladi⁹ eoꝝ
intret i corda ipsoꝝ. Et de Joseph tribulato
dr̃. Ferrũ ptrãsiuit animã eius. Quãq̃ȝ aũt
multe tribulatōes animã trãsfoderint virgi
nis beatissime. illa tamē illic specialiter desi/
gnat᷑: que maternã trãsfixit viscera dño i cru
ce moriente. hec ille. His ergo quinq̃ȝ vulne
ribus: sicut filio suo fuit conformis. ita etiã
facta est particeps eius infinite consolatio/
nis. ¶ Trigesimasecũda ei⁹ excellētia dr̃ ma
gnificatōis. Nulla em̃ pura creatura ita de
um laudauit ꝛ magnificauit sic ipa. Sunt
aũt iteralia decē ꝑ q̃ de⁹ magnificari ꝛ lauda
ri pt̃. s. vox hũana. tuba. psalteriũ. cythara.
tympanũ. organũ. cymbalũ. sistꝝ. lyra ꝛ ty
bia. De quib⁹ generib⁹ istrumētoꝝ legit᷑. q.

Maria deũ sũme magnificãs.

[illegible]
um. Scd̃s mod⁹ ē ꝑ intellectualiũ opatōꝛ.
ꝛ iste mod⁹ ē mag̃ ꝓuectoꝝ ꝛ ꝓficientiũ. q̃ relĩ/
quũt sensibilia ꝛ visibilia. et ꝯuertũt se ad in
tellectualia. ꝛ tales deũ inueniũt. q̃ ait Pro
uer. viij. Qui vigilauerit ad me inueniet me
Terci⁹ mod⁹ ē ꝑ imediatã visionē. ꝛ iste est ꝑ
fectoꝝ. q̃ relinquũt sensibilia. ꝛ deserũt intelle
ctualia creata ꝛ imediate ad diuia ascēdũt. ꝛ
deiformes effecti deo se immediate vniũt. Et
istũ modũ querēdi deũ habuit btã ṽgo. De⁹
em̃ dr̃ ignis sol ꝛ amor. Btã aũt ṽgo iniciũ
fuit igne diuio inflãmata. ꝙ q̃dãmō fuit i ig
nē ꝯuersa. Cũ em̃ dicat Chris. de Paulo. ꝙ si
cut ferꝝ imissuȝ i ignē totũ efficit᷑ ignis. sic ip
se charitate succēsus tot⁹ effect⁹ ē charitas. ꝓ/
fecto h̃ multo magis dici pōt de ṽgine bñdi
cta. Itē intãtũ fuit sole diuio plustrata. ꝙ ip
sa sole fuit amicta. vt dr̃ Apoc. xij. Itē intan
tuȝ fuit amore diuino repleta. ꝙ tota fuit in
amorē liq̃facta. vñ dicebat Can. v. Aia mea
liq̃facta e vt dilect⁹ locut⁹ ē ¶ Trigesima ei⁹
excellētia dr̃ reqẜetōis. Sup oēs ei puras cre
aturas q̃etē iteriorĩ hoīs ꝛ vacatōȝ mētis sp
dilexit. ꝛ iō i thalamo suo clauso ostio mora/
bat᷑. Vñ inq̃t Bern. sup Missus ē. ꝙ nō ē cre
dēdũ ꝙ angel⁹ Gabriel qñ ad eã salutãdã ꝑ
rexit ostiũ aptũ inuenerit. sȝ subtilitate natu
re sue clauso ostio introiuit. Voluit aũt btã
virgo tumult⁹ fugere. ꝛ sibi vacare multis de
causis. Primo vt orōnes suas seeret⁹ deo of
ferret. Secũdo vt suã castitateȝ cauti⁹ custo
diret. Et istas duas causas ponit Bern. vbi
s. di. Ingressus est angel⁹ i secretariũ pudici
cubiculi. vbi ipsa clauso ostio orabat patrē i
abscondito. qꝛ nimiꝝ sibi i ꝓposito erat fre/
quentias hoim fugere. ꝛ colloquia vitare. ne
vel orãtis silētiuȝ turbaret. vel ꝯtinētis casti
tas tēptaret. Tercio q̃siuit q̃etē mētis: vt ad
suscipiēdã grãȝ spũssctĩ seabilitaret. qꝛ reqẜe/
scit sup humilē ꝛ q̃etũ Isa. lxvj. Vñ apli rece
perũt ipsũm scm̃ sedētes. s. i. a curis secularib⁹ q̃
escētes. Hin. etiã ē ꝙ filij Israel mãna recipe
nō potuerũt q̃diu fuerũt i egypto ꝛ donec ha
buerũt farinaȝ egypti. ꝛ donec trãsierũt mare
egypti. Ille eni esse i egypto dr̃ q̃ adhuc est i
pctō. ꝛ ille h̃ȝ farinã egypti q̃ retinet occasio/
nes pcti. ꝛ ille nōduȝ trasiuit mare egypti q̃
adhuc intricat᷑ curis mũdi. ¶ Quia igit᷑ btã
virgo ꝑfectã mentis q̃etē habuit. iō spũssan

Maria vacatiōe mētĩ ĩ q̃etũ quiensissima.

ꝑ gm̃ [illegible] reqẜescit semipl
es semiplena. In sctis aũt
fecte reqẜescit. qꝛ i eis est req
btã virgine fuit reqẜes ꝑfect
dicta dei mater sp vacauit
eius ꝑfectissime i illa reqẜeu
Eccl. xxiiij. In oib⁹ reqẜeȝ q̃
te dñi morabor. tunc ꝑcep
tor aim. ꝛ q̃ creauit me req̃.
meo. In figurã aũt ꝑdicto
ꝙ Noe trib⁹ vicib⁹ colũbã
ꝑma aũt vice non reqẜeuit.
inuenit. In scd̃a ṽo vice re
reqẜeuit em̃ aliq̃ȝtulũ i arbo
archã rediyt. In tercia aũt
qꝛ vita ad archã non red
telligi. ꝙ corda paludosa
fugit. In cordib⁹ ṽo sctōꝛ
sȝ nō ꝑfecte. qꝛ i eis aliqu
am inuenit. In cordib⁹ a
tũ ꝑfecte reqẜescit. qꝛ i eis
tiã carnis reperit. Et isto
ne ꝑfectissime reqẜeuit. cu
gnabat. nec aliq̃e mor⁹ lo
sȝ rōni pareb⁹ ob. diens eta
cere. ꝙ ipsa q̃etissima ṽgo
q̃escit i uob̃. Reqẜeuit ei ꝑ
nũc reqẜescit i celo. In h
ad corp⁹ ꝛ aiam. Quo ac
dũ ē) ei⁹ caro cũ aia nō h
caro alioꝝ. iuxͣ illud ad
scit aduersus spm̃. Aia
deo vnita fuit. ꝛ iō ꝑfecte
Vñ dicere poterat cũ ꝑ
ce i idipȝ dormiã ꝛ reqẜes
mō i celo i corpe ꝛ aia.
iij. In ciuitate sctã silr
ei⁹ corp⁹ i deo q̃etũ ad oēs
ei⁹ reqẜeuit i vidēdo faci
dicēdo voce illi⁹. nares ei
xp̃i. os ei⁹ i loquēdo ore
ei⁹ i tãgēdo ꝑsonã xp̃i.
cre reqẜescit. ei⁹ intellect⁹ i
veritatis. ei⁹ volũtas i
uitatis. ei⁹ memoria i
Et ꝓpt᷑ ista dr̃ de q̃libet
ci pt̃ de illa Isa. xxxij.
multitudie pacĩ i taber
quie opulēta. Ipsa em̃
multitudie pacĩ q̃etũ ac

D 22/ de Mayo año 1542

Hoc Volumen Hæc Continet.

Isocratis Oratio De Laudibus Helenæ e græco In Latinum Traducta Ioanne Petro Lucense interprete.

Tabula Herodoti In litterarum Ordinem Redacta.

Herodoti Halicarnasei Libri Nouem e Græco In Latinum Traducti Laurentio Vallense Interprete.

Chaues

Isocratis Oratio De Laudibus Helenæ e græco In Latinum Traducta Ioanne Petro Lucense Interprete.

Nonnulli sũt q̄ magnope sese efferũt si de re absurda & icredibili mediocriter possit di
cere & cõsenuerũt alii dicẽtes fieri ñ posse: ut falsũ dicat͛ neq̃ cõtradici posse nec debet
duas de rebus cõtrariis iter se orões haberi. Alii uero disputãt fortitudinẽ spiẽ iustitiã
unũ & iidẽ esse. Alii uero oẽs opam i hoꝝ cõtẽtiõe cõsumũt: q̄ nihil profũt. Sed his tñ
moleste sũt q eis adhæserũt. Ego uero si hãc dicẽdi curiositatẽ mõ extitisse aiaduerterẽ
& hac iuẽtoꝝ nouitate gloriari nõ tantope eos admirer: Nũc ãt qs adeo tardus est qui
nesciat protagorã & cæteros sophistas: q temporibus illis floruerunt: & hæc & his lon
ge difficiliora scripta & mõumẽta nobis reliquisse. Quis. n. Gorgiã leontinũ supaue
rit: q ausus est dicere nihil eoꝝ q̄ sunt eẽ: aut zenonẽ q eadẽ & fieri posse: & rursus non
posse oñdere conatus est: aut Melisũ q̄ cũ inumerabiles sint res & natura infinite hoc
omne scilicet unũ eẽ demõstratiõibus ꝓbare ñ timuit. Attamen cũ illi plane oñderint
facile esse de quo quis ꝓponere uoluerit falsã orationẽ haud difficulter iueniri posse: tñ
ab loco ñ discedũt: quos oportuit: hac supstitione abiecti quæ uerbis refellere posse se
dissimulat: rebus ãt ipsis facile refutat͛ scilicet ueritatẽ sequi: & i his actionibus quas in
uita: & i Re P. adhibemus: discipulos exercere & isticuere: ut haꝝ reꝝ peritiã cõseque
rẽtur: atq̃ illud aiaduertere lõge melius eẽ de rebus utilibus mediocriter opiari q̄ de iis
q̄ nullo usui sunt certissimã sciam tenere: & paulo i rebus magnis excellere q̄ in paruis
& ad uitã nihil ptinẽtibus præstare. Sed curãt uidelicet nihil nisi ut fiãt ex iunionibus
locupletes. Potest ãt ea quæ in disserẽdo posita ẽ phiaid efficere. Nam q res ꝓprias nec
cõmunes aut publicas curãt hac litigãdi ratiõe maxie delectãtur qui nec unã quidẽ ad
rem utilis repitur: sed illis qdẽ qui id ætatis sũt facile ignosci potest: si tali aĩo sunt prædi
ti. Oẽs. n. oĩbus in rebus ad ea quæ sunt admirabilia & excellẽtia eodẽ mõ afficiuntur.
His ãt doctrinæ & istitutionis uindicatoribus maxime succẽsendũ est. Accusant. n. si q
in cõtrahẽdis rebus queq̄ decipiũt: nec utuntur rõne. Ipsi grauiora q̄ illi & iiustiora fa
ciunt. illi. n. alienos dãno afficiunt: ii etiã cõsuetudine cõiunctis maxime nocẽt: Tãtope
re uero hanc mentiendi rõnẽ auxisse uidẽtur: ut nõnulli iam eos his rõnibus locuple
tatos iuentes scribere audeant mendicoꝝ & exulũ uita potiorẽ esse & admirabiliorẽ
q̄ cæteroꝝ hoĩum: eoq̃ utũtur argumẽto: si de malis rebus dicere possunt de pulchris
ac bonis copiosiusq̃ dicturos esse. Mihi uero oĩum ridiculosissimũ eẽ uidetur eos hãc
psuadẽdi rõnẽ q̄rere: sed reꝝ ciuiliũ ꝑitos iis rõnibus oñdere uelle: cũ ex his quæ ꝓfitẽ
tur facile dignosci ac demrãri possit. Nã qui de sapiẽtia ambigũt & sophistas se asserunt
nõ in his q̄ ab aliis græcis negligũtur: sed in quibus oẽs habẽt aduersarios exceller e cõ
uenit: & priuatis hoĩbus eẽ meliores. Nũc ãt simile quiddã mihi facere uidẽtur ut si qs
se oĩbus athlætis anteferret atq̃ eo descẽderet quo descẽdẽdũ alius existimaret nemo.
Nã quis oĩum nisi mẽte captus sit pestes & calamitates laudare aggrediatur: sed nimi
rum propter imbecillitatem eo confugiũt: & enim una est talium scriptoꝝ uia ac ratio
quam neq̃ inuenire neq̃ addiscere: neq̃ imitari facile est.
Cõmunes ãt & ꝓbabiles & iis nr̃is similes cr̃ones p͛ multas spẽs ac tpa q̄ difficulter pci
pi possũt & iueniũt & dicũt: & eo hñt difficiliorẽ cõsuetudinem quo grauiter & cũ di
gnitate loq̄ q̄ garulari & serio dr̃e q̄ iocari laboriosius existiat: cuius qdẽ rei maximũ id si

gnũ eſt:q᷑ eorꝫ qui bombilios & ſales & alia eiuſdẽ generis laudare uoluerunt:neminẽ
unq̃ defecit orõ. Qui uero de bonis:aut pulchris:aut uirtute præſtãtibus aggreſſi ſũt
parem rebus ipſis orõnem excogitare nõ potuerunt. Non eſt.n.eiuſdẽ mẽtis & inge-
nii de utriſq̃ rebus ꝓ dignitate dicere. Sed parua uerbis facile uincũtur: ꝓ̃ſtantiũ uerbis
magnitudo difficulter attigit̃. Ac de iis qdẽ q̃ illuſtriora ſũt raro iuẽit̃ qđ ab aliis prius
dictũ nõ fuerit. De iis aũt q̃ tenuiora & humiliora ſũt qđcũq̃ dixeris ꝓpriũ id ẽac tuũ.
Quo fit ut eũ q̃ de Helena ſcripſerit ex oĩbꝰ q̃ bñ dicere aliq̃d uoluerũt potiſſimũ lau
dẽ:& eã mulierẽ maxĩe cõmẽdare uoluerit:q̃ & genere & pulchritudĩe & gloria ma-
gnope excelluit: q̃quã ñ nihil eũ ꝓteriſſe uideãꝛ.dicit.n.helenæ ſe laudationẽ ſcripſiſſe
ſed defẽſionẽ potius eorꝫ q̃ ab ea geſta eẽ mẽorãtur lr̃is mãdaſſe mihi uidetur q̃ qdẽ ñ
eiuſdẽ generis nec eiſdẽ de rebus hĩ orõ:ſed oĩo diuerſa exiſtimãda ẽ. Ea.n.defẽdimus
q̃ iniuriæ culpã ſubſtinẽt: Quæ uero aliquo boni genere ꝓ̃cellũt laudãus. Sed ne qdem
qđ oĩum facillimũ eſt facere uideãr alios repræhẽdẽs:& nihil meorꝫ ꝓferẽs his omiſ-
ſis quæ ab aliis dicta ſũt hac ipſa de muliere iã dicere aggrediar. Ac pricipiũ orõnis meæ
faciam ipſius initiũ generis.

Nã cũ Iuppiter multos ſẽideos ꝓcreaſſet:huiuſce ſolũ mulieris pr̃ phiberi uoluit Cũq̃
lædæ filios & Alcmene natos ſingulari ſtudio ꝓſequeretur:eo pluris Helenã q̃ Hercu
lẽ fecit:ut cũ huic robur ac uiris dediſſet:q ui q̃dã & ĩpreſſiõe cæteros oẽs ſuparet:huic
uni pulchritudinẽ tribuerit:cui ꝓfecto robur ac uires cædũt & eius ĩpio ſubiguntur:
cũq̃ illud ſciret ſplẽdorẽ & gloriã nõ quieſcẽdo:ſed agẽdo ac bellãdo cõparari ſolere nec
eorꝫ mõ corpora ĩ deos referere:ſed nomẽ & famã ĩmortalẽ reliquere ſtatuiſſet: hu-
ius quidẽ laboribus refertã eẽ uoluit illius ãt cõſpicuã & illuſtrẽ:& de q̃ multi ĩter ſe cõ
tẽderẽt naturã formãq̃ cõpoſuit. Primus.n.oĩum theſeus ægeo pr̃e habitus: re uera
Neptũo ſatus Helenã cũ uidiſſet nõdũ ĩtegra ætate florẽtẽ:ſed forma & pulchritudĩe
cæteras ſupãtẽ tãto pe illius ſpecie captus eſt alios uĩcere aſſuetus:ut cũ hic patriã maxi
mã haberet:& regnũ firmiſſimũ uiuere ſibi nõ exiſtimãs neq̃ ꝓ̃ſẽtibus bonis eẽ cõtẽ-
tũ ſi illius neceſſitudĩe & cõiũctiõe carẽdũ eſſet. Poſtq̃ mulierẽ ab his quarꝫ ĩ poteſta-
te erat:obtinere nõ potuit:q᷑ ætatẽ filiæ & Apollinis oraculũ expectare decreuerat cõtẽ
pto ĩpio Tyndari: & caſtoris:ac pollucis uiribus oĩbus deniq̃:caſibus atq̃ ꝑiculis lacæ-
demõe neglectis:ui correptã ad Aphidna agri attici deportauerit:tãtũq̃ piritoo:qui hu
ius rapinæ pticeps fuerat ſe debere exiſtiauit. Vt cũ Iouis & Cereris filiã uxorẽ ducere
uellet:& Theſeũ ad inferos deuocaret. Vbi cõſilio ab ipſo Theſeo deterreri nõ potuit:
poſito ante oculos periculo:atq̃ certiſſima calamitate propoſita:tamen illum ſequi nõ
recuſauerit hanc illi mutuam operam debere ſe putans nihil non ſuſcipere quod piri-
thoo fuiſſet inuictum:q᷑ ille ad iniuriam ſocius extitiſſet recordatus. Quod ſi is a
quo hæc acta fuiſſe memorantur:unus de multis extitiſſet:ac non maximus quidem
uir ac longe princeps:nondum perſpicuum eſſet:utrum oratione mea laus Helenæ:
an potius theſei accuſatio contineretur. Nunc autem cæteros qui ab hominibus com-
probantur ĩueniemus alium alia laude carere:huic fortitudinem hac uirtutem defuiſ
ſe:hunc ſapientiam deſyderaſſe:alium modeſtiæ commendatione priuatum eſſe. Huic
autem omnino nihil defuiſſe:quod ad perfectam ex omni parte conſumatamq̃ uirtu
tem pertinferet: Videtur autem pluribus de hoc uiro eſſe dicendum. Hanc enim ego
maximam fidem Helenam laudare uolentibus.ac certiſſimam probationem eſſe ar-
bitror:ſi eos qui mulierem adamauerunt:atque admirati ſunt cæteris hominibus cla-

riores & admirabiliores fuisse ostenderimus. Nam quæ nostris temporibus ac nostra memoria facta sunt: nostra opinióe ac iudicio ea iure discernimus. De rebus uero adeo uetustis ac priscis eorum qui tunc prudentes essent: temporibus illis exciterunt: iudicium sententiamq; sequi debemus. Habeo igitur de theseo quod uerissimum pulcherrimumq; possum dicere: q; cum æquali Herculi fuisset gloria rerum gestarum eum illo ac laude certauit. Non enim eisdem modo armis se instruxerunt: & eodem telorum genere ornati fuere: sed genere & consanguinitate digna secuti: similibus quoq; studiis & exercitationibus usi fuisse reperiuntur. Ex fratribus enim procreati. ex Neptuno ille: hic ex Ioue germana quoque studia & affinia instituta tenuerunt. Soli enim omnium qui ante se fuerunt propugnatores se uitæ hominum se præstiterunt. Accidit autem ut alter maiora & illustriora: alter uero utiliora & uniuersis gentibus cõiunctiora pericula sustineret. Huic enim Euristheus imperauit: & boues ex erithea propulsas abigere: & hesperidum mala deportare: & cerberum ab inferis deducere: & alios eiusdem generis labores iniunxit: qui non tam aliis emolumentum & utilitatem q̃ periculum ei & pestem allaturi uiderentur. Theseus autem sui compos ac libet ea potissimum certamina delegit: ex quibus aut græcorum aut patriæ benefactor & conseruator erat existimandus: & tuarum a Neptunno immissum: agrum atticum uastantem: quem uniuersi excipere non audebant: solus omnium cum in potestatem redegisset magno metu ac difficultate ciues suos & colonos liberauit. Postea cum lapithis & exercitu aduersus centauros ducto hominum genus Biforme: qui non solum celeritate: sed robore ac uiribus cæteros homines superabant: & urbes partim diripiebant partim direpturi uidebantur: quibus interitum direptionemq; minabantur. his præliis superatis insolentiam eorum contumeliamq; repressit: atq; conuertit: ita haud multo post omnium illorum stirpẽ ac genus sustulit. eodẽ tẽpore mõstrũ illud ĩ creta enutritũ susceptũ uero ex pasiphæ Solis filia: cui oraculo Apollinis ciuitas atheniẽsiũ quot annis bis septẽ pueros liberos totius multitudinis tributũ mittebat: quos cũ ad ĩniustã & manifestã mortẽ abduci uidisset: & adhuc spirantes & uiuos quæstibus & suorũ lachrimis lugeri: ita grauiter tulit tanta indignatione animi cõmotus est: ut honeste mori q̃ turpiter uiuere satius esse duxerit: si eius ciuitatis principatũ teneret: quæ tã funebre tãq; miserandum tributum hostibus & inimicis pẽdere cogeretur. Itaq; naue profectus & monstro ex tauro hominеq; composito consilio atq; animo superato liberos ex faucibus minotauri propemodũ euulsos & conseruatos parentibus restituit: & ciuitatẽ iniustissima & acerbissima seruitute uĩdicauit: ut eiusmodi imperio quod uix effugi posse uidebatur: amplius non obtemperaret. Nãq; de theseo dicere aggressus: uereor interim multas ab eo res fortissime ac prudentissime gestas silentio præterire: si Scyronis: Cercionis & aliorum sceleratissimorum hominũ improbitatẽ impietatẽq; minime proposuerim. Q uibus cũ theseus congressus multis ac maximis calamitatibus græciam liberauit. Sed me iam longe prouectum esse ĩtelligo. Ac uereor ne quibusdam magis ĩ laudando theseo: q̃ ĩ commendanda Helena: quod a principio ĩstitueram studium meum collocasse uidear. Q uos ob res nec illos offendam si quid forte iuite audiant: plurima præterire cõstitui: de cæteris uero p mea facultate q̃ breuissime dicere ut & illis & mihi aliqua ex parte satisfaciam: neq; illis omnino cessisse uidear qui inuidia corrupti: omnia quæcunq; de alicuius laude uberius copiosiusq; dicũt: repræhẽdere cõsueuerũt. His igitur ĩ rebus ĩ quibus ipse per se solus ac sua sponte se pericu-

lis obiecit: uirtutem ac fortitudinem suam potissimum declarauit: summam uero rei
militaris & rei bellicæ peritiam atq; usum illis in præliis quæ cum uniuersis ciuibus su-
is fortiter & multotiens depugnauit. Religionem uero & in deos imortales animi pie
tatem in adrastum: & Herculis filios quos miseros ac supplices misericordia atq; opi-
bus suis subleuandos putauit. Ad-asto enim eos qui sub cadmæo prælio apud thebas
cōmisso ceciderant: thebanis etiam nolentibus & inuitis humādos curauit. Reliquas
uirtutes & temperantiam ac moderationem cum his quæ ante dicta sunt: tum i his po
tissimum ostendit in quibus Rem. p. administrauit. Nam cum uideret nonnullos ciui
bus suis ui imperare uelle: & aliis tamen seruire: & eos qui periculosam ac solicitam ui-
tam cæteris constituerunt: ipsos in summo metu uiuere: & perpetuo bellum gerere cū
suis quidem ciuibus aduersus hostes: cum aliis uero quibusdam aduersus ciues petere
templa deorum immortalium: & res sacras legere ac furari: optimos ciuium interfice
re: coniunctissimā fidē nullam habere. Nihil autem aut quietius uiuere q̄ qui propter
facinus comprehensi ad mortem ducuntur: foris beatos: intus uero cæteris tristiores.

¶ Quid enim tristius quam uiuere uerentem semper ne qui eorum qui nunquam a
suo latere discedunt illum conficiat: ac nihilominus custodes q̄ insidiatores formidantē
is omnibus spretis atq; contemptis & huiusmodi homines non principes ciuitatis. sed
morbos quosdam & pestes esse facile declarauit. faciliusq; esse simul & imperium i sua
ciuitate retinere & pari cum suis ciuibus iure uiuere. Ac primum omnium ciuitatem
sparsim & per agros antea dissipatam in unum locum collectam atq; compositam ta-
lem ac tantam reddidit: ut ex illo nostris etiam totius græciæ magnitudie atq; opibus
teneat principatum. Postea communi patria constituta & animis ciuium in libertatē
uindicatis pari atq; æquali iure omnibus istituto effecit: ut de uirtute ciues iter se quo
dam modo certarent. Nec dubitauit minus se inter eos principatum retēturum: si uir-
tutem exercerent: quam si eam negligerent. Cunq; illud probe sciret iocundius eē a pru
dentibus ac fortibus uiris honorari: q̄ ab ignauis ac seruis coli: tantū abfuit ut inuitis
ciuibus suis quidq̄ faceret: ut cum ille populum dominum omnium rerum constitue
ret: solum tamen illum multitudo regnare uoluerit. Sic enim ei persuaserant ciues fi-
delius ac liberius sub eius regno quam sub communi omnium libertate & publica do
minatione uicturos. Non enim id quod alii facere consueuerunt: labores aliis mpone
bat: solus ipse uoluptatibus fruebatur: sed pericula sua esse uolebat: commoda uero &
utilitates i medium proponebat. Sic igitur uixit: ut nullius unq̄ insidiis peteretur.

Charus omnibus neq; mercenario exercitu neq; externis copiis imperium cōseruauit
Ciuiū beniuolentia septus: licentia quidem ac potestate regnans: officiis uero ac meri-
tis conferendis pricipem se multitudis præstans: adeo iuste & honeste ciuitatem gu-
bernauit: ut eius legibus & istitutis stabilita etiam nunc maneat: & græciæ imperium
teneat. Iouis filiam & huiusmodi uirtutis ac modestiæ compotem: quis laudaudā non
existiauerit: & oi cultu & honore afficiendā: & oibus denique quæ unquam fuerunt
iure optio anteponēdam. Nullū. n. neq; testem religiosiorē: neq; iudicē prudentiorē re-
perire poterimus de his qbus Helena bōis p̄ter cæteras mulieres p̄dita fuisse cōmemo
rat: quā singularem ipsius thesei prudētiā: & oibus in rebus egregiā sapiam. Sed ne di
cendi inopia eodē i loco diutius uersari uidear: & unius uiri gloria ad helenæ cōmenda
tionem abuti ad eaq; restant me cōferā. Descēsu igit' thesei ad iferos helena cūi patriā

lacedæmonem reuertiſſet & per ætatē nubere poſſet:oēs q ea tempeſtate principatū
aut regnū in ſuis ciuitatibus detinebāt:eandē de illa ſníam eundē animū habuerunt.
Nā cū in ciuitatibus ſuis mulieres primarias i matrimoniū ducere poſſent:domeſticis
nuptiis deſpectis omnes helenam illam petituri ad eandem ſe contulerūt. Cūq; adhuc
incertum eſſet qs illam foret uxorem ducturus.id qd communiter oībus contingere
poſſet:ſic propoſuerunt oēs futurā de muliere potiūda pugnā atq; certamē:ut cōi cō-
ſenſu ſimul congreſſi mutuā fidē inter ſe dederīt:auxilio futuros ſi qs cui mulier ſemel
obtigiſſet eripere conaret:exiſtimās uidelicet eoꝝ qlibet eū ſe futurū cui potiri contin
geret: & eiuſmodi fidē atq; opē ſibi comparari quos oēs ꝑter unum ſpes atq; opinio fe
fellit:illud tñ accidit qd omnes cōiter de muliere fuerāt opinati:paruo deinde īteriecto
tpe de forma inter deas orta contentio:quouis Alexander priami filius diſceptatot ac
iudex electus fuerat:cū Iuno totius Aſiæ imperium daret. Pallas in bellis ac præliis uir
tutē ac uictoriā. Venus Helenæ nuptias polliceretur cū ſpēm corpoꝝ diuinoꝝ diſcer-
nere neqſſet:preſtrictis deoꝝ pulchritudine oculis:ad munerum præſtantiam neceſ-
ſario ſe referens coniunctionem & coniugium Helenæ cæteris oībus antepoſuit:non
ad uoluptates reſpiciēs C ꝗquā ſapientiū iudicio multis bonis potior ē uoluptas Que
rum tñ nihil ad eā cōcitatus eſt:ſed Iouis affinitatem cōcupiuit: & eius ſe generum &
affinem dici uoluit:pluriſq; fecit ac pulchrius eē exiſtimauit talē dignitatē:ꝗ totius aſiæ
imperium conſequi. Magna.n.regna magnos principatus peſſimis ac uiliſſimis homi
nibus ſæpe contingere. Tali uero muliere cui potiri aliqñ cōtingeret:futuꝝ poſtea ne-
minē.ꝑterea nullū ſe filiis pulchrius patrimoniū relinquere poſſe iudicauit:ꝗ ſi eos cō
paraſſet ut ab utroq; genere & utriſq; parentibus:ab Ioue originem ducerent. Noue-
rat eteni cætera fortunæ bona facile cōmutari:nobilitatē uero generis ꝑpetuo ap̄d eoſ
dē ꝑmanere ut hæc eius optio delectus atq; iudiciū ad uniuerſum genus ꝑtinuiſſe ui-
deatur. Nemo igitur q ſana mēte ſit huiuſmodi cōſilia & rōnes accuſabit. Nonnulli ue-
ro qui ante rem aīaduertere nihil poſſunt. Sed reꝝ euentus ſolū conſiderant. Alexan
drum auſi ſunt repræhendere: & conuitiis inſectari quorum ſtultitia ex eorum male-
dictis ab oībus facile cognoſci poteſt. Quid.n.fieri pōt ut non ſint oīum merito ridicu
loſi:ſi naturā ſuā tanti faciunt:ut illi ſe præferant quē dii īmortales iudicio ſuo præſtan-
tiſſimū omnium eē iudicarunt. Non enim cum in tantam contētionē deueniſſent:eū
diiudicandæ litis auctorē potiſſimū delegerūt:qui non ingenio ac prudētia cæteros an
tecelleret. Sed tantum in deligendo iudice ſtudiū poſuerūt:ꝗti rem de qua diſceptaba-
tur faciebant. Oportet aūt conſiderare qualis Alexander fuerit:neq; de illo ex earū ira
cundia ac dolore:quæ quod optabant:non aſſecutæ ſunt:ſed ex iudicio ac delectu quo
cōi conſilio & conſenſu prudētiam illius potiſſimū delegerunt. Nihil.n prohibet quo
minus ēt q nil cōmiſerint aliqd a melioribus mali patiantur. Talē uero honorē cōſequi
ut mortalis ad īmortaliū iudiciū adhibeat:qſquā nullo mō ̄t niſi ſingulari ſapiā ꝑditus
fuerit. Illud āt ſatis mirari ñ poſſū:ſi qs illū ſibi male cōſuluiſſe exiſtīauit. Qui cū hanc
ſibi uitā agendi decreuerit:cuius grā cōplures ſemideos morte obire uoluerint. Quo
.n.modo ſtultus non eſſet ſi eū deas inter ſe de pulchritudine cōcertātes aīaduerteret:
ipſe pulchritudinē deſpiceret. Maximū igitur illud donū iudicauit:de quo deas tanto
ſtudio inter ſe contendere uidebat. Quis enī Helenæ nuptias unquā contēpſit:cuius
rapinam græci tam grauiter & acerbe tulerunt:ac ſi uniuerſa græcia capta ac direpta
eſſet Barbari uero tantopere animos extulerunt:quaſi omnes græcos in poteſtatem

redegissent. Nec uero ignorari põt quo pacto ex ea re utriq; affecti fuerit. Cætera qui
dem æquo aío tulerunt neq; oío commoti sunt ob hanc uerorẽ tãtum bellũ excitaue
ruot non solum doloris atq; iræ magnitudine: sed tpis longioquitate & multitudine ap
paratus: ut nullũ maius añá bellũ fuisse cõmemoret. Cũq; barbari reddẽda ac restituẽ
da Helena leuari obsidiõe: & prorsus bello liberari possent: græci uero tãtá rem negli
geodo reliquũ tẽpus tuto sedes suas colere neutri iis conditiooibus conrẽti esse potue
runt: sed barbari & urbiũ excidia & agroꝝ direptiones paruifecerunt: modo Helenã
retinerent: græci & alieno agro consenescere neq; suos reuisere neq; í patriã ad suos re
uerti: ac barbaris prædã relinquere maluerunt: oeq; ea fecerunt q; se aut illi Alexandro
aut menelao uindicare uellent: & eoꝝ gratia tãtope contendere. Sed barbari pro asia:
græci pro Europa pugnãdũ extimauerunt regionẽ rati ubi Helena esset: eam beatis
simã fore. Tantus uero amor laboꝝ & illius expeditionis ñ solum græcos & barbaros
sed ẽt deos accendit: ut ne filios quidẽ suos a bello troiano & prælíis q̃ circa ilium fue
rant: deterruerint. Sed iuppiter cũ sarpedonis fatũ prouideret. Aurora mẽnonis. Ne
ptunous cygni. Achillis theris: tñ eo oẽs ad bellũ citatos una cum reliquis demiserũt
pulchrius esse rati pro iouis filia decertantes cadere q̃ eius belli ac periculoꝝ quæ p illa
susciperentur ímunes. Sed quid ea mirari oportet quæ de filiis suis statuerunt. Graui
us enim pro Helena dii immortales pugnauerunt q̃ cum aduersus gigantes præliũ cõ
miserunt. Nã cũ gigantibus cõcordes: & inrer se cõiuncti simul & unanimiter pugnas
inierunt. Pro helena uero cootrarias inter se acies instruxerunt: & aduersis telis alter al
terum petiuerunt: quæ cũ ita sint: & illi merito eo fuerunt animo: & ego eam tãtis lau Nota lau
dibus cumulare possum & debeo maxima. o. partem habuit pulchritudinis q̃ dignis des pul
simã: præciosissimã augustissimã deoiq; oíum reꝝ existíauere. Est aũt facile q̃tũ possit chritud
q̃tunq; ualeat formæ dignitas intueri. Multaq; nãq; reperiuntur q̃ fortibus aut sapien nis
tibus aut iustis pluris fiant & longe añponãtur: eius ãt q spẽm hẽat nullam atq; oí pul
chritudine priuatus sit q; ametur nihilo oío inuenietur: cõtra ea despiciatq; cõtemni ui
deas nisi quæ hanc speciem & formã aliq̃ ex parte cõnsecuta esse uideantur: & ob eam
rem nirtutẽ in præcio eẽ atq; uehemẽter probari q; nullũ est speciẽ studium pulchrius
nulla pulchrior exercitatio. Q uãtũ uero cæteris præstet pulchritudo: quoꝝ desiderio
affecti sumus: ex hoc maxime cognosci potest. Nã cætera quoꝝ usum desideramus í
sequi tantum cupimus: ultra nil nostris animis afficimur: aut laboramus. Speciosarũ
uero rerum natura nobis innatus est amor: qui eo maiorem uim habet q̃ cõsiliũ ac ra
tio: quo res ipsa est melior: & intelligentia quidẽ aut alio uirtutis & ingenii genere præ
stantibus inuidemus: nisi quottidianis beneficiis nos ad se amãdos alliciãt: aut alia ra
tione compellant. pulchros autem simulac uidemus statim diligimus: & in eis colẽdis
quasi dii sint: nunq̃ defatigamur: libentiusq; his seruimus q̃ cæteris imperamus maio
rẽq; gratiam habemus multa iniungentibus q̃ nihil omnioo nobis mandantibus: &
alios cæteris seruientes uituperamus: & assentatores uocamus. Pulchritudini uero fa
mulãres industrios quosdã & elegãtes esse dicimus. Tantam uero pietatem & proui
deotiam ad hanc famæ dignitatẽ uetustatemq; solemus adhibere ut quibus nam for
mosas esse contigerit: si forte male usu ætatis florem uitio demus. & maiori ignomi
nia afficiamus: quam qui in aliorum corpora libidini suæ obsequenti fuerũt. Q ui ue
ro quasi aditum qooddam ab improborũ iniuria & petulantia: spẽm suã tutã inacces
sã obseruauerũt: sic eos í reliquũ tp̃s obseruãus: ut q uniuersã ciuitatẽ cõmodo aliquo

ac bono affecerint. Sed q̄d colligendis hoīum opiniōibus īmorari oportet. Iupiter.n. penes quē deoꝝ sūma est: in aliis rebus uim suā ōn̄dit. Pulchritudini uero semp̄ cessit & ut ei iungeret̄ ad oēm hūilitatē descēdit. In forma.n. uersus Amphitriōis ad Alcmenā uēit. Cū danaē i hymbrē aureū muratus cōsuetudinē hūit: cygnus effectus i Nemesis gremiū cōfugit: in eundē cōuersus lædā cōpressit. Semp̄ denię dolo nunq̄ ui huiusmōi spēs ac naturas occupasse uidetur. Eoq; pluris apud deos īmortales q̄ apud hoīes pulchritudo fit: ut uxoribus suis si aliq̄n amori cesserit facile ignoscant. Licet.n. multas deas enumerare: quas pulchritudo mortalis eripuit: quaꝝ nulla factū suū quasi turpe celare uoluit. Sed quasi pro re honesta magis hymnos ac laudes q̄ silētiū q̄suit aut latebras. Maximū uero huius rei argumentum ē. plures.n. propter pulchritudinē i numerū deoꝝ delati sunt. q̄ ppter alias uirtutes: quos oēs Helena tantope supauit: quo pluris uēustati habuit. Non.n. īmortalitatē solū adepta est: sed parē ēt diis īmortalibus uī cōsecuta: primū quidē f̄res fato iā functos i deos retulit: deinde eum tantæ mutationis fidē facere uoluisset: tā claros & illustres illi honores tribuit: ut nautis tēpestate dep̄hēsis si q eos suppliciter inuocauerint: auxilium ferant. Deindeq̄ p laboribus ac piculis sua cā susceptis tantū gr̄æ Menelao tettulit: ut pelopidaꝝ gn̄e extremis calamitatibus ac malis affecto: ac ppemodū extincto: nō mō eū tātis calāitatibus eripuit: sed mortalē īmortalitate donata cōtubernalē sibi assessorē i ppetuū cōstituerit: atq; eaꝝ reꝝ Spartha testis ē cultrix uetustatis & monumētoꝝ oium ueterꝝ cōseruatrix. Nā tēporibus ēt nr̄is apud theranas more p̄rio rē diuinā illis faciūt: nō tāq̄ heroibus sed tāq̄ diis īmortalibꝫ Oñditāt & Sthesichoro poetæ uires suas Helena: Nā cū p̄mū cœpisset cāere & acriter in eam inuectus esset caecus factus est. Cognita uero suæ calāitatis cā eū palinodiā recātasset p̄stinus uisus ē redditꝰ. Quidā uero homeridaꝝ obseruatā ī somniis homero helenā dn̄t: eiq; mandasse ut suā mortē q̄ cæteroꝝ uitā admirabiliorē optabilioremq; suis uersibus faceret: & helenæ bn̄ficio effectū esse ut homeri ars ac poesis tātū uenustatis ac nobilitatis apud oēs cōsecuta fuerit. Sic igitur q̄ uel pœnā sumere uel bn̄ficiū reddere pōt copiosos ac diuites oblatiōibus ac sacrificiis: & aliis honor bꝫ helenā placare ac uenerari oportet. Sapientes uero ac ph̄os aliquid dicere cōari dignū iis qbꝫ p̄ter cæteros excelluit. Tales.n. primitiæ doctos & liberaliter īstitutos decēt. Sed lōge plura q̄ dixi p̄termissa sunt. nā præterq̄ q̄ multa sūt uel iuēta uel artes: uel q̄dā aliæ utilitates q̄ illi merito assignari possint: & bellū troianū referri q̄d græcis barbari seruiūt sine ulla cōtrouersia helenæ profecto acceptū ferre debemus. Nā & cōcordiæ græcis cām fuisse: & illius aduersus barbaros expeditiōis: helenā fuisse iueniemus. Ac p̄mū europā aduersus asiā trophæū statuisse: ex quo tāta reꝝ cōmutatio facta ē: ut an̄ bellū troianū & heroica tp̄a barbari crudelitatibus usi: & p̄ria pulsi: græcis ciuitatibꝫ īparēt. Danaus.n. pulsus ex ægipto argos occupauit. Cadmus Sidonius thebis regnauit. Caresq; ægei maris insulas hītarūt pelops tātali filius uniuersā pelopōnesū tenuit: post uero troianū græcoꝝ genus tātū profecit: adeoq; auctū ē: ut magnis urbibus: multis ac maximis regiōibus barbaros mulctauerunt. Quæ q̄dē oīa siqs āplificare: ornare: atq; expolire uoluerit: eā materiā hēbit: ut ei deesse n̄ possit orō. Vn̄ helenā extra ea q̄ dcā sūt laudar̄ poterit. Sed multa præterea n̄ hōesta & pulchra solū: uerꝫ ēt noua q̄ de helena dici possit inueniet.

Isocratis Orationes De Laudibus Helenes E Græco In
Latinum Traductæ Per Ioannem Petrū Lucēsem Finis.

M

·N·

·O·

Finis Tabulæ

HERODOTI HALICARNASEI LIBRI NOVEM.

Clio	Liber	Primus
Euterpe	Liber	Secundus
Thalia	Liber	Tertius
Melpomene	Liber	Quartus
Terpsichore	Liber	Quintus
Erato	Liber	Sextus
Polyphymnia	Liber	Septimus
Vrania	Liber	Octauus
Calliope	Liber	Nonus

Herodoti Halicarnasei Historie Liber Primus:qui inscribitur
Clio:ex græco translatus Laurentio Vallense Interprete.

HERODOTI Halicarnasei historiæ explicatio hæc ē: ut neq
ea quæ gesta sunt:ex rebus humãis obliterētur ex æuo:neq
ingentia & admirãda opera:uel a Græcis edita:uel a Barbaris
gloria fraudētur:cum alia:tum uero qua de re isti inter se bel
ligerauerũt. Persarum eximii memorãt dissensionum aucto
res extitisse Phœnices:quia mari quod Rubrũ uocat:ĩ hoc
nostrum proficiscentes:& hãc incolētes regionem: quã nũc
quoq incolunt:longinquis cõtinuo nauigationibus ĩcubue-
runt:faciendisq Aegyptiarum & Assyriarum mercium uecturis ĩ alias plagas: præci-
pueq Argos traiecerunt. Argos & enim ea tēpestate omnibus ciuitatibus regionis:q̃
nunc Græcia nominatur:antecellebat. Huc appulsos phœnices mercimonia exposuis
se:& quĩto sextoue q̃ appulissent die cũctis fere diuēditis fœminas ad mare uenisse cũ
alias multas:tum uero regis filiam:cui nomen esset idem quod græci tradunt Io filiã
Inachi. Dumq hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarētur:quæ cuiusq auiditas
maxime ferebat:in eas phœnices sese adhortatos impetum fecisse:& ipsarũ plerisq au Io a phœ
fugientibus Io cum aliis aliquot raptã fuisse:eisq in nauem ĩpositis phœnices in egy- nicibus
ptum uela fecisse. Hunc itaq in modũ Io in egyptum abisse memorant persæ nõ quẽ rapitur
admodum græci:& hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc græcorum quosdã
quorum nomina non tradunt nec tenent:tyrum appulsos filiã regis rapuisse europã
Fuerunt autem hi cretes:illisq par pari repensum. Verum postea græcos secũdæ iniu- Europa
riæ auctores extitisse longa uecti naui ĩ orã colchidis & ad phasem fluuium cum cæte rapitur
ra transegissent quorum gratia uenerant absportarunt illinc filiam regis Medeam. Ad
quam reposcendam pœnasq de raptu petēdas cum rex colchorum caduceatorem mi Mædea
sisset græcos respondisse ut illi de rapta Io argiua pœnas sibi non dedissent:ita nese qui- græcis trã
dem illis daturos. Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio cũ ista audisset sportata
cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam e græcia comparãdæ:certum habēti om

Helenæ raptus — ninose pœnas non pensurum: quas nec illi pepēdissent. Ita cum is Helenam rapuisse
usum esse græcis primum missis illic nunciis & Helenam repetere: & pœnas de raptu
petere. Illos uero tergiuersātes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas
dedissent: nec rapinā reposcentibus reddidissent: quomodo uellent ipsi ab aliis sibi pœ
nas dari hactenus inter eos mutuis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extite
runt græcos precipue auctores extitisse: qui priores in asiam q̄ ipsi in europam copias
ducere incepissent. Se quidem sentire iniurorum uirorū factum esse rapere fœminas
amentium uero raptis ulciscendis operam dare: prudentiū autem pro nulla habere ra
ptarum pulchritudinem: quippe quæ nisi uoluissent: haud dubie raptæ nō fuissent. Eo
q̄ suarum fœminarum ex asia raptarum persæ negant ullam se habuisse rationem. Græ
cos autem lacædemoniæ mulieris gratia ingentem comparasse classem deinde in asiā
profectos imperium Priami euertisse. Atq̄ ex eo tēpore semper existimasse sibi hostes
esse græcos. Siquidem asiam & que illā incolūt barbaras gentes putāt persæ sibi neces
situdine coniunctas. Europam uero & græcos a se esse disiunctos: Hunc ī modū persæ
rem gestam esse memorant & ob Ilii excidiū sibi discordiæ cum græcis extitisse princi
Io stuprata — pium comperiunt: cum quibus non consentiunt de Io phœnices: quā negāt se in egy
ptum abduxisse raptu usos: sed eā apud argos cum nauclero ipsorum nauis habuisse
rem: & cum se grauidam esse comperisset: ueritam parentes sic uolūtariam cum phœ
nicibus nauigasse ne detegeretur. Et hæc quidem persæ phœnicesq̄ referunt. Ego ue
ro utrum sic gesta sint nec ne: non pluribus persequar. Ceterum quē ipse noui primū
incepisse inferre græcis iniuriam hunc indicabo longius oratione pergens tā paruas ur
bes ciuitatesq̄ cōmemorādo. q̄ magnas. Nā quæ oli magnæ erant earū p multæ factæ
sunt paruæ. Rursus quæ mea memoria magnæ fuerunt: prius fuerāt paruæ: Igitur cū
sciam humanam felicitatem nequaquā in eodem tenore perstare: utriusq̄ fortunæ mē
tionem habeo.

Crœsi genus — c Rœsus genere quidē fuit lydus: patre autem Alyatte. earum uero natiōum
tyrannus: quæ intra halym amnem sunt: qui a meridie syros ac paphlagones
Alyattes — interfluēs cōtra uentū aquilonē in mare quod uocant euxinū euoluitur. Hic
Halys — Crœsus e barbaris duntaxat: quos cognitos habemus primus græcorum alios ad tri
butum pendēdum adegit: alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidē Iones æoles: &
qui sunt ī asia dores. Amicos autem sibi fecit lacedæmonios cum ante eius īperiū uni
uersi græci liberi fuissent. Nam cimmeriorum aduersus Ioniā expeditio uetustior illa
heraclide — quidem Crœso extitit non tamē urbes expugnauit: sed per īcursiones prædas abegit:
mermnadæ — Cæterum principatus cum fuisset heraclidarum: ad genus Crœsi qui uocabātur Mer
mnadæ sic peruenit.

Cādaules myrsilus — c Andaules is: quem græci Myrsilium nominant sardium: fuit tyrannus ab
Alcæus — Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem heraclidarum primus sardium
rex extitit Agron nouissimus Candaules Myrsi filius. Cum ante Agronem
Agron — qui in ea regione regnauerāt fuissent oriūdi a Lydo Atys filio: a quo totus is populus
heraclide — cognominatus lydus: cum mœon antea uocaretur. Ab his succedētes heraclidæ impe
Myrsus — rium ex oraculo adepti sunt Iardana ancilla & hercule geniti: idq̄ p quingētos & quin
Lydus — q̄ annos duas & uiginti uirorum ætates tenuerunt filius patri deinceps succedentes
Atys — usq̄ ad Candaulem Myrsi. Hic igitur Candaules uxorem adamabat. eamq̄ præ amore
mæon — arbitrabatur omnium fœminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens

apud Gygem Dascyli filiũ ex satellitibus suis(erat eni is maxime acceptus:& quo mi- Lardana
nistro in rebus magis arduis utebatur)speciẽ uxoris supra modũ extollebat. Ad quẽ Gyges
non multo interiecto tẽpore(necesse nanq; erat ei male euẽire)inquit his uerbis. Gy Dascylus
ges neq; enim uideris mihi fidem habere referenti de coniugis specie:q; magis ĩcredu
læ sunt hominibus aures q̃ oculi:fac ut illam conspicias nudam. Hic autem uehemen
ter exclamans quẽnam ĩquit here sermonem profers haud quaquã sanum qui me iu
bes inspicere heram meã nudã. Mulier exuta tunica:& uerecundiã pariter exuit. Olĩ mulier
iam hominibus sunt honesta excogitata: Vnde discere debemus:ex q̃bus hoc unũ est nuda
quæ sua sint:quenq; ĩspicere debere. Ego uero tibi fidem habeo illã esse fœminaꝝ om
nium speciosissimam:teq; oro ne me ores illicita. Atq; hæc dicendo Gyges repugnabat
pertimescẽs ne quid sibi ex ea re mali contingeret. Cui uicissim ille his uerbis. Fidẽs in
quit esto Gyges:caue timeas aut me tanquam hoc te sermonem tentãtem aut uxorẽ
meam ne quid tibi ex ea detrimẽti ereetur. Principio enim sic ego machinabor:ut illa
ne deprehendere quidem possit se abs te fuisse inspectã. Te nanq; secundũ fores do
mus in qua cubamus:cũ apertæ fuerit sistam. Vbi ego fuero ingressus aderit & uxor
mea in cubiculum:iuxta cuius introitum sella posita est:super quã uestes illa ut quan
q; exuet:reponet sese per multũ ocium spectandã præbens:quæ cũ a sella cubitũ per-
get ostendens inuicẽ terga:curæ tibi sit illinc ne te per fores abeuntẽ conspiciat. Giges
ubi effugere non potuit:fuit paratus. quẽ Candaules postea q̃ hora cubãdi uisa ẽ ades
se:in cubiculũ duxit:statimq; post & uxor affuit. quam introeuntẽ:ac uestimẽta depo
nentem Gyges intuitus ubi auersa fuit illa cubitũ uadens:ipse e loco prorepens foras
abiit:& inter exeundum a muliere conspectus est. Hæc ut didicit a uiro quod actum es
set neq; præ pudore exclamauit:neq; uisa est percepisse habens in animo Candaulẽ ul Nudũ cõ
cisci: Apud lydos eni & fere apud cæteros quoq; barbaros magno probro est etiã ui- spici pro-
tum conspici nudũ: Ita tunc nihil aperiens mulier silentium tenuit. Mox ubi dies illu- bro est
xit quos domesticoꝝ maxime sibi fideles intelligebat esse cum preparasset: Gigem ac-
cersit. Hic eã nihil suspicans scire eorum quæ acta erant accersitus uenit. Q uippe qui
antea solitus esset ad reginam cõcedere quotiẽs ab ea uocaretur. Vt uenit ad eum his Cãdaulis
uerbis mulier inquit. Nũc duabus tibi præsentibus uiis giges offero electionẽ in utrã uxor in
malis diuertere: Aut eni me pariter ac regnũ lydorum ubi Candaulem ĩterfeceris:aut dignata
teipsum continuo occũbere sic oportet:ne ĩ omnibus Candauli obsequendo post hac
scias quæ te scire non decet. Sed aut illum qui ista cõsuluit interire opus est:aut te qui
nudã me es cõspicatus:& illicita fecisti. Ad hæc uerba Gyges parump obstupefactus
mox obsecrare illam ne se ad talem necessitatẽ adigeret alterutrũ eligẽdi. Vbi non per
suadet:sed utiq; propositam sibi necessitatẽ cernit:aut interimendi herũ:aut per alios
pereundi:elegit ut ipse superesset:atq; ita percunctans illã inquit quandoquidem me
adigis inuitũ ad herum meũ occidendũ:age audiam quo pacto illũ adoriemur. Exci
piens illa ecce eo inquit loco adoriendum erit:unde ille me nudam ostendit. In sopitũ
impetum dabitur. Postea q̃ insidias instruxerunt:& nox aduẽit. Gyges nihil cũctatus
est. Q uippe cui nulla deuitãdi facultas esset:sed necesse aut perire aut Candaulẽ peri-
mere:mulierem in thalamũ sequitur:quem illa dato pugione subter easdẽ fores occu- Candau-
lit. Vnde postmodum iste procedens quiescentẽ Candaulẽ obtruncat:uxoreq; eius & lis mors
regno potitus est. Cuius rei meminit & Archilochus parius:q per idẽ tempus fuit in Gyges
Iambo trimetro: Optinuit autem regnũ Gyges atq; possedit ex delphico oraculo. Nã rex

Archilo- cũ lydi indigno animo ferrent Candaulis casum:atq; in armis essent:cõuenit iter hos
chus ac factionem gigianam:ut si oraculum respondisset hunc esse regem lydorum:ipse re-
gnaret.sin minus:principatum heraclidis restitueret. Accepto ꝑse oraculo giges ita
regnauit.sed demum Pythia locuta heraclidarum ultionem in atnepotẽ gigis esse uen-
turam. Quod carmen neq; lydi neq; ipsorum reges ullius momenti fecerũt priusquã
exitu cõprobatum est.Hũc in modũ optinuere tyrãnidẽ mermnadæ sublatis heracli-
mermna dis.Gyges tyrannide occupata delphos donaria misit non pauca. Vbi quæ ex argento
dæ donata usuntur:eorum pleraq; istius sunt:& preter argẽtum ĩmensam uim auri dedi-
Delphi cauit:posuitq; cum alia:tum uero quod præcipua mẽtione dignũ est patheras aureas
ca dona numero sex pondo triginta talentorum:quæ corinthiorum thesauro collocata sunt.
prima Licet is thesaurus(si uera loqui uolumus)nõ corĩthii populi est:sed Cypsoli Eetiõis
gigis filii.Ita giges barbarorum quos ipsi nouimus primus mũera apud delphos posuit.se
dona cundum Midam gorgii filiũ phrygiæ regẽ.Nam & midas optuli regiã sellam in qua
cypsolus sedens iura solitus dicere erat rem spectaculo dignã:quod tribunal eodẽ quo giges op-
Etion tulit:uocitatur a delphis gigadas eius uidelicet qui optulit cognomĩe.Is postq̃ ĩperio
Midas potitus est:arma ĩtulit milero & smyrnæ:urbẽq; colophonẽ ui cepit.Nec aliud ullum
Gordius præclarum facinus ab eo gestum est:cum duo de quadraginta annos regnauerit.Hũc
Gigadas nos his duntaxat de eo commemoratis missum faciamus Ardyis eius filii facturi men
Gigis re- tionem qui post gigem regnauit.
gnum Ic prieneas expugnauit miletũ oppugnauit:quo sardiũ tyrannidẽ optinente
Ardyis h cimmerii a scythis nomadibus eiecti e sedibus suis in asiam transierunt.Sar-
Sadyates disq; ꝑter arcem ceperũt.Ardyi:cum unde quinquaginta regnasset ãnos:sue
Alyattes cessit Sadyattes:regnauit annis duodecim.Sadyatti successit Alyattes:qui cum Cya-
Cyaxares xare Deiocis pronepote bellauit & medis:Cimmeriosq; exegit ex asia Smyrnam etiã
Smyrna a Colophone conditã cepit:& clazomenas ĩuasit.Vnde nõ quemadmodum optabat
discessit uæhementer euẽtu frustrato.Alia quoq; opera cũ in imperio fuit dignissima
memoratu edidit:quæ hæc sunt.Bello quod gessit cũ milesiis a patre traditum hac rati
one miletum illuc transgressus obsidebat:dum fruges in regione erãt adultæ:tunc ex
Tibiæ cã ercitum immittebat:procedens in expeditionem ad cantum fistularum fidiumq; ac ti
tus biæ tam muliebris q̃ uirilis.Cum in agrum milesium peruenerat:non ædificia quæ in
agris erant diruere:non incẽdere:non fores effringere:sed ĩcolumes esse passim sinere:
Arboribus modo fructibusq; regiõis peruastatis rursus se recipiebat.Nam milesii ma
re optinebant:ut opus non esset hosti illic considere.Aedificia autem icciro lydus nõ
excidebat:ut & milesii habẽtes unde procederent:humum sererent:colerentq;.Et cũ
hoc illi fecissent:ipse cũ exercitu ĩgressus haberet aliquid quod popularetur:hæc faci-
ens undecim oppugnauit annis:per quos duo ĩgentia uulnera accepere milesii : Vnũ ĩ
Limeneio quod est ipsorum regionis pugna cõmissa:Alterum ĩ campo Mæandri.Ho
rum undecim annoꝝ:sex adhuc apud lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius:qui cũ
exercitu terram milesiam tunc inuaserat:& idẽ bellum cõflauerat:quinq; reliquis eius:
Alyattes filius Alyattes bellum quod a patre receperat:ut a me superius commemoratum est
intentius administrauit:ĩ quo bello milesios nulli ex Ioniis subleuauerũt:præter chios
qui soli fuere auxilio teddentes uicẽ:q; alias quãdo milesii chiis bello quod cum heryth
ræis gerebant auxilia tulissent.Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus

hoc tei fieri contingit. Segetes ut erãt incensæ ualido uigẽte uẽto celerrime pusserunt
Mineruæ tẽplũ cognomie Assesia quo icẽdio tẽplũ deflagrauit. Neq; illius momẽti ea Assesia
ĩpsẽtia habita ẽ: sed cũ post exercitus reditum sardis Alyattes decubuisset: diuturnius minerua
q; ægrotaret: delphos misit ad deũ de sua ualitudie sciscitatũ siue alieno siue suopte consi
lio admittendũ iductus. Nunciis cũ delphos puẽissent se reditură respõsum Pythia ne
gat prius q̃ tẽplum Mineruæ reparari: quod in terra milesiorum apud assesum concre Assesus
masceent. Ita actum esse ego apud delphos accepi. Milesii his illa addunt Periandrum Periãder
Cypseli filium cum audisset oraculum Allyatti redditũ misisse nuncium ad Thrasybu Thrasy-
lum tunc milesiorum tyrannum: cuius in primis erat familiaris admonitum: ut aliqd bulus
prospiciendo sibi cõsuleret in præsens. Et milesii quidem ita gestum memorant. Alyat
tes autem ubi hæc ipsi nunciata sunt, cõfestĩ caduceatores miletum mittit ad incũdas
cum Thrasybulo: & milesiis pactiões tãtisper dum tẽplum ædificaretur. Dum caduce
ator miletum uenit Thrasibulus: ut qui omnẽ sermonẽ plane psenserat: noratq; quid-
nã Alyattes facere statuisset huiuscemodi rẽ machinatur. Quod frũenti in urbe erat
uel suum ipsius uel priuatorum: id omne in forum congerit: præcipitq; milesiis ut cum ipse
signum dedisset cuncti portarẽt & iter se comessatiõibus uterẽtur. Hæc Thrasibulus
ea gratia fecit: præcepitq; ut caduceator sardyius cernens igentẽ frumenti aceruũ effu
sum: & homines oblectationibus uacãtes renunciaret Alyatti: quod & cõtigit. Nã ut
illa conspexit caduceator: Thrasybuloq; lydi mandata exposuit: reuersus est sardis. Et
ut ego audio ob nihil aliud iter eos pacificatũ ẽ: Sperãs enĩ Alyattes uehementẽ pẽu Miletus
riã rei frumẽtariæ mileti esse: & populum ad extremum usq; malorum deuenisse. Reuer
so illinc caduceatore audiebat contraria atq; ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita
conuẽtum est: ut mutuo hospites essent ac socii: proq; uno duo delubra apud assesum
ædificauit. Alyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum
milesiis atq; Thrasibulo pertinent ita habuere.

Periãder ãt Cypseli filius fuit: is qui Thrasybulo idicauit oraculũ: corĩthi tyrã Periãder
nus. cui maximũ miraculũ fuisse oblatũ populares sui predicant & his lesbii
assentiuntur. Arionẽ methymnæũ delphino insidentẽ ad tenaron fuisse eue Arionis
ctum: q erat citharoedorum sui seculi nulli secũdus: quiq; primus hominum quos noui- delphius
mus & fecit & nominauit & docuit corinthi dithyrãbum. Hunc arionem ferũt cum Dithyrã-
permultum tẽporis triuisset apud Periandrum: concupisse in Italiam Siciliamq; naui- bos
gare rursus parta ingenti pecunia uoluisse corinthum reuerti: & cum pfecturus e tarẽ
to esset: quia nullis magis q̃ corinthiis fideret: nauigiũ uirorum corinthiorum conduxisse.
Cũ altum tenerent istos Arioni insidiatos: ut eo deturbato pecunia potirentur. Hoc il
lũ intelligentẽ oblata eis pecunia mortẽ tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti
nauitas iussisse: ut aut sibi manus afferret: ut sepulturã in terra nãcisceretur: aut ilico ĩ
mare desiliret Arionem ad hanc difficultatem redactum obsecrasse: ut quãdoquidem
ipsis ita placitum esset: cernerẽt se omni suo ornatu comptum: stantẽq; super fotes au
dirent cãtantẽ: & cũ decãtasset sibi se manus allaturum: atq; istos permittẽtes. C Inuaserat
enim libido eos audiendi præstãtissimũ inter homines modulatorem De puppe ĩ me- Orchius
diam nauem concessisse. Illum ĩduto sibi omni ornatu: ac sumpta cithara stantẽ super cantus
foros inchoasse carmen: qd' dicitur orchium: eoq; decantato sese ut erat ornatus in ma

reieciſſe: & hos quidem curſum tenuiſſe in corinthū: illū uero aiūt a delphino excep
tum in tænarō fuiſſe trāſuectum: & cum e delphino deſcendiſſet: corinthum eodem
habitu perrexiſſe: & ubi puenit quicquid cōtigerat enarraſſet & periandrum quia nō
crederet: tenuiſſe hominē in cuſtodia: ne quo prodiret: cæteꝝ curauiſſe ut nautas ha
beret. Eos acitos ubi affuerunt pconctatum ſi quid de Arione memorarēt: & referen
tibus illum ſoſpitem circa Italiā agere fortunatumq;: tarenti ſe relinquiſſe: Arionē ap
paruiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos nihil āplius habuiſſe qđ con
uicti inficiarentur. Hæc corinthii ac leſbii aiunt. extatq; in tænaro ingens Arionis ex
Alyatis — ære donarium ſuper delphinum ſedens. Porro Alyates lydus compoſito con mileſiis
rehnum — bello: poſtea cum ſeptem & quinquaginta regnaſſet ānos: uita exceſſit: qui ſecundus
ex hac domo cum e morbo cōualuiſſet apud delphos dedicauit grādem ex argēto pa
teram. Itemq; alteram ex ferro paruulam compactilem ſpectatione dignam inter om
Glaucus faber — nia quæ ſunt delphis donatia opus Glauci chii qui ſolus omnium cōpactionem ferri
excogitauit.

Crœſi regnum — d Efuncto Alyatti ſucceſſit in regno Crœſus ānos natus quinq; & triginta q
primus græcoꝝ epheſiis bellum intulit. Vnde epheſii ab eo obſeſſi urbē dia
næ donauerunt fune ex æde dianæ ad murum alligato. Eſt āt inter ueterem
urbē: quæ tūc obſidebatur & tēplum ſeptem ſtadioꝝ interuallū. his primis Crœſus
arma intulit. Deinde carptim ſingulis ionum æolorumq; alias in alios cauſas præten
dens ut in quoſq; maximas reperire poterat. In quoſdam etiā friuola cauſatus. Poſtea
uero q̄ græcos in aſia ſubegit ad tributum pendendum: tunc cōſtituit ædificatis naui
bus aggredi inſulāos. Ad quas cōpingendas cum omnia in expedito eſſent dicunt alii
Bias pittacus — Biātem prienæum: alii Pittacum mitylenæum cum ſe ſardis cōtuliſſet interrogatum a
Crœſo nunquid apud græciā noui eſſet: reſpōdiſſe quod illum a compingenda claſſe
inhibuit. Inquit enim inſulāi rex decē milia equoꝝ coemerunt hōſtes in aīo aduerſus
ſardis: atq; te exire in expeditiōem: & Crœſum uera loqui ratum dixiſſe utinā dent dii
hāc inſulanis mentem in filios lydoꝝ ueniendi cum equis. Atq; hinc excipientem dixiſ
ſe uideris mihi rex cupide uota facturus: ut inſulanos incōtinente adipiſcaris equitātes
haud abſurda ſpe. Vere quid aliud inſulanos optare cenſes q̄ ſimul ac audierint conſti
tuiſſe te aduerſus ſe claſſem ædificaſſe: ut nacti lydos in mari itercipiant: teq; p his græ
cis quos tu in cōtinēte tibi adiecisti ulciſcātur. Hac rōe delectatū admodū Crœſū atq;
inductum. C Eſt enī uiſus ille perq̄ ſcite dixiſſe) ab ædificāda claſſe: atq; ita cū ionibus
qui iſulas incolerēt: hoſpicium cōtraxiſſe. Interiecto tēpore ſubactis ferme omnibus
Crœſi populi — qui ītra halym colūt. Nā pter cilices ac licios: cæteros oēs Crœſus in ſuā poteſtatē re
degit: qui hi ſunt. lidi: phriges: myſi: marādini: chalibes: paphlagones: thraces: oetiniq;:
& bitini: cares: iones: doles: æoles: pamphili. his ſubactis & potētia lydorum per Crœ
ſum aucta contulerunt ſe ſardis opibus florentes: cum cæteri omnes e græcia ſophi
Solon — ſte qui ea tempeſtate erant pro ſe quiſq; proficiſcentes. Tum uero Solon uir athenien
ſis: qui cum leges iubentibus athenienſibus tuliſſet decem annos per cauſam contem
plandi nauigādo erat peregrinatus: ut ne quam legum quas cōdiderat abrogare coge
retur. Nā hoc athenienſes ipſi facere nequibant maximo iureiurando adacti ad eas de
cem per annos ſeruandas: quas ipſis Solon condidiſſet: Harum itaq; legum ac contem

plandi gratia Solon pergere profectus in ægyptum ad Hamasim se contulit: & sardis Hamasis
ad crœsum. Et cum peruenit: hospitaliter in regiam a Crœso exceptus est: tertioq; aut
q̃rto q̃ uenerat die iussu crœsi ministri circũduxerũt hoiem circa thesauros: oĩaq; quæ
illic inerant magna atq; beata ostẽtarũt. Contẽplatum cum cuncta: & ut sibi opportu
num fuerat intuitũ talibus percunctatus est crœsus. hospes atheniensis: qa multus ad
nos rumor de te emanauit ob tuam sapientiã: tuãq; discursationem: qui philosophãdo
pmulta uidendi gratia es pegrinatus: iõ mihi tũc cupido incessit sciscitãdi te ecquẽ uidi
stiorum beatissimum. Sperãs uidelicet se inter hoĩes beatissimũ esse ita sciscitabat. So
lon nihil admodũ assentatus: sed ut res erat respõdens. Ego uero inquit rex uidi beatis Solon ad
simum Tellũ atheniẽsem: qd' dictũ admiratus crœsus ĩstat interrogare qua de re Tellũ crœsum
iudicat esse beatissimum. Q uod inquit Tello in prima bene ĩstituta filii erant honesti Telus
& boni: eorũq; singulis liberi: hiq; oẽs supstites: & cũ hoc uitæ q̃tũ in nobis situ est bene
traduxisset: obitus splendidissimus obtigit. Si quidẽ p̃lio qd' athenienses cũ finitis gesl
sere apud eleusinã hic cũ auxilio uenisset: hostẽq; ĩ fugã uertisset pulcherrimã oppetiit
mortẽ. Q uẽ atheniẽses quo loco occubuerat: ĩ eo loco publice hũauerũt: magnificeq;
honorarũt: Multa de tello ac beata a solone referẽte excitatus crœsus ĩterrogat quẽnã
secundũ ab illo uidisset putans haud dubie secũdas se ptes ẽe laturũ. Cleobin inq̃t ille & Cleobis
Bitonẽ: quippe his & gẽus argiuũ erat: & uictus suppeditabat. Ad hæc corpori robur Biton
tãtũ ut & in certãinibus ãbo piter uictores extiterĩt: & de his ista memorẽtur. Cũ dies Iuno
festus Iunonis apud argiuos esset: oporteretq; oĩo matrẽ horũ ad tẽplũ ferri bobus iũ
ctis: hiq; boues ex agro eis ad horã præsto nõ essẽt: tũc iuuenes exclusi tẽpore iugũ sub
eũtes plaustrũ ptraxerũt: quo mater uehebatur & qnq; ac quadragita p stadia trahen
tes ad tẽplum puenerũt. Q uibus cũ hæc fecissent: & ab omni cœtu cõspecti fuissent:
optimus optigit uite exitus: p quã deus iudicauit satius homini esse mori q̃ uiuere: Nã
cum circunstãtes argii laudibus tollerent: uiri quidẽ cõsilium filiorũ: fœminæ uero eorũ
matrẽ q̃ talibus filiis prædita esset: mater gaudio pfusa cum liberorũ fcõ tũ fama ante
simulacrũ stãs p̃cata ẽ deã: ut Cleobi & Bitõi filiis suis daret id qd' optimũ esset homi
ni cõtigere. post hãc p̃dicationẽ ubi sacrificarũt: epulatiq; sunt quiescẽtes ĩ ipso delubro
nõ sunt ãplius excitati: sed hoc uitæ exitu pfũcti: quorũ effigies tãq̃ uirorũ q optimi exti
tissent argii factas apud delphos collocarũt. Et his quidẽ Solõ secũdas beatitudis ptes
tribuebat. Crœsus ãt cõturbatus inq̃t hospes atheniẽsis adeone tibi p nulla cõtẽnitur
nostra felicitas: ut ne p̃uatis q dẽ uiris nos æqparãdos ducas. cui ille: me crœse gnarũ oẽ
numũ ĩ uidũ ẽẽ & turbulẽtũ d' rebus hũanis ĩterrogas. In diuturno. n. tp̃e multa uidẽt
q̃ nẽo uelit uidere: & tolerã multa q̃ nolit q̃spiã tolerarẽ. Proponãus. n. hoĩ terminũ ni Numinã
tæ ad septuagita ãnos: q ãni cõstãt ex uigitiqnq; milibꝫ ac ducẽtis diebꝫ: mẽse ĩtercarla inuida
ri nõ posito. Q d' si uelis reliquũ ãnorũ ob hũc mẽsẽ plixius fieri: ut oræ ad id qd' de ẽ esse
accedẽtes cõgruãt: mẽses q dẽ ĩtercalares supra ãnos septuagita fiẽt trigitaqnq;. dies ãt
ex his mẽsibus mille quĩgẽti. horũ dierũ oĩum qui sũt ad septuagita ãnos nũero uiginti
sex millia ducẽti quinq̃ginta nullus prsus q̃ ẽ alius rẽ affert. Ita igitur crœse oĩo calãito
sus ẽ hõ: uerũ tu mihi uideris & diuitiis ualde pollere: & p multorũ hoĩum esse rex: sed
qd' me ĩterrogasti nõdum te apello priusq̃ bñ uita defũctũ te audiero. Neq;. n. beatior ẽ
qui magnis opibus præditus ẽ eo q diuinũ uictũ hẽt: nisi eidẽ oĩbus bõis pdito fortũa
cõcesserit bene uita defungi. Etenĩ cõplures homines sunt perquã locupletes minime

tñ beati:cõplures itẽ mediocria hñtes patrimõia fortũati. Q uoꝝ is q diuitiis afluit sed
nõ beatus ẽ:duabus tãtũmõ rebus ãcellit fortunatũ:at hic illũ p.uribꝰ. Ille ad cupidita
tes ip.ẽdas:& ad grãdẽ q icidat offẽsã supandã ualidor ẽ:hic & si illo iferior ẽ i his duo
bus q bñ illi a fortũa denegãt:tñ excellit ꝙ illoꝝ iexptus ẽ:ꝙ pspera fruitur ualitudie:
ꝙ maioꝝ exps:ꝙ bonoꝝ liberoꝝ parẽs:ꝙ formosus ẽ:q si pter hæc diẽ quoqꝫ suũ recte
Beatus — obierit:is est quẽ qris dignus q uocetur beatus:prius tñ q̃ ad obitũ puenerit nequaq̃
fortuna/ — beatus appellãdus sed fortunatus:q oia cõseq q̃ diu sis hõ ipossibile ẽ:sicut nec uua re/
tus — gio cuncta sibi ipsi suppeditat:sed aliud hñs alio idiget:q tñ hẽt pluria ea ẽ optia quẽ ad
modũ & hois corpus unũ aliqđ nõ ẽ cõsumatũ:qa aliud hẽt alio uacat. Q uisqs ãt ho
rum pluria ppetuo habuerit dehinc placido aĩo e uita excesserit:hic apđ me noĩe hoc
Exitus i/ — uelutirex dõati meretur. C is rei opportet inspicere exitũ quo sit euasura:quoniã mul
spicien — tos deus qbus fortũas suppeditauerat:radicitus euertit. Hæc Solõ neqꝫ affẽtido Crœ
dus — so neqꝫ ullius eum momẽti faciendo locutus dimittitur. Saneqꝫ est uisus esse idoctus:
qui bonis pñtibus prætermissis iuberet omnium rerum inspicere exitum.

P Ost obitũ Solõis igẽs deoꝝ ídignatio (ut cõiicere licet) crœsũ excepit:ꝙ se
Crœsi fi/ — ipsũ oĩum hoĩum beatissimũ arbitraretur. Cui stati qescẽti sõnium oblatum
lii — ẽ ueritatẽ indicãs maloꝝ q̃ circa filiũ erãt euẽtura. Erãt ãt crœso liberi duo:quo
Atys fili/ — rũ alter q mutus iutilis erat:alter iter æq̃les oĩ iure lõge prius noĩe atys. Hũc itaqꝫ atym
us — crœso significat sõnium fore ut ferrea cuspis traiectum interimeret. Exprectus & secũ
Crœsi sõ — rẽ uersãs sõnio tertius ducit filio uxorẽ:solitum pesse copiis lydoꝝ:post hac ad tale mu
nium — nus neq̃q̃ dimittit. Iacula & hastas oĩaqꝫ huiuscemodi:qbus hoĩes in bello utuntur:e
porticibus amouẽs in thalamos ifert neqđ suspẽsum in filium decideret. Cum autem
nuptias filii in mãibus hẽret:aduẽit sardis qdã calamitate pditus mãibusqꝫ nõ puris na
tione phryx regio ex genere. Hunc cum ad ædes Crœsi uẽisse,ex rituqꝫ dõestico ut sibi
expiari liceret:orasset:Crœsus expiauit. Modus expiãdi ,ppe modum is ẽ apud lydos
qui apud græcos. Vbi legitima peregit Crœsus pcõctatus est unde ille quisnã foret in/
quiẽs homo quis tu & unde e phrygia ,pfectus domesticus mihi factus es:& quẽ uiꝝ
aut quã fœminam interemisti? Ad quẽ ille respondit. Midis ego Gordii rex sum filius
Adrastus — nomine Adrastus:quia fratrem meum ipsius imprudens interemi. Adsum eiectus a
phryx — patre & omnibus rebus exutus. Crœsus inuicẽ ad eũ his uerbis inquit. Ex uiris nobis
amicis oriundus es:& ad amicos uenisti hic in nostris edibus tu mães:nullius rei indi/
gebis. Istam porro calamitatem quam leuissime ferendo plurimum lucrifacies. Atqꝫ
ille quidem apud Crœsum domicilium habuit. Veꝝ per hoc idem tempus apuđ olym
Olym — pum Mysiæ aper eximiæ magnitudinis extitit:qui ex hoc monte progressus mysoꝝ
pus — opera peruastabat. quenqꝫ sæpenumero mysi aggressi nihil admodum mali ei fecerãt:
Aper my — sed ab eo acceperant. Ad extremum missis ad Crœsum nunciis ita dixere. Apparuit
siæ — rex apud nos maxima res aper qui agrestia corrumpit opera:quẽ studiosissime captã/
tes interimere tamen non ualuimus. Nunc itaqꝫ te obsecrãus:ut nobiscũ filiũ tuum ac
delectos iuuenes canesqꝫ mittas:quo beluã e regione tollamus. Hæc illis præcantibus
Crœsus somnia memoria repetens ita respondit. Filii quidem mei nolite amplius face
re mẽtionẽ:neqꝫ enĩ eũ uobis dimitterẽ nã ẽ nouus maritus:& nuptialia sunt ei cordi:
Lydoꝝ tamen delectos & uẽatores oẽs cũ canibus una mittã:mãdaboqꝫ euntibus ut
q̃ prõptissime uobiscum belluã de regiõe summoueãt. Hæc Crœsus respõdit. Cuius

uerbis cũ cõtẽti nõ essent mysii: Interueñit Crœsi filius: auditisq̃ quæ mysi præcarent: &
Crœso negãte cũ illis missurũ se filiũ. Hæc iquit ad cũ adolescẽs. Pater quæ nobis ante
hac aliqñdo hõestissima ac magnificẽtissima erãt uel i bella uel i uẽatiões eũdo specimen
sui dare. Horum utroq̃ nunc exclusum me tenes nulla i me animaduersa neq̃ ignauia
neq̃ socordia: quibus nam me oculis conspici oportet euntem i forum: atq̃ illinc rede-
untẽ qualis ciuibus qualis uxori recens nuptæ uidebor? cui illa uiro uidebitur nupta?
Proide me tu aut sinas uenatũ ire: aut oratõne psuadeas potiora ista eẽ quæ facis? Cui
respõdens Crœsus fili inquit neq̃ q̃ ingauiã neq̃ q̃ aliud q̃ppiã i iocũdũ mihi aĩaduer
terẽ i te hæc facio: sed uisum qđ i somnis mihi oblatũ ẽ dixit te breuis æui futurũ: quip
pe ferrea piturũ cuspide: Cuius uisi gratia & has maturaui nuptias: nec ad ea quæ susci
piũtur dimitto obseruans si quo pacto queã te dum uiuo a clade subtrahere: filius enĩ
mihi unicus es. Nãq̃ alterũ auditu captũ p nullo mihi existimo. Ad quẽ uicissim adole
scens. Pater iquit tibi equidẽ ignosco agẽti circa me custodiã qui talẽ uideris uisionem.
Verũ tu illã nõ pbe pcipis: quã C quoniã te latet Ↄ æquũ me tibi iterpretari. Ais tibi sõ
nũ o dixisse me ferrea piturũ cuspide. At uero quænã mãus sũt: quæ ue cuspis ferrea q̃
tu ptimescas: Nã si dẽte dixisset: aut aliquo huius simili piturũ me deberes facere q̃ fa-
cis. nũc aũt dixit cuspide. Q uare cũ non sit nobis pugna cũ uiris: ire me sinas Et Crœ
sus ei neis me iquit fili ista loquẽs de sõno itelligẽdo. Q ua ppter ut abs te uictus tibi i
dulgeo: ueniãq̃ do eũdi ad uẽatõem. Hæc locutus Crœsus adrastũ phrygẽ accersit: eiq̃
ubi affuit talia iqt. Ego te Adraste calãitate pditũ C nõ igrato tibi hæc ex pbro Ↄ expia
ui & receptũ dõi habeo oẽm suppeditãs sũptũ. Nũc ergo đ me q̃ prior de te bñ meritus
sũ debes iuicẽ bñ mereri: custodẽ te opus ẽ eẽ filii mei uẽaru pficiscẽtis ne q̃ iter uiã oc-
culti grassatores i uestrã pniciẽ pdeãt. Ad hæc tua iterest eo te uadere suũ splendor ex
opibus extitit qđ tibi paternũ ẽ: & pterea q̃ a robur adest. Cui Adrastus ego iqt rex in
istud certamẽ alioqn nõ pgerẽ: quẽ tali calamitate affectũ nefas ẽ ad æq̃les se conferre
fortũatos: aut uelle iter eos adesse: a qua te & frequẽter me ipsũ cõtinui. Nũc quoniã
tibi hoc i aĩo ẽ cui gratificari debeo & gratiã referre p bñficiis: Istud exequi patus sũ: fi
liũq̃ tuũ quẽ me custodire iubes: expecta icolumen reditum custodis cã. Postea q̃ his
uerbis Adrastus Crœso rñdit: & mox apparata res est uiris delectis iuuenibusq̃ & ca
nibus discedit. Q ui ubi ad montẽ olympũ puenere beluã idagant: inuentã circũfusi
iaculis incessũt Ibi hospes is q̃ a cæde fuerat expiatus: & uocabat Adrastus: uibrato in
aprũ iaculo nõ illũ sed frustrato ictu filiũ Crœsi adeptus ẽ. Iste cuspide ictus uocẽ sõni Atys
ipleuit. Q uod factũ quidã ad Crœso nunciandũ cucurrit: perueniensq̃ sardis pugnã mors
illi & fili necẽ indicauit. Crœsus morte quidẽ filii pturbatus nõ nihil tamẽ ægrius fere-
bat: q̃ is eum necauerat quem expiasset a cæde. Et cum pergrauiter clada suam lamen
taretur: Iouem expiatorem inuocare testificãs quæ ab hospite passus esset: Inuocare
etiam hospitalem & familiarem hunc eundem nominans deum. Hospitalem quidem
uocans q̃ in domum excepisset hospitem percussorem filii sui ignarus se pascere. Fami
liarem uero q̃ quem pro illius custode misisset: eum compererit hostilissimum. Secũ
dum hæc lydi affuerunt qui mortuum afferebant: post ipsum interfector sequebatur
stans autem hicante cadauer sese Crœso tradebat: manus protendens iubensq̃ ut se
super cadauer mactaret: referendo tum priorem calamitatem suam: tum quoniam su-
um etiam expiatorem iteremisset. sibi uiuendum amplius nõ esse. Hæc crœsus audiens

& si in tãto domestico luctu positus: tamen Adrastum miseratus est ad eumq; inquit.
Habeo abs te hospes omnem satisfactionem: quoniã teipsum morte condẽnas. Neq;
uero tu huius mihi cladis auctores: nisi quatenus id fecisti imprudens. sed deorũ quis
piam qui iam mihi uentura significauit: Et Crœsus filiũ ꝑ sua dignitate sepeliuit. Adra
Adrasti cædes strus autem Gorgii filius Midis nepos is qui tum fratris: tum expiatoris iterfectot ex
titerat ubi silentiũ fuit ad sepulcrũ ignoscentibus ei hoĩbus: ob quæ ipse grauissime af
flictabat: sese sup bustũ trãsfodit: Crœsus filio orbatus ingẽti ĩ luctu duos ãnos egit.

q Vem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filii dominatiõe a Cyro Cãby
sis filio sublata: & rebus persarum augescẽtibus: atq; in sollicitudinẽ uẽit si qua
ratiõe posset potentiam persicã prius q̃ magna efficeretur occupare. Sub hãc
statim cognationem tentare statuit uaticinia quæq; apud græcos queq; ĩ africa essent
Aliis alio dimissis: quibusdam delphos: quibusdam dodonã: non nullis ad Amphiarũ
Græca oracula ac Trophonium: Sunt qui ierunt ad branchidas oræ milesiæ. Atq; hæc sunt græca: ad
quæ consulẽda Crœsus misit oracula. In africa uero ad Hammonem alios responsa pe
Branchides tituros dimisit. Omnes autem exploratum oracula quid sentirent: ut si consentanea ĩ
uero deprehenderentur: secundo loco de suis tentatum mitteret: nũquid ĩ persas expe
Trophonius ditionem moliretur: Mittens itaq; ad oracula tentanda lydos: hæc dedit mandata ut
qua die ꝓficiscerẽtur ex sardibus ab ea reliquum tẽpus supputãtes quotidie oraculis
uterentur sciscitantes quidnã faceret lydorum rex Crœsus Halyati filius: & qđ singu
la oracula respondissent: Id oẽ conscriptum ad se referrent: Quid cætera responderint
oracula a nemine commemoratur. At apud delphos simul atq; ingressi sunt lydi do
mum consulturi deum: & scitaturi quod sibi essent iniunctũ: pythia hexametro teno
Crœsi oracula re hæc inquit Noui ego quis numerus sabuli mensuraq; ponti. Mutum præcipio: fan
tis nihil audio uocem: Venit ad hos sensus nidor testudinis acris. Quã simul agnina
coquitur cum carne lebete. Qui superest stratus: stratũ cui desuper est æs. Vel Noui
ego harenarũ numerum spaciumq; profundi. Vel. Noui ego harenai numerũ modi
os & aquai. Vel. Aequoris est spaciũ numerus mihi notus harenæ: His oraculis quæ
pythia reddidit conscriptis lydi digressi sardis rediere: Cumq; alii quos circummisse
rat Crœsus affuissen: tunc singula aperiens quod scriptum esset inspexit: quorũ quidẽ
nullum probauit. Vbi autẽ illud delphicũ audiuit protinus adorauit: atq; ad misit exi
stimans solam esse apud delphos uaticinationem: quippe quæ cõpererat quod ipse fe
cisset. Etenim postea q̃ ad petẽda oracula a nũcios dimiserat obseruato ex omnibus di
ebus præcipuo tale quiddam est machinatus commentando ea quæ ad deprẽdendũ
& ad differendum ardua forent. Testudinem pariter & agnum cõcisos in aheno coxit
opercul o æneo imposito. Atq; ita e delphis Crœso respõsum est: Ex Amphiarai uatici
nio quidnam responsum sit lydis cum in sacro illo rite sacrificassent: non queo dicere:
Nam de eo nil fertur aliud q̃ qđ & hoc Crœsus uerax esse uaticiniũ existimauit. Post
hæc ingentibus hostiis deum qui est apud delphos exorandũ statuit. Immolauit enĩ
pecora quæ fas est ĩmolari numero tria milia. Fultra & aureata argenteaq; ad hoc phi
alas aureas & amictus purpureos ac tunicas ingenti pyra extructa cõcremauit: sperãs
aliquanto magis his rebus propiciari deũ. Missis etiam lydis omnibus ut sua ipsorum
Lateres aurei quicquid tale haberet quisq; immolaret. Quo ex sacrificio cũ ĩmensia uiris auri deflu
xisset: ex ea dimidiatos lateres deformauit longiores ut inscripsit sex palmorũ: breuio
res trium: crassitudine palmari numero centum decem & septẽ: quorũ quattuor erant

auri excocti:singuli pondo duorum & dimidii talenti. Cæteri uero auri albidi pōdo bi
num talentorum. Fecit leonis quoq; effigiem ex aurn excocto decem talentoꝝ pon Leo aure
do: qui leo dum templum delphicū deflagrauit: a semilateribus decidit. Super illos eni us
erat collocatus: & nunc in corinthiorum thesauro repositus est pondo sex talētnrum
atq; dimidii eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc crœsus ubi perfecit: delphos mi
sit. Cumq; eis hæc alia duas grandi forma pateras auream argēteamq;: quaꝝ aurea ītrā Patere
tibus templum ad dexteram posita erat. Argentea ad sinistram: quæ & ipsæ cum tēplū aureæ
incensum est amotæ fuerunt: aureaq; in clazomeniorum thesauro posita pondo talen
torum octo & dimidii. Præterea mnarum duodecim argētea ad suggrundā anguli tē
pli sexcentarum amphorarum capax in quam miscebatur uinum a delphis Theopha
niæ festo opus: ut delphi aiunt: Theodori samii ut ego arbitror. Non enim mihi uidet
opus temere factum. Misit præterea dolia argentea quattuor: quæ in corinthiorū the
sauro stant. Donauit item aquiminaria duo: aureū argenteumq;: quorum in aureo su
prascriptum est donarium esse lacedæmonioꝝ: nō recte suprascriptum: quoniā & hoc
Crœsi est. Sed quidam delphorum gratificari lacedæmoniis uolēs inscripsit: cuius no
men ego cognitū habens: non tamen promā. Verū puer: per cuius māus fluit aqua: la
cedæmonioꝝ est sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta croe
sus dona misit non insignia. Item fusilia ex argento orbiculata: necnon mulieris simula
crum tricubitale: quod delphi narrāt esse effigiē pistricis Crœsi super hoc donauit uxo
ris suæ monilia a colln pendētia: ac zonas quæ delphos Crœsus trāsmisit. Amphiarao
insuper cuius & uirtutem audisset & cladem: donauit clipeum ex auro totū: totāq; ex
auro solido cuspidem: & xystum cum suis iaculis aureum: quæ ambo ad meā usq; me
moriā apud thebas reposita fuerunt in Ismeni Apollinis templo. Hæc dona lydis qui
portaturi ad oracula erāt Crœsus iniūxit ut interrogarēt nunquid aduersus psas Croe
sus sumeret expeditionem & nū aliquorum hominum auxilia sibi asciceret. Lydi ubi
eo quo dimittebantur puenerūt donariis oblatis oracula cōsultarunt: In quiētes Croe
sus lydorum aliarumq; nationum rex ista in hominibus sola esse uaticinia sentiēs: iecit
eo qualia debita sunt dona dat uosq; pereōctatur nūquid aduersus persas pficiscatur
in expeditionem: & nū quem socialem asciscat exercitum. Atq; hi quidem hæc interro
gauerunt. Oraculorum autem in idem concurrebant sentētiæ prædicentes Crœso fo Cresi ora
re: ut si arma persis inferret: magnum imperium euerteret. Consulebāt tamē ut potē culum
tissimos quosq; græcorum ad comparandos sibi socios exquireret. His respōsis relatis
atq; auditis Crœsus ita elatus animo est: ut omnino cōciperet spem se euersurum eē im
periū Cyri: ac rursus mitteret delphos ad Pythiā dona ī singulos uiros: quos illic mul
tos eē audiebat bīos auri stateres. Ob q̄ nūera delphi uicissim Crœso lydisq; dōaret pri
mas ī cōsulēdo oraculo ptes: primūq; ī sedēdo locū atq; īmunitatē: & ius ppetuū cuiq;
uolēti ascribi ī nūero delphorū. Donis Crœsus psecutus delphos tertio uaticiniū popo
scit: q̄ uidelicet illud uerax sibi eē cōperisset. poposcit aūt nūqd diuturnū foret īperiū
sibi: Cui pythia in hæc uerba respōdit. Regis apud medos mulo iā sede potito. Tūc ad
scruposum fugere heremū strenue lyde. Nec præstare nec ignauū te esse pudendum
His ex uersibus cum allati essent multo magis quam ex cæteris uoluptatē Crœsus ac
cepit sperans fore ut nunq̄ apud medos mulus pro uiro regnaret: & proinde nec ipse Cresi o
nec posteri sui principatu abrogarentur. Post hæc putauit sibi curandum: ut poten raculum
tissimos quosq; græcorum sibi conciliaret. Idq; uestigando comperit lacedæmonios

atq; athenienses eos esse quod alteri in dorico genere:alteri in ionico antecellerent:
Nam de his ita antea iudicabatur:cum ab initio altera gens foret pelasgica:altera helle
nica hoc est græca:quarum hæc nunquã solum mutauit:illa assidue multumq; est per
Dorus uagata. Etenim sub Deucalione rege oram phthiotidem incolunt sub Doro. Hellenis
filio tractum:qui ad ossam & olympum iacet nomine Isticotem. Vnde a cadmeis eie-
cta coluit in pidno locum quem uocant macedonum. Rursus in dryopidem commi-
Dorica grauit:atq; ita in peloponnesum uenit:doricaq; cognominata est. Qua lingua pelas-
Tyrthenos gi sint usi:affirmare non possum:sed coniectura signorum licet dicere eadem qua nunc
pelasgi utuntur. qui supra Tyrrenos urbem crestonem incolunt:quodam tẽpore fin
Thessalia nitimi eorum qui nunc dores uocantur :tunc incolẽtes regionem:quæ nunc thessalia
nominatur: & placiam: & scylacem: cum pelasgi habitarent ad hellespontum: qui con
termini atheniensium erant aliaq; omnia pelasgica oppida nomen immutarunt. Qui
Pelasgi bus signis coniectantes oportet dicere pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gẽs pe
Helenes lasgica talis erat:gentem atticam utpote pelasgicam cum in Hellenes:idest græcos tran
siit linguam simul istorum perdidisse. Etenim neq; crestonitarum loquela cũ ullo cir-
ca populorum consentit: & placianorum ne secum quidem ipsa. Per quod declarant
quam linguæ figuram optinebant cum in hæc loca transierunt:eandem se nunc con-
seruare: At natio hellenica:idest græca ex quo existit eadem lingua semper est usa:ut
mihi uidetur:ideo imbecillis quod ex pelasgica fuit abscisa: & exiguo initio profecta:
mox in multas gentes augescens tum aliarum:tum præcipue barbararũ frequentia se
Pisistratus ad illam conferẽte. Quæ causa mihi uidetur fuisse cur gens pelasgica q; græca esset:ne
quaquã magnos profectus fecerit. Ex his igitur gẽtibus atticã Crœsus audiebat opti
neri:oppressamq; esse a Pisistrato Hippocratis filio. Hic enim ea tẽpestate tyrãnus at-
henis erat. Cuius patri cum priuatus spectaret olympia:ingẽs contigit portentũ. Nã
Ahena cũ hostiã immolasset Ahena ut ĩposita erãt plena & carne & aqua absq; igne efferbue
ferbuerũt runt:ita ut aqua redundaret. Quod portentũ cõspicatus Chilon lacædemonius: qui
Chilon forte aderat:suasit ei primum ne uxorem fœcundam duceret domum. Secũdo loco si
uxorem haberet eiiceret: & si quidem ex illa filium sustulisset abdicaret. Huius cõsilio
non persuasus Hippocrates hunc postea Pisistratum filium sustulit:qui in seditiõe lit
Megades toralium:quibus præerat Megades Alcimconis filius: & campestriũ:quibus præerat
Lycurgus Aristolandi filius tertiam seditionem excitauit tyrannidẽ affectans:contra
ctisq; seditiosis per causam tutandi mõtanos huiuscemodi rem machinatur. Seipsum
ac par mularum cum uulnerasset:agitauit illas ĩ forum tanquam elapsus ex hostibus:
quem rus proficiscentem illi prorsus ĩterimere uoluissent:Orare populum:ut aliquid
custodiæ circa se habere permitteret:cum prius specimen sui in expeditione:qua cõtra
megareas præfuerat. Capta Nisæ:aliisq; præclaris operibus editis:populus atheniẽsis
ita deceptus dedit ei quosdam e ciuibus delectos pro satellitibus:nõ qui hastas:sed cla
Pisistratus tyrannis uas ferrẽt Pisistratum sectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit: & ĩ-
de atheniensium imperio potitus est:nullas neq; dignitates quæ erant perturbãs:neq;
consuetudines transferens:sed cõstitutis adhærescens:urbem bene atq; commode ex-
Megades ornauit. Eum tãdem nõ multo post tempore milites Megadis: & Licurgi:qui idẽ sen
Lycurgus ferant eiecerũt. Hũc in modum Pisistratus primũ athenas:tyrãnidẽq; nõdũ ualde sta
bilitã amisit cuius eiectores rursus ĩter se seditiões redite grauerũt:In q̃ seditiõe mega-
des satagens Pisistratum misso caduceatore inuitat nũquid uelit filiam capere uxorẽ

Accipiente conditionem Pisistrato: initur consilium de illo restituendo: res ut ego in-
terpretor longe stultissima: quoniam inde a priscis temporibus responsum erat græ-
cam gentem dexteriorem esse q̃ barbaram: & magis ab ineptiis abhorrẽtem: & si athe
nienses inter græcos feruntur sapientia principes: ex quibus fuerunt isti qui talia sunt
machinati. Erat in tribu pæanica mulier nomine Phya tribus digitis minus sta- phya mu
tura quattuor cubitorum: alioquin formosa. Hanc mulierem omni armatura cum lier
instruxissent in currumq; sustulissent compositã in eum habitum quo uenustissima
uidenda esset in urbem agũt: præmissis præconibus emissariis: qui cum in urbẽ ueni-
rent hæc mandata exequerentur ut dicerent. Athenienses bona mente excipite Pisi-
stratum quem Minerua ipsa præcipuo inter homines honore prosecuta in suam redu
cit arcem. Et hi quidem passim uadentes talia prædicabant: statimq; rumor emana-
uit in tribus Mineruam reducere Pisistratum. Qui in urbe erant credentes mulie
rem ipsam deam: fœmine supplicauerunt pariter & pisistratum acceperunt. Hunc
in modum quem diximus recuperata tyrannide Pisistratus ex pactione quam inierat
cum Megade illius filiam duxit uxorem. Verum cum & filii essent ei adolescentes:
& qui oriundi forent ex Alchmæone dicerentur obnoxii esse crimini piaculari nolens
ex nouo coniugio liberos tollere: haud legittime coibat con uxore. Quam rem cum ĩ
ter illicita occultasset: postea ad matrem retulit enunciaret id: nec ne: mater uiro indi-
cauit. Id iste iniquo animo ferens se a pisistrato contumelia affici: ut erat iratus mili
tes homini infensos reddidit. Quæ fieri pisistratus contra se anima aduertens e regiõe
prorsus abscessit: & ubi eretriam peruenit una cum filiis deliberabat: & cum sententiã
Hippiæ præualuisset de tyrannide rursus recuperanda aliquot ciuitates excitauerunt:
quæ ipsis non nihil beniuolæ erant: & cum aliæ complures pecuniæ multum contule-
runt. Tum uero thebani plurimum: post hæc non ita multo interiecto tempore om
nia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex pelloponneso argiui aderant mer-
cede conducti: & Naxius quidam nomine Lygdamus: qui ultro adueniẽs plurimum Lygda-
studii exhibuit allatis & pecuniis & copiis. Profecti ex eretria ãno uertẽte redierũt: & mus
primum in attica marathonem occupauerũt. Ad quos interea ibi castra habẽtes cum
seditiosi ex urbe se conferebant: tum alii ex tribubus confluebant: quibus erat tyrãnis
q̃ libertas iocundior: atq; ita congregabantur. Dum pisistratus pecuniam cogit: &
marathonẽ tenet: Athenienses qui intra ubem agebant: rem nullius momenti fece-
runt. Ac ubi acceperunt eum ex marathone urbem uersus mouere: ita domũ ad se de
fendendos obuiam tendunt. Et dum isti cum omnibus copiis ĩfesti in illos: & illi circa
pisistratum e marathone digressi contra urbẽm irent: & in eundem locũ cõuenissent:
perrexerunt ad mineruæ pallenidis fanum: altrinsecusq; arma posuerunt. Hic diuina
pompa fungens Amphilitus Acarnan uir ariolus: Pisistratum cui assistebat adiit: atq; Amphili
hæc hexametro carmine uaticinatus ẽ inquiẽs. Est nummus proiectus: itẽ sunt retia tus
tenta: Nocte meãt thynni claro sub sidere lunæ. Hoc ille oraculum diuino afflatus spi
ritu reddidit. Quod oraculũ pisistratus cõiectans: & se accipere affirmãs: ĩ atheniẽses
urbe egressos copias ducit. Ad illi tũc ad prãdiũ se cõuerterãt: & secundũ prandiũ par
tim ad somnũ In hos ĩpetu dato hi qui cũ pisistrato erãt in fugã uertũt. Quibus fu-
giẽtibus solertissimũ consiliũ pisistratus excogitauit ut atheniẽses nec amplius caperẽ-
tur: & tñ dissiparent: pueros iussos cõscendere equos ꝑmittit: qui assequẽdo fugien-
tes mandata pisistrati dicerent: iuberentq; eos bono animo esse & ad sua quenq; abire

Ita audientibus dicto atheniensibus: Pisistratus tertio potitus athenis tyrannidē sta/
biliuit tum auxiliariorum copiis: tum pecuniarum prouētibus partim a flumine stry/
mone comparatis: filios quoq; eorum atheniensium qui perstiterant nec uestigio fu/
gam fecerant pro obsidibus sumptos in naxum transtulit. Hanc enim insulam bello
subegerat: Lygdamoq; permiserat: cum ante hæc etiam delum insulam ex oraculis ex/
piasset. Expiauit autem sic. Quatenus profectus a templo ferebatur eatēus ex omni
loco mortuos effodit: In alium eiusdem insulæ locum transtulit. Igitur Pisistatus ty/
rannide potitus est atheniēsium: aliis in prælio: cæsis aliis una cum Alcmeonidis domo
profugis. Hunc ita atheniensibus imperantē ea tempestate Crœsus audiebat: lacedæ
mōios quoq; magnis e cladibus ereptos: & iā tegeatibus bello superiores esse. Quip
pe sub leonte & Hegeside in sparta regnantibus cum cætera bella prospere gessissent:
in tegeati tamen succubuerunt. Nam iam inde ante istos fere ex omnibus græcis pes/
sime morati fuerant tam circa se q̄ circa hospites: nullo consuetudinis conuersationisq;
Licurgus commercio: quæ instituta in melius mutauere Ligurgo: inter spartiatas, probata uiro
spartiata delphos ad oraculum profecto. Cui statim atrium ingresso Pithia hæc īquit. Ad mea
uenisti præ pinguia templa Licurge Grate Ioui: & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo uaticiner sis utrum uir ne deus ne. Sed multo magis esse deum te spero licur
ge. Nonnulli præter hæc aiunt Pythiā ei disseruisse instituta: quæ nunc a spartiatis ser
uantur. Ipsi tamen lacedæmonii uolunt licurgum cum esset tutor & idem patruus leo
Leobo/tus boti spartiatarum regis e creta hæc attulisse. Siquidem cum primū tutor factus ē: om/
nia iura immutauit: deditq; operam ne quis ea præteriret. Deinde quæ ad bellum per/
tinerent iusiurandum conuentus commessationes super hæc īstituit tribūos plebis e
phoros ac senatores. Ita illi ad rectum uitæ genus translati sunt a licurgo. Quem uita
defūctum delubro ædificato egregie colunt. Ex quo cum bonitate soli: tum non exi/
gua hominum copia discurrerunt statim: ac benigne rē gesserūt. Nec amplius cōtenti
ocio frui cum se arcadibus præstantiores esse arbitrarentur: de omni illorum terra occu
panda oraculum delphicum consuluerunt: quibus Pithia respondit Me petis arcadiā
multis petis haud tibi tradam. Multi apud arcadiam uescētes glande uiri sunt. Qui te
reiicient: tibi ego haud inuidero quicquam Saltandum tegeā plāta plaudēte daturus.
Vtq; queas cāpum metiri fune feracem. Hæc responsa ubi accepere lacedæmonii a cæ
teris arcadibus abstinentes bellum intulere tegeatibus ferentes secum cōpedes uideli
cet captioso freti oraculo tanquam essent ipsi redacturi tegeatas in captiuitatem. Verū
congressi prælio ac fugati quicunq; eorum uiui sunt capti eisdem quas ipsi attulerūt cō
pedibus īductis campum tegeatem metiti fune coluerūt. Compedes quibus uicti fue
rant ad nostram usq; memoriam incolumes fuere circa templū Mineruæ Aleæ apud
tegeā suspensæ atq; superiore quidē bello lacedæmonii aduersus tegeatas assidue sem
Anaxan/dridas per male pugnauerant. Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonisq; regum suorū
longe superiores contra eosdem extiterunt hunc in modum tales effecti. Cum semper
Ariston in bello a tegeatibus repellerentur missis delphos cōsultoribus: oraculum sunt sciscita/
ti: quemnam deorum placarent: ut tegeatum uictores existerent. His Pythia respon/
dit: id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius urnam cum nequirent
Orestis ossa īuenire rursus ad deū mittūt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset: Hæc nūciis
interrogantibus ita Pythia inquit. Est pars arcadiæ tegeæ ī regione patēti Hic duo flāt
uenti ui peruchemēte coacti. Forma hostis formæ & plagæ superindita plaga. Hic aga

menonides terra omni parēte tenetur. Quo tu sublato tegeæ sperabere uictor. Vbi
hæc audierunt: nihil tamen minus inuentione frustrabātur: & si omnia disquirētes do
nec Lyches unus spartiatarū eorum qui benemeriti uocantur comperit. Sunt autem be
nemeriti ex ciuibus semper militia equestri perfūctis quini quot ānis: qui quo āno ex
equitibus spartiatis exeunt: ne torpescant alius alio mittuntur. Ex his lyches cum esset Lyches
rem apud tegeam adinuenit: fortuna pariter atque solertia usus. Nam cum lacedæmōiis
ac tegeatibus hoc anno commertium mutuo se adeundi esset: & iste in ærariā officinā
uenisset: intuebatur ferrum dum procudebatur: quo in spectaculo admirabundū ani
maduertens: faber ærarius intermisso opere quantomagis Lacō inquit hospes admira-
rere si idem: quod ego tu nosses: qui tanto opere admiraris ferrariū opificiū. In hac enī
forte puteum facere cum uellē: incidi in sepulchrum septē cubitorum: & quia īcredulus
eram oīo fuisse maiores q̄ nūc sunt homines: aperui undique mortuū æqualia atque sepul
chrū longitudine: quā ubi mensus sum iterum obrui. Hæc illo referente quæ uiderat
Lyches considerans coniectauit hunc ex oraculo esse Orestem hac uidelicet cōiectura Orestes
duos quidem quos cernebat excussoris folles totidem comperit esse uentos. Incudē cubitorum
uero & malleū formā formæ hostē: ferrū uero quod procuderetur plagā super inditā septem
plagæ accratione coniectabat quod in plagā hominis ferrum īuentum est: Hæc itaque secū
agitans spartā regressus rē oēm lacedæmoniis refert. Illi ex cōposito hoīem crimis cō
uictum exilio damnant Qui in tegeam profectus: & calamitatem suam referēs fabro
excussori conducit ab eo nolenti uendere cortem. Ibique aliquādiu habitās ubi rem co-
gnouit effosso sepulchro ossa collegit: eaque portās spartam rediit. Quo ex tēpore lace
dæmonii quotiens cum tegeatibus congressi sunt superiores extitere. Adeo ut multū
iam pelloponnesi eis pareret. Hæc itaque omnia Crœsus audiens misit nuncios spartā cū
muneribus ad rogandā belli societatem iussos dicere quæ oporteret. Ii postquam per
uenerunt nos aiunt Crœsus misit lydorum aliarumque gentium rex ita inquiens. Lacedæ
monii quoniā deus oraculum reddidit ut græcam mihi societatem ascisceremi: & uos
inter græcos antecellere audio: statui uos mihi in societatem ex oraculo prouocādos ad
incundā mecum quam cupio amicitiam atque societatem citra dolum fraudemque. Crœ-
sus hæc per legatos nunciauit. Quorum aduentu lacedæmonii: qui & ipsi oraculū au
dierant gauisi: fœdus cum eis hospitii societatisque inierunt. Etenim iam antea īterced-
bant nonnulla Crœsi in lacædemonios beneficia. Nam cum illi misissent sardis ad au
rum comendum quo usuri erant in id simulacrum: quod nunc positum est apud laco-
nicam in thornace Apollinis eo auro sunt a Crœso donati. Qua de re lacedemonii
quodque se amicos ille delegisset: societatem admiserunt: & hoc denuncianti sese para-
tos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt pateram æneam labiorum tenus frequentibus
animalibus cælatam triginta amphorarum capacem dono afferebant uolentes. Crœ-
sum remunerari: sed eam sardis non pertulerunt propter alterutram harum quæ fe-
runtur causarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram cum ferebatur sardis cū
samum appulsi essent: a samiis fuisse interceptam: qui cognita re nauibus istos longis
aggressi fuere. Ipsi uero samii lacædemonios qui pateram portabant sero uenientes
cum audissent Crœsum captum esse cum sardibus illam in samo uendidisse uiris pri
uatis: qui eam Iunonis templo dedicauere: & illos qui uēdidissent spartam reuersos
forsitā dixisse a samiis sibi fuisse ereptā. De patera ita res se habet. Crœsus elusus ora-
culo aduersus cappadociā exercitus cōparabat spe & Citum & potētiā psicā euertēdi.

Sādanis Cui in hac apparāda expeditione occupato: Lydus quidā nomine Sādanis & antehac
pro circunspecto habitus: & ob hāc quā dixit sententiam plus nominis apud lydos cō
secutus: hunc in modū Crœso cōsuluit. Aduersus tales uiros expeditionē paras rex q
coriacea subligacula: qui e corio reliquā uestē ferunt: qui non quibus uolunt cibis ue-
scuntur: sed quos habent utpote regionem asperā icolentes. Ad hæc potu nō uini utū
tur sed aquæ: non ficos ad comedēdum nec aliud quicquā boni hn̄tes. Quibus cū ni-
hil sit qd eripies si uiceris. Sin uictus fueris aīaduerte quot bōa amittes ubi gustaue
rint illi nostra bōa circūsistent nos: nec abigi poterūt. Equidē diis habeo gratiā qui nō
induxerunt in animum persis: ut lidos inuaderent. Hæc locutus non tamen crœsum p
suasit. Etenim persis antequā lidos subigerent nihil erat neq̧ lautum neq̧ opiparum.
Cappa- Porro capadoces a græcis siri nominantur: & erant hi siri antequam persæ iperitarent
doces ditionis medoꝝ tunc autem Crœso parebant. Si quidem iperiū medicū ac lidum di-
Syri sterminabat fluuius halis: qui ex armeno monte pfluens primum cilicas: dehinc man
Halys tienos qui sunt ad dexteram: & phrigas qui sunt ad leuā. tum boreā uersus tendens sy
Matieni ros: cappadoces: paphlagonesq̧ interfluit: cappadoces a dextera paphlagōes a sinistra
perstringens. Ita flumen halis cuncta fere superiora asiæ a mari: quod cipro obnoxium
est ad euxinum usq̧ pontū dirimit dorsum oīs regionis longitudine quinq̧ dieꝝ itine-
ris uiri expediti aduersus capadociā Crœsus cū exercitu proficiscebatur: cupidus cum
Astiages hāc partē soli fœcūdi suo adiiciendi: tum uel mapis fiducia oraculoꝝ Cirum ulciscendi
Ciaxares propter Astiagē Ciaxari filium medoꝝ regē affinē suū: quē Cirus Cambisis filius præ
lio uictū ceperat. Erat autē Crœso astiages hunc in modū affinis. Apud scitas pecuari-
os cū esset seditio caterua quedā eoꝝ secessit i terrā medicā: qua tēpestate medoꝝ tyrā
Phraor- nus erat Ciaxares Phraortis filius Deiocis nepos: qui scitas hos tāquā supplices initio
tes bēigne alloquebatur: ac plurimi faciebat: adeo ut pueros eis traderet ibuēdos: tū ligua
scithica: tū artificio arcus utēdi. Interiecto deīde tēpore cū scithæ uēatū assidue irēt: &
semp afferrēt: nōnūq̄ tn̄ cōtingebat ut nihil caperēt. Quos ita reuertētes inanibus.
Ciaxares. (Erat enī cum igenti tenebat ira peracerbus) pbris isectabatur. Id illi ut se
indignum a Ciaxare pati non ferentes consilio habito decreuerūt: ut aliquē eoꝝ pue-
roꝝ quos docerent trucidarēt: Instructumq̧: ut feras instruere consueuerant: Ciaxa-
ri offerrēt p inde atq̧ uenationē. Idq̧ cum obtulissent quam cellerrime se ad Aliattē Sa
diacis filium sardis conferrēt: quod & factum ē Nam & Ciaxares & qui aderant conui
uæ ex his carnibus gustauerunt: & scithæ perpetrato hoc Aliatte se supplices prebue-
runt: quos postea reposcenti Ciaxari q̧ Aliattes reddere abnuerat: bellum inter lidos
medosq̧ quinquennale conflatum est: quo in bello aliquotiens lidi: aliquotiens medi
uictores extiterunt & nocturnum quoddam prælium gesserūt: sexto anno signis colla
tis: cum æquo marte certarent stante acie contigit ut repētedies nox efficeretur. Quā
Thales imutationē huius diei futurā Thales milesius ionibus prædicauerat huncannū præfi
milesius niens: quo immutatio facta ē. Lidi ac medi ubi diem noctescere uiderūt: a pugnando
Solis ecli destiterunt: coq̧ propēsius ad pacē inter se constituendam festinarunt auctoribus cō-
psis uentionis Sinesi Cilice: & Labineto babilonio: qui & iusiurādū itercederet: & reconci
liatio affinitate fieret: properarunt decernētes ab Alyatte Arienam filiam Astyagi Cy
Aticna axatis filio nuptam dandam quoniam sine uehementi necessitate conuentiones stabi
les iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu græcorum: tum
feriendo brachia qua illa humeris connectuntur: ac mutuum sanguinem delingendo:

Hunc igitur Astyagē auū suū maternū Cyrus bello uictū tenebat ob eā q̄ i sequētibus Astyages
indicabo causā. Quo noīe crœsus ei īfēsus nunquid īferret psis bellum ad oracula mise Cyrus
rat: & cū respōsum redisset haud sincerū secū facere īterptetās i expeditionē pfectus ē
aduersus quādā persarū ptē. Atq ubi ad halim flumē puenit:tuuc ut ego qdē sētio pōti
bus q nūc sunt:copias trāsduxit:ut āt græci dictitāt:Thales milesius traductor extitit
Nā cum īcertus animi crœsus foret q̄ pte fluminis traiiceret exercitū (nullos dū.n.eo
rū fuisse ea tēpestate pōtes fertur) thales q̄ i his castris aderat fecisse:ut fluuius q ad
leuā exercitus fluebat:flueret ēt ad dexterā. Fecisse āt hūc i modū fossā paltā exorsus
supra castra ductā in speciē lunæ depressit:q̄ castra ut erāt metata a tergo āplecteretur
In quā cōtraduxisset ex pistrio alueo fluuiū iterū eū ubi exercitus traiectus eēt:i suum
alueū refūderet. Itaq cū celerrie fluuius deductus eēt utrinq uado meabilis effectus ē:
Quidā aiunt ueterē oio exaruisse alueū. Cui rei eqdē nō accedo. Quo.n.mō q rursū
redierunt illum trāsietunt. Crœsus exercitu traiecto uēit i cappadociæ locum q dicitur
Pteria oium eius regiōis tutissimū iuxta urbē sinopē fere ad pōtum exinum sitā. Hic Pteria lo-
statiua habēs p̄dia sirorū uastat:& urbē pteriorū expugnat:diripitq:cepit quoq cūctas cus
circa urbes:siros nihil cōmeritos exterminās. Hic Cirus coacto suo exercitu sumptisq Sinope
oibus:qui i medio incolebāt obuiā pgit:missis tñ anteq̄ exercitum educeret caducea-
toribus ad Iones tētandos:ut ad se a crœso deficerēt. Illis abnuētibus pfectus castra cō
tra crœsum posuit ibidēq in regiōe pteria p se uterq alterū lacessere. Commissaq acri
pugna:& multis utriq cadētibus ad extremum noctis interuētu dirimunt neutri ui-
ctores. Atq huncin modum duo exercitus dimicauerunt. Crœsus a suo exercitu icu-
satus q eum Citi multo maiorbus copiis cōflixisset:postero die cum cirus ipsum su-
psederet iuadere regressus ē sardis:hñs i aio euocare ægyptios ex fœdere quorū cum re
ge Hamasi anteq̄ cum lacedæmōiis societatē coierat accersere ēt babylonios:cum qbus
& ipse fœdus pcusserat. Erat āt babiloniorū tirānus ea tēpestate Labynetus. Denun- Labyne-
ciare itē lacedæmōiis:ut ad certā diē presto essent. Hisq & suis copiis coactis ubi p hye tus
mē quieuisset:initio stati ueris tēdere aduersus psas Hæc destinās Crœsus abit sardis:
dimisitq caduceatores ad socios edicēs uti ad quintum mēsem sardis cōuenirēt. Exerci
tum uero q aderat ex militibus conductis:q cum psis dimicarat:missum fecit:ac dissi-
pauit:minime credens unq̄ fore ut Cirus qui sic æquo Marte pugnasset:sardis copias
pmoueret. Hæc crœso ratiocināte oia suburbana colubris impleta sunt. Quos ut exi
stebāt equi inter ambulādum cum ad pascua irēt comedebant. Id Crœso cernenti:ut
erat:uisum est esse portentum. Ideoq mittendum ad coniectores telmisses. Qui mis telmisses
si sunt ad cōsulendos telmisses:ubi accepere responsum:didicereq quid sibi uellēt:signi
ficaretq portentum:non cōtigit ut crœso renunciarent. Nam priusq̄ retro sardis reue-
herentur:Crœsus est captus. Telmisses ita cōsueuerant exercitum extremum Crœso
illuc affuturū:qui cum afforet idigenas subigeret q dicerent colubrum terræ filium eē Crœsus
equum hostem & aduenam. Hæc Telmisses Crœso sunt interpretati:sed iam capto capitur
nondum tamen gnari eorum quæ circa sardis ac crœsum erant: Cyrus certior factus
Crœsum qui statim post prælium apud Pteriam gestum abscesserat constituisse dis-
pergere copias habito comperiebat operæ prætium esse quam maturime posset pro-
mouere exercitum:sardis ut hostem priusquam ille contraheret iterum lydorū copias
occuparet. Hoc ubi probauit executus ē:propereq ducto i lidiā exercitu ipse nuncius
Crœso aduenit. Vnde Crœsus in magnā sollicitudinē adductus q preter opinionē:p

terq; expectationẽ suā se res hērent: tñ lidos ĩ ꝑliũ ꝑducit lidoꝝ gente ĩ asia: nulla fuit
ea tẽpestate nec fortior nec magis strẽnua: Ex equisq; pugnabāt equitādi sane ꝑita ha-
stas plongas gestās. Cāpus ĩ quo cõcursũ ẽ āte urbẽ lardesem iacet magnus & editus:
Hermus quẽ cũ alii amnes interfluũt: tum oĩum maxius Hermus plaude interruptus: q e mõ
fluuius te hiro matris Dyndimene lapsus ĩ fundit̃ mari iuxta phociā oppidũ. Hic ubi uidit ly-
Hirmus dos ad pugnādũ ĩstructos Cyrus coꝝ eqtatũ reformidās cõstituit admõitu Harpagi
mons uiri medi ita faciẽdũ. Coactis oibus q ipsius exercitũ sequebant̃ camelis uel frumentũ
Phocia uel uasa portātibus: sarcinas detraxit: uiros ĩposuit equestri stola ĩdutos: quibus orna
Harpa- tis ꝑcipit ut ꝑirent cæteras copias aduersus crœsi equitatũ: peditatũ ut hos subsequere
gus tur. Post hũc collocat oẽm eqtatũ. Postq̃ oẽs cõstituit: ĩpat eis ne cui cæteroꝝ lidoꝝ p
cerent: sed quẽcunq; occiderẽt obsistentẽ ꝑter ipsum crœsum: ne si captus quidẽ repu
gnaret. Hæc ĩperans camelos cõtra equitatũ ĩstruit hac rõne q camelum equus refor
camelus midat adeo qdẽ ut nec speciẽ eius ĩtueri nec odorẽ sentire sustineat. Id iõ cõmẽtus ẽ ut
Equus equitatũ crœsi quo illese ꝑualituꝝ cõfidebat: ĩutilẽ redderet. Simul atq; in pugnā itum
ẽ: equi olfactis ꝑtinus cõspectisq; camelis retro se auertunt. Vnde spes crœsi ĩteriit. Ve
rum nõ ꝑtinus lydi ob id exterriti sunt: sed cognita re ab equis desiliunt a e pedites cum
ꝑsis cõfligunt. Multis tñ aliquā diu utrinq; cadẽnbus: tandẽ uertuntur in fugā: muros
ingressi a ꝑsis obsidebātur. Quā obsidionẽ in longius ꝑcessurā ratus crœsus alios nũ-
cios e muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant hi cõuentum sardis ad quin
tum mensẽ indixerāt. Ad hos dimittebat oratum q̃ celerrima auxilia mitti sibi utiq; iā
obsesso. Et cum ad alios socios misit: tũ uero ad lacedæmões Cæteꝝ p id tẽpus & ipsis
sparciatis inciderat cum argiuis cõtentio de agro qui dicitur tyria: quẽ locum & si terræ
Tyria argolicæ ptem: tñ lacedæmõii intercisum tenebāt. Etenim argiuoꝝ ẽ quicquid regiõis
agri malea tenus ad occasum uergit in cõtinẽte: & insulæ tum aliæ tum uero citheria. Cum
Argiuo- ergo argiui suo territorio interciso auxilium ferrent: ibi ab utrisq; in colloquium uen-
rũ ager tum est: ut trecẽi utrinq; dimicarẽt: & ubi supiores extitissent: coꝝ regio foret atq; am-
bo exercitus ĩ suā uterq; terrā discederent: nec pmanerẽt dum dimicaretur ea scilicet cā
ne si adessent pti succumbenti auxilium sui ferrẽt. His cõuentis in diuersa digrediũtur.
Ex utrisq; delecti uiri qui relicti sunt cõflixerunt: atq; illa quidẽ ut æquo marte pugnan
tibus: ex sexcentis tres oĩno reliqui fuerĩt: & id noctis interuentu: ex argiuis duo Alce-
Alcenor nor & Chromius: q tanq̃ uictores Argos cursu contenderunt. ex lacedæmoniis unus
Cromius Othryades: qui spoliatis argiuoꝝ cadaueribus coꝝ arma ad suoꝝ castra detulit & se in
Othrya suo ordine tenuit. Postero die utriq; re audita affuerunt: sibiq; uictoriā uindicabāt: argi
des ui quidẽ q suoꝝ plures superfuissent: dicentes: Lacedæmõii uero q coꝝ qui supererāt
argiuorũ illi fugissent: suus pstitisset: & hostium cæsos spoliasset: ex cõtentione tandẽ cõcurrẽtes
tonsura pugnant: ac postq̃ per multi utrinq; ceciderunt: lacedæmonii uincunt: Quo ex tem-
Thireæ pore argiui tonsis capitibus cum antea criniti essent necessario legem cõdiderunt se de
Lacedæ- uouentes ne prius comam alerent: neue mulieres aurum ferrent q̃ thyreas recuperas
monum sẽt. His e diuerso legem tulere lacedæmoii ĩ posterum comati essent cum antehac non
coma fuissent. Othriadem qui unus e trecentis delectus reliquus fuisset: aiunt pudore e spar-
tam reuertendi ob socios interfectos illic apud thireas mortẽ sibi cõsciuisse. Cum hæc
esset apud spartiatas reꝝ conditio aduenit caducеator precatum Crœso obsesso auxi-
lia. Illi caduceatore audito statuerunt crœso statim succurrẽdum: quibus iā se apparã
tibus: ac nauibus paratis alius effertur nũcius murũ lidoꝝ expugnatum: Crœsumq;

niuum esse captū. Sic lacedæmonii magnose effectos detrimēto rati supsederūt. Sardis āt i hūc modum sunt expugnatæ. Quartodecio q̄ obsideri cœptæ sunt die cirus missis passim eq̄tibus p suas copias edicit se dona daturū ei q primus muros cōscendisset. Postea q̄ id conato exercitu res non processit. ibi q̄escētibus cæteris Mardus q̄dā: cui nomen erat Hyrciades: id aggredi est ausus a pte arcis: ubi nullus ad excubādū erat collocatus: q̄a illic n eq̄ urbs caperet: haud suspectū erat: urpote loco prupto atq̄ iexpugnabili. q̄ p pte solum ne leonē q̄dem meles primus sardius rex circuntulerat ex pellice sua genitū: q Leo q̄cūq̄ p pte muroꝝ circūlatus eēt ex ea pte sardes iexpugnabiles fore telmisses iudicauerāt. Eū Meles p ceterā ptē muroꝝ circunduxit: qua cunq̄ poterat arx oppugnari: p hāc ptē tāq̄ ioppugnabilē atq̄ p̄cisam circūducere ptermisit: q ad Thmolū fluuiū uergit. Ab hac igitur pte hireeades ipse Mardus cōspicatus quendā lydū pridie descēdisse ad recipiēdā galeā illuc ḋuolutā aduertit aīum atq̄ cōsiderauit: dehic ipse cōscēdit. & post eū alii psæ: subide atq̄ alii freq̄ntes. Ita urbs sardis capta ē atq̄ oīs direpta. Circa ipm āt crœsū hoc cōtigit. Erat ei filius cuius superius habui mētionē habilis ad cætera: sed mutus. In cuius uitiū emēdādū crœsus p uiribus oīa fecerat: cū alia excogitādo: tū uero delphos mittēdo ad oraculū sciscitādū atq̄ ei Pythia talibus respōdit. Lydegēus rex multoꝝ ualde iscie Crœse. Nec cura gnati exoptatā audisse loquētis. Intra ædes uocē sine q̄ potior tibi lōge ille die quoniā primū ifœlice loq̄tur. Captis mœnibus q̄dā pses i cresum sibi ignotū ut occisurus uadebat. Quē iuadētē se cresus tū uideret: tn̄ p̄nti clade affectus deuitare negligebat: nihil putās differre: an percussus oppeteret mortē an nō. Id ubi filius eius mutus aspexit timens p̄ri erupit in uocem iquiens. Homōe pimas cresum: atq̄ hoc ille primum effatus: postmodū p oē uitæ tempus uocalis extitit. Persæ & sardibus potiti sunt: & Croeso uiuo cū regnasset ānos quatuordeci. totidēq̄ dies fuisset obsessus: misso magno imperio: ut ei fuerat respōsum. Eū captum psæ ad Cirū pduxerūt quē ille uictū cōpedibus super ingentem quā struxerat lignorum struem impōit circaq̄ cum bis septem lidorum filios siue habens in animo primicias has alicui deo offerre: siue uolens uotū psoluere: siue cupidus sciendi num q̄s dæmonum liberaret Crœsum: quem religiosum eē audierat: quo minus piræ impositus uiuus cōcremaretur. Hæc quidē Ciꝝ fecisse aiunt. Creso āt super piram stāti & si in tanta calamitate posito: tamen uenisse in mentem Solōis quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum ex uiuentibus beatum eē neminem. Quod dictū ubi subiit Creso fuerūt eum ex uehementi defectione aīui ctum ingemiscentem ter Solonem nominasse: & ciꝝ cum audisset iussisse iterpretes eum perconctari quēnā inuocaret: Illosq̄ accedentes fuisse perconctatos. & hunc iterrogatū tn̄ silentium egisse. Deīde cum loqui cogeretur dixisse. Illum nominaui qui ut oēs tyrānos alloqueretur: ego q̄ ingentē pecuniā præoptarem. Eū nō plane loquenti rursus interrogat quodnam esset quod dixisset efflagitantibus atq̄ īfestantibus interrogatione inquit quemadmodū Solon qui esset atheniensis ad ipsum a principio uenisset: & ituitu somnes eius opes corā p nihilo duxisset. Adeo q̄ de ipso dixerat: ea oīa euenisse: neq̄ hæc magis de seipso q̄ de omni hominum genere: & de his præsertī qui sibiipsis beati uiderentur. Hæc Creso referēte iam pira incensa ardere extrema cepisse & Cirum auditis per interpretem q̄ Cresus dixisset: penituisse: cū se quoq̄ hominem esse cognosceret: qui alium hominem qui se inferior non fuisset opibus uiuum rogo traderet Præterea uetitum ob id penam: ac reputātē nihil eē rebus hūanis stabile ius-

Sardis expugnantur
Mardus Hyreeades
Meles Rex leo excōcubina.
thmolus fluuius

Cresi filius mutus loquitur
Cresus capitur cresi regnum
Crœsus i Pira.
Solona crœso nominatus

ſiſſe ignẽ celerrime extingui iã incenſum. Crœſumq̧ depoĩ: & quæ circa eum erãt. Ve
rũ eos qui ignẽ iã conabantur extinguere nõ eualuiſſe. Ibi crœſum cognita p lydos cy
ri pœnitentia cũ cerneret unũquẽq̧ extinguẽdo deuoluẽdoq̧ igni incũbẽtẽ: nihil tamẽ
profici exclamãdo inuocaſſe apollinẽ: ut ipſi adeſſet ſi quod ab eo donũ illi gratum fuiſ
ſet oblatũ: ipſumq̧ preſenti malo liberaret. ita cũ lachrymis Crœſo deũ inuocãte nĩboſ
Crœſus repẽte cũ ſerenũ ac trãquillũ eſſet cõfractos eſſe: ĩbreſq̧ erupiſſe: ac uehemẽtiſſima aq̃
uixit pluiſſe: & rogũ extixiſſe. ita cyrũ cognito deorũ cultorẽ ac bonum uiꝝ eẽ Crœſũ epy-
apolli radepoſuiſſe: atq̧ hunc ĩ modũ interrogaſſe. Crœſe quiſnã te hoĩum perſuaſit: ut eũ
nis im- exercitu inuaderes terrã meã ex amico factus hoſtis. Cui crœſus. Ego ĩquit rex iſtud
bre feci tuo proſpero meo infauſto fato græcorum deo auctore: qui me ad bellum tibi in
Bellum ferendum impulit. Neq̧ enim quiſpiam ita amẽs ẽ: ut bellum q̃ pacem preoptet. Nã
Pax in pace filii patres in bello patres filios ſepeliunt. Sed ut iſta fierent: dæmoni cordi fu-
Crœſus it. Hæc crœſus locutus eſt quem Cirus ſolutũ iuxta ſe collocauit: ac multa ſane obſer-
apud ciꝝ uãtia habebat: intuenſq̧ cum admirabatur tã ipſe q̃ omnis circa cœtus. Ille cogitabun
degens dus ſilentium tenebat. Mox conuerſus ac cernens perſas lidorum diripientes urbem
Vtrum debeo inquit rex tibi loqui quod ſentio: an tacere hoc tempore. Cirus cum ue
ro quæcunq̧ liberet audacter proloqui iuſſit. Tunc ille cirum perconctatur quidnam
inquiens tanta frequentia properat agere. Cui Cirus. Tuam inquit urbem diripere:
tuaſq̧ opes abſumere. Atqui Crœſus excipit: neq̧ urbem meam diripis: neque meas
opes. Nihil enim mihi iam cum iſtis rebus eſt: ſed tua ferũt agũtq̧. His uerbis iniecta
cura cirus Crœſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent ſibi conſti
tuendum cenſeret. Ad quem Crœſus quoniam medii ſeruum tibi tradiderunt: iure
debeo ſi quid amplius animaduerto id tibi indicare. Perſæ ait natura proterua ſunt & ii
dem inopes. Quos ſi diripientes tu ac potiẽtes magnis opibus negligis. id tibi ex hoc
credibile eſſe euentutum. Vt quiſq̧ iſtorum plurimis opibus potietur ita maxime ĩ te
rebellaturum eſſe expectandum. Nunc igitur ſi tibi placent hæc quæ ego dico ita faci-
to. Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatelitibus cuſtodes: q uetẽt exportari opes
ut earum decimæ ioui neceſſario reddantur. Ita neq̧ tu odiũ illorum cõtrahes ui opes
eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe iuſta agere non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus ma
iorem in modum gauiſus & tali admonitu: eaq̧ uehementer approbauit: & iuſſis ſatel
litibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubieciſſet: his uerbis eum affatus ẽ. Crœſe quãdo
quidem & facta & dicta tua egregia uiri regis ſunt: pete quid muneris a me uelis ĩ præ
ſentiarum tibi dati. Ad quem Crœſus. Here inquit ſi ne me gratum eẽ erga deum græ
coꝝ: quem ego maxime omnium ueneratus ſum: ut miſſis ad eum his uinculis pcon-
cter nunquid ei fas ſit bene de ſe ipſo merẽtes decipere. Et ciro interroganti quidnã id
eſſet qđ ĩcuſaret altius repetẽs omnẽ ſuũ aperuit animũ: redditaq̧ ſibi oracula & præ-
cipue donaria ſua: quibus rebus fretus ſuſcepiſſet aduerſus pſas expeditionẽ. Hæc cõ-
memorãdo rediit rurſus ad petendam ueniam ob id deo exprobrandi. Ad quem ridẽs
Cirus & hoc inquit Crœſe a me ĩpetrabis: & quicquid aliud atq̧ id quotiens tibi opus
erit. Vbi hæc audiuit Crœſus delphos miſit quoſdã lydoꝝ iuſſos cum ad limen tẽpli
uincula depoſuiſſent: ſciſcitari deũ nũquid eũ puderet ob oracula: q̃bus ĩduxiſſet ad bel-
Sors fa- lum Perſis ĩferrẽdum tanquã ciri potẽtiã euerſurum. Vnde tales primitiæ offerẽtur
todeſti- cõpedes. ſ. oſtẽdẽdo: ſciſcitari cũ hæc tũ nũq̃d græcis diis foret fas eẽ ĩgratis. Lidis illuc
nata profectis & hæc mãdata executis Pythia fertur ita reſpõdiſſe. Sortem fato deſtinatã

defugere deo quoq; est impossibile. Crœsus quintæ retro ætatis crimē luit: hoc ē aba-
ui qui cū esset satelles heraclidarum muliebri dolo inductus dominū interemit. Illiusq;
dignitate potitus est nihil ad ipsum ptinente. Verū apollo cū studuerit ut hec sardiū
clades circa liberos Crœsi: non circa Crœsum contingeret. tamē transferre fata nō po
tuit: sed quatenus illa pmiserūt annixus est atq; ei graciam rettulit: utpote dilata sardiū
expugnatione tres annos: & hoc Crœsus discat tribus annis q̄ fata destinarāt. serius se
fuisse captū: secūdo loco q̄ ipsa ardenti opē tulit. Nam quod ad oraculū pertinet haud
recte Crœsus incusat: quoniā Apollo predixit eum esse magnū imperiū si bellū persis
inferret euersurū: de qua re ipsum cōsultare uolētē decuerat mittere sciscitatū: utrū ip-
sius Apollo diceret imperiū: an Cyri. Sed quod dictum erat nec considerans nec iter
rogans sibiipsi acceptū referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinē dixisse de
Mulo: ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic Cyrus erat: quippe qui duabus ex gē
tibus ortus ē generosiore matre q̄ patre. Nā illa qdē meda erat astyagis medorꝝ regis
filia. Hic āt persis & medis subiectus & licet oīum infimus: tamē dominā suā in matri-
monium duxit. Hæc lydis pythia respondit quæ illi sardis reuersi Crœso renūciarunt.
Quibus auditis Crœsus suā ipsius agnouit culpā eē nō dei. De crœsi īperio: & prīa Io
niæ subactione ita res habēt. Porro lydia quod scribitur nihil sane admirādū hēt put
aliæ regiones præter auri ramēta & thmolo proueniētes. Nā lidi primi dūtaxat eorꝝ ho
minū quos scimus nūmū aureū argēteūq; ad usū pcusserūt: ac primi caupones isti-
toresq; extiterūt. Iidē ut & ipsi aiūt & a græcis ferūtur excogitauerūt aleæ tesserarūq;
ludum & pilæ & cætera genera lusoria præter q̄ talaria. Et lidi quidē a psis subacti sunt.

h Inc autē exequetur oratio Cyrū: q Crœsi euertit īperiū quisnā fuit ac p
sas qui asiā subegerūt. Igitur queādmodū quidā psarꝝ memorant: nō qui
res ciri īsignire: sed prout ille se habēt referre stndēt: ita ego cōscribā: gna
rus trifarias alias ēt uias esse narrādi de Ciro. Fuit apud medos uir sapi
ens cui nomē erat Deioces filius Phraortis qui propter suam æquitatem: medorū ex-
titit rex: Huic medi id præstiterūt. Ingētia extruxerūt edificia: quos uellet ex omnibus
medis satellites sibi deligere pmiserunt: nec cui potestas fieret regis adeundi: sed ad oīa
internunciis utendi. Nemini præterea coram illo aut ridendi aut spuendi: id omnibus
factu deforme esse. Hæc circa illum ideo faciunt: ne eum cernētes æquales & una cum
eo educati egregii uiri atq; præstātes indoleant & insidiētur. Deioces solam medicā sub
egit nationē: eiq; soli imperauit. Cuius nationes tot numero gētes sunt: busæ: parecon
tacæni: struchates: arizanti: budi: magi: Tot sunt in media gētes. Deioce defuncto qui
annos tres & quinquaginta regnauit: filius eius Phraortes suscepit īperium quo solo
nōn contentus bellum anteoēs intulit persis eosq; primus in potestatē in medorum re
degit. Quibus nationibus potitus ualida utraq; mox asiā subegit: aliam deinceps atq;
aliam inuadendo gentem donec ad assirios oppugnādos peruenit ad eos assyrios qui
Ninū incolebant quōdam oīum principes: sed tunc a sociis per defectiōem desertos
alioquin per se bene habentes. Aduersus hos expeditione sumpta phraortes secūdo
ac uicesimo q̄ regno potitus est anno: cum plæraq; exercitus parte periit. Post obitum
eius Ciaxares filius Deiocis nepos successit: qui dicitur multo quā maiores sui fuisse
præstantior & primus asiæ populos in prouincias distinxisse: primusq; ī suum quenq;
ordinem distribuisse: hastatos: sagittarios equites: rum prius omnia promiscua fuis-
sent atq; implicita. Hic & cū lidis prælium fecit: quod prælium cum fieret dies nox ef-

Cyrus mulus
Cyri genus Lidorum inuenta
Nūmus argēteus
Caupones
Alea
Tesseræ
Pilæ ludus
Cyri historia
Deioces
Phraortes
Mediæ nationes
Busæ
Parecōtacæni
Struchates
Arizanti
Budi
Magi
Ciaxares rex
Militiæ ordo

Astia fecta est: & omnem trans halym flumen asiam sibi subiecit. Postq̃ annos regni sui q̃-
ges rex draginta defunctus est. Cuius regnum suscepit astyages filius Hic filiam sustulit: ap-
Astyagis pellauitq̃ eam Mandanē. Q uæ uisa est ei per quierem tantum urine facere: ut omnē
somniũ ipsius urbē oppeleret atq̃ uniuersam asiā inũdaret: Q uod sõnium eũ magis sõniorũ
iterpretibus exposuisset: contertitus est singula queq̃ ab illis edoctus. Ideoq̃ uisũ boc
reformidans Mandanen iam uiro maturam nulli medorũ: qui ea dignus esse traden
dam statuit: sed persæ cuidam nomine Cambysi: quem compertum habebar familia
quidē bona ortum. Ceterum ingenio sedato gerentẽq̃ se multo infra mediocris me-
di alicuius conditionem. Eodem quo Gambisi collocauerãt filiam anno uisionē alte-
ram uidit. Videbatur ei ex genitalibus filie uitis enasci: quæ omnem occuparet asiã.
Q uod uisum cum rettulisset ad interpretes sõniorũ filiã iam pregnantem: & partui
uicinam ex persis accersit eiq̃ cum uenisset custodiam apponit uolens quod illa edi-
disset interimere. Etenim magi somniorum interpretes uisionem illam protẽdere di
cebãt Astyagi prolem filie pro ipso regnaturã. Hoc igitur obseruãs Astiages ubi ge-
Harpa nitus est Cirus: accito Harpago familiari suo. & inter medos fidissimo atq̃ oĩum rerũ
gus suarũ procuratori hec inquit. Harpage negociũ quod tibi iniungo caue pretermittas
aut ullo modo exequi supersedes neue cõmittas: aut alios preponẽdo postea tibi ipsi
Cyrus perniciem erees: Capito quem Mandane peperit puerum: in domũq̃ tuã ferto: atq̃
morti occidito: postmodũ quoquo modo uoles ipse sepelito. Cui respondit ille neq̃ alias un-
destĩatus quã rex huic uiro rẽ iniunxisti ingratam: & in posterum dabimus operam ne quid in
te delinquamus. Q uod si tibi cordi ẽ hoc ita fieri: mea interest id ĩdustrie exeq̃. Hæc
cũ respõdisset Harpagus: eiq̃ puer traditus esset ornatus ad necẽ cõtulit se domũ flẽs
adiensq̃ uxorem refert omnem habitum secum ab astiage sermonem. Ad quẽ uxor:
Q uid igitur inquit facere tibi in animo est. Ego uero respõdet uir quãquã Astiages
mãdauit: etiam si desipiet peiusq̃ insaniet q̃ nunc insanit: non tamen eius uoluntati pa
rebo: neq̃ ad hãc necem obsequar: idq̃ multis de causis: tũ q̄ puer ipsi mihi cognatus
ẽ: tum q̄ Astiages grandis natu est: & uirili prole orbus quo defuncto si tirannis ad
eius peruẽtura est filiam: cuius nunc filium per me interimit: quid aliud restar hĩc mi-
hi q̃ periculum maximũ? Enimuero tutelæ meæ causa expedit hũc puerũ interire: sed
per aliquem ipsius Astiagis: non per aliquem meorũ Hæc locutus e uestigio nunciũ
Mitrida mittit ad bubulcum Astiagis: quem norat pascuorum maxime idoneorũ & mõtiũ fe
tes pastor ris frequẽtissimorum esse gnarissimũ: cui nomẽ erat Mitradates: cuius contuberna-
Cyno ser lis & eadẽ cõserua erat nomine Cino greca lingua: idest canis medica Spaco. Nã canẽ
ua. medi spaca appellãt. Vbi boũ pascua ille habebat: mõtiũq̃ radices erãt aduẽtũ boreã ac
Spaco .i. batanorũ: & ad pontũ euxinũ. Hoc enim tractu ad sapiros uergente Media sane mon
canis tuosa est: & edita. ac nemoribus frequens: reliqua uero tota admodũ plana. Hic itaq̃
accersitus propere cum uenisset: inquit ad eum Harpagus. Iubet te astiages hunc ca-
pere infantem: quẽ in desertissimo montiũ exponas ut celerrime pereat: & hæc ut tibi
dicerem mihi iniunxit: & nisi hũc ĩteremeris: ulloq̃ pacto seruaueris: pessimo exitio te
occubiturum. Cui expositioni infantis inspector ego præpositus sum. Hæc ubi audi-
uit bubulcus sumpto ĩfante redit qua uenerat ad bouile suum Ei dum ĩ urbẽ abiit
uxor sua: q̃ erat prægnãs per totam diem parturiens e uolũtate dæmoniis enixa ẽ filiũ
ita ambo in mutua sollicitudine erant. Vir de partu uxoris timidus. Illa de uiro quem
preter cõsuetudinẽ Harpagus accersisset. Vbi reuersus affuit cũ uxor utpote ex inspe-

rato cernens prior interrogauit quid ita exacte ipsũ Harpagus accersisset. Cui ille uxor
īquit profectus ego ī urbē & uidi & audiui quod nec uisum oportuit: nec agi circa do-
minos nostros. Harpagi domus oīs luctu tenebatur. In quā ego perterrefactus simul
atq; introii: uideo infantulum palpitantem: uagientemq; auro ac distincta ueste orna-
tum. Eum harpagus ubi me uidit iussit celerrime sumere: atq; absportare: in efferatis-
simum montem ubi exponam: dicens Astiagem esse qui hæc mihi iniūgeret magnope
minatus nisi ea perpetrassem. Ego acceptum puerum attuli ratus alicuius illũ domesti-
corū esse nō autem illius generis. Admirabar tñ ꝙ uiderem auro uestibusq; ornatum.
Præterea ꝙ planctus exercebatur in harpagi domo. At qui inter uiam ex omni oratiōe
famuli: qui me extra urbem deduxit: mihiq; infantem tradidit: percepi eũ Mandanes
Astiagis natæ & cambysis Cyro geniti esse filium: & ab astiage iussum interfici: atq; is Cābyses
hic est. Hæc loquens bubulcus puerū detexit atq; ostēdit quē illa intuita procerũ ac spe
ciosum: genua uiri cũ lachrymis amplectitur: obsecrat ne qua ratione puerū exponat.
Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab harpago speculatores ad rem
explorandā: seq; nisi id exequatur miserrime periturum. Mulier ubi uirum nō persua-
det: quandoquidem inquit te nequeo īducere: quod secundum ē facito: si modo neces
sitas prorsus est aspici puerum dum exponitur: quoniā ego quoq; peperi: Peperi autē
mortuũ Ferto hunc & istum ex astiagis filia tanq̄ ex nobis genitũ alamus: Ita neq; tu
iniurius in dños eē deprehēderis neq; nobis male cōsuluerimus. Nam & hic qui obiit
regale sepulchrum nanciscetur: & iste qui superest animam non amittet. Sane q̄ cōmo
de uisa est bubulco mulier loqui ex præsenti conditione: atq; ita cōtinuo esse faciendũ. Cirus ex
Igitur quem necaturus attulerat cum uxori tradidit: suum autē qui mortuus erat su- ponēdus
mēs collocauit ī eo uase: ī quo alterū portauerat. Ominiq; alterius pueri cultu ornatum nutritur
baiulās in uastissimo montiũ exposuit: triduoq; post pueri expositiōem: relicto quodā occulte
pecuariorū pro se illic uicario ī urbem se contulit: & ad domum harpagi: aitq; sese para
tum illi ostendere pueri cadauer. Harpagus missis suorum satellitum fidelissimis rē p
eos inspexit: ac bubulci filiũ sepeliuit. Et hic quidē īfans humatus est. Alterū uero qui
postea Cyrus appellatus ē mulier sibi sumptũ educauit īposito illi nomīe bubulci: alio
scilicet q̄ Cyro. Quæ posteaq̄ decēnis extitit: huiusmodi rem quæ illi contigit palā fe-
cit. Ludebat in hoc pago ubi bouilia illa erant: & ludebat cum æqualibus ī uia: quem Cyrus
interludēdũ cæteri pueri cum pro rege sibi elegissent cognominatum bubulci filiũ ipse rex pue-
eos munis distīguebat. Vt alii de morū structores essent. Alii satellites: alius ut oculus rorum
regis: alius mandatorū renũciator: suũ singulis honorē munusq; assignans. Horũ pue-
rorũ quidam collusor Artembaris filius erat: uiri īter medos spectati: quē Cyrus ꝙ im- Artem-
perata non fecisset: iussit ab aliis pueris cōprehendi: & cũ illi paruissent: multis uerberi bares
bus affecit. Quæ puer tanq̄ se indigna passus iniquissimo animo ferens: ubi primũ di
missus est ī urbem ad patrē perrexit: & quæ a Cyro pertulisset eēm plorauit: nō tamen
Cyrum nominans (nondũ enim eius hoc erat nomē) sed filiũ bubulci Astiagis. Ar
tembares ut erat ira percitus ad astiagem ducēs filiũ secum cōtendit: & rem intolleran
dam passum esse īquiens: eiusq; humores ostendens: siccine indigne ait accipimur rex
a filio bubulci serui tui? Audiens hæc atq; cernēs Astiages uolēs ulcisci puerũ Artēba-
ris honoris gratia: iussit accersi bubulcum & filiũ: qui cum ambo affuissent: ītuens in
Cyrum Astiages tu ne īquit hoc tali patre genitus ausus es huius filium uiri apud me
primarii tam īdignis concidere uerberibus: Cui ille istud inquit here huic ego iure feci

Pueri enim pagani quorũ hic unus erat me regẽ suum Indentes cõstituerant: quippe
qui uidebar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste cum cæteri pueri iussis obtẽpera
rent audiens dicto esse nolebat: ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Q ꝺ
si ego propterea ullo malo sum dignus, hic tibi præsto sum. Hæc loquẽte puero subiit
Astyagi agnitio eius: uisaq; est figuras oris inferre ac repræsentare ipsũ: & gestus eẽ li-
beralior: & tẽpus expositionis cum pueri ætate congruere. Hic perculsus Astyages ali
quandiu sine uoce mansit. Vixq; tandem ad se reuersus uolens a se Artembarẽ dimit-
tere: ut bubulcũ summotis arbitris rimaretur. Ego inquit Artembares efficiã ut filius
quoq; tuus ob hoc nil conqueri possit: dimisso artembare: & eius iusso p famulos Cy
ro introducto bubulcũ: qui solus erat relictus peonctatur unde puerꝫ accepisset: quis
ue ei tradidisset. Illẽ ex ipso genitũ respõdere: & genitricẽ eius apud se esse. Astyages di
cere nõ bene sibi illũ consuluisse: qui cuperet ad ingentes deuenire necessitates: simulq;

cyri recognitio apud astiagem

hæc dicens satellitibus significauit ut caperẽt ipsum. Hic autem cum ad necessitates ad
duceretur: rem uti erat promit: ab inicioq; exorsus uera referẽdo deuẽit ad præceps pe
tendamq; sibi ueniã iubẽs ut cum haberet bubulco ueritatem elocuto: Astiages pau-
ciora iam uerba fecit: Cæterum cui ualde succensebat Harpagum uocẽt satellitibus iu

Harpagus alloquitur astiagẽ de Cyro exposito

bet: Q uem ubi affuit pereonctatur Astiages. Harpage qua nece interemisti quẽ tibi
tradidi puerũ e filia mea genitum. Harpagus ut uidit pastorem interesse noluit tergi-
uersari mendacio ne argumentis conuinceretur: sed ita respondit. Ego posteaquam
infantem accepi rex cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerem: & tamen cum
apud te innoxius extitissem: ne forem aut filiæ tuæ: aut tibi ipsi carnifex: ecq; ita sta-
tui agendum. Accersito huic bubulco infantem tradidi inquiens te esse qui iube-
res illum interfici: in quo dicendo mentitus non sum. Tu enim ita præcepisti. At
que huic dum puerum trado ex tuo præcepto iussi exponeret in deserto mõte: persta
retq; in eo obseruando tãtisper dum expirasset cõminatus isti extrema quæq; nisi hæc
effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata & infans obiit missis eunuchoꝝ fidissimis
rem cognoui: per eosdemq; mortuum sepeliui. Ita res habet rex atq; hac morte defun
ctus ẽ puer: & Harpagus quidem directã habuit orationẽ. Astyages autẽ dissimulata
qua illi infensus erat causa ob id quod contigerat primum rem ei renarrat quemadmo
dum ipse a bubulco audisset. Deinde ea narrata ea deuenit loquẽdo qꝺ puer uiueret:
& bene haberet: quia sic actum esset: Namq; ex hoc ĩquit quod gestum erat circa pue-
rum ægro ualde animo fui: & a filia mea insimulatus haud leuiter tuli. Igitur in bonũ
conuersa fortuna mittito filium tuum ad puerꝫ hunc: qui recens uenit. Præterea desti
no pro liberatiõe eius diis immolare: quibus hic honor debetur: tu mihi adesto ad cœ
nam. Harpagus cum hæc audisset adorato rege: ac sibi maiorem in modũ gratulatus
quod peccatum suum commode cessisset: & ultra bonã fortunã: ad cõuiuium uocare
tur: domum abiit. Q uã ingresus properãter filium: qui ipsi unicus erat tredecim fer-
me natum annos mittit ad domum Astiagis iubens exequi quæcunq; ille imperaret.

Harpagus filiũ comest.

Ipse gestiens quid sibi successisset uxori exponit: Eius filium ubi aduenit Astiages ma
ctat: cõcisumq; membratim: & partim assum partim elixũ: ubi esculentum effecit: pa-
ratũ habuit dehinc sub horam cœnæ: postquã affuerunt cum cæteri conuiuæ: tum ue
ro Harpagus, conuiuis quidem aliis atq; ipsi Astiagi mensæ appositæ sunt ouilla refer-
tæ carne. Harpago autem carne filii sui præter caput atq; extrema manũ pedũq; cæte-
ra omnia. Nã ea in canistro operta separatim reposita erãt. Eũ postquã satis depastum

illo cibo putauit. Astyages interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se uero sane
oblectatum dicēti Harpago: hi quibus negocium erat datum afferunt caput filii cum
extremis manuum pedumq̧ uelatum: assistentesq̧ iubent detegere ac sumere qđ uel-
let ex eis Harpagus obtemperans ubi detexit cernit reliquias filii. Non tamē eo specta
culo consternatus est: sed apud seipsum fuit. Et percontanti Astiagi nūquid agnosce
ret cuius feræ carne pastus esset se agnoscere respondit: sibiq̧ quicquid rex ageret place
re. Hoc reddito responso receptisq̧ reliquiis carnium domū abiit: eas (ut ego opinor)
illinc collectas humaturus. Hac ultione astiages harpagū prosecutus est. Idem de Cy-
ro delib erās eosdem ex magis accersiuit qui fuerāt ipsi uisomnium interpretati. Postq̄
uenerunt sciscitatur eos quid censeāt de uisione sibi agendum. Illi necessario fore inqui
unt: ut puer si superstes esset: nec hactenus periisset regnaret. Atqui puer & uiuit & i-
columis est astiages excipit: & cum ipsum ruri agentem pueri eius pagi regem delegis
sent: quæ faciūt qui re uera sunt reges: ea omnia hic fecit. Nam satellitibus ianitoribus
internunciis ac cæteris muniis istitutis imperium exercuit: quæ uobis quonā uidētur
spectare. Si superest puer magi respondent: atq̧ regnauit nulla ex prouidentia cōfidito
ob id: ac bonum habeto animum: Iam non eum regnaturum iterum. Nam quædam
uaticinationes nostræ in exigua reciderunt: & uelut insomnia in imbecillum quiddam
tandem redactæ sunt. Ego inquit Astiages respōdens isti uestræ magi fere sum sentē-
tiæ me somno esse defunctum puero iam rege nominato: nihilque mihi amplius eū es
se reformidandum. Vos tamen probe considerantes quænam futura sint: & meæ do-
mui & uobis tutissima consulite. Ad hæc magi nostra etiam rex inquiunt magni inter
est tuum stare principatum: qui si immutetur: & ad hūc puerum qui persa est trāseat:
nos quoq̧ qui medi sumus i seruitutem redigemur apud persas: & extranei nullius eri
mus præcii. Te uero regnāte cuius populares sumus tum ex parte imperamus: tū ma
gnos apud te honores optinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciē
dum est: & nunc si quid cernemus: quod timendum esset: tibi aperiremus. Verum
cum in rem friuolam nunc euaserit somnium & ipsi confidemus: & te itidem confide
re iubemus: & hunc oblegare puerum ab oculis tuis in persidem ad parentes. His
auditis Astiages gauisus est. Accitoque Cyro hæc inquit. Fili cum ego propter quan- Cyrus ad
dam haud sanam somnii uisionem in te fuissem iniurius: tuo tamen ipsius fato super- parentes
stes es. Nunc itaq̧ lætus ad persas ito cum his quos ad te deducendum mittā. Eo per mittitur
ueniens parentes tuos offendes patrem nō qualis Mitradates bubulcus: & matrē nō Mitrada
qualis uxor eius. Hæc locutus Astiages Cirum dimittit: quem ad domum Cābisis re tes
uersum acceperunt sui parentes: & audita re uæhementer amplexi sunt: ut quem sta- Bubul-
tim mortem obiisse crediderant. Sciscitabantur quonam modo superstes esset Hic cus
se uero ait eos antea non nouisse: & ob id maxime errasse: inter uiam tamen omne sui
infortunium audisse: credidisse eum se bubulci Astiagis esse filium. Verū in illo itine-
re omnem rem gestam ab his qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autē
se ab uxore bubulci fuisse educatum semper eā laudibus prosequens ita ut omni eius
sermone eēt ciro. Quđ nomē accipiētes eius pētes ut diuinius uideretur psis filius suus Cyrus a
fuisse seruatus: diuulgauerunt a cane cirū cū esset positus fuisse educatum. Vnde hæc cane edu
fabula emanauit. Cyrus ubi in uirilem adoleuit ætatē: & inter æquales uirilissimus eua- catus cur
sit: & idem dilectissimus: constituit Harpagus ad eum dona mittere Astiages ulciscēdi
cupidus. Nam per sese qui priuatus esset: non uidebat futuram de Astiage uindictam:

ſed per Cirum: cuius caſus ſimilis caſibus ipſius extitiſſet: quem cernens adultum ſibi
ſocium comparabat. Cæterum ante hoc alia ab eo comparantur. Cum eſſet acerbus
Aſtiages in medos: harpagus ſingulis quibuſque eorum ſe inſinuans primoribus perſua-
det oportere Aſtiagem a regno ſummoueri Cyro deleto. His tranſactis Harpagus ac
paratis ita demum uolens Ciro apud perſas agenti ſuam aperire ſententiam cum aliter
Libellus non poſſet utpote itineribus cuſtoditis huiuſmodi rem cōminiſcitur. Exenterato quē
itra lepo- ſolerter optinuerat lepore ut nihil omnino reſcinderetur īdidit libellum: in quo quæ li
rem buit conſcripſerat: reſutoque uentre leporem una cum retibus tradidit uenatori cuidam
ſuorum domeſticorum fidiſſimo: præcipienſque ſuo ore cum daret leporem Cyro di-
ceret ut ipſe ſuis manibus aperiret: idque ſine arbitris faceret: hominem dimiſit in perſi-
dem. Hæc executo nuncio: Cirus acceptum leporem aperuit: inuentumque libellum
qui in eo inerat legit: in hæc uerba. Fili Cambyſis quem dii reſpiciunt: nam aliter
Harpagi nunquam in tantum fortunæ perueniſſes: ulciſcere nunc Aſtiagem tuæ necis aucto-
litteræ ad rem. Quoniam ex huius tu quidem ſtudio perieras: deorum tamen beneficio &
Cyrū cō- meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa re geſta ſunt opinor te olim iā
tra Aſtia- reſciuiſſe: & item qualia ego ab Aſtiage paſſus ſum quod te non occidiſſem: ſed bubul-
gem co tradidiſſem. Nunc ſi mihi auſcultare uis: omni tu (cui aſtiages īperat) regioni im-
perabis. Perſas ad rebellandum cum perſuaſeris ducito aduerſus medos: ad uotum ti-
bi res ſucceſſura ſiue ego dux ab Aſtiage ad tibi occurrēdum creatus fuero: ſiue alius quiſ-
piam medorum illuſtris. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes: Aſtiagem
conabuntur reuertere. Ita tanquā cuncta tibi ſint hic in expedito: iſta exequere ſine mo-
ra. Cyrus his auditis conſiderabat quonam ſolertiſſimo modo perſas induceret ad re-
bellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitiſſimum. ut ita faceret ſcri-
Perſarū pto libello de his quæ uolebat concilium perſarum coegit. Deinde reſignato libello:
genera atque lecto ducem ſe inquit perſarum ab Aſtiage eſſe deſignatum: & nunc perſæ ait edi-
Arteatæ co uobis ut præſto mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cirus perſis præcepit quorum
Perſæ complura ſunt genera: eorum quædam cirus contraxit: & a medis deficiendum indu-
Paſargad xit: ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt arteatæ: perſæ: paſargadæ: maraphii: ma-
maraphii ſii: ſed horum paſargadæ præſtātiſſimi: in quibus & achæmenidarum cognatio: eſt un-
Maſii de reges perſidæ ſunt oriundi. Alii perſæ hi ſunt panthelæi: deruſiæi: germanii: atque hi
Pathelei omnes aratores. Alii uero pecuarii: dai: mardi: dropici: ſagartii: ubi cuncti affuerunt ha-
Deruſiæi bentes quod eis erat præceptum: ibi Cirus iubet locum quendam dumoſum (Erat ī
Germa- perſide his locus circiter decem & octo: aut uiginti ſtadiorum) totū detergāt intra diē:
nii Quo labore pfunctis perſis iterum præcipit in poſterū diem: ut lauti aſſint. Interim
Dai coactos in unum caprarum ouium boum greges patris ſui mactat: atque īſtruit tāquam
Mardi perſarum exercitum accepturus uinoque ac cibariis quam elegantiſſimis. Poſtero die ubi
Dropici conuenerūt perſæ iubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos īterro-
Sagartii gaturum pridianam an preſentem conditionem præoptarent. Illis reſpondentibus
Cyri ora- multum eſſe inter hæc duo interualli. Pridianam enim omnia mala habuiſſe: præſen-
tio ad per tem uero omnia bona habere Excepit Cyrus: & omnē rem denudauit inquiēs. Viri
ſas ut re- perſæ ita res ueſtræ habent: uolentibus uobis mihi obtemperare: & hæc & alia īfinita
bellent a cōmoda aderūt ſine ullo ſeruitutis labore. Nolētibus uero īnumerabiles quales heſter-
medis næ erumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi efficiamini liberi: quæ bona ipſe diuina
quadam ſorte genitus uideor in manus ueſtras eſſe allaturus: quos non arbitror infe-

riores esse medis cum in aliis: tum uero in bellicis rebus. Quæ cum ita sint rebellate q̄ primum ab astiage. persæ ut qui iam pridem dedignarentur parere medis nacti præsidem libenter se in libertatem uindicarunt. Hæc molientem Cirum astiages cum accepisset misso nuncio accersiit. Iste nuncium iubet renunciare se prius illuc uēturū q̄ astiages ipse uelit. His auditis astiages medos cunctos armat: hisq; aduerso numine Harpagum præficit oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu ubi medorū copiæ cum persicis prælium conseruerunt: quicunq; eorū sermonis Harpagi erant experses præliabantur. qui uero participes ad persas trāsibant. Pleriq; de industria ignauiter agebant: fugamq; faciebant. Dilapso turpiter medico exercitu: Astiages ut primū rem cognouit minitans Ciro inquit. Ne sic quidem cirus gaudebit. Hactenus locutus ante omnia eos magos somniorū īterpretes: qui suasissent ipsi Cirū dimittēdū patibulis affixit. Deinde reliquos medorū: qui in urbe erāt adolescētes pariter & senes armat. Quibus eductis cū persis cōfligēs fugatur: uiuusq; capitur amissis quos eduxerat medis. Ei captiuo assistēs harpagus īsultauit exprobrauitq; cum alia quæ homini dolerēt dicens: tum uero percōctando eū de cœna sua: in qua ille ipsum carnibus filii pauisset quoniam regnum eius ad seruitutē decidisset: eū intuens Astiages uicissim interrogat nūquid ipsius foret Ciri opus. Harpagus suū uero eē dicere: idq; merito quoniā ipse ad Cirum scripsisset: & astiages eum merito improuidissimum atq; iniquissimum omniū hominum compellauit. Improuidissimū quidē q̄ si facultas ei aderat ut rex efficeretur alteri tribuerit imperium: si modo illa per ipsum gesta eēnt. Iniquissimū uero q̄ cœnæ causa medos ī seruitutē redegisset. Si enim oportebat omnino cum comparare alteri regnum nec sibi habere: satius futurum fuisse medorum alicui id bonum comparare quā persarū. Nunc medos qui huius peccati affines nō extitissent ex dominis factos eē seruos: & persas qui fuissent hactenus serui nūc dominos effectos esse medorū. Hunc in modum Astiages cum quinq; & trigīta regnasset ānos: regno amotus est: ob cuius acerbitatem medi subiecti fuere persis; centū ac duodetriginta annos omni supra halym fluuium asiæ dominati: excepto tēpore quo scitæ regnauerunt. Iidem sequētibus temporibus cum horum pactorū pœniteret a Dario defecerunt. Sed prælio uicti iterū subacti sunt. Persæq; qui tunc cum Ciro aduersus Astiagem rebellauerunt: deinceps asiæ imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astiagē penes se habuit quoad uita excessit. Ita Cirus genitus educatusq; regno potitus ē: & mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit: quemadmodum a me superius commemoratū est. Quo subacto ita omnem asiam adeptus est. Ritus quibus utuntur persæ tales eē cōperi. Neq; statuas: neq; templa: neq; aras extruere consuetudo est: quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere. ob id ut mea fert opinio: q̄ non quēadmodum græci sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent editissimis quibusq; cōscensis mōtibus Ioui hostias īmolare omnem girum cæli Iouem appellantes. Soli lunæq; sacrificāt: & telluri: & igni: & aquæ: & uentis: quibus solis gubernātur. Ex omnibus diebus præcipue honorandū cēsent suū cuiq; natalem. Vino persæ magnopere temperant. Eisdem nec uomere coram alio: nec urinam facere licet. atq; hæc ita obseruantes: tamē cuiuscūq; generis uoluptatibus: q̄s audierint frui student: liberos a quinto eorum anno incipientes usque ad uicesimum tribus dūtaxat rebus īstituūt eq̄tare: arcu sagittas excutere: uera loq. Añ q̄nquēniū filius cōspectū patris nō uēit: sed apd' fœmías degit: q̄ ea gracia sic fitut si iter educationē decedat nullā e damno efferat patri molestiā. Equidem hunc morem laudo. Lau-

Harpagus astiagis præfectus ī Cirum

Magi patibulis affixi

Astiages capitur

Astiages harpagū arguit

Astiages ānis. xxxv in regno Medorū regnū annis. cxxxii

Astiages apud Cyrū degit

Persarū ritus

Iuppiter psarum numina

Persarū abstinentia

Persarū filii quid docētur

do itē illum ne ob unam tantum causam liceat neq ipsi regi occidere quempiam: neq
alicui aliorum persarum quicquam atrox agere aliquem ex sua familia: eiusdem quæ-
cunq facere fas nō est ea: nec dicere. Turpissimum dicitur apud eos mentiri. Secundo
loco creditū debere: & in flumen uel mingere: uel spuere: uel manus abluere: aut aliud
quippiam facere. Flumina religiosissime omnium uenerantur: persaꝝ nomina in ean-
Persarū nomina in. S. — dem littera uniuersa exeunt: quam dores apellant san: iones sigma. Mortuus ab eis nō
prius humatur quā aut ab alite: aut a cane trahatur. Atq hæc ita transiguntur. Cyrus
postea quam omnem continentem suæ ditionis fecit: assiriis bellum intulit. Assyrie cū
Persarū cadauera — alia multa sunt magna oppida: tum uero celeberrimi nominis ac ualidissimum Babilō
illic ubi euersæ ab istis Hini regio extiterat. Huiuscemodi urbs ĩ ingenti planicie sita ē
Babylōis situs — forma quadrata magnitudine quoq uersus centenum uicenum stadioꝝ: in summa q̄-
dringentorum & octoginta in circuitu quattuor lateꝝ urbis. Tanta est babylonici op
pidi magnitudo quod ita exornatum est: ut aliud nullam eoꝝ quæ nos nouimus iam
primum fossa ambit alta atq lata aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitoꝝ
Cubitus regius — regiorum crassitudine: ducētorum celsitudine. Est autem regius cubitus q̄ mediocris
tribus digitis maior. Operæ præcium est me præter hæc differere quemadmodum hu
mus e fossa sit gesta & murus effectus: ut quicq terræ in deprimenda fossa efferebāt:
ex eo lateres ducebant: quoꝝ cum magnam uim extraxerant eos in fornacibus coque
bant. Postea cœno utentes asphalto feruenti p tricesimū quenque laterum ordinem
summitates arundinum instipatas conglutinabāt: & primum labra fossæ: deinde ipsū
murum ad eundem modum: super quem circa oras extruxerūt dictas singularias: altrī
secus conuersas inter quas tantum intercapedinis relinquebatur: ut quadriga inter agi
posset. Eius per ambitum centum portæ stabāt æreæ omnes cum cardinibus itidē ho
Is urbs — stibusq a babylone octo dierum itinere abest alia urbs nomine Is: ubi fluuius ē haud
magnus eiusdē nominis: qui se deuoluit in flumē euphratē. Hic itaq fluuius Is una cū
Asphaltus — aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murū babilonis
cōportabatur. Hunc autem in modum babilon extructa ē. Eius duæ sunt plagæ: quas
Eufrates — interfluit fluuius nomīe Euphrates: qui magnus: & altus: & celer ex armeniis ĩ rubrū
mare decurrit. In hūc uterq murus lacertos exporrigit. eiusq ĩcuruæ utriq ripæ cocti
libus lateribus p maceria prætexuntur. Ipsa urbs plena domibus ē ternaꝝ quaternaꝝ
q contignationum secta in uias tectas cum alias tum uero transuersas: quæ ad flumē p
tingunt. Ad quarum singulas pro numero uicorū portulæ factæ sunt in maceria: quæ
flumen sepiebat: & ipsæ æreæ: & ad flumen idem ferētes. Et hic quidem murus lorica
est: alter uero interior non multo q̄ hic debilior: sed exilior. Huius babylonis multi
quoq aliquando reges extitere: quoꝝ mentionem exponendis rebus assyriis mentio-
nem faciā: qui & muros ornauerunt: & templa: & inter eos duæ fœminæ. Haꝝ prior
Semiramis — quæ quisq ætatibus: ante posteriorem regnauit uocata est Semiramis: Hæc p planiciē
aggeres extruxit spectaculo dignos: cum antehac flumen eam omnem restagnare soli
Nitocris regina — tus esset. Posterior regina Nitocris nomine extitit superiore solertior. Cuius cum alia
monumenta extiterunt: quæ ego commemorabo: tum uero hoc quod animaduertēs
Ninus urbs — imperium medoꝝ ingens ac pacatum subactaq ab his multa oppida: & ĩter hæc ninū
præmuniuit se oibus q̄ potuit maxime: ante omnia fluuium euphratem: qui prius me
Eufrates — diā ipsoꝝ urbem interfluens rectus erat tortuosum reddidit fossis superius depressis
Ardericā — adeo ut quendam assyriæ pagum nomine ardericā ter influat: & qui nunc e mari per

Euphratrē babylonem uersus subuchūtur:ter ad hūc eundē pagum applicēt:idq; tri-
duo. Et hūc quidē talem reddidit. Aggerem uero ex utroq; fluminis labro aggessit ui-
su mirādum. Tantæ est & magnitudinis & sublimitatis: Multo supra babilonem ali-
quantulum seorsum a flumine effodit paludis eluuiem profunditate quidam ad aquā
semper ducta: latitudie uero eius quoquo uersus trecētoꝝ uigintistadioꝝ. Hæc fossi
tia humus ad fluminis ripas aggesta est: quem locū ubi depressit: crepidinē ambitus
eius lapidibus induxit. Hæc duo ut flumē flexuosū: & lacuna tota fossa esser ideo fecit
ut fluuius per multos afrāctus, retentus sedatior mearet: & nauigationes in babylonē
essent tortuosæ: & ex ipsis nauigatiōibus longus, ambitus lacunæ exciperetur. Ad hæc
quæcunq; erat regio ad inuadendum opportuna: & cōpendiaria ex medis uia hanc in-
tersepsit ne medi cōmercio assyriorum ipsius negocia cognoscerent. Et hæc quidem ex
profundo circuniecit. Cæterum ex eis talem fecit cōmunitionem. Cum sit urbs in du
as dirempta regiones fluuio medium tenēte: quotiens aliquis ex altera in alterā regio
nem transire uolebat sub regibus supioribus: his, necesse habebat nauigio transire: qđ
erat ut reor sane odiosum. Huic rei ista prospexit siquidē ubi effodit effluuiū lacus ali-
ud opere eodem monumentum sui reliquit. Saxa prægrandia præcidit: quæ ubi ī expe
dito fuerūt: & locus depressus ī locum ipsum: quem depresserat omnem fluminis cur
sum auertit. Cum hic locus effossus impletur: interea pristino alueo arefacto oras flu-
minis intra urbem ac descensus: q ex portulis ad flumē ferūt: extruxit coctis lateribus
eadem ratione qua muri extructi sunt. Extruxit item circa mediā ferme urbē potesta-
tem ex iis quos effoderat lapidibus: ferro eos ac plumbo deuinciens. Hunc sublicis q̄-
dratis per quem babylonii transirent īterdiu committebat: easdem noctu tollebat: hac
uidelicet causa: ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Vbi lacūa repleta
est flumine & opus pontis exornatum tunc fluuiū Euphratē e stagno ī pristinum re-
uocauit alueum: atq; ita plusquā effoderat uisa est necessario facta: & pons in usum ci- Darii a-
uium extructus. Eadem regina hūc machinata est dolum. Supra portas urbis celeber uaritia
rimas in loco edito atq; conspicuo sepulchrum sibi extruxit: atq; his litteris inscripsit. Si Auarorū
cui regum babilonis post me futuroꝝ fuerit pecuniæ penuria apto sepulchro sumat q̄ obiurga-
tuncūq; libuerit pecuniæ dūtaxat indigens aliter ne aperiat. Non .n. satius fuerit. Hoc se tio
pulchrū tā diu fuit īmotum: dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum eē ratus Labyni-
se neq; uti quippiā his portis. (Ideo autem nō utebatur quod supra caput ipsius trāse rus rex
untis mortuus situs esset) neq; sumere pecunias repositas: & eas ipsum ꝓuocātes: re Choas-
serauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit: sed litteras ita dicentes. pes flu.
Nisi pecunia esses īexplebilis: & turpis lucri cupidus: haud apuisses urnas defunctoꝝ. Susa.
Talis extitisse hæc regina memoratur. Aduersus cuius filiū labinitum patris nomē & Cyrus in
assiriæ imperium habentem Cirus exercitum duxit. Ducit autem rex magnum exerci babylo-
tum: probe domi comparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flu- nem
mine choaspe: susa præterfluēte: quo uno ex omnibus fluminis rex potat. Cuius choa Gyndes
spis aquam decoctam & in argentea uasa diffusam ferentes permultæ carrucæ quatu fluuius
or rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocūq; ille proficiscitur. Cirus ba Mātieni
bylonem tendens ubi uenit ad gyndem amnem: qui in mantienis ortus montibus: p montes
dardaneos in tigrim alterum amnem fluit: qui opin urbem præterlabēs rubro īfundi Dardāci
tur mari. Conabatur hunc fluuium gynden traiicere cum nō possit nisi nauibus traiici Opus
Interim ei quidam e sacris equis candidis petulanter ingressus fluuium tran- urbs

site conabatur: hunc fluuius uerticibus cõtorq̃ns obruẽdo abripuit. Cyrus p̄q̃ ægre
ferens hanc fluminis iniuriã illi cõminatus est se sic redditurꝫ eum tenuem: ut post hac
facile uel a mulieribus trãsiri posset ne genua quidẽ tīgentibus. Hæc minatus expedi-
tione ĩ babilonẽ ĩtermissa copias suas bifariã diuisit: dehĩc alueos ad funiculũ designa-
uit cẽtenos: & octogẽos utrinq̃ ad gindis labra oĩno cõuersos quos distributis copiis
effodi iussit. Et opus quidẽ ut q̄d a tãta multitudine fieret p̄ficiebatur: tamen ĩ eo faci
[Gyndus fluuii riuuli] endo eã æstatẽ triuerũt. Cyrus ubi Gyndẽ mulctauit ĩ tercẽtos & sexaginta riuos didu
ctum: & alterꝫ uer illuxerat. Ita porro ire babilonẽ p̄git babiloniis cũ p̄ducto exercitu
p̄stolãtibus. Q ui ubi p̄pius urbẽ ille p̄mouit cũ eo cõflixerunt: p̄lioq̃ fugati in oppi
dũ se receperunt. Ii tñ quia cirum iãpridẽ aĩaduerterãt inquietum esse: uiderãtq̃ oẽs
pariter gẽtes aggredientẽ: cõportauerãt multorꝫ sane annorꝫ cõmeatus. Ideoq̃ tũc ob-
sidionẽ nullius momẽti faciebãt. Et cirus cũ iã lõgo tp̄e nihil admodum res p̄ficerent
ĩops cõsilii erat. Tandẽ siue alius ei anxio suggessit: siue ipsi ĩ mentẽ uẽit quid in rẽ esset
sic statuit faciẽdũ. Instructis uniuersis copiis: p̄tim q̄ fluuius urbẽ ĩgreditur: p̄tim a ter
go q̄ egreditur: p̄cipit ut dũ cernerẽt alueũ posse trãsiri: illac urbẽ ĩuaderent. Ita instru-
ctis atq̃ admonitis suis cũ ĩutiliori exercitus p̄te abiit ad stagnũ. Eo ubi p̄uẽit: quæ ba-
bilonioꝝ regina fecerat apud flumen: & apud stagnum quod erat palus eadem ipse fe
cit. Nã reuocato flumine alueum eius pristinum uado transibilem reddidit. Id tale ubi
actum ẽ: p̄sæ qui ad hoc ipsum instructi erant p̄ alueum unde fluuius euphrates absces
serat: medioꝝ fere femoꝝ tenus grauiter babilonem ĩtroierũt. Q uos babilonii si fa-
ctũ Ciri prius aut audissent aut sensissent haud dubie contẽpto eoꝝ ingressu pessimo
exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferũt portulis: conscensisq̃
septis: ipsi pro ripis stantes illos progressos ueluti in cauea excepissent. Nũc ex inopina
to eis p̄sæ astiterũt: & cũ rapti essent q̄ media urbis incolebãt babilõii: propter eius tñ
[Babylon a ciro capitur] magnitudinẽ nõ sentiebatur: ut fert ab his q̄ circa extrẽa habitabãt. Sed forte quoniã
dies festus eis eẽt exercẽdis choreis atq̃ oblectatiõibus opa dabatur donec plãe rẽ aĩad
uerterũt: Atq̃ ita primũ capta ẽ babylon. Cuius ciuitatis quanta sit potentia cũ ex aliis
multis pandam: tum uero ex hoc q̄ cum regi magno omnis plaga: cui ĩperat: sit distri-
buta in ipsius atq̃ exercitus eius alimentũ: p̄ter tributa ex duodecim q̄bus annus con-
stat mensibus q̄tuor regio babilonia octo reliquis eũ oĩs asia alit. Ita huius regiõis potẽ
tia tertiã asiæ partem æquiparat: & eius p̄tincipatus q̄ uẽ satrappiam p̄sæ uocant oĩum
prouinciaꝝ longe est optimus: Adeo ut Tritæchimæ Artabazi filio qui pro rege tribu
[Tritæchimas] tum hoc exigebat singulis diebus singulæ argenti plenæ artabe penderẽtur. Est autem
artaba mensura p̄sica capatior q̄ atticus medimnus tribus chœnicibus atticis. Ad hæc
[Artaba mensura] erant ei peculiares equi præter bello destinatos admissarii octingẽti cum equarum qui
bus admittebantur sexdecim milibus. Nam singuli ad uicenas admittuntur. Præte-
[Admissarius ad uicenas eq̃] rea canum indicorum tanta allebatur multitudo: ut ad præbenda eis cibaria q̃ttuor in
eadem planicie magni uici attributi essent aliorum tributoꝝ immunes. Atq̃ hæc præ-
sidis babilonis peculiaria erant: In Assyriorum terra parum pluit. quod in ea frumen-
[Asyriæ siccitas] ti germinat. Id demum est: quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem seges & fru-
mentum prouenit non quemadmodum in ægypto flumine sua sponte in rura ascen-
dente: sed manibus atq̃ serobibus irrigatum. Etenim babilonica regio omnis quemad
modũ egiptiaca distĩguit ĩ fossas quaꝝ maxĩa nauibus trãsiri põt ad solẽ hibernũ uer-
gẽs ex euphrate exiẽs in tigrim alterꝫ flumẽ iuxta q̄d urbs Ninus sita erat. Hæc regio

omnium quas nos uidimus longe optima est dūtaxat ferendo frumēto. Nā in arbo-
ribus ferendis: ficu: uite: olea nequaq̄ de principatu cōcēdit. Cereris āt fructu perean
do adeo ferax ē: ut nonq̄ non fera ducena reddat: & ubi præstās bonitate se uicit ēt ad
tricena. Q uaternū fere digitoꝝ latitudīe triticeis atq; ordeaceis foliis. Milii uero ac se
sami pcēritatē instar arboꝝ: & si mihi cōpertam: tn̄ memorare supsedeo pbe sciēs his
qui nūq̄ babyloniam regionē adierūt: q̄ de frugiferis dcā sunt p q̄ incredibilia uisū iri:
Oleo uentiq; utuntur nisi quod ex sesamis faciūt. Sunt eis passim p oēm regionē pal
mæ sua sponte nascētes pleræq; fructiferæ: ex qbus & cibos & uinū & mel cōficiūt cu
rātes more ficoꝝ. Haꝝ ut aliaꝝ arboꝝ græci masculas uocāt: quaꝝ fructum his q̄ pal
mulas ferūt alligāt: ut illinc prodiens culex palmulas penetrās cogat maturescere alio
quin occasuras. Musculæ eni in fructu culices ferunt: quēadmodum captifici. Venio
ad id quod ex omnibus quæ de ea regione secundū ipsam urbē mihi summo miracu-
lo est differendū. Nauigia illoꝝ quæ per flumē cōmeant babilonē oīa sunt orbiculata
atq; corriacea: quæ pecuarii armenii: qui supra assirios incolūt. ex cæsis salicibus faciunt
instruūtq; pellibus nudo illaꝝ extrinsecus posito in modū soli: neq; puppe discreta: ne
q; prora acuminata: sed in speciem clipei magis orbiculata: Tale nauigium stramentis
stipatum fluuio deferendum permittunt: cum aliis rebus tum uero doliis e palmula
tum uino onustum dirigentibus illud duobus uiris stantibus cū totidē palis quoꝝ al
ter introrsum palam trahit alter exterius pellit. Fiunt āt nauigia hæc & magna admo
dum: & minora: quoꝝ maxima quæq; ferūt pondus qnq; miliū talētorum singula sin
gulos asinos uiuos intus habentia: maiora & iā plures. In quos illi postq̄ nauigantes
babilonem peruenerunt: onusq; distraxerunt: lignaq; nauigii: atq; omnia stramēta ad
duxerunt: pelles congerunt: & eos in armeniam agitant. Aduerso enim flumine naui
gari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Q ua ex causa non ex lignis: sed ex pelli-
bus nauigia fiunt. Idem ubi asinos agitando in armeniam redierunt: alia ad eundem
modum nauigia cōparant. Et naues quidē eorum tales sunt: Amictu autē tali utūtur
Duabus amiciuntur tunicis: una linea usq; ad pedes demissa. Altera sup hanc lanea: po
stremo cādida & breui penula circundantur. Calceos gerunt gentis more soleis theba
nis simillimos. Capita habentes comata mitris redimiunt unguētis toto corpore deli
buti ānulum signatoriū singuli gestant: & sceptrum effabre factum: cui superstat aut
malū: aut rosa: aut lilium: aut aquila: aut aliud quippiam. Nam absq; insigni gestare sce
ptrū ipsis nefas ē. Atq; hic eorum corporis est cultus. Leges uero quæ constitutæ ab
ipsis hæ sunt. Vna quidē prudentissima. Altera āt quantum ego sentio: qua enetos ex
illyriis audio uti p singulos pagos. Semel quotannis ista fiunt. Vbi uirgines effectæ
sunt nubiles eas cōgregant: & uniuersos unū in locū cōducūt: quas circūsistente uiro-
rū frequētia surgēs pco sigillatim uēdit: sed primū pulcherrimā oīum scdm hanc ut q̄
plurimo uēditur auro. Aliā euocat: quæ post illā ē speciosissima. Vēdūtur āt in contu-
bernium quaꝝ pulcherrīas quasq; babilonii: q locupletes. & iidē cælibes sunt mercan
tur ut qsq; licitādo alteꝝ supat. At ex plebe qui sunt cælibes his non est opus pulchra
forma: iō pecunias ac turpiores accipiūt uirgies. Nā præco ubi uirginū speciosissima
rū peregit uenditionē: excitat deformissimam si quis illoꝝ mercari uolētes existat: edi
citq; quisquis uelit quā minimo auri sumpto eam in matrimonium habere donec illi
qui minimo contentus est fœmina addicitur. Ita aurum ex speciosis uirginibus confi-
citur: & per easdem cuicunq; uolenti deformes ac debiles collocantur. Q uaꝝ nullam

Babylonia regio fertilissima

Babyloniorū nauicula

Babyloniorū cultus

Babyloniorū leges

Babyloniæ puellæ

cuiqꝫ ẽptori fas erat sine fideiuſſoribus abducere: ſeddatis fideiuſſoribꝫ de cõtubernio
uxoris: ita demũ licebat abducere: ſi de hoc non conueniebat. lex lata erat ut aurꝫ ille re
dhiberet. Quibꝫ ẽt ex alio pago uenientibus licebat uxorem mercari ſi uellẽt. Hæc apđ
eos honeſtiſſima lex erat ꝗ tñ ñ pſeuerauit: Nouiſſime aliud quiddã excogitauerũt ne
quis fœcias iniuria afficiat: neue qs aliã in urbẽ abducat. nã poſtea ꝗ expugnati male ac
cepti ſunt: rẽqꝫ domeſticã abſumpſerunt: unuſqſqꝫ plæbeus ob uictꝰ inopiã filias ſuas
adigit ad qſtũ corpore faciendũ. alterã itẽ ſapienter condiderũt legẽ lãguentes efferẽdi
in forꝝ. Neqꝫ. n. medicis utuntur: ut de illoꝝ lãguore conſulãt q eos adeũt: ſi qs & ipſe
eundẽ paſſus ẽ morbũ: aut aliũ uidit patientẽ. hæc uiri qui illos adeũt conſulũt: hortan
turqꝫ ad ea q ipſi faciendo effugerit ſimilẽ morbũ: aut aliũ nouerit effugiſſe. Nec fas ẽ
cuiꝗ lãguentes ꝑterire ſilẽtio: nec añꝗ explorauerit quonã laboret ille lãguore. Sepul-
chra eiſdẽ ĩ melle ſunt: luctus funebris illi ægiptioꝝ pſimilis. Quotiẽs cũ uxore miſce
Babylo- tur uir babylonius adhibito thimiamati aſſidet: & ex aduerſo mulier idẽ facit. Sub di-
niorum luculũ abluũtur ambo: nullũ uas priuſꝗ ſe abluerunt tacturi. eadẽ & hæc arabes faciũt
ægri Hæc ſunt babilonioꝝ inſtituta. Quoꝝ tres ſunt familiæ: ꝗ nullo alio niſi piſcibus ui-
Babylo- ctitãt. Quos captos ubi arefecerũt ad ſolẽ hoc faciunt. In pilã deiiciunt: ac piſtillis pin
niorum ſunt. Deĩde linteis conſeruãt unde quiſquis uult cõſpergit: offamqꝫ facit: quã ĩ modũ
ſepulcra panis torreat. Cyro poſt hãc gentem ab eo ſubactã: inceſſit cupido maſſagetas in ſuã
Cyrus in ptãtem redigendi quæ gẽs fertur & magna eſſe & robuſta ad auroram ſoliſqꝫ ortum
maſſage ſita trans araxem fluuium regione iſſedonorum uirorum Sunt qui dicant eã ſcythi-
tas cæ natiõis. Araxes Iſtro maior: & idẽ minor eſſe memoratur: & in eo frequentes inſu
Maſſage læ leſbo pares magnitudine: & hoĩes qui illos incolunt æſtate ueſci radicibus quibuſ-
tæ cunqꝫ quas ipſi euellunt. Arborum autem fructus quos maturos cõperiunt in cibum
Araxes reponere quo per hiemẽ ueſcantur. Apud eos etiam inueniri arbores talem fructum
ferentes: qui iactus in ignem ab his: qui ad ſe calẽfaciẽdus conuenerunt foco circunſe
dentes incenſo igne ſic ebrios reddit odore ſuo: ut uinum græcos. Et eo uæhementius
quo plus eius fructus fuerit iniectũ quoad cõſurgatur ad tripudiandũ: ac perueniatur
ad cantum. Atqꝫ hæc fertur eorum eſſe uiuendi conſuetudo. Araxes porro fluuius a
mantienis quidem unde & gyndes: quem Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit ri-
uos fluit: ſed per ſexaginta ora prorũpens: quæ uno excepto in paludes: eluuieſqꝫ euol
uitur: ubi feruntur homines habitare: qui crudis uictitẽt piſcibus & pro ueſtibus utã
tur uituloꝝ marinoꝝ pellibus. Reliquũ illud per apertum fluit in mare caſpiũ qđ ma
re per ſeſe eſt: nec ullo cum alio commiſcetur. Nã & illud quod græci omne ꝑnauigant
Caſpiũ & id quod extra colũnas uocatur atlãticũ & rubrum idẽ eſt mare. Caſpium uero alte-
mare rum acp ſeipſum eſt longitudinis quindecim dierum curſu nauis quæ remis utatur:
Rubrũ latitudinis ubi ſpacioſiſſimum eſt octo dierum: qua ex parte ad ueſperꝝ uergit caucaſo
mare prætentũ mõte tum maxime uaſtitatis: cum ſummæ altitudinis multas atqꝫ in ſe om
Cauca- nifarias gentes habente: ac pleraſqꝫ omnes agreſti materia uictitantes: ubi arborꝝ fron
ſus des his quæ ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe quibus cõtuſis & aqua dilutis illi ani
malia ſibi per ueſtes inſcribere dicuntur: eaqꝫ animalia nunquam elui: ſed perinde atqꝫ
ab initio eſſent intexta ſic cum reliqua lana ueteraſcere: Hoꝝ quoqꝫ hominum cõcubi
Caſpiũ tus ſicuti pecorum ĩ propatulo eſſe: & ad ueſperam quidem uergẽs hoc mare: qđ ca-
mare ſpium uocatur caucaſus cohibet: qua uero parte uergit ad auroram oriẽtẽqꝫ ſolem pla
nicies excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpacioſam planiciem nõ ex

minima parte massagetæ possidēt: quibus bellū Cyrus īferre cupiebat multis ac ma
gnis sollicitatus icitatusq; cāis. Primū sua genitura: qd uidebatur maius qdē hoīe esse
Secūdo loco fœlicitate qua fuerat usus aduersus hostes. Q uācūq; n. gētē Cirus inua
serat: ea gens nullo pacto potuerat euadere. Erat autem massagetarū regina defuncto
uiro Tomiris nomine: Ad quā io coniugium petendā cirus misit uerbo dūtaxat uolēs Tomyris
eā habere uxorē. Animaduertēs illa nō se in cōiugiū: sed regnū massagetarū peti: accef regina
sum ciro interdicit: postea cirus cū dolus n̄ pcederet: pgressus usq; ad araxē aptē īfesto
cū exercitu in massagetas tēdit: Flumē pōtibus iūgit qbus copias traiiciat factis ex na
uibus turres desup ædificās. Ad quē in hoc labore occupatū tomyris caduceatorē mi
sit q diceret. Rex medorū desine incūbere ei q incumbis nescius an ista q constituisti ti
bi conducibilia erūt. Omisso īcepto apud tuos ipsius regna. & nos sine finiū: quorū su-
mus pncipes esse. Verū tu admōitionibus his uti noles: & oīa males q ociū. Q d si tan
tope affectas lacessere massagetas. fer quā sustīes erūnā: sed desiste iūgere fluuium a
quo nobis tridui itīere digressis traiicito ī nostrā regionē. Aut si maius nos excipe ī ue
strā tu hoc idē facito. Hæc ubi cirus audiuit accitis psarū pmoribus coactisq; in mediū
rē ppōit cōsulēs utrū sibi agēdū cōstitueret. Illorū in idē cōuenere sniæ iubētiū recipi in
ipsorū regionē cū suo exercitu tomyri. Q uā sniam Crœsus lydus cū adesset: iprobat Crœsus
ī cōtrarium differēs his uerbis. Eqdē tibi rex ēt antea dixi qn̄quidē Iuppiter tibi me Cyro cō
tradidit: qequid aīaduertero errati in tua domo: id oē me p uiribus auersurū. Nā meæ sulit
ruinæ & si iogratæ: mihi tn̄ extitere disciplīæ: Si tibi eē uideris īmortalis & eiusmodi
exercitui pesse: oihil ē opus ut meā tibi dicā sniam. Sin uero te quoq; agnoscis hoīem
& istis eiusmodi præesse: illd ī pmis discito humanarū rerū circum eē: q rotatus speos-
dē fortuoatos eē nō sioit. Ideoq; de hac quā pposuisti re secus ego atq; isti sentio. Si n.
hostes in terrā nostrā uolemus excipe: Id tibi ex hoc periculū erit: ne fugatus oē amit Fortūæ
tas iperium: quia haud dubie uictores massagetæ nō se retro fuga recipient: sed tuas circus
puincias adorientur. Victor āt tu nō adeo multū uincis: q multū si traiiciēs in terrā il-
lorū uictis massagetis instabis fugientibus. Hoc. n. p illo substituto cōsiliū: ut uicto ho
stium recta pgas ad subigeodū Tomyridis regnū. & quidē sine duce. Deforme est. n.
atq; intolerabile Cirū cābysis filium mulieri cedētem detractare pugnā. Itaq; mihi pla
cet traiectis copiis pcedere eousq; dū illi io occursum pdeāt: atq; dehīc ita faciendo da
re operā ut illos superemus. Nāq; ut ego audio massagetæ bonorū sunt psicorū insue
ti: & magnorū cōmodorū exptes. His ergo uiris ppone in nostris castris īstructarum
affati epularū magna ui pecorū interfecta: cū magna ēt ui poculorū uini meri atq; oīs ci
bariorū generis. Hoc ubi fecerimus ībecillissimis quibusq; militū ibi relictis cum reli-
quis ad flumē nos recipiāus. Q uibꝰ tātis bōis illi cōspectis: nisi me fallit opinio: se ad
ea cōuertent. Vn̄ nobis supererit facultas magnas res perpetrādi. Atq; hæ quidē in di
scessionē uenere sniæ. Cyrus āt priori repudiata: Crœsiq; probata snīa īduxit Tomiri
ut retrocederet: utpote aduersus illā traiecturo. illā qnēadmodum a principio spopon
derat regressa est. Cirus in Cambisis filii sui cui regnum tradebat manus præbuit crœ Cābyses
sum: ac maiorē in modū ut hoīem honore beneficiisq; prosequeretur præcepit: si sua cyri filius
aduersus massagetas traiectio noo rectore cederet. Hæc ubi præcepit: eosq; remisit in cyri som
persidem: ipse cum copiis suis flumē traiecit: Transmisso Araxe ubi nox aduenit: ui nium
dit p quietē talem uisionē. Videbatur Cyrus ī sōniis cerne re maximū natu filiorum hysta-
Hystaspis habentē in humeris alas: quarum altera asiam: altera europā inumbraret spes

Erat Hystaspi achæmeoidi Arsanieni filio ex liberis natu maximus darius: tūc ferme
uicesimū ætatis annū agēs ī psīde relictus ꝙ nō maturus militiæ eēt. Exprectus Cirus
uisum suū ītra se retractabat: qđ cū ei magni momēti uideretur uocato histaspi remo
tis arbitris inqt. Filius tuus histaspes mihi atq; regno meo insidiari dꝓræhēsus ē hoc
unde pculd ubio noueri: p me noscas licet. Dii mihi ꝙ mei curā gerunt: q̄cunq; euētu
ra sunt oñdunt. Siqdē pxima nocte inter quietē uidi liberoꝝ tuoꝝ natu maximū ī hu
meris hñtem alas: quaꝝ altera asiā, altera europā inūbraret, ex quo uiso nulla tergiuer
satio ē quin ab illo mihi tēdantur insidiæ. Qua pp tu q̄ raptissime ī psidē reuertere: fa
citoq; ut cū ego subactis massagetis illuc rediero: filiū tuum mihi sistas ad cām dicēdā
Et cyrus qdē hæc locutus est scilicet ꝙ sibi īsidiari Darium suspicabatur. At dæmon ei
portēdebat ipsum ibi mortē oppetituꝝ: & eius regnū ad Dariū eē pueturꝝ. Respon
dēs illi Hystaspes absit inquit rex ut quispiā uir genere psēs tibi moliatur īsidias. Qui
si qs sit: is p̄mo quoq; tpe morte mulctetur. Tu. n. psas ex seruis liberos: ex subditis ali
orū hoīum dños effecisti. Qđ si q̄ tibi uiso filiū meum īdicat rebus nouis cōtra te stu
dēte: ego tibi eū exhibeo ꝓ tuo arbitratu utēdum. Hoc reddito rñso hystaspes atq; ara
xe traiecto ꝓgressus unius diei īter: q̄ Crœsus admōuerat exequitur relictisq; illic ī bel
li pte copiaꝝ mox cū expedita manu ad araxē reuertitur. Hos itaq; relictos ex ciri exer
citu aggrediēs tertia massagetanī exercitus ps sese defensātes īterimit. Eadē cōspecto
epularꝝ apparatu post aduersarioꝝ cædē ad epulādū discūbit: refertaq; cibo ac uino so
poratur. psæ supueniētes hoꝝ multos occidūt multoq; plures uiuos capiūt: cū alios:
Sargapi tū uero ducē coꝝ reginæ. Tomyridis filiū cui nomē erat Sargapises. Tomiris cogni
ses capit' to exercitus ac filii sui casu misso ad cirū caduceatore ita inquit. Inexplebilis eruore cy
re ne spūs tollas ex hoc qđ actū ē. Si fructo uiteino: quo ipsi distēti adeo despitis: ut de
scēdēte in corpus uino īproba a uobis uerba fundantur: Tali ueneno filiū meū uicisti
dolo non prælio supior. Quare meū admitte cōsiliū bñ tibi cōsulētis. Abi reddito mi
hi filio ex hac regiōe ferens īpuneq; tertiā massagetaꝝ partem ꝓfligasti. Quæ nisi
feceris p solē iuro massagetaꝝ dominum fore: ut ego te & si insatiabilē eruore: tamē
satiem. Hæc uerba ad se plata Cirus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomiridis Spar
gapises: ubi uino laxatus didicit se ī malo eē: exorauit a Ciro ut uinculis solueretur.
Statimq; cum solutus est: ac manuum cōpos effectus seipsum interemit. Atq; hic qdē
talem obiit mortem. Tomiris autē qñ Cirus ipsam nō auscultaret: contractis suis co
piis ita conflixit cum Ciro: ut hanc pugnā ex omnibus quæ inter barbaros extiterūt
acerrimam censeam extitisse: quāq; ita gestā fuisse accipio. Primum utrosq; spatio in
ter se distātes sagittas egisse: deīde sagittis absumptis cōcurrētes lāceis pugionibusq;
fuisse consertos: ac diu pugnātes perstitisse neutris fugere uolētibus. ad extremū mas
ciri mors sagetas superiores extitisse: ibiq; cum p magnā exercitus persici partem. Tum uero cy
cyr i an rum ipm occubuisse: cum unum de trigīta oīno regnasset annos. Cuius cadauer, in
nos xxix ter cæsoꝝ persaꝝ stragem Tomiris exquisitum cū inuenisset: caput in utrem demisit
in regno quem humano eruore compleuerat: mortuoq; insultans inquit. Tu quidē meū uiuē
Massage tis & in pugna uictricis filiū pdidisti dolo captū. At ego te ꝑut interminata sum eruo
taꝝ ritus re saturabo. Hæc de Ciri uitæ exitu: de quo cum multa referantur: is q mihi maxime
Sāgares uerisimilis uidet' a me cōmemoratus ē. Massagetæ & amictū gerūt: & uictū hñt sei
idest pu thico similē: ex eqs præliātur: & pedibus: Vtroq;. n. genere ualēt. sagittarii itē atq; ha
giones statis āgares hoc ē pugiōes e mor gestātes. ī oībus auro utētes & ære. Vtūt nāq; ære

in oībus quæ ad hastas:ad pharetras:ad sangares ptinent. Auro āt ī cūctis q̄ ad capitis ad balteoꝝ:ad axillaꝝ ornamētū spectāt. Equoꝝ itidē pectoribus æreos thoraces circundāt. Circa frenum frenaq;: & phaleras auꝝ adhibent. Ferro atq; argento nihil prorsus utentes:quoꝝ in regionem cum immensa sit auri atq; æris copia:ferri tñ atq; argēti nihil est. Moribus his utuntur. Singuli quidem uxorem ducunt:sed ea cōiter utuntur. Nam quod græci memorant facere scithas:id non scythæ faciunt:sed massagetæ. Siquidem uir massageta quotiens libidine capitur mulieris.suspensa ad plaustꝝ faretra sine pudore concumbit. Terminus uitæ nullus eis propositus est:ubi quis admodū senuit:eum conuenientes proximi quiq; cognati īmolant:& cum eo aliquot pecudes:quaꝝ carnibus ꝓ epulo ubi decoxerūt uescuntur:qd genus obitus apud eos beatissimum hētur languore extinctos non edunt:sed terra opiunt loco damni putātes q̄ ad immolationem non uenerunt. Nihil omnino serunt:pecoribus uictitant:piscatuq; qui eis abunde ex araxe fluuio suppeditat:ac lacte quod potitāt. Ex diis unū Solem uenerantur:cui equos immolant. Hic autem est eis mos sacrificandi:ut deorum pnicissimo e pecoribus omnibus pernicissimum mactent.

Massagetarū uxores

Massagetæ senes īmolātur

Sol deus

Equi soli īmolātur

Herodoti Halycarnasci Historiarum Liber Secundus.qui inscribitur Euterpe Laurentio Vallense Interprete.

Yro uita functo regnū suscepit Cambyses eius filius & Cassandanæ Pharnaspo genitæ:quā ante uirū defunctā Cirus & ipse ī genti luctu ꝓsecutus ē. & cæteris qbus īpabat:lugeri p̄cepit. His parētibus ortus Cābises cū iones & æoles ꝓ hereditariis sibi seruis existimaret:aduersus ægiptios fecit expeditionē cōparato cū ex aliis:tū uero e græcis:quibus dānabatur exercitu. ægyptii priusq̄ apud eos regnaret Psāmieticus:oīum hoīum se priores extitisse arbitrabantur:uerꝫ Psammiethico regnū adepto cū incessisset cupido noscēdi:q̄ iā primi hoīum extitissent:ex eo tpe putauerunt phrigas q̄ se priores extitisse:se uero q̄ cæteros. Enimuero psammiethicus ubi sciscitando quinā primi hominū extitissent nullum exitū inuenire posset:huiusmodi rem machiatur. Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos tradit pastori inter pecora educandos:hunc in modū iubēs neminem coram eis uocem ullam edere solitaria in casa ambos sibiipsis reliqui eisdem in tpe capras admoueri:ubi lacte expleti forent:alia administrari. Hæc ideo faciebat iubebatq; psammiethicus q̄ cuperet ex pueris ubi inarticulate uagire desisterēt: audire si qua uox prima erūperet ꝓut & cōtigit. Nā ubi bimatus exactū est tēpus pastori qui hæc administrabat aperienti ianuā atq; intranti:ambo infantes porrectis manibus ꝓcidentes beccus clamabāt. Quod primo audiēs pastor obticuit. Cū uero crebrius adeunti & obseruāti idē uerbū frequētaretur:ita demū re dño indicata iussus ab eo pueros attulit:exhibuitq;. Quos cū & ipse psāmiethicus audisset:pcōctabatur qnā hoīes beccus qppiā appellarēt. Hæc pcōctās cōperit phrygas sic panē appellātes. Tali negocio argumentati phrigas se priores extitisse ægyptii cōcesserūt. Quod ita actū eē equidē ex sacerdotibus Vulcani:qui sunt mēphi audiebā. Græci tñ alia multa & inepta memorāt Psāmiethicū pueros educādos curasse apud mulieres:quaꝝ līguas præcidisset Hactenus de pueroꝝ educatiōe referebāt. Alia quoq; apud mēphim audiui ex Vulcani sacerdotibus:cū quibus ī colloqū ueni. Qui etiā haꝝ ipsaꝝ reꝝ gratia & thebas & heliopolī idest Solis urbē me cōtuli:aio cognoscēdi nunqd cōsentanea forent his quæ

Cambyses Rex

Cassandana

Pharnaspus

Psammiethicus Rex

Aegyptii hominū primi

Pueri duo clā nutriti

Beccus .i.panis

Heliopoleis

memphi dicerentur. Nã heliopolitãi feruntur ægiptioꝝ ẽẽ sol ertiſſimi. atq; ex iis nar-
ratõibus q̃ ad rẽ diuinã ptinẽta audiui ea ñ libẽter enũciauerĩ. nisi ipsoꝝ tãtũmõ noĩa
existimãs oẽs hoĩes idẽ sentire d̃ his. Q uoꝝ quicquid cõmemorabo id oratione coa
ctus cõmemorabo. Q uæ ãt hũanaꝝ reꝝ sunt hæc ita referebãt iter se cõstare oĩum

Annus ægyptiorum

hoĩum prios ægyptios annũ cõpisse distiguẽtes cũ in duodecĩ tpoꝝ mẽses. idq; cõpe
risse ex astris eo sciẽtius ut mihi uidetur hoc agentes q̃ græci: q̃ græci qdẽ tertio quo-
q; anno intercalarẽ mẽsem introducũt tpis gratia. Aegiptii uero tricenis diebus q̃bus
duodecĩ mẽses taxãt adiiciũt huic nũero quot ãnis qnos dies. Vñ cis rõ circuli tẽpoꝝ
constat eodẽ redeũtis. Aegyptios quoq; prios duodecĩ deoꝝ cognomina cẽsuisse &

Aræ primæ

Simulacra deorũ

ab illis græcos fuisse mutuatos. Itẽ primos diis & aras & simulacra & delubra statuis
se: qn ẽt aĩalia ĩ saxis sculpsisse: q̃ꝝ reꝝ pleraq; ita effecta ope demonstrabã. Præterea

Menes Rex primus

primũ mortaliũ regnasse Menẽ: ac sub eo oẽm ægiptũ ꝑter thebaicã plagã palustrem
fuisse: ex eaq; nihil eoꝝ: q̃ supra stagnũ myrios extãt extitisse: in qd̃ stagnum a mari p
flumẽ septẽ diebus nauigatur. Atq; de regione bñ mihi dicere uidebantur. Mãifestũ

Myrios stagnum

.n. ẽ ei: q̃ si antea ñ audierit: tñ inspẽxerit modo sit sollertia præditus ægiptũ ĩquã græ
ci nauigãt accessionẽ ẽẽ terræ ac fluminis donũ: qn ẽt loca supra stagnũ hoc ad trium
usq; dieꝝ nauigationẽ: de qua nihil ãplius cõmemorabãt. Est ã t & aliud tale. Nã ægy

Aegiptiacæ regionis natura

ptiacæ regiõis huiuscemodi natura ẽ. Iã primũ cum ægiptũ uersus in alto cursũ tenes
ꝑcul ab ea adhuc diurnæ nauigatiõis spatio patieris sensũ ceni ẽt in aqua uñci' alta pas-
sus: quæ res declarat eatenus ẽẽ humi aggestũ. Ipsius ãt ægipti lõgitudo secũdũ mare
sexaginta schœnoꝝ id ẽ funiculoꝝ: queãdmodũ nos ægiptũ distinguimus a sinu pli-
thinete: idest lateritio usq; ad stagnũ Selbonidis: ad qd̃ mons cassius usq; ptingit. ita-

Selbonidis stagnum

q; ab hac pte sexaginta schœni sunt. Et .n. q̃ modicũ terræ possidẽt mẽtiũtur illã passi
bus: qui minus inopes terræ sunt metiuntur stadiis qui multũ possidẽt parasangis: q̃

Cassius mons

plurimum sane schœnis. Constant ãt parasangæ tricenis: scheni sexagenis stadiis. Ita
erat ægiptus secd̃m mare stadioꝝ triũ milium sexcẽtoꝝ: hic ad heliopoli mediterranea

Parasangæ

uersus ægiptus spaciosa ẽ. supina oĩs & aquaꝝ inops simul ac limosa. A mari ad helio-
polim eundo ꝑ superiora eiusdem pene spacii interest cuius ab athenis illud quod ab ara

Schœni

duodecim deoꝝ fert pisã: & ad delubrũ iouis Olimpii: q̃ itinera siqs cõputet. inueniet
aut paꝝ quiddã differre: quo minus paria sint: aut non amplius quindecim stadiis: nã
uiæ quæ ex athenis pisam fert: quindecim stadia desunt: quo minus sit mille & quin-
gentoꝝ stadioꝝ. At ea quæ a mari ad heliopolim ducit: hunc stadioꝝ numeꝝ cõplet.
Ab heliopoli ꝑ superiora eundo ægiptus angusta est. Nã qua parte mons arabiæ expor

Piramidum lapidicinæ

rigitur ab aquilone ferens ad meridiem atq; ad austꝝ semper per superiora pertigit ad
mare: quod rubrum uocatur: ubi insunt lapidicinæ ad piramides quæ sunt apud mẽ-
phim excisæ: ab hac quidem parte desinens mons declinat in quæ dictum est. Q ua
uero parte productior se ipso est duorum ego audiebam mensium itineris esse ab au-
rora ad hesperum: & eius extrema: quæ ad aurorã uergunt feracia turis ẽẽ. Atq; hic q̃
dem mons talis est. Q uo ãt latere aphricã ægiptus spectat: alius mons saxeus exten-
ditur: in quo piramides sunt sabulo obsitus eodem modo quo arabici montis tractus
qui ad meridiem fert. itaq; quod ab heliopoli non ita multorum spaciorum est quod
modo ægipti sit: sed quattuor dũtaxat dieꝝ nauigatiõe: Aegiptus angusta est iter eos
quos dico montes quod inter capedinis campestris est terra stadiorum ferme ut nihil
uideretur q̃ pte arctissima est non amplius ducentorũ e mõte arabico ad eũ qui dicitur

punicus. Illinc rursus ægyptus laxa ẽ: atq; ita situs regiõis natura cõparatus ẽ. Ab helio Heliopo/lis
poli át ad thebas nouẽ diebus nauigatur spatio q̃ttuor miliũ octigẽtoꝝ & sexagita sta/ Thebæ
dioꝝ: hoc ẽ unius & octoginta schœnoꝝ: q̃ egyptia stadia colecta scdm̃ qdẽ mare sunt:
put a me supius ĩdicatum ẽ tria milia sexcẽta: q̃tum uero maria ad thebas mediterrane
um ẽ indicabo. Sunt. n. sex milia ac centũ uigĩn stadia. A thebis át ad urbẽ noĩe elephã
tinã octigẽta uigĩti. Huius igit̃ regionis q̃ a medicta ẽ pleraq; ps ut & sacerdotes aiebãt Elephan
& mihi ipsi eẽ uidebatur acq̃siticia ægyptiis ẽ: siqdẽ q̃ ĩter p̃dictos mõtes supra mẽphĩ tina urbs
urbẽ positos mediũ ẽ: uidetur mihi sinus mari aliq̃do fuisse queãdmodũ ea q̃ sũt circa
iliũ & teuthraniã: & ephesũ: & mæandri planiciẽ: ut hæc pua magnis cõparent: quoniã
nullũ eoꝝ fluminũ: q̃ has regiões oblimauerũt: dignũ ẽ cõparari uni ex septẽ hostiis ni
li magnitudĩe. Sunt & alii fluuii nequaquã ad magnitudinẽ nili: qui magna opa edide
runt: quoꝝ noĩa possem referre: cũ alii tũ uero Achelous: qui p acarniã fluens ĩ echina Archelo/us?
dum insulaꝝ mare iã eas media ex parte fecit continentem. Est autẽ arabicæ regionis
nõ procul ab ægypto sinus maris productus ex eo quod rubrũ uocatur lõgus ita atq;
arctus ut differẽdo ostẽdã: p̃lixitas quidẽ inchoãdo nauigationem ex macho in amplũ
æquor consumit quattuor dies temigationis latitudo uero ubi sinus ãplissimus ẽ dimi
diatũ diẽ nauigationis: in quo sinu quottidie reciprocatio aquaꝝ: & uadosum æstariũ
est. Aliũ huiusmodi arbitror sinum in ægypto extitisse: quoꝝ alter mare ad aquilonẽ
habet æthiopiã uersus: alter arabicum: de quo differere pergã ferens ex austro ĩ syriã: q
pene inter se suos recessus terminãt exiguo quodã terræ interuallo dirempti. Q uod si
in hunc arabicum sinum nilus uelut alueum suum cõuertere: quid enim p̃hibebit assi
due fluentẽ quin intra uiginti milia annoꝝ illum oblimet. Ego enim credo intra decẽ
milia annoꝝ: qui ante me natũ trãsierunt siccubi siccãea facta sunt nimiꝝ & sinum sica
neum fieri posse etiã multo q̃ hic est maiorem a tãto flũine atq; ita oposo. Itaq; quæ de
ægypto a referentibus audiui: ea & ipse ita habere existimo. Q uippe cũ uideã & ægyp
tũ eẽ exporrectã a terra cõtigua: & cõchylia existere in mõnibus: ac sallsuginẽ exudare: q̃ Conchi/lia in mõ
ẽt pyramides corrũpat: & montẽ hunc: qui in egipto ĩminet mẽphi harenas solas ha/ tibus
bentẽ. Præterea regionẽ hãc nulli alteri cõterminæ aut arabiæ: aut aphricæ: aut siriæ: as/
similẽ esse. Etenim arabiæ maritima ubi siri incolũt pulla humus ẽ: & fragilis utpote li
mus ex aluionibus ab æthiopia flumine deuectus. Nã punicã humum scimus magis Punica
puniceã eẽ: & magis subharenaceã. Arabicã uero atq; siriacã argillosiorẽ: ac suppetrosã. humus
Q uin ẽt id magnũ huius terræ documentum aiebãt sacerdotes sub rege Miri fluuiũ Arabica
quoties octo cubitis dum minimum ĩfluebat irrigasse ægiptum q̃ supra memphim ẽ: humus
nec dum ab obitu Myris nõgenti sunt ãni ad tẽpus: quo hæc ego a sacerdotibus audie myris rex
bam. At nunc nisi ad sexdecim aut ad quindecĩ saltẽ cubitos ascẽdat fluuius regionem
nõ trãscendit: Q uæ regio si p̃portiõe in altum surgat: & tãtundem ad incremẽtum tẽ
dat: uidẽtur mihi ægiptii utiq; hi q̃ infra palũdẽ ĩcolunt cum alia loca: tum uero eũ qui
uocatur delta idẽ passuri oĩ futuro tẽpore. eã regionẽ nilo nõ restagnãte: qđ aiebãt ipsi
passuros aliquãdo græcos. Nã cum audirẽt omnẽ græcoꝝ terram pluuia p̃fundi non
fluminibus ut suã dicebãt fore: ut decepti aliquãdo magna spe male esutirent Q ui ser
mo hoc dicere uult græcos si nolit eis deus pluere: sed siccitate extinctum iri: ut quibus
nihil aliud aq̃ nisi tãtum: quod ex Ioue sũministretur. Atq; hæc quidẽ quæ ab egiptiis ĩ
græcos dicũtur recte hñt. Age nunc uicissim dicã quomodo res apud ipsos ægiptios
habeant. Si ut superius dicebã quæ ĩfra memphim ẽ regio (hæc enim est q̃ augescãt)

uelit in altũ augescere pro portione ꝑteriti tẽporis quid aliud ægyptios: q̃ illic icolunt q̃
esituros. Si neq3 gustare ea q̃ ab ioue sũt: neq3 a fluine restagnari queãt rure ipsoꝶ. Isti
nãq3 ex oĩbus hoĩbus atq3 ex oĩbus ægyptiis maxĩe illab oratũ pcipiũt fructũ: q neq3 p
scindendis aratro sulcis: neq3 subiugẽdo solo: neq3 aliud quicq̃ exercendo coꝶ q in aruis
colendis cæteri mortales laborẽ tolerãt: sed postq̃ fluuius sua spõte supueniens irriga-
uit rura deseruit: & rursus irrigata deseruit: tunc in suũ quisq3 rus iacto seie sues imittit
Aegyptiorũ semẽtis cõculcatoq3 suibus semine messẽ deinde expectat: atq3 ubi suibus semẽ uersauerit ita de
mũ frumentũ pcipit. Quod si uelimus de ægypto ionum uti sentẽtiis: q solũ delta eẽ
ægyptum a psei specula appellatũ dicẽtes illã scd̃m mare ad pelusiaca usq3 tarichea q̃dra
Tarichea ginta schœnoꝶ esse. Amari ãt mediterranea uersus ptingere ad cercasoꝶ urbẽ iuxta q̃
Cercasi scinditur nilus in pelusium fluens: & ĩ canobũ. Cætera uero ægypti ptim esse aphricæ:
ptim arabiæ ostenderemus hac rõne utẽtes nullã ægypti primitus fuisse regionẽ. Nã
Delta delta eis ut ipsi dicunt: & mihi uidetur defluxa humus ẽ: ac nup ut sic dicã extitit Itaq3
si nulla eis terra erat: quid curiosi sunt putantes se primos homines extitisse: qui ne in
pueroꝶ quidẽ expimẽtum: q̃ primã linguã pderent ire debebãt: quos ego opinor. neq3
Thebæ cum loco quem delta iões uocãt pariter extitisse: sed semp fuisse: ex quo genus huma-
Aegyptus num extitit pgressuq3 terræ multis ex eis reliquos fuisse: multos aliunde sub igressos:
Ideoq3 olim thebæ ægyptus uocabatur. Cuius ãbitus est stadioꝶ sex miliũ ac centum
Terre diuisio uiginti. Itaq3 si nos de eis recte sentimus: iones nõ recte sentiunt de ægypto Sin recte io
nes sentiunt: ostendo neq3 græcos: neq3 iones scienter cõputare: q cum aiunt tria mẽbra
Aegyptus quæ totã esse terrã: europam: asiam: aphricam: q̃rtum mẽbrum annumerant delta ægypti.
Si nõ sit neq3 asiæ neq3 aphricæ. Nã scd̃m hãc rõnem est nilus: qui asiã ab aphrica distar
catadupa minat: q cum diuortia faciat circa acumen deltæ: qd̃ ĩ medio est: id asiæ & aphricæ esset.
Aegypti partes de quo nos ionum sentẽtiam missam faciẽres: ita sentimus Aegyptum quidẽ eã oẽm
esse q̃ ab ægiptiis incolitur: quemadmodum ciliciã eam q̃ a cilicibus: & assiriam eam q̃
Nili origo ab assyriis: sed asiæ & aphricæ scimus recta rõne nullum esse terminum: nisi terminos
ægiptioꝶ. Si uero qd̃ græcis psuasum est sequemur: sentiemus oẽm egiptum: q̃ a ca-
Nili hostia tadupis & elephantina urbe incipit bifariã diuidi: & utrunq3 cognomen obtinere. Aliã
enĩ eius ptem esse aphricæ: aliã asiæ. Quippe nilus a catadupis incipiẽs mediam inter-
Pelusiũ fluens egiptum irrumpit mare uno qdẽ usq3 ad cercasoꝶ urbem alueo tripartito. Dein
Canobicum ceps quoꝶ alueoꝶ unus ad auroram qd pelusiñ hostium: alter ad uesperam tendit qd̃
canobicum hostium noiatur. Tertius quo recta nilus meat talis est. Delatus p supiora
Sbẽniticum in acutum deltæ pficiscit: dehinc medium delta scindẽs ĩ mare euadit nõ minimã huic
alueo portiõem aq̃ ꝑbens: nec minime celebrem: qd sebe.niticum hostium appellatur:
Saiticũ A sebbenitico item duo alia diuiduntur hostia in mare ferentia: qbus hæc sunt ĩposita
Mẽdesiũ nomina: uni saiticum: alteri mendesium. Nã q̃ bolbitinum & bucolitũ nominantur nõ
Bolbitinum sunt natiua hostia: sed defossa. Huic meæ opiniõi tantã esse ægiptum: q̃ta ratiõe demõ
straui: Testimonium etiã dat oraculũ qd ab Amone est redditum quod ego posterius
Bucolitũ q̃ ita ĩ animum induxeram circa egiptum audiui. Nam q sunt ex urbe marea & apia in
Mare urbs colentes egipti fines aphricam uersus: q3 sibi pœni nõ ægiptii uiderentur: quodq3 perosi
sacrorum cerimonias nolent bobus fœminis prohiberi: miserunt ad Ammonem ne-
apia urbs gantes quicquam cum ægiptiis sibi esse comune. Habitare enim se extra delta: nullũq3
Aegyptii qui sibi cum illis linguæ esse cõmercium: ac uelle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus
facere non permisit: inquiens ægiptum eam esse: quam nilus supergressus irrigaret

quiq intra urbẽ elephantinã incolẽtes ex hoc fluīe portarent eos eſſe ægyptios. Hæc il
lis ita reſpõſa ſũt. Porro nilus ubi inflatus eſt nõ mõ delta īundat: uerũ ẽt plagã q̃ dicit Nili ex-
aphricana eẽ aliquotiẽs & arabicã: idq utroq uerſus duoꝝ dieꝝ itinere: & amplius eo undatio
uel minus. De cuius flumīs natura neq a ſacerdotibꝰ quippiã neq ab alio ullo pcipere
potui: rũ prõptiſſimo forẽ aĩo ad hæc ab illis audiẽda cur nilus aqs inflatus deueniret ĩ
choans intumeſcere ab æſtiuo ſolſtitio: & centum uſq dies & ppe totidẽ diebus retro
cederet relinqns fluenta ita ut p oẽm hyemẽ tenuis eſſe pſeueraret ad ſolſtitiũ rurſus æſti
uum. De his nihil oĩo potui pcipere ab ægyptiis ſciſcitãdo num aliquã uim nilus hẽret Nilus ſo-
natura diuerſã cæteris fluuiis. Hæc ego noſcendi cupidus eos interrogabã & cur ſolus lus aura
oium amniũ nullas ex ſe auras remitteret. De q̃ tñ aq̃ qdã græcoꝝ ĩſignes cũ uellẽt effi caret
ci ſapiẽtia: trifariã diſſeruerũt: quaꝝ opinionũ duas ne mẽtiõe quidẽ dignas exſtimo ni
ſi eatenus ut illas tantum ſignificẽ. Eaꝝ una ait uentos eteſias eẽ in cã: ut nilus infletꝰ p
hibẽtes eũ effluere in mare. Atq nõnunq̃ eteſiæ nõdum ſpirauerũt: cum nilus id agit.
Ad hæc ſi eteſiæ cauſa forẽt: oporteret alia quoq flumina quæcũq eteſis obnoxia ſunt
idem quod nilus pati & eo magis quo tenuiora ſunt minores gurgites exhibẽtia. Sũt
ãt multa in ſyria: multa in aphrica flumina: q̃ nihil tale patiuntur q̃le patitur nilus. Al-
tera opinio eſt incredibilior quidem q̃ hæc quæ dicta eſt: dictũ tñ admirabilior quæ ait
illum q ab oceano fluat iſtud efficere: ipſum uero oceanum orbi terraꝝ circunfluen-
tem. Tertia opinio ut multo modeſtiſſima: ita lõge falſiſſima ẽ. Quippe quæ nec ipſa
aliquid dicit inquiens e niuibus liqueſcentibus manare nilum: qui cum ex aphrica per
medios æthiopes fluens in ægyptum euadat ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima quan-
tus ex niuibus flueret de q̃ re multa ſane ſunt: q̃ quis cõiectare poſſit nõ eſſe credibile
eum qui talis ſit manare de niuibus: Primum ac maximum teſtimõium perhibẽtibus
uentis qui ab his regionibus calidi ſpirant. Secundum ea plaga: q̃ ſine imbribus: & ſine
glacie perpetuo eſt. Super niuem ãt q̃ cecidit neceſſe omnino eſt intra quinq dies plue
re: ut ſi in his regionibus ningeret ẽt plueret. Tertium homines qui ab æſtu ſolis nigri
ſunt: & milui atq irundines: quæ illic perẽnant: grues quoq quæ ſcythyce plagæ hye-
mem fugientes ad hæc loca ſe conferunt hybernatum. Si igitur uel q̃tulumcũq ninge
ret in ea plaga: p quã fluit & ex qua incipit nilus: pfecto nihil tale eſſet queadmodum
arguit. At is quide oceano loquitur ad occultã fabulã referens caret argumẽto Neq. n.
ego ullum noui fluuium: qui eſſet oceanus: ſed hoc nomen opinor Homeꝝ: aut aliquẽ
priſcoꝝ poetaꝝ cum inueniſſet in poeticam intuliſſe. Quod ſi opiniones quas propo
ſui improbantẽ me oportet de occultis ferre ſententiã: dicam q̃re mihi uideatur imple
ri nilus æſtate Hyberno tempore ſol abſcendens a priſtino curſu ſubter hyemale ſidus Nilus rur
meat ĩ ſupiora aphricæ: hoc qdem ut breuiſſime demõſtretur totum dictum eſt. Etenĩ æſtate
dcum hunc ut cuiq terre pxime accedit: ita eã maxima ſiti afficere credibile eſt: & ſcatu creſcit
rigines indigenaꝝ amnium areſacere: Vt ãt pluribus uerbis demonſtretur ita hẽt ſol Solis na-
aphricæ ſuperiora permeans iſtud efficit: Nam cum omne ueris tempus ſit ſerenum tura
in his regionibus & ipſæ regiones ſint torridæ: quas ſol tranſiens uẽtos frigidos facit:
queadmodum medio cælo means æſtate facere conſueuit: ad ſe trahit aquã attractãq
in ſuperna abiicit loca quam excipientes uenti ac diſſipantes liqueſaciunt hi uidelicet: q
ut credibile eſt ab hac regiõe flant: Auſter & aphricus multo omniũ pluuioſiſſimi q̃q̃ Auſter
mihi uidetur nõ omnem ſol humorẽ eius anni nilo remittere ſed penes ſeipſum reſer- aphricus
uare. Idem mitigata hyeme rurſus in medium cæli regreditur: atq illinc iam itidem ex

cũctis fluuibus trahit humorẽ:q̃ fluuia mox multarꝫ aq̃rꝫ ĩbre cõmixto terrã madefaciẽ
te utiq; lacunosã magna decurrũt. At æstate cũ destituãt̃ ab ĩbribus & a sole attrahãt̃
exiliora sũt. Nilus ãt q ĩbribꝰ caret cũ atrahitur a sole: merito solus fluuiorꝫ eo tpe fluit
multo exilior q̃ soleat p æstatẽ. Tũc.n. peræq; attrahitur atq; cæteræ aq̃: p hyemẽ uero so
lus attrahitur. Ita solẽ cẽsui huius rei ẽẽ cãm. Idẽ mea sñia auctor ẽ aereæ siccitatis ĩ ea re
giõe dũ exeq̃t trãsitũ suũ. Ita sẽp aphricæ supiora estas optiet. Q̃ d si finiũ ac cœli situs ĩ
mutaret̃: ut ubi nũc aq̃lo situs ẽ & hyems: ibi austri situs ẽẽt & meridiei. & ubi auster:
illic aq̃lo collocatꝰ ẽẽt. Si hæc ita hẽrẽt ꝓfecto sol amotus e medio cælo sub hyemẽ & a
q̃lonẽ mearet supra europã: queãdmodũ nũc supra aphricã ptrãsiẽsq; nobis oẽm euro
Nili aura pã faceret C. Opior ↄ eadẽ ĩ istro: q̃ nunc facit ĩ nilo. De aura ãt q nulla e nilo eflat: hoc
cur nulla mea fert opĩo cõsentaneũ ẽẽ e locis ualde feruidis nihil respitare auræ q̃ ab aliquo frigi
do loco flare gaudet. Verꝫ h̃ ita sint queãdmodũ & sũt ab initio fuere. Nili tñ fõtes nẽo
Sai urbs neq; egiptiorꝫ: neq; græcorꝫ: neq; aphrorꝫ: cũ q̃bus ĩ colloquiũ uẽise nosse ꝓfessus est ꝑ
ter scribã sacrarꝫ: mineruæ pecũiarꝫ apd̃ ægyptũ ĩ urbe sai: q mihi iocari uidebat̃ affir-
Sycne mãs se id ꝓculdubio nosse. Sic ãt dicebat gemĩos ẽẽ mõtes cacumĩbꝰ ĩ acutũ tẽdẽtibꝰ ĩ
Crophis ter sienẽ positos urbẽ thebaidis & elephãtinã: quorꝫ uni nomẽ ẽẽt cotophi: Alteri mo
Mophis phi: & ex eo medio nili fõtes abyssos: hoc ẽ ĩmẽsæ altitudĩs emanare. Cuiꝰ aq̃ dimidiũ
Nili fon- egiptũ uersus & uẽtũ aq̃lonẽ flueret: reliquũ dimidiũ ætiopiã uersus atq; austrũ. Q̃ d
tes ãt abyssi forẽt fõtes aiebat Psãmiethicũ egipti regẽ piculũ huius rei fecisse: q fũibus
multorꝫ miliũ passuũ cõnexis: & ĩ fõtes demissis: tñ ad fundũ ñ deuẽisset. Scriba hic si
mõ gesta fuerãt q̃ dicebat affirmãdo faciebat ut ego opiarer uortices quosdã illic ẽẽ ta
pidos: ac refluxus queãdmodũ ꝑcipitãtis e mõtibꝰ aq̃ neq̃t funis ad explorandũ demis
sus pueñire ĩ fũdũ. Aliđ ab ullo audire ñ potui: nisi cũ ipe ĩspiciũdi gr̃a ad elephãtinã usq;
urbẽ ꝓfectꝰ sũ: q̃ddã lõgissimæ narratiõis: qđ ex fama illic iã ĩgrẽdo accepi cũ ab urbe
elephãtia ad supiora ẽẽ locũ accliuẽ: ubi necesse sit nauigio utriq; alligato tãq̃ boue pge
re & si funis abrũpat̃ abire nauigiũ rapiẽte. fluĩs ĩpetu. Abesse ãt hũc locũ ultra q̃ttuor
dierꝫ nauigationẽ: ẽẽq; ibi nilũ tortuosum ueluti mæandrꝫ: & duodecĩ schœnorꝫ: q̃bus
hũc ĩ modũ nauigare oporteret: & postea puenire planũ ĩ locum: ubi sit ĩsula nilo circũ
Tachon- flua noĩe tachõpso ab elephãtina desup iã æthiopes ĩcolere & dimidium insulæ. Nã al-
sus ĩsula terꝫ dimidiũ ĩcolere ægiptios. Insulã cõtineri ĩgẽti stagno: accolẽtibꝰ circum æthiopibꝰ
pastoribꝰ: in qđ e nilo subuectus pueñias in alueum: q in stagnum difundit̃. Deinde e
gressus itinere pedestri q̃draginta dierꝫ pgas pp flumen. Nã in nilo acutos scopulos exi
stere & saxa frequẽtia: p q̃ nauigare ñ licet. Peragratio q̃draginta diebus eo loco: alterꝫ
rursus ingressus nauigium duodecĩ diebꝰ subueheris: dum uenias ĩ oppidum magnũ
Meoe nomĩe meroẽ: q̃ fertur aliarꝫ urbium esse metropolis: Cuius ĩcolæ solos deorꝫ colunt
Iuppiter Iouẽ & Liberꝫ: eosq; magnope uenerant̃. Ioui ẽt cõstituerunt oraculum: cuius respõsis
Liber pa posteaq̃ iubent̃ & quocũq; iubẽtur eo sumãt expeditionẽ. Ab hac urbe intra tãtundẽ
ter tpis: intra q̃tum ad ipsã ex elephãtina puenitur nauigãdo pueñias ad trãsfugas: q̃bꝰ no
Asmach men est asmach: qđ uerbũ græca in lingua idẽ pollet qđ sinistræ regiæ assistentes. Isti
cum essent egiptii bellatores ducenta & octo milia ad hos æthiopes trãsiere hac de cã.
Sub rege Psãmieticho fuerant in ꝑsidiis collocati. Alii ad urbẽ elephãtinã & ad daph
Daphnæ nas pelusias aduersus æthiopes. Alii aduersus arabes & syros. Alii ad merorẽ aduersus
pœnos. quibꝰ in locis queãdmodum sub rege Psãmieticho erant. Ita in ea ætate persa
tum præsidia excubãt. Nã & in elephantina & ĩ dalphnis persæ excubias agunt. Cum

igitur trienniũ in pſidio fuiſſent. Aegyptii neq̃ illinc ab aliquo dimitterẽtur cõi uſi cõſi
lio a pſãmieticho ad æthiopiã ſibi trãſcundũ putauerũt. Quos re audita pſãmieticus ĩ
ſecutꝰ ubi ẽ aſſecutꝰ multis uerbis obſecrabat: uetabatq̃ patrios deos ac liberos uxoreſ
q̃ deſerere. Ibi: q̃dã illoꝝ fert oñſo ueretro dixiſſe ubicũq̃ id eẽt: id ſibi & uxores & libe
ros fore. Hi poſteaq̃ in æthiopiã ꝓfecti ſũt ſeſe æthiopũ regi tradiderũt: quos ille ita re
mũeratꝰ ẽ: erãt ei nõnulli æthiopũ aduerſarii: quoꝝ terrã eripientes iſtos iuſſit incolere
Aetiopes his colõis inter ſe collocatis facti ſũt mãſuetiores moribꝰ ægiptiacis ĩbuti Ad
q̃tuor igitur mẽſiũ pt̃i nauigationẽ: pt̃i iter cognoſcitur nilus: ꝑter id quo fluit p ægy-
ptũ. Tot.n. mẽſes ĩ ſũma repientur ĩpendi ab his q̃ ex elephãtina ad hos ꝓfugas ꝑgãt.
Fluit ãt ab heſpo & occaſu: dehinc quid ſit nẽo põt ꝑ cõperto narrare. Eſt.n. deſerta ꝑ
feruore ea regio. Accepi tñ hoc ex quibuſdã cirenæis: qui ſe ad ãmonis oraculũ iſſe cõme
morarẽt collocutoſq̃ cũ Etearcho ãmonioꝝ rege: & ex aliis ſermõibus deueniſſe in gar Etearchus rex
rulationẽ de nilo: cuius nẽo noſceret fõtes: etearchũq̃ narraſſe aliq̃n naſamõas quoſdã Nasamones
ad ſe ueniſſe: q̃ gens ſit punica ſyrtĩ incolẽs: & orã q̃ uergit ad aurorã ñ multũ ſupra ſirti
eos cõueniſſent: interrogarẽturq̃ nũquid ãplius hẽrẽt q̃d referrẽt de aphricæ deſertis:
retuliſſe apud ſe fuiſſe uiroꝝ ꝑpotentiũ filios ꝓcaces: eos cũ in uirilẽ ætatẽ adoleuiſſẽt
cũ alia ſupuacua fuiſſe machinatos: tũ uero ex ſeſe quinq̃ ſortitos ad inſpiciũdas aphri
cæ ſolitudines ſi quid ãplius cernerẽt q̃ hi qui lõginquiſſima inſpexiſſent. Orã.n. mari-
timã aphricæ aquilõi obnoxiã pœnos & pœnoꝝ pmultas gẽtees ab egipto incipiẽtes
oẽm optinete uſq̃ ad ꝓmõtoriũ ſolœntẽ: q̃d aphricã terminat præter id demũ q̃d aut
græci optineant aut phœnices ſupra maritimã orã: & eos qui ad mare incolunt: feris
ulteriora habitari: Vlteriora feris harenoſa eẽ uæhementerq̃ arida ac ꝓrſus uaſta. Igiẽ
eos iuuenes ab æqualibus dimiſſos aqua atq̃ cibariis ꝓbe inſtructos. Primũ p loca ho
minibus habitata prexiſſe: hanc pmenſos in illã feris frequẽntẽ ꝑueniſſe. ex ea p ſolitu
dines iter feciſſe inuẽtũ zephiꝝ: pagratoq̃ multo ſpatio ſabuloſi loci pluribꝰ ſane diebꝰ
aſpexiſſe demũ arbores in planicie q̃dam enatas ad eaſq̃ acceſſiſſe: ac fructũ qui inerat
decerpſiſſe: eiſq̃ inter decerpẽdũ ſupueniſſe quoſdã infra medioerẽ uiroꝝ ſtaturã puſil
los uoce: q̃ nec a naſamõibus cognoſceretur: nec naſamonũ uocẽ ipſa cognoſceret: & ab
his depræhẽſos: ductoſq̃ per maxĩas paludes: atq̃ illaſ tranſgreſſos peruenĩſſe ĩ urbẽ: ĩ
q̃ uniuerſi forẽt: eq̃li ſtatura illis: qui abduxiſſẽt colore nigro: eã urbẽ præter labi grãde
flumen ab heſpero ad orientẽ ſolẽ fluens: in quo apperent crocodili. Hactenus a me de
ſermõe Ammõii Etearchi eõmẽoratũ ſit: uiſiq̃ is aiebat naſamões ut cyrenei referebãt
reuertiſſe. & eos hoĩes: ad quos illi ꝑueniſſent oẽs eẽ fallaces. Flumẽ ãt q̃d ꝑterfluebat &
Etearchꝰ cõiectabat nilũ eẽ: & rõ ſic dictat. Ex aphrica.n. nilus fluit eãq̃ mediã ſecat: & Nili fluxus
ut ego ex aptis ignota cõiecto pari tractu atq̃ iſter meat. Iſter nãq̃ fluẽſ ex celtis atq̃ ur
be pyrene ꝓfluẽs. Celtæ ãt ſũt extra cippos Herculis cyneſiis finitimi oĩum ĩ europa Aphrica
ad occaſũ habitãtiũ ultimi): mediã europã ſcindit: totãq̃ pmenſus q̃ iſtriam mileſioꝝ Ister
colõĩ incolũt mari euxino finit & iſter. Fluit enim p terrã habitatã) inter primos co Pyrene
gnoſcit. De nili uero fõtibꝰ nẽo hẽt q̃d referat: & merito utpote aphrica p q̃ fluit deſer Celtæ
ta de eius fluxu: q̃ potuit lõgiſſime repetẽdo narrari dictũ ẽ Euadit ãt in egyptũ. Porro Cippi
ægyptus mõtane ciliciæ fere oppoſita eſt. Hinc recta ad ſinopẽ in põto euxino ſitã q̃nq̃ herculis
dieꝝ intereſt uiro expedito. Sinope ãt iſtro mare irrumpẽti ex aduerſo eſt ſita. Ita nilus Cynesii
totam permeans aphricam uidetur mihi æquiparandus iſtro Hactenus de nilo dictũ Sinope
ſit. Venio ad plura de ægypto referẽnda: quia plura q̃ alia omnis regio mirabilia hẽt: &

prÆter oẽ regionẽ exhibet opa relatu maiora. Hoꝝ gratia plura de ea cõmemorabunt.
Aegyptii queadmodũ & cælo q apđ eos & fluic diuersa ab alioꝝ natura: Ita ipsi pleraq
oia a cæteris hoibus diuersa cõstituerunt & istituta: & iura apud quos foeie qdẽ nego-
[Aegiptio] ciant cauponãtq: & istitoris: opis uacãt. Viri ãt intra domos texunt. Alii tillum subteg
[rũmores] minis desup tramãt: ægiptii subter. Onera uiri capitib9. Foeie hũeris baiulãt. Foeie stã
tes mingũt: uiri sedẽtes. Dõi uẽtrẽ exonerãt exterius i uiis cõedunt reddẽtes rõnẽ: q sũt
turpia sed necessaria: ea in occulto fieri debere: Palã uero q ñ sũt turpia. Mulier neq dei
neq deæ ulla sacerdos ẽ: sed uiri deoꝝ oium & deaꝝ. Alendi parẽtes filiis nulla nolẽtib9
filiabus & ut nolint sũma necessitas ẽ. Deoꝝ sacerdotes alibi comati sunt: in ægipto de
rasi. Apđ alios ritus ẽ statim in funere pximi capita deglabrare. Aegyptii in funeribus
sinũt capitis crines augescere barbã tñ tõdent. Apđ cæteros mortales uictus a feraꝝ se
cretus est cõsortio. Aegiptii cũ feris uescunt Alii frũeto atq ordeo uictitãt. Aegiptus ui
ctitare his q ex his facta sũt maxĩo pbro est: sed cibis e farre cõfectis qđ qdã siliginẽ ap
pellãt. Cõspersionẽ pedib9: lutũ manibus subigunt. Virilia put cõtigerunt alii esse per
mittunt. præter eos qui ab istis didicerũt ægyptii circũcidũt. Viri binas uestes hñt: foe-
[Aegiptio] miæ singulas. Alii ueloꝝ ansulas: & funes extrinsecus assuunt: ægiptii intrisecus. Græ
[rũ uestes] ci litteras scribũt: & calculis cõputãt a sinistro i dextrã manũ ferẽtes. Aegiptii a dextro i
[Aegypti] sinistꝝ: & hoc faciẽtes aiunt se i dextꝝ: græcos facere in sinistꝝ: litteris bifariis utunt:
[orũ scri-] quaꝝ unas sacras uocãt: populares alteras. i deos religione supra modũ: supraq omnes
[ptura] hoies. Talibus ẽt morib9 utunt: A eneis i poculis potãt singulis ea diebus extergẽtes
nõ coꝝ aliquot: ẽt aliquot nõ sed uniuersi. Linea ferunt uestimẽta sẽper recens ablura
[Circunci] huic rei pcipue uacãtes. Virilia circũcidunt mundiciæ grã pluris se facientes se mundos
[sio cur] eẽ q decoros. Sacerdotes quoq die totũ corpus eradunt: neqd eis iter deoꝝ cultũ aut
[Aegiptio] pediculi: aut alterius sordis ereet. Iidẽ uestem tãtummodo lineã: calceos papiraceos ge
[rũ sacer-] stant. Aliam uestẽ: aut alios calceos iduere eis fas ñ est. Lauãtur quotidie frigida iterdiu
[dotes era] ter. noctu bis. Alias præterea cerimõias ppe dixerĩ infinitas exercẽt. Q uiẽt ñ exiguis
[si] afficiũtur cõmodis. Nã neq e re dõestica aliquid cõterunt: neq erogãt sed coꝝ singulis
quotidie cibi sacri cocti præsto sunt & carnis bubulæ: & anserinæ satis abundeq. Vinũ
[Aegiptio] quoq uineale traditur. De piscibus gustare nefas est illis fabas ægiptii in sua terra neq
[rũ sacer-] admodũ serunt neq natas: aut crudas: aut in aq coctas edũt. Sacerdotes uero ne aspice
[dotũ tibi] re quidẽ sustinẽt arbitrãtes haud mũdũ illud legumẽ eẽ. Initiãtur ñ sigillatĩ cuiq deoꝝ:
[Fabæ] sed gregati. quoꝝ unus ẽ põtifex: V bi quis defũctus est filius eius subrogatur. Boues
[Boues] mares epaphi esse censent. eaq de re hũc i modũ explorãt. Si pilũ in eo nigꝝ uel unum
[mares] uiderent nequaq mũdũ censent. Explorat ãt hæc sacerdotũ aliquis ad id cõstitutus. Li
gua pecudis cũ stãtis erectæ: tũ resupinatæ exerendo si imunda sit his signis: q ego alio
referã i libro. Inspicit & caudæ pilos nunquid habeat scđm naturã pereatos. Eã si fuerit
[Sacrificã] his oibus munda: notat alligato cornib9 canabo Deiñ applicit a terra sigillari ãnulo ips
[di ritus] sa. atq ita abducunt. Nã imolare ñ notatã poena morte sãcita est. & hũc qdẽ in modum
pecus pbat. Sacrificãdi ãt is eis ẽ ritus. Pecud q obsignata ẽ ad arã ubi imolauit abdu-
cta: pyrã icẽdũt. Deiñ supra pecudẽ libato cõtta tẽplũ uĩo ac deo iuocato cã mactant:
mactate caput asportãt i foꝝ si nũdine sint & eis græci negociatores affuerit: atq illis
uẽdũt q si ñ adfuerit i flumen abiiciũt: Execrant ãt capita i hæc uerba. Siqd mali aut ip
sis imolantib9 aut uniuersæ ægypto futuꝝ sit id in caput hoc cõuertatur. Eodẽ ritu cir
ca capita pecudũ imolandaꝝ & uini libãina oẽs piter ægiptii ad oĩa tẽpla utuntur: atq

exhocritu nẽo ægyptiorũ ꝙ capite illius aiantis degustat. Est tñ sacrorũ delectus: & alius apud alia tẽpla adolẽdi modus ab eis institutꝰ. Quẽ uero aut demonẽ maximũ censẽt: aut diẽ festũ maximũ agũt: hũc pgã dicere. Posteaꝙ ieiunauerũt ꝑdie festi atq obdormierũt: uaccã ĩmolãt eãq corio exuũt: & toto aluo uacuãt. Intestina ĩtra uentrẽ adipẽq liquũt: crura truncãt: & extremos lũbos: armosq: ac ceruicẽ. His actis reliquũ uaccæ corpus stipãt panibꝰ puris: & melle: & uua passa: & ficis: & ture: & mirra: atq aliis odoribus. Vbi hæc ĩfersẽrunt adolẽt: multum uini: oleiq ĩfundẽtes. Ieiunĩ tamẽ prius ꝙ sacrificẽt. Dũ sacrificiũ ardet: oẽs uerberant. Posteaꝙ epulauerunt dapes ex sacrificii reliqs ꝓponunt. Boues mares eosdẽq mũdos: ac uitulos uniuersi ægiptii ĩmolãt. Fœminas eis ĩmolare nõ licet utpote Isidi cõsecratas. Nã isidis simulacrũ muliebre ẽ bubulis ꝑditũ cornibus: quẽadmodũ Io græci describunt bouesq fœias oẽs itidẽ ægiptii uenerant ex oĩbus pecudibꝰ lõge plurimũ: eoq nemo ægiptius ægiptiaue græci uiri autos suauiaret: aut cultro ueruue: uel holla uel pura bouis carne græco cultro icisa uteretur. Boues q demortui sunt: hũc ĩ modũ sepeliunt: fœias qdẽ ĩ flumẽ abiiciunt. Mares aut ĩ suburbanis singuli defodiũt uno aut altero cornu extãte signi gratia. Vbi cõputruerũt & statũ tẽps aduenit: ꝑsto ẽ ad singulas urbes nauis ex ĩsula noĩe ꝓsopitide: q ẽ in delta nouẽq schœnorũ ãbitus in q cũ aliæ sunt frequẽtes urbes: tum ea unã ꝓficiscunt naues ad ossa tollẽda noĩe atarbechis: ubi tẽplũ Veneris extructũ ẽ. Ex hac urbe alii ꝑmulti uagãt ĩ alias urbes: ubi effoderũt ossa absportãt: eaq uno ĩ loco cũcti sepeliũt. Quẽ ĩ modũ boues ĩ eũdẽ defũcta alia pecora sepeliũt ita. n. apd eos circa hæc legibꝰ cõparatũ ẽ. Nã neq iterimũt ea. Cæterũq q iouis thebani tẽplũ icolũt aut thebani ritꝰ sũt: ii oẽs ab ouibꝰ se abstinẽtes capras ĩmolãt. Nõ. n. eosdẽ deos pariter colunt uniuersi ægipti ꝑter Isidẽ & osiri: quẽ Bacchuũ eẽ aiũt. Hos pariter uniuersi colũt. Qui Mẽdetis tẽplum optinent siue mẽdesii ritus sunt: hi capris abstinentes ĩmolant oues. Itaq thebani & qcunq ꝑ illos ouibꝰ pcunt: aiunt ideo sibi cõditã hanc legem: qꝺ Iupiter cum ab Hercule cernere eum uolente cerni nollet: tandẽ exoratus: id cõmentus sit: ut amputato arieto capite pelleq uillosa: quã illi detraxerat ĩduta sibi ita sese Herculi ostenderet: & ob id ægyptios ĩstituisse Iouis simulacrum facere: arietina facie: & ab ægyptiis ãmonios accepisse: q sunt ægyptiorũ atq æthiopum coloni: & linguam ĩter utrosq usurpãtes q ẽt mihi uidentur eadem re se ammonios cognominasse: ꝙ ægiptii Iouẽ Ammonẽ appellãt. Ob hanc rem arietes nõ mactantur a thebanis: sed eis sacrosancti sunt. Certo tãtum die quot annis in festo iouis unum demũ arietẽ ãputãt: cuius pellẽ detractã hũc ĩ modũ iouis simulacrũ ĩduũt: ad illudq deĩde aliꝺ dñt herculis simulacrũ hoc acto cũcti q circa tẽplũ arietẽ uerberãt: deĩn sacra eundẽ urna sepeliunt. De hercule hũc ego audiui sermonẽ: ꝙ sit unus ex diis duodeci. Nã de altero hercule quem græci norũt: nulla in pte ægipti qppiã potui audire cuius nomẽ nõ ægiptii a græcis acceperũt: sed græci potius ab ægiptiis: & hoc nomen filio ĩposuere Amphitrionis. Qꝺ ita se habere cũ multa mihi indicia sunt. Tũ uero illud ꝙ huius herculis uterq parẽs Amphitriõ & alcmena fuerunt ab ægipto oriũdi. Ideoq ægyptii negãt se aut Neptuni: aut tyndaridarũ nomẽ nosse: neq hos deos inter cæteros admiserunt. Qꝺ si nomẽ ꝺmõis ullius a græcis mutuati cẽnt: nõ minꝰ imo uel magis istorũ mentionẽ fuissẽt habituri. Si ẽt nũc nauiculariã exercebãt: & ulli græcorũ nauicularii erant ut credo: & mea fert opinio. Quapropter istorũ potius deorũ ꝙ herculis nomen ægiptii percepissent: Atqui uetustus qdam deus est apud ægiptios hercules: & ut ipsi aiunt

Perga demon
uacca immolata
Boues
Vaccæ
Isidis simulacrũ
Boum sepulturæ
Prosopitis insula
Atarbechis urbs
Ouiũ abstinentia
Capraꝝ ĩmolatio
Isis
Osiris
Mendesii iuppiter arietina facie
Ammõii
Ammon iuppiter
Hercules quis
Amphitryon
Alcmena
Hercules uetustus

decē & septē annoꝝ milibus ad Amasim regē: ex quo Herculē ex octo diis qui duodecī erāt unū esse arbitratur. Q uibus ego de rebus certior fieri cupiēs: a quibus possem i tyꝝ & phœnicē nauigaui: q ibi tēplū Herculis esse audirē: qd & uidi opulēte exornatū cū aliis multis donariis: tū uero duobꝰ cippis altero ex auro excocto: altero ex lapide smaragdo maiorē in modū splēdēte p noctē. Veniēsq i colloquiū cū dei sacerdotibus pcōtabar quātū tpis foret ex quo id tēplū fuisset extructū. Cōperi ne hos quidē congruere cū græcis qppe dicētes ab urbe cōdita fuisse dei tēplū pariter extructū: esse aūt a Tyro cōdita annorū duo milia ac trecētos. Vidi ptrerea Tyri ēt aliud hierculis tēplū cognomine thassii: quin etiā in thassum pfectus sum: ubi inueni tēplū a phœnicibus cōditū: qui ad inuestigādā europā nauigātes thasum cōdiderūt: qd quīq uiroꝝ ætatibus prius fuit q Hercules Amphitryonis in græcia existeret. Hæc quæ cōmemorātur plane declarant Herculem uetustum deum esse. Eoq uidentur hi rectissime facere e græcis: qui bifariam Herculi tēpla ædificanda colēdaq censuerunt: uni quidē ut imortali cognomine Olympio imolātes: alteri uero ut heroi parentātes. Alia quoq multa inconsiderate græci loquūtur: quoꝝ & hæc inepta fabula est: quam de Hercule ferūt cū cum in ægyptum peruenisset ab ægiptiis redimitum tanquā ioui immolandū sub pōpa fuisse eductū: ac tantisper quietem tenuisse: dum illi ante aram eum stetissent ibi ad uim cōuersum oēs interemisse. Q uæ cū dicunt græci uidentur mihi se & naturæ ægyptiorū & moꝝ ignaros prorsus ostendere. Q uibus enim nullam pecudē fas ē imolare: pter sues: præterq boues mares & uitulos dum modo mūdos & anseres: hi q ratiōe imolarēt homines: aut quomodo Hercules cū q unus esset: & adhuc ut aiūt hō tot milia uiroꝝ interemisset. Hæc tn̄ tot quæ de his rebus diximus sint: & a diis & ab heroibus i bonā partē accepta. Capras, & hircos ea de cā hi quos diximus ægiptiorū non mactāt: qd Pana inter octo deos mendesii numerant: quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos simulacrū & pictores pingūt: & statuarii sculpunt. quē admodū græci caprina facie hircisq cruribus haud quaquam existimantes eū esse talem: sed similem cæteris diis. Q ua tamen eum cā talem describant: nō est mihi relatu iocūdū. Verū hi cū capras: tū uero capros hircosue omnes uenerant: & inter mendesios caprariū pcipuo honore afficiuntur: & ex his unus maxime: qui cum decessit ingēs toti mēdesiæ plagæ luctus extitit. Vocat aūt & hircus & Pan: ægiptiace Mēdes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigiū. Hircus cum muliere coiit propalā: quod in ostentationem hominum peruenit. Suem ægiptii spurcam belluam arbitrantur: quam si quis uel transeundo contigerit: abiit lotum se se cum ipsis uestimentis ad flumen. Eo q soli omnium subulci in ægipto: & si indigenæ: tamen nullum ingrediūtur in templum: nemoq aut filiam cuipiam eorum nuptum dare uult: aut cuiuspiam eorū filiam in motrimonium ducere. Ipsi inter se subulci dant: accipiūtq filias. Aliis diis immolare sues ius ægiptiis nō est præterq. Lunæ tantum & Libero nisi per tempus plenilunii: quo sues immolant: ac suilla carne uescuntur. Ideoq aliis diebus festis sues reformidāt cum in isto mactent. Cuius rei ab ægiptiis ratio redditur: sed eandem intellectam mihi magis decorum est nō referre. Sacrificium autem de suibus lunæ hunc i modum fit. Immolata sue: extremam eius caudam & liene & omenta simul cōponūt & adipe: q circa aluum pecudis existat ea operiunt: ac deinde igni amouent. Reliqua carne plenilunii die uescuntur: qno die sacra faciūt. Alio die nō āplius gustarēt. Q uisūt ex eis inopes propter tenuitatē facultatū assimulatos quosdā sues coquūt quos immo

Marginal notes: Cippi Herculis — Tyritem pus — Thasius Hercules — Thassus urbs — Aegiptio rum uicti mæ — Panos si mulacrū — Mendesi orum ui ctimæ — Hircus cum mu liere — Sus — Subulci phani — Sus ho stia lunæ — Lunæ fe stum

lent Baccho quoq; i eius festo singuli in cœnā porcū p foribus mactāt: reddūtq; su- Porcus
buleo: q illū tradit. Q ui & alium diē festū Bacho ægiptii agunt sine porcis fere p oia hostia ba
græco festo similē. Sed loco phalloꝝ.i. ficulneoꝝ uerectroꝝ a collo pēdētium sunt ab chi festu
eis excogitatæ statuæ cubitales e neruis cōpactæ: quas fœminæ circunferūt p pagos Phalli
mētula: q ppemodum istar est reliqui corpis iuente & tibia preeunte: q fœminæ Bac Mentula
chum canentes sequunt. Cur autē mētulā habeat iusto maiorē statua & unum cor ingens
poris mēbrum agitet redditur ab eis rō: ut iā Melāpus Amythaonis filius nō iperitꝰ
huius sacrificii sed pitus fuisse uideat. Siqdē Melāpus fuit. q græcis Diōysii.i. Liberi pa- Melāpus
tris uel Bacchi nomen & sacrificium & pōpā phalli enarrauit: nō tn̄ oēm plane rōnē
cōplexus. Veꝝ hi q post hunc extiterunt sophistæ rem in maius explicauerunt. Itaq;
phallum Diōysio missum narrādi Melāpus auctor extitit: a quo edocti græci faciunt
ea q faciunt. Eqdē Melāpodē ego uiꝝ fuisse sapientē diminutioneq; sibi ipsi cōparas-
se: eundēq; cū alia multa ab ægipto accepta greeis enarrasse: tū uero nōnulla de Dioy-
sio tn̄ cōmutata. Neq;.n. dixeri q̄ i ægipto fiunt huic deo cōgruere cum his q̄ i græcia.
Nā cōsentanea cēnt græcis n̄ āt nup itroducta: Neq; tn̄ credā ægiptios a græcis fuisse
mutuatos aut hoc aut aliud qppiā: sed Melāpodē q ad Dionisium ptinent audisse ex
Cadmo alisq; tyriis: q eū ephœnice uenerūt i terrā q̄ nūc boetia appellat. Adeo deoꝝ Deoꝝ na
oīum noīa ferme ex ægipto i græciā puenerūt. Idq; ego ex barbaris sciscitatus ita rem tura
habere cōperio: ac reor ex ægipto pcipue uenisse: & icciteo illic nō eē usquā noia neq; Neptuni
Neptuni neq; castoris: queadmodū a me superius dictū ē: neq; Iunōis: neq; Vestæ ne nomen
q; Themis: neq; gratiaꝝ: neq; Nereidum: neq; alioꝝ deoꝝ. Dico aūt q̄ ipi ægiptii: q se
negāt deoꝝ agnoscere noia. Q ui dii uidentur mihi a pelasgis fuisse noiati: pter Ne-
ptunum: quē ab aphricanis audierunt. Nā neptuni nomē ab initio nō usurpauerant
nisi aphri sp huc deū i honore habuissent. Eū ægiptii igitur putāt esse: sed nullo hono
re psequuntur. Hæc itaq; & alia pterea q̄ ego referā greci sunt ab ægiptiis mutuati: sed
nō id ut Mercurii statuā facerent porecto cū ueretro. Veꝝ a pelasgis & pmi ex oībus Mercurii
græcis athenienses: & ab his deinceps alii. Nā pstabant iter græcos ea tēpestate athe statuæ
nienses: in quoꝝ regione. permixti pelasgi habitant: ex quo ceperunt pro græcis habe
ri. Hæc quæ dico quisquis cabirorum sacra imitatur: quibus traches initiantur: nouit
a pelasgis esse sumpta. Nam samothraciam quōdam incoluerunt hi pelasgi: qui cum
atheniensibus una habitauerunt: a quibus samothaces cerimonias mutuantur. Itaq;
primi e græcis athenienses a pelasgis edocti statuas mercurii erecta tenere uirilia idem
factitauerunt. De qua re pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt: qui in sa-
mothracibus misteriis patefactus est. Idem antea in deorum inuocatione tum om-
nia immolabant: quemadmodum ego apud dodonam audiendo cognoui: tum nul
li deorum aut cognomen: aut nomen imponebant: quippe quod alicunde nunquam
audissent. Q uos autem cognominauerunt: eos ob id cognominauerunt: q omnes
res atq; omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem: Multo deinde progressu tē
poris alioꝝ deoꝝ noīa audierunt ex ægipto allata: post quos diu nomen liberi accepe
runt. Itemq; aliquanto post de illotum nominibus in dodona oraculum petiuerunt
Nāq; hoc oraculū omniū q̄ apud græcos sunt oraculoꝝ uetustissimū eē existimatur: Dodone
atq; adeo solū erat ea tēpestate. Cōsulētibꝰ igitur pelasgis apud dodonā nunqd oīa q a um ora-
barbaris aduenissent asciscērent oraculū redditū est ut illis uterentur. Atq; ita ex eo tē culum
pore sacrificauerunt deorum nomina nuncupātes: & ea deiceps e pelesgis græci acce-

Hesio- perunt. Vñ ãt singuli deorꝫ extiterint: an cuncti semp fuerint: aut qua specie hactenus
dus ignoratum est: nisi nup atq; heri ut sic dicã. Nã hesiodus atq; Homerus: quos q̃dringẽ
Home- tis ñ ãplius ãnis añ me opinor extitisse fuere: quæ græcis deorꝫ ꝓlẽ introduxerunt: eis
rus q; & cognomina: & honores: & diuersa artificia & figuras attribuerũt. Q uibus & po
Deorum steriores uidentur extitisse hi poetæ: q fuisse priores ferũtur. Et prĩa quidẽ illa dodo-
nomina neæ sacerdotes meminerũt. Posteriora ãt ad hesiodũ usq; & homerꝫ ego referã. At de
Dodõeæ oraculis quæ ĩ græcia: & de illo qđ ĩ africa ẽ talia ægyptii cõmemorãt. Nã enarrabant sa
Sacerdo cerdotes iouis thebani duas fœias: quæ eẽnt sacerdotes e tebis a phenicibus fuisse exa
tes ctas: & harꝫ unã in aphrica fuisse uenũdatã se audisse: alterã ĩ græcia. atq; has fœias eẽ
q̃ primæ apđ deãs gentes oracula cõdidissent: pcõctãtiq; mihi uñ id qđ cõmemorant
plane cõpertũ haberẽt. responderũt maiorẽ in modũ se institisse uestigare de his mu-
lieribus: nec tñ unq̃ inuestigare potuisse: sed postea hæc quæ dicebãtur de eis audisse.
Dodõea Hæc igitur thebis e sacerdotibus audiebã. Antistites ãt dodonæorꝫ illa aiũt gemias ex
Colum- ægypto colũbas auolauisse: utrãq; nigrã unã qdẽ in aphricã: alterã ad ipsos: quæ fago ĩ
ba sidens humana uoce elocuta sit: eo loci iouis oraculũ cõdi debere: & se interpretes esse
qđ ipsis ãnunciaretur diuinitus fieri: & ob id se ita fecisse. Eã uero quæ ad aphros abis-
Ammõis se colũbã iussisset aphris: ut Ammõis oraculũ cõderẽt qđ oraculũ & ipsum iouis ẽ. Ita
oracu- referebãt dodonæorꝫ sacerdotes cũ assensu cæterorꝫ dodonæorꝫ tẽplo uicinorꝫ: quarꝫ
lum antiqssimæ nomẽ erat Promeneæ ꝓximæ Timaretæ: minime natu Nicãdræ: de qbus
Prome- ita mea fert opinio. Si re uera phœnices ablegauerũt fœias sacerdotes: & earꝫ altera in
nea aphrica, alterã ĩ græcia uendiderũt. Hãc quæ ĩ græcia illa quæ pelasgia uocabatur ue-
Timare- niit: eã eẽ quæ apđ thesprotos uenit: atq; deĩde ancillãtẽ ibidẽ cõdidisse sub fago enata
ta fanũ iouis queãdmodũ mos erat. Thebis ministrare ĩ iouis tẽplo: hinc ꝓcessit ut hic
Nicãdra memoria eius haberetur: atq; hic oraculũ ĩstitutũ: & posteaq̃ illã liguã græcã accepit
dixisse aiũt sororẽ suã ĩ aphrica ab eisdẽ phœnicibus ut ipsa fuisset uenũdatã. Q đ ãt
mulieres a dodõæis colũbæ uocatæ sunt: ob id mihi uidetur factũ: qa barbaræ eẽnt: q
Colum- uidelicet simile qddã auibus sonarẽt. Interiecto deĩde tpe colũbã humana uoce locutã
bæ aiũt postq̃ more ipsorꝫ mulier locuta ẽ tãdiu uolucris mõ sonare uisa q̃diu barbare lo-
Dodõeæ quebatur. Nã colũba quodãmõ humanã uocẽ sonat. Nigrã ãt colũbã eẽ dicẽtes egy
Colum- ptiã fœiam significant. Sunt itaq; simillia inter se oracula: & illđ apđ thebas ægiptias:
bæ uox & hoc apud dodonam. Estq; diuinandi in tẽplis rõ ab ægypto ascita cũ ipsi ægiptii exti
terũt principes cõuentus: & põpas: & cõciliabula factitandi: & ab eis græci didicerunt
Cuius rei hoc apđ me argumẽtũ est q illas cõstet priscis tpibus: græcanica uero recẽs
Bubastis fuisse ĩstituta: nec semel quot annis cõuentũ agere ægyptios: sed frequẽter cũ alibi: tũ
Vrbs ꝑcipue: ac studiosissime ĩ urbe bubasti ĩ honorẽ diãæ: scđo loco ĩ urbe busiri ĩ honorẽ
Busitis Isidis. In q̃ urbe maximũ ẽ tẽplũ isidis: ipsa in medio delta ægypti sita. Est ãt isis q̃ græ
Isidis tẽ- ca ligua dicitur demeter. i. ceres. Tertio gradu ĩ urbe sami ĩ honorẽ mineruæ. Q uarto
plum heliopoli ĩ honorẽ solis. qnto ĩ urbe buti ĩ honorẽ latõæ. sexto ĩ urbe papremi ĩ hono-
demeter rẽ martis. Cæterꝫ posteaq̃ se cõferũt ĩ urbe bubastiũ faciũt. Nauigãt. n. uiri piter & mu
Ceres lieres: magna ĩ singulis nauibus utrorunq; multitudo. Inter nauigãdum assidue muli
Butis eres aliquot crepitacula tenẽtes plaudũt. Viri tibiis canũt. Cæteri cæteræq; modulãtur
Vrbs manusq; cõplodũt. Ita nauigãdo ut ad quãq; urbẽ ꝑueniunt talia agũt appulsa ad terrã
Papre- naui: mulierꝫ aliæ ea q̃ dixi faciũt: aliæ cõpellãtes eius urbis fœias ingerũt ꝓbra: aliæ sal-
mo urbs tãt: aliæ surgẽtes retrahũt illas. Talia ad singulas ciuitates flumẽ accolẽtes agũt. Cũ ad

urbē bubastum puētum est: diē festum celebrāt magnis hostiis offerēdis. Quo ife-
sto plus uini uinealis absumit: q̄ i reliquo āni tpe. Comeāt illuc: ut idigenæ aiūt uiroꝝ
ac mulieꝝ pter pueros ad septigenta milia. Atq̧ hæc qdē i ea urbe fiut. An i urbe bus-
ri q diem festū isidi agār supius a me dictū ē. Verberātur. n. post sacrificiū cuncti multa
sane hoium milia: quo āt uerberētur n̄ ē mihi fas dicere. Sed ex oibus pcipue hoc faci
unt cares: q ægiptū icolūt: adeo qdē ut gladiis quoq̧ frōtes cōcidāt: ex quo scī datur in Cares
telligi eos hospites eē n̄ ægiptios. Vbi uero i Saī urbē sacrificatū cōuenerūt. noctu sub Sais urbs
dio uniuersi circū mœnia freqntes lucernas accendūt. i butas sale & oleo plēas cū mul
to lichno qd tota ardeat nocte: cui festo nomē ipositū ē: accensio lucernaꝝ. Ad hūc cō
uentū qcūq̧ ægiptioꝝ ierit obseruātes sacrificii noctē & ipsi lucernas accendunt: neq̧ Dutis
id in sai mō: sed ēt p uniuersā ægiptū. Qua uero gratia nox hæc lumē: & honorē sorti urbs
ta sit sacra qdā rō cōmemoratur. ad heliopolī: & ad dutī qui ueniūt tātum sacrificasse
eē tantisunt. In papremi uero queādmodū i alias & hostias & sacra opātur sed quoad
sol circūfertur pauculi sacerdotes circa simulacra exercētur: cōplures coꝝ tenētes ligne
as clauas stāt p foribꝫ templi. Alii e regiōe plus mille uiroꝝ qui uota exequūtur cu sin
gulis fustibꝫ freqntes cōsistunt: qui pdie simulacꝝ ligneū ex ligno sacello deauratn. In
alias sacras ædes exportāt paucis illis: q misterio simulacri dlecti sunt trahētibꝫ plaustꝝ
qttuor rotaꝝ: quo uehitur sacellū cum simulacro: qd intus est. Hos igredi phibēt hi q
i uestibulo stāt. At hi qui uota exequūtur opitulātes deo pcutiūt hos sese defensātes:
Hic uehemēs existit fustuaria pugna mutuo capita ferientiū: multiq̧ ex uulneribꝫ ut
ego opīor pereunt: & si ægiptii quenq̄ mori negāt. Aiunt āt idigenæ cōuentæ hunc iā
istitutum qd id tēplum icolat mater Martis: & ad eā martem iā adultum ac uirilis æta Martis
tis uenisse grā cocundi cum matre: quē materni mistri ut q eū a pncipio non agnosce mater
rent cum igredi ad matrē n̄ sinerent. Hūc ex alia ciuitate allatū hoibus illos male mul
ctasse: & ad matrem fuisse itrogressum & ob hanc rē aiunt solēnē esse matri die festo
hanc rixā & istitutum ne i templo cū fœīs coiretur: neue a uenere nisi ablutis tēpla adi- Coitus in
rentur. Hi sunt qui pmi cerimōiis uacauerūt. nā cæteri fere mortales pter ægiptios ac templis
græcos coeūt i templis: & a uenere surgentes n̄ abluti itroeūt templū putātes hoiem
esse ut cæteras animātes. Et. n. uidere licet & pecudes oēs & uolucꝝ greges coire i deo
rū tēplis atq̧ in fanis qd si n̄ esset deo gratū: nn̄ facturas illas fuisse allegāt. Mihi āt ista
facientes n̄ pbātur. Aegiptii cum i aliis ad sacra ptinētibꝫ: tū uero i his supstitiose agūt ægiptiæ
Cæteꝝ ægiptꝫ cū sit aphricæ finitima: n̄ tn̄ admodū feris ē frequēs: q uero illic sunt: eæ feræ
oēs p sacris hn̄tur ptim māsuetæ: pti imāsuetæ. Qua āt cā p sacris hn̄tur si dixero ad
res diuinas oratio mea descenderet q̄s ego in primis enarrare duito: quarūq̧ quicquid
dixi id necesse coactus tn̄ delibādo dixi. Cōsuetudo q̄ de feris ē ita hēt. Eaꝝ educādaꝝ
curā seorsum a cæteris ægipti atq̧ egiptiæ suscipiūt. In quo honore filius patri succedit
His feris oēs q in urbibus sunt uota psoluunt: quæ susceperunt illi deo cuius illa fera ē
hunc in modū. Derasis filioꝝ capitibus aut in totū: aut ex media: aut ex tertia parte ap Capita
pendunt crines una in lāce: & in altera tātundem argenti: quæ pecunia cum lācē tra- derasa
xerit eam tradunt curatori feraꝝ: Ille pro hoc amputatum piscem præbet feris escam Feraꝝ
Talis enim cibus illis præbetur: quarum si quam quis necauerit si uolens morte mul- interfe-
ctetur: sin inuitus plectitur ea mulcta: quā sacerdotes statuerint. Quisq̧s tamen Ibim cta
aut accipitrem necauerit siue uolens: siue nolens necessario morte afficitur. Sed cum ibis
multæ sint feræ: q una cū hoibus uictitent. multo tn̄ plures eēnt nisi res hæc officeret accipiter

Feles felibus. Feles posteaq̃ sunt enixæ non ãplius adeũt masculos. Eas isti coeũdi gratia ĩdagãtes: tñ potiri nequeũt. Ergo cõtra illas talia cõminiscũtur. Ereptos aut subreptos earum fœtus occidũt: non tñ occisos edũt. Illæ filiis orbatæ cupiditate alioꝝ (Amantissima.n. filioꝝ fera ẽ.) ita demũ ad mares se cõferũt. Felẽ incensa strue diuina res occupat. Nã quotiẽs ignẽ extiguere neglexerũt ægiptii custodias feliũ dispositi agũt. At illæ aut in trudendo se hoibus: aut trãsiliẽdo in ignẽ insiliũt. Hoc dũ cõtingit: ingenti luctu afficiuntur ægiptii. Quibuscũq; ãt ĩ domibus ultro felis oppetit mortẽ: eaꝝ domoꝝ habitatores cũcti sola supcilia radũt: totũ ãt corpus & caput: in quoꝝ domib⁹ sic moritur canis. Efferuntur feles mortuæ ad sacra tecta: ubi salsæ sepeliuntur in urbe bubasti.

Canis — Canes ãt in sua quisq; urbe tumulãt sacratis ĩ loculis eodẽ quo canes modo indagatores sepeliũtur.

Mygade — Nã mygalas.i. murus araneos. & accipitres in urbẽ butũ absportant.

Aranei — Vrsos ãt q sacri sunt: & lupos nõ multo uulpibus grãdiores eo loci sepeliũt ubi iacẽtes inueniũt.

Accipitres — Vrsi — Lupi — Crocodili natura — At crocodilo talis inest natura: ut quatuor mẽsibus maxíe hibernis nihil oío edat: & cũ sit q̃drupes; tñ terrestre & aquatile ẽ. Nã oua parit humi: excluditq; & plerũq; diei in sicco agit: sed totã noctẽ in flumine: q̃ppe calidiore aqua q̃ nocturno sereno & rosido. Ex oibus q̃ mortalia agnoscimus hoc maximũ existit: ex minío siqdẽ oua gignit haud multo maiora anserinis: & ꝑ portiõe oui fœtus excluditur. Excretus ad decẽ & septẽ & amplius cubitos ꝑuenit. Oculos hẽt suillos. dentes magnos ꝑ portione corporis & ꝑminẽtes atq; serratos: cui ex oibus feris soli lingua ĩnata non est. Idẽ inferiorẽ maxillã solũ nõ mouet: sed supiorẽ ĩferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet pellẽq; circa tergũ ĩpenetrabilẽ. Inter aq̃s cæcus: sub dio ꝑspicacissimus. Itaq; cũ in aqua uitã degat: os fert intus tũ irudinibus refertũ. Cũq; eũ cæteræ feræ ac uolucres fugiãt: solus ipsi trochilus pacatus ẽ: q̃d uidelicet ei ẽ utilis.

Trochilus — Eteni posteaq̃ crocodilus ex aqua in terrã egressus ẽ ac deĩde hiauit. (Sp.n. fere hoc ad zephyꝝ facere solet.) tunc ĩ eius os trochilus penetrãs deuorat sanguisugas. Qua utilitate delectatus crocodilus nihil oío trochilũ lædit.

Crocodili cur sacri — Quibusdã ægyptioꝝ crocodili sacrosancti sunt qbusdã ñ sũt: sed ueluti hostes exagitãtur. Sacros admodum eẽ eos existimãt: q circa thebas & myrios stagnum ĩcolunt: quoꝝ utriq; unũ ex oibus crocodilis alunt cicurẽ & edoctũ manu tractari. Appẽdentes eius auribus uel gẽmas: uel ex auro fusiles ĩaures. & primoribus pedibus cathenã ĩnectentes: cibaria quoq; accõmodata: ac sacra ꝑbentes cõsectantur tãq̃ pulcherríe uiuentẽ. Vbi mortẽ obiit sale cõditũ sacris in urnis sepeliũt. Atq; circa elephãtinã urbẽ incolũt, q; sacros esse non censeãt & comedunt.

Chãpsæ Crocoduli — Neq; uero crocodili uocãtur sed chãpsæ. Iones appellauere crocodilos illi generi crocoduloꝝ: q̃d apđ eos ĩ sepibus gignitur cõparãtes. Hos capiẽdi cum sint cõplura & multiplicia genera: unũ tantũ hoc: q̃d mihi maxíe dignũ relatu uidetur puto scribẽdũ. Vbi tergũ suillũ hamo circũdatum ad illiciẽdũ crocodilũ ꝑtulit ĩ medium flumís uenator ipse ad ora flumís porcellũ: quẽ uiuum tenet uerberat. Cuius uocẽ crocodilus audiẽs secđm illã tẽdit: nactusq; tergũ deuorat: & posteaq̃ attractus est añ oía eius oculos uenatos ceno opplet. Hoc acto, cætera facile sane optiet: alioq̃n cũ labore adeptur⁊.

Equi fluuiales — Iã uero fluuiales eq̃ ĩ plaga papremittana sacri sunt: ĩ cætera ægypto nõ sacri talẽ speciẽ naturãq; hñtes q̃drupedes bifidis pedibus ungulis bouinis simo naso: equina iuba. eminẽtibus & cãcellatis dentibus fulgida cauda: eq̃na uoce. Magnitudine maximi tauri tã crasso corio: ut ex eo arefacto fiant pila missilia. Gignuntur ꝑterea in fluuio aquatila quædam: quæ ægyptii sacrata esse arbitrãtur. Arbitrãtur itẽ sacrũ genus pisciũ: q̃đ uocã squamosũ atq;

etiã anguillã. Hos pisces aiunt sacros eẽ. Ex uolucribus uero uulpãsaris. Est & alia uolu- Anguille
cris sacra noĩe phœnix: quã eqdẽ nunq̃ uidi nisi in pictura. Etenĩ perrara ad eos cõmeat Phœnix
quingentesimo quoq; ut aiunt heliopolitani ãno & tũc demũ: & cũ pater eius decessit.
Is si picturæ assimilis ẽ: talis tantusq; ẽ penne coloris ptim rubidi maxĩa ex pte cũ habitu
tũ magnitudine simillimus aquilæ: eum aiunt qđ mihi nõ fit uerisimile hoc excogitare.
Ex arabia pficiscentẽ in tẽplũ Solis gestare patrẽ myrra obuolutũ: & ĩ eo tẽplo huma
re. Sic ãt gestare pmum ex myrra ouũ cõponere q̃tum ipse ferre possit. Deĩn ferẽdo ĩl
lud experiri: Hoc exptũ ita demũ ouũ exenterare: atq; in illud parentẽ ĩferre: & q̃ parte
ouum exinaniuit. partẽ q̃ intulit eã partẽ alia myrra ĩducere: & cũ tãtundẽ põderis ĩpo
sito parente effectũ sit. Obstructo rursus foramine baiulare illud ĩ tẽplum solis. hæc fa-
cere hanc auẽ cõmemorant. At circa thebas sũt sacri serpentes nihil oĩo hõinibus noxii Serpen-
pusillo corpore: binis præditi cornibus e summo uertice enatis: quos defunctos in iouis tes sacri
æde sepeliunt. huic. n. deo sacros illos esse prædicant. Est arabiæ locus ad butim urbem
fere positus: ad quẽ locum ego me contuli: q audirẽ uolucres eẽ serpentes: eo cum puẽi
ossa serpentum aspexi: & spinas multitudine supra fidem ad enarandum: quaꝝ a ceruĩ
erant magni: & his alii atq; alii minores ingenti numero. Est autem hic locus ubi spinæ Serpen
piectæ iacebant huiuscemodi ex arctis mõtibus exportigitur in uastã planiciẽ ægiptiæ tes alati
contiguã: Fertur ex arabia serpentes alatos ineunte statim uere in egiptum uolare: sed
eis ad ingressum planiciei occurrentes aues ibides ñ prætermittere: atq; ipsos interime-
re: & ob id opus ibidem magno in honore ab egiptiis haberi. Arabes aiunt cõfitentib9
& ipsis egiptiis iccirco se his auibus honorẽ exhibere. Eius auis species talis ẽ: nigra tota ibes sacre
uehementer est. Cruribus gruinis: rostro maxima ex parte adunco: eadẽ q̃ crex magnitu ibidis for
dine: & hæc quidẽ species est nigraꝝ: quæ cum serpentibus pugnant. At eaꝝ quæ pe- ma.
des humanis similes hñt. Nam bifariæ ibides sunt gracile caput: ac totum collum pen- Crex
næ candidæ præter caput ceruicemq;: & extrema alarum & natium: quæ omnia quæ di
xi sunt uehemẽter nigra: crura & facies alteri cõsentanea. Serpẽtis porro figura q̃lis hy
drorum: alas ñ pennatas: sed glabras gerit: & alis uespertilionis ualde similes. Hactenus
de sacris feris dictum sit. Ipsoꝝ ãt egyptioꝝ: qui circa partem egipti frumentariã colunt
memoriã omnium hoĩum cõmentantes sunt fere eoꝝ: in quoꝝ ego ueni experimentũ
longe excellentissimi: ante omnia tali uitæ genere degentes. Singulis mensibus triduo
purgant se uomendo atq; intestina diluendo grã sanitatis cõseruandæ: existimantes oẽs Aegypti
languores hoĩbus creari ex cibis. Nã sunt alioquin egypti oĩum uiroꝝ secundũ aphros orũ pur
maxime salubri corpore aeris ut mihi uidetur bñficio: qui nunq̃ ĩmutatur: cuius muta- gamina
tionibus precipue existunt in hominibus morbi: Pane uescuntur: quẽ ex farre cõficiũt
quẽ cyllestẽ nominãt. Vino utuntur facto ex ordeo: desunt. n. in ea regione uites Victi Cyllestis
tant quoq; tum piscibus partim crudis ad solẽ arefactis: partĩ salsugine cõditis: tũ auib9
sed eaꝝ crudis prius tñ sale cõditis: coturnicib9: anaribusq;: atq; auiculis: Cæteris ãt uel
uolucrib9: uel piscib9: q̃ ipsis in pximo sunt preter illa q̃ ab eis sunt recepta p sacris ptim
assis: partim elixis. Apud locupletes eoꝝ cũ multi cõuenerunt: & a cœna discessum est:
circunfert aliqs in loculo mortuũ e ligno factũ: sed pictura & opere ueꝝ maxime imitã
tem. Longitudine cubitali omnino aut bicubitali: ostendensq; singulis conuiuaꝝ ait in
hũc intuẽs pota & oblectare talis post mortẽ futurus. Hæc illi apud cõuiuia faciũt cõtẽ
tiq; moribus patriis nullũ aliũ asciscũt. Quib9 cũ alia sint egregia ĩstituta: tũ uero illud
adhibendi modulatorem: qui & in phenice & in cypro: & alibi nomen pro differentia

Linus gentiũ hẽt. Idẽ tñ cõgruit cũ eo: quẽ græci decantant appellãtes linum: ut ego admirer
cũ alia multa: q̃ sunt apd̃ ægyptum: tũ uero id unũ nonẽ lini acceperunt: quẽ semp quodã
manerus mõ decantare cognoscunt. Vocat̃ aũt linus ægiptiace manerus quẽ ægyptii tradiderunt:
cum filius unicus extitisset pmi ipsoꝝ regis: præmaturaq; morte decessisset. His lamẽtis
ab egiptiis fuisse decoratũ: & cantilenã hanc eãq; solã ipsis institutã. Cõgruunt. ꝑ terea in
hoc cum solis græcoꝝ lacedæmonibꝫ egiptiiq; minores maioribus natu obuii cedunt
uia ac deflectunt: aduenietibusq; e sedili assurgunt: q̃ i re eũ nullis aliis græcoꝝ cõueniũt.
In uicẽ cõpellãdi se mutuo in uiis adorãt genu tenus demissa manu. Vestibꝫ amiciunt
lineis circa crura fimbriatis. q̃s calsiris apellant: sup q̃s cãdida ferunt amicula tanq̃ supie
Vestes lanee cta. Laneæ uestes neq; in ædes sacras gestãtur: neq; una cũ cadauere sepeliunt. Propha-
nũ. n. ẽ q̃ cõsentanea sunt his q̃ orphica & bacchica appellantur ab ægipto & pythagora
ortũ ducentibus: Nã his cerimõnis pticipãtẽ laneis indutũ uestibꝫ humari religiosũ ẽ. De
q̃bus sacra reddit rõ. Alia insup sunt ab egiptiis excogitata: q̃s mensis dies ue cuius deoꝝ
sit: & quos q̃s die genitus q̃lia sortietur: & q̃ morte obibit: & q̃lis existet. Quibꝫ rebus
qui in poesi uersati sunt: usi fuerunt: plura quietiã ab eis ꝓdigia cõperta sunt q̃ a cæteris
prodigia oĩbus hominibus. Nam cum ꝓdigium extitit scribunt id obseruãtes quemõ euenerit:
diuinatio & si qñ postmodum huius simile extiterit exemplo prioris putant euenturũ. Diuinatio
apud eos ita est cõstituta: ut eius artificiũ nulli mortalium uendicetur: sed certis diis. Si
Herculis oraculũ quidẽ herculis illic oraculum est: & apolinis: & mineruæ: dianæq; ac martis: & iouis: sed
quod ꝑcipuo honore colunt ex oĩbus oraculis latonæ est in urbe buti. Veꝝ hæc uatici-
Latonæ oraculũ nia ñ eodẽ mõ sunt oĩa instituta. sed differenter. Iã uero medicina apud eos hunc in mo
dum ẽ distributa: ut singuloꝝ morboꝝ sint medici. ñ pluriũ. Itaq; oĩa referta sunt medi-
Butis urbs cis. Alii. n. sunt oculari curandis oculis cõstituti. Alii capiti alii dentibꝫ: alii alui ptibus alii
morbis occultis. Luctus corũdẽ ac sepulturæ tales sunt. Quibuscunq; domestiens aliqs
Medicia plurium decessit hõ alicuius momenti: ibi oĩs muliebris sexus familia caput sibi & uultũ oblinit
luto: Deiñ relicto domi cadauere ipse per urbem uagantes se plangunt succinctæ nudatis
lugentiũ mos mãmillis & cum eis pxime quæq;. Altera ex parte uiri & ipsi expectorati se uerberant.
His actis ita demũ ad cõdiendũ portant. Sunt aũt certi ad hoc ipsum cõstituti: qui hoc ar
tificium factitãt: qui eum ad ipsos cadauer portatum est. ostendunt his: qui portauerũt
exẽplaria mortuoꝝ lignea pingẽdo assimulata: & coꝝ unũ accuratissime fabrefactum
esse aiunt: cuius ego nomen si nuncupauero: haud faciam sancte. Alteꝝ illo inferius ac
uilioris præcii. Tertiũ uilissimi ea dicentes scitãtur ab his ad quod exẽplum uelint effin-
gi mortuũ suum. Isti conuento de precio illic abeũt. At hi qui relinquuntur in ædibus
hunc in modum diligentissime cõdiunt corpus ante omnia incuruo ferro cerebrum p
nares educunt: ut quãq; partẽ educentes: ita locum eius medicamentis explẽtes. Dehĩc
acutissimo lapide æthiopico circa ilia cõscindunt: atq; illac oẽm aluum ꝑthrahunt: q̃ ubi
Humãdi mos repurgarunt: ac uino phoeniceo expleuerunt: rursus odoribus contusis referciunt: tum
omẽta cõplentes cõtusa myrra pura: & casia: & cæteris excepto thure odoribꝫ iteꝝ con-
suunt. Vbi hæc fecere saliunt nitro abditum septuaginta dies. Nã diutius salire nõ licet.
Exactis septuaginta diebus cadauer ubi abluerunt sindone byssina totum incisis loris
inuoluunt gummi illinentes: quo egiptii glutinis loco plerunq; utuntur. Eo deiñ recep
to propinqui ligneã hoĩs effigiem faciunt. In qua mox inserunt mortuũ: iclusumq; ita
tesaurizant: idest reponunt. Hi autem qui mediocri uolunt nimium fugientes sumptũ
ita comparant clisterem unguine quod e cedro gignitur cõplent. Deiñ ex hac aluũ mor

tui ipsā neq scindentes: neq extrahentes: sed p secessum ꝑhenso uie posterioris hiatu in
ferciunt: & tot quot dixi diebus sale cōdiunt: quoꝝ dieꝝ ultio cedrinum unguen: quod
prius ingesserant ex aluo egerūt: qđ tantā hēt uim: ut una secum aluum atq intestia
tabefacta educat. Nitꝝ āt carnes tabefacit. Mortuiq tantū cutis & ossa relinquuntur.
Vbi ista fecere ex quo sic tradidere mortuū nihil āplius negocii suscipiunt. Tertia cōdi-
tura hæc ē adorandis eoꝝ mortuum: q tenuiori sunt dilutionibus uētrem abstergunt: Vxorum
arefaciuntq sale septuagīta p dies. Deiñ tradunt reportādum. Vxores tñ īsigniū uiroꝝ cōditura
ñ statim uita defunctas tradunt condiendas: ac ne eas qdem fœias: q cōspicuæ ualde &
maioris momenti fuerint. Sed triduo atq qtriduo defunctas ea de cā facientes ne cum
fœis salinatii cōcūbant. Depheñsū. n. quēdā aiunt coeuntē cum recēti cadauer̄ mulieb ri Cadaue-
delatūq ab eiusdē artificii socio. Q uisquis āt uel ipsoꝝ egyptioꝝ: uel hospitum cōper- ris conti s
tus sit mortuus: siue a crocodilo raptus siue ab ipso flumine: necessarium ꝑrsus est ei ei mortui
uitati ad q̄ eiectus est condire: & q̄ honestissimo funere sepelire sacris in monumentis: reperti
quē ne cōtingere quidē fas est alteri aut ꝑximoꝝ aut amicoꝝ: nisi ipsis nili sacerdotib:
utpote maius quiddā q̄ hominē mortuum tractantibus ad sepeliēdum. Græcanicis in
stitutis uti recusant: & ut semel dicā nulloꝝ hominum alioꝝ institutis uti uolunt. Et
hoc quidē cæteri ægyptii obseruant. Est tñ chemis oppidum grande thebaicæ plagæ Chemis
prope nouā urbē. Q uo in oppido est tēplum Persei Danaæ filii quadratum ac palme- op:
to circundatum ingenti sane e saxis uestibulo. Stantibus desuper duabus grandibus e persei tē-
lapide statuis. In hoc uestibulari ambitu est sacellum: & in eo simulacꝝ persei. Q uem plum
chemitani memorant sibi apparere frequenter e terra existentē: frequenter intra tem- perseisan
plum: eiusq sandalium quod gestabat inuentum bicubitali magnitudine: quod postq̄ dalium
apparuerit exuberare oēm ægiptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt āt perseo græcani-
ce gymnicos ludos per oē certandi genus propositis premiis: tñ peccoꝝ: tū pallioꝝ: tum
pellium: percontantiq mihi cur eis solis consuesceet apparere perseus: & cur in edendo
gymnico certamine ab ægiptiis discreparent: aiebāt perseum ex ipsoꝝ ciuitate eē oriun-
dum. Danaum. n. & lynceum: q essent chemitani nauigasse in græciam: a quibus origi- Danaus
nem gradatī ducēdo deueniebant ad perseum. Hunc in ægyptum ꝑfectum: q̄ & greci Lynceus
dicūt grā afferēdi ex aphrica caput gorgōis: uēisse quoq ad ipsos: ac cognatos oēs agno
uisse: quos postq̄ didicisset & nomen chemis ex mare audisset in ægyptum uenisse: &
gimnicum certamen celebrari iussisse. Hæc oīa opinātur ægiptii: qui supra paludes ico
lunt. Q ui uero in paludibꝫ utuntur eisdē qbus cæteri egiptii moribꝫ cum in aliis: tum
ī hīdis singulis uxoribꝫ queadmodum græci. Cæteꝝ ad uictus facilitatem alia sunt eis
excogitata. Si quidē cum fluuius plenus cāpos inundauit: in ipsa aq̄ exoritur ingēs uis
liliorꝝ: q̄ loton egiptii uocant: Ea ubi demessuerunt ad solē exiccant. Deiñ qđ medium Lotos
loti est papaueri assimile postq̄ coxerūt ex eo faciunt panes assos. est āt huius loti radix
quoq esculenta ēt suauitate præstāti orbiculata mali magnitudine. Sunt & alia lilia ro-
sis similia & ipsa in fluīe nascentia: quoꝝ fructus in alio calice germinans e terra simili-
mus specie ē fauo uespeꝝ. In eo esculenta q̄dam iustar nuclei oliuæ coagmentata inna-
scuntur: quæ & tenera comeduntur & arefacta. iam uero iuncum annuum ubi e palu Iuncus
dibus excerpserunt superiorē eius partē amputant: quā in aliud quiddam conuertunt: esui apta
quod relictum est inferius lōgitudine cubitali id edunt pariter: ac uenundant. Eo si qui
admodum suaui uti cupiunt in luculēto furno torrefactū ita cōedunt. Sunt ꝑter ea ex
eis q solum piscibꝫ uictitant: quos ubi ceperunt exenteratos ad solē desiccant: exiccatisq

deiñ uescuntur. In fluibus ñ fere gignuntur pisces gregales. Q ui nutriuntur ĩ stagnis
hæc faciunt. Simulac incessit eis libido gignẽdi gregatĩ in mare enatant. Ducibꝰ masculis
lis geniturā spargentibꝰ: q̄ fœīe cōsectantes recuruādo se ex ea cōcipiunt. Eædē ubi pre
gnātes in mari sunt effecte remeāt oēs rursus ad sibi cōsueta ñ āplius eorūdē ductu: sed
fœiaꝝ. Ducunt. n. ille queādmodū fecerāt mares gregatĩ oua fundētes instar milii pua:
q̄ mares adeuntes deuorāt. Sunt āt ea tanq̄ milii grana pisces ex quoꝝ reliquiis ñ deuo
ratis sed nutritis: pisces fiunt. ex his piscibꝰ qui capiunt̃ dū in mare meant hi detrita de
xtra q̄ ea de cā patiunt̃ q̄ in marĩ dū tendunt a sinistra terrā leguntur: rursus eadē uia reuer
tentes incursant atq̄ offensant cōtingendo terrā plerunq̄: ne itinere aberrēt ꝓp aq̄ decur
sū. Nilo incipiente augescere ĩ p̄mis depressa terraꝝ & lacunæ fluuio ꝓxime ĩpleri inci-
piunt. Confestimq̄ redundatæ a flumine aq̄ hæc plura fiunt: & cōtinuo cuncta piscicu
lis minutis opplentur. Vñ āt secūdo loco uerisimile sit eos gigni hoc mihi uideor causæ
intelligere: q̄ superiore āno postq̄ nilus abscessit: pisces qui oua in ceno pepererant una
cum postrēis abeunt aquis: circūacto rursus āno ubi aq̄ restagnauit ꝓtinus ex his ouis
gignuntur pisces. Q uod ad pisces attinet ita hēt: Vtuntur ægyptii: q̄ palustria acolunt
Sicilli cy unguento ex fructu sillicyprioꝝ: quod appellant ægiptii KiKi. Hunc in modum cōficiē
pria tes sillicipria hæc: q̄ apud græcos ultro nascuntur. ad oras fluminū stagnorumq̄ serunt:
Ki multū q̄dē fructū ferentia sed grauiolentē. Hūc ubi collegerunt alii cōtusum ad ignē alii
in sartagine coquunt: & q̄d ex eo p̄fluit excipiunt pingue quiddā: & nihilominus ad lu
cernas idoneum q̄ oleum: sed grauiolentiā exhibens. Sunt āt aduersus magnā uim culi
Culices cum hæc ab eis excogitata. Cum. n. his qui supra paludes incolunt munimento sint tur
res: q̄s dormit ascendunt (Nā culices uentus ꝓhibet in altū uolare) Alia sunt machi
nati qui intra paludes habitāt. Singuli sua optinent retia: quibꝰ per diem pisces capiant
Eisdem noctu utuntur cubili ĩ quo requiescunt. Circundatis illis deiñ operti somnum
capiunt: quisi in uestimento inuoluti: aut in sindone dormirēt: eos per ipsa indumēta cu
Naues lices morderent. Per retia uero ne tantulum quidem mordere conantur. Naues eorum
onerariæ sunt factæ e spino cuius figura simillia ē loto cyrenæ: & cuius lachryma gūmi
est. Ex hac spino ligna conciduntur quæ magnitudine bicubitali tanq̄ lateritio opere cō
ponunt hunc in modum compingentes. Ligna cubitali circūdēsas: ac lōgas stipites ap
pēdunt. Vbi hunc ĩ modum compegerunt: desuper frequentia transtra extendunt: cō
missuris nequaq̄ utūtur: sed introrsū compages iunco ĩnectunt. Gubernaculum scite
fatium: & hoc per nauem transit. Malo quoq̄ spinatio & uelis iunceis utūtur. Hæc na-
uigia contra flumē meare nō possūt nisi lueulentus ingruat uentus. Veꝝ a terra protra
huntur. Secūdum decursū hoc pacto ferūtur. Est ianua ex mirica facta putaminibus
arundinaceis strata: & lapis politus deorū fere talentorū pondo. Huiusmodi ianuā fu
Baris ne alligatam in anteriori parte nauis sinitur deferri: Lapidem uero retrorsum alio fu
ne. Ita ianua impetu aquæ insidēte protinus meat & trahit barim: hoc enim his na
uigiis est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur: fūdo admotus dirigit nauim
hoꝝ nauigioꝝ ingens apud illos est copia: quorum quædam ferunt multa milia talen
Naucra toꝝ pōdo cū regiōem supgressus est nilus sole urbes apparēt catenus extantes ut insu
tes lis ægæi maris fere assimiles esse uideantur. Nā cætera ægipti pelagus efficiūtur: ipsæq̄
Anthylla urbes: quæ sole extāt statiōes nauiū faciūt: nec iā cū hoc cōtingit per alueū fluminis sed
urbs per mediū cāpi nauigatur ex naucrate quidē mēphim uersus non iā iuxta piramides ip
sas sed iuxta acumē delte. Amari autē & canabo naucratē uersus per cāpū: ad anthyllā

urbem uenies:& ad urbē q̄ uocat̄ Archandri. Hаꝝ urbiū anthilla:q̄ ē in signis datur pe Archan
culiaris in calceamenta uxori semp eius q in ægipto regnat. Quod factū ē ex quo ægy dri urbs
ptus fuit ditiōis psaꝝ. Altera uidetur mihi nomē hr̄e ab archādro danai genero phthii
achæi filio. Archādri.n.urbs noīatur. Quod si alius qſq̄ archander eēt:nequaq̄ ægypti
um nomē foret. Hactenus q̄ uidi:q̄ noui:q̄ iterrogaui dicta sūt. hic pgā differere de egi
pto q̄ audiebā addens aliqd qd ipse uideri. Minē q pmus apd egiptum regnauit aiebat
sacerdotes iunxisse pōtibus nilū ad mēphi:Nā eū aphricā uersus totū pterlabi mōtem Mines
psimminū:& supra mēphim centū circiter stadia meridiē uersus aggesta humo ad an rex
fractum fluminis arefecisse pstinū alueū:ita flumē fcō sibi alueo p mediū mōtiū fluere Psimmi-
Adeo nunc quoq sub psis iste āfractus nili tanq̄ coercitus fluat magnis psidiis custodit nus mōs
quot annis obsceptus aggeribus. Quos si refrigēs flumē uelit ea pte redūdare oīs mē
phis adibit periculū:ne aqs opiatur. Ab hoc mine qui pmus extitit rex id qd fuit amnis
effectū terrestre:ibiq ab eodē urbē hāc cōditā:q̄ nūc mēphis appellatur. est.n.mēphis i Mēphis
āgustiis egipti sita:& exterius aqlonē uersus & uespeꝝ ex flumine effossum eē stagnū
Nā ab aurora ipse nilus arcet:& ab eodē in ea urbe extructum hoc tēplum uulcani tum Vulcani
magnū:tum mēoratu dignissimum. Post hunc recēsebāt libro sacerdotes nominatim templū
alios trecētos ac triginta reges. In quibꝫ tot etatibꝫ hominum decē & octo fuissent ethi
opes:& una mulier alienigena:Ceteri uiri indigenæ:Mulieri q̄ regnauit fuisse nomen
idē qd regine babylonice nitocrim:q̄ dicebant ultā fuisse fratrem:ab ægiptiis app quos Nitocris
regnabat interēptum:& si ubi hunc interimerāt regnum ad hanc detulissent. Vltā aūt regina
fratrē dolo multis ægiptioꝝ absumpti. Nā extruxisse eā pmagnum ædificium subterra
neum per eām quidē noui operis:anīo āt aliud agitantē & cōuocatis ad cōuiuium mul
tis:quos præcipue nouerat fraternæ cædis auctores fuisse p oraculum quendā specum
imisisse flumē discūbentibꝫ. Hæc demum de illa referebant præter q̄ q ubi hoc fecisset
cōspersisse eā multo cinere ædificium:quo impunita eēt. Alioꝝ āt regum nullum refe
rebant claꝝ opus editum nisi unius:qui postrēus hoꝝ extitit mœris. hunc.n.ædificasse Metis
mēoratu digna uulcani uestibula ad uentū aquilonē uergētia:& stagnū effodisse cuius rex
quot sint in ambitu stadia posterius aperiā:& piramides in ea extruxisse:de quaꝝ ma
gnitudine simul cū ipsius lacu mentionē faciā. Hunc itaq tantū operū edidisse alios āt
nihil prorsus. Quos ego prætergressus eius qui his successit noīe Sesostris mentionē
habebo:Istum dicebant sacerdotes pmum longis nauibus ex arabico sinu pfectum ru Seso
brimaris accolas in suā potestatē redegisse:pgressumq lōgius uenisse i mare iā uadosū stres rex
& pinde nō nauigabile. illinc ubi retro se ad ægiptū recepisse secundum sacerdotum cō
memorationē coacto ingenti exercito p cōtinentē prexisse:omnesq gentes ut in quāq
incidebat subegisse. Et quascunq nanciscebatur feroces & uehemēter studiosas liber
tatis i eaꝝ regionibus cippos statuebat inscriptos litteris sui nominis:& patriæ & q̄ re
ferrēt ipsum illos ui subegisse. Quaꝝ uero urbes nullo prælio nulloq negocio depi
ser:his cippos inscripsit:tum eisdē litteras:q̄s scripserat ei gētibus q uiriles extiterant:tū
muliebria genitalia planum facere uolens illos haud quaq̄ uiriles extitisse:Hæc faciēdo
peregit continentē donec ex asia in europam transgressus scithas subegit & thraces:ad
quos usq & non ulterius mihi uidetur egiptius exercitus peruēisse quoniam in istoꝝ
terra tituli non ultra positi demōstrantur. Hinc digressus retro abiit & posteaq̄ ad pha
sim subsedit:quid deinceps non habeo quod dicam:an ipse rex sesostris diuiso suo exer
citu aliquantulum copiarum reliquerit ad eam regionem incolendam:an aliqui militū

ptesi pegrioatiōis circa fluuiū phasim substiterint. Nā colchi uident egiptii eē: qd ipse
prius notū q̄ ex aliis auditū refero. cuius rei cū mihi cupido secessisset ut utrosq; pconcta
Colchi ter: magis colchi rēioisecebātur egiptioꝝ q̄ egiptii colchoꝝ. Dicebāt tñ egiptii se opina
ti colchos e sesostris eē exercitu. Ipse ex hoc cōiecturā capiebā ꝙ atro colore sūt & crispo
capillo tā & si hoc ꝑ nihilo putari posset: cū & alii sint huiuscemōi: sed qd isti ꝑcipue: ꝑter
ea ꝙ solio oium hoium colchi & egiptii: & æthiopes ab ioitio statim pudenda circunci
Circunci dunt. Nā & phœnices & sirii: q sūt io palestioa didicisse ld ab egiptiis & ipsi cōfitēt. Syrii
sio nero q fluuiū thermodōtē: & partheniū accolūt: & hoꝝ cōtermini macrōes a colchis di
Macrōes dicisse se aiūt. Hi. n. ex hoibꝫ soli sūt: q circūcidūtur: & i hoc faciēdo agnoscūtur egiptō
eē. Tñ ægyptii atq; æthiopes ñ q̄o dicet uiri ab utris didicerint. Nā uidetur eē pantiquū
Sed ꝙ ex egipto q illic cōmerciū hūerunt didicerint: magnū mihi fit hoc testimoniū ꝙ
hi phœnices q cū græcia cōsuetudinē hñt ñ ā plius circa uirilia i mitant egiptios: sed coꝝ
q postea ꝑcreātur: uirilia ñ circūcidūt. agedū & alid de colchis dicā eos eē similes egiptio
rū. Hi soli atq; egiptii linū eadē rōe opātur: oīs utrorūq; uita piter & lingua cōsentāca ē.
Sardoni linū āt colchicū a græcis sardōi. cū apellatur: cū illud qd ab egipto uēit appelletur egiptia
cum lioū cū. Tituloꝝ quos sesostris rex ægypti regiōatim erexit pleriq; iā iocolūes ñ extāt. Q uos
dā in siria palestina ipse uidi inscriptos: tū quos dixi lrīs: tum mulieribꝫ gēitalibus. Circa
ioniā quoq; due huius uiri figure uisunt i petris icise: una qdē q̄ ex epheso i phocēā itur.
Altera uero: q̄ e sardibus smirnā uersus. in quaꝝ uterq; insculptus ē uir magnitudioe q
nū palmoꝝ dextra spiculū tenens: sioistra arcus: cæteraq; itē armaturā. Eteni ægiptiacā
& æthiopiā gestās: & ex altero ad alteꝝ humeꝝ euntes sacræ lrǣ egiptiaec suot incisæ in
hæc uerba. Hāc ego regionē meis optinui hūeris. Q uis tñ aut cuias fuerit ab hac pte ñ
indicāt: sed ab altera eā quidē cōspicati mēnoois imaginē eē cōiectāt multum a ueritate
Seso deficiētes. S esostrim egiptum sacerdotes hunc eē dicebāt redeuntē: multosq; mortales
stres eaꝝ gētium ac regiōum: q̄s subegerat reportātē. Euodē posteaq̄ ad daphna pelusias se
recepat fuisse a frē: quē egipto ꝑfecerat una cum liberis inuitatū: & cū ille domum exte
rius materia circunstipasset: struēq; incēdisset: re hunc intellecta ex tēplo cū uxore deli
berasse (Nā & uxorē secum duxerat) & ea suadēte ut duos e sex liberis sup ardētē py
rā extendēs pōtē facere: sup quos ipsi trāseūtes euaderent: ita fecisse: & duobꝫ filiis ita
incensis cæteros una cū patre fuisse seruatos. S esostrē in egiptum reuersum ultionē de
frē sumpsisse: q̄ uero multitudinē e terris in potestatē redactis abduxerat: ea usū in hæc
fuisse. Siquidē isti fuerunt: qui sub hoc rege immēse magnitudiois lapides io tēplum.
Vulcani portatos ptranxeruot: q uiq; ad diuortia aquaꝝ: q̄ ounc in ægypto sunt cuncta
effodiēda sunt adacti: quia inuiti faciebāt ut egiptū prius equis & palustris agēdis ubiq;
idoneā redderēt ñ idoneā. Nā ab eo tēpore ægyptus q̄ omnis plana est: tñ inequitabilis
& palustris inhabilis extitit pp multiplices fossas & uoiuersa loca occupaotes: q̄s iō rex
fodiendas putauit: ut ciuitates q̄ ñ accolerent flumeo: sed in medio egypti eēnt refluo
flumine ñ laborarent peouria aquæ ad potandum: sed ea suppeditaret e puteis. Hac de
causa ægiptus iotercisa est: & ab hoc rege ut dicebāt in oēs egiptios dispartita soli q̄dra
ti æqua portione uiritim p sortē data atq; hioc ꝓuentus iostituti imposita certa peosiōe:
q̄ illi quot annis soluerent. Q d si cuius portionē alluuiōe flumen decurtasset is adieos
Geome regē rei q̄ cōtigerat certiorē faciebat. Rexq; ad ꝑdiū inspiciēdum mittebat qui metiren
triæ or tur q̄to deterius factum eēt: ut ex residuo ꝑ portiōe taxatum uectigal penderetur: atq;
tus hinc geometria orta uidetur in græciā trāscendisse. Nā polum & gnomonē. i. ootmam

fuisse: & sursum itez fuisse reuersum: munus ab ea obtinēte mātile aureū: quod tēpus
a rhampsiniti descēsu ad reditū dicebant feriatū eē apd ægyptos: Idq; ego ad meam me
moriā scio obseruatū. uez an ob id sic feriati sit ægyptii aſ...erer ñ possū: sed sacerdotes:
palliū quoddā quod itra unū diē detexuerūt uni ex suis idu...ēt: & oculos mitra obducer:
quē gestātem palliū ubi i uiā deduxerūt: quæ fert ad cereris tēplum ipsos redire illo re-
licto. Hūc āt sacerdotē oculos uelatos habentē aiūt a geminis lupis agi ad cereris tēplū:
quod ab urbe uigīti stadia abest. & rursus a templo i eūdē locū a lupis reduci. Quæ ab
ægyptiis referūtur: cuicūq; credibilia uidētur is eis utatur. Mihi autē in omni sermone
cōstitutū est ea scribere quæ auditu cognoui. inferorum pricipatum tenere cererem & Cereris i
liberū ægyptii aiūt. Hi deniq; primi extiterūt q dicerēt aiam hoīs eē imortalem: quæ de ferna po
mortuo corpore subīde i alid atq; alid corpus: ut quoq; gineref imigraret: atq; ubi p oia testas
se circūtulisset. Terrestria mariā: uolucria rursus in aliquod genitū hoīs corpus introir Liberi pa
atq; hūc ab ea circuitum fieri intra ānorū tria milia. Hāc ratione sunt e græcis qui usur tris infer
pauerint tāquā suam ipsorum: Alii prius: alii posterius. Quorū ego nomina sciens ñ na pote-
duco scribenda. Ad rhampsinitum usq; regem aiebant in ægypto uiguisse sane ius om- stas
ne: Post hūc autem qui in regio successit cheopem in omne flagiciū fuisse pro lapsum. Animaꝝ
Omibꝫ nāq; eū templis obseratis ante omnia ægyptiis ne sacrificarēt in terdixisse. De circuitus
inde iussisse ut in suis ipsius operibus exercerentur. Alii ut ex lapidicinis arabi montis sa Cheopes
xa exciperent: & illinc ad nilū usq; pertraheretur. Aliis ut transmisso flumine illa accipe rex
rent: & ad montem: qui dicitur aphricus traherēt. Faciebant autem opus circiter decē aphricus
myriades: idest centum milia hoīum ternis semper mensibꝫ singule. in ea uia populus mons
dū trahendis saxis atteritur: decēne tempus triuit: quod nō multo minoris operis mihi myriades
uidetq; pyramidē extruxisse: cuius lōgitudo est quinq; stadioꝝ. Latitudo decē passuū quid
altitudo ubi maxima ē octo passuū. Lapide polito & animalibꝫ insculpto. in hæc decē an Pyramis
nos fuisse consumptos: & in subterraneis ædibꝫ in timulo: supra quem pyramides stāt ingens
quas fecit sibi pro sepulcro in insula intromisso perfossam nilo. Veꝝ in pyramide hac ā
nos uiginti absūptos: cuius singulæ frōtes. C Nā ē formæ quadratæ Ↄsunt octogenū iu
geꝝ pari altitudine saxis doloris: decētissimeq; coagmētaris: quorū nullū est minus tri-
ginta pedum. Est āt extructa hæc pyramis in speciē graduum: quas quidā scalas: quidā
arulas uocāt: posteaq̄ eā principio talē fecerāt: attollebāt reliquos lapides breuibus ma
chinis e ligno factis ex humo in primum ordinē gradatim leuantes: Vbi super hūc gra
dū lapis erat: super alterā machina imponebat: quæ in ipo primo gradu stabat. Ab hoc
deinde in alteꝝ ordinē trahebat super alteram machinam. Nā quot ordines graduum
totidē machinæ erāt: siue eandē machinā: quæ una & facilis ad ferendum esset trāsfere-
bant ad singulos ordines. Quotiēs saxum amoliebantur dictum sit a nobis de utroq;
quemadmodum refertur. Effecta sūt igitur ita prima quæq; ex pyramide ut erat altissi
ma. Deinde gradatim sequentia: nouissime uero quæ solo sunt iūcta ex infinita. in ipsa
pyramide litteræ ægyptiacæ scriptæ. indicāt q̄tum sit erogatum in operarios pro apio
cæpis: & aliis: quod interpres earum litterarum: ut probe reminiscor aiebat in summa
mille & sexcenta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet quantum in alia credibile
est fuisse consumptum uel in ferramenta: uel in cibos uel in uestiarium operariorū. At
qui per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempoē ut ego opinor lapides Plinius
excidebant atq; portabāt & alio nō exiguo subterraneā fossā effecerūt. Propter qd eo li.xxxvii.
flagitii deuenisse cheopem ut pecunia defectus filiam suā i quodā ædificio prostituerit

Pytamis Cheopis regnum Chebrenes rex

Imperās quātūcūq; faceret quæstū. Nō ēnī quantū dicebatur. Eāq; cū patris iussa fecisse: tū uero priuati de reliquēda sui memoria cogitasse. Itaq; sīgulos ad se itrātes orasse ut sibi ad opera singulos lapides donarēt. Ex his lapidibus aiebāt extructā fuisse pyramidē: que stat ī medio triū ī cōspectu pyramidis magnæ cuius unū quodq; latus sesquiiugerū est. Quīquaginta annos regnasse hūc cheopē ægyptii dicebāt: eoq; defuncto accepisse regnū fratrem chebrenē: & hūc eodē īstituto usum cū ī aliis: tū uero ī faciēda pyramide: nō tamē quæ ad magnitudinē fraternæ accederet. Eas nāq; & nos fuimus dimēsi. Nā subterranea nō subsūt ædificia: neq; p fossam deriuatus ī eam nilus: quēadmodū in alteram īfluit: sed extructo anfractu ītrorsum īsulam circūluit ī qua situm esse ipsum cheopem aiūt. Fulsisse tū ex æthiopico lapide uersicolore primū domū quadragita pedibus depræssiorem altera: sed habētem idē quod grādæ ædificiū magnitudinis: Stant autem super eūdem tumulum ambæ cētum fere pedum celsitudinis. Sex & quīquaginta annos regnasse chebenem aiebāt. ita cētum & sex anni supputātur. quibus & ægyptii ī omni calamitate uersati sūt: nec templa apetta: sed semper fuerīt occlusa. Hos reges

Philites Pastor Mycerinus rex

ægyptii p odio ne nomīare quidem uolūt: sed corū pyramides uocant pastoris philitis qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. Post hūc regnasse ī ægypto dicebant mycerinū cheodis filium: cumq; paterna petosum facta & templa reserasse: & populo ad ultimum calamitatis afflicto fecisse potestatem res agēdi & sacrificādi: qui etiam super oēs reges iustitia exercuisse. Quo nomine ex uniuersis regibus hūc ægyptii maxime prædicabāt: tum ob alia quæ bene iudicabat: tum uero qreōquerenti de ipsius sententia de suo donabat: ut indignatiōi hominis satisfacere. Cum esset ī ciues ita clemēs Mycerinus: atq; ita studiosus: principium ei malorum contigisse obitū filiæ: quæ domi unica soboles erat: qua clade supra modum dum doleret: uelletq; filiam excellētiori aliquo genere sepelire quam cæteri fecisse lignea bouem uacuam: quā cū inaurasset in ea filiā sepelisse defunctam. Neq; humo bos hæc condita est: sed ad meam usq; memoriā in ppatulo fuit in urbe sai apud regiam in conclaui quodam exornato posita. Cui sīgulis diebus omnifarii odores inferunt noctibus autem perpetuo incēsa lucerna adstat. in altero contiguo cōclaui imagines stāt concubinarum mycerini: ut in urbe sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi: idest grādia simulacra circiter uiginti e ligno fabricati nudi pleriq;: qui quarum sint mulierum non possum dicere: præterquam quæ narrātur. Sūt q

Colossi

de hac boue & colossis hæc referant mycerinū amore filiæ suæ captum uim ei intulisse. Deinde illam cū præ mærore se suspendisset patrem in hac boue sepelisse. Matrem autē manus ministratum: quæ filiam patri prodidissent præcidisse: & nunc earum hæc cē simulacra eius mali q uiuæ passæ fuissent. hæc ut ego opinor dicūt nugatores: ut alia: ita & de manibus colossorū: qppe quas ipsi uidimus temporis diuturnitate delapsas: quæ ad meam usq; ætatē ad pedes corum statæ uisebātur. Bos quoq; cum cæterum corpus operta est phœniceo pallio: tum uero ceruicem & caput crasso admodum auro. cuius īter media cornua circulus annexus inest soli assimulatus. Neq; stans ē bos sed ingenua cubās magnitudine quanta est grandis uacca. Effertur autem e conclaui quotannis: &

Myecrinus

postquā ægyptii uerberarūt deū quēdā: quē in tali negotio nō puto mihi noīandū tūc & bouē in lucē proferūt aiūt eā orasse patrē miecrinū: ut defuncta quot ānis semel Solem ītueretur. huic regi post calamitatē filie secūdo loco hæc accidisse Ex urbe buti uenisse ei oraculū fore: ut sex omnino annos uiuere: septimo defuncturus. id hūc ægre ferētē nicissi misisse ad oraculū: cōtumeliosas querimōias: quod cū pater suus; & patruus

quideoꝝ immemores tēpla clauserant:hoīesq; perdiderant tā diu uixissent:ipse pie faci
ens tā cito foret uita defuncturus. Rursus ei uenisse dicūtur ex oraculo responsa:ea ꝓp
ter ipsū propere uitā finituꝝ:ꝙ nō id faceret quod deberet. Oportere eni ægyptū cētū
quīquagīta annis affligi:idq; duos q ante eū fuissent reges didicisse. Ipsum uero nequa
quā: Hæc ubi accepit mycerinus se iā numinibꝫ dānatū lucernas fecisse ꝑmultas:qbus
cū noctesceret accensis potaret ac se oblectaret:neq; diu neq; noctu ītermittēs quin per
paludes:perq; nemora uagaret̄ utq; audiret̄ iuuenilibus in rebus studiosissime uersari.
Hæc iccirco excogitauit ꝙ uellet oraculū cōuincere mendacii:ut duodecī pro sex fierent
āni diebus factis ex noctibꝫ. Pyramidē & hic reliquit lōge minorē paterna uicenis pedi
bus ex omni parte·C Nā est q̄drangularis Ↄ breuiorēq; ttiū iugeꝝ ad mediū usq; æthio
pico ex lapide. Hāc quidā græcoꝝ uolunt esse rhodopis mulieris ꝓstantis nō recte sen
tientes:qui ne nosse quidē uidēt̄ quænā fuerit rhodopis:de qua loquūtur. Neq; eni ta — Rhodo pis
lē pyramidē illā sibi facere destinasset.in q̄ talentoꝝ infinito ut sic dicā milia consumpta
fūt. Ad hæc nō istius sed amasis regis tēporibus rhodopis floruit. Multis eni post hos — Pyramis
reges annis qui istas pyramydes reliquerunt rhodopis extitit genere thracia ancilla iad — Rhodopis q nā
mōis samii ex urbe uulcani cōserua Aesopi fabulaꝝ scriptoris. Nā & hic iadmonis fuit:
post quā is huic mulieri nō minimū cordi fuit:Si quidē cū sæpenūero delphi ex oraculo — iadmon
ꝓnunciarent siquis sumere pænas uellet animæ aesopi:alius nullus extitit q sumere uel
let nisi iadmōis ex filio nepos allius iadmon.ita & aesopus iadmōis fuit rhodopis autē
in ægyptū abiit portata a xantheo samio ꝓfecta illuc ad quæstū faciendū:magna pecu
nia fuit redēpta a claraxo uiro mityleneo scamandronymi filio sapphus poematum cō — Caraxus
ditricis fratre. Hūc īmodū rhodopis libertatem nacta est: & in ægypto remāsit:gratiosa — Sappho
que uehemēter effecta ingentes opes cōparauit:quæ rhodopē trāscenderent:non quæ
ad talem pyramidem faciendam ascenderent. Ex quarum opum decima parte cuicūq;
etiam hoc uolenti cognoscere licet non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Nā
cum optaret memoriam sui in græcia relinquere:fecit opus:quod ab alio excogitatū n̄
esset neq; donatum:idq; donauit in templo delphico monumētum sui. E decima enim — Delphica
suarum opū tot e ferro uerua ad boues torrentos fecit ad quot faciēda sufficeret deci — Verua
ma ipsa:quam delphos misit quæ nunc quoq; posita sunt regione templi post aram:q̄
chii donauerunt. Gaudent autem quodam modo in naucrate postribula fieri graciosa.
Nam hæc de qua mētio habetur adeo nobilitata est fama:ut nemo non græcorum edi
dicerit rhodopis nomē. Alterius quoq; quæ posterior fuit nomine archidice fama per — Archidice
græciam celebris extitit:sed minus quam prioris:cuius amore charaxus isaniens mity
lenem rediit:ut meminit sappho conuiciis eum insectata. Et de rhodope quidem ha — sappho f
ctenus. Post micerinum autem ægypti regem dicebant sacerdotes asychin:eumq; feciss — fratrem
se Vulcano porticum ad solens orientem longe pulcherrimam:longeq; maximum. Ha — Asychis
bere enim ubiq; cum figuras insculptas: tum aliam infinitam ædificiorū speciem. illud — rex
uero multo maximum ab hoc rege fuisse factum. Vt cum uehemēter laboraret̄ ex ære
alieno legem hāc ægyptiis promulgarit: ut ita demum quis pecūiam mutuo acciperet
si cadauer patris pignori traderet. itaq; ad hāc legē adiecisse ut penes creditorē eēt pote
stas oīs sepulcri debitoris:utq; hæc irrogaretur mulcta pignus deponēti:cui si dissoluerē
æs alienū recusaret:fas nō esset sepeliri:aut in paterno:aut ullo ī alio sepulcro:ac ne aliū
qdē ex seipso ꝓgenitoꝝ sepulturæ mādare. Hūc præterea regem superiores āteccelendi — Pyramis
cupidum reliquisse memoriam sui pyramidem lateritiā īcisis lapide litteris in hæc uer — lateritia

ba ne me lapideis pyramidibus cōgreges: quæ tantū illis prætello quantū iuppiter cete
ris diis. Nā fundum lacus cōto uebcrantes: quod luti cōto adhærescebat. Id colligētes
me cōposuerūt: & ī talem mensurā redegerūt. Atq̧ id demū operis hunc regē edidisse.
Amysis rex — Post hunc regnasse cæcū quēdam ex urbe anysi nomine anysim: atq̧ eo regnāte excur
tisse in ægyptū magna cū manu æthiopum sabacū regem: & cū cæcus hic fugas se ī palu
Sabachus rex — stria pripuisset: illū regnasse ī ægypto quinquagita p annos: idq̧ intra tēpus ista edidis
se. Quotiēs ægyptiorum q̄spiā aliquid deliquisset: neminē uoluisse morte afficere: sed
p suis quēque delicti magnitudine dānar ad agendā certā mensuram aggeꝝ ad urbem.
Vnde quisq̧ incolētiū erat atq̧ ita urbes sūt etiā sublimiores effectę. Nā primū humus
aggesta fuerat ab his qui sub rege Sesostere riuos effoderāt: iteꝝ sub rege æthiope ual
de sūt urbe factæ excelsæ cū cæteræ quæ ī ægipto sūt tū uero C ut mihi uidetur Ↄ buba
stis urbs ibi præcipue terra exaggerata. in qua urbe tēplū ē bubastis: quæ nostra līgua
Bubastis urbs — dicit Diana oīum maxime memorabile. quo & si alia sūt tū grādiora: tum sūptuosiora:
nullū tñ ē aspectu iocūdius. id ita se hēt. Cætera p̄ter accessum īsula ē: cuius ad īgressū
Bubastis diana — usq̧ duo e nilo fluenta uicina currūt: nec cōfluūt. hīc atq̧ illīc præterfluentia cētenum
utrūq̧ pedū latitudinis arboribꝰ inūbrata. Eius uestibulū decē passibus sublime ē. Fi
guras senū cubitoꝝ ad ornatū. id tēplū ī media urbe sitū undiq̧ circūeuntiū oculis subi
icit. Nā cū urbis sit aggestu terræ sublimis: tēplū quēadmodū a pricipio cōditū: nec loco
motū p speculo ē: illud maceria figuris exculpta. interius delubrū ingenti pcerissimis ar
boribꝰ manu cōsitis luco ambiēte. in quo delubro statua ē. Lōgitudo tēpli quoquo uer
sus unius ē stadii: ab eius īgressu uia p foꝝ oriētē uersus: q̄ fert ad mercurii tēplum tria
circiter stadia longitudinis: & quatuor iugeꝝ latitudinis strata lapide ē. Vtrinq̧ arbori
bus manu cōsitis in cælū euntibꝰ. Atq̧ hunc quidē in modū templū habet. Veꝝ se ita
ad extremū liberatos æthiope referebant: q̧ ille p quietē oblata sibi uisiōe fugæ se māda
uerit. Visus est sibi uidere quēdam astātē: qui suaderet ipsi: ut congregatos cūctos ægy
pti sacerdotes incideret medios. hac cū uisiōe conspecta dixisse uideri sibi deos demon
strare cām ut piaculo in sacra commisso, aliqd cladis aut a diis: aut ab hoībus acciperet:
se uero nequāq̄ ista factuꝝ: sed abituꝝ: quoniā excessisset iā tēpus q̧ ipsi a diis naticina
tū esset quousq̧ foret in ægypto regnaturus. Etenim cū æthiopia ageret oraculis: qbꝰ
utunt æthiopes: responderat deus fore ut is ægypto quinquaginta regnaret annos. id
tempus cum excessisset: & uiso īsomnii perturbatus esset. Sabacus ultro ex ægypto co
cessit. Eo profecto ex ægypto rursus cæcum e palustribus ægressum accepisse imperiū:
ubi quinquaginta ānos habitans insulam cinere atq̧ humo exaggerauit. Nam ut quis
q̧ ægyptiorum iussus illuc ibat portans frumentum: ei mādabat: & clam æthiope ad se
dono etiā cinerem ferret. hanc insulam nemo ante Amyrtæum inuestigare potuit: sed
septingētes & amplius ānis superiores amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui in
Amyrtæus — sulæ nomē est elco decem omnino stadioꝝ magnitudinis. Post hunc regnasse sacerdo
tem uulcani nomine sethon: eumq̧ bellatoribus ægyptiis abusum fuisse contēptui ha
Elcus insula — bēs tanquam sibi non opportunos: & cum aliis ignominiis efficisse: tum uero agris ex
uisse: qbꝰ fuerant a superioribus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factū est ut
Sethon rex — cū postea sauacharibus arabū assiriorūq̧ rex cū magnis copiis iuasisset ægyptū nolue
rit ei opituli. Tūc sacerdotē consilii iopē ī cenaculum se cōtulisse: ibiq̧ apd simulacꝛ cō
Sauacaribus rex — plorasse q̄ta pati pielitaret: eiq̧ inter lamētationē obrepsisse sōnū: & īter q̄etē uisū astare
deū exortātē nihil eū molesti passuꝝ si copiis arabū obuiā iret: se. n. auxiliarios ei missuꝝ

his i somnis fretũ sacerdotũ sumptis ægyptiorũ his q secum uellent castra i pelusio po
suisse. Hæc enĩ ægyptus inuadit: nec eũ fuisse quẽpiam bellatorꝝ secutũ: sed institores:
& operatio: & forẽses hoies: & cũ peruenissent noctu effusam ipsis hostibus uim agræ
stiũ murũ: qui illorꝝ tum phatetas: tũ arcus: tũ scutorꝝ habẽas abederunt. Ita ut postea
die hostes armis exuti fugã fecerit multis amissis. Eoq̃ nũc iste rex i templo Vulcani la
pideus stat manu murem tenẽs: atq̃ hæc p litteras dicẽs. in me qs intuens pius esto. Ad
hũc usq̃ narrationis locũ & ægyptii & sacerdotes referebãt demõstrantes a primo rege
ad uulcãi sacerdotẽ hũc qui postremus regnauit pgẽies hoium fuisse trecẽtas quadra-
ginta unã: & totidẽ interea põtifices totidẽq̃ reges tercentæ pgenies idẽ quod decẽ mi
lia annorꝝ pollẽt. Nã tres uirorꝝ pgenies centũ anni sunt. Ex qbus una & quadragita q
reliquæ sunt ultra trecẽtas sunt anni mille trecenti q̃dragita. ita intra decem milia trecen
tosq̃ & quadraginta annos negabãt ullum deũ forma humana extitisse: ac ne in regibꝰ
qdem ægypti: qui aut prius: aut posterius extiterint: aliqd tale dicebant fuisse: sed intra
hoc tẽpus quater solem pter cõsuetudinem fuisse ortũ. Bis quidẽ illinc exortũ ubi nũc
occidit. bis ãt unde nũc oritur illic occidisse: nec tñ sub hæc aliqd i ægypto esse immuta
tũ: nõ ea quæ e fluĩe ipsis puenirũt: nõ ea quæ circa morbos: aut quæ circa mortes eueni
unt. Atq̃ ante hæcatæũ sermonũ scriptorem apud thebas originẽ generis sui recensen-
tẽ ac pgẽitores familiæ suæ repetentẽ ad sextũdecimũ deũ sacerdotes iouis tale qddã fe
cerãt: & mihi ñ recẽsenti originẽ familiæ meæ itroducto i quoddã grãde cœnaculũ enu
merãdo demõstrabãt tote ligno colossos quod dixi. ibi nãq̃ stabãt põtifices sub imagi-
ne uitæ: qua qsq̃ uixerat. Enumerãtes itaq̃ sacerdotes ostẽdebant mihi unũquẽq̃ eorũ
eẽ filiũ proxime defuncti sacerdotis: imagies eorꝝ singula gradati percẽsẽdo: donec oẽs
exposuerũt: atq̃ hæcatæo originẽ suã recensenti: & ad sextũdecimum deum referẽti oc
currebãt e diuerso progeniẽ recensentes: & in enumeratione nõ admittẽtes id quod ab
illo diceretur hoiem progenerari e deo. Occurrebãt autem in repetenda progenie hũc
in modum q̃ dicerent unicuiq̃ colossorꝝ fuisse piromin ex piromi genitũ: donec trecen
tos quadragintaquinq̃ cõmemorarent. Piromi assidue ex piromi procreatum: non re-
ferentes ad deũ illos aut ad heroa. Est aũt piromis græca lingua expositum
idest honestus & bonus. Eos itaq̃ quorꝝ imagines erant demonstrabant tales oẽs exti
tisse: sed multum a diis distantes priores tamẽ his uiris fuisse deos in ægipto principes
una cũm hominibꝰ habitantes: & eorꝝ semper unũ extitisse domiatorem: & postremũ
illic regnasse orũ osiris filiũ: quẽ græci apollinem nominant. Hunc postquam extinxit
typhonem regnasse in ægypto postremum. osiris græca lingua est Dionisius: idest Li-
ber. Atq̃ apud græcos nouissimi deorum esse censẽtur hercules. Dionisius: & pan: At
apud ægiptios pan uetustissimus est etiam ex octo diis: qui primi dicũtur. Hercules ex
his qui duodecim. Dionisius ex his qui tertii uocantur ab illis duodecim procreati. Ab
hercule autem quantum annorum ad amasim regem esse ipsi ægiptii aiunt: superius a
me patefactum est. A panę uero plus annorũ esse dicit: minimũ iter hos a dionisio: q̃q̃
ab hoc ad amasim regem quindecim milia annorum supputantur. Et hæc egiptii p cõ
pertis asseuerant: seq̃ scire assidue supputãdo: semperq̃ annos describẽdo. igitur a Dio
nisio quidẽ: qui ex Semele cadmi genitus fertur ad meã ætatẽ sunt anni ferme mille sex
centi. Ab hercule uero alcumenæ filio ferme nõgenti: A pane autẽ penelopes. Ex hac
enim & mercurio pan genitus dicitur a græcis minus annorꝝ est: q̃ a bello troiano octin
genti fere ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi uidetur eo quisq̃ utat licet. Mihi

Mures in scuta

Hecatæus

Pyromis

Orus rex Apollo
Osiris Dionisius
Hercules
Pan
Amasis rex
Semeles filius

Hercules ãt de his recepta opinio ꝓbatur. Nã si & isti ĩ græcia tũ celebres fuissẽt: tũ senuissẽt quẽ
Pan admodũ hercules ex Amphitryõe gẽitus: diõysius ex Semele: & pan ex penelope natus
dixisset aliqs & hos alios habere illoꝝ deorum nõia: q prius geniti fuerant. Nunc græci
Dionysii aiunt dionysiũ statim editũ ab ioue insutũ ĩ femore: protatũq ĩ nysam: quæ est sup ægy
ortus ptũ æthiopia. De pane ne hñt qdẽ quod dicãt ubinã a partu sit educatus: Ex quo sit mi
Nysa hi manifestũ græcos audiuisse posterius hoꝝ q̃ alioꝝ deoꝝ nõia: & ex eo tpe illoꝝ ꝓge
urbs nies recẽsuisse: quoꝑmũ eos audierãt: atq hæc qdẽ ægyptii aiũt. Quæ uero cæteri ho
Aegypti mines cũ ægiptiis cõsenciẽtes mẽorãt ĩ hac regiõe fuisse gesta: hæc iã explicabo aliqd ẽt
partes.xii his quæ ego uidi cõferẽtibus. Post uulcãi sacerdotẽ regẽ suũ ægyptii libertatem adepti
duodecĩ sibi reges C. Nullo enĩ temporis momẽto poterat sine rege uiuere Ↄ deligũt ĩ
totidẽ partes oẽm ægyptũ distĩguẽtes. Isti iunctis ĩter se affinitatibꝰ regnabãt pactiõi
bꝰ initis: ne mutuo auferre imperiũ conarẽtur: ne ue quis plus alio qppiã optinere quæ
reret: sed ut essẽt inter se q̃ amicissimi. Atq ea de cã has pactiones arctas: accuratasq ini
erũt: q eis ĩter initia simul atq tyrãnides inuaserunt respõsũ fuerat q in templo uulcani
Labyrinthus ærea phiala libassẽt: eũ totius ægypti regno potituꝝ. Vbi oĩa sacra executi sunt placitũ ẽ
eis aliquod relinquere sui cõe monumentũ: ex eoq placito fecerũt labyrinthũ paulo su
pra stagnũ myrios maxime urbẽ uersus quæ dicitur crocodilorũ: quẽ ego aspexi fama
maiorẽ. Si quis enĩ ex græcoꝝ narratione muros & operis speciẽ ratiocinet minus cõ
cipiet q̃ pro labore & sũptu huius labyrĩthi. Tametsi & ephesi templũ ẽ memoratu di
gnum & in samo tñ pyramides erãt ad narrãdum maiores: quaꝝ singulæ multis ac ma
Labyrinthi situs gnis operibꝰ græcis æqparãdæ sũt. Sed eas quoq labyrinthus antecellit: Etenĩ duode
cĩ eius aulæ sũt tecto opertæ: portis oppositis altrĩsecus: sed ad aquilonẽ cõtiguæ totidẽ
ad austrũ uergẽtes eodẽ extrinsecus muro præclusæ. Bifaria ĩ eo sunt domicilia: una sub
terranea: altera superiora illis imposita: utraq numero tria milia quĩgenta. Quoꝝ ea q
dem quæ superiora sũt ipsi uidimus: & quæ aspeximus enarrãus. Subterranea uero au
ditu didicimus. Nã ꝓpositi ægyptioꝝ nolebãt ullo pacto illa mõstrari: q dicerent illic se
pulcra esse tũ eoꝝ regnum qui ædificandi labyrinthi fuere auctores: tũ sacroꝝ crocodi
loꝝ. ita de inferioribꝰ ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipsi aspeximus hu
manis operibꝰ maiora. Nam egressus per tecta: & regressus per aulas diuersissimi ĩfini
ta me admiratione afficiebãt. Ex aula ĩ cõclauia trãsitur: ex cõclauibus in cubicula: e cu
biculis in solaria alia: e conclauibus in alias aulas. Hoꝝ oĩum lacunar quemadmodũ pa
rietes lapideũ ẽ sculptilibus passim figuris ornatũ. Singulæ aulæ maxima ex parte dige
sto lapide albi columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrintus adheret
pyramis quadraginta passuũ: in qua grandia sunt ĩsculpta animalia: ad quã iter sub ter
Myrios stagnum ra fit. Et cum talis sit labyrĩthus: tñ stagnũ myrios: ad quam labyrinthus ædificatus ẽ
plus præbet admirationis. Cuius in circuitu mensura triũ milium & sexcẽtorum stadio
rum est schenoꝝ sexaginta: quãta uidelicet ipsius ægypti ad mare mensura est. iacet aũt
stagnũ lõgo situ aquilonem uersus austrũq. Altitudine ubi eius profundissimum ẽ qn
quaginta passuum. Quod autem manu facta sit ac depressa: indicat quod ĩ eius ferme
medio stant duæ pyramides quinqaginta passus ab aqua extantes: altero tanto ædificii
aquis tecto. Super quaꝝ utraq lapideus est colossus in solio sedens. ita piramides sunt
Passus mnesura centum passuũ. Centũ ãt iusti passus sunt stadium unum sex iugerũ. Passus inquã mẽ
sure sex pedũ siue quatuor cubitorum: pedes autẽ q̃tuor palmorum cubiti uero sex pal
moꝝ. Aqua stagni natiua non ẽ utpote solo illo admodum arido: sed e nilo deriuata: sex

mensibus i stagnū fluēs. Totidē retro i nilū refluēs illisq; sex mēsibꝰ qbus effluit augēs
regiū fiscū talētis argēti singulis i singulos dies ꝓuētu pisciū cū ifluit uigīti mnis. Hoc
stagnū dicebāt indigenæ euadere i syrti aphricæ pforato sub terrā meatu i mediterrā:a
hesperā uersus scdm mōtē mēphi iminētē. Verū cū humū e lacu egestā nusq̄ uiderem Cubiti
C Hoc.n.mihi idagare curæ erat ꝯpcōctabar ꝓxios accolarꝫ ubi nā eēt humus illinc de mensura
fossa. Illi dicere fuisse deportatā facile id mihi psuadētes: Quippe q̄ simile qddā factū hic falsa ē
eē apd ninū urbē assyriorꝫ auditu cognouerā. Siqdē fures qdā magnā ui pecūiæ sarda
napali: q nini rex erat i thesauris subterrāeis abstrusā cōpilare cū cōstituissent a suis dōi-
bus fodere exorsi sunt: dimēsi uiā sub terra ad regias ædes: eāq; humū e cuniculis effos
sam ubi nox aderat i flumē tygri: q̄ ninū ꝑterfluit exportabāt: dōec id qđ optabāt pfe
cere. Eodē mō audiui in ægypto hāc alterā fuisse factā lacunā: præterq̄ q̄ n̄ noctu hæc:
sed interdiu est facta. Aegyptios.n.humū q̄ effodiebant in nilum extulisse: q̄ ille accep
tā dissiparet. Et hic quidē lacus ita fert fuisse depressus. Duodecim āt reges cum iuste
degerent: ac stato tpe in templo Vulcāi sacrificassent: & ultimo die festo libaturi eēnt:
porrexit eis pōtifex aureas phialas: quibus libare cōsueuerāt: aberrās numero duode-
cim uidelicet uiris undecim phialas: Ibi psāmietichus qui postrēus eorꝫ stabat cum nō Psāmie
haberet ph'alā detractā sibi æreā galeā tenuit: libauitq;. Ferebāt āt & cæteri omnes reges thicus
& tunc quoq; gestabant galeas. Nec dolo malo psammietichus galeam tenuit. Cæteri
tū id cōsulto factum esse a psammietticho existimantes: & in memoriā redeuntes ora-
culum ipsis esse redditum: qui ærea i phiala libasset eum solum regē ægypti futurꝫ n̄
censuerunt æquum esse psāmietichū morte mulctari postq̄ rimando cōpererunt nō
id illum fecisse industria: sed maxima potentiæ suæ pte exutum in paustria relegandū
ne illinc egressus cæteræ ægypto se imisceret. Hunc psāmietichum cū Sabacum æthi-
opē qui patrē eius Neco interemerat: fugisset in syriā post habitū ethiopis ex isomnii
uisiōe reducerunt hi ægiptii qui sunt e tribu saitana. Deiñ cum regnaret una cum un-
decim regibus cōtigit ei ut fugeret iterꝫ ꝓpter galeā in paludes. Igit intelligens q̄ igno-
miniose tractatus ab illis eēt: statuit ultum ire qui ipsum persecuti fuissent. Sed exora-
culo Latonæ: quod in urbe buti apud ægyptios ueracissimum est: ad qđ ipse miserat: Latonæ
redditum est responsum affuturā ultionem ei e mari uiris æreis existentibus. Quod oraculū
responsum ei magnā incredulitatē effudit uiros æreos fore auxiliarios: Non lōgo tpe Butis
interiecto iones quosdā & cares prædandi grā nauigantes neccessitas cōpluit applicare urbs
ad ægiptum. hi cum in terram exissent ferro armati: ægiptiorꝫ quidam nuncium fert Iones
psāmiethico ad paludes. & quia nunq̄ uiderat aliquos ære armatos ait egressos e ma- Cares
ri æreos uiros cāpestria populari. Ille agnoscens oraculum esse pfectum amicitiā cū io-
nibus & caribus facit: eosq; magnis pollicitationibus hortat ad secum manēdum. Vbi
psuasit ita demum una cum his egiptiis qui secum sentiebant: cumq; auxiliariis reges
sustulit. Omni potitus ægipto fecit i mēphitum Vulcano uestibula ad uētum austrꝫ
gentia: tum e regiōe uestibulorꝫ aulam Apis: in qua cum apparuit Apis educat undiq;
columnis e inctam: ac figuris refertam: in qua aula loca stant columnarꝫ colossi: duode
num cubitorꝫ. Apis āt græca lingua Epaphus ē. His ionibus caribusq;: quibus fuerant Apis
usus adiutoribus psammiethicus dedit ad habitandū positam altrinsecus prædia nilo epaphus
medio diremota: quibus nomē impositum est castra. Et cū hæc eis loca dedit: tū uero
cætera quæ fuerat pollicitus repñtauit: pueros quinetiam egiptios cōmisit lingua græ
ca imbuendos: a qbus linguā græcam edoctis oriundi qui nunc in egipto interpretes

Bubastis sunt. Incoluerũt ãt iones & cares diu hæc loca cõtra mare aliq̃tulũ supra urbem buba
sti ad hostiũ nili: qd dicit pelusiacũ sita. Vñ postea Amasis rex mẽphi trãstulit ĩ sui tu
telã aduersus ægiptios. Post sedes ab istis ĩ egipto collocatas ita græci cũ illis ita cõmer
ciũ habuerũt: & nos res ĩ egypto gestas a psãmeticho rege exorsi & q̃ deiceps extite
rũt oia sine ãbiguitate nota hẽmus. Hi.n. primi egiptũ q diuersæ liguæ eẽnt ĩcoluerũt:
Atq; uñ demigrarũt illic & uestigia naualiũ & domoꝝ rudera ad meã usq; ætatẽ oñde
bant. Atq; hũc qdẽ ĩ modũ psãmetichus egipto potitus ẽ. De oraculo ãt qd ẽ ĩ ægipto
cũ feci multa uerba: tũ faciã de re memoratu digna. Est.n. oraculũ hoc ĩ ægipto tẽplũ
Latõæ tẽplum — Latonæ positũ ĩ magna urbe: cui nomẽ ẽ: ut supius a me dictũ ẽ buto contra ostiũ nili:
qd sebẽnyticũ appellat a supiori pte maris flumẽ subeũtibus. In hac urbe templa sunt
Butos urbs — Apollĩs Dianæq;: & ĩ quo reddunt oracula Latonæ grãdẽ illud & porticũ hñs decẽ pas
sibus sublimẽ. Vbi qd mihi ex his q̃ ĩ apto erãt maxĩo oraculo fuerit referã. Est in hoc
plão. Latonæ delubꝝ ex uno factũ lapide: cuius pietes æq̃li celsitudine ad lõgitudinẽ q̃
dragenũ cubitoꝝ: cuius lacunari ꝓrecto impositus ẽ alius lapis q̃ttuor cubitoꝝ p oras
crassitudinis. Itaq; coꝝ q̃ circa tẽplũ hoc sũt in ꝓpatulo positoꝝ admirabilissimũ apud
Echẽmis insula — me fuit id delubꝝ. Secundo loco ĩsula: q̃ uocat echẽmis ĩ lacu ꝓfundo ac spatioso sita p̃
ter tẽplum qd' ĩ buti est: q̃ insula ab ægiptiis fert ĩnare. Ego tñ eã neq; innãtẽ uidi: neq;
se mouentẽ: & hoc audire admiratus sum: si ueꝝ est insulã natare posse. In hac igit tem
Apollinis templũ — plum Apollinis est: & aræ trifariæ extructæ: & palmæ frequentes enatæ. Aliæq; pti fru
ctiferæ: parti steriles arbores. Cur aũt ea innatans sit: hanc egyptii rationẽ reddunt q;
Latona q̃ ex octo numibus quæ prima extiterunt unum ẽ: cum in urbe buti ubi hoc
Apollo — eius oraculum est habitaret: Apollinẽ ab ĩside sibi cõmendatũ occultauit ĩ hac ĩsula nõ
Diana — dum innatanti ac sospitẽ reddidit: quo tpe Typhon oĩa indagãs ut Osiris filium inueĩ
Latona — ret aduenisset. Nã Apollinẽ & Dianã aiunt Dionysii & Isidis filios esse: Latonam uero
Orus — nutricẽ hoꝝ: ac liberatricẽ. & Apollo qdem ægyptiace Orus dicitur: Ceres ãt Isis Dia
Ceres — na uero Bubastis. Atq; hinc solũ nõ aliunde Aeschilus Euphrãoris filius rapuit: qd di
Isis — co ut solus oĩum qui poetæ dicunt fecerit Dianã Cereris filiã. Ob hoc igit insulam red
Bubastis — ditã esse natãtẽ: hæc illi sic aiunt. Psãmetihus in ægipto quattuor & quinquaginta re
psammie thicus — gnauit annos: per quoꝝ unde trigita magnã syriæ urbẽ obsidẽs oppugnauit donec ex
pugnauit. Hæc est azotus: quæ diutissimã ĩter oẽs urbes dũtaxat quas nouimus susti
Azotus — nuit obsidionẽ. Psãmetichi filius: qui regnũ ægypti suscepti extitit Necos Idem fossã
Necus rex — ad rubrũ mare ferẽtẽ primus aggressus est: q̃ Darius perses sedo loco depressit. Longi
tudinis quidẽ q̃ttuor dieꝝ nauigationis: latitudinis ut per eam due possent simul agi
triremes. Aqua quæ in hanc e nilo deducitur paulo supra bubastis urbem iuxta oppi
Patumõ — dum arabiæ patumon deducitur euadens in mare rubrum. Initium fodiendi sum
Rubtũ mare — ptum est a planicie egipti arabiã uersus: Nam quæ supra planiciẽ sunt continẽs prope
memphim occupat mons: in quo lapidicinæ sunt. Itaq; ad huius montis una ducta est
fossa uersus hesperum & aurorã lõgo tractu: & deinde pertingens diuortio montis te
nus: quod diuortium ad meridiẽ: & uentum austꝝ fert in sinũ arabicũ: q̃ breuissimus
Casius mons — tractus & maxĩe cõpendarius est e mari septẽtrionali ascensus ad australe quod idẽ ru
brum uocatur a mõte casio: qui ægyptum syriãq; disterminat. Hinc stadia mille sunt in
arabium sinum. Et hac quidẽ breuissimum est. Verum fossa multo longior scilicet q̃
to est confragosior ĩn q̃ fodienda sub rege neco centum uiginti milia ægyptiorum pe
tierũt. Inq; eius medio opere Necus destitit: hoc ĩterpellatus oraculo cum id opus bar

baro præmunire. Aegiptii barbaros oẽs uocant: q̄ nõ ipsoꝝ lingua loquũt. Supsedens Barbari
itaq; a facienda fossa necos ad militũ copias se conuertit: atq; ad classes quæ partĩ i ma qui
ri septẽtrionali: ptim i sinu arabico ad rubꝝ mare sunt edificatæ: q̃ꝝ adhuc uestigia na
ualium oñdunt. Et classibꝯ q̃dẽ necos dũ opus fuit eẽ usus. Terrestri ãt acie congres
sus cum syris magdolo uictoria potitus ẽ: & post p̄lium Cadyti magna syriæ urbe. In Magdo-
uestitu ãt curiosus cũ fuisset illũ Apollini dicatũ ad brãchidas milesioꝝ misit: Hic pfe lus
ctis decẽ & septẽ iperii sui ãnis decessit tradito impio psãmi filio suo. Eo apud ægiptũ Caditis
regnãte nũtii helioꝝ dimittebãt: iactãtes a se i olympia iustissimũ ac maximũ iter mor urbs
tales ꝓpositum eẽ certamẽ rati ne ægyptios quidẽ homium sapiẽtissimos aliq̃d ultra Psammis
hæc eẽ inuẽturos: Isti ubi in ægyptũ puenerunt: eaq; exposuerũt quoꝝ gratia uenerãt rex
rex cõuocat ex ægiptiis eos q sapiẽtissimi hẽrent. Q ui cũ cõuenissẽt: & helios audissẽt Elii
oĩa cõmemorãtes: q̃ par erat ab eis fieri in edendo certamĩe: & se uenisse dicẽtes sciscita
tũ nũq̃d possẽt egyptii repire iustius habito inter se cõsilio iterrogat helios nũq̃d apd
eos certarẽt ciues: & illis rñdentibus sine discrimĩe & suoꝝ & cæteroꝝ grecoꝝ cuicun
q; uolenti certare fas eẽ: atqui inquiũt illos cũ tale certamẽ proponãt ab oĩ iure exce
dere. Nullo etenim pacto posse fieri q̄n cõciui pugnãti ciues fauerẽt facientes iniuriã
hospiti: sed si uellent iustum proponere certamen: & si eius grã uenissent in ægyptum
Iubent hospitibus ponere certamen nullo helioꝝ certare permisso. Hec ægyptii heliis
subieecerunt: Psãmis cum sex omnino regnasset ãnos in ægypto fcã in æthiopiã expe
ditione mox uita defunctus ẽ: Cuius regnũ Apries filius accepit: q scd'm psãmietichũ Apries
ꝓ auum suum fortunatissimus extitit oĩum ad eã ætatẽ regnũ q̄nq; & uiginti dñatus rex
annos. Q uod intra tẽpus & bellum Sidõi intulit: & cũ Tyro pugna nauali dimicauit
Sed cum calamitas eũ mãeret: cõtigit ob eã causam q̄ ego pluribus dum res punicas
exequar exponã paucis cõtentus impresentiarꝝ. Cũ aduersus cirenæos apries exercitu
misso magnã cladẽ accepisset: Id ei imputantes ægyptii rebellauerũt opinati se ab illo i
aptam pniciem fuisse dimissos: Vt his internitiõe deletis: ipse cæteris ægyptiis impita
ret securius. Hæc pq̃ grauiter ferentes tum ii qui redierunt: tum eoꝝ q interierãt ami
ci ingenue desciuerũt. Id ibi resciuit apries mittit ad eos uerbis sedandos amasim: qui
cum puenisset reprehẽdẽsq; dissuaderet ne talia facerent. quidam æyptioꝝ ei a tergo Amasis
stãs galeã circundat: eaq; circundata inquit se illã ob regnũ imposuisse. Neq; hoc quod
fiebat eo'inuito fiebat ut ostendebat. Nã simul atq; ab his q desciuerãt ægiptiis decla
ratus est rex sese appabat tãq̃ aduersus Apriẽ mortuus: His cognitis Apries mittit ad
amasim ex his qui secum erant ægyptiis spectatum quendã hominẽ nomine peteber
mẽ iussu ut ad se uiuũ amasim pduceret. Hic ubi puẽit: Amasim ad se uocat. Amasis C
Sedebat ãt in æquo ad suos cohortandos in solẽter ͻstolide iubet uicissim hunc ad se Petaber-
adducere Apriẽ: & cum petebermes eum rogaret ut regem adiret: acitus rñdit se iam mes
dudum dare operã ut id ageret: nec de seipso apriem esse questruꝝ: se. n. ili præsto futu
rum: &'alios adductuꝝ. Petarbames nõ ignarus ꝓposi ti illius: tũ ex oratiõe tum ex ap
paratiõe q̃ uidebat: statuit suæ diligentiæ esse q̄ celerrime regem reꝝ: quæ agerent face
re certiorẽ: Huic redeunti q̄ Amasim nõ aduceret nullo uerbo edito apries ira pcitus
præcidi aures iussit nasũq;. Id intuentes cæteri egyptii: qui cũ eo hactenus senserãt uirꝝ
inter eos pbarissimum: ita fœde indigneq; affectum: ne tantisper quidẽ differẽtes ad
cæteros trãseũt: seseq;. Amasi tradunt. His quoq; auditis apries armatis auxiliariis C Ha
bebat autem auxiliariorum circa sex ex ionibus & caribus triginta milia Ͻ in egyptios

Momē- tendit. Erat ei regia in urbe sai ingens ac spectatu digna. itaq utriq aduersus alteros
phii urbs aprami & amasiai ī momēphi urbe cōstitere rētatur pugnæ discrimē. Sūt āt ī ægipto
Aegyp septē hoīum genera: quoꝝ alii sūt sacerdotes: alii q pugnatores appellant: alii bouū pa
tiorum stores: alii subulci: alii institores: alii interpretes: alii gubernatores nauales. Tot sūt ægi
genera ptioꝝ genera a suo quoq artificio appellata: sed pugnatores uocāt calasiries: & hermo
calasiries thybies. Qui hacꝝ regionū sūt. Nā ī regiōes distincta ē oīs egiptus. Hermothybiorū
Hermo- q̄ hæ sunt plagæ busiritana: saitana. chēmitana: papremetana: insula ꝓsopitis: q uoca
thibies tur natho: ex dimidia pte. Ex his tractibꝫ hermothybies cū plurimi cētū ac sexaginta
Prosopi- milia sūt: quoꝝ nemo quippiā opificii quæstu arii didicit: sed oēs rei militari uacāt. Ca
tis insula lasiriū hæ aliæ plagæ sunt thebana: bubastiana: aphthitana: tanitana: mēdesia: sebenni
Natho tana: athribitana: pharabetitana: tūuitana chuphitana ausia miecphoritana. Hæc tri-
bus insulā incolit ex aduerso bubastis urbis: Hæ tribꝫ calasiriū dū quoad pn̄t plurimi
coguntur. Ducēta qnquaginta milia uiroꝝ sunt: quibꝫ nec ipsis licet ulli artificio opā
dare: sed solum rei militari filio discēte a pr̄e. Hoc ab ægiptiis ne mutuati sint græci nō
possū ꝓ certo diiudicare: cū uideā & apud scytus ꝑsasq: & lydos. Deniq apud oēs fere
Artifices barbaros haberi ꝓ ignobilioribꝫ ciuibꝫ eos: q artificia discunt eorūq liberos. Genero
ignobiles siores āt eos q a mānuariis opibꝫ abstineāt: ꝑferri qui cessent ob bellū. Hoc itaq cū cæ-
sunt teri græci didicerūt, tum ꝑcipue lacedæmōii. Corinthii quoq minimi faciunt opifices
Opifices His solis ægiptioꝝ ꝑter sacerdotes hoc eximii honoris habetur: ut singuloꝝ duodecī
uiles sūt agri sunt egregii atq īmunes singulari agri centū cubitoꝝ ægiptioꝝ quoquo uersus.
Cubitus Aegyptius āt cubitus samio par ē. Hæc tn̄ uniuersoꝝ pecularia sūt quibus p uices ī or
ægiptius bē fruebātur: & nunq̄ idē calasiariū milleni: & hermothibiū circa regē fungebātur an
nuo satellitū muneī. Istis ꝑter prædia dabātur uiritim hæc alia panis tosti pōdo quinæ
mnæ carnis babulæ binæ. bini sextarii quaterni. Hæc assidue satellitibꝫ ꝑhebantur. ubi
igitur e diuerso uenīētes apries cū auxiliariis: amasis cū uniuersis egiptiis ī urbē momē
Apries ca phi peruenere: cōcessi sūt. Et pegrini quidē egregie pugnauerunt: tn̄ q erant multo in
ptus feriores nūero fugati sunt. Ferf apries ea fuisse persuasione: ut nullꝫ neq eoꝝ neq ho
minū posset sibi adimere regnū. Adeo uidebatur sibi illud stabilisse. Et tn̄ tūc egressus
prælio fugatus ē: uiuusq captus & ad urbē sāi ductus ad ædes quæ ipsius añea fuisset:
tūc āt amasis regia. Ibiq q̄diu in regia pascebatur cū amasis hōeste asseruauit: Tādē icu
santibus ægiptiis n̄ iuste agere q suū & ipsoꝝ inimicissimū aleret. ita illis apriē tradidit.
Saitani Eum isti ubi strāgulauere paternis in monumētis sepelierūt: q sunt in templo Miner
reges uæ pxie cœnaculū ad leuā manū ītrātis. Nā saitāi cūctos qui tribules eoꝝ fuere reges
ītra tēplū sepelierūt. Et.n. amasis monumētū ex altera pte cenaculi ē: q̄ illud apriis eius
q ꝓgenitoꝝ. In eiusdē tēpli aula hoc quoq ē igēs cubiculū lapidcū tū colūnis excultū:
Palmarū arbores imitā tibꝫ: rum alio sumptu. Intra id cubiculū gēini postes stāt: ī qui
Obeli bꝫ urna ē. Sūt ēt sepulcra cuiꝫ nomē si nūc upauero hac ī re had sācte fecero. Apd̄ sai ī
tēplo Mineruæ post totum delubꝝ ꝓpe Mineruæ pietē a atq ī phāo stāt īgētes obelis:
idest uerua lapidea: lacusq cōtiguus lapidea crepidīe adornatus: & circūq̄q̄ ꝓbe e labo-
ratus magnitudīe (ut mihi uidef) q̄ta ī delo. q dicit trochoides. i. rotæ speciē. In hoc
lacu imagies suoꝝ q sq effectuū noctu faciunt: q uocat ægiptii misteria. De qbus cum
ꝑmulta ego norī quo pactꝫ se habeāt: singula tn̄ absit ut ꝓloq̄r. De ceteris quoq initia
Thesmo tiōe: q̄ græci thesmophoria uocāt: hoc est legū latiōes absit ut eloq̄r nisi q̄tenus sāctum
phoria est de illa dicere. Danai filias extitisse. quæ ritum hunc ex egipto attulerunt: eosq pelas

gicas fœías ibu erunt. Sed deinde oĩ pelopõneſo a doribus eiecta ſedibꝰ fuiſ ritus initiã
di abolitus eſt: a ſolis arcadibus: q̄ a pelopõnẽſibus ñ eiecti ſunt: ſed relicta cõſeruatus.
Aprie extincto regnauit amaſis e tribu ſaitana: & urbe cui nomẽ eſt ſiuph. Eũ īter mi- Amaſis
tia ægyptii cõtẽnere: nec ullius ſane momẽti ducere: ut q̄ plæbeius fuiſſet: nec iſigni fãi rex
lia ortus. Sed hos amaſis ad ſe ſolertia nõ aſperitate pduxit: Erãt ei cũ alia bõa infinita Siuph
tũ uero peluis aurea: in q̄ tã ipſæ q̄ oẽs cõuiuæ ſemp pedes abluebat: hãc ille cõfrĩgit: ex urbs
eaq; dæmõis ſtatuarii facit & ĩ appoſitiſſimo urbis loco ſtatuit ægiptii ſimulacrũ aduẽ
tes magnope uenerari. Id amaſis fieri e popularibꝰ edoctus: cõuocatis ægiptiis apit ex
illa pelui in q̄ primo ægiptii euomere immingereq; & in qua pedes abluere cõſueſſent
factum eẽ ſimulacꝛ: qd̃ tũc rãtope uenerarent: Itaq; ſe aiebat pinde atq; peluim eſſe fa-
ctũ: q ſi añ hac fuiſſet plæbeius ĩpñtiaꝛ tñ eẽt rex: eoq; iubere ut ſibi honor hẽret atq; re
uerẽtia. Hũc ĩ modũ ad ſe traduxit ægiptios: ita ut æquũ cẽſerẽt ei ſeruire. Idẽ hoc uſus
ẽ in rebꝰ agẽdis iſtituto ad aurora uſq; dũ refertũ ẽ foꝛ: accurate negocia q̄ expediebãt
agebat. Deiñ potabat: & ĩter cõpotores iocabat morionẽ agẽs ac ſcurrã. Quibꝰ rebꝰ
offenſi aĩci talibus eũ uerbis caſtigabãt. Rex dicẽtes ñ e dignitate tua degis: q ad tantã
te dimittis neqtiã: Nã deberes auguſto ĩ ſolio ſedẽs auguſte ĩterdiu res admĩſtrare. Ita
& ægiptii cognoſcerẽt a magno ſibi uiro pſideri: & tu melius audires: Nũc haud q̄q̄ fa-
cis e regia dignitate. His ille rñdit. Arcus ab his quoꝛ ſunt cũ ẽ opus intẽdi: eos ſi ſẽper Arcus cõ
ĩtẽti ſint ruptũ iri: nec poſſe eis illos cũ ĩdigeãt uti: ita & hoĩs inſtitutũ ſi aſſiduo labora paratio
re ſtudio: nec ullã ptẽ ad luſũ ſibi ĩdulgeř uelit: fore ut pedetentim aut mẽte captus ſit Luſuſ ne
aut mẽbris. Qđ ego intelligẽs utriq; rei tp̃s ĩpertio. Hæc amaſis aĩcis rñdit. Eteni fert ceſſarius
amaſis cũ pũatus foret fuiſſe potãdi iocãdiq; cũ dicacitate ſtudioſus: & uir ne utiq̄ reꝛ eſt
agẽdaꝛ anxius: & quotiẽs eũ potãtẽ ac ſe oblectãtẽ neceſſaria defeciſſẽt: ſolitus circũ- Amaſis
eũdo furari & cũ repoſceret ab his q dicerẽt eum ipſoꝛ hẽre pecuniã: ac negarẽt addu mors
ci ad oraculũ qđ cunq; eo in loco erat: & frequẽter ab oraculis cõuictus: frequẽter abſo Amaſis ĩ
lutus. At poſtq̄ aſſecutus ẽ regnũ iſta egit. Quicũq; dii eũ furti abſoluerãt: hoꝛ tẽpla deos
neq; curæ habuit: neq; ulla re ad ſtabilimẽtũ dõauit: neq; adiẽs ſacrificauit tãq̄ nihil me
rerẽtur q̄ redderẽt falſa reſponſa. Qui ãt eũ pnunciauerãt furẽ: hos tanq̄ uere deos: Miner-
nec mẽdacia reddẽtes oracula maxĩe coluit. pterea ĩ ſai ueſtibulũ. Mineruæ fecit opus uæ ueſti-
admirãdũ & lõge ſupans cætera: tũ ſublimitate: tũ magnitudĩe. Tãta ẽ uaſtitas lapidũ bulum
atq; ſubſtructiõum: quinetiã ingẽtes colloſſos & ĩmanes androſphingas ibidẽ poſuit
Alia quoq; ſaxa pgrãdia in apparatũ cõportauit ducta ptim & lapidicinis q̄ iuxta mẽ-
phim ſunt: ptim utiq; q̄ maioris molis erãt ex urbe elephãrina: quæ ſai diſtat uiginti die-
rum nauigatiõe. Ad hæc q̄ ñ minime ſed maxime oĩum admiror attulit ædificiũ ex ſo
lido ſaxo ab urbe elephãtina: in quo afferẽdo triẽniũ cõſumpſerunt duo milia delecto
rum uiroꝛ: q̄ oẽs erãt gubernatores. Eius tectũ extrinſecus ẽ unius & uiginti cubitoꝛ
lõgitudo q̄tuordecim latitudo: octo ſublimitas. Hæc ẽ dimẽſio exterior tecti ex uno la
pide: Introrſum tñ duo de uiginti & amplius cubitoꝛ ẽ lõgitudo: q̄nq; ſublimitas. Do
mus hæc ad ingreſſũ tẽpli collocata ẽ. Nã ob id aiũt in tẽplũ ñ fuiſſe pertractã q̄ tecto
aduerſo cũ ſuſpiraſſet eius uehẽdi architectus utpote ptæſus diutino tpe opere ea q̄re
ſtomachatus Amaſis nõ pmiſerit hoiem ulterius trahere. Nõnulli aiũt quẽdã ex his:
q uectibꝰ lapidẽ agebãt ab illo fuiſſe oppreſſum. iõq; lapidẽ ñ ĩtroductum. Donauit p̃
terra opibus ob magnitudinẽ ſpectaculo dignis cũ alia tẽpla ĩſigniatum ĩ mẽphi tẽplũ Vulcani
Vulcani coloſſo ſupino ante illud poſito lõgitudinis q̄nq; & ſeptuaginta pedũ. Supq; coloſus

idẽ pauimẽtũ gemini colossi stãt ex æthiopico lapide uicenũ pedum magnitudis hinc
& hic illi magno assistẽtes. Cuius istar ẽ alter ĩ sai lapideus eodẽ habitu iacẽs. Illud etiã
Aegypti qđ in mẽphi ẽ tẽplũ igẽs & spectatu dignissimũ aiunt Amasim ædificasse. Sub Amasi
urbes rege dicitur egiptus fuisse maxie beata ĩ his q̃ regiõi uel ex fluie uel hoibus ex regiõ ꝑ
quot ueniũt: & urbes q̃ icolerent tũc fuisse nũero illic uigiti milia. Amasis quoq; extitit: q̃ le
Viuendi gẽ hãc apđ ægiptios cõdidit: ut singuli eoꝝ quot annis apđ ꝓuinciaꝝ ꝑsides demõstra
ratio rent uñ uiuerẽt. Et q̃ aut hoc ñ faceret: aut nõ demõstraret se legitime uiuere: is morte
Solonis afficeret. Quã legẽ Solon ab ægiptiis mutuatus: atheniẽsib9 tulit: q̃ illi q̃ sit castissima
lex assidue usurpãt. Amasis quoniã græcoꝝ erat studiosus cũ alia ĩ quosdã græcos officia
Naucra- cõtulit: tũ his q̃ ĩ ægiptũ cõcederet: dedit facultatẽ naucratẽ urbẽ icolẽdi. Qui uero eo
tis urbs rũ nollẽt illic habitare: sed nauigãdo negociari fecit ꝑtãtẽ certis ĩ locis aras & phana ex
Chius truẽdi. Adeo maximũ eoꝝ phanũ atq; celeberrimũ uocat græcũ. Ciuitates ãt q̃ cõiter
Theus extruxerũt sũt ionũ quidẽ: chius: theus: phocea: clazõenæ. Doꝝ ãt rhodus: cnidus. ha
Phoecia licarnasus: faselis. Aeoloꝝ uero una mitilene. Haꝝ ciuitatũ hoc phanũ ẽ: & ab his ꝑfecti
Clazo- emporii nũdinaꝝ siue mercati ꝑbent. Cæteræ ciuitates: q̃ cõsortes huius rei sũt ñ rei ad
menæ ipsos ꝑtinẽtis cõsortes sũt. Separati tñ ædificauerũt æginetæ qđẽ Iouis Sami ãt iunõis:
Dorum Milesii uero Apollinis phanũ. Nã uetus emphoriũ erat sola naucratis: ꝑter hoc in ægy
urbs pto aliđ nullũ. Qđ si qs in aliđ aliqđ nisi hostiũ aplicuisset: his necesse hẽbat deierare se
Rhodus uẽisse inuitum: dato q; iureiurãdo eadẽ naui ad canobicum nauigare: & si id minus p cõ
Cnidus tratios uẽtos posset onera fluuialibus nauigiis circumagere lustrãdo delta donec ꝑueni
Halicar- ret naucratẽ. Ita naucratis in honore fuerat. Iã uero cum ãphictyões tẽplum qđ nunc
nasus delphis ẽ: q̃ aillud prius sua spõte deflagrauerat trecẽtis talẽtis cõstruendum locassent:
Phaselis Delphi quos q̃rta pars sumptus cõtingebat circa ciuitates uagi cum alunde: tum uero
mytilene nõ minimũ ex ægypto retulerunt. Nã amasis quidẽ eis mille talẽta alumnis. Græci ãt q̃
Delphi- ægiptum ĩcolebãt uicenas mnas donauerunt. Cum cyreneis quoq; amasis amicitiã so
cum cietatẽq; iniit: ita ut illinc uxorẽ ẽt putaret sibi esse ducendã. Siue fœminæ græcæ amorẽ
templũ captus: siue alias ob beniuolentiã cyrenæoꝝ uxorẽ q̃ duxit. Alii uolunt filiã fuisse Batti
Battus filii Arcesilai: Alii Critobuli inter suos populares uiri spectati noĩe Ladicen: cum qua dũ
Amasis in toro cubaret cõcũbere ñ poterat: cum tñ aliis mulierib9 uteretur. Id cum diu fieret:
uxor Ad eã amasis tu uero inqt uxor ueneficio me læsisti. Ideoq; nullo machinamẽto uales
Ladice effugere: quo minus inter oẽs mulieres teterrima pereas morte. Ladice cum ꝑnegãdo
Veneris nihilo placatiorẽ redderet. Amasim: uouit intra se Veneri si ea nocte secũ coiret amasis.
statua C Hoc.n. sibi esse machinamẽtum) statuã cirenasse illi missurã. Cõcepto statim uoto
coiit cum ea amasis: ac deinceps quotiẽs adiret cum ea coibat: ac post modum eã perq̃
ualde dilexit: & ladice uotum deæ ꝑsoluit facta statua cirenasq; missa q̃ ad meã usq; me
moriam ĩcolumis erat extra urbẽ cirenensem posita. hãc Ladicẽ Cãbises posteaq̃ ægip
to potitus est: cognito q̃nam esset cirẽas illesam remisit. Donauit item amasis donaria
q̃ misit in græciam. Cyrenas qđem statuã Mineruæ inauratã & sui imaginem pictura
adũbratã. Lindũ ãt duo lapidea Mineruæ simulacra: & thoracem lineum spectaculo di
gnum. Samum uero Iunoni bifarias sui imagines: quæ magno ĩ templo erectæ erant
Polycra- post ianuas ad meam usq; ætatem. Samum quidem propter hospitium. quod inter ip
tes sum erat: & Polycratem æacis filiũ. Lidũ ãt nullis hospitii grã: sed q̃a tẽplũ qđ lidi ẽ. Mi
Cyprus neruæ ferũtur extruxisse. Danai filiæ: post q̃ agnitæ sũt cũ filios ægipti effugerãt. Hæc
capta donaria dedicauit amasis: ꝑtimusq; mortaliũ cyproꝝ cepit: tributariãq; fecit prouinciam.

Herodoti Halycarnasei Historiarum Liber Tertius: qui inscribitur Thalia Laurentio Vallense interpræte.

Duersus hunc amasim Cambyses cyri filius comparato cũ ex aliis Câbi ses
qbꝰ iperabat: tum ex græcis ionibꝰ æolibusq̨ exercitu: bellũ mouit
Ob hanc cãm misso in ægiptum legato. Cambises petiit ab amasi
a filiam: & petiit consilio cuiusdam ægiptii: q amasi erat ĩfensus: q̨ se
potissimũ ex oĩbus ægipti medicis Amasis ab uxore & liberis ab-
straxisset a mandando in persas quo tpe Cyrus ad amasim miserat
petitũ ocularium medicũ oĩum q in ægipto esset ꝓstantissimũ. b
id infensus Amasi ægyptius institit suadere Câbysi ut ab amasi filiã peteret: ut ille aut
mœrore afficerẽtur data filia: aut ñ data Câbisi redderetur inuisus. Amasis eã nec dare
audebat nec abnuere. Nam & câbisem intelligebat ñ habiturꝫ illã uxoris loco sed pelli
cis: & persaꝝ potẽtiã grauabat. Horrebatq̨ hæc reputans ita sibi faciendũ statuit: Erat
Apriis superioris regis filia noĩe Nicetis unica domi relicta grandis atq̨ speciosa. Hanc Nicetis
puellã amasis uestitu pariter & auro exornatã pro sua in ꝑsas dimittit: quã cũ post ali- puella
q̃tum tps Cambises salutasset filiã amasis appellãs: ipsa ad cũ rẽ inquit rex ignoras ab
Amasi elusus: qui me ornatu cõptam transmittit tradẽs tibi ꝓ sua cũ re uera sim apriis
filia: quẽ ille dñm suũ cũ ægiptiis rebellans interemit. Hic sermo extitit cã: q cambisem
Ciri uehemẽter indignatũ induceret aduersus ægiptũ. Atq̨ ita quidẽ memorant ꝑsæ.
Aegiptii aũt Cambisem suum uendicãt asserentes ex hac Apriis filia illũ esse genitum. Câbyses
Cyrum. n. fuisse qui ad Amasim miserit super filia ñ Cambisem: quod cũ dñt ñ recte cur ĩ ægy
dñt & si eos hoc non latet. Nã si qui alii profecto & ægiptii recte nnrunt mores persa- ptum
rum apud quos illud in ꝑmis nefas est illegitimum optinere regnum si assit legitimus
Præterea Cassandanes filius erat Câbises Pharnaspe uiro Achæmenide genite ñ mu
lieris ægiptiæ: Sed ægiptii rẽ gestã transferunt fingentes sibi eũ Ciri familia ĩtercede-
re cognationẽ: & hæc q̃dem ita se habẽt. Cæterꝫ ille sermo mihi non probatur: quo dr Persaꝝ
mulierẽ q̃dã persidẽ ad uxores Ciri introgressam cũ liberos cassandanæ assistẽtes for reges q
ma ac statura egregia cõspicaretur: supra modũ admirabundã magnis tulisse illã laudi Cassãda-
bus: eiq̨ Cassandanẽ: q Ciri esset uxor ita dixisse Me q taliũ filioꝝ sum mater Cyrus nes
cõtẽptui hẽt præponẽs q̃dã ex ægypto ancillã uidelicet infensã Niceti ista dixisse: & ei
maximũ natu filioꝝ cambisem subiecisse. Ego uero tibi mater cũ in uirilẽ ætatẽ adole
uero sũma ægipti reddã ima: & ima sũma. Idq̨ dixisse circiter decẽ natum annos admi
rantibus mulieribus: & cũ in uirilẽ adoleuisset ætatẽ: & regnũ obtinuisset huius rei me
morẽ ægipto bellũ intulisse: accessit huc & aliud quiddã ad hanc sumendã expeditio-
nem. Erat quidam auxiliarioꝝ Amasis noĩe Phanes genere halicarnaseus uir consilio
præstans: & in re bellica strenuus. Hic Phanes nescio q̃d amasi succensus nauigio pro Phanes
fugit ex ægipto uolens ĩ collocutionem uenire Cambisis cum Amasis q inter auxilia uir præ-
res ñ parui momenti esset: quodq̨ de rebus ægipti nõ nihil cõpertissimũ haberet: ĩ stans
sequi statuta adhibita diligentia assequendi. Itaq̨ ad hoĩem insequẽdum mittit cum
triremi eunuchoꝝ fidissimũ. qui phanem assecutus in lycia cepit: sed nõ rettulit ĩ ægi
ptum ab illo prudentia superatus. Nã phanes mactatis custodibus abiit in persas. Cã
biissemq̨ molientem aduersus ægiptũ expeditionem: & quo pacto carentia aquis lo
ca transmitteret ambigentem adiit: eiq̨ cum alias Amasis rex exposuit: tum uero quæ
ad transmittendum pertinebãt suadens ad regem arabum mitteret oratũ: ut sibi tutũ
præberet trãsitum. Hac enim dumtaxat patet ingressus in ægiptũ. Nã a phœnice usq̨

Cadytis urbs ad montes caditis: quæ ē urbs eorꝫ assiriorꝫ: qui nūc palæstini uocantur: a cadyti (Vt mea fert opinio) nō minore urbe q̄ sardis emporá scđm marc usq̧ ad urbē ienysū arabicæ ditōis ē: ab urbe ieniso rursus siriacæ usq̧ ad locū serbonitidis: iuxta quē casio mōs ptingit ad mare a serbonitidis lacu: ī quo se Tiphō fertur occultasse: deinceps iā ægiptus ē. Hoc tñ intercapedinis inter urbē ienisum: & montē casium & lacum serbonitidis ñ exiguus tractus ē: sed itineris instar triū dierū uehemēter aridus. Verꝫ qđ pauci eorꝫ qui in ægiptū nauigant notū hñt: hoc pergam dicere. Ex oī græcia: & præteria ex phœnice portatut in ægyptū bis quot annis uas fictile uini plenū: & tñ ibi ne unū quidem numero ut sic dicā uas uinariū fictile aspici uacuū pt. Vbi nā dicat aliquis hæc uasa cōsumuntur. Hoc quoq̧ ego depromá. Præfecti prouinciaꝝ necesse hñt ex sua quisq̧ urbe colligere uasa testacea: q̄ memphi portentur. Eadem e mēphi alii aqua impleta portare ī hæc arida siriæ loca. Ita hidriæ superuenıētes in ægipto sūptæ ad uetetes in syriam portantur atq̧ hunc in modū: quem dixi aq̄ contracta persæ fuerunt: qui hoc ingressu apparato q̄ celerrime ægipto potiti sunt. Sed tunc cum in expedito aqua nō esset: Cambises audito hospitis halicarnasei consilio missis ad regem arabum nunciis tu-
Arabum fides tum iter præcatus optinuit data acceptaq̧ inuicem fide. Arabes seruāt fidem inter homines ut qui maxime quam hunc in modū dant. Quotiens fœdus inire uolunt aliis
Fœderis ritus quidam medius inter utrunq̧ stans acuto lapide ferit uolam iuxta maiores digito ipsoꝝ: q fœdus ineūt. Deinde sūpto flocco ex utriusq̧ uestimento inungit eo sanguīe septē lapides in medio positos inter inūgendū inuocās. Dionisiū & Vraniá. Hoc acto idē qui fuit sequester fœderis inter amicus cōtrahēdi uadat hospitē aut forte ciuē: si cum
Dionysius ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiá cōtraxerūt seruare iustū censent. Dionysiū: quē Oratal: & Vraniam q̄ Alilat appellāt solos deoꝝ eē arbitrantur. Et quēadmo-
Oratal dū Dionisiū ita puellaꝝ capillū tondere aiunt. Tondentur aut in totūdū tpa subraden-
Vrania tes. Igitur postq̄ fœdus cū nūciis iniit arabs talem rē commētus ē. Camelos oēs po-
Alilat steaq̄ utribus camelinis aqua cōpletis onerauit: egitq̧ ad loca humore carentia. Ibiq̧ Cābises exercitū pstolabatur. Ex his quæ narrantur hoc qđ dixi propius fidē ē: tñ qđ
Corii fluuius minus credibile ē: qñ quidē cōmemoratur: cōmemorare debeo. Est magnū in arabia flumē noīe corya: exiens in mare quod dicitur rubꝝ. Ab hoc flumine fertur arabum rex canalē ex bouis: alisq̧ crudis coriis consuetū tanta lōgitudine produxisse: ut ad loca arida: & per illū aquam pduceret. Inq̧ ipso arido solo ígentes cisternas fodisse: q receptá aqua potum suppeditarēt: & cū sit a flumie ad terrá aridá duodecim dieꝝ uia p
Psammenitus tres aquæ ductus in totidem partes aqua deduxisse. Apud nili āt hostiū: quod dr pelusiū habebat castra Psámenitus Amasis filius cābysem operiēs. Nam amasim Cam-
Amasis anni bises ī ægiptū pgressus nō uiuū nactus ē: sed defunctū: cum q̄ttuor & q̄dragita ánis regnasset: p eos nihil admodū calamitatis: expertus defunctusq̧ & sale cōditus ē: & ī sepulchris q̄ ipse ædificauerat situs intra tēplum. Sub eius filio psámenito maximū extitit ægiptiis portētū. Apud thebas ægiptias quod neq̧ prius unq̄ neq̧ postea ad meam usq̧ ætatē cōtigit (ut ipsi thebani aiunt) pluit. Thebis tñ tūc pluit guttis. Persæ ubi siccanea pagrauerūt sub federe uicini ægiptiis tāq̄ iá cōgressuri. Ibi ægiptioꝝ auxiliarii græci & cares phāi q externū ægiptū abduxisset ī sēsi hoc rei ī illū sunt machiati Filios q erāt a phāe relicti ī ægipto ī castra pducūt: atq̧ ī cōspectū p̄ris posito ī mediū duoꝝ exercituū cratere: dehic pductos singulos pueroꝝ sup craterē obtrūcauerunt. Oībꝰ īterfectis uinū & aq̄ ī cratere ītulerunt. Quo ságuie epoto auxiliares ita cōflixerunt. Acri plio cōmisso p q̄ multis utinq̧ cadētibus ī fugá uertūt ægiptii. Ibi ego rē

mirandã uidi ab indigenis edoctus. Ossa coꝝ qui in aciem ceciderunt cũ iacerent fusa
ut ab initio distincta fuerãt seorsum erãt persaꝝ ægiptioꝝ. Sed persaꝝ capita adeo fra Persarũ
gilia sunt. ut si uelis ferire uel solo calculo perforarẽ possis. Aegiptioꝝ aũt ita firma ut ea capita
uix ictu lapidis elidas. Cuius rei cãm hanc illi redebant: facile mihi psuadentes ꝙ ægy- Aegiptio
prii statĩ a pueris radere capita incipiũt: & hos capitis ad solẽ redtiur cõpactũ. Quæ ea rum capi
dem cã est ñ caluescẽdi. Nam ex oĩbus hoĩbus paucissimos quis ægiptios caluos uide- ta
at. Cuius rei hoc causæ est: ꝙ robusta capita gestant. Aepsis cur fragilia sint capita: id in
cã est: ꝙ a principiis ĩbuuntur operire capita gestante pilea thiarasq;. hæc ego huiusce-
modi ossa uidi. Vidi itẽ alia istis similia ĩ papremi coꝝ: qui una cũ Achæmene Darii ab
inaro aphro sunt cæsi ægipti quoq; postq̃ ex acie terga dederunt: nullo ordine fugã ca-
pessunt. Ad quos eũ se recepissent memphi misit Cambisis aduerso fluĩe nauim miti
lenæam cum caduccatore uiro persa qui illos ad deditionẽ hortaretur. Isti ubi nauĩ ad-
uentare mẽphim uident: frequentes ex urbe effusi nauim corrũpunt. Virosq; frustatĩ
dilanitos in oppidũ afferũt. Et ægiptii qdẽ post hæc obsessi aliq̃diu restituerũt. Aphri
uero id aĩaduertentes easdẽ sibi quæ ægipto contigissent ueriti sese circa pugnã dedide-
runt tributũq; ĩter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoq; ac baracæi itidẽ ut aphri ti-
mentes similia & ipsi fecere. Cãbises munera q̃ ab aphris uenere ꝑ benigne accepit: q̃
autem a cirenæis succensens ut opinor ꝙ exigua erant: quingentas. n. mnas argenti mi
serant: has sua manu præhensas dispersit milites. Decimo die quam muros mẽphis ce
pit Cãbises psãmenitum ægiptioꝝ regẽ: qui sex oĩ regnabat annos: deposuit in subur- Psamme
banis ignominiæ gratia cum ægiptiis aliis: ut eius animum experiretur. Hoc facto fili- nitus rex
am illius uestitu seruili circundatã cum hidria ad quam omisit: & cum ea similiter indu dpositus
tas alias quas delegerat primoꝝ uiroꝝ filias uirgines: quæ ubi ad patres peruenerunt
cum ciulatu ploratuq; cæteri quidẽ patres cõspectis filiabus tam male acceptis uicissim
uociferati sunt atq; fleuerũt. Psãmenitus aũt intuens atq; intelligens humi uultum demi
sit. Prætergressis puellis aquam ferentibus secũdo loco Cambises añ occulos psamme
niti misit filiũ eius cum duobus milibus ægiptioꝝ æqualis ætatis uinctas fune ceruice
& ferenata ora habentibus. Ducebantur autẽ luituri pœnas his mitylenæis qui cũ na-
ui fuerant ad memphim obtruncati. Ita enim censuerant regii iudices pro singulis suo
rum interfectis: denos primoꝝ ægyptioꝝ interficiendos Psammenitus prætereuntes
intuens & filium animaduertens duci ad mortem aliis ægiptiis: qui circunsedebant cõ
plorantibus: atq; indigne ferẽtibus ipse idem quod erga filiam fecit. His quoq; præter
gressis accidit ut qdam cõpotoꝝ eius iam natu grandior a pistrinis bonis delapsus ac
nihil habens nisi quæ inops mendicabat obirẽt exercitũ nec ñ psãmenitum aliosq; ægi
ptios ĩ suburbanis considentes. Quẽ ut cõspexit psãmenitus erũpente ingẽti fletu cõ
pellans noĩe amicũ caput suũ cædebat. Aderant aũt ei obseruatores q ut qcq; ab illo fi-
ebat ex oĩ uiaꝝ exitu cambisi renũciarẽt. Ea quæ fiebãt admiratus. Cãbises misso nũ-
tio psammenitũ pcõctatus ẽ. Ingens psãmenite herus te Cãbyses interrogat q̃obrem
tu q uisa filia indigne affecta: uiso filio ad mortẽ eunte: neq; ciulasti: neq; fleuisti paupe
rẽ tanti feceris tibi ut ab aliis audiuit nõ propinquũ. & Cãbises quidẽ ita interrogauit.
Psãmenitus autẽ his uerbis respondit. Pili Ciri domestica mala erant maiora q̃ ut pos-
sem ea deflere. At lamẽtatio amici digna lachrymis fuit: q e multis ac fortũatis opibus Filiorũ
ad inopiam recidit ĩ extrẽo limĩe senectutis. Hæc ubi respõsa ad hoc renũciata sũt uisus obitus
ẽ illis psãmenitus (ut ab ægiptiis fertur) recte respõdisse: Crœsusq; dicit illac hrymãs

se itē qui aderant psæ. Ipsiq; Cābisi miseratione subisse ut ꝓtinus iusserit & filium ex
his q morti addicti eēnt liberari: & pr̄em e suburbanis excitatū ad se ꝑduci. Sed filium
Psamme qdē qui aderunt nō iā supstitē iuenerunt: sed primo loco quo trūcatū. ipsū uero psam
nitus apd menitū excitātes ad cābisē ꝑduxerunt: ubi reliquū uitæ degit nihil uiolētū passus qui
Cābysē si cōptus fuisset nec affectasse res nouas accepisset ægiptum: ut eā ꝓcuraret. Nā cōsue
uerunt psæ ī honorē hēre filios regū: ēt si q ab eis defecissēt: tn̄ illoꝝ filiis restituere prin
cipatum. Quod eos ita facere cōsuesse cum aliis ꝑ multis pōt ꝓbari documētis. Tum
Ithānyra uero hoc q; ithānyra inari aphri filius recepit: quē pater optinuerat pricipatū; q; q; Pau
inarus siris Amirthæi filius & ipse pr̄num recupauit īpium. Nec ipsis inaro & amirthæo qcq̄
Pausiris amplius a psis irrogatum est. Nūc psāmenitus male cogitās mercedē accepit. Nā cum
amirthæ- ad defectionē ægiptios īduxisset: captus est: ac deinde a Cābise cōuictus e poto cruo-
us re taurino cōfectim expirauit: atq; hunc in modum iste decessit. Cābises āt e memphi
in urbē saim abiit aīo faciendi quæ fecit. Et enim simul atq; in ædes Amasis ingressus ē
Amasis impetauit cadauer Amasis e cōditorio afferri. Deinde ꝓlatum uerberibus cædi ac uel-
cadauer licari: & stimulis pungi: oī deniq; contumelia infestari. Quod facientes postq̄ defatiga
ignis de- ti erant. Nam cadauer utpote sallitum resistebat: nec quicquā oīo elidebatur iussit cre-
us mari: haud ouā q̄ sancte iubens: qa persæ deum esse ignē arbitrantur: & apud neutros
Cadaue- moris est cremare cadauera. Persas quidē ꝓpter id quod dictum est: quia nefas eē aiūt
ra cur nō deo depasci cadauere hominis. Aegiptios autē quia psuasum hn̄t ignē animatam beluā
cremabā esse & omnia quæ nanciscuntur deuorare: & postq̄ deuorando fuerit expleta una cum
tur ipsa re deuorata emori. Ideoq; nō eē apud eos cōsuetudinē mortuū beluis tradendi: sed
salliendi tum ob id: tum ne humatus deuoretur a uermibus. Ita neutris probatā rem
iussit agi Cābises. Quāq̄ (ut ipsi aiunt ægyptii) nō amasis fuit qui ita passus est: sed
alius quidā ægiptius eadē quæ amasis ætate: quē persæ amasim arbitrātes uexauerunt.
Memorant. n. cum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent: hoc mō
rei uenturæ medendum putasse: ut eum hominem qui flagellatus est: ad postes sepeli
ret extra cōditorium suum: se āt cōditorii q̄ ītimo recessu collocari filio mādaret. Mihi
tn̄ nō uī hæc ab initio amasis fuisse mandata de sua & alterius hoīs sepultura: sed alias
ab ægiptiis adornata. Secundum hæc cambisis constituit trifarium mouere bellum ad
uersus carthaginēses aduersus āmonios aduersus æthiopes macrobios. i. longæuos q
Macro- aphricam ad australe mare incolunt aduersus quidē carthaginenses nauticis copiis. ad
bii popu uersus āt āmonios peditatu. Aduersus uero æthiopes prius exploratores mittendos
li per speciē dona ferendi illoꝝ regi spectatum illic mensam. Solis nunquid re uera esset:
simulq; res æthiopicas exploratum Solis mēsa talis esse memoratur. Est ī suburbanis
Solis mē pratum omnium quadrupedum assa refertum carne: q̄ per noctē singuli ciuium ma-
sa gistratus properant ponere: ad eāq; ubi illuxit cuilibet epulatum licet accedere. Hæc ab
ipsa terra reddi assidue indigenæ aiunt Et mensa quidē q̄ solis uocatur talis esse fertur.
Ichthio- Cambises autem ubi statuit speculatores dimittere continuo ab urbe elephantina ac-
phagi cersit ex ictiophagis: idest pisce uescentibus maxime gnaros æthiopicæ linguæ. Usq;
dum isti ueniunt. Interea nauales copias carthaginem uersus nauigare iubet. Ve
rum hæc executuros se phoenices negauerunt. Esse enim magno cum illis iureiu-
rando se deuinctos. Præterea non facturos sancte si aduersus liberos suos militarent.
Nam cæteri phoenicibus ire recusantibus ad pugnandum haud idonei erant. Ita
carthaginenses quo minus in seruitutem persarum redigerentur euaserunt: quoniam

Cambyses aūt æquū ducebat uī afferre phœnicibus: qui seipsos psis dediderāt: & ex qbus nauticus oīs cōstabat exercitus. Ciprii quoq; q aduersus ægiptū ī militia erāt: se se & ipsi dederant. Cābises posteaꝗ̄ ex urbe elephātina aduenerūt Ichthyophagi eos ad æthiopes misit iussos cū ea dicere quæ oporteret. tū dona ferre amiculū purpureū aureūq; torquē tortilē: & armillas ac unguēti alabastꝝ: cadūq; uini phœnicei. Aethiopes hi: ad quos misit cābises feruntēsse maximi oīum hoīum atq; pulcherrimi: diuersisq; uti a cæteroꝝ hoīum ritibus cū aliis: tū uero hoc circa regnum ꝙ quē e popularibus maximū ꝓ magnitudine ualidū iudicāt: hūc regē deligendū censent. ad hos itaq; uiros Ichthyophagi uenerūt offerentesq; regi munera: ita locuti sunt. Cābyses psarū rex cupiēs amicus tibi fieri atq; hospes nos misit iubēs ut in colloquiū tuū uenir emus tibiq; hæc dono daremus: quoꝝ ipse usu maxime delectatur. Ad hos æthiops gnarus ad speculandū uenisse talia r̄ndit. Neq; rex psaꝝ uos iō cū donis misit ꝙ magnifaciat hospitiū meū neq; uos uera loquimini. Q uippe qui ad explorādū nostꝝ imperiū uenistis: neq; iustus ille uir est. Si enī iustus foret nō alienā regionē affectaret sed eēt sua cōtētus nec hoīes a quibus nihil lacessitus ē ī seruitutē redigeret. Ei nūc uos hūc arcū date ita dicētes. Rex æthiopū regi psaꝝ cōsiliū dat qn̄ persæ tā facile trahunt tāta magnitudine arcus: tūc aduersus macrobios æthiopes cū maioribus copiis moueat bellū. Interī diis grās habeat qui nō inducūt in mētem filiis æthiopū: ut ꝑter suam uelit aliam cōparare regionē. Hæc locutus arcū laxauit: eisq; q uenerāt dedit. Tū sūpto purpureo amiculo rogauit: quidnā eēt: & quō cōfectū: & cū ichthiophagi ueritatē de purpura: deq; tinctura dixissent: dolosi inquit hoīes dolosa sunt eoꝝ uestimēta. Sc̄do loco de auro sciscitatus de tortili monili atq; armilis ornatū eius rei exponētibus ichthyophagis risit atq; existimans uincula esse inquit robustiora apud se uīcula eē. Tertio sciscitatus unguentū cum illi de cōfectura: unguēdiq; rationē dixissēt: idē dixit: qđ de uestimēto. Vbi ad uinū peruenit: eiusq; cōficiēdi rationē audit: maiorē ī modū delectatus potu. Percōctatus est qbusnam rebus uesceretur rex: & qđ lōgissimū tp̄s a uiro persa uiueretur. Isti dixerūt uesci regem pane exponētes tritici naturā: pfectissimūq; diu uiuēdi spatiū hoī persæ ꝓpōi octogīta annos. Ad hæc æthiopes nihil se mirari inquit si stercore uescētes paucis uiuerent annis. Nā ne tot qdē annis uicturos: nisi hoc potui acceptū referrēt. Affirmantibus ichthyophagis ita esse de uino. hoc. n. ipsos persis subdidisse. Interrogatus uicissim rex ab ichthyophagis de uita & uictu plerosq; e suis ait ad centū uigintī annos peruenire: nōnullos ēt hoc ætatis transcēdere: cibū eis eē carnē coctā & potū lac: & cū speculatores de numero annoꝝ mirarent: ad fontem quēdam eos deduxit: in quo loti efficiuntur peride atq; oleo iniuncti uiolā olentes: eam aquā aiebant exploratores adeo inualidam: ut ī ea nihil īnatare posset ne lignū qdem & q̄ leuiora sunt ligno: sed oīa pessum ire ī profundum. Hæc aq̄ si uere apud illos est qualis cōmemoratur. ideo Macrobii: id est lōg æui existūt: ꝙ ea semper utūtur. Deinde a fonte rex istos ad carcerem deduxit: ubi uiri oēs aureis uīculis erāt alligati. Est. n. apud hos æthiopes oīum rarissimum ac ꝑciosissimū æs. inspecto carcere exploratores īspexerūt & mensā: q̄ dr̄ Solis. Post hācad extremum īspexere eoꝝ sepulchra q̄ dn̄r e uitro esse cōstructa hunc ī modum. Posteaꝗ̄ mortuum siue ægyptioꝝ: siue alioꝝ more arefecerunt totum gypso īducunt: picturaq; exornātes repræsentāt quoad pōt effigiem eius Deinde cippum ei e uitro: quod apud illos multum ē & facile effoditur circundāt: ī cuius medio mortuus īterlucet nihil neq; odoris ig: ati: neq; fœditatis ullius exhibēs: sed

Cābysis dona ad regem æthiopū macrobiorum

Iusti officium

Fons uiolam olens

Macrobii

Vitrea sepulcra

omnia ipsi illi mortuo similia habẽs. Hũc cippum maxime propinq intra ædes annũ
tenẽt offerẽtes ei oĩum reꝝ primicias hostiasq́. Anno exacto efferunt: circaq́ urbẽ sta
tuunt. Oĩbus exploratores inspectis reuersi sunt: qui cum ista renũciassent cãbysi: cõ
tinuo ira pcitus aduersus æthiopes exiit in expeditionẽ: neq́ rei frumẽtariæ apparatu
indicto: neq́ secũ ipso ratiõe inita ꝙ in extrema terraꝝ faceret expeditionẽ: ueluti uesa
nus nec mentis compos simul atq́ ichthyophagos audit profectus ẽ cũ oĩ peditatu q
græcis aderãt illic manere imperatis. Vbi ad thebas ẽ uẽtũ delegit de exercitu qnqua
Ammõii ginta circiter milia qbꝰ pcepit ut amonios diriperẽt. deĩde oraculũ iouis incẽderẽt: ip
se cũ reliquis copiis aduersus æthiopes cõtẽdit. Sed añq̃ qntã itineris confecissent. ex
ercitus protinus cũ ɔmeatus oĩs: quẽ secũ hẽbat defecit: mox & iumẽta ad uescẽdũ d
fecerũt. Quibꝰ rebꝰ cognitis cãbises sitesipisset: ac retroduxisset exercitũ ĩ eo qd pri
us aduiserat pcõ uir sapiẽs extitisset. Nũc ãt nihil pẽsis hñs assidue pcessit ulteriꝰ. Mi
Fames ĩ lites q̃diu qđ de terra sumerẽt hũerunt: herbis uictitauerunt. At ubi ad sabulõ puene
homines te: ibi nõnulli diram rẽ ppetrauerunt. nã sortiti ex seipsis decimũ queq́ comederũt. Id
audiẽs cãbises ueritus suoꝝ mutuã depastionẽ intermissa aduersus æthiopes expedi
tione retro rediit: thebasq́ puenit multis de exercitu amissis. Et cũ e thebis descẽdisset
mẽphin græcos missos fecit ut illinc enauigarẽt: & exercitus qdẽ aduersus æthiopes
ita gessit. Copiæ ãt q aduersus ãmonios missæ erant e thebis mouẽtes itineris duces
Oasis seq̃bant: ac nisi sunt usq́ dũ ad urbẽ Oasim puenerũt: quã incolunt samii hi q ferunt e
urbs tribu æschrionia cẽ septẽ dieꝝ p harenas itinere distãtẽ a thebis q regio uocat̃ lingua
Beatoꝝ ĩ græca macaron nesi. i. beatoꝝ insulæ. In hunc locũ dr̃ puenisse exercitus. Deĩceps qđ
sulæ de eo actũ sit pter ãmonios & eos q ab his audierũt: nulli alii quicq̃ hñt dicere. Nã neq́
ad ammonios puenerũt: neq́ retro reuerterũt: Ab ipsis ãt ammonis id demum fertur
Dasis cum illi ex urbe dasi p harenam iter facerẽt. Iamq́ medio fere spatio inter oasim & am
urbs monios pranderent. Ingruisse magnũ ac ualidum austꝝ: & ingestis harenæ cumulis
Obruti eos obruisse: atq́ hũc ĩ modũ illos e cõspectu sublatos. Ita actum cẽ đ hoc exercitu: am
harena monii memorant. Cãbise mẽphĩ regresso apis quẽ græci uocant Epaphon apparuit.
Apis Aegiptii ubi apis extitit uestimẽta quã pulcherrĩa ferre: & celebrando festo opam da
re. Id tunc faciẽtes ægiptios Cambises ĩtuẽs: ratusq́ ob res a se male gestas prorsus il
los cẽ in his gaudiis ꝓpositos: accersit mẽphis: ques ubi præsto fuerũt: ĩterrogat qd ita
cum antea se apud memphĩ agente nunq̃ aliquid tale fecissent: nũc id facerẽt. Postea
q̃ ipse redisset parte copiaꝝ amissa. Illi dicere dũ ipsis deus appareret. Lõgo ãt tpis inter
ualle apparere solitum tunc oẽs ægiptios solẽnem celebrare lætitiam. hæc ubi audiit cã
bises mentiti eos respondit: ac tanq̃ mentientes morte mulctauit his intercẽptis iussit
sacerdotes in cõspectu uenire. Quibus eadem referentibus dixit: Si quis deus man
suetus ad ægiptios ueniret fore ut se nõ lateret. hactenus locutus iussit sacerdotes ad
epaphus ducere Apim. Illi ad eũ adducendũ perrexerunt. Est ãt hic Apis idemq́ Epaphus e uac
Apidis si ca ganitus: quæ nullum dum alium põt cõcipere fœtum: quã ægiptii aiũt fulgure ictã
gna concipere ex eo apim. habet hic uitulus qui appellatur Apis hæc signa. Toto corpore
est niger: in frontem hñs candorem figuræ quadrate. In tergo effigiem aquilæ: cãtha
rum ĩ palato: duplices ĩ cauda pilos. Posteaq̃ Apĩ sacerdotes adduxere. Cambyses ue
Camby- luti uecordior: educto mucrõe cum uellet ferire uentrem: femur percussit: cachinans
ses queʒ ad sacerdotes inquit. O capita nequam huiuscemodi dii existunt sanguine atque
in Apim carne præditi: & ferrum sentiẽtes: dignus nimirum ægyptiis hic deus. Vos certe lu-

ludibrio habuisse nō iuuabit. Hæc locutus īperauit his: quoꝝ nūerus erat ut sacerdotes
quidē flagris cæderent. Aegyptios ā tūt quēcꝙ feriātē adipiscerētur occiderēt. Ita festū
solutū ē: Sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur ī tēplo iacēs extabuit: quē e uulne
re extinctū cumulauere sacerdotes clā Cābyse. Ob hoc scelus ut ægyptii aiunt cōtinuo
cābyses īsanijt cū ne qdē cōpos mētis fuisset exorsus primū ꝑpetrare facinus ī Smerdi Smerdis
ex eisdē sibi parētibꝫ fratrē: quē ex ægypto remiserat ī ꝑsas liuore cōmotus ꝙ solus ille fortis Cā
ꝑsaꝝ arcū: quē Icthyophagi ab Aethiope attulerāt ad duos digitos traherēt: qd̄ nēo ali bysis fra-
us e ꝑsis poterat: Smerdi ī ꝑsidē ꝓfecto hāc uidit ī sōnis Cābyses uisionē. Nuncius qdā ter
e ꝑsis ueniēs ei nūciare ē uisus Smerdim ī regio sedētē solio cælū cōtingere uertice. Ob Cābysis
id Cābyses sibi metuēs ne se necato a frē occuparet īperiū: mittit ī ꝑsas ad illū īterimē- somniū
dū Præxaspē sibi ex oībus ꝑsis uirū fidelissimū: Hic ubi ī susa cōscendit smerdim necādū Præxas
curauit: ut quidā aiunt eū cū eduxisset uenatū: quidā inquiunt cū ad mare rubꝝ ꝓdu- pes
xisset ibi cū demersisse. Et hoc quidē initiū sceleꝝ cābysis extitisse. Secundū āt scelus Cābysis
sororis necationē in ægyptū eum secutæ: q̄ ex eisdē parentibꝫ erat soror atcꝙ eadē uxor: soror
q̄ hunc in modum acceperat uxorē. Cū antehac ꝑsæ sorores ī matrimonium accipere
nequaq̄ cōsueuissent: Cābyses unius soroꝝ amore captus: cupidusꝙ deīn ducēdi illā
uxorē cum ꝓpter rei insolentiā laboraret efficere: accersiit eos: qui regii iudices nomi-
nantur. Fiunt āt regii iudices delecti e ꝑsis uiri: suntꝙ ꝑpetui nisi ī delicti alicuius cōperti Persarū
fuerint. Isti apd̄ persas ius dicunt: & legū patriaꝝ sunt interpretes: & ad eos omnia refe- iudices
runtur. Hos Cābyses percōctatur nū qua lex sit: quæ sinat uolentē cum sorore cōtrahe-
re matrimonium: iudices & iuste & ingenue respōdentes negāt ullā se inuenire legem:
quæ sinat fratri nubere sororē. Q uandā tñ inuenire legē qua liceat regi persaꝝ facere
quicq̄d libeat. Ita necꝙ legē abrogarūt metu Cābysis: & ne legē tuētes ipsi perirent: aliā
inuenerunt adiutricē eius qui sororē in matrimoniū ducere uelit. Tunc itacꝙ Cābises eā Cābysis
q̄ dixi accepit uxorem: Aliquātoꝙ post & alterā. Harum iuniorē q̄ ipsum contra ægyp- soror oc-
tum comitata est īteremit: Cuius mors quemadmodum illa smerdis anceps refertur. cisa
Nā græci quidem aiūt dum Cābyse duos catulos alteꝝ leōis: alteꝝ canis cōmittit: hāc
interfuisse spectaculo: & cum leonculo catulus superaretur: alteꝝ catulum huius cāis
fratrem abrupto loco superuenisse. Et eū duo essent ita supiores leonculo extitisse. Et
Cābysi dum id cernit capiente uoluptatē hanc ei assidentē illacrimasse. Ea re animad-
uersa Cābysem interrogasse quidnā lachrimaretur: & mulierem dixisse se uiso catulo
suppetias fratri ferēte: Ideo flere ꝙ subierit memoria smerdis: cuius sciret neminē fore
ultorē: Ob hoc dictum græci illam a cambyse fuisse interemptā memorant. Aegyptii
uero ob id ꝙ cum ad mēsam discuberetur mulier lactucā sumpsit eiusꝙ decerptis foliis
uirum interrogauit utrum discerpta latuca an densa pulchrior foret: & cum hic respō-
disset densa hanc inquit lactucam aliquando imitatus es: qui Cyri domum denudasti.
Ibi Cambysem īdignatione percitum insiliisse calcibus in prægnātem eamꝙ Ab ortu
edito decessisse. His rebus cambyses in præcipuos domesticoꝝ insaniebat: siue id pro-
pter Apim: siue aliunde. qualia multa in rebus humanis mala contingere cōsueuerūt.
Etenim fertur cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo quem quidam sa- Cābysis
crum nomināt. Vt haud ab re fuerit cuius corpus magna ægritudine inualidum esset insania
eius ne mentem quidem sanam fuisse. Atꝙin alios quoꝙ persas insanisse ueluti ī Præ- Præxas-
xaspem: quem præcipuo honore prosequebatur: & a secretis hoc ē qui ad eum nūcios pes
perferebat: & cuius filius Cābysis uina miscebat: qui honos & ipse non paruus est Ad

Cãbyses uino deditus

hunc fertur dixisse Cambyses: Q uẽnã uiρ̃ psæ me cẽ cẽsent, aut qualẽ de me sermo-
nem hñt. Et iste ei respondisse. Here cætera qdẽ oĩa in te magnis laudib⁹ ferunt sed ni
mis te uino deditũ aiunt esse. Hæc præxaspes de psis respõdit. Q uibus ille ĩdignatus
Siccine inqr psæ me aiũt uino deditũ desipere: nec mẽtis cẽ cõpotẽ: Ergo ĩ eo qd prius
dixerũt nõ ueri fuere. Nã senatũ psaρ̃: cui intererat Crœsus aliqñ ĩterrogarat Cãbyses
qualis ipse uideret esse uir ad patrẽ Cyrũ adæquãdũ: & illi rñderãt cũ patre cẽ præstã
tiorẽ: qui & oĩa illius haberet & ægypti ac maris accessionẽ adiecisset. Hæc qdem psæ
dicebãt: Sed Crœsus qui aderat displicẽte ei quæ dicebatur sentẽtia ad cãbysẽ iq̃t. Mi-
hi tu quidẽ Cyro genite nõ uideris adæquãdus esse patri: quippe cui nõdum ẽ filius q̃
lem ille te reliqr. Hoc auditu Cãbyses delectatus Crœsi sententiã approbauit. Q uoρ̃
nunc reminiscens ad præxaspẽ iratus ĩquit intellige nũc ipse p te nũquid persæ uera di-
Præxaspes filius sagitta ictus

cãt: an hæc dicẽtes ipsi desipiãt. Nã si filii tui qui in uestibulo stat mediũ cor nõ frustra
to ictu percussero: Cõstabit nihil esse qd' persæ dicũt: Sin aberrauero: Constabit psas
uera loqui: & me esse intẽperãtẽ: Hoc locutus intendit arcũ puerũq; pcussit. Atq; cum
collapsum iussit discindi & ĩspici ictũ. Cunq; in corde sagitta eẽt ĩuenta ob id lætabun-
dus atq; cachinnãs ad patrẽ pueri ĩquit: Præxaspes facta tibi est fides nõ me ĩsanire sed
psas: Veρ̃ nunc mihi dicito quẽnã ex oĩbus hoĩbus iã nosti ita ad destinatũ emitterẽ sa
gittas præxaspes hominẽ aduertẽs esse uesanũ: & in ipsũ quoq; insanientẽ. Here ĩquit

Cãbysis crudelitas

ego ne deũ quidẽ arbitror tã pbe pcutere: & tunc quidẽ hoc ppetrauit: Altero die duo
decim persas primoribus pares ob nullius momenti causã necauit uiuos in caput defo
diens. Hæc cũ faciẽtẽ crœsus lydus statuit his uerbis admonẽdũ. Rex cũcta noli ætati
atq; iræ indulgere: sed cohibe & cõpesce teipsũ. Cõducit tibi te prouidũ esse: & sapien-

Sapiẽtis est prospicere

tis est pspicere. Tu uero uiros interficis tuos populares ob nullius momenti cãm: in-
terficis pueros. qualia si multa facies: cõsidera ne abs re deficiant psæ. Eniuero pater tu
us Cyrus etiã atq; etiã mãdans mihi præcepit te cõmonefacerẽ subiiciẽdo quicquid bo
ni cõperirẽ. Hoc illi Crœsus beniuolẽtiã præ se ferens cõsulebat. Ad quem Cãbyses re-
spondens etiam mihi tu inquit dare cõsiliũ audes tanq̃ bene aut tuã ipsius patriã admi
nistraris: aut patri meo cõsulueris iubẽs eum traiecto fluĩe araxe tẽdere aduersus mas-
sagetas: cum illi uellẽt trãsire in terrã nostrã. Immo & te ipsum male præsidentẽ patriæ
tuæ: & cyrum tibi credẽtẽ perdidisti: sed ob id nequaq̃ gauisurus: quia olim iã debebã

Crœsi cautio

captare in te occisionẽ. Hæc fatus arcũ corripiebat tanq̃ hoĩem cõfixurus. At Crœsus
cursu se foras proripuit. Hic ubi non habet in quẽ telum dirigat: mandat ministris ut il
lum cõprehendentes interimat. Ministri qui mores eius nossent. Crœsum abdiderũt
hac ratione ut si cambyses facti pœnitẽs requireret Crœsum: eo perducto donis affice
rentur: q; illum seruassent. Si non pœniteret nec desideraret: tũc hoĩem interficerent.
nec ita multo post cum Cambyses desideraret Crœsum: ministri hoc animaduertẽtes
enunciant ei hominem superesse. Cãbyses se quidem inquit crœso superstite gaudere:
sed is qui illum seruassent ueniam nõ daturũ: sed mortẽ allaturum prout & fecit. Mul-
ta huiusmodi tã ĩ persas q̃ ĩ socios cum mẽphi moratus ẽ cãbyses faciebat ĩsania. Adeo
uetusta recludens sepulchra mortuos inspiciebat: Etiam tẽplum Vulcani adiens mul-
to derisu simulacrum illius cauillatus est. Siquidẽ statua Vulcani simillima est his diis.

Pitaici Cabyri

quos pitaicos uocant phœnices: quos in triremiũ prioris phœnices circunferũt: quos
q nõ uidit ego sic ei indicabo esse illos pigmæi uiri imaginem. In templum quoq; caby-
rorum in accessum alteri q̃ sacerdoti ingressus est: & quæ illic erãt simulacra multis ĩ ca

locatus uerbis concremauit. Sunt.n.& hæc illis Vulcani similia:a quo se hi hoïes aiũt
esse oriũdos. Cũ multa igitur apud me documẽta sũt cãbysẽ uehementer insanisse: Tũ
uero illud q̃d alioq̃n nõ tẽtasse tẽpla legesq̃ habere ludibrio. Nã si qs uniuersis hoïbus
pbeat facultatẽ optias ex oĩbꝰ leges eligẽdi: pfecto cũctas unusq̃sq̃ rimatus suas elige-
ret. Nõ igit credibile ẽ aliũ q̃ demẽtẽ talia ludibrio hr̃e. Atq̃ ita de suis quęq̃ legibus sen
tire. Licet cũ aliis cõiecturis colligere: tũ uero Darius accitos q̃ ĩ sua ditione erat græcos
pcontatus est quãta pecunia uellẽt defũctis parẽtibus uesci. Illis negãtibus ulla se pe-
cunia hoc esse facturos. Darius dehĩc græcis præsentibꝰ:& q̃ dicebatur p interpretẽ di
scẽtibus ĩterrogauit eos ĩdos: q̃ calatiæ noĩantur: q uescuntur parẽtibus quãtum acci- Calatiæ
pere pecuniaꝝ uellẽt: ut patres defũctos igne cõburerẽt. Indi uehemẽter reclamantes
meliora illi nominari iubebãt. Atq̃ ita moribus cõparatũ est recteq̃ mihi uidetur Pin-
darus fecisse ut diceret morẽ oĩum esse regẽ. Dũ Cãbyses in ægyptũ cõtendit: Lacedæ
monii quoq̃ ĩtulere bellũ samo & Polycrati Aeacis filio: q samum ui occupauerat eãq̃ Polycra-
ĩter initia trifariã ptitus erat cũ fratribus pãtagnoto & sylosõte: Quoꝝ deinde altero tes
necato altero q erat iunior eiecto: totã solus optinebat inito fœdere cũ amasi rege ægy Pãtagno
ptiꝰ cũ quo hospitiũ habebat mittẽs munera uicissimq̃ accipiẽs: breuiq̃ statim tpe res tus
eius adeo pfecerunt: ut p ioniã ceterãq̃ græciã celebrarẽtur. Quocũq̃.n. bellum intu Sylosõn-
lerat cuncta ei pspere credebãt: cũ haberet cẽtum biremes: mille sagittarios ĩuadẽs oẽs tes
sine ullo cuiusquã discrimine q dicerent se magis gratificari amico: si ei quæ abstulisset
redderet: q̃ si nihil adhuc auferret. Multas itaq̃ hic insulas, multa etiã in cõtinẽte oppi-
da capiebat. Lesbios.n. cũ multis copiis opẽ milesiis ferẽtes nauali prælio uicit: cepitq̃
qui oẽm fossam mœnia sami ambientẽ uincti foderunt: atq̃ res policratis tantopere se
cundas esse nõ latuit Amasim: cui hoc curæ erat. Sed cum assidue forent multo secun
diores Amasis bellũ samũ misit ĩ hæc uerba scriptum. Amasis Polycrati ita inq̃t. Mihi Amasis
quidẽ fœliciter agi cum uiro amico meo & hospite audire uoluptati est: tñ tuæ magne epistola
prosperitates mihi nõ placẽt qui intelligo q̃ inuidũ nomẽ sit. Quod ad me attinet ma ad Poly-
lim tum meas ipsius: tum eoꝝ qui mihi curæ sunt res nunc pspere ire: & p uarias for-
tunæ uices æuum traducere q̃ in oĩbus mihi prospere cedere. Tu itaq̃ mihi obtẽperã-
do hoc aduersus prosperitates agito. Dispice quid tibi est quod plurimi facias: quodq̃
amissũ tibi maxĩe doleret. Id ubi ĩueneris ita abiicito: ut nunq̃ ad hoïes ueniat. Quod
si prospera tua deinceps nõ uariabũtur aduersis medeare tu tibi subinde eo mõ quem
tibi subieci. Hæc cum legisset Polycrates: & in animum demittens tamq̃ bene sibi ab Polycra-
Amase præcepta disquirebat quodnã suoꝝ ornamẽtorum esset. quo amisso maxima tis sma-
ipse molestia afficeretur: atq̃ hoc tandẽ quæritãdo ĩuenit. Erat.n. gẽma signatoria sma ragdus
ragdus: quã gestabat auro inclusam opus Theodoti samii Temecle gẽiti. Hãc ubi abii Theodo
ciẽdã statuit ita abiicere libuit. Biremẽ cõscendit: eã dehinc uiros quibus illã ĩstruxerat rus sami
in pelagus educere iubet. Et postq̃ ab ĩsula procul aberat detractum sibi sigillum dictis us
qui una nauigabant inspectantibus abiecit in pelagus. Hoc acto renauigauit. Reuerso
domum cum ex iactura afficeretur quinto sextoue q̃ hæc acta sunt die: hoc ei casu cue
nit. Piscator quidam captum a se piscẽ grãdẽ sane: ac pulchrum putauit dignum quo
Polycratem donaret: cum ad foras cum attulisset: dixit se in conspectum policratis ire
uelle: a ianitore permissus donans policrati piscẽ Rex ĩquit hunc ego quẽ cepi piscem
& si operis manuariis uitã tolero: tamẽ nõ iudicaui ferendum a me esse in forum: sed
te tuaq̃ potentia dignũ. Eũ itaq̃ affero tibi donoq̃. His uerbis iste delectatus ita respõ

dit. Tu uero ꝓbe nec facto soln sed ēt orōne apd me inisti gratiā. Ad cœnāq; te uocatū
uolo. Hæc magnifaciens piscator domum abiit: piscē ministri rescindētes offendunt i
Piscis cū eius aluo sigillū Polycratis. Q d ubi uiderūt sūpseruntq; ad Polycratē lætabundi q̄ ce
smarag- lerrime ꝑtulerunt. eoq; illi reddito referebāt quo pacto fuisset īuentū Polycrates quē
do admodū res diuinitus cōtigit singula quæq; a se gesta retulit in libellū: & q̄ rōne quod
amiserat recepisset. Hæc ubi scripsit in ægyptū misit. Q uib; tabellis Amasis ꝑlectis q̄
a Polycrate uenerāt: ītellexit n̄ posse ꝑstare hoīem ut alteꝝ hoīem fato īpēdēti eripiat
utq; Polycrates bn̄ iā moreret̄ bonā fortunā sēp exꝑtus: q ea quoq; repiret q̄ abiecisset
Misso itaq; samū caduceatore dixit se ius cū illo hospitii soluere. Q d ideo fecit ne ī tri-
stem aliquem grauemq; casum incidente Polycrate animi dolorē uelut de hospite ipse
contraheret. Aduersus hunc igitur polycratem in omnibus bn̄ agentem lacedæmonii
Cydonia sumpsere expeditiñem acciti ab his samiis: qui post hæc cydoniam in creta cn̄diderunt
urbs Polycrates misso clanculum caduceatore ad Cābysem Cyri filium aduersus ægiptum
copias cn̄parantem orauit ut nunciis ad se in samum missis rogaret aliquid copiaꝝ. qd
audiens Cābyses libenter in samum misit ad rogādas a polycrate nauticas copias: quæ
secum iste mitteret in ægyptum. Polycrates delectis quos maxīe suspicabatur c popu
laribus suis ad rebellionem spectare q̄draginta triremes misit cambysi mandans ne re-
tro eos dimitteret: Negant quidā samios a policrate missos in ægyptum peruenisse:
sed eum in carpathio mari cursum tenerent: inter se collocutos decreuisse ne porro ten
derent. Q uidā aiunt ꝑuenisse in ægiptum: ac retentos inde fugā fecisse & in samum
redeuntes policratē cum classe occurrentem superasse: atq; in insulam exisse sed pugna
pedestri cōmissa repulsos ita lacedæmonē nauigasse. Sunt qui dicāt penes eosdem ab
ægypto redeuntes aduersus policratem extitisse uictoriam non recte dicentes mea opi
nione. Neq; enim oportuisset illos asciscere lacedæmonios si per se ad resistendum poli
crati ualidi erant. Præterea nec ratio dictat ut cui permulti aderāt cum auxiliarii merce
de cōducti: tum domestici sagitarii his a samiis redeuntib; numero paucis fuerit supe
ratus: cum ꝑsertim liberi ciuium atq; uxores sub policrate eēnt: quos iste inter naualia
coactos tenebat: ideo paratos ut si hi qui secum erāt cum redeuntib; aliis prodidissent:
una cum ipsis naualibus conflagraret. Postea q̄ samii qui a policrate exacti erant: spar-
tam uenerunt adeuntes principes multa sane qualia supplices cōmemorabant. Q ui-
bus illi primo cœtu respōderunt eoꝝ quæ isti dixissent priorum quidem oblitos esse
se posteriora uero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil aliud isti dixerunt:
nisi allato panario illud pane indigere. Q uibus iidem respōderunt panario superfutu
rum: Itaq; opē ferēdā eis censuerunt: Atq; ubi rē apparauere cum exercitu in samū se cō
tulere referendæ gratiæ causa: ut samii aiunt: quia illis aliquando samii aduersus messe
nios auxilio fuissent. ut lacedæmonii aiūt nō tam quia deberent tutari samios q̄ ut eos
Thorax dem ulciscerentur ob interuersum craterem: quē Crœso portabāt: & ob thoracem ab
Pictus Amasi rege ægipti ipsis missum. Intereeperant enim samii priore q̄ craterem anno thn
racē lineū quidē sed frequētib; animaliū figuris ex auro lanaq; uersicolore a ligno īter
textum ob id admiratiōe dignū: quod cum inscriptæ eius uenationes essent exiles tñ
singulæ in se habebāt tricenas ac sexagenas bestiolas singulasq; euidentes. Hoc mirum
reddebat thoracē. Q ualis alter est: quē in lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Cō
parauerunt itaq; lacedæmonii exercitū aduersus samū: ut corinthios quoq; solicitarēt
In quos etiam samiosum extabat iniuria ætate quæ præcessit hāc expeditionem circa

ideãpš facta:quo crater ĩteruersus ẽ.Nã cum Periãder Cypseli filius sardis ad Haliattẽ castrandos mitteret trecentos primoꝝ corcyræoꝝ liberos:corĩthiiq̃ q̃ illos ferebãt sa mũ appulsi eẽnt audita samii cã cur sardis pueri ducerentur primũ edocuere pueros ut puluinar Dianæ cõtingerẽt.Deiñ ñ simẽtes abstrahi eosdẽ e puluinari cũ ꝓhiberẽt corinthii ꝑbere illis alimẽta:ipsi diẽ solẽnẽ egerũt quẽ nũc quoq; ꝑ id tpš celebrãt:Cũ.n.nox aduenit q̃ diu pueri ꝓcabant:tãdiu exercent choros uirginũ atq; adolescentiũ. Tunc ãt choros exercẽtes esculẽta fecerat & sesamo ac melle q̃ distribuẽda ferrent:ut ea corcyræoꝝ filii rapiẽtes alimẽta hẽrent.Idq; cousq; factũ est dũ corinthii pueris:quos asseruabant omissis abierũt:Ita samii pueros corcyrã reduxerũt.Q d̃ si defuncto periãdro corinthiis cum corciræis amicitia extitisset:non ob hanc causam corinthii aduersus samios expeditionem sumpsissent.Nunc ab ipsa urbe corcirensi a se condita corinthiis semp cum corciræis discordis mutuo fuere.Huius igitur rei memores corinthii exulcerato ĩ samios animo erãt.Mittebat autem Periander ad castrandum sardis primorum corciræorum delectos pueros ulciscendi facinoris gratia:qd̃ corciræi priores in eum admiserant.Nam posteaq̃ uxorem suam Melitam necauit periãder:accidit ut ad superiorẽ calamitatem hæc quoq; accederet.Erãt ei ex Melita liberi duo:unus decem & septem:alter,duo de uiginti natus annos.Hos auus maternus Procles ad se accitos ea prosequebatur charitate:q̃ debebat nepotes ex filia.Q uos ubi remittẽdos statuit priusq̃ dimitteret:Scitis inquit pueri quisnã matrem uestram interemit?Hoc dictũ ei qui maior natu erat nullius momenti habitũ est:at minori cui nomen erat Lycophroni ita doluit:ut reuersus corinthum patrẽ neq; prior affatus sit neq; affantem reaffari:ac ne interroganti quidem responsum reddere uoluerit.Eum periander tandem sane ĩdignatus e 'a ribus eiecit.Q uo eiecto maiorẽ natu pcõctatur quænã cũ eis auus eẽt collocutus. Ille narrare ut se auus amãtissime accepisset:ñ tñ facere mentionẽ dicti illius:quod procles in eis dimittendis dixisset:quippe qd̃ in mentẽ nõ admiserat.Periander dicere nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab auo sit suggestũ:Itaq; percontando instare.Tunc adolescẽs in memotiã rediẽs:Id quoq; dictũ fuisse narrauit.Q uod Periãder ĩ animũ accipiens tñ nolẽs aliqd filio cõcedere indulgentius mittit ad eos:apud quos filius ab ipso expulsus degebat prohibitum ne adolescentẽ ĩ domum excipiãt.Iste illinc eiectus in alterã se domum cõferebat:sed ab hac quoq; abiiciebatur periandro his qui excepe rant ediceẽte:atq; ut arcerẽt imperante.Expulsus hic ad quendã sodalium se contulit illi & si formidãtes tñ q̃ esset periandri filius hominem excipiebant.Ad postremũ periãder edictum ꝓposuit quisquis hunc in domũ reciperet:aut alloqueretur cum sacrã pœnã Apollini debituꝝ:q̃tam ipse nuncupabat.Ad hoc dictũ cum nemo illũ in domum reciperet:nemo affari uellet:ne ipse quidem putauit rem desperatam esse tentandã:sed intra porticus se tenens assidue uersabatur.Q uẽ die quarta periander illuuia & inedia enectũ cernens misertus est:depositaq; ira propius accedens: Fili inquit utrũ ẽ optabilius istud:ne quod faciendo pateris:an patri obtemperando tyrannidem atq; opes accipere:quæ ego habeo:qui cum sis & meus filius:& beatæ corinthi rex præoptasti mẽdicam uitam obsistendo atq; irascendo illi cui minime debebas.Nam si quid calamitatis illinc accidit unde suspicionem in me habes: Id mihi accidit:eiusq; ego particeps eo magis sum q̃ ipse id ꝑpetraui.Tu uero edoctus quanto satius sit inuidiosum quã miserabilem esse:& simul quid sit in parentes & in meliores se irasci abi domum.Periãder quidem his uerbis filium castigabat.Ille autẽ nihil patri respondit:nisi hunc sacrã pœnam

Periãder Cypselus

Melita Periãdri

Procles

Lycophron

Periãdri filius.mipius

inuidiosus

Miserabilis

deo debet:ꝗ̃ i ipſius colloquiũ ueniſſet. Ibi periander animaduertẽs malũ filii uehemẽ
tius eẽ q̃ ut corrigi poſſet:ab occulis cũ ſibi mãdã dũ putauit nauigio i corcyrã miſſo.
Nã corcirę quoq; iperitabat. Hoc mãdato bellũ ſocero ꝓcli ītulit tãq̃ ꝑcipuo hoꝝ reꝝ
procles auctori. Expugnataq; epidauro ꝓclem cepit:quẽ tñ uiuũ ſeruauit. Interiecto deĩn tpe
captus cũ ſenuiſſet periãder:ſibiq; eẽt cõſcius:nõ eſſe ãplius parẽ miſtrãdis:obeũdiſq; rebus
mittit corcirã acceſitũ Lycophronẽ ad tyrãnidẽ admĩſtrandã. Nam in maiore filio nõ
Lyco- erat ĩdoles:hebetiorq; eẽ ei uidebatur. Lycophrõ ne rñſione qdẽ dignatus ẽq ſibi nun
phron cium afferebat. periãder in amorẽ adoleſcẽtis ꝓpenſus:rurſus ad eum miſit ſororẽ filiã
ſuam ſperans fore ut eum ꝑ hanc præcipue perſuaderet. Hæc ubi uenit. Fili inquit ma
uis tyrãnnidẽ recidere in alios:& domum patris tui ad alienos diſpergi:q̃ tu ipſe hẽre
illuc recurſus. Redi q̃ſo ad pœnates:deſine tibimet officere. Leua poſſeſſio ẽ ꝑuicacia:
noli malum medicari malo. Multi mãſuetiora iuſtioribꝰ ꝑponũt. Multi materna ſectã
tes paterna ꝑdiderunt. Lubricas res eſt tirãnis:cuius multi ſunt amatores. pater ſenex ẽ
ꝓuectæq; ætatis. Tua ipſius bona ne aliis tradas. His illa uerbis ad ĩducendũ appoſitis
fratrem alloquebat a patre edocta:Cui iſte reſpõdens negat ſe ituꝝ corĩthum quoad
patrem ſupeſſe audiret. Hoc cum mulier renũciaſſet:tertio periãder caduceatorẽ mit
tit:q dicat ſe qdã in corcirã uelle cõcedere:ſed ut hic corinthum ꝓficiſeatur ad tyranni-
dis ſucceſſionẽ:id approbante filio periãder corcirã ipſe ueniebat:iuuenes corinthum
mittebatur:Hæc oĩa edocti corciræi ne ad ipſoꝝ regionẽ periãder accederet:adoleſcen-
tem interimunt. Ob hæc igitur periander de corciræis ultionẽ ſumebat. Lacedæmonii
ingenti cum claſſe ubi peruenere ſamũ obſederunt:ſuccedenteſq; muro turri mari ĩmi
nentem iuxta ſuburbana tranſcenderunt:Sed mox cũ magna manu ſuppetias ipſo fe
rente polycrate reiecti ſunt. Quin etiam a ſuperiore turri:quæ tergo mõtis prominē-
bat eruperunt:Tũ auxiliarium ipſoꝝ ſamioꝝ ꝑmulti. Et cum aliquantiſꝑ lacedæmo
nios ſuſtinuiſſent:retro fugam fecerunt:inſequẽtiq; ab hoſte cædebãtur. Quod ſi la
Archias cedæmonii qui aderant Archiæ:& lycopi ſimiles extitiſſent:eo die capta ſamos fuiſſet
Lycopes ſiquidẽ Archias & Lycopes ſoli cũ ſamiis ad muꝝ refugientibꝰ irrũpẽtes intercluſa ad
redeundum uia intra urbẽ ſamioꝝ occubuerunt. Et quidem ipſe cum alio Archia Ar
chiæ filio:eodemq; tertio ab hoc archia congreſſus ſum apud pitanẽ. Huius enim tri-
bus erat q̃ ex oĩbus hoſpitibus maxime ſamios honorabat:ſibi dicẽs ſamio nomẽa pa
tre fuiſſe ĩditum:ꝗ̃ eius pater Archias ſtrennue pugnans ſami mortem opetiſſet:ſeq;
iõ ſamiis honorẽ hẽre ꝗ̃ auus ſuus fuiſſet a ſamiis publice affectuſ egrægia ſepultura
Lacedæmonii quadragita diebus in obſidendo abſumptis cum in ſuſceptare nihil ad-
modũ dficerẽt ĩ peloponẽſum redierũt. Fertur Polycratẽ C ut rumor qdã temerarius
emanauit magnũ numerũ monetæ patriæ e plũbo ꝑcuſſiſſe:eãq; auro ĩduxiſſe:ac lace
dæmoniis dediſſe:atq; ea accepta illos receſſiſſe. Hãc ꝑmã expeditionẽ dores aduerſus
Piphnus aſiã ꝑ lacedæmonios ſuſceperũt. Samii q polycrati bellũ ĩtulerãt:poſteaq̃ a lacedæmõi-
initia is ſe relicturi uidẽt:& ipſi trãſmiſerũt ſiphnũ deficebãtur.n.pecunia. Vigebãt ea tem-
peſtate ſiphniorũ res. Eratq; hæc ĩſularum locupletiſſima:ut ĩ qua auraria:& argenta
ria metalla eſſent:unde tantum pecuniæ fiebat:ut ex decima eius ꝑter eponeretur apđ
delphos theſaurus locupletiſſimo cuiq; par:Siphniis pecuniam quæ quot annis con-
ficiebatur diſtribuentibus. Qui ubi theſaurũ cõfecerunt:nunquid diu ꝑmanere poſ
ſent ipſis præſentia bona conſulueire oraculum. Eis ita pythia reſpõdit. Cũ tñ ĩ ſiphno
fuerit pritaneia cana:Cana fori facies:tũc uir uafer aſſit opportet. Qui notet e ligno

agmē legatumq́ rubentē.Erāt eo tpe siphniis pritaneiū forumq́ pario lapide exculta
Hoc oraculū siphnii neq́ tūc statī:neq́ post aduentum samioꝝ intelligere potuerunt.
Nā samii cū uelocissime ad siphnum applicuissent:miserunt ad urbē cum legatis unam
e nauibus.Veteri instituto naues oēs erāt rubrica delibutæ:atq́ hoc erat:qđ siphniis
pythia prædixerat:ut obseruarēt ligneū agmē ac rubꝝ legatum.Nuncii igitur ubi per
uenere decē sibi talēta mutuari præcabantur.Negātibus siphniis se mutuaturos:samii
eoꝝ agros populabantur.In audientes siphnii continuo occurrentes cōmissa pugna
fugati sunt:eorūq́ multi ab urbe īterclusi:quos postea cētū talētis recupauere.Ab her Tyrea
mioneis quoq́ samii pecuniarum loco īsulā thyreā accepunt pelopōneso adiacentē:q̄ isula
troezeniis cōmēdauerunt.ipsi cydōiā ī creta cōdiderunt:cum illic non ea de cā nauigas Cydōia
sent.Sed ut zacinthios ex īsula sūmouerent.in hac urbe quinquēniū degentes ita rem Vrbs
bñ gesserunt:ut tēpla q̄ nunc in cydōia uisuntur:isti fecerint.Et dictynes præterea de
lubꝝ sexto eos anno æginetæ nauali prælio uictos cū cretensibus diripuerūt ac rostra
tas naues mutilauerunt:eaq́ rostra apđ Mīeruæ tēplū in ægina affixerunt.Hæc ægie
tæ samiis fecere infensi q̄ illi antea sub amphierate rege bello æginetæ illato magnis cla Amphi
dibus illos affecissent:& inuicē affecti fuissent.& hæc quidē fuit cā.Protraxi autem ser cratesrex
monē de samiis ob hoc magis q̄ tria sunt apud eos opera græcanicoꝝ omium maxīa.
Vnū mōtis in centū quinq̄ginta passus editi:a cuius imo fossa incipiens ad contrariū
os deducta est.Longirudinis septem stadiorū.Celsitudinis autē ac latitudinis octonū
pedū.Itē per ea totam altera fossa depressa est uiginti cubitorum triplo maioris latitu
dinis per quam deriuata a magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur.Huius fossæ
architectus extitit magarēsis Eupalinus Naustrophi filius.Alterum e tribus operibus Eupali
est ager circa portum in mari ad uiginti passus altitudinis:duobus amplius stadiis lōgi nus
tudinis.Tertium opus est templum omnium:quæ nos amplissimum.Cuius archite Naustro
ctus primus extitit Rhœcus phılei filius illinc indigena.Hoꝝ operū gratia ermonem phus
aliq̄to magis extendimus.Cambyse Cyri circa ægiptum īmorante:ac desipiscēte duo Rhœcus
magi iidemq́ fratres cōiurauerunt.Quoꝝ alter cambises reliquerat rei domesticæ cu
ratorem.Hic cognita smerdis nece q̄ occultabatur:paucisq́ persarum erat nota:plerisq́
eum uiuere arbitrantibus:rebellandum sibi putauit atq́ ita rem esse aggrediendā.Erat
ei in regia germanus quem dixi una coniurasse corporis habitu q̄ simillimus.Smerdi
ciri filio:quē cābises fratrē suū interemerat:nec specie tantum corporis Smerdi assimi
lis.sed etiam cognominis.Hunc uirum magus parizithes instructum quemadmodū Patizites
ipse illi omnia peracturus esset:in regium solium perducit.Hoc acto caduceatores cū
alia in loca:tum uero in ægiptum dimittit ad exercitum qui edicerent ut smerdi ciri de
inceps obedirent non cambisi.Hæc caduceatores alii alibi edixere.Is quoq́ qui ad ægi
ptum delegatus erat:Inuenit autem cambisem atque exercitum in acbatanis syriæ agē
tem stans in medio præcepta magi exposuit.Hæc audiens Cambises uera loqui cadu
ceatorum ratus:seq́ a præxaspe esse proditum:quod missus ad occidendum Smerdē
rem non peregisset.Intuens in eum præxaspes inquit:Itane mihi rem executus es quā
tibi iniunxeram.Ad quem ille.Ista here ait haud quaquam uera sunt ut aut frater tuus
aliquando rebellet in te:aut quippiam ex illo uiro certaminis existat magni exiguiue.
Quippe eum ego sim executus quæ tu mihi imperasti:quique homīem meis ipsius
humani manibus.Quod si defuncti rebellāt:expecta ut etiam astyages medus ī te re
bellet.Sin autē ita haber ut antea habebat nihil tibi ex illo nouū amplius germiabit.

Igitur mitte mecũ qui assequat̃ caduceatorẽ: q̃ pcõctando indagent nũqd a quo smer
de rege nobis denunciatũ uenit eũ audierit. Hæc loquẽtẽ præxaspẽ cãbyses audiẽs cũ
ei placuissent: cõfestĩ ad retrahendũ caduceatorẽ misit. Eum ubi rediit præxaspes his
uerbis ĩterrogauit. O homo q̃n quidẽ te ais a smerde Citi filio uenire nũciũ. Dicito ue
ritatẽ: q̃ dicta abito sospes. Vtrũ smerdis ipse in conspectũ datus tibi ista mãdauit: an q̃s
piã eius ministrorũ. Tũ ille equidẽ inquit. Ego smerdi Cyri filiũ: ex quo Cãbises aduer
sus ægiptũ fecit expeditionẽ nunq̃ cõspexi: sed magus quẽ Cãbyses rerũ suarũ familiari
um pcuratorẽ constituit. Is mihi ista mandauit dicens Smerdẽ cyri optare hæc apud
uos dici. Hæc ille loquẽs nihil admodũ emẽtitus est. Tũ cambyses præxaspes inq̃t. Tu
quidẽ quia ut uir bonus impata fecisti culpã effugisti. Verũ quisnã fuerit e psis q̃ me
rebellauit occupato smerdis nomine. Ad quẽ præxaspes. Ego inquit hoc quod actum
Patizites est mihi uideor intelligere. Magi sunt qui aduersus te insurrexerũt. Patizithes quẽ tu
Smerdis rerũ familiariũ curatorẽ reliquisti: & fraret eius smerdis. Ibi cambysem cũ smerdis au
disset nomẽ: pcussit ueritas sermonis ac somnii: p quod ei quidẽ uisus fuerat nunciare
Smerdẽ regio sedẽtẽ solio ad cælũ usq̃ ptingere uertice. Agnoscẽs itaq̃ sine cã fratris ĩ
terẽptorẽ se fuisse deflebat smerdẽ. Q uẽ ubi defleuit ut erat oĩ clade afflictus ĩ equũ
insiliit habens in aĩo q̃ raptissime susa uersus exercitũ ducere in magũ. insilẽti in equũ
Susa uagina gladii excidit: unde nudatus gladius pstrinxit eius femur in ea. s. parte: in q̃ pri
us ipse tanq̃ oportuna ad feriendũ C ur sibi uidebatur) percusserat Apim ægyptiorũ
deum Vulneratus Cãbises quodnã illi oppido nomẽ esset ĩterrogauit. Illi aũt acbata
Acbata- na. Sed cũ fuisset iam añ a cãbysi redditũ ex urbe buti oraculũ cũ in acbatanis decessu
na rum: ipse interpretabatur se in acbatanis mediæ: ubi res eius oĩs erat: senem uita fun
ctũrũ. Ac oraculũ in acbatanis syriæ loquebatur. Tũc postq̃ sciscitatus oppidi nomen
audiuit: tum magi iniuria perculsus: tũ uulnere resipuit: uerbaq̃ oraculi expẽdẽs. Hoc
in loco inquit fatale ẽ cãbisem riri decedere. Hactenus tũc locutus. Vicesimo dehĩc die
Camby- acciris persarũ qui aderant præstantissimis quibusq̃ ita inquit. Q uod maxĩe occultum
sis sõniũ uolebam persæ: id cogor apud uos efferre. Ego. n. cũ apd ægiptũ agerem inter quietẽ
uisum uidi: qd quidem minime uisum oportuit. Videbatur mihi nũcius quidẽ domo
adueniens nunciare Smerdẽ in regio sedentẽ solio cælũ capite contingere. Ex quo ue
ritus ne a fratre exuerer principatu properantius q̃ prudentius feci. Neq̃ enim ĩ hoĩs
natura situm est auertere quod euenturum est. Itaq̃ demens ego præxaspem susa ad
Ventura smerdẽ interimendum misi: Q uo tãto scelere perpetrato securius degebam ne quaq̃
eueniunt coniectans ut smerde sublato alius quispiam mortaliũ in me exurgeret. Vnde prorsus
euentu rerum frustratus: & paricida fratris incassum extiti: & nihilominus regno exu
tus sum. Nam smerdis magus erat: is quem dæmon mihi per quietem demonstrauit
in me arma sumpturum. Hoc opus cum ego perpetrarim iam uobis smerdem Cyri ñ
superesse existimetis: sed magos uobis regnum occupasse: quorum alterum rerum do
mesticarum procuratorem reliqueram. alter eius frater est smerdis. Sed quem dece
bat præcipue uicẽ meã ulcisci indigna a magis passus: is immerita morte a proximis suis
affectus est. Secundo loco quod reliquum est persæ necessarissimum mihi demanda
re uobis: quod e uita exiens effici mihi cupio: atq̃ opto p regios deos obtestans cũ om
nes uos: tum maxime Achæmenides qui adestis ne per secordiam amittatis ut im
perium rursus redeat ad medos. Sed si dolo occupatum est. Illud dolo surripia
tis. Sin ui præreptum: ui recuperetis. Hæc uobis facientibus: & tellus fructum

proferat: uxoresq; & pecua pareāt in omne tempus libertate fruētibus. Secus facienti
bus cōtraria his quæ dixi impræcor: & præterea unicuiq; persa⁊ eū finē qualis mihi con,
tigit simul. Hæc locutus cambyses defleuit oēm suā cōditionē persæ ut regē se lamen,
tantē conspexere uniuersi tū uestiménta tescindere tū effuso ploratu uti: post hæc ubi fe
moris os uiciatū ē: femurq; celerīe contabuit. Cābisi uita erepta ē cyri filio: cū regnas, Cābysis mors
set septē oīo annos & mēses quinq; nulla unq̄ prole suscepta uirili foeieaue. Persis q ade
rant magna effusa est incredulitas re⁊ potiri. Magos īterp̄tātibus potius cābysē: quæ
de nece smerdis dixisset ea dixisse ut illi omne nomē p̄sicū redderent hostile. itaq; p cer,
to hēbant smerdē cyri p rebellionē regnare utpote p̄xaspe usq; puagāte a se fuisse smer
di interfectum. Neq;.n. tutū ei erat post cābisis obitū fateri ipsius manu filii cyrii interē
ptū. Magus defuncto cābise per simulationē smerdis ciri qui ipsi fuerat cognomis secu Smerdis
rus regnauit mēses septē q reliqui erant ad implendū octauū annū regni cābisis p quos Rex
menses oē genus liberalitatis in subditos munificentiæq; exhibuit. Adeo ut eius defū,
cti magnū ceperit desideriū: oēs asiā incolentes ipsis persis excepns. Nā missis ad singu,
las quibus īperabat nationes edictis magus immunitatem tributo⁊ ac uacationē mi,
litiæ in trienniū tribuit atq; hoc quidem statim adeptus imperium edixit. Octauo aūt
mense quisnam esset: cōpertus est hunc in modū. Erat otanes quidem pharnaspis qui
dē filius sed genere atq; opibus p̄rio cuiq; persa⁊ par. hic Otanes magū n̄ eē Smerdē ciri Otanes
p̄mus suspicatus est: sed eū qui erat hac coniectura: q neq; ex arce p̄grediebatur: neq; p pharna
sa⁊ proce⁊ quēpiā ad cōspectū suū uocabat: Itaq; eū suspicatus esse hoc sibi statuit fa, spes
ciendū. Cū h̄rt filiā noīe phædimā: quē cābyses tenuerat cuiusq; tūc magus contuber, phædi
nio utebatur: ut alia⁊ oīum Cābysis uxo⁊: misit ad eā quēdam pater sciscitatū quo cū ma
hoīe cubaret: cū smerde Ciri an cum altero. illa remisso nuncio negauit se id scire. quip
pe q̄ nec Smerdē ciri uidisset unq̄: nec eū cū quo cubaret nosset quisnā esset. Ad hanc
rursus mittit Otanes inquiens. Si ipsa smerdē ciri n̄ habes cognitum saltem sciscitare
ab Atossa: quo cū uiro tu atq; illa cubitatis. Nō.n. illa suū ipsius ignorat fratrē. Filia ad Atossa
hoc r̄ndit. Ne in atossæ q̄dē colloquiū uenire possem: aut ullā aliā cernere mulierē cum
illo cubātiū. Nāq; hic uir quisquis est cū p̄mum adeptus ē regnum nos disp̄sit aliā alibi
collocās. Audiēti hæc Otani res est uisa manifestior. Itaq; tertio nūciū ad eādē mittit in
hæc uerba Filia decet te bonis ortam natalibus perinde suscipere periculū q̄d te subirē
p̄r hortatur. Si enim iste smerdis ciri n̄ est sed is quē ego suspicor nō debet neq; tuo frui
contubernio. neq; per potentiā persa⁊ optinet īpune lætari: sed pœnas luere. nūc igitur
agito. Cū tecū cubabit: aīaduertesq; soporatū palpa eius auriculas: quas si habētem cō,
pereris: cum smerde ciri te cubare existima. Sin minus cum smerde mago. Ad hæc phe
dima r̄ndet se si id faciat magnum adire discrimen: quoniam probe scire si ille careat au
ribus: & ipsa in palpando depræhendatur: fore ut ipsa ab illo trucidetur: tamen se id fa,
cturā: & phædima quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autē smerdi ma, Smerdis
go cirus cum regnaret aures præciderat non exigua de causa. ergo phædima hæc Ota, sine auri,
nis filia quæcunq; receperat patri executa est. Nam ubi uices eius fuerunt adeundi ma culis
gum. Etenim uxores persa⁊ per uices in orbem ad illos pergūt adiēs magnū una cubuit Persa⁊
eiusq; dū uehemēter soporatum ē aures palpauit: q̄bus carere hoīem n̄ difficulter: sed uxores
facile sane depræhendit. Vbi illuxit celerrime patrē certiorē rei gestæ facit. Iste sumptis Aspatha
Aspathāe: & Gobria persa⁊ p̄moribus: & ad fidē sibi seruādā acōmodatissimis rē oēm ex nes
pōit: q & ipsi sua spōte rem ita se hr̄ suspicabantur. Eoq; uerba q̄ Otanes attulerat admi Gobryas

Intaphte ferunt constituerũtq; ut singuli sibi singulos i societatẽ delegerẽt e psis: quibus maxiẽ
nes cõfiderent. Asciuit itaq; sibi Otanes intaphrenẽ: Gobryas Megabyzum: Aspathenes
Megaby Hydarnẽ. Hi cũ sex forẽt Darius a persis. C Nã his pater eius histaspes ꝑpraeerat ↄ susa
zus aduenit qui cũ aduenisset placuit sex psis hunc i societatẽ asciscere. Qui cũ septẽ essẽt
Hydar- congressi collocutiq; fidẽ mutuo dederũt. Cũq; ad dariũ ordo dicẽdæ sententiæ uenis-
nes set ita apud cæteros uerba facit. Equidem mihi uidebar ego solus nosse magnum te-
Darius gnare: & smerdẽ Cyri mortẽ oppetisse, atq; ob id ipsum debita opera huc mecõtuli ad
Hista- necẽ mago cõparãdã. Verũ quãdoquidẽ cõtigit ut uos quoq; rẽsciatis nõ solũ ego ui-
spes detur mihi cõfesti eẽ trãsigẽdũ neq; differendũ. Differre. n. satius nõ ẽ. Ad hæc otanes
fili inquit histaspis & patre egregio ortus es: & teipso nihilo inferiorẽ esse patre tuo in
dolẽ prefers: noli tñ ita pperare ad rem aggrediendã inconsulto. Sed cõsiderantius illã
capesse: quã ita demũ aggredi debemus cũ plures fuerimus tũ darius uiri iquit q; ade
stis si eo quẽ Otanes dixit utemini modo: sciatis uos teterrime perituros. Aliquis enim
priuati lucri ratione habita tẽ ad magũ deferet. Et uos quidẽ debeatis potiꝰ p uosmet
qui cœperatis ista exeq. sed quoniã statuistis ad plures referẽdũ & me adhibẽdum aut
hodie transigamus: aut scitote si nobis hodiernus elabatur dies: ñ aliũ: aut hodie transi
gamus occupaturꝫ: ut me apud magũ accuset: sed me ut uos accusem. Ad hæc otanes
cũ cerneret Dariũ eẽ improperũ: quoniã inquit nos maturare cõpellis: nec sinis differ-
re: age expone nobis ipse quonã pacto regiã introire possimus: & illos aggredi: Excu-
bias nãq; dipositas esse: ipse quoq; & si nõ uisu certe auditu nosti. qs q̃ ratione penetra
bimus. Cui rñdens Darius. Multa sunt inquit otanes q̃ nequeũt orõne declarari: sed
facto. Alia q̃ orõne declarari possunt. sed uñ nihil clari opis existit. Vos uero nostis ex-
cubias: q̃ depositæ sunt haud quaq̃ difficiles esse ad penetrãdũ: Nã cũ nos tales sumus
nemo nõ quisquis ille sit cedet nobis partim ob reuerentiam. partĩ ob timorẽ. Ad qđ
habeo prætextũ accõmodatissimũ cui initamur. Si quidẽ me dicã e psis uenisse: ac uel
le quædam a patre mandata regi nunciare. Vbi enim expedit mẽdaciũ dicere dicatur.
Nam idem optamus quiq; mẽdatiũ dicimus quiq; ueritatẽ. Quippe cũ hi qui mẽtiũ
tur tũc mentiũtur cũ psuadẽdo sunt quippiã lucri facturi: & qui uerũ dicũt: ideo dicũt
ut uerꝫ dicendo aliqđ lucrꝫ cõsequantur. Et alius huc: alius illuc magis propensus est.
Ita non idem factitando: idem tamen optinemus. Quod si nihil lucri faciendũ eẽt p
æque & uerax foret mẽdax: & mẽdax uerax. Quod ad ianitores attinet si quis eorꝫ li
benter cedet nobis utilius ei suo tẽpore erit si quis obuiam ire conabitur: ut est hostis
Gobryæ ita tunc pro hoste habeatur. Deinde intro irrũpẽtes rem trãsigemus. Post hæc gobry-
oratio as uiri amici inquit nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut si recuperare nõ po
terimus mortẽ oppetere: quã cũ simus persæ uiro medo parere: & quidem aures non
habenti: cum præsertim quicunq; uestrꝫ Cambysi ægrotanti affuistis memoria teneа
tis quæ ille dum uita excederet persis impræcatus est: nisi imperium recuperare tenta
rent: quæ nos tunc non admittebamus inuidiose dici a cambyse existimantes. Nũc igi
tur calculũ pono in Darii sententiam: neq; hunc cœtum dissoluendum censeo: sed sta-
tim aduersus magũ adeundum. Hæc dicta a gobrya ceteri cõprobarunt. Interea dum
ab istis consultatur forte hoc cõtigit: ut magi inito inter se concilio statuerant conciliã
dum sibi amicũ Præxaspem: q; indigna passus a Cambyse esset occisio eius filio ictu sa
gittæ: & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset: quẽ ipse suapte manu iteremisset
q; ꝑterea ob id apud psas maxĩa flagrebat inuidia. His de causis accitũ hoĩem sibi ami

cũ cõprobabant accipientes fidẽ ac iusiurãdã fallaciã quæ ab ipsis in psas facta esset i
tra se habiturũ, neq cuiq̃ mortaliũ patefacturũ pollicitantes inumerabilia se ei datu-
ros. Recipiente præxaspe facturũ se quæ magi suaserãt iterũ illi dicere i aĩo hr̃e om-
nes psas sub murũ arcis cõuocãdi. Idcoq iubere hũc cõscensa turri pdicare a Smerde
Cyri psis iperari: & ab illo nemine. Hæc illi pcipiebãt ueluti hõi fũmæ apd psas aucto
ritatis: & qui sæpenumero asseuerasset eũ eẽ Smerdẽ cyri ac cædẽ a se facta pnegasset
Hæc quoq præxaspe se paratũ exeq dicẽte magi cõuocatis psis hoiem i turri pductũ iu
bet habere orationẽ. Præxaspes ea quæ ab istis oratus fuerat spõte obliuiscitur: exor-
sus ab achæmene seriẽ familiæ Cyri recẽset: & ubi tandẽ deuenit ad cyrũ cõmemora- Acheme
uit illius i psas beneficia. His expositis prõpsit ueritatẽ causatus iõ se hactenus occultas nes
se q sibi tutũ nõ fuisset pferre rẽ gestã: sed impresentiarum necessitate coactũ pferre:
dixitq se a Cãbyse adactũ Smerdẽ cyri occidisse: & magos eẽ qui regnent. Multis quo-
q uerbis psas deuouit: nisi rursus imperium recuperarent: ac magos ulciscerẽtur. Hæc
locutus sese in caput a turri præcipitẽ dedit. Hũc in modũ præxaspes uir p oẽ tempus
uitæ spectatus occubuit. At septẽ psæ ubi cõstiruerũt aggredi ptinus magos: neq rem
differre deos cõprecatũ ierũt ignari omnino eorũ quæ circa præxaspem acta eẽnt. Sed Præxa-
hæc inter eundum i medio itineris audierũt: eoq a uia secedentes iterũ collocuti sunt. spes e tur
Quorum qui cũ optauerãt rem prorsus differri uidebant negantes tũc eẽ adoriẽdam ri iactus
Qui uero cũ Dario cõfestim eundũ: & qd decretũ eẽt pagendũ. Eis cõcertãtibus ap-
paruerunt septẽ accipitrũ paria insectantiũ duo paria uulturũ: eosq uellicãtiũ atq isestã
tiũ. Quod intuẽtes septem persæ sententiam Darii cõprobarunt: & mox freti auibus
ad regiam cũ fiducia perrexerunt. Vbi ad portas affuerunt prout Darius senserat ita
euenit. Nam custodes reueriti persarum primarios: nec aliquid huiusmodi suspicantes
ex his fore qui uenirent diuina cũ pompa: ne interrogauerunt quidem: ubi in aulam i
trogressi sunt offendunt eunuchos: qui sunt a nunciis: & ab his qua gratia uenirent i
terrogantur. Illi inter procõctandũ ianitoribus minitabãtur q hoies ingredi permisis
sent: atq ulterius pergere uolentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati edu-
ctis gladiis eos a quibus arcebantur ibidem trucidant: iidemq cursu in conclaue contẽ
dunt. Intra quod tunc forte ambo magi agebant: & de his quæ a præxaspe erant acta
cõsultabãt. Qui cũ nouissent tumultuantes eunuchos atque uociferantes procurre-
rũt uterque: & quod fiebat animaduertentes ad uires conuersi sunt: quorũ unus occu
pat arcũ: alter lãceã sumit. Atque inde miscẽtur inuicẽ. Verũ arcus ei qui illum sumpse
rat cũ hostes iuxta essent: nulli usui fuit. Alter se lancea tuebatur. eoq tũ aspathenis fe
mur pcussit: tũ oculũ inthaphernis oculo: quo ex uulnere Inthaphernes nõ tñ & uita
priuatus ẽ. Et hos quidẽ alter magorũ uulnerauit. alter uero qñ arcus ei nulli usui erat
In thalamũ qui erat cõclaui cõtiguus se pripuit fores occlusurus: sed illuc duo de septẽ
cum eo irrumpunt Darius & Gobryas. Quorũ gobryas cũ esset implicitus cum ma Darius
go: Darius adhuc stans atque hærens considerabat ne gobryam feriret in tenebris. Gobryas
Eum cernẽs Gobryas ociose stantem interrogat cur nõ uteretur manu. Respõdẽti da
rio dispicio ne te feriã. Tu uero inquit uel p utrũque exige gladiũ. Cui Darius obtẽpãs
pugiõis icto uibrato magũ casu pcussit. iterfectis magis capita demũt: eaq gestãtes qn
tũ eoꝝ duobus reliqs: q saucii erãt illic relictis. Tũ q inualidi eẽnt. tũ actis tuendæ cã fo
ras pcurrũt cũ uociferatione ac tumultu cæterosq psas cõpellẽdo rẽ gestã exponebãt
capita ostẽtantes: & simul quicunq magorũ ipsis occurrebat mactabãt. Persæ cognito

ab his quod actũ erat ac dolo magorum & ipsi facienda sibi eadẽ cẽsuerũt eductis gla
diis ut quęq; reperiebãtur magũ interficiebãt: & nisi noctis interuentu cohibiti fuis
sent neminẽ magoꝝ reliquissent. Hunc diem persæ maxime solẽnẽ publice obseruãt:
Mago- & in eo ingens celebrant festum uocantes id magophoniam: idest magorum cædem
phonia quo die nulli magoꝝ fas est prodire in lucem: sed cuncti se intra domũ continent. Vbi
resedit tumultus: diebusq; quinq; excessere: hi qui magos inuaserant: de oĩ reꝝ statu con-
sultabant. Quoꝝ orationes & si apud nonnullos græcorum fide carẽt: tñ huiusmoni
Otanis di fuerũt. Otanes hortabatur rem persicam in medium constitui: ita inquiens.
Contio Num e nobis principẽ fieri amplius mihi non uidetur: neq; id aut iocũdũ eẽ.
u aut bonũ. Nam & quo licentiæ Cambyses processerit nostis: & quo magus
Quid igitur nobis opus est monarchia: quã sustulimus. In qua licet pro li
Tiranno bidine agere oĩa impune: quæ uiꝝ et si optimus oĩum fuerit: tamẽ cũ in ea positus ẽ ex
rũ mores tra consuetos abiicit sensus. quippe cũ præter inuidiã ab initio ingenitã homini inge-
neretur ex præsentibus bonis insolentia. Itaq; hæc duo mala habẽs nimirũ oẽm mali-
tiam habet: tũ per insolẽtiam q expletus oĩbus rebus ẽ: tũ p inuidiã multa facinora ad
mittẽs: At enĩ uir tyrãnus (ut qui oĩa bona optinet) debebat sine liuore eẽ. Veꝝ ita
natura cõparatũ ẽ ut is sit aduersarius popularibus suis. Si quidẽ eoꝝ optimis qbusq;
qui superstites sunt atq; uiuũt inuidet deterrimis delectatur: & qd indecẽtissimũ ẽ cri-
minationes admittere optimũ putat. Nã siue admiraris eũ modeste offendit: q nõ ef-
fuse hoc facias: offendit q si sibi assenteris. Et ut exequar dicẽdo q maxĩa sunt iura pa
triæ labefactat: Fœminis uim affert. Indemnatos interimit. At cũ dominatur multi-
Isono- tudo. In primis nomẽ optinet oĩum pulcherrimũ isonomiã: id ẽ iuris æquabilitatem.
mia Deinde nihil eoꝝ agit q mornarchus: hoc est unicus priceps: Nã magistratus tũ sorte
Monar- deliguntur: tũ administratoꝝ rationẽ reddũt. Oĩa deniq; cõsilia ĩ cõe referuntur. Itaq;
chus ut meã dicã sententiã: cẽseo nobis mõarchiæ deiectoribus statũ multitudinis eẽ optã-
dũ. In multitudĩe quidẽ oĩa insunt. Otanes qdẽ hãc sentẽtiã dixit. Megabyzus autem
Holigar- ad holigarchiam: idest ad statũ paucoꝝ rẽ traducẽs: ad eã socios hortabatur his uerbis
chia Væ Otanes dixit de abolenda tyrannide: ea sint pro dictis a me quoq;: sed q
Megaby- q tenus hortabatur summã deferri ad multitudinẽ: ĩ hoc ab optima errauit snĩa
zi contio Et enĩ populari multitudĩe nihil ẽ neq; ĩsipiẽtius neq; insolẽtius. Itaq; eos qui
tyrãni sæuiciã fugiunt ad intemperãtis plæbis recidere sæuitiã nequaquã tolerandũ ẽ.
Plæbis Nam tyrannus si quid facit intelligens facit. At plæbi suũ ẽ nihil intelligere. Quo enĩ
ignauia pacto sciat, qui neq; edoctus est: neq; honestũ nouit: ne domesticũ quidem qui ad res
Popula- agendas sine consilio præceps ruit torrẽti fluminis similis. Ex quo si qui male consultum
ris status persis cupiunt: hi statu populari utãtur. Nos uero q coetũ uiroꝝ optimoꝝ delegimus
ad hos deferamus. Nam inter eos & ipsi erimus: & ex optimis uiris credibile est optĩa
Datii con existere consilia. Hanc megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suã Datius inquiens.
tio Væ Megabyzus dixit quatenus ad statũ popularẽ pertinet: recte mihi uide-
q tur dicere: quatenus ad statũ paucoꝝ nõ recte. Propositis enĩ tribus statibus
& his omnibus optimis: ut optime ĩpet populus optĩe pauci: optime unus
inter hæc multo antecellere unius imperiũ sentio. Nã unius uiri qui optimus sit impe
rio nihil melius esse constat. Quod qui sentit nõ immerito statum popularẽ missum
faciat: ut taceam sic præcipue consilia in aduersarios trahi solere. Porro in statu paucoꝝ
cum plures uirtuti incumbãt in publicum uæhementiora priuatim odia excitari cõsue

uerit. Cũ.n. q̃sq; princeps eẽ oportet: & in dicẽda s̃nia uiscere ad ĩgentia inter se odia euadunt. Ex q̃bus seditiões existũt: e seditiõibus cædes: e cædibus ad unius ĩperiũ deuenit. Vñĩ intelligi datur q̃to sit hoc illo p̃stãtius. Iã uero plæbe ĩperãte abesse ñ põt quin malitia exoriatur: exorta malitia ĩ republica iter malos ñ odia fiũt: sed amicitiæ ualidæ. Qui .n. aduersus rẽpublicã facinorosi sũt: mutuo se ocenltãt. Idq̃ tãdiu fit dũ aliqs populo p̃positus tales hoies cõpescat. Is uidelicet quẽ populus iter cæteros admiretur. Hic eũ admiratiõi ẽ: tũc uere mõarchus oñditur declarãs ĩ hoc monarchiã eẽ oĩum præstantissimũ. Atq̃ ut in summa oĩa colligã. Vñ nobis libertas extitit: & a quo data a populo ne an ab oligarchia an a monarcho. Ego sentio cũ sitis per unũ uiz liberati uos debere talẽ rẽ cõplectĩ: ne alioquin leges patrias dissoluatis bene cõditas: quod nequaquã satius ẽ. Hæ tres fuerunt dictæ sẽntẽtiæ: quaz ultimæ q̃ttuor reliqui assenserunt. Otanes qui iuris æquabilitatẽ facere persis studebat: ubi ipsius sententia reiecta est apud alios. Ita ĩ mediũ locutus est. Viri seditiosi q̃uoniã cõstat necesse esse unum aliquẽ e nobis regem fieri siue per sortem: siue permissum persaz per multitudinis electiõẽ: siue qua alia ratione. Equidem uobis ego non refragor. Quippe qui neq; præesse uolo neq; subesse. Et hac lege cedo uobis ius meũ ĩperii: ut nulli uestz: aut ipse ego: aut ullus unq̃ meoz subsit. Otane hæc loeuto cæteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis nõ refragatis e medio abiit alio sessum. Cæteris septẽ de iustissimo rege deligẽdo cõsultãtibus uisum est ſi ad aliquẽ ex ipsoz numero regnum pueniret: Otanẽ donari debere peculiariter. eiusq; deinceps posteros cũ oĩ alio magnificentiæ genere apud p̃sas honorificentissimo cũ medica quotannis ueste. Quæ ideo decreuerunt eis donãda: q; prius rẽ agitauerat: & ipsos in coetum coegerat. Et hæc quidẽ peculiariter in Otanem decreuerunt. Illa uero commune ut regiam introire unicuiq; e septem sine internunicio liceret: nisi forte cum uxore cubaret rex: neue regi fas esset aliunde q̃ e familia coniuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum ut sub ortum Solis cõsensis equis dũ in suburbanis uectarentur: cuius equus uocem primus edidisset: is regnum cãbisis obtineret. Erat Dario quidam eq̃so uir solers nomine Oebares: Ad quẽ Darius postq̃ã e cœtu digressi sunt ita inquit. Oebares de regni negocio sic inter nos cõuenit: sub ipsũ statim Solis ortum equis consensis ut cuius equus uocẽ primus ediderit: is regno potiatur. Quare si quid solertiæ habes nunc cõminiscere: Vt nos optineãus hoc decus & nẽo alius. Ad eũ respõdens Oebares here inquit si in hoc uersatur rex sis nec nehuius rei causa cõsidere te iubeo bonũ habere animũ ante te fore regẽ neminẽ. Eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur inq̃t Darius habes istiusmodi cõmentum. adest tẽpus cõminiscẽdi: nec differendi rẽ utpote crastino die nobis futuro certamine. Hæc ut audiuit Oebares ita sibi faciẽdũ putauit. Vbi nox aduenit unã equaz q̃ equus Darii maxime adamabat in suburbana adducit: ibiq; alligat: Tũ equũ dari codẽ ducit: eumq; circũagens identidem equæ admouet: ac tandem admittit: Postero die simul atq; illuxit sex persæ ex cõuento affuerunt equis assidẽres: & cũ in suburbãis ultro citroq; uectarẽtur ubi ad locũ puenerũt: ubi superiore nocte equa fuerat alligata. Ibi Darii equus accurẽs hinnitũ edidit: & hinnitu edito protinus fulgur sereno cælo tonitruq; extitit: Hæc eum Dario tanq̃ ex cõposito accidissẽt: eũ cõpotẽ uoti fecerũt. Nã cæteri ex eq̃s desilẽtes Darium adorauerunt. sunt qui hoc dicãt Oebarẽ fuisse machinatũ. sunt qui aliud: Vtroq; enim modo refertur a persis. Volũt nãq; Oebarẽ attrectatus mãu huius equæ genitalibus: ipsam manum intra subligaculum tenuisse abditam: & sub ipsum statim solis or

Persarũ instituta

Oebares

Darii regis electio

tum cum equi degressuri eēnt eā naribus eq dariani admouisse equūq ad odoris sēsū
Darius — īfremuisse: atq hinnisse. Darius itaq Hystaspis filius declaratus ē rex: eiq oēs asiā audi
hystaspis — entes dicto fuerunt: pter arabes: q a cyro: & rursus a cābyse populos subigēte: nūq tñ ī
seruitutē redacti sunt: sed hospites extiterunt: cābysi aduersus ægyptū pfecto fuerāt: qbꝰ
Atossa — inuitis haud quaq̄ fuisset ingressi psæ ægyptū Darius matrimonia ex psis auspicatus ē
Artistōa — ductis duabus cyri filiabus Atossa: q cābysis frī & rursus mago nupserat: & artistona
Parmis — uirgine. Præterea altera smerdis cyri filia noīe Parmis. Nec nō filiā Otanis duxit: quæ
magnū pdidit. Idē uiribꝰ oī ex pte stabilitis añ oīa simulacꝝ e lapide factū statuit hoīs
equo insidentis inscriptis ī hæc uerba litteris. Darius Hystaspis tū eq uirtute cuius no-
Satta-pæ — mē legebatur: tū Oebaris agasonis psaꝝ adeptus ē regnū. His apud psas actis: uigiti p
uincias: quas ipsi satrapeas uocāt cōstituit: earūq singulis psides pfecit: taxato qd pēde
Darii tri-buta — retur tributo p natiōes aliis finitimos transcribēs: aliis transferens: aliis remotiores gē-
tes attribuēs. Distributo puinciis hūc ī modū tributo: qd exigebat cū hoc edicto ut q
Talētum babylōicum — argentū hi babylōii talēti pōdere q auꝝ: hi euboicho pōdere afferrēt. Valet āt babylo
nicū talētum septuagita mnas euboidas. Etenim sub Cyro atq deīde sub Cābise nihil
dū fuerat circa tributa īstitutum: sed munera afferebātur. Ob hāc tributi ordinationē
& alia huiusmodi psæ aiunt darium fuisse institutorē. Cābysem āt dominū: Cyꝝ uero
patrem: quoniā Darius res oēs quæstui habebat. Cambyses asper erat: ac morosus: cy
Magne-tæ — rus mitē agēs: & oī ratione de illis bene mereri studēs. Ab ionibꝰ igitur & magnetis: q
in asia incolunt: & æolibus & caribus & lyciis & meliēsibus & pāphiliis (Vnū. n. erat
idēq īpositū his tributū) pēdebātur qdringena argēti talenta. Hæc erat ab eo patria
portio instituta a mysis & lydis & alysoniis & cabaliis & autenēsibus quingena talenta
secunda portio hæc erat. Ab hellespontiis: qui ad dexteram illuc nauigantium siti sunt:
& phrygibus: & thracibus qui asiā incolunt: & a paphlagōibus: & mariādinis: & syris
trecena & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A cilicibus equi albi treceni sexageni
ī dies singulos singuli: nec nō talenta argēti quingena. Q uoꝝ centena & quadragena
erogabantur in eam ciliciæ regionem: quæ equos pducebat: trecena āt & sexagena ad
Psidea urbs — Darium ibant. Hæc qrta portio. Ab urbe psidea: quā coloniā. Amphilochus Amphia
rai filius deduxit in finibus cilicū ac syrioꝝ: ab hac ad ægyptum usq præter arabum p-
Amphi-lochus — tem (Hæc. n. erat īmunis) trecena & qnquagēa erat tributum. Q uinta portio hæc
cui annumeratur omnis phœnitia & syria quæ dicitur palestina: & cyprus ab ægypto
& aphris ægipto conterminis: & citena & barca (In portiōe nāq ægipti iste ordinan-
tur septingenta pueniebāt talenta præter pecuniam e piscario prouentu lacus mirios
excepta hac pecunia. & certo frumenti numero septingenta talenta obueniebant. Nā
centum uiginti milibus persaꝝ qui in albo muro memphitico stationem hēnt: & coꝝ
auxiliariis admetiūtur illi frumētum. Sexta portio hæc. Sattagitæ: & gradarei & dadi-
cæ: & appatyte in idem cōstituti centena & septuagena talēta pendebāt. Octaua hæc
portio. A babylone cæteraq assiria millena talenta argenti proueniebant. Et præterea
pueri castrati quingeni. Nona portio hæc. Ab acbatanis: & ab reliqua regiōe medica &
paræcanis: & orthocorybantibus quadragena & quinquagēa talenta. Decima portio
hæc. Caspii: & pausicæ & pandimathi & daritæ simul conferentes ducena talēta affere
Pacticia — bant. Vndecima hæc portio. A batiris ad lygdos usq trecentorum & sexagenoꝝ erat
tributū. Portio duodecima hæc. A pactycia: & armēiis: eorumq cōterminis euxino te-
nus pōto talēta qdrigena. Terciadecima hæc. A sagartiis: & serāgibus: & thamaneis: &

uitiis & metiis & his q rubri maris isulas incolunt:ubi rex eos q telegati uocãtur:collo
cat.Ab his oibus sexcẽtorꝝ talẽtorꝝ puenıebat tributũ.Q uartadecĩa portio hæc.Sa
cæ:& caspii ducena & qnquagẽa talẽta afferebãt.Q uĩtadecĩa portio hæc.Parti coras   Corasmi
miqꝫ & sogdi & arii trecena talẽta Sextadecĩa portio hæc.Paricãii & q ex asia sũt æthi-   Sogdi
opes q̃dringena talẽta.Decimaseptĩa portio hæc Mantienis & saspiribus & alarodiis   Arii
ducena iiuncta talẽta erãt.Duodeuicesima portio hæc Moschis & tybarẽis & macrõi
bus & mosinocis & mardis trecẽta talẽta p̃cepta erãt.V ndeuicesima hæc portio. Indi   Indorũ
ut sũt multitudĩe multo nũerosissima ĩter oẽs quos nouius mortales.Ita tributũ sup   multitu-
cæteros oẽs afferebat tricẽa sexagena talẽta aureorꝝ ramentorꝝ.Vicesima portio hæc   do
q si babylõica pecunia ad põdus euboicũ redigat' fiũt nonies millẽa qgenaqꝫ & q̃dtagi
ta talẽta argẽti,aurꝝ uero si terdecies tãto ramẽtorꝝ taxetur ĩ sũma repiet ad rõnẽ euboi
cã oẽ sex milia talẽtorꝝ:sexcẽtaqꝫ & octogĩta.Q uibus ĩ unum cõtractis ad euboicũ cõ-
purũ exigebãtur in summã ãnui tributi a dario talentorꝝ q̃tuordecim milia qngẽta &
sexaginta.Minorẽ his summã omittendam mihi ñ referendã puto.Hoc tributum Da   Darii the
rio ex asia obueniebat;& aliq̃tulum ex aphrica pcedente tempore:& ab insulis obuẽit   saurus
aliud tributũ:&ab his qui europã thessalia tẽus incolunt.Id tributũ rex hunc ĩ modũ
thesaurizat hoc est reponit.Liquefactũ aurꝝ argẽtumqꝫ in fictiles fidelias ĩfundit.Ex   Fideliæ
pletas mox fidelias subĩde frangit:ex eoqꝫ auro argentoue quotiẽs pecunia indiget:tã
tum cõcidit q̃tum usus postulat.Atqꝫ hæc quidẽ puinciæ erãt ac tributorꝝ taxationes
Sola at p̃sis rõ inter tributarias a me prætermissa est:qꝫ eam minime persæ colunt.Isti
tamen ad ferendum illum tributum ñ adigebantur:sed munera portabãt.Aetyopes
ægypto cõtermini:quos Cambyses in expeditiõe cõtra macrobios æthiopes sumpta
subegit:qui sacram nysam ĩcolunt:& Dionysio dies festos agunt.Hi æthiopes eorũqꝫ   Nysa
finitimi eodem quo indi calistiæ semine utũtur subterraneasqꝫ obtinent domos:Horꝝ
utriqꝫ tertio quoqꝫ ãno munera portabãt:portatqꝫ ad meam usqꝫ memoriam binos se
modios auri rudis;& ducẽos fasces hebeni:& quinos æthiopes pueros & uicenos grã
des elephantorꝝ dentes.Colchi quoqꝫ inter dona fetẽtes repositi erant:eorumqꝫ finiti-
mi ad montem usqꝫ caucasum.Ad huc enim mõtem imperitatur a persis.Nam qui ad
aquilonem caucasi habitant:eorꝝ iã nulli persas curãt.Isti igitur dona sibi imperata etiã
ad meã usqꝫ ætatem quinto quoqꝫ afferebant cẽtenos pueros totidẽqꝫ uirgĩes .Affere
bãt & arabes millena quot annis talenta thuris:Hæc isti dona p̃ter tributum regi por
tabant.Sed id aurꝝ tã multũ indi unde ramentas quas dixi regi afferunt:hac ratiõe cõ
parant.Indicæ regionis id quod ad Solẽ uergit fabulosum est.Nam indi dũtaxat eorꝝ
quos scimus:de quibus aliquid p certo narratur primi sunt hominũ qui in asia ad au-   Indicum
roram & solis ortum habitãt.Indorꝝ enim tractatus qui aurorã spectat propter arenã   aurum
uastus est.Eorꝝ ãt cõplures sunt gẽtes atqꝫ eæ lingua ĩter se dissonæ:quarꝝ aliæ sunt de-   indorum
ditæ rei pecuariæ:aliæ nõ.Itẽ aliæ ĩ paustribus fluminis habitãt crudis uictitãtes pisci-   regio
bus:quos aggressi & arundineis nauigiis exceptant:Singula ãt nauigia e singulis arun
dinis internodis fiũt:isti ex indis ferũt uestem e tegete q̃ ubi e flumine messuerũt inci
deruntqꝫ plectẽtes in modũ storeæ tãq̃ thoracẽ sibi induũt:His finitimi aurorã uersus   Indica na
sunt,indi pecuarii carnibus crudis uescentes nomine padæ:qui talibus uti moribꝫ na-   uigia ex
ratur.Q uotiẽs ciuiũ aliquis aliquaue ægrotat uirꝝ quidẽ sui maxime familiares ĩteri-   arundine
múntqꝫ dicãt illũ morbo rabescentẽ carnes ipsis corruptum:& licet se neget ille ægrota   Padæ
re:& nihilhominus isti ñ ignoscentes necãt eũ epulãturqꝫ.Mulieri uero suæ maxĩe ne

cessatiæ idē qđ uiri uiro faciunt. Q ui āt ad seniū puenit:eo itidem mactato pascuntur. Ideoqꝫ cū hac de cāū qa oēs q ī morbū necātur:ñ multi sane coꝝ ad senectutē peueniunt. Est alioꝝ idoꝝ hæc diuersa consuetudo:ut nullū aīantē interimāt:ut qꝫ nihil serant nec domos parādas existimētatqꝫ herba uictitēt. Est eis semē quoddā miliī instar sua spōte nascens e terra suo in calyce:qđ cū ipso calice lectum coquūt eduntqꝫ. Q uoꝝ quisqꝫ in morbū incidit is ī locū desertū pgit ibiqꝫ decūbit eius nel discūbētis uel defuncti curā gerente nemine. Hoꝝ oīum quos recēsui indoꝝ coitus ī ppatulo est sicut pecoꝝ. Color similis ac pximus æthiopico. Genitura:qꝫ in mulieres emittūt ñ alba queadmodum cæteroꝝ hoīum:sed atra ut color corporis:q̄lē æthiopes quoqꝫ emittūt. Indi lōgius a psis absunt:& uento austro obnoxii:eoqꝫ dario neutiqꝫ obtemperabant. Cæteri indi ca spatio urbi & pacticæ regioni contermini sunt ad uētū aquilonem habitantem ex oīus bus indis ii qui proximam bactrianis uitam degunt:pugnacissimi sunt:& qui ad aurū præcipue mittunt. Circa hanc enim plagam uastasuut propter harenam loca. In q̄ solitudine harenosa formicæ gignuntur canum quidem magnitudine minores uulpiū uero maiores. Eaꝝ nonnullæ & apud reos & apud regem persarū uisuntur hinc uenatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam ut apud græcos formicæ:atqꝫ eodem modo ipsa specie corporis simillima. Ea āt quæ egeritur arena aurea est. Ad q̄ pro qua in desertū mittētes indi ternos singuli camelos iungunt mares a lateribus:quos frenatos trahunt. Fœminā in media in quā ipsi ascendunt data opa:ut a recentissimis fœtibus abstractas iungas. Etenim apud eos cameli cū nihilo sunt minori pernicitate q̄ equitum uero ad ferēda onera multo ualentiores qualē hēt camelus speciē græcis ut pote scientibus ñ puto scribendum:sed id quod ex eo animali uescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor fæmora:& totidem genua:& ueretrꝫ inter posteriora crura caudā uersus spectans. Hunc in modū iunctis camelis idi ad auꝝ legendū tendunt. Vt cū feruētissimus fuerit æstus sint in rapina. Si quidē præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est āt illis hoībus Sol ardētissimus matutino ñ quē admodū aliis meridie: cousqꝫ efferuescēs: Dum tēpus est a foro discedendi:p quod spaciū multo magis urit q̄ meridianus ī græcia:Adeo ut dicatur illi tum in aq̄ se abluere. Meridies fere indos urit peræque atqꝫ alios homines declinante meridie: talis est illic Sol qualis alibi matutinis. Ac deinceps magis ac magis frigescens dum ad occasum peruenit:quo tempore præcipue friget. Vbi ad locum indi peruenere culleis quos attulere arena completis raptissime retro se recipiunt. Q uos ptinus formicæ ut a psis fertur olfactu perceptos insequūtur:tāta pnicitate:q̄ta in alio est nullo:ita ut nisi uiā ad quā formicæ cōgregātur anticipēt indi:nemo sit ipsoꝝ inde euasurus. Ideoqꝫ camelos mares q̄ī pares fœminis sunt in currēdo ne trahātur dissoluunt:sed ñ utrunqꝫ pariter. Fœmina uero pulli quē reliquit memor nihil sibi remittit. Hac ratione indi maiorē aurí partem nanciscuntur ut pſæ memorāt. Nā qđ effoditur in eadē regione auꝝ ratius est. Et sanc pulcherrimas quodā modo res extrema orbis habitati pars sortita ē quem admodum græcia qđ pstantissimum indicatur pulcherrimas regiones. Nam ut paulo ante dixi ultima plagaꝝ:quæ ad orientem uergētes habitantur india est:in qua & animātes tā quadrupedes:q̄ uolucres multo sunt grādiores q̄ cæteris i locis:pterqꝫ eq Nam ab equis medicis uincuntur q nysæi uocātur:& infinita uis auri ptim effossi:ptim per flumina deuecti:partim ut indicaui subrepti. Præterea agrestes arbores p fructu lanā ferentes ouillæ tum pulchritudine:tū bonitate præcellentē:qua in uestiariū indi

Indorū coitus palam

Caspatirus urbs formicæ maiores uulpe

Cameli

Indica aīalia cæteris maiora

Arbores lanam ferentes

actūtur ad meridiē ultīa e regiōibus q̄ habitātur arabia est: in qua sola oīum nascuntur thus myrrā casia cynnamomū & ledanū cuncta hæc facilia ad nanciscendū p̄ter myrrā. Nā thus arabes storace sufficiētes legunt ea q̄ phœnices ad græcos exportant. Hac sufit sitū thus capiūt. Eteni thuriferas arbores obseruāt colubri i ubiati exiguo corpore: diu coloris specie. Per magno nūero circa singulas arbores: iidē uidelicet q̄ aduersus ægiptū facto exercitu tenduntinec ullo alio ab arboribꝰ q̄ storacis fūo submouētur uniuersā terrā oppleturi: ut arabes aiūt: nisi ut iidē narrabāt simile q̄ddā istis cōtingeret ei qd̄ nouimus cōtingere uiperis, idq ut credere debēus solerti diuinitatis prudētia. Nāq̄ & timido aīmo sunt & esculēta: ea oīa fetuosa fecit ne assiduo esu depirēt. Cōtra q̄ sæua & maligna sūt: ea uoluit paꝝ eē fetuosa. Vñ fit ut lepus quē oīa uenātur fera ales hō tā ferax sit sola: q̄ ex oībus bestiis cū grauida ē ēt iplcatur: & aliū fœtū i utero gestās pilis uestitū: aliū nudū: alium tātum ñ formatū aliū cōcipit. Et lepus q̄dē talis ē. At leena ualidissimū ferocissimūq̄ aīmal semel i uita unū parit: Nā una cū fœtu uteꝝ emittit: cuiꝰ rei cā est hæc q̄ catulus leoninus ubi moueri in utero incipit cū hēat ungues lōge acutissimos ex oībus feris uteꝝ lacerat: augescēsq̄ magis ac magis ungues imprimēdo exulcerat: ita ut ad postremū dum ptus adest: nihil uteri relinquatur incolume. Quare si uiperæ & alati arabiæ serpētes ita gignerentur: ut ipsoꝝ natura fert: ñ esset hoībus uiuēdi facultas. Nunc cū tēum libidine agitantur: & p paria coeunt: fœmina collum maris in emittenda genitura cōprehendit: sorbēsq̄ ñ prius dimittit q̄ deuorauerit. Et mas q̄dē hoc modo perit. Fœmina uero talē luit masculo pœnā: q̄ filii dū adhuc intra uteꝝ sūt patrē ulciscētes: matrē ābedūt: eiusq̄ aluo ambesa ita ptu faciūt. Cæteri serpētes q̄ nō sūt hoībus pniciosi oua pariūt: & magnā uim fœtuū excludunt. Atq̄ uipæ p uniuersū orbem terraꝝ uisuntur. Alati uero serpentes nusq̄ alibi nisi in arabia: aut certe nō adeo frequētes. Hūc in modū arabes thus cōparant. Casiā āt sic. Postq̄ sibi eū cæteꝝ corpus tū faciē præter oculos obligauerunt coriis aliisq̄ pellibus ad casiā pergunt. Ea nascitur in palude nō alta: circa quā & in q̄ degunt feræ alatæ uespertilionibus simillimæ strido re diro & uiribus præualētibus: quas ab oculis arcētes arabes sic casiam metunt. Cynnamomū ēt q̄ superiora mirabilius legunt. Nā aut quo modo: aut qua in terra gignatur: illud nequeunt dicere: nisi q̄ probabili ratiōe utuntur: quod quidam uolunt id digni i his regiōibus: ubi dionysius educatꝰ ē: & ipsas cynnamomi festucas afferri a grādibus quibusdā alitibus ad nidos e luto cōstructos i præruptis mōtiū: & hōi inaccessis cōtra quas hoc arabes excogitauerūt. Boū asinorūq̄ defectoꝝ: & alioꝝ iumētoꝝ mēbra minutatī cōcisa i ea loca portāt: & ubi iuxta nidos posuere: pcul abscedūt. Ad hæc frustra delapsæ uolucres ad nidos suos carnē cōportāt: cui sustinēdæ ipares nidi ad terrā discissi labunt: Tūc arabes ad eos colligendos accedūt. Hac ratione cynnamomum ab illis legitur: & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum: quod arabes ledanum uocant: etiam cynnamomo mirabilius cōparatur. Quippe qd̄ in graue olētissimo loco nascēs: tam ē fragrātissime olet. In barbis hircoꝝ iuenitur inatū ueluti mucor ligni cū ad cōficiēda multifaria unguēta utile: Tū præcipue ad sufficionē q̄ arabes utuntur. Hactenus de thymiamatis dictū sit. Redolet arabica regio mirifice iocundo quodam odore: Suntq̄ in ea ouiū duo genera admiratiōe digna quæ nusq̄ alibi uisūtur quoꝝ unū caudas habet tā lōgas: ut nō sint tribꝰ breuiores cubitis. Si quis trahi sinat ulcera cōtracturæ dū p terrā atterūtur: Nunc unusquisq̄ pastoꝝ hactenus est doctus arte fabrili ut plostella faciāt: quæ singulaꝝ ouiū caudis subligēt: superq̄ plostella caudas ip

Arabiæ bona
Thus
Myrra
Casia
Cynnamomū
Serpētes alati
Bonorū copia
Malorū raritas
Lepꝰ fœcundissimus
Leænæ ptus unicus
Viperæ coitus
Viperæ partus
Serpētes alati
Casiæ collectio
Cynnamomū collectio
Ledanū
Thymiamatæ
Ouium caudæ

ſas alligent. Alterꝝ genus ad cubitalem latitudinẽ caudas gerit. Huic q̃ pte meridiei: ad
Aethyopia Solẽ occidentẽ uergit contermina ẽ æthiopia terrarꝝ habitaturꝝ ultĩa. Hæc & auri mul
tũ fert & uaſtos elephãtes ꝓminẽtibus utrinq; dẽtibus: & cũ agreſtes oẽs arbores. tũ
Elephãti uero hebenũ necnõ uiros maximos pulcherrimoſq; & æui lõgiſſimi: Atq; hæc qdẽ ex
trema ſũt aſiæ aphricæq;. De extremis ãt europæ qd ꝑ cõperto referã nõ hẽo. Neq;.n.
Eridãus aſſẽtior fluuiũ quẽdã eẽ Eridanũ a barbaris uocitatũ q ſubiit mare ad ſeptẽtrionẽ ſpe
Eletrum ctans Vñ electrꝝ uẽire narratur. Ne caſſiteridas qdẽ noui iſulas: hoc eſt ſtãnarias uñ ad
Caſſerides nos uẽit ſtãnum. Q uã rẽ uel ipſũ coarguit nomẽ eridanus: qd græcum eſt ñ barbarꝝ
ab aliquo poetarꝝ fictũ: Sed hoc & ſi ſtudioſe q̃ſiui a nemie q ipſe uiderit accipere potu
Stãnum it quõ ſe hẽat mare ad illã europæ ptẽ. Ab extremis itaq; ad nos uenit ſtãnũ electrũq;.
Cæterꝝ ad ſeptẽtrionẽ europæ q̃ plurimã auri ui eẽ conſtat. Sed quomõ fiat: ne hoc q
Arimaſpi unoculi dẽ ꝑ cõpto dicere queo. Dicuntur tñ id a gryphibus aufferre arimaſpi uiri unoculi: qđ
nec ipſũ crediderĩ: ut uiri naſcãtur unoculi cæterã naturã hẽntes aliis hoibus parẽ. Por
ro extrema terrarꝝ cõcludũt aliã regionẽ: intuſq; coibent ea q̃ nobis pulcherrima putã
tur: illiſq; rariſſima. Eſt in aſia planicies q̃dam undiq; cincta mõte quinq; ĩ locis ĩtercíſo:
quæ aliquando fuit coraſmiorꝝ eum in ipſorꝝ finibus & hyrcanorꝝ & pthorꝝ & ſaran
georꝝ & thamaneorꝝ. Sed poſteaq̃ perſæ rerꝝ potiti ſunt facta eſt regis. Ex hoc circũic
cto mõte ingens amnis ꝓfluit nomine Aces: qui quondam per ſingulas undiq; inter
Choraſmii ciſiones ductus ac deſtributus totidẽ quas dixi gentium regiões irrigabat. Vbi uero in
poteſtatẽ regis pſæ uenerunt: hoc ab illo ſunt paſſæ q; amphractibus mõtium ab rege
Hycani abſciſis & ad corꝝ ſingulos portis inditis aqua ab exitu interclusa eſt interfluẽteq; ĩtror
Sarãgei ſum amne planicies quæ intra mõtes erat pelagus facta eum fluat in ĩteriora ãnis nul
Thamanei la ex pte exitum hẽns: atq; ita ipſæ gentes priſtino aquæ uſi fraudati afficiuntur ꝑ ma
gno detrimento. Nã hiberno tẽpore deus illis quẽadmodum aliis hominibus pluit.
aces fluuius Sed æſtate cum ſerãt piſum & ſeſamum aquã deſiderãt. Igitur cum nihil eis aq̃ tribue
retur: ad pſas uenerunt uiri atq; mulieres ſtãteſq; ꝓ foribus regis cum eiulatu uocifera
bantur. Tunc rex his qui maxĩe indigebant portas reſerari iuſſit: utiq; eas q̃ ad illos fer
rent: eaſdem cum illorꝝ terra humore hauſto ſatiata eſt rurſus obſerari: ita deĩcep alias
ut quinq; cæterorꝝ populorꝝ maxime aqua indigerent. Id faciens quãtum ego auditu
cognoui: pecuniæ exigendæ grã præter tributum. Atq; hæc quidẽ ita ſe habent. Cæte
rum rex unũ e ſeptem uiris qui aduerſus magũ cõſpirauerũt Inthaphernem cepit: ac
capite damnauit ob hanc noxam. Inthaphernes ſtati poſt oppreſſos magos regiã in
greſſus uolebat admitti ad colloquiũ regis. Etenim hac lege cõuentum erat ĩter magi
oppreſſores: ut eis ad regem foret aditus ſine internuncio niſi cubãti cũ uxore. Itaq; ñ
Inthaphrenes unus e ſeptẽ perſis oportere ſibi interuenire nunciũ cenſẽs Inthaphernes quia foret unus e ſeptem ĩtroirẽ
utiq; uolebat. Sed cum ianitor & qui a reſpõſis erat introire nõ ſinerent: q; regem dice
rẽt rei uxoriæ darĩ opam: eos mentiri ratus e ducto acinace aures utriq; nareſq; præcidit
ac loro freni eq̃ni ad ceruices ipſorꝝ alligauit: homineſq; dimiſit. Q ui cum ſe ſe regi ex
hibuiſſent. & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent. Darius ſigillatim quinq; pſas accerſiuit
ueritus ne id cõi ſex pſarꝝ cõſilio faſtum eẽt: explorauitq; nũ quid id quod actũ foret cõ
probarent. Vbi comperit ſine horꝝ conſenſu Inthaphernem hæc feciſſe hominem cõ
prehendit: eiuſq; liberos atq; omnem familiam multis de cauſis credens illis cum ſuis
cognatis rebellionẽ fuiſſe mollituros: hos cõprehẽſos ad necẽ uinciri iuſſit. Tũc uxor
Inthaphernis ad regias fores accedẽs plorabat atq; lamentabat id aſſidue faciendo ad

ſui miſericordiã Dariũ cum adduxiſſet:miſſo ad eũ nũcio rex inquit.Mulier offert tibi
darī unius electionẽ ex uinctis dõeſticis tuis:quẽ uelis liberari.illa poſtq̃ ſecũ delibera
uit:ita rñdit.Si uniꝰ oĩo aĩam rex mihi gratificatur eligo ex oĩbus fratrẽ.hæc audiẽs rex Fratris
miratus huiꝰ orationẽ miſſo nũcio inqt pconctatur te rex q̃ de cã uiro filiiſqꝫ ꝑtermiſſis electio
fratrẽ delegiſti ut ſupeſſet qui & remotiori abs te ẽ gradu quã filii: & minus iocũdus q̃ cur poti
maritus.Cui illa rñdens rex inquit.Maritus mihi aliꝰ ſi dæmon uoluerit atqꝫ alii liberi ſi us q̃ alio
hos amiſero eſſe pñt:alius ſr parentibus meis iã uita defunctis nulla rõe põt eſſe.Hanc rum
ſecuta cãm ita locuta eſt:uiſaqꝫ ẽ dario pbe dixiſſe.Itaqꝫ ea re delectatus rex & eũ quem
mulier optauerat miſſum fecit: & filiorꝫ natu maximũ cæteris oĩbus interfici iuſſis.Ita
unus e ſeptẽ pſis intra initia occubuit.Enimuero illud fere circa Cãbyſis ægrotationem
contigit.Erat ſardibus præſes qdã a Ciro præfectus noĩe orœtes uir perſes cui nefariæ Orœtes
rei cupido inceſſit.Siquidẽ polycratẽ ſamiũ:a quo nullo nec facto nec dicto q̃tulocunqꝫ
læſus eẽt quẽqꝫ ne uidiſſet quidẽ nũq̃ tñ cõcupiuit capere ad ĩterimẽdũ ob hãc(ut ple
riqꝫ aiũt)cãm.Cũ aliq̃do p foribus regis conſiderent orœtes: & alter quidã perſes noĩe
Mitrobates præfectus gẽtis:q̃ eſt in daſcylo e uerbis ad iurgia peruenerũt: & cũ de uir
tute diſceptaretur.Mitrobates obiiciẽs Orœti inquit.Tu ne in præcio uirorꝫ es qui ĩſu Mitroba
lã ſamum tuæ puĩciæ adiacẽtẽ regi ñ acquiris ita facilẽ captu:ut quidam e popularibus tes
q̃ndeci armatis fretus occuparit:eiuſqꝫ tyrãnide potiatur.Hoc iurgiũ audiẽti orœti adeo
doluiſſe quidã aiũt ut affectauerit nõ de obiurgãte uindictam:ſed policratẽ prorſus oc
cidere propter quem male audiſſet.Alii ſed pauciores inquiunt caduceatorẽ in ſamum
ab Orœte miſſum cuiuſdã rei rogandæ cã:cuius ãt nõ dicitur:Polycratẽ tũc forte in cõ
claui cubantem fuiſſe aſſiſtente ei Anacreonte Tcio:Idqꝫ ſiue cõſulto quod res orœtis Anacrcõ
contẽptui haberet:ſiue forte aliquã huiuſmodi.Ad quẽ accedẽs Orœtis caduceator cũ
mãdata exponeret polycratem neqꝫ ſe ad hoĩem conuertiſſe.(Erat.n.ad parietem uer
ſus)neqꝫ quippiam rñdiſſe.Hæ bifariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memoratur:q̃ Polycra
rũ utrilibet accõmodare fidẽ pt.Itaqꝫ Orœtes in urbe magneſia degens:q̃ eſt ad mæan tis mors
drum flumen ſita miſit Mirſum quendam lydum Gygis filium cum nuncio in ſamum Magne
ad polycratem:cuius animum mouerat.Etenim Polycrates primus extitit græcorꝫ dũ ſia urbs
taxat eorꝫ quos nouimus ſecundum Minoem: & ſi quis alius iſto prior maris imperio Mirſus
potitus eſt:qui in aĩum induxerit ut mari potiretur:primus inquã extitit ex eo genere:
qd humanũ uocatur:qui multam conciperet ſpẽ ioniæ atqꝫ ĩſulis dominãdi.Hoc igitur
eum in aĩo habere certior Orœtes factus:miſit nuncium in hæc uerba.orœtes polycra
ti ita inquit audio te res excellẽtes agitare animo:ſed propoſito rem pecuniariam nõ ſup
petere.Quod ſi ita feceris(ut ſuadeo)proſpexeris & tibi & ſaluti meæ.Nam rex Cã
byſes ut mihi pro comperto renunciatur de me interficiendo cogitat.Nunc igitur me
ipſum recipito:atqꝫ pecunias earum partem tibi habiturus partem mihi permiſſurus:
& ipſarum pecuniarꝫ beneficio omni græciæ imperaturus De quibus ſi mihi fidẽ ñ ha
bes:mitito quẽpiã tibi fidiſſimũ cui ego fidẽ faciã:Quo audito polycrates gauiſus eſt
atqꝫ obſequi uolebat Maiorem enim in modũ pecuniã auebat.Mitit itaqꝫ prius ad rem
inſpiciendã quẽdã e popularibus ſuis Mæãdriũ Mæãdri filiũ ſcribã ſuũ q ñ lõgo poſt h
tpe ornatũ cõclauis polycratis ſpectatu dignum tẽplo iunonis omnẽ dicauit.Hũc orœ
tis cognito ſpeculatorẽ eſſe circũſpectũ ita ſibi agendũ putauit:Octo ſcrinia lapidibus ĩ
plet præter admodũ paruã partẽ circa ipſas oras ac ſupficiem lapidum auro ĩducit eaqꝫ
ſcrinia alligata ĩ expedito hẽt q̃ aduenĩẽs mæãdrius eũ inſpexiſſet Polycrati renũciauit

Enimuero ne illuc ſeſe cõferret magnopere dehortabatur: tũ oracula & amici: tũ preci
Polycratis filiæ ſomniũ — pue ſõniũ hoc qđ eius filia uiderat. Videbatur ſibi cernere patrẽ i aere ſublimẽ eſſe: q a
ioue qđẽ lauaretur. A Sole aũt ungeretur. hãc uiſionẽ cõſpicata iſtabat oĩo diſſuaderi pa
tri ne a patria ꝓficiſceretur ad orœtẽ: qui ẽt ad biremẽ eũti male ominabatur. Cui cum
ille minitaretur ſi ſoſpes rediret fore ut hæc ꝑdiu maneret uirgo: ipſa ut ita cõtigeret ſi
bi ĩprecata ẽ. Malle. n. ſe diutius uirginẽ eſſe q̃ prẽ orbari. polycrates oẽ cõſiliũ ꝓ nihi
Democedes medicus — lo hñs ad orœtẽ nauigauit cũ alios ſecũ ducẽs. Tũ uero democedẽ calliphõtis crotoniẽ
ſem medicũ q eã artẽ apđ ſuos præclariſſime oĩum exercebat. Vbi magneſiã ꝑuenit po
lycrates tetra morte ẽ affectus ĩdignaq; aut ſua ꝑſona aut ſuis cogitatiõibus. Nã neq; eo
Polycratis mors — rũ qui ſyracuſis tyrãni extiterũt. neq; alioꝝ græciæ tyrãnoꝝ ullus ẽ magnificẽtia cum
policrate cõpandus. Eũ Orœtes: qđ indignũ relatu ẽ: cruci ſuffixit. Eoꝝ uero qui illũ co
mitati fuerãt. Samios qđẽ dimiſit iubẽs eos gratiã ipſi hr̃e: q liberi eſſent. Hoſpites aũt
atq; ſeruos iure captiuitatis ſibi uendicãs retinuit. Polycrates ergo ſuſpẽſus oẽm filiæ ui
ſiõem exoluit. Nã ab ioue qđẽ cũ plueret lauabatur. A ſole aũt exudante e mẽbris abdo
mine ungebatur. Hunc exitũ habuerit tot ꝓſpera policratis quẽ uaticinatus ei fuerat
Amaſis rex ægipti. Veꝝ nõ multo poſt tꝑa polycratis ultio Orœtẽ excipit. Q uippe cã
biſis poſt obitũ occupato a magis regno. Orœtes cũ eſſet ſardibus nihil admodum de
perſis qui e medis ĩperio fraudati erãt meritus ẽ: ſed in ea ꝑturbatõe Mitrobatẽ a daſci
lio præfectum: qui illũ de policrate exprobrauerat: interemit: & eius filium Cranatem
ſpectatos in perſis uiros: & cũ alia quoq; omnifaria flagitia cõmiſit: tũ quẽdã a nunciis:
q ad ipſum a Dario uenerat: q paꝝ iocunda nunciaſſet: trucidandum curauit: ſummiſ
ſis quibuſdã: qui redeuntẽ aggrederentur: quiq; trucidatum cum ipſo equo occultarẽt
Mitrobates Cranates — Darius ubi principatu potitus ẽ. Orœtẽ ulciſci cũ ob alia ſcelera tñ præcipue ob Mitro
batem filiumq; cupiebat. Sed aduerſus eum e ꝓfeſſo mitteret copias cõſilii ñ erat utiq;
rebus nõdum ſatis fundatis: & ĩperio recens ꝑto: cum ꝑ̃ſerti audiret orœtẽ multa inni
Orœtis regna — xum cum mille pſaꝝ ſatellitibus ſtipatus eẽt. Nã ſuæ prouinciæ hẽbat phrygiã: lydiam
iõiam. Itaq; Darius aduerſus hæc hanc rõnem iniuit. Accitis pſaꝝ ſũmis quibuſq; pro
ceribus his locutus eſt uerbis. Perſæ quis hoc ueſtꝝ mihi repromittat executurus pru
dẽtia dumtaxat nulla: in nulliſq; copiis. Vbi. n. opus prudentia eſt: ibi ui agere nihil atti
net. Ergo qui ueſtꝝ mihi orœtẽ uel adducat uiuum: uel interficiat: q de pſis nihil oĩno
meruit: ſed multa ſcelera admiſit. Vel hæc duo unum q duos e nobis mitrobatem eiuſ
q; filiũ interemit. Altero q a me miſſos ad ſe accerſendũ necãdos curat: facinus ꝓfecto
ñ tolerandũ. Iõq; priuſq̃ maiora in pſas ſcelera admittat: cõprehendendus eſt ad necem
Hæc Darius interrogabat perſas. Eoꝝ triginta extiterunt: qui repromiterẽt ſinguli uo
lentes ipſi id exequi. Q uos inuicem contendentes Darius repræhendentes in ſortiri
Bagæus — iuſſit. Id cũ feciſſent ſors Bagæum Artõtis filium ex omnibus cõtigit. Hic ſorte dele
ctus hac rõne uſus eſt. Cõplures literas uariis de rebus ubi ſcripſit: ſigilloq; darii impreſ
ſit: cum his profectus eſt ſardis. Eas poſtea q̃ in conſpectum Orœtis uenit: dedit ſepara
tim recitãdas regio ſcribæ. Regios autem ſcribas cũcti præſides hñt. Reddebat ſepara
tim Bagæus litteras explorãdi gratia animos ſatellitum: nunquid annuerent ad rebel
landum ab orœte. Q uos animaduertens magnopere uenerari litteras: & ea quæ in il
lis dicerentur: etiã uehementius reddit aliam epiſtolam in hæc uerba. Perſæ Darius rex
interdicit uobis ne apud Orœtem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito lan
ceas ei poſuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epiſtolæ ſumpta fidu

cia reddidit scribæ ultimum libellũ hæc uerba scriptũ. Rex Darius mandat psis: q sardi
bus sunt ut Orœtẽ iterimãt. id ubi audiere doriphori: idest hastati satellites eductis aci
nacibꝰ sine mora Orœtẽ interemerũt. Ita uindicta polycratis samii orœtẽ persecuta est Dory
Traductis atq̃ cõportatis susa bonis orœtis cõtigit nõ diu post ut in uenatu ferarũ dari phori
us rex dũ ab equo desilit pedẽ intorserit: uehemẽter q̃ luxauerit. Nã talus e iuncturis a Orœtis
motus ẽ. Existimans itaq̃ apud se ut prius habere ex ægiptiis eos qui primi putarẽt ar mors
te medicinæ corũ opera utebatur. A tisti retorq̃ndo pedẽ: ac uiolẽter tractãdo plus mali
faciebãt: adeo quidẽ ut septẽ dies totidẽq̃ noctes darius præ molestia qua afficiebatur:
trãsegerit insõnes. Octauo die eidẽ malehñti quidã democedis crotoniẽsis mẽtionẽ fa Democe
cit. Cuius de artificio ꝑtius iã inde in sardibus audisset. Darius hoĩem q̃ celerrime accer des medi
si ad se iubet. ille ut inter captiuos Orœtis inuentus ubi ꝓ neglecto habebatur: in medi cus
um adductus est sicut erat pãnosus: ac cõpedes trahens. In medio positũ: darius interro
gauit nunquid eã nosset artẽ democedes ueritus ne si se ꝓderet usq̃ q̃q̃ græcia priuaretᷣ
dissimulare. Sed cũ uideretᷣ noticiã artis ꝑ se ferre. Darius iussit eos qui hoĩem aduxerãt
uerbera & tormenta afferre in mediũ. Tũc ille dissimulatiõe missa se plane scire artẽ il-
lã negauit sed aliq̃tulũ ob eius cõsuetudinẽ: quã cũ medico hũisset: factaq̃ ei potestate
curãdi græcis medicamẽtis utẽs & leuia post acria admouẽs. Dariũ cõpotẽ somnii fecit
& breui tpe incolumẽ reddidit. Cũ iã se posthac ualide fore ad incedendũ desperasset.
Ob quã curationẽ postea cũ eũ Darius duobus aurearũ cõpedum paribus donasset in
terrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret q̃ ab eo
sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus ad suas uxores hominem misit:
eunuchi qui eum deduxerũt ad fœminas dicebant hunc esse qui restituisset aĩam regi.
Tunc earũ singulæ aureã phialæ thecã suffringentes. Democedem donauerũt tã amplo
munere: ut excidentes ex percussiõe phialarũ stateres famulus q sequebatur nomĩe sci
ton collegerit nõ prauã auri summã. Hic Democedes hũc in modum e crotõe ꝓfectus
cũ polycrate cõsuetudinẽ habuit. Cũ a patre sane iracũdo crotone cohiberetur: nec eũ
tollerare posset. illo relicto abiit in æginã. Ubi cõmoratus unum annum primos medi-
cos transcẽdit: & si imparatus erat: & nihil instrumentorum habens quæ ad artem me-
dicinæ pertinerẽt. Ex quo factum est ut in sequenti anno æginetæ conduxerint eum ta
lento: Athenienses tertio anno centum mnis. Polycratis quarto anno talentis duobus
ita in samum profectus est. A quo uiro non minimum medici crotonienses primi nu-
merabantur: secundi cyrenæi. Qua ẽt tẽpestate argiui cæteris græcis præstare musica
ferebantur. Tunc itaq̃ democedes Dario sanato susis maxĩa ædes optinebat: & cũ rege
ad mensã sedebat. Oĩbus rebus affluẽs ꝑter hãc unã qd' in græcia redire non poterat.
Quin etiã ægyptios medicos regẽ curare solitos cũ cẽnt patibulis suffigẽdi: q̃ a græco
medico supati forẽt: impetrata ab rege uenia liberauit. Item uaticinũ quẽdam Heleũ: Heleus
q Polycratẽ secutus fuerat: & iter captiuos ꝓ neglecto relictus. Deniq̃ maximi apd' re uaticinus
gẽ momẽti democedes erat. Interiecto deinde breui tpe iter alia cõtigit ut Atossæ Cy- Atossæ
ri filiæ: quæ erat darii uxor in mãmilla ulcus exoriretur. deinde rescissum porro grassa- ulcus
retur: quod ista quoad fuit exiguũ præ pudore occultãs nemini ĩdicauit. Sed ubi male Atossæ
iam habebat accersito democedi rem ostendit. ille se redditurũ sanam affirmans: adiu- cõsilium
rat eã ut sibi uicissim ipsa inseruiat ĩ eo quod orauerit. Oratuũ autẽ nihil unde dedecus dario re-
redundaret. A quo postea q̃ curata ẽ edocta dariũ dum cũ eo cubat his uerbis allocuta gi
est. Rex eum tantum tu habeas copiarũ desides nullam neq̃ gentem neq̃ potentiam

persis acquirẽs. At q̃ par ẽ uiꝝ & iuuenẽ & magnaꝝ opum dñm aliquid operis edẽdo se oñdere: quo ẽt persæ cognoscant sibi uiꝝ præesse: qđ ut facias duabus de causis interest ut persæ & eum qui ipsis præest uiꝝ esse intelligãt: & bello atterrantur: ne ociũ agẽtes sibi insidias tẽdant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. Nã augescente corpore ingeniũ pariter augescit: & cõsenescẽte consenescit & ad res oẽs elãguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quã darius rñdens q̃ inquit uxor ipse facere destinaueram: ea oĩa dixisti. Ego. n. cõstituerã scythis bellũ inferre iũcto mari e nostra cõtinente in alteram põte: qđ breui tpe perficeretur. Ad eũ atossa aĩaduerte inquit nunc. Omitte ꝓmum bellum scythis inferre: qui q̃ñcũq; uoles tui etũt. aduersus græciam mihi tu eas in expeditionẽ. Concupisco. n. lacænas: & argiuas & atticas & corĩthias fando cognitas mihi fieri ancillas: & ad hoc habes uiꝝ ex omnibus maxime idoneũ ad demõstrandas græciæ res: atq; exponẽdas hunc qui pedẽ tuum sanauit. Cui darius q̃ñ quidem inquit uxor tibi uidetur nos ꝓmum græciam tentare debere: mihi uidetur satius ante omnia mittẽdos illuc exploratores persas una cum isto: quẽ dicis qui perecepta omnia illic & uisa tenuncient: & mox ego ab illis edoctus aduersus græcos tendã. Hæc locutus darius id quod locutus re quoq; aggressus ẽ. Nãq; ubi ꝓmum illuxit accitis qndecim uiris pſaꝝ spectatis præcepit ut sequentes democedẽ oĩa græciæ maritima collustrarent: neue cõmiterent ut democedes ab ipsis aufugeret: sed rursus eum oĩo reducerent. Hæc illis ubi ꝑcepit secundo loco democedem ipm ad se accersitum orat ut exposita atq; demõstrata persis oĩ græcia rursus redeat. Iubetq; eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua utensilia: affirmans se alia multo plura illi inuicem donatuꝝ. At præter dona missuꝝ ait quæ una iter faciat onerariam nauim omnifariis bonis refertam. hæc darius nullo doloso consilio (ut mea fert opinio) mandauit. Ille tñ neritus ne se Darius tentaret tanq̃ fugitiuũ si cuncta sibi oblata caperet: rñdit se quidem sua illic uelle relinquere ut ea reuersus sibi haberet. Veꝝ nauim onerariam quam Darius promiteret dono fratribus accipere. Darius postq̃ hæc democedi præcepit hoĩes ad mare dimisit. Isti cum in phœnicẽ descendissent: & ex phœnice in urbem sidonem: confestim duas triremes instruxerunt: & simul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisq; omnibus in græciã traiiciũt. Et adeũtes maritima eius loca intuebantur atq; describebant. Tũ plæraq; ac celeberrima græciæ loca contemplati. in Italiam tarentum transmiserunt. ibi Aristophilides tarentinoꝝ rex & ipse crotoniẽsis gubernacula medicaꝝ nauium resoluit pariter & ipsos pſas detinuit tãq̃ certos exploratores. Interea dũ isti patiuntur hæc: democedes crotonem abiit ad domũ suã. Quod abeunte Aristofilides persas missos fecit restitutis his quæ de manibus abstulisset. illinc persæ nauigantes: ac Democedẽ pſequẽtes crotonẽ perueniunt nactiq; in foro democedẽ præhẽdũt. Eum crotoniẽsium quidã rẽ persicã reformidãtes tradere parati erant. Quidam iniectis e diuerso manibus persas fustibus cædebant his uerbis cõmonefacientes. Viri crotonienses cõsiderare qđ facitis: qui hominẽ regis fugitiuum eripitis. An ex usu erit uobis hãc iniuriã regi Dario intulisse: ac uobis bñ cedet ista fecisse si uos dimiseritis: cui. n. ꝓmũ q̃ huic urbi bellũ inferemus: aut q̃ priorẽ diripe cõabimur. Hæc dicẽdo nihil magis crotoniẽsibus pſuaserũt. Quinimo ñ mõ democede: sed ẽt oneraria naui quã una duxerãt ꝓuati sunt: atq; in asiã reuerso omissi iã studio discẽdi ulteriora greciæ duce frandati. Quibus tñ ĩ digressu iste mãdauerat ut dario dicerẽt democedẽ ducere uxorẽ Milõis filiã. Erat. n. apud regẽ celebre nomen Milõis luctatoris: quas nuptias uidet̃ mihi

Aristophilides Rex

Democedes domũ abiit

Milo luctator

eo tpe pperasse magna erogata pecunia:ut ipsum ēt in pr̄ia sua spectatū esse Dario ap-
pareret:Profecti crotōaę psæ ad lapigiā in q̄sdā naues inciderūt.A quibꝰ in seruitutē re-
dactos.Gillus quidā tarentinꝰ exul redemit:& ad regē dariū reportauit.Ob q̄d meritū
cū tes paratus eēt donare ei quicq̄d uellet:optauit se in p̄riam reduci:exposita prius sua Gillus
calamitate dicēs ne oēm græciā cōturbaret:si classis ingēs ipsius cā in italiā mitteret:cōtē-
tum se eēm ut p solos cnidos reduceret:existimās p amiciciā:q̄ cnidis erat cū tarentinis
se p̄cipue reductū iri.Id darius pollicitus effecit.Nā misso cnidū nuncio iussit ut gillum
tarentū reducerēt.Cnid Dario obsequētes.Id tn̄ a tarētinis nō impetrauerunt.Nā ad
tiim efferēdi inualidi erant.Atq; hæc hunc i modū administrata sunt:hiq; psæ p̄mi exti
tere:q in græciā traiecti sunt speculādi gr̄a:& ob hanc rē Samū uero post hæc rex Dari Samos
us oīum urbiū tā græcaꝝ q̄ barbaraꝝ p̄mam euertit ob hanc cām dū Cambyses in ex euersa
peditiōe aduersus ægiptū ageret:pmulti se illuc græcoꝝ cōferebant partī ut credibi-
le ē ꝯnegociādi:ptim militandi:ptim ipsius regiōis oculis subiciēdæ gr̄a.E quibus fuit
Syloson Aeacis filius Polycratis germanꝰ:extorris p̄tria.Huic sylosonti felicitas huius- Syloson
mōi cōtigit.Sūpto hic amiculo rutilo ac sibi circūdato apd̄ foꝝ mēpheos spaciabatur. Polycra-
Q uē cū uidisset Darius cambysis satelles nullius admodū cōditiōis uir captus amore tes
amiculi adit hoīem:ut mercet̄ amiculū:Syloson aīaduertēs Dariū magnopere cupere Darius
amiculū diuina q̄dā fortuna usus.Ego inq̄t amiculū hoc nulla pecunia uendo:sed tibi
largior.Si modo tuū ppetuo debet eē.Hæc approbās darius accepit indumētū.Sylosō
q putaret sibi illud stulte perisse interiecto tpe cū cambyses decessisset:& septē illi ma-
gū oppressissent:& ex septē darius regnū adeptus esset:ubi certior factus est ad eū uiꝝ
peruenisse regnū:cui ipse præcāti dedisset i ægipto uestimētū:susa ascēdit:sedēsq; in ue-
stibulo rege:ait se eū esse qui de rege sit benemeritus.Hæc audiens ianitor regi nuncia-
uit.Ad quē admirabundus rex.Et quis est inquit græcoꝝ qui in me beneficus extite-
tit.Cui ego reuerentiam debeā̄ recēs regno potitus.Nec dū multi aut nulli eoꝝ ad nos
ascenderunt.Nec ullo græcoꝝ quicq̄ ut sic dicā opus habeo.Tn̄ hominem introducite
ut sciam quid hæc dicēdo uult sibi:Vbi a ianitore introductus est Syloson ac status in
medio:interrogatur ab interpretibus quisnā esset:aut quo facto beneficus in regē ex-
titisset.Ipse tem oēm gestam circa amiculū refert.seseq; illū eē qui id donasset.Ad hæc
respōdens darius.O inquit uiroꝝ generosissime tu ne ille es qui mihi nullam dū potē- Darius
tiam habenti donasti ea q̄uis parua tamen perinde grata.ac si nūc aliquid magnū acci- ad sylo-
perem.Q ua de re īmenso teauro argentoq; remunerabor.ut nūq̄ pœniteat te liberalē sontem
in darium hystaspis extitisse.Cui syloson mihi inquit rex neq; auꝝ neq; argentū dede-
tis:sed patriā meam samū ubi eā liberaueris:quam nunc post necē fratris mei polycra-
tis ab Oroete interfecti occupat seruus noster.hanc mihi donato citra cædē atq; direpti
onem.His darius auditis misit exercitū duce Otane uno e septē uiris iusso ut quæ Sylo Otanes
son rogasset:ea effecta redderet.Otanes ad mare descendens cōtrahebat exercitum. at
sami imperiū optinebat Mæandrius Mæandrii acceptū a Polycrate:ut illud procuraret Mæādri-
Cui iustissimo uirorum uolenti esse non licuit:Nam ubi de policratis interitu allatus ē us
nuncius:ante omnia Ioui liberatori statuit aram:cique phanum in circuitu designa-
uit:& quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit aduocata Q uod
omnium ciuium contione ita uerba fecit. Mihi sceptrum atque omnis potentia reprahē-
Policratis ut uos etiam nostis demandata fuit:in meo quoque arbitrio situm est uo dis ne fa-
bis dominari / Sed quod in uicino reprahendo:id ipse quoad potero non faciam. cito

Nā neq; polycrates placebat mihi in uiros sibiipsi pares dominatum hñs:neq; alius qsꝑ
piam talia faciens. Et polycrates quidē fatū suum expleuit. Ego āt deposito ī mediū do
minatu iuris æquabilitatē suadeo:postulās iure optimo mihiipsi hoc honoris tantū mo
do ut e pecunia policratis sex demū talenta peculiariter mihi cædāt. Et præterea iouis li
beratoris(cui ego tēplum extruxi)sacerdotiū tā meis in ꝑpetuum liberis:ꝗ mihi qui
libertatē uobis restitui. Hæc mæādrius a samiis postulabat. Tūc eoꝝ quidā surgēs. Tu
uero inquit indignus es qui nobis īperes:tu qui malus extitisti ac funestus:sed dignus
Telesarchus potius qui pecuniaꝝ ꝙs interuertisti rōnes reddas. Hæc Telesarchus ita.n.uocabatˀ di
xit:q; terciues erat exptæ uirtutis. Quæ mæādrus ī aīum accipiēs reputāsq; fore ut si
Mæādrius dñatum ipse depōeret.alius quispiā in eius locū tyrānꝫ cōstitueretˀ.ñ deponēdū sibi do
minatum statuit:sed in arcē regressus accitū unūquēq; eoꝝ tāꝗ rōnem pecuniaꝝ reddi
turus cōpræhēdit:alligauitq; post hæc dum hi in uinculis sunt Mæādrius morbo corri
Lycaretus pitur:quē decessuꝝ credēs frater suus noīe Lycaretus quo facilius sami reꝝ potiretur:
oēs uinctos interemit. Neq;.n.uidebantur uelle liberi esse. Igitur ubi samū tenuere ꝑsæ
Syloson samū repetit Sylosōtem reducētes:nemo aduersus eos manū leuauit. Atq; hi qui cōtrariæ Meādrio
factionis erāt.deditionē se facere uelle dixerunt:quin ipse mæādrius ex insula discedere.
Approbāte hæc Otanæ atq; inito fœdere eminētissimi quiq; ꝑsaꝝ positis sellis e regiōe
Charileus arcis sedebant. Erat Mæandrio germanus uecordiusculus nomine Charileus, qui ꝙ de
linquere solebat in superterraneo loco erat alligatus. Hic cum audisset quæ agebantur
& per specum suspiciens uidisset persas quiete sedentes uociferando dicebat uelle se in
colloquium uenire Mæandrii. Eum audiens mæandrius iussit solutū ad se adduci. Vbi
adductus est confestim conuiciando maledicendoq; illi suadebat ut impetum daret in
persas. Hæc inquiens. Ne tuo deterrime uiroꝝ qui sum tuus frater:quiq; nihil uinculis
dignū peccaui in superteraneo carcere alligādum putasti. persas āt quos cernis te ad ori
entes:atq; extorrē facientes ultum ire nō audes tam faciles tibi ad capiēdū. Quos si tu
reformidas præbe mihi auxiliares tuos:ut istos ob suū huc aduentum ulciscar:paratus
teipsum ex insula dimittere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit ꝗ
tum ego sentio:nō quia eo insipientiæ uenisset ut putaret suas uires regiis superiores es
se:sed quia inuidens sylosonti si ciuitatē & integrā & sine laborē esset accepturus malue
rit res samias debilitati ꝑsis irritatis:atq; ita trad probe intelligens persas prius iniuria la
cessitos sæuituros esse in samios & sibi tutū ex insula excessum eē:qñcunq; uellet. Fode
rat enim sibi occultum cuniculū ex arce ferētē ad mare. Itaq; ipse quidem Mæandrius e
samo ꝓfectus ē. Charileus āt armatis cūctis auxiliariis:patefactisq; portis egreditur in ꝑ
sas nihil tale expectantes:sed oīa pacata existimantes. In his persas qui sellas attulerant:
& plurimi momēti erant:dato impetu auxiliarii grassabantur. Dū hæc isti agunt cæte
Otanes ræ ꝑsaꝝ copiæ auxilio ueniūt. A ꝗbus repulsi auxiliarii:rursus ī arcē se recipiūt. Otanes
īperator cernens tātā cladē accepisse ꝑsas:& si memor erat præceptorum Darii dū ipm
mittebat ne quē samioꝝ aut occideret:aut caperet:sed īsulā īmunem malorum Sylo
sonti traderet:tñ hoꝝ præceptoꝝ oblitus ē:iussitq; milites:ut quēq; samiū adipiscerē
tur occidere uiꝝ pariter & pueꝝ. Tunc pars copiaꝝ arcē obsidebat:pars obuiū quēq; si
ne discrimine trucidabat ī delubris ꝗ extra delubra. Mæandrius e samo profugiens la
cedæmonē nauigauit. Eo ubi peruenit habēs ꝗ in discessu exportauerat:dat negociū
Cleomenes famulis ut pocula argentea:& aurea proponant.dum illi ea promunt interea ipse cleo
menem Anaxandridæ filium spartæ regem colloquēdo deducit ad ædes suas. Cleome

nes ubi pocula ĩspexit: præ admiratiõe attõitus erat: Meãdrius cũ iubere q̃cũq; liberet
illinc asportaret. Idq; cũ ẽt atq; ẽt Meãdrius diceret: tñ Cleomenes uiro℞ iustissim⁹ ex
titit: q ea q̃ sibi donabãtur recipiẽda ñ putauit: sed cũ sensit eadẽ nõnullis ciuiũ Mæan
driũ clargiri quo m͛ puniri d̃beret excogitauit. Aditis. n. ephoris hoc ẽ tribunis plebis
ait satius eẽ spartæ hospitẽ samiũ e pelopõneso ablegari: ne quẽ spartano℞ aut ipsũ aut
aliũ quẽpiã p̃suadeat fieri malũ. Illi cleomeni obsequentes Mæãdriũ ablegarunt. p̃sæ Samos
ubi deripuere samũ: Sylosõti tradiderũt uiris desolatã. Interiecto tñ t͞pe Otanes impe Sylosonti tradi-
rator frequẽtẽ ĩcolis efficit e uisiõe p q̃etẽ morbo correptus: quo laborauit circa pudẽ tur
da. Dũ samũ nauticus p̃ficiscitur exercitus: iterea babylõii rebellauerũt reb⁹ probe ad-
modũ cõparatis. Nã q̃diu magis ĩperauit: & septẽ cõiurati rẽ agrediũtur p hoc oẽ t͞ps &
p occasionẽ re℞ turbata℞ se ad ferẽdã obsidionẽ ĩstruxerũt: & ĩ his a paradis usq; latue
runt. Ve℞ ubi e p̃fesso desciuerũt: hæc sibi faciẽda statuerũt. Matres expellũt mulie℞ Babyloniæ mu-
unã q̃ sibi q̃sq; uoluit e domesticis delegit: & hãc ad panẽ sibi faciendũ. Cæteras in unũ lieres strã-
cõtractas strãgulãt: hoc ieccirco faciẽtes: ne rẽ frumẽtariã ipso℞ illæ absumerẽt. His re- gulatæ
bus cognitis. Darius aduersus eos cõtractis oĩbus copiis cõtendit. Et postq̃ p̃uenit: ur
bẽ obsidiõe cĩgit. Sed illi nihili pẽdere obsidionẽ. Nã cõscensis p̃pugnaculis tripudiare
p̃braq; ĩgerere Dario atq; exercitui: quo℞ quidã ita inq̃t. Q uid istic desidetis p̃sæ: qui
potius abscedítis: Tũc expugnaturi nos cũ peperit mulæ. Hoc q̃dã babylõio℞ dicebat
credẽs nunq̃ pere mulã. Anno ac septẽ mensib⁹ ĩ obsidiõe cõsũptis. iam Dariũ atq; uni
uersũ exercitũ tedere q babylõios expugnare ñ posset: & si aduersus illos oĩa machina
mẽta atq; oẽs ĩsidias exptũ eẽ alias: tũ illas q̃bus eosdẽ cyrus expugnauit. Oĩa hæc fru
stra fuerũt: q̃a babylõii uehementer excubiis ĩcũbebãt: sed cũ nesciq̃dẽ capi possẽt: ui-
cessiõ q̃ circũualati sũt mẽse Zopyto megabyrsi filio unius e septẽ q magũ sustulerunt Zopyro
hoc cõtigit portẽtũ ut q̃dã mula℞ eius q̃ frumentũ subuectabãt pareret. Q d ei renun Mulæ par-
ciatũ cũ ñ crederet: ip̃e foetũ ĩspicer̃ uoluit. Eo uiso uetuit seruos cuipiã rẽ apir̃ reputãs tus
illius babylõii uerba q̃ inter initia dixisset. postq̃ mulæ perẽt: fore ut muri expugnarẽt.
Ex hac fama Zopyro uisa ẽ expugnabilis babylon. Diuĩo. n. nũine & illũ locutũ: & suã
mulã eẽ enixã. Igitur ubi uisũ ẽ fatale eẽ iã babylonẽ capi adiẽs Dariũ sciscitatus est nun
quid p̃q̃ magnificaret expugnar̃ babilonẽ. Audiẽs p̃q̃ magni ab illo fieri alius cõsultat
quo mõ ipse foret urbis expugnator: & suũ hoc opus. (Bñficia. n. apd̃ p̃sas p̃multũ ad
ĩcremẽta hono℞ cõsequẽda ualẽt). Eoq; nẽmi expromẽs se suffecturũ rei faciẽdæ si se beneficia
ipsũ cũ mutilasset ad hostes trãsfugeret: sese deformissĩa mutilatiõe affecit p̃rsus id mi Zopyro
nimi faceret. Q uippe nares sibi p̃cidit: auriculasq;: comã deformiter circũtodit: plagas se lacerat
ĩposuit. Atq; ita ad dariũ prexit. Q uẽ ille ĩtuẽs uiru℞. s. spectatissimũ sic trũcatũ adeo gra
uiter tulit: ut exiliẽs e solio exclamauit ĩterrogãdo q̃s eũ ob q̃d facin⁹ mutilasset. Ad eũ
r̃ñdẽs Zopyrus. Nẽo inq̃t rex p̃ter te: cuius tãta potẽtia ẽ ita me potuisset afficer̃: neq;
alienus q̃spiã hoc mihi fecit: sed ipse ego q̃ ĩdigno aĩo fero assyrios p̃sis illuder̃: Cui rex
o uiro℞ miserrĩe ĩquit turpissimo facto pulcherrimũ nomẽ ĩposuisti ĩquiẽs p̃pter eos
q obsident̃ temetipsũ ĩdigne lacerasse. Nũquid o demens mutilato p̃tinus hostes dedi
tionẽ facient: Q uid in teipsũ laniãdo sensus amisisti. Ad eũ Zopyrus si inquit tecũ cõ
municassem q̃ erã facturus: tu me ñ p̃misisses. Nũc memet ego adhibens ĩ cõsiliũ id fe
ci. Itaq; iã babylonẽ capiẽus nisi tu tuis pees. Ego enĩ ita utisum ad muros ut trãsfuga
fugiã: dicãq; ad illos me hæc abs te eẽ passũ: & (ut opinor) ex hoc corporis habitu fi
dẽ eis faciens cõsequar exercitus præfecturã. At tu decimo die q̃ muros fuero ĩgressus

mille milites ex eo genere cuiꝯ amissiōe nihil admodū dāni fiat colloca aduersus portā
ꝗ uocatur Semirāidis. Rursus īteriectis septē diebꝯ colloca duo milia ad portas: ꝗ dicū
tur Ninoꝝ: atq̃ tertio uiginti diebꝯ īteriectis e regiōe portaꝝ ꝗ dicūt caldæoꝝ alios sta
tue nūero ꝗtuor milia. Dū neq̃ priores: neq̃ posteriores habeāt quo se dfēdāt: ꝑter gla
dios: hæc tātū sinas eos hr̄e. Post diē uicesimū reliquas copias iube recta muros undiq̃
subire. Veꝝ ad portas ꝗ belides: ac cissie uocātur: ꝑsas mihi statuito. Et. n. ut ego sētio
babilōii mihi ꝗ magna opa ediderit cōmittēt cū alia: tū uero portaꝝ claues. Illinc mihi
atq̃ ꝑsis curæ erit: opā nauare. Hæc ubi mādauit ad muros ꝓcessit: subinde respectās tāꝗ
uere ꝓfuga. Eo cōspecto q̄ ī turribus ad id dispositi erāt deorsū decurrerūt & alterā por
tā aliꝗtulū reclinātes sciscitabātur quisnā eēt & cuius rei īdigēs uēiret. Cumq̃ hic dixisse

Zopirꝯ tråsfugit ad babylonios zopyꝝ eē: & ad se illos trāsfugere: eū ad babilonioꝝ magistratus deduxerūt. Añ quos ubi
stetit zopirus cōditionē suā miserabatur referens a dario se passū q̄ a semetipso passus
eēt: idq̃ ob eā cām ꝙ suasisset illi discedere cum exercitu quoniā nulla uia ondītur urbis
expugnāde At nūc īqt ad uos uēio babilōii futurus uobis in maxīo bono: Dario āt &
copiis eius maxīo malo neq̃. n. ꝙ ita me mutilauit feret īpune: cū habeā exploratos oēs
cōsilioꝝ eius exitus. Hæc zopirus cōmemorabat. Quē babilōii utiq̃ uiꝝ apd̄ ꝑsas spe
ctatissimū cernētes naribꝯ atq̃ auribꝯ priuatum uibicibꝯ ac sāguie cōspsū: sperātes oīo
uere loqui & ad ipsos uēire socium: īducti sūt ad ꝑmittēda ei ꝗcūq̃ postulasset. Iste po
stulauit copias militū: ꝗs ut accepit: ꝑfecit ea ꝗ cū dario cōposuerat. siquidē decimo die
eductis babilōioꝝ copiis mille dariāos: quos collocari prīos mādaret circūuentos truci
dauit. Eū babilōii aduertētes cōsentāea uerbis facta ꝓstare: maiorē ī modū lætabantur
parati oī īre hoī parere. Iste rursus interiectis diebꝯ: de quibꝯ erat cōuētū cū delectis ba
bylōioꝝ egressus duo milia darianoꝝ miliū īterfecit. Babylōii cernētes hoc alteꝝ opꝯ
nihil aliud ꝗ zopyꝝ in ore habere cū laudibus tollere. Hic rursus cōstitutis diebꝯ super
sedens ad ꝓdictū locū copias educit: circunuētaq̃ ꝗtuor milia occidit. Quo tertio ope
edito Zopyrus apd̄ babilōios erat: ut & dux exercitus: & muroꝝ custos declararetur.
Vbi uero e cōposito darius copias undiq̃ muris admouit: ibi zopirus oēm dolum pa

Babylon capitur a dario tefecit. Nā cū babilōii cōscēsis muris copias darii adorientes arcerēt: ꝑse aptis cissiis ac
bellidibꝯ portis ꝑsas in urbē introduxit. Quod factū ꝗ babilōioꝝ uidebāt: hi ī puluinar
Iouis beli cōfugerūt. Qui nō uidebāt: hi in suo ꝗsq̃ loco ꝑmāserūt: dōec & ipsi se ꝓditos
ītellexerūt: ita babilō iteꝝ capta ē. Qua potius darius muros eius circūcidit: & portas
oēs amolitus est. Quoꝝ neutꝝ cirus fecerat prius eidē a se captæ. Babylōioꝝ quoq̃
ꝓceꝝ tria milia patibulis affixit data cæteris uenia urbē īcolēdi. Atq̃ ut idē uxores hē
rēt unde sucresceret soboles ꝓuidit. Nā fœmīas babilōi C ut supius demōstratū ē ꝯ rei
frumētariæ cōsulētes strāgulauerāt. Itaq̃ darius uicinis undiq̃ populis negociū dedit:
ut feminas babilōe repsentarēt ꝓ iniūcto ꝗsq̃ nūero. In sūma igit̄ qnqꝗgita milia fœmi
naꝝ cōuenerūt. Ex quibus qui sūt babilōii originē duxerūt. Darii iudicio nēo ꝑsaꝝ zo
piꝝ ꝓstātia facta supgressus est: neq̃ coꝝ ꝗ prius: neq̃ coꝝ ꝗ posterius extiterunt ꝑter

Cyri lauſ unū cyꝝ: cui nullus unꝗ ꝑsaꝝ se dignū ꝗ illi cōparetur existimauit. Fertur q̃ darius hoc
dictū sepenumero usurpasse ꝓoptatuꝝ se zopiꝝ nihil eē cladis passū ꝗ uigīti sibi babi
lonis ultra illā ꝗ hēret acquiri. Eū tñ egregie remuneratus ē cū dādo quot ānis ꝗ apd̄

Megabyzus ꝑsas sūt honorifiēctissima: atq̃ alia ꝑmulta: tū tradita babilōe īmuni quo ad uiueret in
peculiarē portionē. Huius zopiri filius fuit megabizus: q̄ dux exercitꝯ extitit ī ægipto

Zopyrꝯ aduersus athenīēses: & socios. Atq̃ huius megabyzi filius Zopyrus ille qui athenīēses

Herodoti Halicarnasei Historiarum Liber Quartus: qui inscribitur Melpomene.

P

Ost babylonis expugnationẽ Darius aduersus scytas fecit expeditio
nẽ. Nã cum floreret uiris asia: & magno pecuniæ ꝓuentu cupido īcesſ
sit ei scytas ulciscẽdi quippe qui priores iniuriã ītulissẽt ingressi me-
diã: & his qui occurerant ꝑlio uictis. Ereni scythæ (queãdmodum
supius a me dictum ẽ) duodetrigĩta ãnos supiori asiæ ĩpitauerunt.
Siquidẽ persequentes gentem cimeriã ĩgressi asiã abrogarunt ĩterio
medos: qui añ ipsorum aduentũ asiã obtinuerãt. Scythas cum octo & uigĩti ãnos pegre
abfuissent: in pĩam reuertẽtes excepit ñ minor q̃ medicus fuerat labor. Offenderunt
.n. ñ exiguũ exercitum cõtra ipsos uẽientẽ. Vxores nãq; eorum diuturna uirorum absẽtia ad
seruos accesserãt uisu orbatos. Orbãt ãt scythæ seruos oẽs lactis grã: qđ potãt: ita id fa
cientes sufflatoria ossea fistulis simillia sumuntur: eaq; genitalibus equarum ĩposita ore ĩ
flãtur. Hoc aliis faciẽtibus: alii eq̃s emũgũt. hoc iõ se facere aiũt q uenæ equarum sufflata
ĩplent: & mãmæ descẽdũt. Posteaq̃ emulxere lac: ĩ cõcaua uasa lignea diffũdũt. His cir- Caput lactis
cũpositi cæci: lac agitãt. Cuius (qđ sũmum ẽ) delibatur: ꝑciosiusq; hẽtur: uilius ãt qđ
subsedit. Huius rei grã scithæ quẽcunq; capiunt: uisu orbãt. Nõ.n. agricolatores sũt sed Sũmũ lactis
pastores. Ex his igitur seruis ac mulieribus scitharum ꝓgenita est iuuentus: quæ suorum
nataliũ cõditione cognita obuiã prexit his q reuertabantur a medis. Et primum regio
nẽ intersepsit ducta lacta fossa: quæ a tauricis mõtibus pertingebat ad mæotim paludẽ Meoti palus maxima
omnium maximam Deiñ in his consistens scithis introire conãtibus repugnabat. Sæ
pe cõmissa pugna: cum nihil tñ scithæ proficerẽt: Quidam ex eis inquit. Quidnam Scythæ
rei facimus uiri scithæ cum nostris ipsorum seruis dimicantes: qui & cũ interficimur: ipsi
pauciores efficimur: & illos interficiendo paucioribꝰ deĩceps ĩperabimus. Mihi uidẽ
hastis arcubusque omissis sumenda flagella: quibus uerberamus: & ad illos propius
eundum. Nam quoad uident nos arma hñtes arbitrantur se similes nobis atq; e simili
bus esse: ubi nos pro armis uerbera tenentes uiderint: tunc se nostros seruos esse intel
ligentes: atq; id agnoscentes non perstabunt. Hoc scitæ cum audissent ita sibi facien-
dum putauerunt. Qua ex re perculsi illi pugnæ immemores fugam capesserunt. Ita
scitæ imperio sunt asiæ potiti: & rursus a medis eiecti ad terram suam hunc in modum
reuersi. Hæc de causa Darius ulciscendi cupidus comparauit exercitum. Scithæ gen-
tem suam omniũ nouissimam esse aiunt: idq; hoc modo extitisse. Virum quendã in hæc Targitaus
terra cum deseras esset primum fuisse nomine Targitaum: & eius parẽtes qđ tamen
mihi nõ probatur Iouem: Borysthenisq; fluuii filiã. Tali genere ortũ aiunt Targitaũ
eiusq; tris liberos fuisse Nitoxain: Arpoxain: & nouissimum Colaxain. His regnãtibꝰ
demissa cælitus in scithicã regionem ex auro facta aratrum cum iugo securrim phialam:
Quæ cũ primus omniũ ĩspexisset natu maximus accessisse: & itidẽ animo illa sumen
di: se deo accedente aurum arsisse. Hoc digressum secundum accessisse: & itidẽ aurũ ar-
sisse. Ambobus ab ardendi auro sũmotis: tertio loco cũ minimus natu accederet aurũ Aucatæ
fuisse extinctum: & ab illo domum portatũ. Eaq; re maiores fratres aĩaduersa totum Catiari
regnum ad minimum detulisset. Et a Nitoxai quidem ꝓgenitos eẽ eos scithas quorum Trapii
genus auchatæ appellant. Ab aproxai uero qui medius fuit: eos qui catiari. & trapii no Paralatæ
minantur. A minimo autem natu reges qui paralatæ uocãtur & omnibus nomen eẽ Scolotis
Scolotis regis cognomen: Sed scytas græci appellauere. Hũc ĩ modũ se extitisse scytæ Scythæ

memorant: & ex quo extiterũt a primo rege Targitao: usq ad Darii aduersus ipsos trã-
sitũ annos omnino mille ñ amplius fuisse. Aurum uero illud sacrum ĩ primis custodi-
ri a regibus placariq maioribꝰ hostiis: & adiri quot ãnis solẽniter: & q auꝶ sacꝶ habet
die festo dormire sub dio: & cũ nunq̃ pamare: & ob id dari ipsi tantũ soli q̃tum uno die
uectus equo pagrat potest: & cum regio sit ingẽs colaxain constituisse trifarium filiis
suis regnum. Vnum qdẽ (q maxia portio est) ubi auꝶ asseruatur: Superiora ãt ad uẽ
tũ aquilonẽ uergentia. Vltra q̃ regionẽ nulli incolere possint: neq pspicere neq trãsire
ppter interfusas pẽnas. Pẽnis. n. tum terrã: tũ acrẽ oppletum eẽ: & has pfæpire usum
Hæc scytæ de seipsis pariter hac de regiõe supiore narrãt. Sed græci qui põtũ incolunt:
ad hunc modum Herculẽ Geriõis uaccas agẽtem in hãc puenisse terrã q̃ deserta esset:
Erythrea q̃ nunc sithæ incolũt. Gerionẽ ãt habitasse extra põtum in terrã q̃ græci insulã erytreã
insula cõtra gades. q̃ sunt extra colũnas Herculis in oceano. Oceanum uero ab ortu Solis in
Gades cipientẽ circunfluere terrã uerbis qdẽ affirmãt: sed re tñ nõ demõstrãt. Illinc Herculẽ
Oceanus cũ ad regionẽ: q̃ nunc scitica uocatur uẽisset subtracta sibi pelle leõis obdormisse. Dep
henderat. n. cũ uehemẽs pluuia & gelu: & dum dormit iterea eq̃s eius a curru pascẽtes
diuina q̃dam sorte amotas ñ cõparuisse. Eas exprectus cum indagaret omnẽ regiõem
Hylæa collustrãs tandẽ in terrã: q̃ dicitur hylæa deuẽisse: ibiq ĩ antro q̃dã ĩuenisse uirginẽ ãci
pitis naturæ humanæ ac serpẽtinæ. Supne qdẽ femoꝶ tenus fœminã. Inferius ãt ui-
perã Eã cõspicatũ Herculẽ atq admiratum interrogasse nuncubi suas eq̃s errabundas
uidisset: illãq respõdisse se quidẽ illas hẽre: sed ñ prius redituram ei q̃ cũ ipsa coiisset. Her-
Fœmina culẽ sub ea mercede cũ fœmina cõcubuisse. Sed cũ illa differret reddere eq̃s cupida diu
cum ui- tissime cũ hercule cõcumbẽdi: & hic cuperet receptis eq̃s abire ad postremũ illis redditis
pera mulierẽ dixisse. Has ego tibi eq̃s q̃ huc uenerãt seruaui: Tu eaꝶ seruataꝶ pcium mihi
psoluisti. Cõcepi. n. ex te filios tris: qui ubi adoleuerit: expone quid facere debeã nunqd
hic hẽre domiciliũ. (Nã ipsa huiꝰ regiõis ĩperiũ teneo:) an ad te mitti. Hæc pcõtatæ
respõdisse posteaq̃ eos ĩ uirilẽ ætatẽ adoleuisse uideris: si ita facies ñ deliques. Q uẽ ani
maduerteris eoꝶ hũc arcũ ita tẽdentẽ: & hoc balteo ita peinctum: eũ tu regiõis huius
ĩcolam effice. Q ui ãt his opibus q̃ mando ñ erit par: eum hinc ablegabis. Hæc exequẽ
do & ipsa lætaberis: & pceptis meis obtẽperaueris. Atq ita locutũ herculẽ tetẽdisse al-
Herculis teꝶ arcum (duos. n. gestabat) & balteũ pmõstrasse, atq utrũq mulieri tradidisse at-
arcus cũ & balteum: q balteus ĩ cõmissura hẽret aureã phialã: & his donatis abiisse. Illã pue
ris natis nomina ĩposuisse: uni agatyrso: sequẽti Gelono: nouissimo Scytæ. Et cum ĩ ui
rilem ætatẽ adoleuerũt eandẽ mandatoꝶ memorẽ illa pegisse: & duos quidẽ filioꝶ aga
tirsum ac gelonum qui pposito certamini ñ suffecissent: a matre ablegatos e regiõe ex
Agatyrsus cessisse. Scytam uero qui rem cõplesset ibidẽ remansisse: & ab hoc rege pgeneratos deĩ
ceps reges scytaꝶ: eoq ab illa phiala scytas ad hanc usq ætatẽ phialas ĩ balteis ferre: &
Gelonus id solum scytæ matrem excogitasse hæc græci qui habitant ĩ põto referunt. Fertur &
Scytha alius sermo ita hñs: cui ipse pcipue assentior. Scytas pecuarios q ĩ asia ĩcolũt cũ a massa
getis bello uexarentur: araxe trãsmisso ĩ cimmeriã abisse. Nã regio q̃ nunc scytæ ĩcolũt
Cimerii ea fertur olim fuisse cimmerioꝶ. Sed inuadẽtibus scytis cimmerios cũ deliberarẽt: ut
quia magno inuaderẽtur exercitu ĩ sententia discrepasse hinc reges inde plæbẽ: utraq
quidẽ ualida: sed regũ meliore. Nã populus sentiebat abstinendũ bello: nec oportere
cum multis adire piculum. Reges ãt pro regiõe cum ĩuasoribus dimicandum. Ita cum
neutris alteri obtemperare uellent: & populares censerent sine prælio, demigrandum

tradita suasoribꝫ regiõe teges ĩ sua potius patria occũbendũ nec una cũ plæbe fugiẽdũ
reputãtes qđ bõa habuissẽt: & qđ mala euidẽtia habituri eẽnt patria ꝓfugi. hæc illis e
diuerso sentiẽtibꝫ iter se decretasse utrosq; nũero pes: & oẽs q mutuis ĩctibꝫ cõcidissẽt
fuisse a plæbe cimerioꝝ sepultos ad flumẽ tyrẽ: quoꝝ adhuc sepulcꝝ extat. His hũatis Tyre
cæteri e regiõe migrarunt: q̃ desertã supueniẽtes scytæ occupauere: extãtq; adhuc ĩ sci
thia tũ muri cimerii: tũ portoria cimeria: tũ loco q̃dã nomẽ cimerio: tũ bosporꝫ q cime Cimerii
rius appellat. Cõstat ãt cimerios ĩ asiã fugisse scitas ꝗ cherõnesum cõdiderũt: ubi nũc
sinope græca urbs sita ẽ. Apparet ẽt scitas in ꝓsequẽdis mediã ĩtrasse uia aberrãtes. Nã
cimerii q̃dẽ fugiẽtes iter sẽp scđm marẽ tenebãt scitæ ãt eos ad dexterã caucasũ hñtes ĩse
q̃batur ĩgressi mediã itinerẽ mediterrãca cõuerso: Alia quoq; fert cõis græcoꝝ barbaro
rũq; narratio. Aristeus q̃dã ꝓcõnesius uersificator Calistrobii filius mẽorat se Phœbo aristeus
ĩstinctũ uenisse ad issedõas: & supra hos ĩcolere arimaspos uiros unoculos: & itẽ supra
hos eẽ gripas: q auꝝ asseruẽt: hac sup hos eẽ hyphoreos. i. sup aquilõares ad mare ptin
gentes hos ãt oẽs ꝑter hyphoreos arimaspis auctoribus assidue finitimis bellũ inferre arimaspi
& ab ariãspis extermĩari issedões: ab issedõibꝫ scytas a scytis uexatos cimerios: q ad au Hyper-
strale mare ĩcolebãt: regionẽ relinq̃re. Itaq; ne aristeo q̃dẽ cũ scytis de ea regiõe cõsentit borei
q̃ũ fuerit qui hæc retulit dictũ ẽ a me: Dicetur itẽ q̃nã de eodẽ uiro ĩ ꝓcõneso & cyzi
co audierim. Aristeũ aiũt q nullo suæ ciuitatis eẽt ĩferior generẽ ĩgressũ ĩ ꝓcõneso fullo aristeus
nicã officinã decessisse: Fullonẽq; occlusa officina abisse denũciatũ rẽ ꝓpinq̃s defuncti
dissipatoq; iã p urbẽ rũore Aristeũ eẽ uita functũ supuenisse sermõi de hac re disputã-
tiũ quẽdã cyzicenũ ex urbe artacia ꝓfectũ q diceret sese fuisse cõgressũ cũ Aristeo apđ Artacia
cizicũ atq; collocutũ: id iste cõtendẽdo asseueraret ꝓpinquos mortui ad fulloniã ꝓsto urbs
fuisse hñtes q̃ ad efferẽdos hoĩes expediunt: Apta domo aristeũ nec uiuũ appuisse nec
mortuũ. septimoq; deinde ãno cũ in procõneso appuisset: eos uersus fecisse: qui nũc a gte
cis arimaspei uocãt: q̃bꝫ cõditis rursus euãuisse. Hoc istæ ciuitates cõmemorãt: qđ scio
cõgruisse cũ metapõtinis qui sũt in italia treceñtis & q̃draginta ãnis postq̃ iteꝝ euanuit
Aristeus quẽadmodũ cõiiciens & ĩ ꝓcõneso & apđ metapõtinos ĩueni. Metapontini
aiunt aristeũ cũ apđ ipsos aparuisset: iussisse arã appollinis extrui q̃ cognomẽ hẽret ari
stei ꝓcõnesii: & iuxta eã erigi statuã: ꝗ diceret apollinẽ ad eos solos ex italicis ĩ ipsoꝝ ter
rã uenisse: Illũ se affectãte: & qui nũc aristeꝫ eẽt eũ deũ affectatur: tũ eẽ coruũ: & hæc
locutũ e cõspectu abisse. Eoq; aiunt metapõtinis se delphos ad deũ misisse sciscitatũ qđ
nã illud hoĩs eẽt ꝓloq̃ũ: sibiq; iussisse pithiã ut dicto audiẽtes eẽnt: Melius. n. cum ipsis
actũ iri si perent: & hæc se admittentes ꝑfecisse: & nunc statua extat cognõie Aristei
iuxta arã ipsã apollinis in foro extructã circũstãtibꝫ utrinq; lauris. Hæc hactenus de ari
steo. Regiõis ãt de q̃ nos dicere instituerãus: q̃ nã sint ulteriora nẽo exploratũ hẽt. Ne
q. n. id ego ab aliquo audire potui: qui se diceret nosse qđ ipse uidisset. Ac ne aristeus q̃-
dẽ ipse (cuius pauloãte feci mẽtionẽ) Di his quos fecit uersibꝫ ait se ultra issedõas ꝓces-
sisse sed ulteriora fãdo sibi eẽ cognita: ꝗ issedões diceret ista cõmẽorare. Veꝝ nos quo
ad lõgissime rẽ ĩuestigare potuimus: oẽm referemus ab emporio borysthenitaꝝ. hoc
n. ex maritimis totius scytiæ: est maxĩe medium: primi incolunt callipidæ: qui sũt græ calipidæ
co scythæ: idest græcis facti scythæ: sup hos aliud gẽus coꝝ qui uocãt halizones: hoꝝ
utriq; cũ in cæteris seruãt ritũ scythaꝝ: tũ ĩ serẽdo atq; uescẽdo cepe: allio: lẽte: milio. su- halyzo-
pra halizões ĩcolunt scytæ aratores: qui nõ ad panem cõficiendũ ferunt triticũ: sed ad il nes.
lud torrendũ. supra hos ĩcolũt heuri: quoꝝ tractus qui ad aquilonem uergit quãtum heuri

nouissimus uastus est. atq; hæc q̄dē natiões iuxta flumē hypani colūt ad occidētalē par
Hylæa tē borysthenis. Ver𝔷 trāsmisso boristhene a mari in primis est hylæa. Dehīc habitant
scitæ agricolæ: quos græci qui sub hipane icolunt boristenitas appellāt. Ipsi uero se ol
biopolitas. Hi igitur agricolatores scitæ colunt eū q̄dē tractū qui uergit ad aurorā triū
pāticapes dier𝔷 itinere ptingentes ad flumē noīe panticapē: Eū uero q̄ ad uētū aquilonē undecī
dier𝔷 nauigatiōe boristenē uersus. Nā tractus qui ulterior est in multū sane spatii deser
tus est. Vltra q̄ solitudinē androphagi habitāt: idest uiro𝔷 carne uescētes: separata na
Andro phagi tio: at nequaq̄ scitica: & supra hos uastaiā ꝑculdubio oīa: nec ulla gēs q̄tū nos scimus.
At hor𝔷 scitar𝔷 qui agricolæ sūt plagā q̄ ad aurorā uergit trāsmisso flumīe pāticape no
Nomades mades. i. pecuarii scitæ icolunt neq; serentes quicq̄ neq; arātes. Nuda arboribus est oīs
hæc plagā ꝑter hilæam. Nōades isti incolunt tractum q̄tuordecī dier𝔷 lōgitudīs aurorā
Gerrus uersus ad gerrum usq; flumē Trans gerrū āt sunt ea q̄ uocantur regia: & scitæ optimi
pariter & plurimi: & qui suos seruos eē cæteros scitas arbitrātur a meridie quidē ad tau
ricā regionē ptingentes ab aurora uero ad fossā q̄ dixerūt illi qui e græcis geniti fuerāt
Cremii & ad emporiū paludis meotidis; q̄d uocatur cremnnidē ꝑrupta. Quor𝔷 ꝑs ad flumē
tanaī porrigitur: Quæ supiora sunt ad uentū aquilonē scithar𝔷 regionum ea incolunt
meláchleni melanchlæni. alia non scitica gens & supra melanchlænos paludes sunt: & deserta ho
minibus regio q̄tum nos scimus: Trans flumen āt tanaī nō est regio scytica sed ptima
Laxii laxior𝔷 sautomatar𝔷: qui a secessu meotido paludis incipiente incolunt tractū qui spe
ctat aquilonē itinere dier𝔷 quindecim uacuum ꝑrsus arboribus tā agrestibus q̄ fructi
Budini feris: Supra hos habitant q̄ secunda portio est budini terrā colentes totam oī arbor𝔷
genere frequētem. Supra budinos ad aquilonem statim excipit solitudo octo dier𝔷 iti
neris. Post hanc solitudinem declinando potius ad uentū subsolatum incolunt thyssa
Thyssagetæ getæ natio copiosa: & propria. & e uenatu uictitās: His cōtigui: & in eisdē habitātes
Lyrcæ locis hi quibus nomen inditum est lyrcæ: & ipsi e uenatiōe uictitantes hunc in modū.
Consensis arboribus quæ p omnem regionem frequentes sunt insidiantur. Singulis
adest canis: & itē equus in uentrem cubare e doctus humilius subsidendi grā. Vbi qs
ab arbore feram uiderit: sagittaq; ꝑcusserit: cōsenso equo illam persequitur comitante
cane: Super hos q̄ uergit ad auroram incolunt alii scitæ: qui a regiis scytis deficientes:
ita in hunc locum peruenerunt: Ad hos usq; scitas omnis regio scitica est campestris:
Pōticum & spissi soli. Reliqua hinc lapidosa: atque salebrosa. Cuius regionis magno transmis
so spacio incolunt sub excelsor𝔷 montium radicibus hi homines qui ab ipso natali di
cuntur esse calui: mares pariter & fœminæ simis quoq; naribus: & ingenti mento pro
prio quodam oris sono sciticam gestantes uestem ex arboribus uictitantes. Cui gene
ri arbotis nomen est ponticū: magnitudo fere eadem quæ fico: fructus fabæ similis ia
starq; nucleum habens. Id ubi mite fuerit uestibus exprimunt: & q̄d ab eo crassum &
Acchy nigrum defluit nomine acchy. Id aut lingunt: aut lacte cōmixtum potant. Ex ipsius
quoque crassitudinis fæce massas ad eum componunt. Neq; enim multum est eis pe
corum utpote non studiosis rei pecuariæ: Sub arbore quisq; cubat per hyemem qui
dem ubi arborem pileo albo firmoq; cōtexerint: per æstatem uero sine hoc pileo. His
nēo mortalium iniuriā infert. Sacri. n. dicuntur esse: nihilq; martior𝔷 armor𝔷 possidēt
Idē finitimor𝔷 cōtrouersias dirimunt. Ad quos quisq; cōfugit: is a nemīe læditur. No
Argypæi mē eis est Agrippæi: ad hos usq; caluos ingens quoquo uersus ꝑspectus est regiōis &

gentiũ q in conspectu sunt ex boristhenis atq ex aliis põticis emporiis. Scytæ q ad hos
cõmeant p septẽ interpretes totidẽq linguas pueniunt. Hoꝝ tenus noticia reꝝ habet
q supra caluos est nemo p cõperto referre pt. Nã mõtes editi atq prærupti trãseunt:
transitũ interdicũt quos nemo transcẽdit. Isti tñ calui referũt q apud me fidẽ ñ hñt in-
coli montes ab hoĩbꝰ capripedibꝰ: quos ubi trãsieris eẽ alios q senos menses cõsopiant
qd ego in primis ñ admitto: sed tractũ illũ q ad aurorã caluis est ab issedonibꝰ habitari
sine ãbignitate cõpertũ ẽ. Ille uero superior q uergit ad aqlonẽ tã issedõibꝰ q caluis igno
tus est nisi qtenꝰ isti ipsi dñt. Issedones talibus moribus uti feruntur. Q uotiens pr̃ Issedões
alicui decessit: oẽs eius propiqui pecora adducũt: q ubi mactauerũt cõciderũtq: conci
dunt & mortuũ patrẽ illius a quo conuiuiũ accipiũtur: cõmixtisq oĩbus carnibꝰ conui
uiũ exhibẽt. Caput tñ defuncti denudatũ purgatũq inaurãt: eoq p simulacro utuntur
agentes illi quot ãnis maiores hostias cerimõiasq. Hæc filiꝰ patri facit queãdmodũ græ
ci natalicia. Dñr p̃terea & isti iusti eẽ: & ipsoꝝ uxores paresq fortes ac uiri. Hi & ipsi cogno
scuntur. Q d supra hoc est: ibi aiunt issedões esse hoĩes unoculos: & grypes auri custo
des. Hoc ab eis accepetũt scythæ: a scythis nos cæteri accipiẽtes ueꝝ putamus: ac scithi-
ce eos appellamus arimaspos. Nã arima scithæ unum uocant Spu uero oculũ. Oĩs aũt Arimaspi
quã dixi regio adeo infestatur hiberna sæuicia: ut octo mẽsibus tolerari ñ possit tale illic Arima .i. unum
gelu est. Sicubi aquam effundas: nõ facias ibi lutum: facies ãt si illic ignẽ accenderis. Ibi Spu .i. oculus
dẽ quoq mare glaciatur: & omnis cimerius bosporus super quã glaciẽ omnes qui intra
fossam incolunt scythæ exercitus ducunt: & plaustra agunt trans mare usq ad indos.
Ita uis hiberna octo mensibus perstat: quattuor tñ mensibus reliquis frigora illic sunt.
V bi etiam aliam: quam in cæteris regionibus conditionem habet hyems. Nam eũ tem
pus pluendi est nihil ibi quod sit ullius momenti pluit. Aestate pluere nõ cessat. Q ui
etiam tonitrua cum alibi: tunc id nulla existunt. æstas nubila est. Hieme si fiãt tonitrua
pro ostento habetur. Terræmotus in scythia si existat seu æstate seu hieme tanq prodi-
gũ admirantur. Eam uim hiemis equi perferũt muli asiniq neq incipientem quidẽ fe-
runt cum tamen alibi stantes in gelido equi labefiant: asini uero ac muli durent. Et hæc
mihi uidetur esse causa cur omnino comma bouino generi non succrescant astipulan-
te sententiæ meæ. Homeri carmine in odyssea: quod ita habet. Et libyen ubi sunt cor-
nuti protinus agni. quod recte dicitur in locis calidis mature cornua existere. Nam in
uehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua aut si oriuntur
uix oriuntur. In scithia itaq hoc propter frigora contingit. Q uo magis miror. CAb
initio enim oratio mea indagare instituit) cur in omni heleo agro muli nequeũt gigni:
cum neq locus sit frigidus. neq nulla alia causa appareat. Aiunt helienses ipsi ex impræ
catione quadam id sibi contigisse. Cunq tempus aduentat conceptus equarum se in
loca finitima illas educere. Ibi postq admiserint asinos: dum quæ conceperint: tunc rur-
sus eas reducere. De pennis autem quibus aiunt scythæ oppletum esse aerem: & iecir
co non posse prospici longius continentem: nec ulterius transiri. Hæc est mea sententia
q ultra eam regionem assidue ningit. & ut credibile est minus æstate quam hyeme.
Nam prout cuilibet eminus intuenti cadentem niuem copiosam liquet quod dico nix
pennis assimilis est: & propter hanc talem hiemem inhabitabilia sunt eius continẽtis
loca ad aquilonem spectãtia. Eoq opinor pẽnas niuem eẽ ĩterpretantes scythas ac cir-
cũiectas gentes ita loqui. Verum hæc quæ reperiuntur longissime dicta sunt. De hy-
perboreis autem hominibus neq scythæ quippiam: neq alii ulli illic incolentium me-

morant præter issedones ne ipsi qdē C ut mihi uī Ↄdicentes aliquid. Dicerent.n. & scy
thæ de hoc queādmodū de unoculis dīt. q̄q̄ & ab Hesiodo de hipboreis mētio fit: qn
ēt ab homero in ephigonis: si tñ Homerus re uera fecit hos uersus: sed multo pluria d̄
his delii memorant sacra alligata in triticea stipula ex hiperboreis delta uenisse ad scytas
A scitis deinceps finitimos accepisse: gradatīq̄ p singulos ad occasū usq̄: atq̄ illinc meri
diē uersus dimissa a primis græcoꝝ dodonæis esse accepta: & ab his descendisse ad meli
ensem sinū: puasisseq̄ in euboiā: & oppidatī usq̄ ad caristū: & illinc reliq̄sse andꝝ. Cary
stios.n.eē qui in tenū portarīt: tenios uero in delū. atq̄ ita hæc sacra in delū aiunt puēis
Hyperborei — se. Sed primū hipboreis misisse duas puellas: q ferrēt hæc sacra: q̄s delii aiūt hyperochā
& Laodicē: & cū his tutelæ gratia qnq̄ e suis popularib᷒ qui eas deducerēt nūc pphere
Deliæ puellæ sacræ — es uocatos in delo ubi ī magno honore habent. Et cū isti ab hiperboreis missi rursus ñ
redirēt indigne ipsos hiperboreas tulisse: si eos quos assidue mitterēt ñ reciperēt. Ita mi
Hyperocha — sisse q ferrent ad cōfines suos sacra in stipula tritici ligata: iuberētq̄ illos cōsiderate mit
tere ad aliā nationē. Atq̄ ita hæc gradatī missa aiūt deuenisse in delū. His ego sacris simi
Laodice. — le qdā fieri aīaduerti a fœminis thraiciis: atq̄ pæōiis: q̄ in sacrificādo regiæ diāæ ñ sine sti
pula triticea id faciūt: atq̄ ipse uidi eas faciētes. Cæteꝝ his uirginib᷒ hipboreis uita fun
ctis in delo parētant puellæ deliæ ac pueri tōdētis utriq̄ crinib᷒. quos puellæ quidē fuso
Arge — inuolutos supra mōumentū illaꝝ deponūt: pueri āt ad q̄dā herbā aplicātes & ipsi sepul
Opis — cro pponūt. Est āt monumētū intra artemisiū ad sinistram intrantib᷒ olea illi e supena
Olen — ta. Hoc honore ab incolis deli afficiunt hæ uirgīes. aiūt iidē argen & opi uirgines ex hi
Abaris — perboreis eorūdē hoīum ætatē in delū uenisse ēt priores hiperocha: & Laodice: & has
Hyperborei — quidē uenisse ad redēdū Lucinæ tributū p partu maturādo qđ instituerant. argē uero
& Opī una cū ipsis deis aduenisse: & honorib᷒ aliis añ illas fuisse donatas. ad eas.n.con
Hypernotii — gregari cœtū mulieꝝ q̄ himnū canant ab olene licio cōditū: In quo himno noīa arges:
& opis nuncupant. Deinde a deliis edoctos insulanos: & iones cœtus agere instituisse:
Oceanus — & nominatim argē & opim decātare. hic olē elicia pfect᷒: alios quoq̄ uetustos fecit hī
Terræ partes — nos qui cātantur in delo dū cinis: qui supra sepulcꝝ ē arges & opis dispergit sup infini
tā ægrotoꝝ turbā qui ad arā sunt. Est āt sepulcꝝ eaꝝ post artemisiū ad aurorā spectās
Persæ — pxime ceoꝝ cenaculū. hactenus de hiperboreis dictū sit. Nā de fabula abaris: q fert eē
rubrum mare — hiperboreꝫ nihil dico: qui sagitā dr̄ per uniuersam terrā circūtulisse nihil comedēs. Q d̄
si qui sunt hiperborei. i. super aquilōares: erunt & alii hipernotii. i. super australes: nā nē
Medi — pe rideo cum multos uideo iam descripsisse ambitum terræ nullū hñtes in exponendo
Sapires — sensum qui oceanum scribunt circunflueret terram tāq̄ tornū facta eēt orbiculatam &
Colchi — asiam faciētes europæ parē. Nam ego singulaꝝ magnitudinē breui patefaciam & q̄tæ
Phasis — sunt singula ad describendum: ubi persæ incolunt: id ad australe protenditur mare: qđ
Mariandicus sinus — dr̄ rub ꝝ. Super hos ad uentum aquilonem habitant medi super medos sapires: super
sapires colchi ad septentrionale pertingentes mare in quod influit flumen phasis. Hæ
q̄ttuor nationes a mari ad mare incolunt. Dehinc uesperā uersus ab ea duæ oræ terraꝝ
rubrum mare, — ad mare protenduntur: quas ego exponā Hinc qua ad aquilōem uergit ora una a pha
si incipiens porrigitur ad mare perpōtum: & hellespontum usq̄ ad sigæū troicū. Qua
persicu mare — uero ad austꝝ uergit eadem ora a sinu mariandico: qui phœnici adiacet: tenditur sedm
mare ad promōtoriū usq̄ triopiū. Incolunt ār ī ora hac hoīm natōes trigīta. Talis ē una
Assyria — ora altera uero a persis incipiens porrigit ad rubꝝ mare: quod & psitū uocatur: deinde
Arabia — gradatī assiria atq̄ inde arabia: desinitq̄ in sinu arabico: & si nō desineret nisi ob id quod

Darius e nilo tiuos in illũ sinũ induxit a psis ad phoenicẽ tractus amplus ẽ ac multus a
phoenice hæc ora tẽdit sedm hoc mare p syriã & palæstinã: & ægiptũ in q̃ terminaẽ. In
tra quã tres sunt oĩo natões: atq̃ hæ sunt q̃ a psis occasũ uersus in asia cõtinẽt. Q uæ su
pra psas sunt: & medos: & sapires & colchos aurorã uersus & solẽ oriẽtẽ hinc mari ru
bro aluũt. Aqlonẽ uersus a mari caspio & fluĩe araxe: q̃ cõtra solẽ oriẽtẽ fluit. India te Araxes
nus habitatur asia. Illinc iã aurorã uersus deserta sunt: nec q̃lia sint dicere q̃sq̃ pt. Et asia Asia
q̃dẽ talis & tãta ẽ. Aphrica ãt ab altera ora ẽ. ab ægypto. n. iã excipitur. Hæc ora circa egy Aphrica
ptũ iã angusta ẽ. Nã ab hoc mari ad rubꝝ intercapedis ẽ cẽtum miliũ ulnaꝝ q̃ mille sta
dia. Ab his deinceps angustiis spaciosa sane ora excipit: q̃ aphricana deditur. Itaq̃ admi
ror eos q̃ distermiuarũt atq̃ distinxerũt aphricã asiã europã: inter q̃s ñ parꝝ ẽ differẽtiæ
Siquidẽ europa lõgitudine quidẽ cæteras assequitur: latitudine uero ñ ut mihi cõpara Europa
ri digna. Nã africa seipsã mõstrat circũfluã mari esse excepto dũtaxat ubi asiæ cõtermia Aphrica
est. Neco ægyptioꝝ rege coꝝ quos nouimus primo in hoc demõstrando. Is postq̃ de Necus
stitit a depremẽda fossa a nilo ad arabicũ sinũ misit naui quosdã phoenices pcipiẽs ut Rex
transuecti colũnas herculeas penetrarent ad septẽtriõale usq̃ mare. Atq̃ ita ad ægyptũ
remearẽt. Phoenices igitur e rubro mari soluẽtes abierũt ĩ mare australe: q̃ postq̃ autũ
nus aduenerat applicitis ad terrã nauib semẽtẽ faciebant: ut assidue aphricani legerẽt
ac messẽ expectarent. Deinde messo frumẽto nauigabãt. Ita bienio consũpto ad hercu
leas colũnas. Anno tertio declinãtes in ægiptum remearũt referẽtes q̃ apd me fidẽ ñ ha
bẽt forte apd aliquẽ alium pterecũtes aphricã se habuisse Solẽ ad dexterã. Atq̃ hũc ĩ mo
dum aphrica primum ẽ cognita. Scdo loco fuere carthaginẽses: qui dixerunt quẽdã Sa Sataspes
taspẽ Teaspis filium uiꝝ achæmenidẽ qui aphricã ñ pnauigauit cum eẽt ad hoc ipsum
missus: sed cum nauigatõis lõgitudie tum terræ solitudie deterritus retro rediit ñ ipleto
labore: quẽ ei mr̃ iunxerat Et. n. uitiauerat filiã uirginẽ zopyri filii megabysi: quẽ ob hãc
cãm a Xerxe rege suffigẽdũ cruci mr̃ sua q̃ fuerat darii soror liberauit: q̃ diceret se maius
illi supliciũ irrogaturã: q̃ rex pareret. Q uippe necesse ei fore pnauigare oẽm africã dũ p
ueniret ad arabicũ sinũ. His annuente Xerxe Sataspes ĩ ægiptũ abiit: sũptaq̃ illinc naue
ac socios nauigauit ad colũnas herculis. quib tramissis circũuectus aphricæ pmõtoriũ
noĩe soloen in meridiẽ cursũ tenebat. Emensusq̃ pmultũ maris intra cõplures mẽses cũ Soloe
assidue pluri tpe opus esset cõuerso cursu ĩ ægyptũ rediit. Et illic ad regem Xerxem re
gressus aiebat se in prenauigãda remotissima ad quam ierint ora uidisse hoĩes pusillos
phoenicea utentes ueste: q̃ quotiens ipsi terræ naui applicarẽt: ad mõtes se fuga pripe
rẽt relictis urbibus. Ipsos ãt illos ingressos nihil iniuriæ intulisse: pecora tãtũ illic excepis
se. Q d ãt totam africam ñ pnauigassent: hanc cãm afferebat: q̃ nauigiũ ulterius pcede
re ñ posset: sed retineretur. Hũc xerxes negans locutũ uera. q̃ certamẽ sibi ppositum nõ
exoluisset: in crucẽ sustulit irrogata quam destinauerat pœna. huius sataspis eunuchus
audita dñi nece: samum cum magna pecunia pfugit: quam samius quidam interuertit. Indus flu
Eius nomen cũ sciam: tñ uolẽs obliuiscor. asiæ bõa ps a dario inuestigata est. Is cupidus uius
cognoscendi ubinam indus quiscd̃s oĩum fluminum crocodilos prestat: mare influat Crocodi
misit nauibus cũ alios quosdam quos uera renũciaturos cõfidebat. Tum scylacẽ quen li
dã caryandẽ. isti e castapyto urbe: & e terra pactyia soluentes scdo fluĩe auroram uersus Scylax
atq̃ solem orientem nauigantes in mare. Dehinc p ipsum mare tricesimo demũ mense Castapy
tenuerunt eũ locũ: unñ rex ægyptioꝝ eos phoenices: quos antea dixi miserat ad aphricã rus
pernauigandam. Post horum prænauigationem Darius indos subegit: & eo mari poti Pactyia

tus est. Ita asiam præter eam q orientē solem spectat: comptū ē parem aphricæ eē Eu-
ropæ a nemine inuestigatū est: neq; q ad oriētem: neq; q ad aquilonē uergit a mari clau
dat. Longitudine tñ cognoscitur ad utranq; accedere. Neq; possū coniectura colligere
unñ sit: & cū una sit terra trifaria sint ei noīa indita e muliep cognominibꝰ: eiusq; fines
ponantur. Nilꝰ fluuiꝰ ægiptiacus: & fasis colchichus. Alii aiunt esse fines tanaī: & meo
tidē fretum ꝗ cimerium: sed negāt se audisse noīa coꝶ q hæc distinxerunt: & unñ noīa
imposuerint. Iā.n. libia quidem .i. aphrica a plerisq; græcoꝶ fertur sortita nomē a Libya
qdam muliere indigena. Asiæ uero ab uxore ꝓmethei: q̄q̄ lidi hoc sibi nomen uendicāt
afferentes ab asio Manei filio asiam appellatam ñ ab uxore promethei. Vñ & sardibus
familiam qdam esse uocatā asiadē. Europa āt neq; an sit mari circūflua: neq; unñ hoc no
men accepit: neq; qs nominis auctor extiterit: ab aliquo mortalium comptum est: nisi
dicimꝰ ab europa tiria nomen accepisse regionē: nec añ sicut cæteras nomen habuisse.
Tñ illam rex asia fuisse constat: neq; in hāc cōmeasse terram: q̄ nūc a græcis uocatur eu
ropa. sed e phœnice tantū in cretam & e creta ī africā. Hæc hactenꝰ de his dicta sunt. nā
q sentimꝰ de his hæc dicimꝰ. Pontꝰ euxinus in quē Darius fecit expeditionē natiōes ex
hibet oīum imperitissimas: scithica dūtaxat excepta. Nullius.n. nationis coꝶ q sunt in
tra pontū aut aliqd ad sapiam ptinēs pferre possumus: aut aliquē uiꝶ p erudito habitū
nouimus. pter Scyth cā gentē & anachrasim. In gente scitica ex oībus humanis nego
eiis unū maximum qtū nos scimus excogitatū ē. Nam cætera ñ admiror qd maximū
ab eis excogitatū id ē: ut neq; qspiā qui ad eos se contulerit aufugere: neq; ipsi capi pos-
sint aut ne inueniri qdē si nolint atq; deprāhēdi. Siquidē nullæ sunt eis urbes nulla me
nia extructa: domos secū ferūt singuli: eqstresq; sunt sagitari ñ panc uictitātes: sed ex pe
coribꝰ: p domibus plaustra hñtes: quidni imbelles: alioquin futuri & ad dimicandū in
habiles. Hæc sunt ab eis inuenta cū oportunitate terræ: tū fluminū bñficio. Nam hæc
terra cum sit cāpestris: sua spōte uliginosa est: & humida: eamq; interfluūt flumina nō
multo pauciora numero q in ægipto fossæ quoꝶ q sunt celeberrima: & a mari nauiga
bilia ea recensebo. Ister quinq; hostia hñs. Post hunc tires & hipanis: & boristenes: &
panticapes & hipaciris: & gerris: & tanais. Isti horsum fluunt. At ister oīum quos no-
uimus fluuioꝶ maximus sp sibi ipsi par tā æstate q hieme fluit ab hesperio primus om
nium qui sunt in scithia ob id omniū maximꝰ. ꝗ alii in eum influūt: qui ipsū ingentē re
dunt p scithiā delapsi nūero quinq;. Vnus quē porata scithæ appellāt græci piretō: alter
tiarantus: tertiꝰ ararꝰ: qrtus napares: qntus ordessus. Hoꝶ primo loco dictus fluuius
magnus ē ad auroram fluēs eum istri aq cōmunicat: minor ē tiarantus ab hespeꝶ ma
gis uergēs. Inter quos cæteri fluētes ararꝰ naparis & ordessus in istꝶ īfunditur. Hi sūt
uernaculi scithiæ amnes q illū augēt. In quem ēt euoluuntur. Ex agathirsis qdem fluēs
unus maris. Ex æmi uero iugis tres: alii ingētes ad aqlonē uentū atlas & aulas & tibisis.
p thraciā uero & erobyzos thraces athris: & nœas & artanes & ex pæōiis ac mōte rho
dope mediū interscidēs æmū scius. Q uin ex illiris in aquilonē tēdēs angrus planiciem
triballiā interfluēs: bōgū intrat: bōgrus iste istꝶ. Ita utrūq; p se magnū ister excipit. præ
terea ex ombricoꝶ regiōe carmis: & alius ad uētū aqlonē alpis in istꝶ exeunt. Omnem
.n. europā ister emetitur sumpto ex celtis initio: qui oīum in europa ad solis occasū ex-
tremi sunt. Post cinetas: totāq; permēsus europā ex trāsuerso ingreditur scithiam his
quæ dixi fluminibus: & aliis multis aquas ferentibus: ister fit omnium maximus. Q d
si alterius cum alterius aqua comparetur: profecto nilus copia aquæ antecellit: ꝗ ī eum

Europa
Nilus
Phasis
Tanais
Meotis
Cimerii
Lybia
unde
Asia unñ
Europa
unde
Pontus
Ana
charsis
Ister
Tyres
Hipanis
Bory
sthenes
pāticape
Hypacy-
r s
Gerris
Tanais
Ister ma-
ximus
Porata
Pyretos
Tiarātus
Ararus
Napares
Oressus
Atlas
Auras
Tibisis
Crobyzi
Athris
Nœas
Artanes
Seius
Angrus
Bōgrus
Ombrici
Carmis
A'pis

nullus neq fluuius neq fons ingrediens ad incremētū aquæ cōfert. Quod at ister sibi sē
p par fluit tā æstate q̄ hieme ob id fit ut mihi uidetur quod hyeme est q̄tus est aliq̄tulo
maior q̄ sua natura fert. Nā p hiem ē paululū in ea regiōe pluit: sed ubiq ningit. Aesta
te uero nix q̄ sub hiemē decidit pmulta undiq i istrū liquefacta dilabitur: eūq īplet: nec
ipsa solū: sed cū ea imbres multi atq uehemētes. Quippe p æstatem pluit quo tpe q̄to
plus aquæ Sol ad se attrahit q̄ hieme: tāto plus aquæ cum istro miscetur æstate q̄ hye
me: ita cū paria faciat ister datis aqs & acceptis fit ut semp uideatur sibi eē similis. Ex flu
minibus ergo quæ apud scithas sunt unū ē ister post hūc cyres q ab aquilōe meās ortū
trahit ex ingenti palude: q̄ scythicā terrā a nebride separat. Ad ostiū huius incolunt græ
ci: qui tyritæ uocātur. Tertiū flumē ē hipanis ex scythia ueniēs: & ex magna palude p
fluens circū quā pascunt equi siluestres cādidi: recteq uocatur hæc palꝰ mr̄ hypāis. Ex
hac igitur ortꝰ hypanis fluit fere qnq dierꝝ nauigatōe āgustus & adhuc dulcis: sed mox
q̄ttuor a mari dierꝝ nauigatiōe sane q̄ amarus pp amarꝝ: qui i eū influit fōtē adeo inqnā
amarꝝ: & cū sit exigua magnitudīe: tn̄ inficiat hypanī flumē in paucis magnum: Est āt
hic fons in finibꝰ regiōis scytharꝝ aratorꝝ & alizonū eodē noie quo locꝰ unde emanat.
Scythica lingua exāpæus .i. sacræ uiæ apd̄ alizōas cōtrahunt termīo suos tyres & hypa
nis: mox deinde in diuersum abeuntes mediā intercapedinē laxāt. Quartus fluuius est
borysthenes scdm in istꝛ oium maximus: & nostra snīa n̄ mō scithicorꝝ fluuiorꝝ lōge
uberrimus: sed ēt cæteris uberior: pter ægiptum nilum: cum quo n̄ licet aliū cōparare.
Cæterorꝝ uberrimus ē borysthenes: pascua pbēs amœnissima: & accōmodatissima pe
coribus: necnō optimorꝝ ac singularium affatim pisciū: idē ad potādum suauissimus li
q̄dus inter turbidos fluēs iuxta quē semētis optima fit & herba n̄ satiua ē altissima. In
cuius quoq ostio ingens uis salis sua spōte cōcrescit. Præbet idē ingentia cete ad salsurā
spinis carentia q̄ antaceos appellāt. Alia præterea præstat admiratōe digna. Quadragī
ta dierꝝ nauigatiōe usq ad locum noie gerꝝ cognoscitur ab aquilōe fluere. Supiora per
q̄ fluit nemo hoīum eloqui pt. Appet tn̄ fluere p solitudinē ad scitarꝝ agricolātiū plagā.
Nā hi scytæ decē dierꝝ nauigatiōe accolunt hoc flumē. Cuiꝰ tātum ac nili fōtes nec ipse
possum nec ullum græcorꝝ eor posse dicere. Idē cum ad mare aduēiat hipāis: cū eo mi
scetur eodē in loco mare irrupēs. Quod inter hos āmes in cōfluentē tendētes intercapedi
nis ē hipoleo pmōtorium uocitatur: ubi delubꝝ cereris extructum ē. Vltra qd̄ delubꝝ
sub hypani incolunt borysthenitæ. Hactenus q̄ ab his fluuiis. Post hos alius qui quin
tus ē nomine pāticapes: & ipse ab aquilōe fluēs atq e palude: Inter quē & borysthenē
incolunt scitæ agricolatores: idē in hilææ ingreditur. q̄ trāsmissa boristeni imiscetur. sex
tus ē hiparis qui e palude manans medios q scithas pecuarios influēs in mare uoluitur
iuxta carcinitim oppidum ad dexterā coercēs: hileam & cursum: qui dr̄ Achilis. Septi
mus ē gerrus nomē a loco optinēs: qui e boristene dirimit circa ea loca: apd̄ q̄ boristhe
nes cognoscit: cui loco nomē est gerro disterminatq regiōem scytharꝝ pecuariorꝝ: ac re
giorꝝ: & dū in mare fluit: in hipacarim dilabitur. Octauus est tanais qui super ius e ua
sta palude profluens in aliam uastiorē diffundit nomine meotim. q̄ discludit regios sci
thas a sarmatis. In hūc Tanaim alius influit nomine Hytgis. Ita scithæ celeberrimis an
nibus muniti sunt. Gramē qd̄ in scithia germinat: omnium q̄ nos nouimꝰ germinū ar
dissimū ē: q̄d ita se hr̄ dissectis pecoribꝰ licet discernere. Et ea quidē q̄ maxima sunt ita
apd̄ eos abundāt. Cætera āt uulgaria sunt. atq hunc in modū res sunt eis īstitutæ. deo
rum hos solos ppiciāt. Vestā añ oēs. Deide Iouē ac Tellurē existimantes: tellurē Iouis

Ister
Cyres
Tyritæ
Hyppanis
Alizones
Exampæus
Borysthenes
Salsua spōte cōcrescens
Cete.
Antacei
Gerrus
Hyppoleo
Santicapes
hyleas
hyparis
Carcinitis
Gerrus
Tanais
Meotis
Hyrgis

Scytharum dei — coniugem eē. Post hos apollinē & cælestē Venerem & martē & Herculē. hos cūcti scy-
thæ deos arbitrātur. Sed q regii scythæ uocantur: ēt neptūno sacrificāt. appellantes Ve
Papæus — stā lingua sua labiti: Iouem napæū mea sententia rectissime. Tellurē Apiā: Apollinē Oe
Apia — tosyꝝ: cælestē uenerē arginipasam. Neptūnum Thagimasam. Simulacra & aras & de
Oetosyrus — lubta facienda ñ putant ꝑterq̄ Marti: idē sacrificiū prorsus apud oīa templa fieri eodē
mō est institutū: q talis ē. Victima ipsa primoribus iplicita pedibus sistitur. Cuius a ter
Thagimasa — go stans imolator amota i primis insula pecudē ferit: eaq; cōcidente deū inuocat: cui il-
lā mactat: deinde circūdat laqueū collo: tū iniecto baculo circūducit: hostiamq; strangu
Victimarū ritus — lat ñ incenso igni: ñ uotis nūcupatis: non sumptis libamētis. Sed ubi pecudē strāgula-
uit: eiq; pellē detraxit: ad coctura se conuertit. Veꝝ cū scythica regio lignoꝝ sit admodū
inops: hoc ab illis ad carnē coquendam excogitatum est. Vbi uictimā pelle denudarunt
denudant quoq; ossa carnibus: dehinc illas in lebetes eius gentis lesbiis crateribus assi-
miles: nisi q sunt multo capaciores iniiciunt. Subiectis atq; succēsis ossibus hostiarum
coquūt. Si āt non affuerit lebes oēs carnes hostiaꝝ in aluos illaꝝ & cū aqua cōmiscent
atq; ossa succendunt: quibus pulcherrime ardentibus & aluis facile capientibus carnes
ossibus separatas: ita fit ut bos seipse coquat: & item cætera pecora imolata per semetip
sum quodq; elixū sit. Coctis carnibus is qui imolauit eaꝝ atq; intestinorum libamen-
Martis templū ex sarmentis — ta ante se porricit. Immolant autem cum alia pecora: tū præcipue equos. Et aliis qdem
diis hunc in modum & alias pecudes imolant. Marti uero sic prisco ritu apud quosq; ta
le extruitur templū. Sarmentoꝝ fasces aggeruntur trium in lōgum latūq; stadioꝝ mi-
noris tamen sublimitatis: desup quadrata planicies efficitur. Tria latera prærupta sunt.
q̄rtum accliue: per quod ascendatur: Eo quot annis cōparant centum qnquagīta plau
stra sarmentoꝝ. Nam semper propter cæli tēpestatē illa marcescunt. Sub hoc aggestu
Acinacis — ferrens Acinacis qui singulis uetustus ē statuitur. Idq; est martis simulacꝝ: cui annu-
as hostias offerunt cum alioꝝ pecoꝝ tum equoꝝ: & plus huic Acinaci q̄ cæteris diis.
Ex captiuis centesimum quēq; imolant non eodē quo pecora modo: sed diuerso. Nā
ubi eoꝝ capitibus uinum libauerunt: ipsos ad quoddam uas mactant. Dehinc eisdem
in congeriem sarmentorum sublatis. Acinacem cruore perfundunt: Hæc quidem su-
pra conferunt. inferius autem ad templum illa faciunt. Viroꝝ interemptorum omnes
humeros dextros præcidunt: quos una cum manibus in aerem iaciūt: quocūq; decide
rit manus ibi iacet: & seorsum mortuus. Cæteris deinde solēnibus cōfectis abeūt. Et sa
Sues nō alunt — crificia quidē hæc ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo putāt quos nec alere omnino
in sua regiōe uolunt. Quæ uero ad bellū attinēt: hūc in modū sunt ab eis comparata.
Scytharū mos i hostes — Quē primū uiꝝ ceperit uir scytha eius sanguinē potat: quoscūq; in prælio iteremerit
eoꝝ capita regi offert. Nā capite allato fit prædæ quācunq; ceperit ꝑticeps: alioquin ex
pers. Caput hoc modo præcidit: in orbem illud amputat circa aures uerticeq; sumpto
excutit. deinde pellē detrahit: & ubi sicut bouis coriū manibus molliuit: tāq̄ mātile pos
sidet: eaq; & ab enis equi sui appensa gloriatur: qualia mātilia ut qsq; plurima habeat:
ita uir iudicatur præstātissimus. Sunt quoq; multi qui coria hæc humana tāq̄ brutoꝝ
cōsuant: qbus pro amiculis induantur. Multi ēt cæsoꝝ hostium manus dextras cum
unguibus excoriant: eiusque opcula pharetraꝝ integunt. Est āt inter omnia coria hu-
Hoīum coria — manum fere & crassum maxime & candore splendidū. Multi totos homines excoria
tos & super ligna extentos supra equos circūferunt. Hæc ab illis i mores sunt recepta
Non tamen de omnium sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt: ut illud quisq;

infra ſupercilia reciſū prorſus excuterent: & crudo tātū bouis corio ſi paup ſit. Sin diues
ſ nō exterius īducat bouino corio uel ē͞t īterius inauret: & ſic uterq; p poculo utatur.
Idē agūt de familiaribꝰ ſi īter eos exterit diſcordiæ d̄ā apd̄ regē uictoria ſint potiti. hæc
capita hoſpitibꝰ q̄ ad eos uēiūt uiri alicuius exiſtiatiōis exhibēt: referūtq; illos cū eſſent
dōeſtici & ad pugnā laceſſ ſſent ab ipſis eē ſupatos. Id ſtrēnuitatis loco ponētes ſemel
quot ānis ſinguli regionū pricipes miſcēt unū crateri: de quo ſcytæ oēs hoſtiū hōicide
bibūt nēo guſtat q̄ nihil p̄clari opis ediderit: ſed ſine honore ſeorſū ſedet: q̄res apd̄ eos
maxiæ ē ignōiniæ: Qui uero cōplures cædes fecerūt: hi duobꝰ piter quos hn̄t calicibꝰ
potāt. Apd̄ eoſdē pmulti ſūt uaticinatores: q̄ cū pluribꝰ uirgis ſaliginis diuināt. Ad hūc
modū grādes uirgaꝝ faſces cū attulerūt humi poſitos diſſoluūt ac ſeparati ponētes il-
laꝝ ſingulas uaticināt: Ad hæc dicēdo uiceuerſa uirgas p̄hendunt: & ruſus ſigillati eā-
ponūt. Hæc eſt illis tradita a maioribꝰ diuinatio: Sed enaries q̄ ſunt androgyni aiūt ſibi
a Venere traditā diuinationē tiliæ frōde uaticinātes. Tiliā ubi quis trifariā ſciderit digi-
tis ſuis eā īplicādo ac reſoluendo tractat atq; hunc in modū uaticinātur. Hoꝝ tres ma-
xime pbatos accerſit rex quotiens ægrotat. Cui iſti fere ſemp dicūt hunc aut illū ciuē.
Nominat āt hoiem de quo loquūtur peieraſſe iurantē p regium ſolium. Eſt āt ſcythis
mos plerunq; iurādi p regium ſolium cum maximum uolunt interpōere iuſiurandum
ptinuſq; his quē dixerint peieraſſe adductus coarguitur ſcientia diuinādi tāq̄ cōpertus
falſo deieraſſe per regium ſolium & ob id regem ægrotare. Si ille inficias ſe negat peie-
raſſe: atq; rem grauiter fert: rex duplum uaticinoꝝ accerſit. Qui inſpecta diuinādi ra-
tione ſi & ipſi hoiem periurii cōuicerit: ſine mora caput exciduntː eiuſq; facultates īter
ſe partiuntur primi uaticini. Sin uero illi q̄ ſupuenerunt uaticini hominem abſoluerint:
Alii atq; alii præſto ſunt: quoꝝ ſi plures abſoluerint. decernitur primis illis uaticinis eē
peundum: eoſq; hunc in modum necat. Plauſtrum cōcameratum ubi ſarmentis refer-
ſerunt: bobuſq; iunxerunt: uaticinos pedibus implicatis & manibus poſt tergum reuī
ctis atq; ore obſtructo extēdunt in medium ſarmentoꝝ: incenſiſq; ſarmentis teritando
agitant boues. Quoꝝ boum multi cum uaticinis cōcremantur: Multi ambuſti utiq;
cremato paluſtri temone aufugiunt: Hoc quem dixi modo uaticinos cōburunt etiam
ob alias cauſas: appellantq; pſeudomantias: ideſt falſos uaticinos Sed quos morte rex
afficit: eoꝝ ne liberos quidē relinquit: ſed uniuerſos mares interficit: Fœminis nihil læ
ſis fœdera cum quibuſcunq; ineunt ſcythæ. hoc modo ineunt. Inſuſo in grandē calicē
fictilem uino cōmiſcent eoꝝ ſanguinem qui feriunt fœdus percutientes cultello aut ī-
cidentes gladio aliquantulum corporis. Deinde in calice tingunt Acinacem: ſagittas:
ſecurrim: iaculum: Hæc ubi fecerunt ſeſe multis uerbis deuorēt: poſtea uinum epotāt
nō ii qui fœdus fecerūt: ſed ēt cōites hi qui ſūt maxīe dignitatis. Regum ſepulchra
apd̄ gerros ſūt ubi borryſthenes iā nauigabilis ē. Ibi cū rex coꝝ deceſſit: i gentē ſcrobē
effodiūt forma q̄drata. Hoc ubi prepararūt: accipiūt mortuum corpore incærato aluo
cuulſa atq; expurgata: q̄ ſilere cōtuſo & thymiamate apiiq; ſemie & aniſi cū expleuerūt
reſuunt rurſus īpoſitūq; plauſtro cadauer ad aliā gentē ferunt: quod qui excipiūt eadē
aguntː quæ regii ſcythæ: aurē decidunt: crinē circuntōdent: brachia circuncidunt: fron
tem naſumq; conſauciant: ſiniſtram manum ſagittis traiiciunt. Poſt modum regis ca-
dauer carpento ferunt ad aliam gentem: cui imperitāt: quæ ipſos comitatur ad eos un
de primum uenerāt. Vbi iā mortuū circunferētes luſtrauerūt ſingulas gentes quibus
imperauit apud eos deponunt qui in extremis habitant & in ſepulchris: quem poſtq̄

Hoſtiū homicidæ in magno honore

Enaries Androgyni

Scytharū iuſiurandum

Scytarū fœdera

Regū ſepulchra

sup torũ in loculo uiderũt: hastis atq; hic defixis desup ligna disponũt: deiñ pallio cõtegunt. In reliqua loculi spaciositate aliq̃ eius pallacũ strãgulatã sepeliunt: & cum qui uina miscebat & coquũ & equi agasonẽ: & ministrũ: & q erat a nũciis necnõ equos & aliaꝝ reꝝ omniũ primitias: qn etiã phialas aureas. Nã argentreũ aut æreum nihil in usu hñt. His actis humũ certaci atq; auide iniiciunt cupiẽtes tumulũ q̃ maximũ efficere. Circũacto ãno rursus hoc aguntꝫ e famulis regis intĩos sumũt: Sunt ãt famuli regũ ĩgenui scythæ & quos ipse rex iusserit. Nã nullus uenalitius ei ministrat. Hoꝝ ministroꝝ quĩq̃ginta cũ strangulauerunt ac totidẽ ꝓ̃stãtissimos equos educt̃ s intestinis expurgata paleis ĩplet ac cõsumit. Et ubi dimidiũ fornicis sup duo ligna resupinatũ statuerĩt: alterũq; dimidiũ super altera duo ligna: & item alia multa huiuscemõi defixerĩt tum super ea equos imponunt crassis tignis in lõgum ad ceruicẽ usq; traiectos: Ita ut priores fornices sustineant armos equoꝝ posteriores uero iuxta fœmora suscipiãt uteros utrisq; cruribus superne pendentibus: Equos infrenant eorumq; habenas ad palos extentas alligãt. Dehinc super eoꝝ singulos statuunt singulos quinquaginta iuuenum strãgulatoꝝ hunc in modum. Vnicuiq; eorum rectum stipitem per spinam ad ceruicem usq; transfigunt: quod inferius stipitis extat ultimum infigunt tigno illi quo equus trãsiectus est. His equitibus sepulchro circũpositis abeunt. Hunc in modum reges sepeliũt.

Scytharum funera Alios autem scytas cum decesserunt proximi quippe in palustris collocatos ad amicos circũferunt: Eos singuli amicoꝝ excipientes epulum cadauer comitantibus præbent tam propinquis q̃ cæteris ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circũaguntur: dehinc humantur tali tñ ratione prius purgati. Vbi caput exinaniuerunt ablueruntq;: circa corpus ita agunt tria ligna statuũt mutuo inclinata. circa hæc ꝓ̃tẽdunt lanea pilea q̃ maxime possunt constipantes & in scapham in medio lignoꝝ pileorũq; positam lapides coniiciunt ex igne perspicuos.

Cãnabis Nascitur autem apud eos cannabis lino simillima præterq̃ crassitudine ac magnitudĩe: Sed q̃ nostra ẽ multo præstãtior uel sua spõte nascẽs uel sata: ex qua thraces uestimenta conficiunt lineis simillima: quæ nisi quis admodum terat linea sint an cãnabacea nõ queat dignoscere: & qui nõ uiderit cãnabem: extimet lineum esse uestimentum. Huius cannabis sumptũ semẽ scytæ sub pileis occulunt supra lapides igni ꝑspicuos. Vnde fit thymiama tantũ reddens uaporẽ quantum apud græcos nullũ thuribulum reddit. Hoc odor stupentes scythæ eiulant: quod apud ipsos loco lauacri est. Neq; enim lauant omnino corpus. Sed uxores eoꝝ infundentes aquam corpora ad lapidem aliquem scabꝝ conterunt cypresso & cedro & thuris ligno Deinde perfrictum corpus cum intumuerit: illud faciemque medicamentis oblinũt. Id eas simul bene olentes facit: Simul postero die medicamentis amotis mundas ac splendidas. Externis hi ritibus uti magnopere cauent ne mutuo q̃dem inter se: sed græcoꝝ præcipue utiq; posteaq̃ depræhenderunt Anacharsim & de-

Anacharsis inde iterum Scylem: Siquidem anacharsis cum multum orbis terrarum contẽplatus esset: & multum in sapientia profecisset: eam ad mores scythaꝝ pertulit. Is dum ĩ hellespontum nauigans tenuisset cyzicũ: nouit matri deoꝝ (Offendit enim cyzicẽos) eius diem festũ magnifico sane apparatu celebrantes si saluus sospesq; domum reuertisset sacrificaturũ se eodẽ ritu quo cyzicenos sacrificantes uidisset: & peruigilium no-

Hylea ctis instituturum. cum abiisset in scythiam uẽit ad locum qui dicit̃ hylæa iuxta Achillis cursum sita ubiq; omnifariis omnibus referta. In hãc abstrudẽs se Anacharsis oẽm festi cerimoniam deæ persoluit tympanum tenens exutisq; simulacris. Hæc eũ agentẽ

quidā scytha animaduertēs in diciū detulit. Salueo regi. Rex eũ & ipse cōtulisset se eo:
& anacharsim ea facientē inspexisset excussa sagitta necauit. Et nũc siquis de anacharsi
īterrogat: scytæ negant se nouisse hoīem ob id qđ in græciā pegrinatus ē: extremosq̧
sit mores sectatꝰ: licet (ut ego accepi) tutor fuerit tymnis filii spargapithis: patruusq̧
Idanthyrsi scitaꝝ regis filius gnuri nepos lyci pronepos spargapithis. Itaq̧ si ex hac fa-
milia extitit Anacharsis: cōstat eũ a patruele fuisse interēptũ Idāthyrsus enī fuit filius
Saulei. sauleus āt fuit qui anacharsim īteremit. Q uāq̄ & aliud quiddā pellopōnenses
audiui referētes Anacharsim ab rege scytaꝝ missum græcie factũ eē discipulũ: & cum
rursus reddisset: dixisse ad eũ qui se miserat cunctos græcos eē in oī sapientia occupatos
lacedæmoniis exceptis: qui soli rationē hērent dādi & accipiēdi prudēter. Veꝝ hæc nar
ratio aliter ab ipsis græcis delusa ē. Hic igitur uir (quēadmodũ antea dictũ ē) mortē
oppetiit. & ipse quidē ita egit ꝓpter externos ritus: & græcoꝝ cōsuetudinē Multis āt
sane annis postea interiectis ita passus est scyles aripithis filius. Etenim aripithes scyta
rum rex cum alios multos filios: tum scilem sustulit ex uxore istrina haud quaq̄ indige
næ: quæ filium grecam linguam litterasq̧ edocuit. Interiecto deinde tempore Aripithe
per dolum occiso a spargapithe agathyrsorum rege. sciles regnum suscepit & uxorem
patris nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis: ex qua erat ariapithe filius Orir
chus: scili regnum scitarum optinenti: sciticus tamen uiuendi mos nihil prorsus cordi
erat: sed græcus in quo fuerat imbutus a puero. Ideoq̧ multo magis ad hunc exercen-
dum se conuertebat. Vtiq̧ cum ad urbem borysienitaꝝ scithicum ducebat exercitum
Boristhenitæ autem se a milesiis aiunt esse oriundos. Ad hos quotiens sciles ueniebat
relicto in suburbanis exercitu ipse muro īgressus portas obserabat deposita scitica sto
la græcum sumebat uestimentum: & eo indutus p forum spatiabatur. nullo neq̧ satel
litum neq̧ populi comitatu appositis qui portas custodirent: ne quis scitarum cerne-
ret eum gestantem huiusmodi stolam: & cum cæteris græcoꝝ īstitutis utebatur tum
in faciendis deoꝝ sacris. Et cum ibi tempus menstruum aut amplius triuerat: absede-
bat induta sibi scyticha stola: Id quesæpenumero faciebat extructis sibi ædibus illic: &
uxore illinc accepta. sed cum foret ei male euenturum ex hac occasione male euenit. Af
fectanti ei Dionisium bacchanalem initiari hac hostiam initiationis iamiā sumpturo ī
manibus oblatum est ingens ostētum. Erat ei in urbe boristhenitoꝝ circũ ædes suas:
quaꝝ pauloante habui mentionem magnas atq̧ magnificas e lapide cādido spīges &
gripes stantes. In has ædes deus fulmen iaculatus est: totæq̧ deflagrauerũt. Scyles ni
hil hominus initiationem peragit. Enimuero scitæ græcis probro dant baccanandi cō
suetudinem negantes esse credibile deum inuenisse quo homines ad demētiam adigā
tur: posteaq̄ bacchanalibus sacris iniciatus ē sciles: quidam boristhenitarum scithis in
diciũ detulit inqens. Vos q̄dē scitæ nos irridetis ꝙ bacchanalia agāus: qđq̧ nos deus oc
cupet. At nunc demum hic uestrum quoq̧ regem occupauit. Nā baccanalia exercet a
deo in dementiam actus: Q uodsi mihi non habetis fidem: sequimini me rem uobis
ostēsurum. Primores scitharum hominem secuti sint: quos boristhēita ille deductos
clanculum in turri collocauit. Vbi affluit sciles cum thiaso. idest cum choro illo baccha
bundus. scythæ eo cōspecto rem ingentis calamitatis esse duxerunt: digressiq̧ ea quæ
uiderant omni exercitu indicarunt: Post hæc ubi ad lares suos rediit sciles defecerunt
ab eo scythæ delecto fratre eius Octamasade ex filia Teris genito: scyles cognito quid
de se fieret: & quam ob causam profugit ī thraciam. Id cum audisset Octamasades cũ

Sauleus rex
Anacharsis cædes
Tymnis
Spargapithis
Idathyrsus
Scyles
Aripites
Opœa
Orithus
Bacchanalia
Octamasades

exercitu aduersus thraiciā cōtendit cui ad istrū progresso thraces occurrerunt: & dum
Sitalces cōflicturi erant: Sitalces ad octamasadē misit caduceatorē cū his mādatis. Quid opus
est inter nos tentare fortunā. Tu quidē sororis meæ es filius: sed habes germanū meū
quem si mihi reddideris: ego uicissim tradā Scylē tibi. Ita neq̄ tu: neq̄ ego periclitabor
exercitu. Erat autē apud octamasadē frater scitalcis ab eo profugus. Hāc a scitalce ob
latā conditionē octamasades accepit: redditoq̄ scitalci frater eodēq̄ auunculo suo scylē
recepit fratrē: Et scitalces quidē recepto fratre reduxit exercitū: octamasades autē eodē
die caput scili dempsit. Adeo sua īstituta scitæ obseruāt: & his q̄ externos ritus ascisc ūt
tales irrogāt pœnas. Multitudinē scitarū non potui exacte īdagare cū de eius numero
uaria referentes audiā: & permultos illos: & rursus paucos eē utiq̄ scitas. Quantū āt
Exāpeos sub aspectū meum uēit: est inter boristhenē: & hipanim flumia locus nōie: Exāpeos
cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem: cum dicebā fōtem eo esse aquæ
Ahenū amare hipanim in quem fluit importabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexi
capax es tantum q̄ crater qui est in hostio ponti a pausania Cleōbroti filio dedicatus: quod si
quis non inspexit hunc ei in modum declarabo: sexcentarū est amphorarum facile ca-
Arantes pax crassitudine digitorum sex id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarū esse factum. Re-
2 gem enim suum nomine arantem cum numerum scitarum inire uelle t iussisse singu-
los scitas conferre singulos sagittarum aculeos: proposita morte ei qui non ferret: Ita
magnam uim collatam esse aculeorū: & ex his aliquod confectum opus placuisse ei p
monumento relinquere: atq̄ inde fecisse id ahenum: & in hoc exampeo dedicasse. Hoc
de multitudine scitarum audiebam. Hæc regio miracula nulla habet præter flumia cū
multo maxima: tum numero plurima. si quid tamen præter flumina & magnitudinē
campi exhibetur admiratiōe dignum. Id dicetur uestigium Herculis ostendunt petre
impressum uirili uestigio simile bicubitali magnitudīe iuxta fluuium titem. Et hoc ita
se habet. Redeo ad eam quam ab initio institueram orationem: Dario aduersus scitas
exercitum comparanti: dimissis nūciis ad imperandum aliis ut peditatum: aliis ut clas-
Artabanus sem præstarent: aliis bosphorū thracium iungerent: Artabanus Hystaspis filius darii
frater nolebat illum ullo pacto scitis inferre bellum commemorans scitarum inopiam
utilia suadens cum tamen non persuaderet illi destitit a dissuadēdo. Darius ubi omnia
oebazus ei in expedito fuere copias eduxit ex urbe susis. Ibi cum Oebazus quidam psa: cui tres
filii erant omnes in militiam euntes obsecrabat ut unum sibi ex illis relinqueret. Cui
Darius tāq̄ amico & modesta obsecranti: rn̄dit se oēs eius liberos relicturum. Eo re-
sponso Oebazus magnopere lætabatur sperās liberos suos missionem habere militiæ
At ille præpositos filiis oebazi iussit ut omnes eos interimerēt. ita filii Oebazi obtrū-
cati illic sunt relicti. Darius susis mouens peruenit ad bosphorum calchedōis ubi pōs
Cyaneæ iungebatur. Illic conscensa naui transmisit in insulas nomine cyaneas quas græci prius
Ponti ā- errabundas ubi fuisse aiunt. Ibi sedens ī templo subiiciebat oculis pōtum rē spectaculo
plitudo dignam. Nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cuius lōgitudo est undecim
Bosphorus miliū ac centū stadiorū: latitudo qua latissimū est trium miliū ducentorū. Huius pelagi
os latitudinis est quattuor stadiorum lōgitudo oris. quod est collū. quæ bosphorus di
Propōtis citur ubi pōs cōnectebatur circiter centū uigīti stadia ad propōtidē usq̄ ptigēs. Propō
Hellespontus tis āt quingentorū stadiorū ē mille & quadringentorū longitudinis influens in helle-
spōtū. Ipse hellespontus ubi angustissimus stadiis septē quadragītis: lōgus ītrās pela-
aegæum gi uastitatē: quod ægæū uocatur. Hæc autē ita dimēsa sunt. Nauis fere meat oīno se

ptuagiota millia passuum longo die. nocte uero sexaginta. Itaq; a faucibus põti ad pha Phasis
sim hoc est enim ponti longissimũ nouẽ dierum est oauigatio. & octo noctium: quæ fi
unt mille ecotum ac decẽ milia passuũ: hoc est stadiorũ undecim milia ac centũ. E scyti
ca ãt ad Thesmycirũ quæ est super flumẽ thermodõtem. Hic nãq; põti latissimũ ẽ triũ
dierum duarumq; noctium ẽ nauigatio quæ fiunt passuũ trecẽta ac tria milia. stadiorũ
uero tria milia & trecenta. Hunc igitur i modũ põtus ac bosphorus & hellespontus a
me dimẽsa sunt: & secundum ea quæ dixi sitũ habent. Quin ẽt pontus hic paludẽ ha
bet influentẽ in se nõ multo q̃ ipse est minorem: quæ mæotis appellatur: & mater pon Mæotis
ti. Darius ubi põtem contemplatus est renauigauit ad pontem. cuius architectus exti
tit Mãdrocles samius. Cõtemplatus itẽ bosphorũ duos sup eum cippos erexit e cãdido
lap. de litteris iocisi: unũ quidẽ assyriis: alterũ uero græcis oẽs gẽtes quas secũ ducebat.
Ducebat ãt oẽs gentes quibus ipabat: cõtinẽtibus oumero septigenta milia hoium cũ
eqtatu præter classem: q̃ cõstabat e nauibꝰ sexcẽtis. his postea cippis byzãtii in urbẽ suã
trãslatis usi sunt ad arã Diaoæ erectæ præter unũ lapidẽ q iuxta Bacchi delubrũ eadẽ ur
be relictus ẽ lr̃is assyriis opletus. Bosphori locus quẽ rex Darius põte cõmisit: cõiectãti
mihi ut medius iter byzãtiũ & tẽplũ: qđ supra fauces ẽ. post hæc darius põte sublicio đ
lectatus: auctorẽ eius mãdroclẽ samiũ donauit decuplo. Ex cuius primitiis Mãdrocles Mandro
pict s aialibus cõmissionẽ bosphori & regẽ dariũ medico solio sedẽtẽ: ac suas copias tra cles
ducẽtẽ effinxit: eãq; pictura tẽplo iunõis dedicauit cũ hac inscriptiõe. qui rate piscosum
cõiũxit bosphoro iplẽs Darei regis uota iubẽtis opus. Iunõi Mãdrocles hæc mõumẽ
ta dicauit. Esset honor samiis: unũ corona sibi. Hæc igit̃ monumẽta extiterũt eius q pon
tẽ cõpegit: quem ubi remuoeratus est darius. trãsmisit i europã iussis ionibꝰ nauigare
i pontũ usq; ad istrũ. Atq; ubi eo puenissent se illic pstolari fluuiũ põte iũgẽtes. ducebãt
enĩ classem iones & æoles & hellespontii. Hi pteruecti cyaoeas recta ad istrũ nauigarũt
subuectiq; duorũ dierũ itinere a mari ad fauces flumis. ubi in diuersa scinditur. Illud põ
te iungunt. Darius transmisso per ratẽ bosphoro faciebat per thraciam iter: & cum ad
fontes teari amnis peruentum est triduo hic hũit statiua. Tearus fertur ab accolis om Tearussa
nium amnium esse optimus cum ad alios morbos: tum ad scabiẽ curandam uel homi lutifer
num uel equorum. Eius fontes duodequadraginta sunt ex eadem petra manantes par Perithus
tim frigidi, partim calidi. Ad hos tantumdem uiæ est a iunonis templo eius urbis: quæ Apollo-
iuxta perinthum est: & Apolooiæ: quæ est in ponto euxino duorum dierum utraque nia
Fluit ãt tearus hic in flumen Contadestum. Contadestus in Agrianem. Agrianes in Contade
Hebrum: hebrus in mare iuxta urbem aeuum. Ad huoc igitur amnem cum peruenis stus
set Darius. castraque posuisset oblectatus amoe cippum erexit his litteris inscriptum. Agrianes
Teari amnis capita optimam aquam atque pulcherrimam euoctorum amnium con Hebrus
tinent: & ad ea peruenit exercitum ducens aduersus scytas vir optimus atq; pulcherri Aeuum
mus cunctorũ hominum Darius histaspis filius persarum cuoctæq; continentis Rex. op.
Hæc suot illic inscripta. Darius hic mouens uenit ad alium amnem noĩe artiscum qui Aruscus
p odryses fluit: quo ubi peruenit ita agendum sibi putauit. Ostenso certo loco copiis Salmide
suis iussit illic singulos quosq; prætereuntes ponere singulos lapides. id cum omnis ex sus
ercitus fecisset grandes acerui lapidum affecti sunt: quibus relictis Darius illic mouit. Mesam
Sed priusquam ad istrum perueoiret primos subegit getas: qui immortales agunt: na bria
thraces qui salmidesum: quiq; supra apolloniam: & mesambriam urbem incolunt: & Scyrmia
qui scyrmiadæ & nipsæi uocantur: sine pugna sese dario dediderunt. Getæ uero p im- de
peritiam resistentes in seruitutem redacti sunt cum sint fortissimi thracum: atq; iustissi Nipsæi

Zalmo- mi: Immortalẽ autẽ agunt hoc modo: q̄ se mori nõ putãt: sed eũ qui defunctus ẽ meã
xis re ad Zalmoxin dæmonẽ: quẽ nonnulli eoꝝ opinantur eundẽ ẽẽ beliezẽ. ad hũc mitũt
Beliezen assidue cũ naui quinq̧ remigũ nuncium quẽpiã ex se ipsis forte delectũ præcipiẽtes ea
qbus semp indigent: eũq̧ ita mittũt. Quibusdã eoꝝ datur negociũ ut tria iacula tene
ant: aliisue cõpræhẽsis eius qui ad Zalmoxin mittit: manibus pedibusq̧ hoĩem agitan
tes ĩ sublime iactẽt ad iacula. Qui si in p̄stiaꝝ extinguitur. ꝓpitiũ sibi deũ arbitratur.
sin minus ipsum nũciũ insimulãt asseuerãtes malũ illũ ẽẽ uiꝝ: Hoc ĩsimulato aliũ mit-
Thracũ tũt dãtes adhuc uiuẽti mãdata. Iidẽ thraces dũ tonat fulgurãtq̧ ĩ cælũ sagitas excutiũt
sagittæ deo minitãtes q̄ nullũ aliũ p̄ter suũ ẽẽ arbitrãt. Veꝝ ut ego a græcis accepi ꝯ hellespõ
in cælum tũ & põtũ ĩcolentibꝫ zalmoxis hic hõ fuit: samiq̧ seruitutẽ seruiuit pytagoræ Mnesar
Zalmo- chi filio. Illic nactꝰ libertatẽ cũ multũ pecuniæ cõpasset ĩ patriã rediit: q̄ cũ aĩaduerteret
xis thraces male uiuẽtes: & ĩscite ipse edoctꝰ ionicũ uiuẽdi genꝰ & mores q̄ thracũ libera
Pythago liores: ut q̄ cõuersatus eẽt cũ græcis: cũq̧ pythagora ñ ĩfirmissimo ĩter græcos sophi-
ras sta: dõicilium extruxit: ĩ qd p̄mos quoq̧ populariũ ĩ cõuiuiũ accipiebat: & ĩter cõuiuã
dum docebat: neq̧ se neq̧ suos conuiuas. neq̧ illos q̄ illic assidue gignerẽtur interire sed
in cũ locum ire: ubi supstites sp oĩum bonoꝝ cõpotes eẽt. Dũ ea q̄ commemorata sunt
agit atq̧ dicit interi subterrã eum ædificium struit. Quo ꝑsus absoluto e thracũ con
spectu se subducit descẽdẽs in illud subterraneum ædificiũ. Vbi circiter triẽnium degit
desiderãtibꝫ eum thracibꝫ ac deflẽtibꝫ tãq̄ mortuũ. Quarto ãno se eisdẽ in conspectũ
dedit: atq̧ ita credibilia sunt effecta q̄ illis exposuerat. hæc Zalmoxĩ aiunt fecisse. Cuiꝰ
subterraneo ædificio neq̧ ualde credo sed multos eum ãñ pythahorã ãnis extitisse: q̄
siue quis hõ fuit siue quis ẽ dæmõ getaꝝ indigena ualeat. Getæ hoc ritu utẽtes ubi sũt
a psis subacti cæteꝝ sunt exercitũ secuti. Darius ubi ad istꝝ ꝑuenit & una pedestres co
piæ cunctiq̧ flumẽ trãsmiserunt: tunc uero iussitiones postq̄ ratẽ soluissent sequi se pe
Coes destri itinere cum nauticis copiis. Qui cum ratẽ soluturi eẽnt: & impata facturi. Coes
alexãdri filius mytilineoꝝ p̄fectꝰ ita apud Darium uerba fecit. Seiscitatus antea nũq̄d
ei gratum foret audire sñiam dicere uolentis. Cum aduersus eã terrã rex facias expedi
tionem in q̄ ferẽ nihil arari. nullas urbes coli: sinito nunc pontẽ hoc loci stare relictis ad
eius tutelã custodibꝫ iis qui eum contegerunt: ꝑ quẽ siue ex sñia rẽ geremus scytis in
uentis siue illos inuenire nequibimꝰ tutus nobis sit redditus. Neq̧. n. uereor ne prælio
commisso a scythis uertamur in fugã: sed potius eis ñ inuentis aliquid patiamur errat
ei. At enim credat me quispiã mea ipsius cã hæc dicere ut hic subsistã. Ego uero q̄d ĩ tu
am rem ẽẽ sentio rex id in medium profero. Ipse te sequi uolo neq̧ hic relĩqui. Delecta-
tus admodum eo consilio Darius ita respondit. Hospes lesbie fac oĩno cum sospes do-
mum rediero præsto mihi sis ut te ob egregium consilium egregiis factis remunerer:
Hæc locutus ubi sexaginta nodis lorum innodauit accitis ad colloquium tyrãnis ioni
bus ita locutus est. Viri iones quam prius habueram de ponte sententiam: eã missam
facio. Vos sampto loro hæc ita uelim agatis. Quo ex tẽpore uideritis me raptissime
iter intendentem in scytas: ex eo tempore incipientes soluite singulis diebus singulos
nodos: Intra quod tempus nisi affuero: sed dies nodoꝝ exierit: uela facite in patriã ue-
stram: interea quoniam consilium mutaui agite: custodiam ratis & omne studium illi
& conseruandæ & tuendæ adhibentes: quod facientes maiorem in modum mihi gra-
tificabimini: Hæc locutus Darius promouet exercitum: Thracia tellus in mare inten-
dens scythicæ prætenditur quasi sinum faciente scythica excipit: & illic ister mare subit
hostio inuentum eurum conuerso. Quod autem ab istro soli scythici secundũ mare

est: Id metiẽdo indicare aggrediar. Ab istro hæc iã uetus scytia ẽ ad meridiẽ uersus austrũ ꝓposita usq; ad urbẽ carcinitidẽ: eiusdẽ deinceps qđ ad mare fert mõtosæ regiõis & in põtũ porrectũ icolit gens taurica cherõneso tenus noie trechea. i. aspera. Hæc ad mare ptingit. qđ ad ueotũ subsolãum uergit. Sunt ãt finiũ scitice ptes duæ ferẽtes ad maria: una ad meridianũ: altera ad oriẽtale: qđ admodũ atticæ regiõis atq; similiũ ꝗ sic ptẽ scitie tauri incolunt: ut si atticæ iugũ suniacũ alia gẽs ñ atheniẽsis incoleret: qđ a tribu thoica usq; ad anaphlystã magis i põtum porrigit ꝓmõtoriũ: Talis ẽ ut parua cũ magnis cõparem taurica regio. Q ui ãt ñ est hãc atticæ ptẽ prætéruectus: huic alio modo planũ faciã. Vt si iapygiæ ñ iapygies: sed alia gens iperãs eã diuisa terra a brõdusio usq; tarẽtũ & ꝓmõtoriũ icoleret. Cũ hæc duo dico multa alia similia dico: qbus taurica gẽs est cõparãda. Agente taurica deinceps scitæ supra tauros & orientale uersus mare incolunt: q bosphori cimerii sunt ad uesperã uergentia: & q paludis mæotidos tanai tẽns q influit in huius paludis secessum. Itaq; ab istro iã quæ supiora sunt ferentia i mediterranea discludũt scithiã ab agathyrsis: deiñ a neuris: deiñ ab androphagis: postremo a melanchlænis. Itaq; scithiæ ueluti formæ q̃dratæ duæ partes: quæ ad mare ptinguot: altera ad mediterrãea fert: altera maritĩa usq; quaq; sunt pares. Nã ab histro ad borysthenẽ decem dieꝝ est iter. Tãtundem a borysthene ad mæotidem paludẽ. A mari mediterranea uersus usq; mælanchlænos uiginti dieꝝ iter. Supputãtur ãt a me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa scitiæ erunt quattuor miliũ stadioꝝ recta quæ ad mediterranea feruot totidem stadioꝝ. Tantæ est hæc terra magnitudinis. Scithæ inter se collocuti eũ soli impares essẽt copiis Darii prælio repellendis nuncios ad finitimos misere. Eoꝝ reges ubi cõuenere consultabant ut sit ingenti exercitu iouadẽ. Erant ãt qui cõuenerãt reges tauroꝝ & agathyrsoꝝ & neruoꝝ & androphagoꝝ & melanchlænoꝝ & gelonoꝝ & budinoꝝ & sauromataꝝ. E quibus tauri huiusmodi moribus utuntur. Virgini naufragos imolant: & quoscũq; græcos illuc delatos. Hoc modo postq̃ præces peregerint: hominis caput claua feriunt: truncum eius quidã aiũt pturbari e rupe. Nã in rupe prærupta templum est eoꝝ situm: cruci affigunt: caput. Q uidam de capite suffigiendo cõsentiunt: sed truncum e præcipitio deiici negant: sed humo cõtegi dicunt demonem cui immolant ipsi tauri aiunt esse Iphigeniam Agamẽnonis filiam. Io hostes quos ceperint hoc aguot. amputatum quisq; caput hostis domũ reportat: fusti suffixum admodum sublimẽ supra tecta statuit: & plerunq; supra fumariũ. Iõ in sublimi locãtes ꝙ dicãt eos totius domꝰ eẽ custodes. Viuũt ãt e rapto & ex bello. At agathirsis excultissimi uiri sunt: & auꝝ plerũq; gestãtes i cõmune cũ mulieribus coeunt: ut inter se germani sint ac domestici oẽs: nihil neq; liuoribꝰ: neq; odii mutuo exercẽtes. Cætera ad thracũ cõsuetudinẽ accedentes. Neuri scythicis utuntur moribus qui una ãte Darii expeditionẽ etate coacti fuerãt solũ uertere pp serpẽtes. nã serpẽtũ cũ magna uis ex ipsoꝝ solo ẽ edita: tum maior supne e locis desertis igruerat: quibus usq; adeo infestati sunt: ut relicto suo solo cum budinis habitauerit. Idem piculũ faciunt se hoĩes eẽ maleficos: ꝙ dicunt a scythis & ab iis q in scithia incolunt græcis semel quot ãnis singuli ad aliquot dies effici lupi: & rursus i ꝑstioum habitũ redire: qđ tñ dicẽtes mihi ñ psuadẽt. Nihilomious ipsi tñ aiũt ita eẽ ac deierãt: Androphagi agrestissimos oĩum hoĩm mores hñt: ñ iudiciis: ñ legibus utẽres pecuariã exercẽtes: uestẽ scythicæ similẽ gestãtes: propriam linguã habentes. Melãchlæni oẽs idumẽta nigra gerunt: unde & cognomentum habẽt. Q ui soli ex his humana carne uescũtur: istitutis scythicis utẽtes. Budinis igẽs natio atq; numerosa uehemẽter cesiis oculis oĩs ac rufa:

Scythia uetus
carcinitis
Taurica
Suniacũ iugum
Thoica
anaphlysta
Taurica gens
Cimerii
Scythiæ ptes duæ
Tauripopuli
Iphigẽia colitur
Agathyrsi
neuri
Lupi ex hõibus
Androphagi
Melanchlæni
Budini

Gelonus quorum urbs noie gelonus e materia constructa est muro alto e materia toto: cuius sin-
urbs gula latera triecenorum stadiorum sunt magnitudis. Aedes quoque cũ priuatæ tũ sacræ sunt e
materia. Nã uisuntur ibi deorum græcorum tẽpla græcanice extructa simulacris aris delubris
Trieteri- ligneis. Libero trieterica idest triennalia agunt: & bacchanalia exercẽt. Quippe gelõi
ca quondã græci fuere: sed sũmoti inter budinos habitauerũt lingua parti scythica: parti
Budini græca utentes. Budini a gelonis & lingua & uictu sunt dispares. nã cũ indigenæ sint: pe
Geloni cuariæ operã dant. soliq; eius regiõis pedũculos edũt. Gelõi agricultura operã dãtes fru
mẽto uictitãt: & hortos possidẽt nihil illis neque aspectu neque colore simili. Budini a græ
cis geloni uocãtur nõ recte uocãtibus. horum regio oĩs ẽ arboribus frequẽs: & ubique plu
rimũ consita: ubi est lacus ingens & multus & palus ac multũ circa arũdinis. Ex quo la
Lutriæ cu lutriæ capiuntur & castores & aliæ feræ forma oris quadrata: quorum pelles ad reno-
Castores nes faciẽdos cõsuũtur: & testiculi ad curãda posteriora sunt. De sauromatis ita memo
Sauro- ratur. Dum græci præliati sunt cũ amazonibus: quas scythæ æorpatã uocãt: qd nomẽ
matæ põt transferri uiricidæ æor. n. uitiũ uocãt: pata autẽ occidere. Ferũt post uictoriã prælii
aeorpata ad thermodõtẽ facti abiisse portãtes tribus in nauibus quascũque potuere ex amazoni
Amazo- bus capere. Quibus illæ in pelago insidiatæ cũctos trucidauere. Sed cũ naues haberẽt
nes incognitas: nec gubernaculo aut uelis aut remis uti scirẽt: interfectis uiris ferebãtur se
cundum tẽpestatẽ & uentũ. Delatæque sunt ad paludis mæotidis prærupta quæ scytarum li
berorum telluris sunt. ibi e nauibus egressæ amazones ad loca habitata iter hñtes quam
primã nactæ sunt equorum poliã diripiũt: conscẽduntque: & obequitates e scythis pdas agũt
Scythæ qd hoc rei eẽt: coniicere neqbãt: cũ neque uocem neque uestẽ neque gentẽ agnosce-
rent: admirabũdi unde uenirẽt: ratic cũctos eẽ uiros eiusdẽ ætatis. Sed cõmissa cũ eis pu
gna potiti cadaueribus illarum ita demũ nouerũt fœias eẽ. Itaque consilio habito uisum ẽ
eis nullo pacto posthac quãpiam illarum esse occidendũ: sed ex se qui maxime iuuenes es-
sent ad eas mittendum eodem numero quo illas esse coniectabant. qui sua prope earũ
castra haberẽt: & eadem quæ illæ facerent: si inuaderentur pugnarent. neu supterfuge
rent: ubi subsisterent illæ: & ipsi proxime accedentes castra ponerent. Hoc scythæ iccir-
co decreuerunt quod prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt:
mandata peregerunt. Quos ubi amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas
uenisse ualere sinebant. Quotidie tamẽ castra castris propius admouebantur: ne ipsi
quidem adolescentes aliquid habebant queadmodũ amazones præter arma & equos
& eandem quam illæ uitam uiuebant uenando atque prædando. Circa meridiem ama-
zones solebant aut singulæ aut binæ separatim a reliqs aduẽtrẽ leuandum longius ua
gari. Ea re scythæ cognita & ipsi itẽ faciunt. quorum cuidam una illarum quæ soliuaga
erat propinqua cũ fuisset non se auertit: sed de colloquendo deliberabat: nec appellare
poterat cũ quo cũ nõ eẽt prius congressa: tamẽ manu significauit: ut ad eundẽ locũ po
stridie rediret: adducto secum altero ut duo eẽnt se quoque alteram adducturam. Digres
sus ab ea adolescẽs hæc enarrat cæteris: posteroque die socium secũ ducẽs ad locũ præsto
fuit ac reperit amazonẽ expectãtẽ sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescẽtes &
Amazo- ipsi seducũt cæteras. Post hæc cõmixtis castris pariter habitant: eam quisque uxorẽ cũ q
nes cũ ui primum coierat habentes. Earum uocem cum ipsi discere non possent: ipsorum illæ disce
ris bant. Et cum utrique inter conuenissent: uiri ad amazones ita dixerunt. Nobis parentes
sunt pariter & facultates. Proinde non agamus diutius hanc uitam: sed hinc digressi ĩ
hoĩum frequentia degamus. ubi nos habebimus alias uxores nequaq̃ alias. Ad hæc il
læ rñderũt: Nos uero nõ possumus uestris cũ feminis habitare qbus ñ iidẽ q nobis sunt

mores. Nos. n. arcu tela excutimus: & iaculamur & equitam⁹ muliebria opera idoctæ.
Vestræ foeiæ nihil coꝝ q̄ recēsuimus: sed opa muliebria factitāt: desidentes in plaustris
ñ ad uenationē atq̄ ad alia huiusmōi prodeūtes. Proinde ñ possumus illis esse similes.
Q đsi uobis cordi ē hr̄ nos coniuges & uiros uideri esse iustissimos. Ite ad parētes ue-
stros & facultatū sortiti partē rursus redire. ita semoti ab illis habitabimus. Id aprobā
tes ita facere adolescētes: acceptaq̄ facultarū: q̄ ipsis cōtingebat portiōe: rursus ad ama
zones redierūt. Ad quos illæ duplex inquiūt met⁹ nos tenet ī his locis habitādi: unus
q̄ nos parētib⁹ u͞ris priuanim⁹: alter q̄ terrā uestrā magnope uastauim⁹. Sed quoniā
dignamini nos hr̄e uxores: hoc una nob͛ cū agatis. Agedū pficiscamur e regione hac
& tanai trāsmisso illic habitem⁹. Huic quoq̄ rei obtēperauere adolescētes. Traiectoq̄ ta
nai & a tanai triū dieꝝ orientē uersus totidēq̄ a mæotide palude & aqlonem itinere cō
fecto peruenerūt ad eū locū: quem nūc incolūt: ibiq̄ subsederūt. Iōq̄ prisca cōsuetudīe
uiuendi foeiæ sauromataꝝ utūt. Venatū una cū uiris ac sine uiris eunt equis insiden-
tes atq̄ adeo ī ꝑlium eādem q̄ uiri stolā ferūt. Sauromatæ putāt līgua scytica soloezica-
re: i. corrupte uti: q̄ eā ab initio ñ ꝓbe didicere amazōes. Q đ ad cōiugia pertinet ita ab Amazo-
eis est institutū. Nulla uirgo nubit priusq̄ aliquē hostiū ī teremerit. Iōq̄ ñ nullæ eaꝝ de numlo
cedūt iā uetulæ anq̄ nubāt q̄ legi satisfacere nequeāt. Ad haꝝ igitur q̄s dixi gentiū coa eus
ctos reges nūcii scytaꝝ cū peruenissent: certiores eos fecerūt persā ubi o ia q̄ sunt ī ite- Soleci
riore cōtinente ī suam ditiōem redegit. Faucib⁹ bosphori pōte iūctis ī citeriorē traieciss- zat
se cōtinentē. Subactisq̄ illic tracib⁹ fluuiū istr͛ iūxisse aīo hæc oīa ī sua redigēdi ptāte. Amazo-
Proinde uos inquit nolite ullo pacto de medio cedere sinentes ad pernicem nos deue num nu-
nire: sed idem sentientes obuiā cam⁹ inuadēti. Q đ nisi facitis nos ī ultimū discrimē ad ptiæ
ducti aut regiōem deserem⁹: aut manentes deditiōem faciem⁹: Q uid. n. cladem subea
m⁹ nolentib⁹ uobis auxilio nobis eē. q̄q̄ ñ cōmodi⁹ aget uobiscū aduersus quos ñ mi-
nus uenit psa q̄ aduersus uos neq̄ nos subegisse content⁹ a uobis abstīebit: Cuius rei
magnū h̄ accipite documentū q̄ si nobis solis īferret ille bellū aīo supioris seruitutis ul-
ciscendo: debebat a cæteris hoīb⁹ abstīere: & sic ī nr̄am tēdere regiōem oñdens oībus
se aduersū nos ñ aduersū alios ire. At nunc ubi primū traiecit ī hāc cōtinētē ut quisq̄ si
bi occurrit pacat cæteros ueluti thraces & nobis cōfines getas suo subiectos impio ha
bet. Hæc cū scytæ denūciassent ii q̄ e natiōibus uenerāt reges deliberabāt: sed discordes
eoꝝ erāt sentētiæ. Nā gelōi quidē & budini & sauromatæ cōcordi aīo receperunt se scy
this auxilio futuros. Agathirsus āt & neurus & androphag⁹ & tauroꝝ melāchlænoꝝ
q̄ reges ita scythis respōderunt. Si uos iniuria īferēda ac lacessēdo bello priores nō fu
issetis: recte uideremini præcari q̄ precamini: & nos u͞ris præcibus morē gerētes idē q̄
uos ageremus. Nunc sine nobis illoꝝ terrā īgressi uos imperitastis persis: quoad deus
uobis indulsit: & illi q̄ñquidē eos idē deus in uos excitat: uicē uobis reddūt. At nos neq̄
tūc q̄cq̄ intulimus iniuriæ his uiris: neq̄ nunc q̄cq̄ conabimur priores inferre. Q đsi
hic nostrā regiōem inuaserit: & ꝑor iniuriā fecerit: nos haud q̄q̄ tolerabim⁹. Id donec
cernam⁹ apđ nosmetipsos manebim⁹. Neq̄. n. ī nos uenire persæ uidētur: sed ī eos qui
fuerāt auctores iniuriæ. Scythæ ubi hæc relata audiere: statuerūt nullā sibi pugnā re-
cta atq̄ ex apto cōserēdā: qñ ipsis isti ad societatem ñ accedebāt. Itaq̄ digressi clā ac lōgi
us ꝓgressi puteos q̄s ipsi offenderāt. ac fōtes abstruūt. bifariāq̄ diuisi herbam e regiōe
aterūt. Et ad unā e ptib⁹ ubi regnabat Scopasis iubēt saurōatas pergeř: qui se subducē Scopasis
rēt si eo persa declinaret fugiētes recta ad flumē Tanaī secundū mæotidē iidē psam ab

ſcedentē inuadendo ꝑſequerētur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hāc uiā quēadmodū dictū ē. Reliquaꝝ duaꝝ unā cui iperabat rex idantyrſus q̃ magna ē & tertiam ī qua regnabat Taxacis in unū coeuntes. Accedētibꝫ gelōis atq; budinis iubēt hos uno die ꝓgreſſos exercitū pſaꝝ ſeducere hoſtē laceſſendo: & ea q̃ decreuiſſent exequēdo: & añ oīa hoſtē ſeducere in agros illoꝝ: q ſocietatē ipſoꝝ hūiſſent: ut eos ſi minus uolētes bellū aduerſus pſas ſuſciperēt: certe inuitos rederēt iſtis hoſtes. Deīde in ſuā terrā deflectere & tēptare ſi qd ipſis tēptādū eē uideatur ac libeat. Hæc ubi decreuere ſcytæ copiis Darii ex occulto occurrebāt pſtātiſſimis eqtū præcurſoribꝫ miſſis. Carros āt in qbus coꝝ filii uxoreſq; oēs degūt una cū pecoribꝫ præterq̃ ad uictū ſuppetētibꝫ præmiſerāt dato ſuis mādato: ut ſp aquilonē uerſus tēderēt. Hoc cū præparaſſent ſcytæ coꝝ emiſſarii poſteaq̃ cōpererūt pſas ab iſtro triū fere dieꝝ & ante ſe unius diei itinere abeſſe: poſitis caſtris germina terræ uaſtāt. Perſæ ubi ſcytaꝝ eqtatus in cōſpectū ſe dedit: eū inſeq maturant a uia ſeſe ſp ſubducētē & cū ad unā partiū uentū ē aurorā uerſus & tanaī & ſcythis tēdentibus & inſequētibus pſis: ſcitæ tanaī traiciūt: eo & pſæ traiecto illos inſequuntur donec pagrata ſauromatū plaga ꝑueniunt in budinoꝝ. Quādiu pſæ fuerūt in ſcythica ac ſauromatide regiōe: nihil ei detrimēti inferre potuerūt utpote uaſtæ. Vbi uero budinicā ingreſſi ſunt: ibi nacti lignea mœnia a budinis deſerta & oībus rebus uacua incēderunt. His actis ipſo itinere ire porro tendunt: dū eā regionē ꝑuagati in uaſtā

Tiſſagetæ
Mæetei
Licus
Hoarus
Tanais
Sirges

ſolitudinē deueniūt. Hæc ſolitudo a nemine hoīum colit̃ poſita ſupra budinoꝝ regionē ſeptē dieꝝ itineris magnitudine: ultra quā thyſſagetæ incolunt: a qbus q̃ttuor ingētes amnes p mæeteos fluunt: & ī paludē noīe mæotim ſe inſinuant: qbus hæc ſunt indita noīa: Lycus: hoarus: tanais ſyrges. Darius ut ad ſolitudinē ꝑuenit curſu omiſſo copias ſuper fluuium hoarum locauit. Poſt hæc octo urbes eaſq; ingentes cōdidit pari inter ſe ſpacio diſtantes ſexagenoꝝ fere ſtadioꝝ: q̃ꝝ ad meam uſq; memoriā adhuc ruinæ extabant. Dū ī his darius occupat̃. interim ſcythæ quos ille inſequebatur circuitis locis ſuperioribus reuerterūt in ſcythiam. Quibus e cōſpectu oīo ſemotis nec ſe amplius exhibētibus, ita Darius urbibus illic relictis dimidiatis conuertit iter ad occaſum: ratus & hos eē cunctos ſcytas & ad occaſum fugere. Proinde cū exercitu maturās ire ī ſcythiā. eo deuenit ubi in duas ſcitaꝝ īdicit partes. Hos nactus inſequebat̃ unius diei ſpatio nunq̃ intermittēs ſubterfugiētes. Subterfugiebant āt de induſtria in terrā coꝝ qui ſocietatē ipſoꝝ reſpuerant & primū in melāchlænoꝝ. Quos cum perturbaſſent tam perſæ q̃ ſcythæ coꝝ terram ingreſſi: ſcythæ in loca androphagoꝝ perſas adducūt. Perturbatis autem androphagis hoſtē ī neuridē ducunt. Neuris quoq; cōſternatis rēdunt ſubterfugiēdo ire ad agathyrſos. Agathyrſi cernētes fugari finitimos a ſcythis ac ꝑturbatos: priuſq̃ a ſcithis ager ipſoꝝ inuaderetur: miſſo caduceatore ſcythis ingreſſu ſuoꝝ finiū prohibēt prædicētes ſi conarentur inuadere agrum ſuum: cum eis primū ſe præliū cōmiſſuros. Hoc interminati agathirſi ī fines ꝓcurrūt aīo arcēdi īgredi uolētes At melanchlæni & androphagi & neuri inuadentibus pſis una cū ſcithis neq; uiriū neq; minaꝝ memores: ſed timore perculſi fugam capeſſerunt: aquilonem uerſus ac ſolitudinem. Scythæ partim ad agathirſos iam non recuſantes ſocietatem ſe conferebant partim e neuride regione in ſuas perſas præibant. Id cum diu factitaretur: neque deſiſteretur. Darius ad idanthirſum ſcitharum Regem miſſo equite inquit. Virorum dæmonie id eſt beate quid aſſidue fugam facis cum liceat tibi hoꝝ facere alterutrū. Si tibi uideris idoneus ad deſiſtēdum negociis meis: ſiſte diſcurſum: ac perſtās mecū ſac

prælium. Sin agnoscis te imparē eē: sic quoq; siste cursum: & hero tuo mūera offerēs
terrā atq; aquā: in colloquum ueni. Ad hæc scytarū rex Idāthyrsus ita rñdit. Sic res meæ Idanth'r
hñt o psa ut neq; ullū mortaliū ego metuēs ancefugerī: neq; nunc fugiā te neq; quicq̄ sis ad da-
faciam diuersum nunc atq; in pace facere cōsueuerā. Q dāt non protinus tecū ineo p rium
lium: huius rei te certiorē faciā. Nobis neq; oppida sunt neq; agri culti: quorū uel amit-
tendorum uel uastandorū metu pperemus uobiscū cōferere pugnā: ad quā si opus est
cōtinuo deuenire sunt paterna sepulcra: q age dū inueneritis tēptate labefactare: & tūc
intelligetis pugnaturi uobiscū simus p sepulcris nec ne: prius ante nisi nos ratio traxe
rit: tecū prælū nō conseremus. Hactenus quod ad pacē pertinet dictū sit. Q dāt ad cæ
tera ego solos mihi heros arbitror Iouē progenitorem meū & solium scytharū regnū.
Tibi āt p terra & aqua quæ dono poscis mittā q̄ decet ad te uenire dona: pro eo q; he-
rū te meū esse dixisti iubeo te flere. Hoc a scythis rñsum est: quod caduceator reuersus
Dario renūciauit Scitharū reges audito nomine seruitutis indignatiōe pfusi partem il
lam quæ cū sauromatis ordinata erat: cui præerat Scopasis: mittunt ad colloquēdū cū Scopasis
ionibus qui istrum pōte iunctū asseruabāt. At persæ nō amplius sibi uagādū eē statue
runt: ut hospitibus qui ipsorū cōmeatū eripiebāt insidias tēderent distributis q aduer-
sus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus scytarū semp ī
fugā uertebat equitatū persarū: sed fugientes incidēdo ī peditatū ab eo defensabantur
Ita scithæ sūmoto equitatu hostili tamē metu peditū abscedebāt: & nihilominus no-
ctibus quoq; incursiones faciebāt. Aduersus quos qd darianis auxilio fuerit referā res
ī primis admirabilis asinorū ac mulorū spēs. Nāq; ut superius a me demōstratū ē nul Asinus
lus in terra scithica neq; asinus neq; mulus gignit: ac ne ullus qdē uisit pp frigora. Itaq; Mulus
rudētes asini pturbabāt scitharū equos: & cū scytæ sæpenumero psas adorirēt: eorum
equi exaudita asinorum uoce cōsternati auertebātur arrectis auribus stupefacti utpo
te insolētia tū uocis: quā prius nō audissent: tū formæ quā nūq̄ inspexissent. Atq; hoc
qdē paululū qddā momēti ad bellū afferebat. Cæterū scytæ ubi aīaduerterunt psas tu-
multuātes quo diutius in scithia illi cōmorarētur. & cōmorātes ad oīum necessariarū
rerū inopiā redigerētur: faciendū ita sibi putarunt: ut pecoribus suis una cū pastoribus
relictis in aliū ipsi abscederūt locū. Persæ illuc se cōferētes excipiebāt pecora. Quo scō
cū sæpius idē tētarēt ad ultimū Darius inopia rerū laborauit. id reges scytarū intelligen Scytha-
tes mittūt ad eum cū mūeribus caduceatorē aue mure rana: & qnq; sagittis. Persæ cū rū mune
q munera ferebat: pcōctabātur qd illa significarēt. Iste negare sibi aliud eē mandatum ra ad dari
nisi eum illa tradidisset celerrime rediret. iubere tamē ipsos persas si solertes forent in- um
terpraetari quid sibi dona uellent. Hoc cum audissent persæ consultabant. Et Darii qui
dem sententia erat scytas seipsos ei donare & terram atq; aquam hac ratione coniectās
quod mus quidem in terra gignatur: & eodem quo homines uictitet. Rana autem in
aquis nascatur. Auis uero sit equus assimilis. Sagittis dandis quod seipsos tradere ui-
deantur. in hanc sententiam Darius dona interpraetabatur. At Gobryes unus e septē Gobryes
qui magos sustulerūt: hoc dicere dona coniectabat. O psæ nisi effecti ut aues subuole-
tis in cœlum: aut mures subeatis terrā: aut ranæ insiliatis in paludes: nō remeabitis uñ
uenistis his sagittis cōfecti. Et persæ quidem munera interpraetabantur. At una pars
scytarū cui datū ante erat negocium meoditis paludis custodiēdæ: tūc autē cū ionibus
q ad istrū erant colloquēdi: ubi ad pōtē uēit: ita uerba fecit. Viri iōes libertatē uobis af-
ferētes uenimus si mō nos exaudire uolueritis: Accepius. n. dariū uobis p̄cepisse: ut ad

ſexaginta dũtaxat dies cuſtodiã pũtis ageretis:& niſi intra id tps ipſe ñ afforet:domum
abiretis.itaq; ſi id feceritis & apud illũ & apud nos culpã deuitaueritis.Proĩde cũ ad pre
ſtitutã diẽ pmãſeritis:iã licet abſcedatis.Hæc ſe facturos recipiẽtibꝰ ionibꝰ ſcythæ rapti
retro abiere.At cæteri ſcythæ poſt miſſa dario dõa cũ peditatu ac eqtatu aduerſus per-
ſas in acie inſtructi ſteterũt tãq̃ cõflicturi.Cũ interĩ lepus in medium ꝓſilit:quẽ ut quiſq;
uidit inſequebat̃.Perturbatis ſcytis ac uociferãtibꝰ ſciſcitabat̃ Darius unde hoſtium tu
multus exiſteret:& cũ audiſſet illos leporẽ inſectari:inquit ad eos ꝑſas cũ quibꝰ cætera
colloqui cõſuerat.Hi uiri uident̃ mihi magno nos hĩ cõtẽptui:& nũc gobryes recte di
xiſſe de ſcytis donis.quo magis eũ mihi quoq; ipſi res ita ſe hẽre uideantur:bono cõſi-
lio ẽ opus ut tutus nobis eo uñ uenimꝰ ſit receptus.Ad hæc gobryes equidẽ inquit o
rex hoꝝ ego uiroꝝ inopiẽ uidebar mihi fere fama hẽre cognitã:ſed ubi aduenĩ euidẽ-
tius intellexi.Ai aduertens eos hẽre nos ludibrio.Proinde mihi uidetur cũ primũ nox
aduenerit incẽſis e more ignibꝰ & aliis q̃ cõſueuerũt fieri actis imbecilliſſimis quibuſq;
Aſini da-rii in ca-ſtris militũ ad hoſtẽ fallẽdũ relictis aſiniſq; oĩbus alligatis abeũdũ priuſq̃ aut ad iſtꝝ recta p
gãt ſcytæ ad põtum ſoluẽdũ:aut ionibꝰ ſoluere libeat:qđ nobis factu facile erit.hoc go
bryes cõſilium dabat.Cui aſſentiẽs Darius ubi nox affuit:reliquit in caſtris uiros lan-
guore ꝑditos:& eos quoꝝ amiſſio minimi faciẽda cẽt:nec ñ oẽs aſinos alligatos aſinos
quidẽ ut uocẽ ederẽt.In firmos ãt hoĩes hoc titulo ut dũ ipſe cũ flore copiaꝝ adoriret̃
hoſtẽ:iſti interea caſtra tutarentur.Hæc pſuadẽs his qui relinquebantur.Darius accẽ-
ſis ignibꝰ q̃ maturrime ad iſtꝝ cõtendit:aſini quod multitudine deſtituti eſſent:eo ma
gis rudere.Quos audientes ſcythæ credere oĩo perſas in eiſdẽ permanere caſtris.Veꝝ
ubi illuxit ii qui relicti erant cognito ſe proditos eſſe a dario manus extendere ad ſcytas
& quæ contigerãt referre.His illi auditis repente cõtractis duabꝰ ſcytaꝝ ꝑtibus & una
ſauromataꝝ budiniſq; ac gelõis perſas recta ad iſtꝝ uia perſequuntur utpote pleroſq;
pedites & itinera neſcientes ea præſertĩ quæ diuortia habebãt:ipſi equites & cõpendia
uiaꝝ ſcientes.Sed cũ utriq; ab alteris aberrarent:multo priores ad põtem ſcythæ pue-
nere q̃ perſæ.Ibi cognito ſe præuertiſſe perſas:ita ad ionas qui in nauibus erant uerba
fecerũt.Viri iones cum dieꝝ numerus iam pertrãſierit:iniurii eſtis qui adhuc perma-
neatis:ſed quoniã hactenus timore manſiſtis:nunc ſoluite q̃ celerrime traiectum:atq;
abite ſoſpites liberiq; diis pariter ac ſcytis gratiam habentes.Nã eũ qui antea dominus
milciades uester erat ita tractabimus:ut aduerſus nullũ mortaliũ ſit facturus expeditionẽ.de hac
Cherſo-nenſes re conſultantibus ionibus Milciadis quidem athenienſiũ ducis & cherſõneñſiũ q ſunt
in helleſponto tyranni ſententia erat ſcithis obtemperãdum eſſe:& ioniã ſeruitute li-
Hiſtiæus berandã:at hiſtæi mileſii diuerſa:q; diceret nunc quidẽ eos ſuæ quẽq; urbis tyrãnos eẽ
ob Darium.Potentia uero darii ſublata neq; ſe mileſiis:neq; aliũ quẽquam uſq̃ preæſſe
poſſe.Fore enim ut ſingulæ ciuitates popularẽ ſtatũ q̃ tyrãnicum mallent:Hãc ſñiam
cum dixiſſet Hiſtiæus:omnes cõfeſtim qui milciadi aſſenſi fuerant in eam tranſierunt.
Fuere ãt qui diſceptauerunt dũtaxat alicuius apud regem extimatiõis helleſpõtinoꝝ q
dam tyranni Daphnis abidenus & Hippodus lãpſacenus:& Terophãtus parienus:&
Metrodorus procõneſius & Ariſtagoras cizycenus:& Ariſtom byzantius:& iſti qui
dem ex helleſpõto:ab ionia autem Stractis Chius & Aeaces ſamius:& Laodanis pho
cenſis:& Hiſtiæus mileſius:cuius ſententia prælata eſt ſententiæ Milciadæ.Aeolum ue
ro unus affuit qui eſſet auctoritatis Ariſtagoras cymæus.Hi poſteaquam Hiſtiæi pro
bauere ſententiam:hoc ſibi agendum dicendumq; cenſuerunt:ut pontem quidem ab

ulteriore ipsa catenus soluerēt: ut extra sagittæ iactū essent: ne nihil facere uiderent cū
nihil facerent: ne uē scythæ uim afferre tentarēt: & istꝝ pōte trāsire: sed soluentes il
linc pontē q̄si oīa ad uotū scitarꝝ facerent. Hoc sententiæ Histiei addēdū cū decreuissent
ita ꝑ uniuersis ad scitas Histieus uerba fecit. Viri scitæ iocundā nobis rem attulistis &
opportūe instatis. Atq̄ ut uos nobis ꝓbe uiā ostēditis: ita nos uobis obsequēter obtē-
pabimus. Vt. n. cernitis traiectū residimus adhibituri oēm diligētiā cupiditate assequē
dæ libertatis. Cæterꝝ dū nos hæc dissoluimus: Interea uos illos īquirere tēpus admōet
& inuētos tā uestro q̄ nostro noīe ita ulcisci ut merēt. Scythæ iōibus iterꝝ fidē hn̄tes
tāq̄ uera elocutis: ad ingrēdos ꝑsas reuerterūt atq̄ ob oī illorꝝ itinere aberrarūt: ipsi sibi
huiꝰ rei cā q̄ pabula equorꝝ illis ī locis corruperāt: fōtesq̄ obstruxerāt: qd nihil fecissēt
facile si uoluissēt ꝑsas īuēturi nūc ita faciēdo uisi sibi sūt optīe cōsuluisse ob q̄ tā eos res
frustrata ē. Quippe ī sua regiōe eā ptē cōsectātes ī q̄ cibaria eq̄s atq̄ aq̄ forent hostē ī-
dagabāt: rati illū eadē pte fugā ītēdisse. at ille obseruato qd̄ priꝰ tenuerat itinerē abierat
atq̄ ita quoq̄ ægre traiectus reperit locū: & cū noctu ꝑuēisset nactus pōtē solutū aī ꝑ
sus cōcidit: ueritus ne se relicto iōes abissēt. Erat apd̄ dariū ægyptius qdā oīum hōīnū Vocalissi
uocalissimus. Hūc darius supra ripā istri positū iubet īclamare histiæū milesiū: histieus mus qdā
cū sæpius iclamātē: ad ꝑmā tn̄ iclamationē exaudiēs: oēs naues admouit: & ad traiicie- ægyptiꝰ
dū exercitū pōtē iūxit. Atq̄ hūc ī modū ꝑsæ ꝑfugerunt: quos indagātes scite iterꝝ aber
rauerūt & ob id iones tāq̄ n̄ liberos sed pessiōs & ignauissimos oīm hoīm iudicāt deq̄ Iones
eis tāq̄ de seruis loquētes mācipia dn̄os amātia eē aiūt & insectatiōe dignissimos: Hec
in iōes scythæ ꝓbra iaciunt. Darius ꝑ thraciā iter faciēs sestū cherōnesi ꝑuenit atq̄ illic
asiā nauibꝰ ipse trāsiuit relicto ī europa exercitus duce Megabyzo uiro ꝑsa: cui dariꝰ ali- Megabi
qn̄ hūc honorē hūit: ut hoc uerbū iter ꝑsas diceret. tū eēt eius mala pūica: simul 'ac ꝑ- zus
mū malū apuit īterrogatus a frē Artabāo nūqd tātū hoīem sibi optaret q̄tum illic eēt
aciorꝝ. rn̄dit se ꝑoptare tot sibi eē megabyzos q̄ græciā subditā. His uerbis apd̄ ꝑsas ho
minē honorauit: quē tūc ꝑtorē reliqt cū octogita milibꝰ militum: Megabizus āt hic ī- Calche-
mortalē sui memoriā apd hellespōtios reliqt. hoc dicto q̄ cū apd byzātiū agens audis- donii
set calchedōios decē & septē ānis ān̄ bizācios urbē cōdidisse inqt calchedōios eo tpe cæ
cos fuisse: q̄ cū pulchrior adesset locꝰ ad urbē cōdēdā neq̄ turpiorem elegisse nisi cæci
fuissent. hic igitur megabyzus in hellespōtia plaga pro pretore relictus: eos qui diuer-
sarum a medis partium erant subigebat: & iste quidem talia agebat.

P Er idē āt tēpus alia ingens aduersus penos extitit expeditō ob eā quā ego
cōmemorabo cām his prius expositis. argonautarꝝ posteri cū a pelasgis q
foeminas atheniēsiū & ex braurone ꝑdati sunt: eēnt eiecti e lenno lacædemo
nem nauigauerunt. considentesq̄ apud taygetū ignes accenderunt: quos Minyæ
lacedæmōii cum aspexissent: nunciū misere sciscitatū q̄nā: & un̄ essent: Illi nuncio scisci recepti
tāti respōderunt se minias eē ab his heroibus oriundos: q ī argo nauigassent: q̄q̄ cū lē a lacedæ-
nū appulissent illic eos ꝓcreassent: Hāc orationē stirpis minyarꝝ cum audissent lacedæ monii s
monii misso iterꝝ nūcio sciscitātur qd sibi uelit ipsorꝝ aduētus atq̄ ignis accensio. Illi ue-
ro se rn̄dent a pelasgis eiectos redirē ad parentes. æquissimum. n: id factū eē orare q̄ ut si
bi liceret una cum eis hītare: tum honorꝝ tū agrorꝝ ꝑticipes. Eos recipere ī ea q ipsi uel
lēt lacedemoniis placuit cū ob alia ad hoc faciēdū īductis tū ꝑcipue q̄ tyndaridæ castor Castor
& Pollux ī argo nauigauerāt receptos minias & agris īptierūt: & ī tribꝰ cooptarūt. Ibi Pollux
cōfestim in alios ablocatis q̄s in lēno duxerāt uxoribꝰ matrimōia cōtraxerūt. Lōgo de

Lacedæ inde iteriecto tpe stati elata supbia cũ alia flagitiosa ppetrarũt:tũ regnũ affectarũt.quo
monum noie eos lacædemõii morte mulctãdos cũ eẽ suissent cõprehẽsos i carcerẽ cõiecerunt.
supplicia Q uoscũq lacedemonii morte plectẽdos censent eos noctu plectũt:interdiu neminẽ.
noctur Cũ uero eẽnt i illos aiaduersuti:exorati sunt ab eoꝝ uxoribꝫ q̃ ciues erãt & prioꝝ spar
na tanoꝝ filiæ ueniã igrediẽdi carcerẽ & cũ suo cuiusq uiro colloquẽdi nullũ i illis dolũ eẽ
Minyæ suspicãtes.Hoꝝ pmissu miyaꝝ uxores ingressæ carcerẽ oi ueste q̃ gestabãt uiris tradi
ab uxori ta illoꝝ uestẽ illæ sũpserũt.Ita myne muliebri ueste amicti ueluti mulieres e carcere pdi
bus libe erũt rursusq apud taygetũ cõsederũt:hac eadẽ tẽpestate Theras athesiõis filius. Tisa
rati meni nepos.Thersandri pnepos.polynicis abnepos missus ẽ i colõiã lacedæmõis gene
Theras re cadmeo auũculus Aristodẽi filioꝝ eurysthenis & proculis:quoꝝ pupilli eẽnt tute
Thisame lã gerebat regni spartani.Adultis mox pupillis ac recepto ipio Theras ita grauiter tu
nus lit sibi ab alus iperari:quõiã ipium degustasset:ut negaret e lacedæmõe moratuꝝ:sed
Thesan ad cognatos nauigatuꝝ.Erãt ãt i insula q̃ nũc thera quõdã calista uocabaᷓ uiri phœni
drus ces a Mẽbliare pœcilis filio oriũdi.Cadmꝰ.n.agenoris Europã q̃ritãs in isula q nũc the
Polyni ra uocaᷓ appulsus cũ eẽt:siue regiõis amore captꝰ:siue q̃ alia uolũtate reliqt illic cũ alios
ces quosdã phœnices.tũ mẽbliarẽ eõ sãguineũ suũ.Isti añ aduẽrũ Theræ lacedæmõe octo
Thera ætatibꝫ hoium isulã.q̃ calista.i.pulcherria uocabaᷓ incolucrũt.ad quos theras cũ mul
Calista titudine tribuliũ missus ẽ:neq̃ q̃ ad illos eiciẽdos:sed ad una habitãdũ.& ad insulã ualde
Membli frequẽtãdã.Postea uero q̃ minyas e carcere elapsos & apđ taygetũ cõsidẽtes lacedemo
ares nii tñ necare statuerãt theras necẽ eoꝝ deprecabaᷓ recipiẽs se illos ex ea regiõe abductu
Cadmus rũ & huic postulato lacedæmõiis assẽtiẽtibꝫ cũ tribꝫ bireibꝫ ad posteros Mẽbliaris na
uigauit ducẽs secũ ñ uniuersos minyas sed paucos:quos in sex ptes distribuerũt:& to
lepreum tidẽ illic opida cõdiderũt lepreũ:matistũ:thrixas:nudiũ:pyrgũ:quoꝝ plana hele i mẽo
matistũ ria mea deleuerũt.Insulæ ãt a cõditore thera nomẽ ẽ idirũ.hic filio q negaret se nauiga
Tryxæ tuꝝ cũ eo reliq̃ ergo inq̃t ouẽ lupis.Ex quo dcõ nomẽ adolescẽti ipositũ ẽ.Oilycꝰ.i.oui
Pyrgus lupus:& id nomẽ alters pualuit.Oilyco natus ẽ filius Aegeus:a quo uocãtur ægidæ in
Epium sparta ingens tribus.Ex hac tribu uiri cũ sibi ñ pmanerent filii ex erinyum oraculo de
Nudium lubꝝ Laio & Oedipodæ extruxerũt:qđ postea apud eos thereos mãsit q ex his uiri p
Thera creati fuere:Hactenus lacedæmõii cũ theræis cõsentiũt:qđ deiceps extitit soli theræ sa
Oilycus etũ hoc mõ eẽ memorãt.Grinus Esani filius ab hoc Thera oriũdus cũ eẽt theræ insu
Aegeus læ rex contulit se delphos ducẽs ex urbe solẽnes hostias cũ aliis eũ ciuibus comitãtibꝫ
Aegidæ tũ uero Battoq̃ erat e genere polymnestei apđ minyas gratiosus Cõsulẽti Grino the
Laii delu ræoꝝ regi de aliis rebus.Pythia rñdit ut urbẽ in aphrica cõderet.Cui uicissim iste eq
brum dem inq̃t.Ego o priceps senior sũ & grauis ad moliẽdũ.tu uero quẽpiã hoꝝ iube ista
Oedipo facere:simul hæc dicẽs battũ oñdebat.Hæc hactenus tũc ubi reuersi sunt p nihilo ha
dæ delu buere responsum:neq ubi terraꝝ aphrica esset gnari:neq ex icerto oraculo coloniã mit
brum tere audiẽtes.Septẽ post hæc ãnos i thera cũ nõ pluuisset:& oẽs pter unã arbores ex
grinus aruissent:cõsulẽntibꝫ theræis pyriã:rñdit mittẽdã i africã eẽ coloniã.Illi quõiã nullũ ma
Rex li remediũ erat:mittũt i eretã nũcios iuestigatũ:si qs aut idigenaꝝ aut aduenaꝝ illic es
Battus set:q i africã nauigassent.Nũcii eũ eretã perrassent:& ad urbẽ tamum puenissẽt:i eacõ
Itanum traxerunt cum purpurario quodã:cui nomẽ erat Corobio.Is agebat se uẽtis apreptũ i
Corobi africã aplicuisse:& ad plateã isulã aphricæ.Hunc nuncii mercede iductũ in therã duxe
us runt.Veꝝ ñ multi ad rẽ explorãdã ex thera initio pfecti sunt duce ipso Corobio:quo i
Platea ea insula relicto cũ aliquot mẽsiũ cibariis ipsi q̃ celerrime reuerterũt ad cæteras đ isulare

nūciādū. Quibꝰ ultra ꝓstitutū tps redire differētibꝰ oīa corobio deficiebāt. Sed apul
sa eo naui samia: q̄ ab egipto redibat. cuiꝰ gubernator erat Colæꝰ: samii oī re gesta a Co Colæus
robio audita ī anū hoī cibaria reliq̄rūt. Ipsi ex hac īsula cū soluissēt ægyptū optātes uē
rosub solāo abrepti ferebāt nec intermitēte flatu herculeas trāsuecti colūnas puenerīt
in tartesū pōpā ferētes ad rē diuinā. Erat ea tēpestate id ēporiū. i. nundinæ intemeratū Tartesus
adeo ut inde reuertētes isti ex mercibꝰ q̄stū maximum fecerint: īter oēs quos nouimꝰ
græcos dūtaxat post Sostratē Laodamātis: cū quo nemo possit cōtēdere. Ex hoc q̄stū sostrates
samii decia. i. sex talētis selecta fecerunt ahenum ad exēplum crateris argolici grypinis Ahe-
capitibꝰ in circuitu altrīsecꝰ obuersis: & in tēplo iunōis collocarunt sustinētibꝰ illd̄ tri- num
bꝰ colossis. i. humanis simulacris septenum cubitoꝝ genu nixis: & hoc ꝑmum fcō īgēs ingens
amicitia cireneis theræisq̄ cum samiis cōtracta ē. Theræi ubi relicto in īsula corobio ad
terā reuersi renunciarunt eē illis insulā e regiōe africæ sitā. placuit theræis ut e singulis
opidis q̄ septē erāt uiri mitterēt frībꝰ inter se sortitis q̄s potiꝰ mitterēt duce eoꝝ rege
Batto: ita duas biremes in plateā miserunt. hæc theræi memorāt. Cætera iā theræis cū
cyreneis cōstāt. Nā q̄ ad battū ptinet. cyrænei neq̄q̄ cum thereis cōsentiunt. sic. n. nar- Battus
rāt. Est in creta opidum axus: in quo fuit etearchus rex. Hic amissa uxore induxit filie Axus
noīe phronimæ nouercā q̄ domū ingressa ut erat ita re ipsa se nouercā ꝓstitit: cū lædē- Etear
do atq̄ eē genꝰ iniuriaꝝ excogitādo: tum ad extremū impudicitiā īpingēdo. idq̄ ita rē chus
hīc uito psuasit. Iste ab uxore deceptꝰ rē ꝯ filia nefariā cōmētꝰ ē. Erat ī axo negociator Phroni-
q̄dā theræꝰ noīe Thæmisō. Hūc ī familiaritatē acceptū etearcꝰ adiurat ut q̄ rē oraret ī ma
ea se mistꝰ pberet. Vbi hoīem iureiurādo adegit adductā ei tradidit filiā suā: iubēs ut
eā abductā in mari demergeret. themisō ancipiti aīo inter nefas opis & hospitii ꝑfidiā Themisō
ita sibi faciēdū putauit. Accepta puella mare ingressus cū in alto fuit ut iureiurado ete polymne
archisanssaceret reuincta funibꝰ puellā dmisit in pelagꝰ: ea dēiq̄ retracta therā puenit. stus
Ibi polinestꝰ uir inter tæreos spectatꝰ ī cōcubinatū frōimā accepit: ex q̄ interiecto tpe
natꝰ est ei filiꝰ sono uocis exili ac balbutienti: cui nomen īpositū est Batto: ut therei &
cyrenæi aiunt. Vt tāt ego sentio alid aliqd: sed eum cognoīatum battū postq̄ in africā Battus
abiit: cū pp oraculū apd delfos sibi reditum: tum pp honorem quem assecutꝰ est. Bat cur
tum. n. pœni regem apellant. & ob id reor pythiam lingua punica q̄ nouerat cum ora
culū reddidit uocasse battum: q̄ futurꝰ rex esset in africa. hic ubi in uirilē adoleuit æta-
tem delfos adiit ob linguæ uitiū. Cui cōsulenti pithia rñdit. Batte uenis uocis cā dux te
iubet ire Lāigerā in lybien habitatū phœbꝰ apollo. Ad hæc battus sic uicissim inqt. O
pnceps ego ad te ueni grā cōsulendi de uoce: tu de aliis mihi rñdes: q̄ nequnt fieri iubēs
migrar in africā q̄ copia q̄ ue manu. Hæc loqns n̄ psuasit illi ut alia rñderet: sed eadē q̄ p
us rñ dente Pythia illinc digressus abiit in teram. Mox deinde cum & huic ipsi & cæte-
ris theræis male cōtingeret: nec malicā ꝯphēderet. ob hæc mittūt delfos sciscitatū. qbꝰ
cum rñ disset Pythia meliꝰ cum ipsis actum iri: si cyrenem in africa cōderent cum bato
miserunt teræi Battum cum duabꝰ biremibꝰ. Isti africam ꝓfecti: q̄ n̄qdem n̄ alid hēbāt
q̄ agerent: retro ad teram se recepunt. sed eos teræi arcentes accessu terræ repellebant
ac rursus reuerti iubebant. Ita necessitate adacti remensoiteꝝ mari cōdiderunt opidū platea
in insula africæ adiacenti noīe. ut ꝑus dictū est: platea: q̄ fertur par esse cyrenæis magni op.
tudine. hanc biennio incolentibꝰ cū nihilo meliꝰ secum ageret uno e suis relicto. cæteri
delfos nauigarunt ad oraculum cōsulendū. Eo postq̄ uenerunt sciscitantibus quid ita
secum in aphricam ꝓfectis nihil tn̄ melius ageretur. Pythia respondit his uerbis. Lani

gere libyes scis q̃ nec audiueris urbẽ. Me melius tuũ ego ĩgeniũ mirabor eũtis. His au
ditis: ii qui cum batto erãt rursus redierũt. Neq̧.n. sinebat eos deos alio migrare priusq̃
q̃ i aphricã cõcessissẽt. Reuersi ad ĩsulã recepto quẽ reliquerãt ĩcoluerũt locũ ĩ aphrica
e regiõe ĩsulæ noĩe aziristũ amoenissimis collibus ntriq̧ cõclusũ: & utriq̧ fluĩe ꝑterla
bẽte. Hũc locũ sex ãnis cũ ĩcoluissẽt: Septĩo deserẽdũ putauerũt admõitu pœnoꝝ ut
ĩ meliorẽ trãsirẽt. Ita illinc eos poeni uespeꝝ uersus & ad locoꝝ speciosissimũ abduxe
rũt & qdẽ noctu: ne græci ĩterdiu faciẽtes iter diurnũ spaciũ metiẽdo aĩaduerterẽt. Est
Irasta — ãt huic loco nomẽ irasta: Eos ubi ad fõtẽ q appollinis eẽ fertur duxerũt ingnnt. Viri
Apollinis fons — græci hic uobis ĩcolere cõmodũ ẽ: ubi cœlũ uocaliter sonat. Sub Batto igit̃ q cõdidit
zoã & ãnos q̃dragita regnauit; & sub eius filio arcesilao: q regnauit ãnos sexdecĩ cyre
Zoa — næi habitauerũt tot oĩo quot in colõiã initio missi fuerãt. Sub tertio ãt batto: q felix ẽ
Arcesilaus — appellat9: cũctos græcos ad nauigãdũ ĩ aphricã cũ cireneis habitatũ induxit pytia. Nã
accersebãt eis cirenei ad agri ptitionẽ. Induxit ãt hæc uerba rñdens. Serior in libien qs
qs pueo erit almã diiudicãdi agri mox hũc affirmo pigebit. Cũ ergo ingẽs multitudo
cirenã se cõtulisset: finitioꝝ pẽoꝝ agros uastabat: atq̧ iter se ptiebãt. At illi eorũq̧ rex
Apries rex — noĩe addicraneas agris exuti a cireneis missis in ægiptũ qbusdã sese dediderunt aprii
ægyptioꝝ regi: iste cõparatũ grãdẽ ægiptioꝝ exercitũ misit aduersus cirẽas. Cyrenæ
Thestis fons — ĩstructa apd irasta locũ & ad fõtẽ testin acie cũ egiptiis cõflixerũt: eosq̧ supauerũt ut po
te ĩexptos ãtea atq̧ cõtẽptores græcoꝝ: adeoq̧ pfligarũt: ut pauci ex eis in egiptũ redi
Arcesilaus — rẽt. Qua de re egiptiis succesẽtes aprii ab eo desciuerũt. Huiꝰ batti filius extitit arcesi
laus q regnũ adeptꝰ iter initia cũ frĩbꝰ suis seditiões exercuit: dõec illi relicto eo in aliũ
Barca op. — africe locũ migrauerũt: ubi cõtracti urbẽ hãc cõdiderũt: q ut tũc barca nũc appelat̃. Et
iter cõdẽdũ pẽos solicitabãt ad deficiẽdũ a cireneis accersilaus tã suis defectoribꝰ: q̃ eo
rũ receptoribꝰ bellũ ĩtulit reformidãtes pẽi fugã ad oriẽtales pẽos ĩtẽderũt. Sed fugiẽ
Leucon — tibꝰ accersilaus eo usq̧ institit ĩsequẽdo: dũ ad leucõnẽ africe pueiret & pẽis uideret op
portunus ad inuadẽdũ. Itaq̧ cõgressi eo pẽi adeo supauer̃ cirencos: ut ex illis septẽ mil
Learcus — lia ceciderit. Post hãc cladẽ arcesilaũ egrotãtẽ epoto medicamẽto frater suus learchus
Erixo — strãgulauit: Sed eũ dolo uxor arcesilai interfecit noĩe Erixo: arcesilao successit in regno
Battus claudus — battus pedibꝰ ñ ualẽs: sed claudus. cyræinei ob accepta calamitatẽ delphos miserunt p
quosdã interrogatũ quã rõnem incuntes preclarissime hĩtarẽt. his pithia rñdẽs iussit
Mãtiena — ex mãtinea arcadũ aducerẽt moderatorẽ. Itaq̧ petẽtibꝰ cirencis mãtieni dederũt quẽdã
Demonax — noĩe Demonactẽ uiꝝ inter populares pbatissimũ. Hic igitur uir cirenẽ pfectꝰ: ubi sin
gula queq̧ edoctus ẽ in tres tribus distribuẽs illos ita digessit: ut unã qdẽ partẽ faceret
thereoꝝ atq̧ cõfiniũ: alterã ãt pellopõnẽsiũ atq̧ cretẽsiũ: tertiã uero cũctoꝝ insulanoꝝ.
Qui ẽt huic batto regi cũ alia oĩa superiores reges optinuerãt cõtulit: tũ uero pecũiaria
fana ac cerimonias in media ciuitate instituit: q̃ instituta sub hoc qdẽ batto sincera per
mãserũt: Veꝝ sub eiꝰ filio arcesilao uehemẽter sũt pturbata negãte arcesilao batto illius
claudi: & pheretime filio se laturꝝ q̃ mantineꝰ Demõax cõstituisset: ac reposcẽte hono
Salamin — res suoꝝ maioꝝ: hinc seditõe orta eiectꝰ pfugit in samũ: mr̃ eius io salaminẽ cypri: Ob
Euelthõ — tinebat ea tẽpestate salaminis imperiũ euelthõ q delphis dedicauit thuribulũ spectacu
Thuribulũ delphicum — lo dignũ: qd in tesauro corinthioꝝ sitũ ẽ: ad hũc pfecta pheretima ꝑcabatur nt se filiũq̧
cirenẽ cũ exercitu reducerẽt. ille oĩa potiꝰ q̃ exercitũ huic dabat feretima id qd dabatur
accipiẽs dicere bonũ id qdẽ eẽ: sed melius facturꝝ eum si qd obsecraretur daret exercitũ
Cunq̧ idẽtidẽ ad oĩa q̃ dabantur hoc diceret: eandẽ misit ad eã euelthõ dono fusum au

reũ: atq; colũ pẽſo circundatã dicẽtiq; q̃ cõſueuerat uerba ferotiæ ĩq̃t talibꝫ rebꝫ dõari
ſocias ñ exercitu. Arceſilaꝫ iterea ſãi agẽs unũquẽq; ſolicitabat ad ſpẽ rei agrariæ coacto
q; ingẽti exercitu miſſus ẽ delphos ad cõſulẽdũ de reditu ĩ patriã. Cui pythia ita rñdit.
Ad q̃tuor battos ac totidẽ arceſilaos octo hoĩum etates dat uobis apollo. Cirene regna Arceſi
re. Vlteriꝰ uos cõari dehortat̃. Tibi uero ſuadet ut ĩgreſſus ĩ domũ tuã q̃etẽ agas: q'ſi laus
fornacẽ inueneris plenã ãphoraꝝ. ne eas excoq̃nas ſed ad aurã emittas. Sin fornacẽ ĩ
cẽderis ne cõmitas ut circũfluũ ĩtroeas. alioq̃n pibis tu ꝑiter & taurꝰ optĩe opꝰ faciẽs.
Hæc arceſilao pitia rñdit. Iſte ſũptis iis quos cõtraxerat e ſão redigit cirenẽ: recupatoq;
regꝝ ſtatu immẽor oraculi factꝰ uocatis ad dicẽdã cãm iis q̃ cõtra ipſũ ĩ ptibꝫ fuerãt ob-
iecit culpã fugæ ſuæ. At illoꝝ alii exilio ſolũ uertebãt: alii ab eo cõphẽſi in cipꝝ ad necẽ
mittebant̃: quos gnidii ad ſuã terrã appulſos liberauerũt: ad therãq; dimiſerũt. Q uoſ
dã qui in grãdẽ q̃dã & priuatã aglõachi turrĩ refugerãt circũdata materia arceſilaꝫ igni Agloma
cremauit. Hoc ꝑpetrato agnoſcẽs id eẽ oraculũ quo pitia ñ ſinebat eũ iuẽtas ĩ fornace ã chus
phoras excoq̃re: exceſſit ultro ex urbe cirene extĩeſcẽs necẽ oraculo ꝓdictã. & q; cirenẽ
exiſtiaret eẽ circũfluã. Cõtulitq; ſe ad regẽ barceoꝝ noĩe alazirin: cuiꝰ filiã ĩ matrimõio Alaziris
hẽbat cognatã ſuã. Et quidã tũ barcei tũ cirenei exules cũ ĩ foro agẽtẽ aĩaduertiſſent
obtrũcarũt & ĩ ſup eiꝰ ſocerꝝ alazirin. Ita arceſilaus ſiue uolẽs ſiue inuitꝰ oraculo ñ obſe
cutus fatũ ſuũ ĩpleuit. Mr̃ eiꝰ pherotĩa dũ filius ſuꝰ mali ſui ſibi auctor barcæ agit. ipſa
interea honoribꝫ filii cirene fũgebat̃: ac mũera obibat cũ alia: tũ in ſenatu ꝓſidẽdo. Vbi Ariãdes
cognouit filiũ in urbe barca oppetiſſe mortẽ: fuga ſe ꝓripuit in egiptũ. Nã arceſilaus
fuerãt de cãbiſe ciri benemeritꝰ: q; is extitiſſet q̃ cirenẽ cãbiſi tradiderat: ac tributũ iſti-
tuerat. Hæc in egiptũ cũ ꝑueniſſet ſupplex ariãdi aſſedit: hortãſq; eũ ad ſe ulciſcendã ꝓ
tendens titulũ q; iõ filius ſuꝰ quia cũ medis ſentiret interẽptꝰ eẽt. Erat hic ariãdes egip
ti ꝓtor a cãbiſe cõſtitutꝰ: qui aliq̃to poſt tp̃e cũ emulari darium uellet: ab eo ẽ interfectꝰ.
ſiquidẽ audiens atq; aĩaduertens dario cordi eſſe memoriã ſui relinq̃re opẽ: q̃d a nullo
alio regum factum eſſet: id ſibi immitãdũ putauit donec mercedẽ accepit. Etenĩ darius
ex auro q̃ potuit purgatiſſimo mõetã ꝑcuſſit. Idẽ ariãdes egipti ꝓtor ex argento fecit. Pheroti-
Et nũc quoq; extat puriſſimum argẽtum ariandicum. Ea re cõpta dariꝰ inſimulatũ q̃ſi ma
rebellare uellet morte affecit. Tunc tñ ariandes hic miſertus pherotimæ oẽs ei copias Amaſis
egipti tradidit pedeſtres ſimul & nauticas ꝓpoſito quidem pedeſtribꝫ amaſi uiro ma-
raphio: nauticis ãt Mandra generis Paſargadi ſed priuſq̃ copias mitteret caduceatore Mandra
barcã miſſo pcõctabatur quiſnã ꝑcuſſor arceſſilai extitiſſet: Barcæi ſe omnes extitiſſe
rñdent multa. n. ſe ab illo mala eſſe ꝑpeſſos. His auditis Ariandes ita exercitum una
cum pherotima mittit. Atq; hic quidem titulus inferendi belli extitit: Veꝝ C ut mea Pœni
fert opinio Ɔ exercitus mittebat̃ ad pœnos ſubigendos. pœnoꝝ multe ſunt & uariæ Adyrma
nationes: quaꝝ paucæ regi obtemperabant. Plereq; darium cõtemnebant. Colunt ãt chidæ
ægiptum uerſus ut hinc incipiãus: Pœnoꝝ primi adyrmachidæ: qui eiſdem fere qui pedunculi
bus egiptii moribꝫ utuntur. Veſtem geſtant q̃lem & alii pœni. Vxores eoꝝ in utroq; li mor-
crure armillã æream. eidem capitis comã alunt: q̃ꝝ q̃q; ſuos quos capit pedunculos ꝓ- dentur
mordet: atq; ita abiicit: Hoc iſti ex omnibꝫ pœnis ſoli factitant: ſoli q; uirgines nupturas Virgines
regi exhibent. q̃ illi placita fuerit: eam deuirginat. Pertingũt hi adyrmachidæ ab egip regi
to ad portum uſq; nomine plynem. His cõfines ſunt gigamæ locum qui occaſum ſpe deuirgi-
ctat incolentes aphrodiſiade uenus inſula In huius loci medio eſt inſula platea ubi ur natur
bem condidere cyrenei: atque in continente eſt portus Menelai & Aziris: quam cy- plynes
renæi incoluere: & dehinc Silphium incipit ab inſula plateas pertingens uſq; ad fau- Gigamæ

cesſyrtis apud hos idem pene titus qui apđ alios ſunt. Gigamas ab occaſu cõtingunt
aſbyte q ſupra cyrenẽ incolẽtes ptingũt ad mare. Nã maritia cirenei colũt. Iidem ñ po
ſtremi ſed pcipui pœnoꝝ ſunt: qui qdrigis uehantꝰ ſtudioſi in cirencoꝝ moribꝰ maxĩa
ex pte imitãdis. Hoꝝ ſunt occaſũ uerſus cõfines auſchiſæ qui ſupra bareã incolẽtes ad
mare ptingunt ad heſperidas. Circa mediã auſchiſaꝝ plagã habitãt cabales exigua na
tio ad mare ptingentes ad tauchirã oppidũ in agri barcei eiſdẽ quibꝰ iiqui ſupra cirenẽ
ſunt moribꝰ utentes auſchiſaꝝ qđ ad occaſũ uergit cõtingunt. Naſamões grandis na
tio qui ſub æſtatẽ relictis ad mare pecoribꝰ cõſcẽdunt ad locũ augilẽ decerpturi palmu
las Nã palme illic & pmulte ſunt & ſpatioſe & fructifere oẽs. Ex quibꝰ ubi palmulas
pmaturas decerpſerunt: ad ſolẽ ſiccãtes maturefaciũt. Deiñ lacte maceratas ſorbillant.
Vxores plures ſinguli e cõſuetudine hñt: & cũ iis in ppatulo coeunt eodem pene quo
maſſagete mõ prius Scipiõe pretento. Nã ſamõibus mos eſt cum quis pmum ducit
uxorem pria nocte ut ſpõſas ſingulos cõuiuas obeat ueneris gr̃a: & ut quiſq; cũ ea cõ
cubuit: donum det illi qđ ſecũ hẽt domo allatũ. Iureiurãdo ac diuinatiõe tali utuntur
p eos uiros qui iuſtiſſimi atq; optimi apđ illos fuiſſe dicunt: iurãt illoꝝ ſepulcra tangẽ
tes. Diuinant ad ſuoꝝ accedentes monumẽta & illi ubi pces pegerũt: ĩdormiũt. Vbi
qdcũq; p quietẽ inſõnium uiderũ: eo utunt. Fidei dandæ cõſuetudo hæc eſt. De manu
alterius uterq; ſũpto inuicẽ poculo bibit. Quđ ſi nihil humoris hũerint: ſumptũ e ter
ra cinerẽ lingunt. Naſamõibus cõfines ſunt pſylli qui hũc ĩ modũ intereiderũt. auſter
cis oĩa receptacula aqrũ arefecerat. Erat ãt oĩs coꝝ regio q ĩtra ſirtem eſt aqrũ ĩops.
Ob id iſti publico colloquio atq; conſilio expeditiõem fecere aduerſus auſtꝝ. Quæ
pœni memorãt refero. Hos cũ ad harẽas ueniſſent: auſter ſpirãs illic obruit. Pſillis ex
tinctis coꝝ terrã naſamões optinent. Sup hos auſtꝝ uerſus in loco feris frequẽti ga
ramãtes habitãt: q oĩum hoĩum cõmerciũ aſpectũq; refugiunt nihil bellice armature
hñtes: ac ne defendere quidẽ ſeſe audentes: Hi ſupra naſamões incolunt. Circa mari
tima uero occaſum uerſus cõfines ſunt macæ: q ſummũ capitis uerticẽ radunt in me
dio capillos creſcere ſinentes hinc atq; hinc in orbẽ tõdentes. In bellũ pelles ſubterra
neoꝝ ſtruthionũ ferunt p argumẽto. Per eos flumen cinips e colle: q uocatur gratia
rum fluens in mare influit Hic collis gratiaꝝ nemoribꝰ freqns eſt cum cætera (cuiꝰ
memini) africa ſit arboribꝰ nuda ducentoꝝ ab ea ad mare ſtadioꝝ intercapedinis.
Hoꝝ macaꝝ finitimi ſunt Gnidanes: quoꝝ uxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ
multas ob hoc (ut memoratur) q ut a quoq; uiro uenerẽ paſſa eſt fimbriam orat:
& ut quæ plurimas hẽt ita præclariſſima cenſetur tanq̃ a pluribꝰ uiris adamata. Hoꝝ
gnidanoꝝ orã in mare porectã incolunt lotophagi: qui e ſolo loti fructu uictitãt: qui
fructus eſt inſtar fructus lentiſci ſuauitate aſſimilis fructui palmaꝝ. ex hoc fructu lo
thofagi uinum conficiunt. Lotophagis ſecundum mare uicini ſunt machlyes loto
& ipſi ueſcentes: ſed minus q̃ ſupiores: Pertingunt ãt uſq; ad ingentem amnem noĩe
tritonem: qui in grandem paludẽ tritonidẽ influit: in q̃ eſt inſula q̃ dicitur phla. Hanc
inſulã aiunt dici lacædemoniis habitari debere. Aiunt ãt hunc in modum Iaſonem
poſteaq̃ ſub pelio atgo exædificauit ĩpoſitis in ea cum alis ſolennibus hoſtiis: tum ue
ro tripode æreo circuiſſe peloponneſum aĩo delphos eundi: eunq; cum teneret cur
ſum circa maleam abreptum a uento aquilõe & abdructum in aphrichã & priuſq̃ tel
lu rẽ cerneret in aſpretis paludis tritonidis aſtitiſſe: eiq; hæſitanti de egreſſu apparuiſ
ſe Tritonem ac iuſſiſſe ſibi tripodem: q diceret oñſuꝝ ſe illis exitum atq; ĩcolumes re
miſſuꝝ. Aſſentiente Iaſone ita demum tritonem oſtendiſſe qua ratione e breuibus

Asbytæ
auſchiſæ
Cabales
Tauchira
Naſamones
Augiles
Coitus palam maſſagetæ
Naſamones
Sponſatum coitus cũ conuiuis
Pſylli
gatamãtes
Macæ
Clerica
Cinyps
Gratiarũ collis
Aphrica ſine arboribus
Gnidães
lotophagi
Loti fructus
machlies
Triton
Tritonis
Phla

enauigarēt:& tripodē ab illis in tēplo positū eē.in coq; tripode oraculū redidisse:& iis q̄
cum Iasone erāt.oēm rōnem indicasse.Fore.n.ut cū quis tripodē accepisset ex oibꝰ q i
agro nauigarent necessario centū ciuitates acolerēt paludē tritōidē.hæc cū audisset pœ
ni qui mōtē grāꝝ colūt tripodē occultasse:Iuxta hos maclyes habitāt auses circū palu
dē tritonidē. Ita utriq; habitant ut medio Tritōe dirimantur. Q uoꝝ maclyes quidē oc Machly-
ciput crinitū gestant. Auses uero añriorē capitis ptē.hoꝝ uirgines āniuersario miner es
uæ festo in honorē ipsiꝰ deæ indigne inter se bifariā diuisæ pliatur lapidibꝰ fustibusq; di Auses
centes se morē patriū seruare ei quā mineruā noīamꝰ:& q̄ uirgines e uulneribꝰ dēcedūt
eas falsas uirgines appellāt.sed priusq̄ a pugnādo desistāt hoc faciūt.q̄ uirgo ī pugnā op
timā opam nauauit:eā sēp cōi cōsēsu cæteræ uirgines exornāt cū cætera armatura gre
ca:tū crista corintia & currui īpositā circa paludē circūferunt.qbꝰ āt rebꝰ ornabantur
olim uirgines añq̄ acolerent græci.ñ hēo dicere:Arbitror ornari suetas armis ægiptiis:
nā ab ægipto affirmari & scutū & galeā ad græcos eē tradita:mineruam aiūt Neptuni Scutum
eē filiam ac paludis Tritōidis:eamq; nescio quid a pr̄e reprehēsam dōasse se ipsā ioui:et Galea
Iouē sibi illam asciuisse filiam.hæc illi agūt.Iidē pmiscue cū mulieribꝰ ñ una habitātes Miñerua
sed pecudum more cōcūbunt. Vbi apd mulierē puer robustꝰ est factꝰ:apud quē uiꝝ cuius filia
habitare sustinet.Nam tertio quoq; mēse uiri cōueniūt eiꝰ filiꝰ censetur.Isti maritimi Noma-
pœnoꝝ pastoraliū qui nōades dñr.Supra hos in mediterraneis africa feris est freqns des
Supra hanc partē efferatam supciliū soli fabulosū est porrectū a thebis ægiptiis ad co
lūnas herculis:in hoc supcilio ferme decē dieꝝ itinere sunt grumi grādes salis iocundi
in collibꝰ & singuloꝝ colliū uertices e medio sale eiaculantur aquam dulcē piter & ge
lidā:circa quam hoīes habitant ultimi solitudinē uersus & supra plagā feris infestam
a thebis itinere dieꝝ decē primi āmonii hñtes templum ad thebani iouis effigiem. Et Ammo-
enim thebis quemadmodū a me superius memoratū est aspectu arietino Iouis simu nii
lacꝝ est. Apud hos est alia quoq; aqua fontana:q̄ sub matutinū qdē tepet:sub horam Aqua ua
quo foꝝ frequentissimū ē frigescit:sub meridiem multo frigidior est. Eaq; hora hor tiæ quali
tos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus:donec sol occidit:tunc tepescit magis tatis
ac magis calescens ad mediam usq; noctem:quo tempore feruens exæstuat:pterita no
cte media ad auroram usq; refrigescit:Cognominatur autem fons ipse solis:Post am Solis fōs
monios per supercilium sabuli decem rursus dierum itinere est collis salis & aqua illi
ammoniæ par hominibus circum habitantibus:cui loco nomen est augila:ad quem Augila
locum nasamones pergunt palmulas decerptum. Rursus decem dierum spatio ab
augilcis alius collis est salis & aqua & palmularum fructiferarum magna uis:quemad
modum apud alios incolentibus illic hominibus: quibus nomen est garabantibus garaban
natione sane magna:qui inducta super salem humo ita serūt. Ab his ad lotophagos tes
breuissimum iter a quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur Boues
boues præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur:quod cornua infle preposte
xa anterius habent & ob id cessum euntes pascuntur. Nam offensantibus i terra cor re pasce-
nibus progrediendo pasci nequeunt alioquin nihil differentes a cæteris bobus præ nes
ter crassitudinem pellis atq; duriciam. Garabantes hi troglodytas æthiopes quadrigis Troglo-
uenantur. Nam troglodytæ æthiopes omnium quos fando cognouimus pernicissi dytæ
mis pedibus sunt:serpentibus lacertisq; & aliis id genus reptibilibus uescentes:Ligua
nulli alteri simili utentes:sed uespertilionum more stridentes:A garabantibus decem
quoque dierum itinere alius collis est salis & aqua accolentibus hominibus : quibus
nomen est Atlantibus solis omnium hominum ; quos ipsi nouimus ; innominatis.

Solem execrantes atlas

Nã sales quidẽ apd eos uocantur atlãtes.singulis ãt co℞ nullũ nomẽ imponitur.Hi sõ
lẽ trãscẽdẽtẽ execrantur.eiq̧ p̃terea oĩa cõuicia ingerũt:q̧ torridꝫ & ipsos & regionẽ p
dat.post totidẽ die℞ iter:aliꝫ tumulꝫ salis ẽ cũ aq̃ & hoibꝫ accolẽtibꝫ:cui confinis ẽ mõs
noĩe atlas exilis & undiq̧ teres:& ut fertur adeo celsus ut eius cacumẽ neq̃at cerni:q̧ a
nubibꝫ nũq̃ reliq̃tur neq̧ hieme neq̧ æstate.Colũnã cæli illũ esse indigenæ aiũt.ab hoc
mõte cognominãtur hi hoĩes.nã atlãtes uocantur:dicũturq̧ nec ulla aĩante uesci:ne ul
la sõnia cernere.ad hos usq̧ atlãtes possũ recensere noĩa co℞q̧ in supcilio africæ habitãt
Post hos nihil ampliꝫ.Porrigitur ãt id supciliũ ad colũnas usq̧ herculeas atq̧ ulteriꝫ.In

Domus ex sale

tra q̃d ẽ metallũ.i.effossio salis decẽ die℞ itinere:& hoĩes incolentes dõicilia sua faciẽtes
ex micis salis.Isti.n.iã tractus aphricæ uacant imbribꝫ.Nã si plueret illic ñ possẽt manerẽ
parietes salis.Supta hoc supciliũ aust℞ uersus ac mediterranea africæ deserta ẽt plaga ẽ
& sine aqua ferisq̧ sine pluuia a lignis oĩ ꝓrsus hũore uacans.Ita ab ægipto ad tritõidẽ
lacũ pastoricii aphri sunt carne uictitãtes ac lacte.nihil uaccinũ gustãtes:qa nec æpiptii
gustant suẽ:ne alentes qdẽ uaccam:nec cyrenææ fœminæ ferire sibi fas putant ob isidẽ
quæ est in ægipto:cui ẽt ieiunia & dies festos agunt studiose.At mulieres bareææ non
mõ gustu uaccinæ carnis.sed ẽt suillæ abstinẽt.Atq̧ hæc qdẽ ita hñt:ad occasum uero
Tritonidis lacus iam nõ sunt pascuales pœni:neq̧ eisdẽ moribꝫ utẽtes:neq̧ idẽ circa in-
fantes q̃d pascuales solẽt factitãtes.Nã pœno℞ q pastorales sunt an oẽs ñ queo ꝑ cer-
to dicere:sed pleriq̧ hoc faciunt:ubi filii ipso℞ quadrimi effecti sunt uenas uerticis illo
rũ lana succida inurũt:nõnulli uenas tempo℞ eã uidelicet ob cãm ne ullo unq̃ tpe phle
gma.i.pituita defluẽs e capite officiat:eaq̧ de re se aiunt esse optima ualitudine.Et sunt

Pœni saluberrimo corpore

re uera pœni inter oẽs quos nos nouimus hoĩes saluberrimo corpore incertũ mihi an
ob hanc cãm:certe optima ualitudine sunt.Q̃d si pueris in urẽdis spasmus existat:in-
uenta ẽ ab eis medicina.Vrina enim hirci isp̃sa eos liberãt.ea refero q̃ ipsi aphri narrant
Apud pastoricios aphros talia sunt sacrificia.Vbi ꝑ p̃miciis aurẽ pecudis præciderunt.
eã supra domũ abiiciũt.Hoc acto ceruicẽ eius auertũt.Solis oĩum deo℞ imolãt Soli &
Lunæ:& his quidem uniuersi pœni sacrificãt.At qui circa Tritonidem paludẽ incolũt

Mineruæ ægis

ẽt Mineruæ Tritõiq̧ ac Neptũno:sed Mineruæ præcipue.A quibus aphris græci ue-
stẽ & ægidas simulacro℞ Mineruæ mutuati sunt:præter q̃ q̧ apud aphros pelicea ue-
stis ẽ & pẽdentes ex eius ægidibꝫ fimbriæ ñ sunt serpẽtes sed e loris factæ.Cætera uero
oĩa ad idẽ exẽplar effecta sunt noĩe quoq̧ ipso testificante uenisse ex aphrica paladiorũ
stolã.Quippe aphræ mulieres sup uestem amiciuntur nudis pellibus caprinis fimbri

Aegis unde

atis ac rubrica delibutis.a quibus ægeis idest caprinis pellibus ægidas denoĩauere græ

Nasamonũ cadauera

ci.Quinetiam hinc p̃mũ mihi uĩ eiulatus in templis extitisse:q̧ eo aphricanæ mulie-
res uehementer utuntur ac belle:& ab aphris quadriiugos equos iungere græci didice
re.Sepeliunt autem pastorales aphri defunctos ut græci præter nasamones qui illos se
dentes sepeliunt obseruantes ut dum quis cœpit agere animam eũ sedentẽ cõstituant
ne supinus expiret.Domicilia eorum sunt uirgultis cõpacta suspensis circa lentiscos &
ea quoquo uersus uersatilia.Et isti quidem talibus utuntur moribus.Cõtingũt ãt hos

Ausces Maxies

ab orientali pte Tritõis fluĩs hi ausces q sunt aratores:q uero peni domos possidere cõ
sueuerũt is nomen impositũ ẽ maxies:q dextrã capitis ptem comatã gestant:sinistram
radũt:corpꝫ minio tingũt asserentes se a troianis esse oriũdos.Regio h̃ & reliq̃ ad occi
dentẽ uergens multo freq̃ntior est feris siluisq̧ q̃ regio pastoraliũ:Nã q̃ ad aurorã respi
cit:quã pastorales incolunt tritõe flũine tenus & depressior est & harenosa:Hinc dein
ceps q̃ arato℞ est uespa spectans:mõtana ualde est ac nemorosa ferisq̧ freq̃ns:Siqdem

apud hos & serpētes sunt supra modū grandes ac leōes. Elephātes quoq & ursi & aspides & asini cornibꝰ prediti. & cynocefali.i.capita canina hñtes: & acephali.i.ñ hñtes capita. sed in pectoribꝰ oculos ut ab afris memoratur: necnō uiri fœīæq agrestes & aliæ p multæ feræ haud ementitæ. Q uoꝝ nihil apud pastorales est. sed alia ueluti ciconiæ & capreæ & bubali & asini ñ illi qdem cornua hñtes: sed alii īpoti: nunq̄ n. bibunt & oryes. qbꝰ ulnales palmæ p cornibꝰ fiunt. Huius fere magnitudo est ad æqparationem bouis & bassaria: & hyænæ: & histriches: & arietes agrestes & dicties & thores. i. ex hyæna & lupo geniti: & pātheræ & bories & crocodili tricubitali ad sūmum magnitudine terrestres lacertis assimiles: & struthii subterranei: & serpentes pusilli cum singulis cornibꝰ. hæ sunt illic feræ & itē q̄ alibi pter ceruum & apꝝ. Ceruus. n. & ap prsus in africa nullus est. Sunt ibidē quoq tria muriū genera: quoꝝ alii bipedes uocantur: alii zegeries punica lingua: qđ in nr̄a pollet idē qđ colles: alii echines. Sunt præterea mustellæ: q̄ i silphio nascuntur murenis simillimæ. Tot habet feras pœnoꝝ pastoraliū regio: q̄tum nos maxīe scrutando lōgissima inuestigare potuimus. Maxyū pœnoꝝ cōfines sunt zabyces: ubi fœīæ aurigantur currꝰ in bellum. his finitimi sunt zigantes: ubi magnā uim mellis apes cōficiunt: sed multo plus opifices uiri facere dñr. Oēs nimio inficiuntur ac simiis uescuntur: q̄ꝝ afatī gignitur iis q in mōtibꝰ degunt. iuxta hos aiunt carthaginēses sitā esse insulā nōie citanē ducentoꝝ stadioꝝ longitudine artā in latum: in quā pgi e cōtinente pōt oleis refertā ac uitibꝰ & in ea esse portum unū uirgines indigenaꝝ pēnis uolucꝝ pice illinitis tamēta auri referunt e limo. Hæc an uera sint haud equidē scio: sed quæ narrantur scribo. Fuerit āt totum ut ipse ego in zacintho uidi picē e lacu referri: Sunt eo loci cōplures lacus: quoꝝ qui maximus septuaginta quoquo uersus pedum ē altitudinis duum passuum: in hunc uirgines contum: cuius in summitate myrtus alligata est dimittunt. Deinde referunt mirto picē odorē quidā asphalti hñtem sed cætera præstantiorem p̄ice pieria: eamq in scrobem: quē iuxta lacum foderunt effundunt: & ubi multum illius aggessetunt ita e scrobe in amphoras transfundunt. Q uicqd āt in lacum decidit: id sub terrā means redditur ī mari: quod a lacu quattuor stadiis abest. Ita id quod de insula adiacenti aphricæ dicitur: consentaneum est ueritati. Aiunt præterea carthaginenses locum esse aphricæ extra columnas Herculis habitatum hominibus eo quotiens ipsi applicuere se merces e nauibus exponere: easq in crepedine terræ: deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo āt conspecto indigenas ad mare cōtēdere: dehinc auro pro mercibus deposito: rursus illinc abscedere: sed nō extra conspectū: tum se illuc e nauibus egressos præcium considerare: & si dignum mercibus uideatur eo sumpto abire. Sin minus conscēsis iteꝝ nauibus conspicere. Illos uero accedētes plus auri ad id quod deposuerunt addere donec persuadeāt. Neutros āt alteris iniuriam inferre: neq enim aut se contingere auꝝ prius q̄ ipsi sumpserint aurum. Atq hi sunt pœnorum quos nominare possum: quoꝝ pleriq neq tunc de rege medorum curabant quicquam: neq nunc curant. De qua regiōe catenus queo dicere a quattuor eam nationibus quantum nos scimus non amplius incoli: quarum duæ sunt indigenæ: totidem indigenæ quidem pœni atq æthiopes: quorum alteri ad aquilonem aphricæ: alteri ad austrum incolunt. Aduenæ uero phœnices & græci. Neq uero uidetur mihi bonitas aphricanæ terræ cum bonitate asiæ atq europæ comparanda præter unam Cynipem: quæ tellus fluuio cognominis est. Hæc optime cuiq telluri par est p uētu fructus cerealis oīo cæteræ aphricæ. Est. n. pulla & uda fōtibus ac secuta siccitatis

Asini cū cornibus
Cynocephali
acephali
Oryes
Bassaria
Hyene
Dicties
Thores
bobryes
Ceruus in aphrica nullus
Aper in aphrica nullus
zegeries
Echinies
zigātes
Citane
Cinipes terra fœcunda

ãcris:ac ne imbre qdẽ quisit uehemẽtior læditur. Nam in eo tractu aphricæ pluit ex ꝑ-
uẽtib₃ fructuũ terræ rotidẽ mẽsuræ illic quot e babylonica tellure ꝑcipiuntur. Bonum
Euesperitæ solum & illud est, quod euesperitæ colunt. Nã quotiẽs id eximie seipsum ubertate supe-
rat: cẽtuplum reddit. At illud cinypium circiter trecẽta. Porro cirenaica regio quæ hu-
Cyrenaica regio ius africæ editissima est: quã pastorales incolunt: tris in se plagas cõtinet admiratiõe di-
gnas. primã quæ maritima ẽ: ꝗ in ea iam fructus maturi metũtur uindemianturq. his
cõpositis in plaga quæ supra maritimã ẽ: medios fructus legunt: quos colles appellant
dũ hi fructus adornantur: ii qui sunt in editissima plaga eoquuntur atque maturescũt
Itaq dum primi fructus bibuntur atq eduntur: ultimi aduentant. At hunc in modũ
ad octo mẽses perceptio fructuum cyræneos occupat. Hæc hactenus de his dicta sunt

P Ersæ ad ulciscẽdã pheretimã ab Ariãde missi ex ægypto barcẽ peruenerũt op
pidũ obsederũt missis illico q denunciarent dedi auctores necis Arcesilai: eos
oppidani at qui cædis oẽs pncipes essent in colloquiũ nõ admiserũt. ita octo
Barcæ op. mẽses barcẽ cũ obsedisset psæ: nono mẽse cuniculos suffoderũt ad muꝝ ferẽtes: & ualli
da tormẽta admouerunt: sed cuniculos qdẽ faber qdã ærarius deprehendit æreo scuto
Cuniculi depræhensio hunc in modũ. Circũferens illud intra muꝝ admouebat pauimẽto urbis: qd ubicũq
admouebatur alibi illinc e solo nihil soni reddebatur. ad locũ ãt qui suffodiebatur æs cli
peiresonabat. Vbi e diuerso fodiẽtes barcæi persas suffossores interemetũt. Tormẽta
Amasis ãt barcæi ipsi repulsabant. Veꝝ cũ multũ tẽporis contriuissent: & multi utrinq cade-
Dolus in hostes rẽt: nec pauciores ex persis. Amasis dux peditatus talẽ rem cõmẽtus est. Aiaduertens
barcæos ui nõ posse superari sed dolo: latã fossam p noctẽ depressit: eiq fragilia super-
strauit ligna: & super ea humũ induxit reddẽs solũ cætero æquabile. Simul atq illuxit.
barcæos in collogum euocat. Illi libẽter obtẽpauere: ꝗ eis cordi erat ad pactionẽ deue-
barcæoꝝ foedus nire. Pactionẽ ãt ĩ hãc formulã ineunt. ferientes fœdus sup ocultã fossam. Quoad hu
mus ea ita haberet tãdiu fœdus ĩ ea regione ratũ foret. Barcæis qd æquũ foret se pen-
suros regi promittẽtibus: & persis se nihil reꝝ nouaꝝ aduersus barcæos eẽ molituros.
Barcæi dehinc fœderibus freti & ipsi ex urbe prodibant: & ex hostibus cuicũq licebat
intrãdi urbẽ faciebant ptãrẽ patefactis oĩbus portis. At persæ resciffo põte occulto ĩ ur
bẽ proruperũt. Iõ ãt põtem quem fecerant resciderunt: ut fœdus soluerent: qd cũ bar-
cæis percusserãt tãdiu ratũ fore fœdus: ꝗ diu maneret terra ut tũc manebat. Refracto
.n. ponte nõ manere fœdus in ea regiõe amplius pheretima traditos sibi a psis barceos
qui faciendæ cædis principes fuerãt sudibus suffixit p ambitũ muroꝝ. Fœminaꝝ quo
ꝗ decisas mãmillas circa muros appendit. Cæteros barcæos psis ut diriperent iperauit
præter battiadas: & qui cædis affines nõ extiterãt. His urbẽ pmisit reliquis in seruitu-
tem abreptis persæ redierũt: q cũ ad urbẽ cyrenẽ redissent. Cyrenæi eos oraculi cuius-
Badres dã seruãdi gra p urbẽ deduxerũt. Sed iter trãseũdũ prefectus naualis exercitus badres
illis præcepit ut urbẽ diriperẽt recusante amasi peditũ duce: se enĩ aduersus unã barcẽ
græcã ciuitatẽ esse missos. Veꝝ postq̃ trãsierũt: & ad rupẽ lycei iouis subsederũt: pœni
tẽtiam eos subiit Cyrenẽ ñ occupassent: eamq iteꝝ adoriri conati sunt. Cyræneis eos
cõtẽptui habentibus. Et licet nemo contra ferret arma: tñ incessit eis metus: illicq cur
su se proripientes sexagita circiter stadia cõsederũt. Vbi statiua habentibus ab Ariande
nuncius aduenit ad eos reuocandos cũ a cyræneis commeatum sibi præberi præcaren
tur. Eo accepto in ægiptum reuertebantur. Quos deinde pœni excipientes uestitus
atq utẽsilium gratia ut quisq reliquebatur trahebaturq: ĩterficiebãt: donec ĩ ægyptũ

peruentum ē. Hic psaꝝ exercitus in africā longissime ad euesperidas ꝓcessit. Q uos āt barcæoꝝ cœpere: quosq; ex ægypto eiecere ad regē iis darius rex ad incolēdū dedit uicū bactrianæ regiōis: cui uico nomē imposuere barcæ ad meā usq; memoriā ēt incolis frequētē. Veꝝ ne ipsa quidē pheretima probe uita excessit. Nā posteaq̄ ultra barcæos celerrime in ægyptum rediit: male periit. Vt enim existunt acres admodum & inuidiosæ ultiones deorum in homines uiuens uermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in barcæos uindicta extitit.

Pheretimæ mors terra

Herodoti Halicarnasei Historiarum Liber Q uintus: qui Terpsichore īscribitur Laurentio Vallense interprete.

T Persæ qui in europa sub Megabyzo relicti a dario erāt primos ex hellespōtiis perinthios Dario subesse recusantes: subegerūt antea quoq; a pæōibus male affectos. Siqdē pæōes q sunt a strymone admōiti diuino rñso ut bellū pinthiis īferrēt: & siqdē a pinthiis ex aduerso cōsidētibꝰ ꝓuocarētur noīatim cōpellantibus eos inuaderent: sin minus ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt. Enim uero considentibus perinthiis e regione pœnum in suburbanis. Ibi singulare certamē ex prouocatiōe cōmissum est uiri cum uiro equi cum equo canis cū cane. Et cum uictores duobus certaminibus perinthii præ gaudio carmē pæona cātarēt: tunc pæones hoc ipsum esse responsum dei coniectātes inter se dixere nunc oraculum dei pfectum ē nunc nr̄m est opus. Atq; ita in perinthios canētes impetum fecere egregieq; uincētes ex illis paucos reliquere. Q uæ quondam a pæonibus gesta fuerāt: hunc in modum gesta sunt. Tūc āt perinthii ꝑ libertate strēnne pugnātes tñ multitudine a megabyzo supati sunt pintho capta. Megabyzus ꝑ thraciā arma circūferēs: oēs eius urbes atq; oēs natōes pacatas regi reddebat. Hoc.n. illi a dario fuerat īpatū: ut oēm thraciā subigeret. Gēs thracum scđm indos oīum maxima est: quæ si aut unius impio regeretur: aut idem sentiret ut mea fert opinio inexpugnabilis foret: & omniū gētium multo ualidissima. Sed quia arduum illis ē: & nulla rōne contingere pōt: iō imbecilles sunt. Habēt āt multa nomina singulaꝝ regionum singula. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt præter getas & trausos: & qui supra erestonos incolunt. Ex quibus q̄ getæ se pro īmortalibus gerāt: a me cōmemoratum ē. Trausi uero in cæteris quidem omnibus idē qđ thraces ueꝝ circa natalia suoꝝ atq; obitus hoc factitāt. Edito puero propinq cum circunsidētes cum ploratione prosequunt: recēsentes quæ sunt necesse est illi q̄ uitā ingressus sit perpeti humanas calamitates. Hominē saro fūctum per lusum atq; læticiā terræ demandant referentes quot malis liberatus in oī sit felicitate. At q supra crestōes incolunt: ista agunt. singuli plures uxores hñt: quoꝝ ubi qs decessit: disceptatio magna fit inter uxores acri amicoꝝ circa hāc rē studio q̄nā dilecta fuerit a marito præcipue. Q uæ talis iudicata est: & hunc honorem adepta: ea a uiris ac mulieribus exornata: ad tumulum a suo propinquissimo mactatur: unaq; cū uiro humatur: cæteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus. Nā id eis summo dedecori datur. Reliquis thracibus hic mos est. Liberos in mercato uenundant.

Perithii Pæones Perithus urbs Megabyzus Thracū gens maxima Getæ Trausi Nascētiū fletus Mortuorū læticia Crestōes Vxorū cōtentio

Virgines non asseruant: sed quibus libuit cum uiris concumbere sinunt. Vxores asseruant uehementer: easq; magno ære a parentibus coemunt: punctas notis esse frontes nobile iudicatur: non esse notatas punctis ignobile. Ociosum esse pro honestissimo habetur. Agriculatorem uero pro contēptissimo. E bello atq; rapto uiuere

Thracū Mores

Mars
Liber
Diana
Mercurius
pulcherrimum. Atq; hi quidē sunt eo⁊ insignissimi mores. Edus āt hos solos colunt. Martē: Libe⁊: Dianā: sed reges præter populares ēt Mercuriū. Eūq; e diis præcipue p quē solū iurāt: a quo ꝓgenitos quoq; se aiunt. Optimatibꝫ eo⁊ tales sunt sepulturæ: ꝓ lato triduū cadauere: mactatisq; oīfariis hostiis cōuiuātur. Illudq; defletū priꝰ: deīde cō bustū sepeliūt: aut aliter humo cōtegūt: aggestoq; desup tumulo cū alia oīs generis cer

Thracū
Sepulturæ
tamina ꝓponūt: tū præcipue certa cū rōe monomachiā. i. singulare certamē. Et sepulturæ qdē thracū huiusmōi sunt. Q đ āt huius regiōis ad aquilonē uergit nemo potest ꝑ cōperto referre, quinā homines eā incolāt: sed illā quæ trans istᷓ plaga est constat ua

sigynnæ
stā esse atq; ignotā: ubi solos audio habitare hoīes noīe sigynnas ueste medica utētes eorūq; equos toto corpore hirsutos esse ad quinq; digitos altitudine pilo⁊ eosdē pusillos ac simos: Inualidosq; ad uiros gestādos: sed curru iunctos esse ꝑnicissimos: atq; his curribus indigenas inuehi. Ho⁊ fines ꝓxime accedere ad henetos: qui sunt ī adria Eos quoq; se colonas medorum dicere: qui quo pacto coloni medorum fuerint: equi

Sigynnæ
dem nō queo dicere: sed fiat quidlibet intra longū tempus. Sigynnas pœn qui supra massiliā incolunt institores appellant: cyprii iacula. Ve⁊ ut thraces aiūt apes loca tran sistrana obtinent: & ob illas ulterius pergi nō posse: quæ cū dicūt haud credibilia apđ me dicunt: quoniam hoc animal constat rigoris intolerās esse. Mihi tamen loca quæ septentrionibus subsunt: uidentur ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regiōe Cuius oram maritimā Megabyzus persis obedientē reddidit. Darius transmisso rapidissime hellesponto postq̄ sardis uenit: recordatus est benefici in se ab histiæo collati

Histiæus
Myrcinus
Coes
& consilii Coīs mytilænei. Q uibus accersitis sardis obtulit electionē. Histiæus ut qui esset mileti tyrannus nullam sibi tyrannidē poposcit: sed Myrcinū hedonidē animo urbis in ea condendæ. Et istæ quidem hanc elegit. Coes aūt ut qui non tyrannus: sed priuatus esset optauit mitylenes tyrānidem. Impetrato uterq; quod optauerat: eo se contulit. At dario res huiuscemodi oblata est: ut illam uidenti incesserit cupido iubēdi megabyzo ut pæonas ex europa e sedibus in asiam transportaret: erant pigres & mantyes uiri pæones qui postq̄ Darius transmisit in asiam: & ipsi sardis uenere cupidi tyrannidis apud pæonas potiundæ ducentes una sororem procera statura atq; speciosam. Hi obseruato tēpore dū in suburbanis lydo⁊ darius præsideret: talē rem sibi agēdam putarunt. Sororem q̄ optime poterant cum exornassent: ad aquā mittunt uas capite continentem: equūq; e brachio trahentem: linūq; nētē. Eam prætereuntē darius attēte considerabat ꝙ neq; persica erāt illa quæ ageret mulier neq; lydica neq; ulla⁊ ex asia fœminarum. Hæc considerans misit quosdam suorum satellitum iussos obseruare in quam rem uteretur mulier equo. Istis subsequētibus fœmina ubi peruenit ad flumē equo satisfecit: uas aqua impleuit. His actis eadem uia regreditur aquam capite sustinens: equum e brachio trahens ac fusum uersans. Admiratus darius tum iis quæ ab exploratoribus audisset: tum iis quæ ipse uidisset: adduci coram fœminam iubet. Ea adducta adolescentes fratres qui aderant non procul rem ipsam speculātes interrogāti dario cuias illa esset: aiunt se pæones esse: & illam suam sororē. Ad quos darius qui

Pæonia
Strymō
nam homines essent pæones: & ubi locorum habitarēt: & cuius rei gratia illi uenissēt sardis perconctari. Adolescentes se uero uenisse dicere ut sese ei donarent: pæoniā autem esse ad flumen strymonem sitam: qui strymon non procul adesset ab hellespōto pæones esse coloniam teucrorum qui troia fuerunt. Hæc singulatim illi referebant. Interrogantiq; dario nunquid omnes illic foeminæ tā laboriosæ essent. affirmāre prō

pteadita hře. Huius.n.tei gr̃a illud fiebat. Ibi Darius lr̃as ad Megabyzũ: dat quem i thracia pfectũ reliq̃rat iubens e sedibꝰ suis pæones ad ipsũ trãsferri cũ liberis piter & uxoribus. Eques cũ hoc nũcio cõfesti ad hellespõtũ eucurrit. Hellespõtoq̧ trãsmisso lr̃as megabyzo reddidit. Quibꝰ ille lectis sũpto e thracia duce aduersus pæoniã exercitũ ducit. Pæones cognito pſaꝝ i se aduẽtu cõtractis copiis pcessere ad mare rati illac pſas ingressuros ad dimicãdũ. Et pæones q̃dẽ ad arcẽdũ exercitus megabizi ĩgressũ parati erãt: Persæ ãt certiores facti pæonas cõuenisse ad ĩtercludẽdũ ab ora maritima ĩgressũ: sũptis ducibꝰ iter ad supiora cõuertũt: hostẽq̧ latẽtes ĩ eius oppida irrũpũt: & illa utpote uacua facile occupãt. Quod ubi resciuere pæones ptinus dispersi ad sua q̧sq̧ dilabũtur, seq̧ psis dedũt. Ita e pæõibus syropæões & pæoplæ: & q ad prasiadẽ usq̧ paludẽ incolunt e suis sedibus emoti in asiam sunt abducti. Qui uero circa pangeũ mõtem incolunt: doberasq̧ & agriamias & odomantes & ipsam prasiadẽ paludem a principio nõ cepit megabizus. Tentauit tñ expugnare eos qui paludem incolunt. Incolũt autem hunc in modum. In media palude cõpactæ erant sublicæ tenuem a continẽte ingressum uno ponte hñtes. Has sublicas tabulata sustinentes olim cõmuniter ciues statuebant. Mox e lege hunc in modũ statuendũ censuerunt: ut pro singulis uxoribꝰ quas quisq̧ duceret (Ducũt ãt singuli multas uxores) ternas desigeret sublicas e monte sumptas: cui nomen est orbelus: Hoc habitãtes mõ optinẽt singuli super ea tabulata tugurium in quo degũt: & fores inter tabulata cõpactas deorsũ ad paludem ferentes paruulos liberos per pedẽ reste illigant metuẽtes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autẽ & subiugabilibus pisces pro pabulo pbent. Porro pisciũtãta est copia ut quotiens quis ianuã cõpactam reclinauerit. demissam fune sportã uacuam aliquanto post retrahat piscium plenã. Quoꝝ duo sunt genera: unũ qđ uocãt papraces: alterũ tilones. E pæonibus ii qui capti fuere in asiã sunt abducti. pæonibus captis Megabyzus nuncios in macedoniã septẽ persas qui post eum erant in exercitu spectatissimi misit ad Amyntã petituros regi Dario terram & aquam. Est ãt e paludeprasiade breuis admodũ in macedoniã uia. Nam in primis paludi cõfine est metallum: idest fossio æris. Vnde postea tempora Alexãdro in singulos dies singula talẽta prouenieabant. Post metallum superato mõte quem uocant dysorum macedõia intratur eo persæ ubi peruenere: & in conspectum Amyntæ ad quẽ mittebant regi Dario terrã & aquã petiere: Amyntas & ea dedit: & homines in hospitiũ uocauit. Instructaq̧ splendidæ cœna percomiter accepit. Persæ postq̃ a cœna ad potũ peruenere: hospes inquiũt macedo nobis psis cõsuetudinis est quotiens magnã exhibuimus cœnã: tũc et cõcubinas & adolescentulas uxores ad assidendũ introducere: proinde tu nunc quoniam libenter excepisti nos: & liberali hospicio psecutus es: regiq̧ Dario & terrã das & aquã sectare cõsuetudinẽ nostrã. Ad hæc Amyntas nobis inquit psæ ista cõsuetudo nõ est: sed uiros a fœminis se mouẽdi. Veꝝ quandoquidẽ uos exigitis qui domini estis: hoc quoq̧ uobis præstabitur. Hactẽus locutus amyntas fœminas accersit: Illæ ut iussæ psto fuerunt: & e regiõe persaꝝ deiñ cõsederunt. Quas persæ conspicati formosas amintã alloquuntur negantes omnino id factũ esse sapiẽter. Satius enĩ futurum fuisse ab initio ñ uenire fœminas: q̃ postq̃ uenerãt ñ assidere: sed ex aduerso sedere in oculoꝝ dolorem. Ita coactus amyntas illas assidere iussit: Quæ cum obtẽperassent: illico psæ mãmillas illaꝝ tractare utpote plusculo uino temulẽti: nõnulli ẽt tẽptare suauiari: Hæc amyntas intuens & si iniquo ferebat animo: tamẽ præ metu persi

Syropæones
Plæopiæ
Prasias
Orbelus
papraces
Tilones
Dysorus
Persarũ conuiuia
amyntæ cõuiuiũ

ei nois qesceret. Verũ eius filius Alexãder cũ adesset:atq̃ hæc suspiceret utpote adolescẽs
& malorũ iexptus neq̃q̃ ãplius tolerare posse. Itaq̃ grauiter ferẽs ad amyntã inqt. Tu
uero pr̃ cæde ætati:abiq̃ hic ad reqescẽdũ:neq̃ idulgeas nimiũ potatiõi. Ego hic rema
nẽs oĩa hospitibꝰ q̃ opportet exhibeo. Amitas cũ rei nouæ aliqd facturũ aĩaduertẽs ad
hæc rñdit: Filii ingens uerba tua hic me sũmouẽtis pene intelligo. Iõ.n. me dimittis q̃
aliqd noui agere i aĩo hẽs. Q uaŕ nolo te qcq̃ noui i hos uiros ppetraŕ futurũ i pniciẽ
nr̃am sed tolera spectãs q̃ gerũtur. Nã q̃ ad discessũ meũ ptinet pebo. His rñsis amitas
Alexãder abiit. Et alexãder ad psas. Vobis inqt hospites cũ his fœis uel oĩbus si libet facillĩe licet
ad persas cõcũbatis:sed cũ q̃ earũ cõcũbere libeat idicate. Nũc.n. fere tp̃s cubãdi aduẽtat: & uos
bñ potos eẽ temulẽtosq̃ uideo. Proiñ has fœias si uobis cordi est sinite ire ad se lauan-
Viri pro dũ q̃s cũ lote fuerĩt accipiatis. Hæc locutus alexãder approbantibꝰ psis egressas fœias
mulieri i muliebre remittit cõclaue:ac totidẽ uiros leues malas hñtes mulieribꝰ uestibꝰ exor-
bus nat:traditisq̃ pugiõibꝰ introducit:admõetq̃ psis ingens. Vos uero psæ a nobis in cõui
uiũ estis oĩ munificẽtia accepti: Q uippe q̃bus & q̃ habebãus:& q̃ inuẽire potuimus
ea omnia repreśẽtauimus: & q̃ oĩum maximũ ẽ ẽt nostras ipsorũ matres & sororẽs libe
raliter exhibẽus:ut omni honore affecti a nobis intelligatis quibꝰ rebꝰ digni estis: utiq̃
regi qui uos misit renuncietis a græco quodã macedonũ principe uos & mẽsa & lecto
bñ acceptos eẽ. Hæc locutus alexãder singulos macedonas q̃s fœminas eẽ aiebant:assi
dere iussit singulis psis. Q ui posteaq̃ a psis attrectari cœpere: illos obtrũcaueŕ. Et hac
Persarũ quidẽ morte affecti sunt psæ ipsi piter & eorũ comitatus. Comitabantur.n. eos & uehi
cædes in cula & familia & omnis generis apparatus: q̃ cũcta cum illis omnibus piter intercepta
conuiuio sunt. Non multo deiñ interiecto tẽpore cum magna horũ uirorũ inter persas insitio fie
Gygea ret: Alexãder illos prudenter occupauit cũ multa aliis pecunia tum sorore sua nomine
Bubaris Gygea bubari data uiro psæ uni ex inquisitoribꝰ interfectorũ. Ita horũ persarũ cædes de
Perdica prehensa:sed silentio suppressa est. Esse ãt græcos qui hæc fecere a Perdica progenitos
quẽadmodum ipsi aiunt: & ego assentior in iis q̃ postea dicam. id ita esse pbatur: & ii
qui in olympia certaminibus græcorũ præ sunt consentiunt. Nam cum Alexander cer
tandi gr̃a ad hoc ipsum descendisset: a concursoribus prohibebatur q̃ negarent barba
rorum id esse certamen: sed græcorũ. At ubi palã fecit sese argiuũ: græcus eẽ iudicatus
est: & stadium currẽs pximus primo extitit. Et hæc quidẽ ita gesta sunt: Megabyzus
autem pæonas ducẽs abiit in hellespontũ & illo transmisso puenit sardis. Cum interi
Histiæus milesius iam muris cingeret locum quo a se petito donatus a dario fuerat in
Myrcinꝰ præcium seruatæ tatis qui locus est ad flumẽ strymonẽ nomine myrcinus. Megaby-
zus cognito quod fiebat ab Histiæo cum primum uenit sardis primum ducens pæo-
nes ita est darium allocutus. rex quidnã tu rei fecisti dato loco ad urbẽ condendam in
thracia uiro græco eidemq̃ solerti atq̃ industrio: ubi afatim materia est ad naues edifi
candas multũq̃ remigũ atq̃ pecuniæ Multis ẽt eum barbaris tũ græcis incolẽtibus q̃
nacti ducẽ faciẽt qcquid ille uel die uel nocte præceperit. Nũc tu uirũ hunc ita fauentẽ
inhibe ne domestico bello afflicteris: inhibe autẽ miti mõ accersitũ: quem cum accepe
ris: da operã ne quando in græciã reuertatur. Hæc locutus megabyzus pfacile dario p
suasit tanq̃ probe prospiciẽs quod eẽt euẽturũ. Darius misso in myrcinũ nuncio ad hi-
stiæum hæc inquit. Histiæe rex darius hæc dicit mihi rebusq̃ meis melius consulẽtem
q̃ te inuẽio neminẽ: quod non uerbis sed factis compertum habeo. Proinde cum res
magnas agere destinem: præsto mihi sis ut ea tibi aperiam. His uerbis fide habita Hi

stiæus & simul magnifaciēs cōsiliariū regis fieri sardis ꝓfecto ē. Cui aduenienti dariꝰ. Hi
stiæe ego inqt ea de cā te accersiui: q posteaq̄ a scytis redii maturaui: & tu ab oculis me-
is abfuisti nullius rei desideriū tā me tenuit breui: q̄ ut tu i aspectū & colloquiū meū ue
nires: cū scias omniū possessionū p̄ciosissimā eē uirꝝ amicū solertē bñ sentiētē: q̄ ibi ā
bo adesse ego testionio eē possū e rebꝰ meis. Quare tibi ego q fecisti ꝑbeq uēisti hoc
gratificādū putaui: ut omissa mileto & recēs cōdita i thracia urbe me seqris susa: eadē q̄
ego hītaturus: meusq cōuictor ac cōsiliarius futurus. Hæc locutus dariꝰ una secū hi-
stiæū ducēs susa uersus iter itendit præfecto sardibꝰ Artaphrene frē suo ex eodē p̄re Artafer-
itē ꝑfecto Otane oræ maritimæ: cuius patrē Sisānem unū e regibꝰ iudicibꝰ q iniuste nes
ob pecuniā iudicasset rex cābises iteremerat. Int ereptoq detractū coriū i lora concidit Otanes
qbus tribunal i quo ille sedēs iudicarat itēdit: ibidēq eius filiū Otanē sedere iudicē p̄ec sisamnes
pit atq i mēoria hr̄e i quo tribunal iudicaret. Hic igit otanes in eo tribunali sedēs: tūc Antan-
megabizi successor exercitus bizātios ac chalcedōios cepit. Cepit itē antandrū q̄ est in drus
terra troade: cepit quoq lāponiū. Sūpta ēt a lesbiis classe cepi lēnū: & imbrꝝ a pelasgis Lampo-
tūc quoq utrāq habitā. Sed lēnii quoniā prælio cōtenderant: & aliquandiu repugna- nium
uerant: mala perpessi sunt: quorꝝ qui superfuere. iis præfectum psæ imposuere Lycare Imbrus
tum Meandri eius qui sami regnauit germanum. Hic lycaretus cum lemno præesset Lycare-
hac de causa mortem oppetiit: q oēs in captiuitatem redigebat: atq euertebat alios in tus
simulans desertores scythice expeditiōis: alios uexatores copiarꝝ Darii a scythis reuer-
tentiū. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat. Sed non diu in malis faciendis delituit:
& ceperunt iterꝝ naxo atq mileto calamitates ionibus fieri: e naxo quidem q inter in- Naxus
sulas felicitate præstabat: e mileto āt q ea tēpestate prope seipsam superatis maxime
florebat. Erat q ioniæ prætextum cū laborasset duabus supioribus ætatibꝰ morbo se-
ditionis: donec eā seditionē parii sedauerint: ex oībus græcis correctores a milesiis dele
cti. Hunc āt in modū eos pari correxere: Cū miletū uēissent uiri inter parios præstan-
tissimi cernerētq domos uehemēter labefactas: dixerunt uelle se regionem ipsorꝝ per
agrare. Id facientes & omnē agꝝ milesiū lustrantes: ut quēq fundum animaduertebāt
bñ cultum fructūq emittētem: cōscribebant domini nomen. peragrata omni regione
cum paucos huiusmōi fundos compissent: q̄ maturrime ad urbē descēderūt. Coacto
q cœtu decreuerunt urbē ab iis esse incolendā: quorꝝ fundos bñ cultos inuenissent.
Videri.n. illos ita curaturos publica ut sua ipsorum curauissent. Cæteros milesios qui
prius seditiosi fuissent: iusserunt horum dicto audientes esse. ita milesios parii correxe
runt. Ex his tunc urbibus hoc mō cœperunt ioniæ mala cōtingere. Ex naxo quidē lo-
cupletes e plebe in exilium missi miletū se cōtulerūt. Miletum āt procurabat Aristago
ras niolpagæ: idemq gener ac cōsobrinus histiæi lisagoræ quem Darius susis destine-
bat. Nā histiæus mileti erat tyrānus & per id tēpus susis degebat: dum naxii miletum Aristago
uenere iam pridem histiæi hospites eum miletū naxii aduenere obsecrarunt. Aristago ras
ram ut aliquantulū copiarꝝ ipsis præstaret ad redeundum in patriam: ille colligens si p
eum isti in patriā redirent: fore ut naxio imperaret: tamen prætendens histiæi hospiti-
um ita eos est allocutus: Meæ quidē uires ad tantū copiarꝝ p̄bendū nō supetunt. ut in
uitis his qui naxū tenēt: uos possim reducere: cū audiā octo milia scutatorꝝ naxiis ac
multū longarꝝ nauiū esse: tñ omne studium ad istud efficiendū adhibebo hoc scilicet
in aīo uersans: Est mihi amicus Artaphernes hystiaspis filius darii regis frater q persis artapher
est omnium in asiam maritimorum multo exercitu præditus ac multa classe. Hunc nes

ego uirũ opinor factuꝝ: oĩa ex animi nr̃i ſnĩa. His auditis naxii ĩſtare Ariſtagoræ ut rẽ
q̃ optime poſſet cõficeret: utq; munera hoi pollicerẽt dicere & ſe exercitui ſũptũ ſup pe
ditaturos magnã uidelicet ſpẽ hẽbat cũ ipſi naxo ãppuiſſent naxios oĩa q̃ iuberent ẽẽ
facturos atq; adeo cæteros inſulãos. Nulla dũ.n. cycladũ ĩſulaꝝ ſub dario erat ꝑfectus
Naxus ſardis ariſtagoras ait ad artapherñẽ eſſe inſulã naxũ ñ ſpacioſã illã qdẽ: ſed pulchrã alio
qn & bonã: Ioniæq; uicinã: multis ꝑterea & pecuniis & ſeruieis ꝑditã. Proiñ tu aduer
ſus hãc regionẽ ducito exercitũ p eãm illuc exules reducẽdi. Q d' facienti tibi magnæ
ſunt penes me in expedito pecuniæ: ꝑter illas q̃ in exercitũ erogabuntur. Has.n. æquũ
eſt nos præbere: qui aduentus noſtri auctores ſumus & te ĩſulas regi acquirere ipſam
naxum & quæ ex hac pendent parũ & andrũ: Cæteraſq; quæ cyclades nominãtur. Vñ
Euboea proficiſcens haud difficile inuades eubœam inſulam magnã ac beatam: nec ĩferiorẽ
cypro ac facilem ſane ad capiendum centũ omnino nauibus ad has occupandas ſuffe
cturis. Huic reſpondes arthafernes: tu uero inquit quæ ſunt ex utilitate regiæ domus
exponis. & probe iſta ſuades omnia præterq̃ de numero nauium. Nã pro centum na
uibus ducentæ tibi ineunte ſtatim uere in promptu erunt Opportet tñ de his rebus
auctoritatem quoq; regis accedere. his auditis ariſtagoras lætus miletum rediit. Arta
phernes autem miſſo ſuſa ad darium nuncio: per quẽ de rebus ab ariſtagora dictis cũ
certiorem faceret. ubi ille rem approbauit ducẽtas naues inſtruxit tum perſaꝝ: tũ alio
Megaba rum ſocioꝝ magna ſane multitudine præfecto eis duce Megabate uiro perſa familia
tes achæmenidarum ſuo ac darii conſanguineo: qui ſi uera ſunt quæ poſt hoc tẽpus geſta
Pauſa filiam deſponderat Pauſaniæ lacedæmonio cleobroti filio græciæ tyrannidẽ affectan
nias ti. Delecto itaq; duce megabate exercitum artaphernes ad ariſtagoram miſit e mileto
megabates ariſtagora ſumpto atq; iadum exercitu cum naxiis profectus eſt p ſimula
tionem eundi in helleſpontũ: atq; ubi chium peruenit: claſſem continuit apud caucaſa
ut illinc uento aquilone traiiceret ĩ naxum. Sed quoniam nõ erat fatale naxios ea claſ
ſe deleri: hoc negocii cõtigit. Megabares in circumeundis nauiũ excubiis offẽdit nauẽ
myndiam a nemine cuſtodiri: quam rem indigne ferens iuſſit ſatellites inuẽtum eius
Thala nauis principem nomine Scylacem uincire traiectum per thalamiam ideſt p foramẽ
mia remi per q d' remus extat: ita ut caput extaret corpus intus eſſet. ariſtagoras quodã factus
foramen certior hoſpitẽ ſuum myrindium a megabate uinctũ afflictari perſam adit hominẽ ex
cuſat: repoſcit cum nihil exoraret: ipſe accedẽs Scylacẽ ſoluit. Id ubi reſciuit Megaba
tes grauiter admodum ferens Ariſtagoram inuaſit: cui ariſtagoras qd tibi inquit ẽ cũ
iſtis negociis. Nõne te miſit Arthaphernes ut me ſequeris: atq; eo nauigares quocũq;
ego iuberem: qd multa agis. His uerbis ĩdignatus Megabates ubi non affuit: miſit
naxum quoſdam cum naui ad rem naxiis quæ impenderent exponendam. Naxii ut q̃
minus q̃ hanc aduerſus ſe claſſem uẽturã expectabãt: ubi id audierunt: oĩa confeſtĩ ex
agris in urbem comportare: & ſe tanq̃ obſidendi eſſent ĩſtruere cibariis potu muroꝝ
refectione. Et iſti qdem tanq̃ inſtante ſibi bello ſeſe apparabãt. Illi uero poſteaq̃ e chio
ĩ naxũ traiecerunt: iã præmunitos aggreſſi ſunt. Cõſumptiſq; q̃ttuor in obſidione mẽ
ſibus: abſumpta q̃ ſecum attulerant pecunia: & ab ariſtagora maxima cum plura deſi
deraret obſidio. Vbi mœnia naxiis exulibus ædificauerunt: in cotinentẽ reuerterũt ma
le affecti ariſtagoras quãdo quod artaphernem receperat præſtare ñ poterat: nec exer
citui ſtipendium exigenti dare preſertim megabate inſimulante apud milites male af
fectos. Præterea ne regno mileti fraudaretur: his de cauſis trepidus de defectione cõſul

tabat.Contigit.n.e fusis ab Histiæo uenire quedā cōpuncto noctis capite qbus histiæ
us aristagorā cōmonefaciebat ut ab rege deficeret.Idnāq; uolēs histiæus aristagoræ in
dicare:quia alia ratiōe facere ñ poterat urpore itineribus custoditis fidelissimo e seruis Litteræ i
caput erasit:līrasq; ipressit & hominē retinēs quoad capilli refruticarēt ubi illi renati sūt capite im
rapti ssime dimisit miletū nihil aliud mādās nisi ut cū miletū puenisset:iuberet aristago pressæ
rā eraso suo capite īspicere.Ea āt stigmata significabāt (ut a me supius dictū ē) defe-
ctiōe hoc iō histiæus faciebat:q; magnā sibi acturā ducebat se susis distineri: ēt atq; ēt
sperans fore ut si ab aristagora rebellaret:ad mare pficisceretur.Sin miletus nil noui
molliretur:nullam sibi uiā amplius eē ad eam reuertendi intelligebat.Eū histiæus qui-
dem hæc cōsiderans nuntiū mittebat.aristagoras āt cum ei hæc oīa cōsentanea pidem
tempus cōtigissent:rettulit ad seditiosos tā de sua snīa q̄ de histiæi mādatis.Cui cū cæte
riões assensissent iubentes ut rebellaret.Hecatæus tñ logopius.i.sermonū auctor ini Logopi-
tio dissuadere bellum sumi aduersus regem psaꝝ enumerās cunctas nationes: quibus us id est
darius imparet:omnēq; illius potentiā.Sed cū hoc psuadere ñ posset:secūdo loco sua sermonū
dere ut classe mare occuparēt:negās se uidere q̄ alia ratiōe id esset euentuꝝ.Scire.n.se auctor
milesioꝝ uires esse imbecillas:si tñ pecuniæ e templo:qđ est in branchidis tollerentur:
quas crœsus lydus reposuisset:multum spei recipere maris potiundi atq; ita pecuniā & Crœsi pe
ipsos habituros ad utendum:nec hostes spoliaturos. Erant āt hæ ingentes pecuniæ cuniæ
quemadmodum a me in prio libro demōstratum est.Veꝝ ne hæc quidem snīa obti-
nuit:sed illa ut oīo rebellaretur:utq; unus eoꝝ myuntē nauigaret ad exercitū:qui e na
xo reuersus illic agebat:ut conaretur duces classiarioꝝ cōprehendere. Missus ad hoc
ipsum Iatrogoras dolo cepit Oliatū ibanolis mylasensem:& histiæū tymnis termeren Oliatus
sem:& coem alexādri:quē darius mitilene donauerat & aristagorā heraclidis cimeū:cō
pluresq; alios.Ita ex pfesso aristagoras defecit oīa in darium cōmentus.Et primum q
dem uerbo duntaxat tyrānidē imutās:statū rei plublice mileti cōstituit:ut secū libēter
milesii rebellarēt.Idē dehinc in reliqua ionia fecit tyrānoꝝ alios eiiciēs:alios utiq; quos
ceperat e nauibus iis quæ aduersus naxū una ierāt:ut ciuitatibus gratificaretur alium
in alia urbe diuendens ex qua quisq; illoꝝ erat quoꝝ coem mitylenæi ut accepunt sine
mora pductū lapidib9 interemerunt.Cymæi suum dimiserunt.Posteaq̄ & alii cōplu-
res tyrāni fuga solū uertere:passim p ciuitates tyrānoꝝ abdicatio facta est.Tyrānis sū Anaxan-
motis aristagoras milesi9 scdo loco iussit i singulis ciuitatib9 cōstitui singulos magistra drides
tus:moxq; ipse lacedæmonē triremi pro legato missus est.Opus.n.erat magnā aliquā
cōparaī societatē.Spartæ regnū:iā ñ tenebat anaxādrides leōtie filius qa ñ supstes erat
sed eius obiti filius cleōenes regnabat:ñ ille qdē pp uirtutis specimē:sed ppter genus.
Etenī anaxādrides ducta ī matrimoniū sororis filia:q̄ & si cordi erat:tñ ex ea liberos ñ
suscipiebat.Id cum ita eēt:ephori his eum uerbis incusauerunt.Si tu tibi nō prospicis
certe nobis hoc non est despiciendū euristhæi genus labefieri:Tu quādoquidē uxorē
habes:quæ non cōcipit:aliā ducito gratissimam rem ex hoc spartiatis facturus.his ille
respondens negat se eaꝝ reꝝ alterutram esse facturū:sed hos non recte consulere qui
ipsum hortentur repudiata quam haberet uxore innoxia alteram ducere:eoq; se nō es
se pariturum.Cui ephori atq; optimares consilio inter se habito retulerunt: Quoniā
is cernimus amore coniugis quam habes implicitū facito quod dicimus:ac noli repu-
gnare:ne quid de te spartiatæ grauius consulāt.Cōiugem quam habes ut repudies nō
postulāus.q̄cunq; ei pstas nūc ea oīa pstato.Alterā tñ ducito pter hāc uxorē q sit fœcū

da.Hæc dicētibꝫ assensus ē anaxādrides duas dehic uxores hn̄s binis ædibus hītabat
haud q̄quā sparciatice faciēs:Nō lōgo iteriecto tp̄e uxor:q posterius ducta ē:parit hūc
cleomenē:quē mr̄ successorē regni spartiatag̷ nūcupabat.at uxor prior q̄ hactēus ste-
rilis fuerat:& ip̄a cōcepit hoc fato usa:q cū re uera p̄gnās eēt:domestici tn̄ posterioris
Cleomenes — uxoris id audiētes:ac moleste ferētes dicere iactari hoc ab illa aīo subiiciēdi sibi ptū.Ita
q̄ his indigne ferētibꝫ:exacto tp̄e pariēdi ephori increduli fœmine parturienti custo-
des assederunt:quæ doricū peperit:moxq̄ leonidē:& post hunc gradatim cleombro-
tū.Sunt qui dicant cleombrotū:atq̄ leonidē fuisse gemīos.Q uæ cleomenē peperit
Dorieus — secūdo loco in matrimoniū ducta prinetade demarmeni filia alterum filiū amplius n̄
Leōides — genuit.Et cleomenes quidē non cōpos ut fertur sed inops mentis.Dorieus autē inter
Cleōbrotus — æquales omnes primus:erat:meritoq̄ putās se ob uirilitatem regno potitug̷.Hic ita
opiniōe præsumens defuncto anaxandrida cū lacedæmōii cleomenē ex lege q̄ maxi-
Prinetades — mus natu esset:creassent īdigne tulit id sibiq̄ a cleomene imperari.Igitur petita a spar
tiatis plebe coloniā duxit:neq̄ delphico usus oraculo in quā terrā ad urbē cōdendam
tenderet neq̄ quippiā cōsuetog̷ executus.adeo rem indigne ferebat in aphricam na-
uigans ducibꝫ theræis ad cinipē delatus locū cōmunit totius aphtice pulcherrimū iu-
xta flumē:sed illinc tertio eiectus anno a macis & aphris & carthaginensibꝫ in pelopō
nesum abiit ubi antichares uir e leonius ei consilium dedit ex Laii oraculis:ut heracleā
in sicilia conderet affirmans Erycis regionē esse heraclidag̷ ipso heracle.i.heracule con
Antichares — ditore.Hoc ille audito delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regi-
one ad quam mittebatur potiturus esset.Pythia cum potitug̷ rn̄dit.Sumpta itaq̄ do
rieus classe quā & in aphricā duxerat italiam præteruchebatur:ea tēpestate ut ferunt
Telys — sybarite cum Tely rege suo bellū crotoniatis erant illaturi.Id metuētes crotoniatæ do
ricum ut sibi opem ferer orauere.hoc præcibus īductus una cum illis aduersus sibariā
cōtendit:eāq̄ cepit:hæc sybariæ doricū & qui cum illo erant:fecisse aiunt.Crotoniatæ
Callias — negant quēpiam se pegrinum in bello aduersus sybaritas asciuisse præter unum calliā
heleum amicleog̷ uaticiniū:& hūc a teli sybaritag̷ tyrāno ad ipsos trāsfugisse hoc mō
q̄ sacrificās de cūdo aduersus crotonē non litaret.Hæc isti aiunt:quag̷ reg̷ utriq̄ te-
stimonia hæc afferūt.Sybaritæ quidē phanū ac tēplū prope ciastin lapidū maceriam
Crastis — qd̄ dorietum capta urbe aiūt extruxisse mineruæ cognomīe crastiæ:& hoc ipsius dori
ci necis uolunt esse maximū testimoniū:q̄ præter uaticinia agens interēptus ē.Si:n.
nihil nisi id ad quod mittebat̄ fecisset:nec transgressus esset ericinā regionē obtinuis-
set:& obtētam possedisset nō ipse cum exercitu absumptus esset.At crotōiatæ multa
mōstrāt peculiariter donata Calliæ heleo,in agro crotōiensi:q̄ ēt ad meā usq̄ memoriā
prognati calliæ colebant.Dorico āt & eius posteris nihil omnino fuisse donatū:cui si
in bello sybaritano fuisset crotoniatis auxilio multo plura q̄ calliæ fuisse donāda.Hæc
pro se utriq̄ eog̷ testimonia referunt:quog̷ utris accedere ut quisq̄ mauult:his acce-
dat licet.Nauigarunt āt cum dorico & alii duces coloniæ spartiatag̷ deducendæ Thes
Euryleō — salus & paræbares & cæleas & eurilicon:qui cum omni classe siciliā tenuerunt supati a
phœnicibus atq̄ egestanis in prælio occubuerunt.una tantū ex hac aduersa pugna su
perstite Euryleonte:qui collectis eog̷ reliquiis ocupauit minoā selinusiog̷ coloniā:seli
nusiosq̄ liberauit mōarchia pytagoræ.Hunc cū sustulisset ipse tyrānidē selinuntis in-
uasit.Sed breui monarchus.i.unicus princeps extitit. Nam selinusii impetu in cum
facto cum ad Iouis forēsis arā cōfugisset obtrūcarunt.Dorico & uitæ & mortis cōes

fuit Philippus bucacidæ uir crotoniata, qui desp̄ōsa sibi filia Tolys sybaritæ crotō e p/ Monar/
fugerat: abnegatoq; matrimōio trāsmisit cyrenē: Ex hac discedēs sectatꝰ ē familiarem chus
triremē ac familiariū uiroꝝ sumptum: q̄ esset olimpiōices. i. uictor certaminis ad olym
pia & oīum illinc græcoꝝ speciosissimus. Ob quā corporis speciē a segestanis ea q̄ nēo
alius reportauit. Nam sepulturæ eius heroico monumēto extructo segestani hostias
offerunt: Hunc i modū doricus uita functus ē: qui si in animū induxisset sibi ferendū
esse cleomenis regnū: & in sparta permansisset: regno fuisset lacedæmonioꝝ potitus. Cleome
Neq;. n. diu cleomenes imperauit: ac sine liberis decessit una duntaxat relicta filia noīe nes
Gorgo. Cleomene igitur imperium tenēte spartam uenit aristagoras mileti tyrannis. Gorgo
Cleomenēq; allocuturus cōuenit hēns: C ut lacedemōii aiūt Ↄ æream tabellā i q̄ totiꝰ Tabella
terræ ambitus erat incisus cūctūq; mare atq; oīa flumina. Huius in colloquiū ubi uēit totius or
ita ad cū inq̄t. Studiū meum cleomenes: q̄ huc aduenerī ne mireris. Non. n. ab re hoc bis
fit. Prolem ioniā p libera seruā eē cū nobis ipsis dedecus dolorq; maximus est: tum ue Aristago
ro uobis & co maior: quo magis cæteros in græcia antecellitis. Proīn nunc p deos græ re tabel/
cos eripite iones a seruitute cōsanguineos uestros: quod facile ē ad præstādū. Nam ne la
q; barbari sunt uiri strennui: & uos in summū rei bellicæ p uirtutē euasistis: & gēus pu Ionū ar/
gnādi eoꝝ huiuscemodi ē breues arcus, ac breuia spicula: lōgas barchas: lōgasq; in ca/ ma
pitibus cristas: unde faciles captu sunt gerētes in pugnam eūt: Ad hæc tantū bonoꝝ
est his q̄ eam incolunt cōtinentem: quantum non est cæteris uniuersis tum auri ut ab
hoc incipiamus: tum argenti tum æris tum uariæ uestis tum iumctorum tum manci
pioꝝ: quibus uos si potiri libuerit potiemini. Sunt quoq; inter se cōfines ut ego disse
ram. His ionibus cōfines sunt lydi: qui terram incolunt: tum aliaꝝ rerum: tum uero ar Iones
genti feracissimam. hæc autem dicebat ostendens ex ambitu terre in tabella quam at Lydia
tulerat descripto lydis uero dicebat aristagoras cōfines sunt hi phryges aurorā uersus Phryges
pecorum copia & terræ ubertate: omnium quos ego noui longe beatissimi. Phry/ cappado
gibus cōfines sunt cappadoces, quos nos syros appellamus His confines sunt cilices ces
huius maris accolæ: ubi hac cyprus insula est sita: qui tributū annuū regi pēdunt qn/ Syri
gēta talēta. His cilicibꝰ cōfīes sūt ii armēii: & ipsi re pecuaria abundantes. Armēiorum Cilices
hanc regionem contingunt matieni: quoꝝ terræ cissia e confinis est. In qua iuxta flu/ Armenii
uiū hunc choaspē sita sunt hæc susa: ubi rex magnus domicilium hēt: atq; hic pecunia Matieni
rum thesauri sunt. Hanc uos urbem si animose ceperitis: iam cū ioue de diuitiis licet cissia
certetis. Neq; uero operæ præcium est uos suscipere prælia pro terra neq; multa neque Coaspes
ita feraci: & p exiguis finibꝰ aduersus messēios uros consortes & arcades & argiuos. q Susa
bus nihil ē neq; auri neq; argēti: quaꝝ reꝝ cupiditate q̄s iducitur ad mortē piclitandū.
Ergo cum offeratur occasio totius asiæ facile potiundæ: aliud quippiam præoptabitis.
Hæc aristagoras dicebat. Cui respōdens cleomenes milesie inquit hospes in triduum
tibi differo respondere Tunc quidem hactenus processum est. Vbi uero dies respon
sioni præstituta affuit: & ad locū de quo cōuenerāt uētū est. Interrogauit Aristagoram
cleomenes quot dieꝝ ab ionio mari ad regē sit iter. Aristagoras alioquin solers & ual/
de illū antecellēs prudētia: in hoc tn̄ lapsus ē q̄ cū n̄ deberet rē ut se hēbat illi apetire uo
lens spartiatas in asiā educere: dixit triū mensium necesse iter. Cleomenes interpellata
huius quā ordiri īstituerat oratiōe de itineris spacio inq̄t hospes milesie abscede e spta
añ solē occidentē: nihil. n. rōis dicis. Cū istud facile sit lacedæmoniis q̄ uis eos trimestri
itinere abducere a mari. H̄ locutus Cleomenes domum abiit. Aristagoras sumpto

õleæ rão ad domũ Cleomenisse cõtulit:eaq̃ igressus iubebat præcabũdus ad se audi-
Gorgo endũ mitti illius filiã. Assistebat.n. Cleomeni filia: cui nomẽ erat Gorgo uuica ples:ea
q̃ octo aut nouẽ ãnos nata. Cleomene iubente cũ dicere q̃ uellet: filiolæ.n. gratia nolle
phibere. Tũc Aristagoras incepit polliceri illi undecĩ talenta si præcibus suis ãnueret.
Abnuẽte. Cleomene subide adiiciẽdo eo pucit:ut quĩquagita talẽta polliceret̃ Ad q̃d
Puellæ astus puella pater iquit hospes te corrũpet:oĩsi hĩc abis. Consilio puellæ delectatus Cleome
nes ĩ aliud cõclaue abiit:& Aristagoras esparta prsus abscessit:nõ facta ei ampllius po
Stathmi testate in dicãdi itineris:q̃d erat usq̃ ad regem. Ea nãq̃ itineris ratio ita hẽt. Vbiq̃ sunt
regii stathmi.i.mãsiones ac diuersoria pulcherria. Iter omne p loca culta atq̃ tutum:
id nunq̃ ĩtermissum p lydiã: & phrigiã uiginti mansionũ hoc ẽ uicenoꝝ castroꝝ est:
parasangæ nonaginta q̃ttuor & dimidiatus. E phrygia excipit fluuius halis.cui ĩminẽt
porte quas trãsire oĩo necesse:atq̃ ita fluuiũ trãsmittere: & præsidiũ q̃d supra illũ ẽ trã
gresso in cappadociã & eã pmetienti usq̃ ad fines cilicces duo detrigĩta stathmi sunt pa
rasangæ centũ q̃tuor. In hoꝝ mõtibus positas duplices portas ac totidem præsidia per
trãsis: Hæc tibi trãsgresso & p ciliciã iter facienti tres stathmi sunt parasangæ q̃ndecĩ
ac dimidiatus. Ciliciam ãt ab armenia disterminat flumẽ.q̃d nauibꝫ transitur nomine
Euphrates euphrates. In armenia stathmi sunt diuersorioꝝ quindecim:parasãgæ quinquaginta
sex & dimidiatus in quibꝫ & p̃sidium est. Eam fluuii qui nauibꝫ transeuntur quattuor
Tigris interfluunt:quos transmittere prorsus necessariũ est. Primus tigris. Secũdus dehinc
ac tertius eiusdẽ nominis & sinoni idem fluuius nec ex eodem fluens loco. Nam hoꝝ
quos enumeraui prius tigris ex armẽiis:fluit alter ex matiẽis. Quartus fluuius noĩa
Gynges tur ginges:quem cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alueos. Ex hac ar-
menia in terram mantienã tẽdenti stathmi sunt quattuor. unde in regioẽm cissiam trã
seunti sunt undecim statmi:parasangæ uero q̃draginta duo & dimidiatus ad fluuium
Susa choaspẽ: & eũ nõ nisi nauibus transmittendũ:supra quẽ urbs Susa est sita. Oẽs ãt hi
stathmi:sunt centũ undecim. Tot diuersoria stathmoꝝ sunt ascendenti sardibus Su-
sa. Quod si iter regiũ recte metiamur paraxangis: & paraxanga ualet q̃tũ triginta sta-
dia ut ualet:sunt e sardibus ad regiã quæ dicitur memnonia tredecim milia stadioꝝ &
quingenta:cum sint parasangæ quadrigenti quĩquaginta. Itaq̃ pagrando singulis die
bus centena & quinquagena stadia cõsumũtur solidi nonaginta dies. Hunc in modũ
Susa ab aristagora milesio apud cleomenem lacedæmoniũ dicẽte triuni mensium interesse
Memnonis urbs recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat:hoc quoq̃ ego iudicabo. Nam
iter ab epheso ab sardis hac ratiõe decet cõputari. A græco mari ad susa (hæc.n. urbs
memnonis uocatur) dico eẽ tredecim milia stadioꝝ & quadragĩta. Ex epheso ad sar-
dis quingenta & q̃draginta stadia:atq̃ ita tribus omnino diebꝫ producitur iter trime-
stre. Digressus e sparta aristagoras athenas cõtẽdit tyrãnis liberatas hoc mõ Postquã
Hippatchus hipparchũ pisistrati filiũ: Hippiæq̃ tyrãni fratrẽ:qui in somnis uisionẽ cladis suæ euidẽ
tissimã uidisset ĩtersecere aristogiton & harmodius prisco genere gephiræi. Post hæc
nihilominus athenienses ĩmo magis:quã prius tyrãnidẽ q̃driẽnio ptulerunt. Visio ãt
ĩsomnii hipparchi hæc erat pridie panathenæoꝝ uidebãt. Hipparchus cernere uiꝝ as
sistentẽ sibi pcerũ atq̃ speciosũ hos. uersus p ænigma dicentẽ. Intoleranda leo tolera to
Gephyræi lerans animo ægro. Nemo uiris pœnas iniustis iure rependet. Vbi dies illuxit: confe-
stim præ se ferebat referre hæc uelle ad somniorum coiectores. Sed mox spreta
uisione misit pompam Vbi mortem oppetiit gæphyræi e quibus erant percussores

Hipparchi ut ipsi aiũt fuere a principio ex erethria oriundi. Verũ ut ego interrogando
cōperio: fuere phœnices ex his q cũ cadmo ĩ terrã q nũc uocatur boecia uenere: atq eã
icoluere sortiti tanagricũ tractũ. Vñ cadmeis primũ pargiuos exactis iterũ boetios hi-
gephyræi expulsi athenas diuerterũt. Ab atheniẽsibꝰ recepti sub cōditiōibus sũt ut ci-
ues iter eos essent multis nec mẽoratu dignis: q̃s agerẽt rebꝰ impositis. Phœnices isti
q cũ cadmo aduenerũt: quorũ gephiræi fuere dũ hãc regionẽ incolũt: cum alias multas — Litteræ
doctrinas ĩ græciã ĩtroduxere: tũ uero lr̃as q apd graecos ut mihi uidet antea ñ fuerãt. — apd græ
Et prĩæ quidẽ illę extiterũt e quibus oẽs phœnices utũtur. Progressu deiñ tẽporis una — cos
cũ sono mutauerũt modulum pristinum. Et cum ea tẽpestate ĩ plerisq circa locis corũ
accolæ iones essent: qui litteras a phœnicibꝰ discendo acceperant: eas illi cum suis pau- — Litteræ
culis collocãtes in usu habuerunt: & in utẽdo cōfessi sunt: ut rõ ferebat uocari phœni — phœni-
ces q a eẽnt a phœnicibꝰ in græciã illatæ: priscaq cōsuetudine byblos appellãt pelles: q — ces
aliqñ pẽuria liberorũ hoc ẽ scyrporũ: pellibus caprinis ouilliśq utebãtur. Adhuc quoq — Bibli
ad meã usq mẽoriã multi barbarorũ talibꝰ in pellibus scribũt. Quin ipse uidi apd the-
bas boetias in ismenii Apollinis tẽplo litteras cadmeas in tripodibꝰ quibusdã ĩsciãs ma-
gna ex pte cōsimiles ionicis. Quorũ tripodũ unus hẽt hoc epigrãma. Optulit amphi-
tryon megẽtis thelcborũ. Hæc fuere circa ætatẽ Laii: qui fuit filius Labdaci nepos Po-
lydori pnepos Cadmi. Alter tripus exametro carmine ait: Sæus in assucto pugilũ cer- — Laii ge-
tamine uictor Me tibi sacrauit speciosum munus appollo Scæus hic bippocõtis filius — nus
fuit: q tripodẽ dedicauit. nisi alius fuit idẽ qd hic nomẽ habẽs circa ætatẽ œdipodæ laio — labdacus
gẽiti. Tertius tripꝰ & is hexãctro carmĩ ait laodamas ipsũ tripodẽ sua ĩ urbe mõarchꝰ — Scæus
fuit. Hoc ĩsigne decus tibi magne dicauit apollo. Sub hoc laodamãte eteoclis filio: qui
mõarchus fuit solus. i. pricipatu ẽ potitus eiecti sũt cadmei ab argiis: & se ad enchcleas — Laoda
cōtulerũt. Gephyræi ãt postea ĩ suspitionẽ boetiorũ cũ uenissẽt: athenas cõmigrarũt. — mas
Vbi sũt ab eis tẽpla extructa seorsũ a cæteris cũ alia q̃dã tũ Cereris acheæ & tẽplũ & or-
gia. Qd fuerit uisum hipparchi in sõnis & uñ fuerunt oriũdi gephyræi ex quibꝰ fue-
re pcussores hipparchi: a me cõmẽoratũ ẽ. Vñ oportet ad eũ redire sermonẽ: quẽ a pri-
cipio instituerã q̃ ratiõe sint atheniẽses liberati tyrãnis. Hippia tyrãnidẽ optinẽte & in-
fenso eis pp cædẽ hipparchi alchmæõidæ: qui genere sunt athenienses pfugi patria pp
pisistratidas: quoniã ipsis una cũ cæteris exulibus res de redeũdo tẽtata oĩ ope frustra- — Athena
fuit: cōatiq athenas reuertẽdo liberare uæhementer deciderant lipsidrium sup meo — rũ tyrãni
niã cõmunierũt. Dehĩc oĩa aduersus pisistratidas cõminiscẽdo mercede cõduxerũt ab — Hippias
amphictyonibus tẽplũ delphis ædificãdum id qd ẽ: tunc ãt ñ erat. Eniuero cũ bñ nõi — Lipsydri
nati eẽnt ac uiri spectati iã inde a suis maioribꝰ extruxerunt tẽplum exemplari pulchri- — um
us ac cætera omnia. Nã cũ ex lapide porino cõuentũ essent: ut illud facerẽt: tñ anterio-
ra eius pario lapide effecerunt. Vt igitur atheniẽses aiũt hi uiri delphis sedentes pythiã
pecunia psuaserũt: ut & quotiens uiri spartiatæ uenirẽt siue priuato siue publico agmi-
ni petentes oraculum pponeret ipsis liberare athenas: Lacedæmõii ãt postquam sibi
idem semper diceretur mittunt anchimolium asteris inter populares eximiũ cum ex-
ercitu ad expellendos athenis pisistratidas tametsi hospites suos & in primis amicos. — Anchi-
antiquiora enim duxerunt quæ ad deum q̃ quæ ad homines pertinent. hos itaq mari — molius
nauibus miserũt cũ quibus anchimolius ad phallerũ appulsus copias eductus Id psci-
scẽtes pisistratidæ auxilia thessalia euocauerũt. Societatẽ. n. cum thessalis fecerant: qui — Cyneas
bus rogãtibus cõi decreto thessali miserunt mille eqtes cum suo rege Cyneã uiro Co- — rex

nizo. Hos socios ubi habuere pisistratidæ: hoc excogitauere: planiciem phaleroꝝ de-
tergūt: eūq leoū equitabilē reddunt: atq illac eqtatū ī castra hostiū īmittunt. Equita-
tus in lacedemonios irruēs cū alios multos: tū uero anchimōliū interemit: Cæteros q
supfuere ad naues repulit. Hunc ī modū primus lacedæmonioꝝ exercitus abscessit.
Extat ī alopecis atticæ bustū anchimolii iuxta herculis tēplū qđ ē in cynosargi. Post
hæc lacedæmōii maiores copias cōtra athenas miserūt ñ mati sed tetra ꝑfecto illis duce
Cleomene anaxandridæ filio: cū quibꝫ orā atticā inuadentibus congressus primum
thessaloꝝ eqtatus ñ diu post in fugā uersus est fusis supra q̄draginta e suis. Qui sup
fuere q̄ quisq potuit recta in thessaliā rediere. Cleōenes ad urbē pgens una cū iis athe
niensibus: qui liberi esse cupiebāt: obsedit tyrānos intra muꝝ pelasgicū redactos. Ne-
q tamen oīo pisistratidas eiicere lacedæmonii. Quippe q de facienda obsidiōe ñ. cogi
tauerant. & pisistratidæ cibo potuq bñ instructi erant. Itaq cū aliquot dies lacedæmo
nii tyrannos obsedissent. spartā abiere. Hic tñ casus qui aliis īfaustus idē aliis faustus
extitit. Nā filii pisistratidaꝝ: qui clam extra regionē se ponebant: intercepti sunt. Quo
ex facto omnes coꝝ res pturbatæ sunt. & pro redimendis filiis ad uoluntatē atheniēsi
Sigæum um transegerunt: ut intra quinq dies ex attica excederēt: Moxq in sigæum quod est
supra scamandꝝ concesserunt: cum sex & trigīta annos regnassent oriūdi e Pylo: atq
a Nelo ex eisdem ꝓgnati ex q̄bus ii q fuer: cū codro ac melacho: qui prius aduēticii: tñ
Hippocrates atheniēsium reges euasere. Eaq de re hippocrates pisistrati pater repetita mēoria Pi-
sistrati filii Nestoris idem nomen filio suo imposuit. Hoc athenienses modo tyrannis
Pisistratus liberati sunt. q̄ recepta libertate quæcūq aut fecere: aut passi sunt mēoratu digna ante
quā ionia defecerit a Dario: & aristagoras milesius athenas oratū auxilia uenerit. hæc
prius edisseram. Athenæ cum magnæ fuissent antea tunc tñ tyrannis liberatæ extite-
Clisthenes re maiores. In quibus duo uiri præpollebant clisthenes uir alcimæonides: q (ut fama
fert) pythiā: persuaserat: & isagoras tisandri illustri quidē familia. sed q̄ uetusta non
queo affirmare. Eius tñ cognati ioui cario immolant. Hi uiri per factiones de potenta
Isagoras. tu cōtendebāt. Clisthenes cum uinceretur populum amplectendo ex quattuor tribu
bus mox decem effecit: cognominibus iouis filioꝝ Leōtis: & Agicoris: & Argadei:
& hopletis ī alia cōmunitatis: quæ ipse inuenit aliorum heroum indigenaꝝ præterq̄
aiacis: quem & si hospitem: tñ adiecit utpote finitimū ac sociū. Qua ī re uidet mihi
clisthenes hic auum suum maternum clistenem sicyoni tyrannum fuisse imitatus Il-
le enim quia cum argiis bellum gessisset: summouit e sicyone certamīa canentiū poe
mata ob homeri carmīa: in quibus argos atq argii tantopere celebrantur. Neq hoc
modo summouit: sed ēt optauit monumentum Adrasti calamitosi: quod erat in ipso
sicyonorum foro: quia fuerat argius extermīare. Ideoque delphos adiit ad oraculum
adrastus consulendum nunqd Adrastum eiiceret: cui Pythia respondens īquit Adrastum qui
dem sicyonum regem esse: ipsum uero lapidatorem. Id non concedēte sibi deo clisthe
nes reuersus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret: qđ ubi excogitasse sibi
uisus ē: misit ad boetias thebas nunciatum uelle se afferre sicyonem Mēalippū astaci
filiū: eūq tribuētibus thebanis ī urbē ītulit: atq ei phanū ī ipsa curia designatum exæ
dificauit munitissimo iā loco: in quē ītulit menalippū. Qđ factū deberet existimari q
metestes inimicissimū Adrasto q & Mecestem fratrem eius: & Tyndeum generū menalippus
menalippus interfecisset. Clisthenes ubi fanū extruxit hostias & dies festos Menalippo dedit ab
Adrasto: ereptos: quibus illum sicyonii magno cum honore prosequi consueuerant.

Etenĩ regio Polybi fuerat qui cũ sine liberis decederet: ĩperiũ Adrasto legauit nepoti Polybus
suo ex filia: Eũ siconii cũ aliis honoribꝰ ꝓsequebantur: tũ uero tragicis choris ita ut ñ adrastus
Dionysiũ: sed adrastum uenerarent᷑. Clisthenes choros q̃dẽ libero: cæteras uero ceri-
monias Menalippo dicauit. Hæc ille ĩ adrastũ egit. Tribus aũt doriẽsiũ ne forent cædẽ
sycõiis q̃ argiis ĩ alia noĩa cõmutauit: ex quibus syconios plurimũ ridiculos reddidit.
Quippe suis & asini ultĩa cognomĩa ꝓ pristinis ĩposuit ꝑterq̃ tribui suæ: cui a suo ip
sius ĩperio nomẽ ĩdidit id ẽ ab archæ: Itaq̃ hi tribules archelia uocabant᷑. Cæteroꝝ alii
hyatæ. i. suales: alii oneatæ. i. asinales: alii choereatæ. i. porcales. His tribuũ nõinibus si- Hyatæ
cyonii & clisthene imperante & eo defuncto ad sexaginta ãnos usi sunt q̃ postea ĩter Oneatæ
se reputãtes ĩ alia trãstulerunt. hyltas pamphylos: dymanates. Quarte tribui q̃ adie Choereatæ.
cerunt ĩposito cognõĩe Aegileæ ab Aegileo Adrasti filio Hæc syconiis clisthenes &
ipse (ut mihi uidet᷑) ꝓ contẽptu ionũ ne forẽt eædem ipsis & ionibus tribus clisthe Aegileus
nẽ sibi cognominẽ imitatus est. Cum. n. populus atheniẽsis fuisset anthea exagitatus
postea q̃ oĩum auctoritatẽ ad suam unius redegit: tum tribuum nomina censuit ĩmu
tanda: & plures ex paucioribus faciendas decẽ ꝓ q̃ttuor & totidem phylarchos id est Phylarchi
tribuũ sa tribuñ præfectura. Ita populos ĩ tribꝰ distributo atq̃ cõposito erat multo su
perior his q̃ erant cõtrarie factionis. Superatus in partibus isagoras hoc ĩuicem exco
gitauit ut cleomenem lacedæmonium aduocaret. Iam inde obsidione pisistratidarum
sibi hospitẽ factum: qui tamen culpabatur q̃ ad uxorem isagoræ uentitaret. Is misso
primum athena caduceatore clisthenem eiecit: & cum eo alios cõplures athenienses
quos piaculi insimulabat uidelicet admonitu isagore hæc dicẽs: Nã isagoras atq̃ amici
eius non erant affines cædis: cuius insimulabantur alchmæonidæ: & qui erant enage- Enageis
es ita nominabantur qui atheniensiũ piaculo obstricti erant: Cylon quidã athẽiensis Cylon
uir olympionices affectatæ tyrannidis cõpertus est. Simulato nãq̃ æqualium sodali-
tio arcem occupare conatus. Id cũ efficere ñ potuisset assedit simulacro dei supplex ip̃e
a socii. Hos illinc summouerunt quidem magistratus naucratiorum: qui tũc athenas
incolebant data fide puniendi eos citra mortem. Sed culpa horum mox ĩterfectorum
fuit penes alcmæonidas: Hæc ante pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi cleomenes ꝑ nun-
cium eiecit Clisthenẽ atq̃ piaculares: q̃uis Clisthenes ipse ꝓfugisset: nihilosecius athe
nas uenit non magna cũ manu: atq̃ illinc septingeotas familias militares atheniensiũ
tanq̃ piaculo cõtaminatas relegauit: quas ei suggerebat isagoras. Hoc acto cooabatur
secundo loco senatum dissoluere: & magistratus trecentis isagoræ militibus mãdare.
Verum reluctante senatu atq̃ obtemperare nolente Cleomenes isagorasq̃ cũ suæ fa-
ctionis hominibus arcem occuparunt. Quos cæteri athenienses cum senatu sentien
tes biduo obsederunt. Tertio die quicunque lacedæmonii ibi erant: accepta fide re-
gione discesserunt: rato effecto quo Cleomeni dictum est. Nam ei ad occupandam
arcem ascendenti: & ad dei penetrale consulendi gratia eunti: exurgens e sella sacerdos
antequam ille ualuas reseraret: Lacedæmonie inquit hospes rursus redeas neue tem
plum introeas. Noo enim doribus hic introire fas est. Cui cleomenes. Ego inquit mu
lier dores non sum sed achæus. Itaque admonitu uti nolens atque in conatu pergens.
tunc quoq̃ iterum a proposito cum lacedæmoniis decidit. Cæteris ad necem iunxere
athenienses: & in iis Timesitheum fratrem eius: cuius manualia opera atq̃ strennui-
tatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in uincla coniecti mortem oppetie
re. Athenienses autẽ post hæc reuocatis clisthene septingentis militum familiis quos

Cleomenes exagitauerat sardis mittunt ad cōtrahendā cū persis societatem: Intellige
bant.n.sibi cum cleomene atq3 lacedemōiis eē bellandū:ut sardis uenire nuncii māda
atq3 exposuere:peōctus est eos Artaphernes Hystaspis filius sardiū ptor qui nā homi
nes essent athenieṡes:& ubi terra℞ icolenees q̃ socii psa℞ fieri orarēt. Vbi id ex nuneiis
audiuit:ita eis ingenue eespōdit. Si regi dario terrā darēt & aquā se contractu℞ cū eis
societatē. sin minus illos abscedere præcipit. Nuncii inter se collocuti q̄ societatē facere
cuperēt datutos se eē dixerūt. Quo nomine ubi eeuersi sunt domū uehemēter accusa
ti sunt. Cleomenes itelligēs ab athenieṡibus se & uerbis & factis lædi:ex oī pelopōne
so copias coegit dissimulans quē ad finē eum hēret in animo tum populū athenieṡem
ulcisci:tū isagorā constituere tyrānum q̄ una cū eo ex arce decesserat. Cōparato exerci
Hysies. tu ingenti ipse eleusina inuasie & ex cōposito boetii Cenoē occuparūt:& hysies ultsos
atticæ populos & ab altera pte chalcidēses oræ atticæ loca populabant. Athenieṡes &
si ancipiti bello districti boetio℞ & chalcidēsiū ultiōe e dilata arma cōtra pellopōnēses i
eleusine agētes ferūt. Dūq3 ambo exercitus conferturi præliū essent. Corinthii primi
oīum secū reputātes iniuste a se agi auerterūt se atq3 abscesserūt. Secūdū hos idē fecie
Demaeatus rex Demaratus aristonis filius:q & ipse erat rex spartia℞:& e lacedæmone copias cōtraxe
eat:nec a eleomene superiori tēpore dissenserat. Ob quā regū dissensionē lex apd spar
tā lata est ñ licere utriq3 regi cū exercitu pdire. Nam prius pdibāt & his se iunctis alte℞
quoq3 e Tyndaridis relinqui. Quin & isti antehac ab eis euocati exercitū ambo cōmi
eabantur. Tunc cæteri socii qui erant in eleusine cernentes ñ cōuenire iter reges & co
rinthios aciem deseruisse:& ipsi dilapsi abierūt. Quarto nunc dores in atticam pfecti
sunt bis ad bellandum igressi:bis ob atheniensinm multitudinis cōmodum. Prīo qa
megara coloniam deduxerant:q̄ expeditio recte uocetur sub codro atheniēsium rege:
Ite℞ ae tertio dum ad expellendos pisistratidas ex sparta uentum est. Quarto dum
eleomenes pelopōnenses ducens eleusinā iuasit. Ita q̄rto tunc dores aduersus athenas
expeditiōem sumpserunt. Dilapso igitur i decore hoc exercitu ibi athenienses uolentes
ultum ire iniurias:primā expeditionem fecerunt aduersus chalcidenses:qbus boetii
ad euripum iere suppetias. His conspectis athenienses putarunt sibi cum eis priusq̄ cū
chalcidensibus pugnam conserendā. Itaq3 ingressi cum illis egregie superant:pmultisq3
co℞ cæsis septingentos capiunt. Eodē die transgressi euboiam cum chalcidensibus cō
flixere:quibus etiam uictis quatuor milia colono℞ in prædiis equitum reliquerunt.
Equites autem apud chalcidenses uocabantur locupletes. Horum quoscunq3 cepe
runt una cum boetio℞ captiuis uinctos in carcerē cōiecerunt:quos aliquāto post bi-
nis mulctatos minis soluerunt:eo℞ quibus alligati fuerant uincula in arce suspende-
runt:quæ ad meam usq3 memoriā extabant pendentia e muris a medo ambustis e re
gione eœnaculi ad occasum spectantis:decimā quoq3 redemptionis cōsecrarūt. Facta
ærea quadriga quæ ad sinistram manum intrantiū statim ppilæa arcis stabat cum hac
inscriptione:attica perdomitis aeri sub marte iuuentus Boetum populis chalcidicaq3
manu Damna rependerūt uīculis & carcere ceco. Quo℞ hæ de decima stāt tibi pallas
equæ. Et athenienses quidem augescebane. Iuris autē æquabilitatē esserem bonā nō
ex uno tanto:sed undiq3 datur intelligi. Si quidem athenienses q̄diu tyrannis subiecti
fuerunt nullis finitimorum in bello præstantiores erant. Liberati uero tyrannis mul-
to omnium primi extiecre. Vnde liquet eos dum tyrānis parebant de idustria pecasse
tanquā domino laborantes. at libertate parta sibi ipsi quisq3 eem gerere properabat.

Atheniēses ita agebāt Thebani autē post hæc ulciscēdi illos cupidi sciscitatū ad deū mi
serūt. Quibus respōdēs. Pythia negabat p se se eos posse illos ulcisci: iubebatq; ut ad fa
mæ celebritatē referētes rogarēt sibi pximos. Reuersis q missi ad oraculū erāt: ac respō
sum exponētib9: Thebani illud nihili faciētes quod referebatur ut rogarēt proximos di
cebant Nunq̄d ñ proxie nos incolūt tanagræi coronæiq; & thespiēses: q nostri assidue Tanagei
cōmilitones alacri atq; cōcordi in ptes aīo bella nobiscum tolerant. Quid hos rogari coronæi
oportet nunquid potius hoc ñ habendū p oraculo. Hæc illis ratiocinātib9 quidam re Thespiē
audita inquit ego q̄d sibi uelit praculū uideor mihi itelligere. Asopi duæ filiæ fuisse tra ses
duntur Thebe & Aegina q̄ quoniā sorores sunt opinor deo respōdere nobis ut ægi Asopus
etas rogemus qui uicē nostrā ulciscent. Thebani quoniā nulla q̄ hæc uisa ē dicti potior Thebe
snīa: protinus misere ad æginetas orandos auxilia tanq̄ proxios ex dei oraculo. Illi pe Aegina
tentib9 his auxilia dixere se mittere cū eis æacidas. Societate æacidaꝝ freti thebāi cum
lacessissent atheniēses accepta offensione aduersæ pugnæ: iterū auxilia uiroꝝ rēissis æa
cidis orauerunt. Quoꝝ p̄ce moti æginetæ tū magnitudie opū iflati: tū pristinæ inimi
ciciæ q̄ gessere cū atheniēsibus memores: bellū illis haud idictū tulerūt. Nā cum athe
niēses boetiis incūberēt: ipsi lōgis nauib9 i atticā traiiciētes cum alios multos populos
in cætera ora maritia: tū phaleꝝ diripuerūt magnā ex hac re calamitatē atheniēsib9 af
ferētes. Inimicitia āt q̄ ægietæ aduersus atheniēses d̄bebat ex hoc initio extitit. Epidau
rii cū sua ipsis terra nihil redderet: de hac calamitate delphicū cōsuluere oraculū. Qui Aeginera
bus pythia iussit ut damiæ & auxesiæ simulacra erigerēt: & postq̄ erexissent: melius se rum odia
cū actū iri. Sciscitātibusq; epidauriis utrū ex ære facerent illa an ex lapide: respondit se e in atheni
neutro fieri sinere: sed e ligno oleagino: oleæ tñ nō oleastri: Rogabant igitur epidauri enses
atheniēses sibi pmitteret oleā incidere: quæ scilicet oleas illas sacratissimas eē existima Oleæ a
rent. Fertur ēt nusquā gentium nisi athenis illa tēpestate oleas fuisse. Athenienses se tenis tā
uero dixerunt concessuros hac duntaxat lege si quotannis illi sacra mineruæ urbanæ tum
& ericntheo afferrent. Accepta conditione epidaurii: quæ rogabant impetrauerunt: &
simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraq; sua fructum eis ferente qd cōuene
rat atheniēsibus p soluebant. Eo tempore atq; superiori æginetæ epidauriis parebāt tū
in aliis: tū uero in litibus quas æginetæ inter se uel auctores uel rei illuc se cōferētes age
bāt. Verum ex eo tpe fabricatis nauibus nullo cōsilio usui ab epidauriis desciuerūt. Fa
ctiq; hostes ac mari potiti cum alias clades inferebant: tum simulacra damie & auxesie Damia
surripuerūt: eaq; asportata in regionis suæ mediterraneo loco statuerūt: cui nomē est auxesia
oeæ uiginti ferme procul ab urbe stadiis. Hoc in loco illis erectis supplicabāt sacrificiis Oea
atq; iocabundis choris mulieꝝ denis uiris utriq; dæmonum assignatis: qui choris præ
essent: Nā chori neminē uirum nuncupabant: sed indigēas fœminas: quæ cerimoniæ
apud ipsos quoq; epidaurios fuerant. Surreptis statuis epidaurii qd fuerāt pacti athe
niēsibus ñ soluebāt. cuius rei cū a nunciis atheniēsium admonerentur: reddidere rationē
cur iniurii non essent. Se.n. quandiu apud se statuas habuissent: qd̄ cōuentū erat exol
uisse: eisdem iam uiduatos non debere exoluere: Sed æginetas qui illas haberēt a qui
bus id exigi iubebebāt: ad eas repetendas æginam atheniēses misere. Aeginetæ negarē
quicquam negocii esse cum atheniensibus. Post repetita simulacra atheniēses aiūt tri
remē missam publice cū ciuibus quibusdam: qui æginā cū uenerūt simulacra tanquā
e suis lignis facta conatos esse se suis ædibus emoliri ut absportarent. Cumq; eo pacto
pene nequirent circundatis funibus trahere tētasse. Sed dū trahūt tonitruū & cū to

nitruo terræmotū extitisse:eaq; de re illos remiges q̄ trahebāt simulacra ab his in amē
tiā eē cōuersos. & hoc morbo sese tāq̄ hostes mutuo trucidasse:dōec unus ex omnib9
relictus est:q̄ ad phaleꝝ se recepit. Athenienses ita rem gestā eē memorāt:æginetæ ne
gant illos una cum naui uenisse. Facile.n.se unam nauim atq; adeo cōplusculas etiam
sibi nullæ fuissent naues fuisse ꝓpulsaturos:sed cum cōpluribus in ipsoꝝ terrā īuasisse
se uero cessisse:nec pugna nauali cōtendere uoluisse:qui tñ planum facere nequeunt.
An quia īpares se eē ad pugnādum agnofecerent cesserint:an uolētes ꝑmiserint illos fa
cere qd̄ fecerunt. Atheniēses quoq; quoniā nulli ꝓpugnatores obstarēt:egressos e na
uibus ad simulacra se cōuertisse:& cū ea e suis uestigiis amoliri nequirēt:ita circūdatis
restib9 trahere conatos donec illud ābo simulacra cōtrahuntur fecerē:apd̄ me fide ca
rentē alicui alteri credibilē. Aiunt.n.illa ꝓcubuisse sibi in genua:atq; ex eo tp̄e semper
genu iuxta permansisse. Et hæc quidē atheniēses fecisse:se uero q̄ audirēt sibi bellum
ab atheniēsib9 illatum iri:ꝑparasse argios ut sibi aduersus atheniēses ī æginā descendē-
tes adessent auxilio:eosq; cū latuissent hostē ī traiiciēdo ex epidauro insulā in atheniē-
ses q̄ nihil præscissēt a nauibus disclusos irruisse:& īterea tōitruū ipsis terræ motumq;
extitisse. Hæc ab argis æginetisq; cōmemorant. Atheniēses quoq; cōfitētur unū omni
no e suis incolumē in atticā reuertisse:quem tñ argi aiunt superstitem fuisse ex attico
exercitu quē ipsi ꝓfligassent eundē atheniēses demōio ī columē nihilo setius ꝑisse refe
runt hunc in modū. Cum athenas se recepisse:cladem q; renunciasset:uxores eoꝝ qui
aduersus æginam profectæ fuerant indigne ferentes unum ex oībus esse reducē circū
fusas hominē prehendisse:ac fibulis uestimentoꝝ pupugisse ꝑcontātes singulas ubi
suus uir esset atq; hoc mō hunc fuisse cōfectum. Idq; factum mulieꝝ uisum esse athe
niēsibus ipsa clade tristius. In quas cū alia rōne aīaduertere nō possent uestem illaꝝ in

Atticarū uestes — iadem mutauerunt. Nā antea doridē uestē gerebāt atticæ foeiæ similimā corinthiæ. Ita
q; mutauerūt ī lineā ne fibulis uterent: q̄q̄ reuera si rōe utamur ñ ias olī uestis fuit sed

Doris uestis — caira quoniā oīs ꝑsea uestis feminaꝝ græcaꝝ eadē erat quæ nunc:q̄ doridem appella-
mus. Præterea argii & æginetæ idem adhuc factitāt:apd̄ quoꝝ utrosq; mos ē fibulas
faciendi sesquiplas q̄ tunc mensura cōsueuerat:quas præcipue foemine eoꝝ tēplis deoꝝ
cōsecrare solent:neq; aliud quicquā atticū illic offerre ne urceū quidē sed ex hollis genti
libus in posteꝝ ibidem potare. Eoq; cōtentionis ꝓcessere argiæ atq; æginetæ mulieres
cū atticis:ut ad meā usq; etatē fibulas gestauerit q̄ ātea grādiores. Odioꝝ pricipiū ægi-
netaꝝ in athenienses hoc quemadmodum commemoratum ē extitit. Cuius rei circa
statuas gestæ memoriā retinentes æginetæ. libenter thebanoꝝ rogatu auxilium tulerē
boetiis:qui cum maritīa atthicæ uastarent:athenienses q; aduersus æginā expeditionē
inirent:aduenit e delphis oraculū ut ab æginetis lædendis triginta annos abstinerent:

Acaci phanum — tricesimo anno cum phanū Acaco dicassent bellum cum æginetis inchoarēt:ad uotū
eis re successura. Sin bellum continuo inferrent:fore ut inter ea multa detrimenta ac
ciperent & inferrent:sed ad extremum illos subigerent. Hoc oraculū ad se athenienses
allatum ubi audiere:eatenus ei obtemperandum censuerunt:ut Acaco phanum dica-
rent:quod nunc in foro extructum uisitur:sed triginta annis non esse abstinendum q;
uidelicet audissent esse fatale multa se passuros indigna ab æginetis si bello abstinerēt.
His tamen ad ulciscendum se parantibus lacedæmonium factum extitit impedimen-
to:Siquidem lacedæmoniis audito commēto alcmæonidarum erga pythiam & quæ
egisset pythia in ipsos atq; pisistratidas duplicem se iacturam fecisse animaduertebant:

q̃ & suos hospites in patriã eiecissent: & nulla sibi ex hoc facto grã ab atheniẽsibus ha
beretur. Præterea oraculis urgebãt denũciãtibꝰ multa ipsis & indigna ex atheniensibꝰ
futura: quoꝝ añ hae securi fuissent ꝓ̃sertim ex eo q̃d a cleomene spartã reuerso didice-
rant. Eteni cleomenes potitus ẽ ex arce atheniẽsiũ oraculis q̃ a pisistratidi prius posses
sa cũ expellerentur relicta fuerant in tẽplo. Ea lacedæmonii ubi ꝑ cleomenẽ accepeꝛ &
aĩaduertebant athenienses augescentes: nec ad ipsis obtẽperãdũ ullo mõ eẽ animatos.
Præterea genus atticũ quod sub tyrannis fuisset infirmũ: & ad pendum ꝓ̃ptũ: nũc
ꝑ ta libertate ipsis par existerẽt: Hæc oĩa cõsiderãtes accersierunt hippiã pisistrati a sigeo
hellesponti: quo pisistratidæ confugerãt. Postq̃ hippias accersitus affuit accitis ẽt alioꝝ
socioꝝ nũciis ita spartiatæ apud eos uerba fecere. Agnoscimus uiri socii nos haud recte
egisse: q̃ emẽtitis oraculis inducti uiros qui erãt nr̃i in primis hospites: quiq̃ ĩ animũ ĩ
ducebãt ꝑbebere nobis athẽas obnoxias e patria eiecimus & cũ hæc fecerimus tñ ĩgra
tã populo urbẽ tradidimus: qui posteaq̃ per nos liberatus respexit nos pariter ac regẽ
nostrum per dedecus detrimẽtũq̃ eiecit: inflatusq̃ superbe famã auget: præcipue qui
dẽ boetios suos finitimos atq̃ chalcidẽses didicisse q̃ ipsi sint: sed fore fortassis ut alius
quis si peccauetit idem discat. Quare quoniã in illis agendis peccauimus: nunc demus
operã ut illuc una uobiscum eũtes suppliciũ de illis sumamus: hac. n. de causa hippiam
& uos e sua quosq̃ urbe accersimus: ut publico consensu & communi exercitu redu-
cẽtes hunc athenas: reddamus ei q̃ abstulimus: hæc spartiatæ: q̃ cum alii socii ñ ꝓba-
rent: cunq̃ silentiũ agerent. corinthius Sosicles ita locutus est. eo tpe cœlũ sub terra ac Sosicles
terra supior cœlo erit: hominesq̃ domiciliũ ĩ mari hẽbunt: quo tpe uos lacedæmonii te
bus publicis euersis tyrannides in urbes introducere conabimini: quo nihil est in rebꝰ Tyranni
hũanis neq̃ iniustius neq̃ magis mortiferꝝ: quod si bonũ uobis uidetur ciuitates sub dis malũ
esse tyrãnidi: ipsi uobis principes tyrãnnũ constituite: atq̃ ita ut aliis cõstituatis operã
date. Nunc ipsi tyrannoꝝ expertes & ne id in sparta cõtingat uehemẽtissime cauẽtes:
hoc in socios studetis efficere. Qui si essetis ut nos sumus experti: meliorẽ q̃ nunc fa-
citis de hac re diceretis sñiam. Nã ista res apud corinthios ciuitatis ꝑturbatio fuit. Cũ
esset apud eos paucoꝝ regimẽ: & hi qui bacchiadæ uocãtur urbẽ incolerẽt: ultro citro Bacchia-
q̃ inter eos matrimoniã cõtrahebantur. Hoꝝ uni noĩe amphioni nata est filia clauda: dæ
cui nomẽ erat Labda: quam quoniam nemo barchiadaꝝ ducere uolebat: duxit eetion Labda
Echecratis e petra quidẽ tribu sed oriũdus a Lapithe ac cænide. Qui cum neq̃ ex hac
muliere neq̃ ex alia tolleret liberos missus ẽ delphos ad cõsulendũ de prole. Eum intro
euntẽ statim pythia his uersibus compellauit. Eetion te nemo licet sis tantus honorat Eetion
Conceptũ pariet saxũ graue labda monarchos. Qui cadet in ciues emendabitq̃ corin
thum. Hoc oraculũ q̃d Eetiõi redditũ est eodẽ tẽdebat quo alteꝝ antea bacchiadis red
ditũ haud ꝑius intellectũ q̃ hoc renunciatũ est in hæc uerba. cõcipit ĩ petris aquila eni
xura leonẽ: Robustũ sæuũ: genua & q̃ multa resoluet. Hæc bene nunc animis uersate
corinthia proles: Qui colitis pulchrã pallenẽ altãq̃ corinthum Id oraculũ cum ad eam
diẽ fuisset indeprehẽsum: simulatq̃: ex hoc eetiõis patuit eodẽ utrunq̃ pertinere silẽtio
suppressere animo futuꝝ Eetionis filiũ extingendi. Et primũ mulier enixa est miserũt
e suo numero decẽ uiros ad tribum: in q̃ hitabat Eetiõ: qui pueꝝ extinguerẽt. Isti post
q̃ ad petrã ꝑuenere: & ad eetionis atrium accessere: pueꝝ petunt. Labda cur uenissent Labdæ fi
ignara paternæq̃ beniuolentiæ causa uenisse eos rata affert filium & in unius eorum lius
manum porrigit. Erat ãt illis inter uia constitutum: ut qui primus eorum puerum ce-

pisset:is humi illũ alluderet. Verũ diuina q̄dã fortuna puer ei uiro cui a Labda traditus
erat arrisit. Q uã rẽ illi cõsideráti miseratio subiit pueri occidẽdi. Sic misertus alteri tra
didit & ille tertio atq; ita deinceps p manus traditus ĩfans p oẽs decẽ trãsiit:ac nemine
ĩterimere uolẽte rursus mři est redditus. illi egressi atq; añ ianuã stãres alius aliũ incusa
bát:castigabátq; sed primũ p̄cipuæ:q̄ ex cõuento ñ fecisset donec ĩteriecto tẽporis spa
cio placitũ est ut rursus introgressi oẽs fierẽt pticipes cædes sed necesse erat ex Eetiõis
stirpe germinari corintho pniciẽ. Nã labda stãs p foribꝰ hæc oĩa exaudiebat. Eoq; me
tuens ne illi imnutata uoluntate acceptũ rursus puer; ĩterimerẽt asportauit. & ĩ mẽsura
frumentaria occuluit:q̄ locus uisus ẽ minĩe ĩuestigabilis:cũ sciret illos si reditẽt ad iue
stigandũ puer; oĩa scrutaturos:ut & cõtigit. Nã introgressis & scrutãtibꝰ ubi ñ appa
ruit:uisũ ẽ eis abeundũ:atq; iis a q̄bus missi eẽnt dicendũ se cuncta q̄ illi mãdassent ppe
Cypselus trasse. Atq; ita reuersi dixerũt. Post hæc Eetionis filio crescẽti ĩpositũ ẽ nomẽ Cypselo
Cypsela ob piculũ hoc q̄d deuitauerat in cypsela. i. mensura frumentaria. Vbi in uirilẽ adoleuit
ætatẽ:consulẽti oraculũ delphis anceps ẽ redditũ:quo fretus corinthũ aggressus occu
pauit. Oraculũ át hoc erat. Vir locuples nřas hic q̄ descendit ad ædes:cypsellus eetides
claræ rex esto corinthi. Ipse & eo cogniti sed nulli deiñ nepotes & oraculũ q̄dẽ hoc erat
Cypselus uero tyrannꝰ de potitus talis extitit:ut corinthior; multos ĩsecutꝰ sit:multos
pecunia:lõgæ plurimos aĩa priuauerit. Cui cũ triginta regnasset ãnos bñ uita defũcto
Periãder successit ĩ tyrãnide filius periãder:q̄ ĩter initia mitius agebat q̄ pr:sed ubi p nuncios cõ
Thrasybulus suetudinẽ habuit cũ Thrasibulo mileti tyrãno multomagis quã pater cruẽtus effectus
est. Misso. n. præcone thrasybulũ interrogauit q̄ rõne ipse rebꝰ tutius cõstitutis ciuita
Spicarũ detruncatio tẽ pulcherime gubernaret. Thrasybulus eo q̄ a periãdro missus erat extra oppidũ edu
cto ingressus est rus quoddã satũ & una cũ nuncio segetẽ interãbulans sciscitabatur
hoĩem de suo aduẽtu e corintho detruncãs atq; abiiciens: & quãcq; uidebat spicã inter
alias extantẽ dõec segetẽ formosissima atq; densissimã hunc in modũ corripit p̄d:umq;
illud puagatus nullo uerbo reddito præconẽ remisit. R euersus corĩthũ p̄co auido præ
ceptionis audiẽdæ periãdro negauit sibi q̄ppiã rñdisse Thrasybulũ mirari q̄ se ad uir;
uesanũ periãder misisset: & sua ipsius destruentẽ:expõitq; quæ ex thrasybulo uidisset
periander id q̄d a thrasybulo actũ erat intelligẽs atq; interpretans sibi ab illo præceptũ
ut eminentissimos quosq; populariũ interimeret:tunc uero oẽm in ciues sæuiciã exer
cuit interficiendo ac p̄sequẽdo cõsumans id q̄d a cypselo fuerat omissum. Adeo quidẽ
Melissa ut uno die uniuersas mulieres corinthias exuerit pp melissam uxorẽ suã. Nã cũ ad thes
Thesproti protos qui sunt ad flumẽ acherõte misissent nuncios sciscitatũ mortuor; oraculũ de
hospitis deposito:melissa apparẽs negauit se indicaturã aut dicturã ubi nã depositũ eẽt
Acheron collocatũ quoniã ipsa algeret quia nuda eẽt:nihil n. sibi p̄desse uestes cũ quibꝰ sepulta
Periãder cum defuncta utpote ñ cõcrematas:cuius rei q̄d uera loqueret̃ testimõio:foret q̄d periãder ĩ frigidũ
furnũ panes igressisset. Hæc periãdro renũciata ob illud argumentũ fidẽ fecere: q̄ ipse
cũ melissa q̄uis defuncta coierat. Itaq; statĩ post eũ nunciũ p p̄conẽ edixit ut oẽs corĩtiæ
Corinthiæ mulieres ad iunonis tẽplũ p̄dirent:eo tanq̄ ad diẽ festũ q̄ ornatissimæ poterãt cũ issent
mulieres istæ dispositis elã satellitibꝰ eas oẽs sine discrimĩe exuit ĩgenuas cariter & ancil
Mulieres denudatæ las atq; eas uestes ad foueã cõportatas:melissam præcando cremauit. Hæc ubi fecit &
nuncios iter; eosdẽ misit:tunc ei melissæ idolũ hoc est inanis imago exposuit ubinam
depositũ hospitis collocasset. huiusmõi est titãnis lacedæmonii uobis & talium oper;:
eoq; nos corinthios cũ magna admiratio cepit simulatq; uidimus uos accersisse hippiã

tum uero maior nūc dī ista dicitis. Propterea deos græcoꝝ īuocātes testāur apđ uos
ne uelitis tyrānides ī ciuitatibꝯ cōstituere: q̄s ñ extiguitis: sed excitatis ꝑter æqtatē dū
hippiā reducitis: ī quo scitote corinthios uobis ñ assensuros. hæc sosicles corithioꝝ le-
gatus: quē excipiēs hippias eosdē quos ille deos īuocādo dixit cū cæteros tū ꝑcipue co
rinthios desideraturos pisistratidas dū uenissēt dies qbꝯ expiare se ab atheniēsibꝯ neq
ret hactēus rñ dit hippias: quoniā oraculis illa ipse ꝑ cæteris nota hēret. Cæteri socii qui
ātea silētiū tenuerāt: audito sosicle liberius ꝓ se qsq; ī uocē erūpētes accedere sni e cori
thioꝝ: obtestariq; lacedæmōios ne qd agerēt noui aduersus græcā ciuitatē. Ita ab ea re
cessatū ē. Hippias illinc ꝓfectus offerēte sibi aminta macedōe antemuntē: & thessalis Ante-
Iolcon: neutꝝ accipe uoluit: sed rursus ad sigeū cōcessit: qđ armis pisistratus a mityle- mus.
næis eripuerat: eoq; capto tyrānū ibi cōstituit hegesistratū filiū nothū ex mulieř argia Hegesi-
q tñ q a pisistrato accepat ñ tenuit sine ꝑlio: nā dum inter mytilenæos ac athen ēses pu stratus
gnatū ē: hos ex oppido achilleo: illos e sigeo ꝓdeuntes hos repetentes regionē illos re Achilleū
fellētes hac rōne qđ dicerent nihilo magis iuris eē æolibꝯ in agꝝ iliensem q̄ sibi ac cæ- op.
teris græcis qui menelao in raptu hellenes operā nauassent. his assidue bellantibꝯ cū
alia in ꝑliis gesta sunt: tum illud qđ Alcæus poeta in prælio qđ collatis signis gerebatur Alcæus
uincentibus atheniensibꝯ: ipse quidē fugæ se mandans euasit: sed armis eius potiti sūt fugiens
athenienses: q̄ apđ tēplum mineruæ in sigeo suspenderunt hanc rem alcæus carmini
mandantē in mitilenæ reposuit indicans menalippo sodali suā calamitatē. Mitylenæos
tñ atq; athenienses reduxit in gratiā periander cypseli: qui delectus arbiter ita eos recō
ciliauit: ut utriq; ea colerent q̄ hērent. Atq; hoc mō sigeum factū est atheniensium. hip
pias posteaq̄ lacedæmōe in asiā abiit: cuncta agitabat īsimulando atheniēses apđ Arta Hippias
pherně atq; oē operā dando ut athenæ in illius ac darii uenirent potestatē. Quæ agitā
tem hippiam cū accepissent atheniēses: mittunt sardis nuncios ad dissuadendū ꝑsis ti-
dē hēre exulibus atheniensibꝯ. Sed Artaphernes iubere athenienses si salui eē uellent
rursus hippiā recipent. Atheniēses eā cōditionē recusare: & male ꝓfessi eē ꝑsaꝝ hostes:
dum ita apđ ꝑsas īsimulanř: atq; ita aīati sunt athenienses eā cōditionem recusare. Hoc
interī tēpore milesius aristagoras a cleōene lacedæmōio reiectus e sparta athēas uenit. Aristago
Nā ea ciuitas īter cæteras ꝑpollebat ad quā ciuitatē ubi uenit aristagoras ubi eadē q̄ in ras
sparta cōmemorauit de cōmodis q̄ eēnt ī asia: deq; ꝑsico bello q̄ neq; scutū neq; lanceam
in usu hērent: facilesq; eēnt ad capiendū. Hæc ille referens ea quoq; addebat milesios eē
atheniensium colonos quos æquū eēt ab eis liberari q multū pollerēt. Deniq; nihil nō
pollicebař oībus ꝑcibus obsecrās q̄ tantope cupiebat dōec eos īduxit. Facilius. n. ei ui-
sum est multos decipere q̄ unum: q si cleomenē solū fallere ñ potuit: id tñ in trigita mi
libus atheniensiū effecit: Itaq; athenienses ꝑsuasi decreuere uigiti naues iōibus auxilio
mittēdas: Melāthio illis ꝑfecto uiri īter populares oī in re spectato. Hæc classis initium
maloꝝ extitit græcis ꝑiter & barbaris. Añ cuius egressū aristagoras reuectus miletum
excogitauit cōsiliū: qđ in nullā ionū utilitatē erat redundatuꝝ: q̄q̄ ne ille qdē hac rōe fa
ciebat: sed ut regi dario molestiā afferret. etenī misit quēdā in phrygiam ad pæones: q a
flumine strimōe erāt in captiuitatē abducti a megabyzo locū atq; uicū ꝑ se e incolētes:
ad quos ut ꝑuenit nunciis ita uerba fecit. Viri pæones misit me aristagoras mileti tyrā
nus ad ostēdendā uobis si obtēperare uelitis salutē. Nunc. n. cūcta ionia ab rege defecit
cadēq; uobis ꝑstat facultatē salutis parādæ ad patriā nostrā: ꝑ uos qdē usq; ad mare dei
ceps nobis iā curæ erit. his auditis pæones magnā sane uoluptatē acceperūt: sū ptisq; li-

beris atq̃ uxoribꝫ ad mare fugā ſe ꝓtripuerũt: ñ nullis eoꝝ p̃metu illic reſeãtibꝫ. Vbi ad
mare puenere: illinc in chiũ transmiſere. Quo poſtq̃ applicuere eoꝝ ueſtigia iſecutus
affuit igẽs equitatus pſaꝝ: & qa eos aſſequi ñ potuit: miſit in chiũ ad illos ut eodẽ redi
rent. Cuius oratione repudiata a chiis ſunt in leſbum tranſportati. Mox a leſbiis in
doriſcũ: uñ terreſtri itinere ſe in pæoniã receperũt. Poſt hæc ad ariſtagoram athenieñſes
uiginti cum nauibus uenere ducentes una quinq̃ triremes erethrioꝝ: qui ñ athenien
ſium gr̃a cõmilitiũ ĩſtabãt: ſed debitã ipſis mileſiis gratiã reddebãt. Nã mileſii aliqñ ꝑ
Erethrii erethriis in bello chalcidenſi præſtiterãt cũ ſamii cõtra erethrios atq̃ mileſios calcidẽ
ſibus opẽ tuliſſent: Ariſtagoras ubi iſti atq̃ alii ſocii affuere. expeditionẽ fecit aduerſus
Chatapi ſardis ñ tñ ipſe ꝓficiſcẽs ſed mileti remanẽs præfectis aliis ducibꝫ mileſioꝝ frẽ ſuo cha
nus rapino cæteroꝝ ciuiũ hermophãto. Hac claſſe iõẽ ubi puenerẽ epheſum relictis nauibꝫ
Hemo- apd coreſſum qd ẽ agri epheſii ipſi cũ igenti mãu ſumptis uiæ ducibꝫ epheſiis ad ſupio
phantus ra tendebãt ſcdm flumen cayſtꝝ tenẽtes iter illĩc ſupato tmolo ſardis aduenirũt: eaſq̃
Coreſſũ occurrẽte nemĩe capiunt: oĩaq̃ eius urbis loca præter arcẽ: q̃ artaphernes ipſa tutabatr̃
hñs ñ exeguas uiroꝝ copias: q̃ res fuit ĩpedimento quo minus qui ingreſſi erãt urbẽ
diriperẽt. Erãt ſardibꝫ dõus pleræq̃ arundinaceæ: ſed q̃ latericiæ tñ ex arundinibꝫ lacũa
ria hẽbant. Haꝝ unã qdem e militibꝫ cũ ĩcendiſſet: repente ignis e domo ĩ domũ elap-
ſus totã urbẽ abſumpſit. Ardente urbe & uaſtãte iã extrema ĩncẽdio. nec hñte regreſſũ
Sardis lydi & pſaꝝ qcũq̃ in urbe erãt undiq̃ circũuẽti ex urbe ĩ foꝝ cõfluũt: & ad ãnẽ pacto-
crematæ lũ q̃ mediũ foꝝ ĩterfluens ramentas auri e tmolo illis defert: deĩn flumi hermo imi-
ſunt ſcer & ille mari. ad hunc amnẽ & ad hoc foꝝ cõglobati lydi ptter & pſæ ſeſe defendere
Pactolus adigebãt. iõẽs uidẽtes hoſtiũ alios ſeſe tutãtes: alios magna multitudine ſe obuiã feren
tes metu pculſi ad mõtẽ q̃ dicit̃ molꝫ ſe recipiũt: atq̃ illic noctu ad naues rẽeãt is ſardibꝫ
deflagrauit una tẽplũ cibeles indigenæ deæ: cuius prætextu poſtea perſæ tẽpla q̃ ĩ græ
cia erãt cremauerũt: hoc ubi perſæ qui intra halĩ dõicilia hẽbant reſciuerunt: tunc uero
ad ferendã lidis opẽ cõuenerũt: nec adepti ſardibꝫ iõẽs iã illinc profectos eadẽ uia inſecu
ti cõperiunt epheſi: cõgreſſiq̃ cũ illis ex aduerſo inſtructis in fugã eos uertũt multoſq̃
Eualcides occidunt & in his cũ alios illuſtres uiros: tũ eualcidẽ erethrioꝝ duce qui dõatus laurea
in certãinibꝫ fuerat & a ſimõide ceo maiorẽ in modũ celebratꝫ. ex ca pugna qui euaſerẽ
p urbes fuere diſſipati. Et tũc quidẽ ita dimicatũ eſt. Athenienſes ãt poſt hæc deſertis
prorſus iõibꝫ & ſi per nuncios ariſtagore magnopere rogabãt: negauerũt: ſe auxilio fu
turos. Quoꝝ ſocietate fraudati iões: tñ quoniã iſta aduerſus darium egerãt: nihilo ſe
gnius bellum aduerſus regẽ parabãt. Helleſpõtumq̃ inuecti: byzantiũ ac cæteras cir
ca urbes in ſuã poteſtatẽ redegerunt. Inde euecti magnã cariæ partẽ in belli ſocietatẽ
Caunus aſciuerunt. Nã Caunus q̃ prius ſocietatẽ facere recuſauerat: ubi ſardis cõflagrarunt:
urbs & ipſa ionibꝫ acceſſit. Præterea cyprii oẽs ultro exceptis amathuſiis. Defecerunt ãt cy
Oneſilus prii a medis in hunc modum. Erat Onexilus quidam Gorgi ſalaminioꝝ regis frater
Gorgus natu minor cherſis filius: Sitomi nepos: Euelthõdis pronepos. Hic uir cum ſæpenũe
Cherſis ro antea Gorgum ſollicitaſſet ad rebellandum ab rege: tunc ionas rebellaſſe uehemen
tius urgere hominẽ inſtitit. In uno quia nihil proficiebat obſeruato tẽpore dum gor
gus oppidũ egrederetur una cum ſuis militibꝫ eum portis excluſit. Gorgus oppido ex
utus ad medos trãſfugit. Eo potitus Oneſilus oĩbus cypriis ut rebellarent ſuadebat:
perſuaſis cæteris amatuſios rebellare abnuentes obſidione circundedit: Dum hic Ama
thuntem obſider Darius ut ei nunciatum eſt ſardis captas incenſaſq̃ ab athenienſibus
atque ionibus: & huius comparandæ claſſis atque rei contexendæ fuiſſe auctorem.

Aristagorã milesiũ. Fert cũ primũ h̄ audiuit: iões nihil fecisse: pbe sciẽs ñ fuisse illos ꝑ
cõtẽptu sui rebellaturos. Deiñ iterrogasse quinã cẽnt athenĩẽses. Id cũ audisset: tũ ar-
chũ pposcisse eoq; sũpto sagittã q̃ iposuerat in cælũ excussisse: & cai acrẽ excussa dixi
se o iupiter cõtigat mihi ut athenĩẽses ulciscar. Atq; hæc locutꝰ cuidã famuloꝝ p̃cepis
se ut sibi semp apposita cœna ter diceret here memẽto atheniẽsium. Et eum hoc p̃cepis
set accito ad suũ cõspectũ histiæo milesio: quẽ distinuerat: ita cũ fuisse allocutꝰ. Audio
histiæe ꝓcuratorẽ tuũ: cui tu miletũ demãdasti nouas aduersũ me res eẽ demolitum:
Viros. n. ex altera cõtinẽte psuasit ut iões seq̃rẽtur: qui mihi cõmissoꝝ pœnas dabunt
eosq; induxit ad me sardibꝰ priuãdum. Nunc igit̃ uidẽtur hæccie tibi bñ hẽre. Q uoꝝ histiæus
q̃dnã sine tuis cõsiliis actũ ẽ: proiñ uide ne rursus te iꝑm in culpã iduas. Ad hæc histiæ Hidatuũ
us. q̃d nã iq̃t rex ꝓtulisti uerbũ. Me ne cõsulere rẽ q̃ tibi sit q̃ppiã siue mul ũ siue paꝝ ad
molestiæ allatura: Q uid mihi q̃rẽs ista facere? Aut cuius rei idigẽs: cui oĩa assũt q̃ tibi.
Q uẽ tu oĩum cõsilioꝝ tuoꝝ cõmuniõe dignaris. Q d' si istud q̃d ais egit procurator
meus: sic hẽto id cũ fecisse suo cõsilio. Principio rationẽ istã ñ admitto: milesios ac meũ
ꝓcuratorẽ quippiã reꝝ nouaꝝ fecisse aduersus statũ tuũ. Si q̃d tñ huiusmõi faciũt: &
tu id q̃d ẽ audisti rex intellige q̃d rei egeris q̃ in ea mari ablegãdũ putasti. Nã iões id age
re aggressi sũt postq̃ ego ex ipsoꝝ cõspectu sum amotꝰ: cuius aggrediẽdi iã pridẽ libidi
ne tenebãtur. Q d' si ego in iõia fuissẽ: nulla ꝑfecto se ciuitas cõmouisset. Proiñ nũc ꝓ
pere dimitte me ut i ioniã cõtendã: oĩa illic negocia tibi i itegꝝ restituturus: & hũc mile
ti procuratorẽ haꝝ reꝝ machinatorẽ in tuã potestatẽ redacturus. Hæc ex aĩ tui snĩa
cõfecero: iuro p deos regis me ñ prius exutuꝝ hãc ueste q̃ indutus in ioniã descendã: q̃
sardiniã insulã maxiã tibi tributariã reddam: Hæc histiæus fallẽdi gr̃a dicebat. Q uibꝰ
ꝑsuasus darius hoĩem dimisit p̃cipiens ut posteaq̃ ea q̃ spoponderat præstitisset: ad se
susa reuerteretur dũ nũcius de sardibꝰ ad regẽ uẽit: Dariusq; illã rẽ areu fecit: & histiæũ
ẽ allocutus: histiæusq; ab eo dimissus ad mare se cõtulit: hoc interea oĩ tpe hæc gesta
sunt. Onesilo salaminio amathusios obsidenti nũcius affertur artybiũ uiꝝ inter ꝑsas Artybius
eximiũ cum magna ui ꝑsaꝝ cursum tenerẽ i cypꝝ. Q uo accepto Onesilus legatos pas
sim in ioniã dimittit ad iões euocãdos: qui nõ diu in deliberando ciultati cum magna
classe ad eum se cõtulerunt. & cũ cypꝝ tenuissent ꝑsæ eodẽ e cilicia traiecerũt: terrestri
q; itinere salãinẽ cõtenderunt phœnicibꝰ classe circuneuntibꝰ promõtoriũ q̃ claues cy Cypticla
pri uocantur. His eas facientibꝰ cyprii tyranni cõuocatis ionum ducibus dixere. Viri ues
iões uobis nos cyprii optionẽ damus cũ utris dimicare uelitis cum ꝑsis an cum phœ-
nicibus: Si terra mauultis cum ꝑsis acie cõfligere iã tẽpus ẽ e nauibꝰ egrediendi: & i acie
stãdi ut nos uestras igressi naues cũ phœnicibꝰ dimicemus. Sin cum phœnicibꝰ fortu
nã tentare mauultis facite. quoniã alterutꝝ opus ẽ eligatis ut q̃tũ i nobis situm ẽ ionia
atq; cyprus i libertatẽ uindicẽt. Ad hæc iones cõe inquiunt ioniæ cõsilium nos misit ad
mare tutãdũ. nõ ad naues tradẽdas tq uo ipsi cũ ꝑsis i terra cõfligeremꝰ. Itaq; quidẽ ubi
cũq; collocabimur: ut opa nauemus enitemur. Vos uero debitis q̃lia ab imperantibꝰ
medis passi estis reminiscẽtes uiros egregios uos pꝛ̃odẽ. Hæc iões r̃nderũt. Post h̄ ꝑsis
i cãpũ salaminiũ tẽdẽtibꝰ cyprii reges aduersus alios hostes cõstituerũt alios ciprios ad
uersus persas optimum quenq; salaminioꝝ ac soliensium aduersus Artybiũ persatum Artybius
ducem Onesilus ultro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se do-
cto. Q uod audiens Onesilus ad satellitem suum (Erat. n. ci satelles sane q̃ peritus
rei bellicæ & alioquin solertiæ plẽus) Audio inquit Artybii equum edoctũ se erigere
& pedibus simulatq; ore eum in quem agitur proficere proinde tu propere inita ratio

ne dicito utrũ malis obseruare equũ ne tibi feriẽdũ an ipsum artybiũ. Ad quẽ seruus su
us. Ego uero inq̃t rex paratus sũ & utrũq; & alterutrũ & oĩo q̃cquid ĩperaueris facere.
Promã tamẽ q̃d rebus tuis esse cõducibilius sentiã: regẽ ac ducẽ oportere cũ rege ac du
ce certare. Siue enĩ talẽ occidas decori tibi fore: siue a tali (quod absit) occidari: q̃d se
cũdũ ẽ dimidiũ mali esse. hos uero famulos cũ famulis hostiũ debere cõfligẽte. Nã q̃d
ad equũ attinet: nõ ẽ cã cur eius artificiũ extimescas. Recipio enĩ tibi eũ posthac aduer
sus neminẽ se erecturũ. hæc illo locuto mox exercitus cõflixere terrestres naualesq;. Et
classe quidẽ iones eo die strenue pugnantes superauere phoenices. Samiorũ tñ p̃cipua
uirtus extitit. In terra ubi cõcursum ẽ dũ acies dimicãt circa ĩperatores hoc actũ ẽ ubi
Artybius equo cui ĩsidebat in Onesiliũ inuectus ẽ. Onesilus uti cõuenerat cũ satellit cip
Artybii mors se inuadentẽ Artybiũ ferit eius satelles eq̃ sublatos pedes ĩ Onesili scutũ iactantis falce
ĩ pcutiẽs abscidit: quo ictu Artybio psarũ imperator illic̃ una cum equo corruit. Ceteris
Stesenor pugnãdo occupatis Stesenor Curii tyrãno nõ parũ circa se copiarũ habẽs p̃didit socios
Curii eutiẽses: hi argiorũ coloni dicunt̃ eẽ post horũ proditionẽ stati salaminiiq; curribꝰ uehe
Aristocypus bant̃ idẽ fecere. Quo ex facto psæ cypriis superiores extitere. Horũ acie ĩ fugã uersa cũ
alii multi ocubuere. tũ uero Onesilus Chersis: q cyprios ad defectionẽ ĩduxerat: & So
Solon liorũ rex Aristocypus Philocypri eius ĩ quẽ Philocypri: quẽ Solõ atheniẽsis cyprũ p̃fe
Philocyprus ctus ĩter tyrãnos maxĩe uersus celebrauit. Onesili caput amathusii quoniã ipsos obsed
Onesili caput rat: excisum ĩ oppidũ rettulerunt: ac supra portas suspẽderũt. Q̃d suspẽsũ cũ iã exina
nitũ esse: gressum apũ examen fauo referssit. ea de re oraculũ amathusii (Nã oraculũ
cõsuluere) redditũ ẽ ut depositũ caput humanarẽt: Onesiloq; quot annis tãq̃ heroi sacri
ficarẽt. Hoc facientibꝰ melius cũ eis actũ iri quod amathusii ad meã usq; memoriã facie
bãt. Iones & alii q ad cyprum puga nauali dimicauerant: ubi dicere res onesili p̃ditas: &
cæteras cypri urbes obsessas p̃ter salãinẽ: cã aũt gorgo pristĩo regi salãinios restituisse
Sole, urbs in ioniam redire maturauerũt. Ciuitatum cypriarũ diutissime obsidionẽ sole ptulit: sed
eã psæ q̃nto mẽse q̃ obsidere cœperũt: circũ suffosso muro expugnauerũt. Ita cyprii cũ
Dauries ãnum liberi fuissent: denuo in seruitutẽ sunt redacti. Ac daurises q filiã darii ĩ matrimo
Hymæes niũ hẽbat. Hymæesq; & otanes atq; alii psarũ duces & ipsi filias darii ĩ matrimõio hñtes
Oranes p̃secuti eos iões q aduersus sardis expeditiõem fecerant postq̃: ĩ naues repulerunt p̃lio
uictos dehinc ĩter se ptiti sunt urbes q̃s expugnarẽt: Daurises quidẽ cõuersus ad urbes
ĩ hellespõto sitas: cepit dardanũ: cepit abydum & piopẽ lãpsacũ & pesõ singulas diebꝰ
singulis. Cui a peso ad urbẽ pariõ cõtendenti nuncius affertur cares cum iõibus sentiẽ
tes a psis defecisse. Igit̃ cõuerso itinere ex hellespõto aduersus cariã copias duxit: sed ãte
q̃ p̃ueniret de eius aduẽtu certiores facti carii ab colũnas q̃ albæ dicuntur cõueniunt:
atq; ad ãnẽ marsyã: q ex hidriade regiõe defluit in mæãdrũ. Ibi coactis cariis multæ sũt a
Marsya fluuius multis dictæ s̃niæ: sed obtina oĩum meo iudicio a pixodoro mausoli uiro cyndiensi qui
Pxodũ Sinesis cilicũ regis filiã in matrimõio hẽbat ab hoc s̃nia dicebatur ut trãsmisso mæan
Syenesis dro cares flumen a thergo hñtes ita demũ cũ hoste cõgredcrẽtur: ut sublata spe retro
fugiẽdi atq; ibidẽ mãere coacti redderẽtur meliores q̃ natura essent. Verũ hæc s̃nia nõ
peruicit: sed illia ut psis potius a tergo Mæander esset: ut si persæ fugam facientes eua
derent: tamen in flumen incidentes abire nõ possent. post hæc cum adessent persæ: ac
Meandrũ transissent: ibi super amnẽ marsiam cares prælium cõseruere cum psis acre
atq; diuturnum. Ad postremum multitudine hostiũ terga uertunt. Quo in prælio p
sarũ cecidere duo milia: carium decem milia: ex quibus qui effugerunt ad labridẽ in lo

uis militaris tēplū se receperūt in magnū atq̧ sacrū lutū plaranorū. Si autē ex his quos
nouimus cares sunt qui Ioui militari hostias offerant. Huc cares cū se recepissent: de sa
lute consultabāt utrū sese persis dedere: an asiam penitus relinquere satius eēt. De hac
re consultantibus subsidio uenere milesii cum sociis. Ibi cares imutata priori uoluntate
rursus ad bellū istaurandum animātur: & cū inuadētibus persis concurrūt: & cū diuti
us q̄ prius dimicādū esset: fugātur multis cæsis milesiorū præcipue post acceptā calami
tatem hanc Cares copiis reparatis repugnauerunt. Audiētes enim urbes suas iuasū iri
a persis insidias illis in uia: quæ in Mylassa fert collocauerūt auctore Heraclide Ibanol
læo uiro Mylassensi: In eas insidias persæ noctu icidentes obtruncati sunt cum ducibo
suis daurise & hermoge & Sisamante necnō Myrse Gygis filio. Hūc in modū interiere Myrses
hi psæ Hymæas aūt qui & ipse erat ex insequentibus ionas qui aduersus sardis militaue
rant: ad propontidē conuersus cepit cion & mysiam. Hac expugnata audiens Dorisen
relicto hellesponto tendere aduersus cariā omissa propontide: in hellespontum ducit
exercitū. Cepitq̧ æoles omnes qui orā iliadē incolunt: Cepit itē gergithas qui a priscis Gergythæ
teucris relicti fuerant. Has gētes cū cepisset Hyemæas morbo decessit troade: & hic q
dem ita mortē obiit. Artaphernes āt sardium præfectus & Otanes tertius dux aduer
sus ioniā cōfinemq̧ æolidē delecti imperatores cepere ex ionia quidem clazomenas:
ex æolia uero cumā. Quibus oppidis captis aristagoras milesius ubi hoc accepit: non
erat cōpos mentis ut qui pturbasset ioniā: & magna negocia confudisset. Itaq̧ cernēs
hæc ubi constitit eirē effici non posse: nec darium regem superari: de fugiēdo delibera
bat: cōuocatisq̧ suæ factionis hoibus consulebat satius fore eis si mileto expellerētur in
septētrionalia loca aliqua profugere ducētes coloniā uel in sardiniam uel ī myrcinum
hedonū: quā histiæus a dario donatus mœnibus struxerat. hæc aristagoras percōta Myrcinus urbs
batur. Verum hecateus hegesandri uir logophœos negabat coloniam alterutro dedu
cendam. Sed si mileto eiicerentur mœnia in lero insula ædificāda: atq̧ illic quiescēdum Lerus
Deiñ illinc miletum eē remeādum: Hoc consulebat hecatæus. Sed aristagoras cuius
snīa præcipue erat abeundi in mircinum demandata mileto pytagoræ uiro inter popu
lares pbato procuratore mileti ipse sumptis secū oibus uoluntariis in thraciā nauiga
uit regionēq̧ optinuit ad quā cōcesserat. Ex ea pfectus cum urbem obsidet tam ipse q̄
eius exercitus a thracibus tā & si illie accepta fide excedere uolentibꝰ interemptus est:
Et aristagoras quidem qui ioniam ad defectionem induxerat ita oppetiit.

Herodoti Halicarnassei Historiarum Liber Sextus: qui inscribitur Erato
Laurentio uallense Interprete.

Ristagoras quidem ionicæ rebbellionis auctor ita oppetiit. Histiæus āt
mileti tyrannus a Dario commeatum adeptus sardis uenit. eo cum ue
nisset e susis interrogatus ab Artapherne sardium præfecto: quidnam
a ei uideret iones ad rebellandum induxisse. & cum negaret se id scire q̄n
immo mirari qđ actū esset tanq̄ eius rei prorsus ignarus: Artaphernes
qui eum fuisse artificē cōperisset: in idipsum intuēs inquit. Histiæe sic
res hæc se habet hunc calceum tu quidem consuisti. Aristagoras āt sibi
induit hoc Artaphernes ad rebellionē pertinens dixit. Quē histiæus tanq̄ rei gnarum
ueritus prima statī nocte fuga se ad mare pripuit: regē darium frustratus. Cui sardiniā
insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus: subiit primas partes
ionici belli aduersus Darium gerendi. Is cum in chium transmisisset: a chiis in uincla

cõiectus est exploratũ hñtibus eum a dario illuc isse ad res nouas moliendas. Sed ubi
oẽm cognouere ratioñe ꝙ regi hostis eẽt: hominẽ soluerũt. Ibi iterrogatus Histiæus
ab ionibus cur ita prõpte ut a rege deficeret aristagoræ delegasset: & tãta clade iones af
fecisset: non dixit causa penes illos merito fuisse: sed regẽ dariũ constituisse phœnices
e sedibus suis amotos in ioniã transferre: & ionas in phœnicẽ. & hac cã lr̃as se misisse.
Cũ nihil oĩo rex cõstituisset: ipse ionas terrefaciebat. Post hæc ad persas qui sardibus
erant: litteras dant tanq̃ secũ antea de rebellione collocutus: quas lr̃as fecit pnuncium
Hermippus quẽdã Hermippũ Artaniteũ. Eas hermippus nõ iis ad quos dabãtur reddidit: sed Ar
taphreni: Ille oĩbus q̃ agebantur cognitis iubet hermippũ & eas reddere q̃bus Histiæ
us mittebat: & q̃ uicissima persis ad histiæũ rñderentur sibi dare. ita rebus palã factis
artaphetnes de multis pſaꝝ suppliciũ sumptis: & sardibus quidẽ tumultus extitit. Hi
stiæus ãt hac spe lapsus exoratis chiis Miletũ reductus ẽ: sed milesii libenter ẽt aristago
ra liberati nullo pacto animũ inducebãt ad aliũ tyrãnum illuc recipiendũ utpote gnsta
ta libertate: a quibus histiæus sub noctẽ conatus introire miletũ a quodã milesio in fe
more uulneratus ẽ. Ita reiectus a patria sua rursus se recepit i chiũ: atq; illinc quoniã chi
os ad tradendas sibi naues inducere non poterat: traiecit mitylenẽ: lesbiisq; ut sibi trade
rẽt naues pſuasis octo illoꝝ triremibus armatis byzantiũ rẽigauit. Ibiq; subsides naui
gia q̃ e ponto ꝓdibant intercipiebat: pter eoꝝ qui se paratos obsequi sibi assentiebãt.
Histiæo & mitylenæis hæc agẽtibus aduersus ipsã miletum ingẽs exercitus hostiũ clas
siarius pariter & terrestris i expedito erat. Duces. n. pſaꝝ coactis in unũ copiis cuncti i
eã contẽdebant minoris cætera oppida faciẽtes. Inter classiatios prõptissimi erãt phœ
nices: cum quibus militabant & cyprii recẽs subacti & cilices & ægyptii. Hos aduersus
Miletum & cæterã ioniã uẽturos cum accepissent: ionii miserunt: suos quiq; primores
ad cõmune græciæ consiliũ. Quibus i eum locũ coactis atq; deliberãtibus uisum nul
las debere terrestres copias aduersus persas contrahi: sed milesios moenia p se ipsos fu
turi tutari: cæteros classem instruere nulla naui prætermissa instructaq; classe primo
Lada insula quoq; tpe contractos apđ ladã ante miletum pugna nauali decernere. Lada ãt parua
quædã est insula urbi milesioꝝ obiacens. Post hæc ipletis idem nauib; ad locũ præsto
fuerunt comitantib; æolibus: qui incolũt lesbũ: atq; ita aciẽ instruxerunt: Cornu qđ
erat aurorã uersus ipsi milesii cũ octoginta nauibus tenebãt. His contigui prienenses
erant duodecim cũ nauibus: & theii cũ tribus theiis: Chii cũ centum. Vltra hos locati
erãt erithræi & phocẽses. erythræi quidẽ cũ octo nauib;: phocenses uero cum tribus.
Phocensibus adhærebant lesbii cũ nauibus septuaginta. Vltimo in loco erãt samii cũ
sexaginta nauibus tenentes cornu occasum uersus. In summa omniũ numerus trecẽ
Ionicæ naues tæ sexagintatres triremes: tot fuere ionicæ naues: barbaræ uero nũero sexcẽtæ. Quæ
ubi & ipsæ in agꝝ milesium uenere: omnisq; ei peditatus affuit: tum uero duces pſaꝝ
audita multitudine nauiũ iadũ extimuerunt ne illos superare: neue miletum nisi mari
potiti essent capere ñ possẽt: & ob id apud dariũ adirent piculũ pœnæ subeundæ. Hæc
reputãtes cõtractis ioniæ tyrãnis: q ab aristagora milesio deiecti principatu ad medos
pfugerãt: & tũc aduersus miletũ militabãt. Hoꝝ qẽũq; aderãt cõuocatis ita uerba fece
runt. Viri iones q uestrũ de domo regi bene meritus ẽ nunc appareat. Suos. n. popu
lares quisq; uestrũ conetur adducere: ab reliquis sociis eliciẽdo illos ac pmissiõe nihil
eos ꝙ rebellarint molestiæ sensuros: nullas eoꝝ uel sacras uel priuatas ædes icensũ iri:
nihil uiolẽtius q̃ ãtea passuros. Sin minus ista facere: sed oĩo decernere prælio uoluerit

hæc eis damna dicite euētuta: quæ certe euenīēt. Ipsos prælio uictos ī seruiturē rapiē-
dos: liberos corū a nobis castrādos: uirgines ī bactra sportandas: terrā aliis tradendam.
Hæc locutus ꝑsarum ducibꝫ: Ionū tyrāni sub noctē ad suos quisq populares denūciatū
miserūt iones ad quos ii nūcii ꝑuenerūt: cōtēnere hæc: nec aīmū ad ꝑditionē faciēdā
inducere sibi quisq soli illa a ꝑsis denunciari existimantes. Hoc simul atq miletū ꝑsæ ap-
plicuere gestū ē. Mox cū ad ladam iones coacti essent cōciliaq haberent: & aliæ ab aliis
sentētiæ dicerēt: Dionysius phocēsis dux ita locutus ē. Quoniā in summo ācipiti res Dyonisi
nostræ sunt uiri iones: ut aut liberi simus aut serui: & qdē tanq̄ fugitiui: si uultis deuita us pho-
re calamitates: subeūdus ē nobis ī præsētiarū labor: Ita superatis hostibꝫ liberi eē pote censis
ritis. Sin aūt ignaui fueritis: & ab ordine recesseritis: nullā uestri spē habeo: quo minus
pœnas regi rebellionis detis. Sed assentiāini mihi: & uosipsos mihi permittite: & ego di
is & æquo iuuātibꝫ recipio uobis aut nō cōcursuros hostes aut si occurēt multo īferio
res futuros. His auditis. Ionis sese Dionysio ꝑmisere. Ille classem assidue ī cornua ꝓdu
cens ut remiges exerceret: subīde loca īter nauigandū uariare cogebat: qn etiā propu-
gnatores armatos esse: & reliquū diei naues ī āchoris stare quotidie laborē ionibꝫ exhi
bēs ad septimū usq diem obtenperantibus: atq impata faciētibꝫ. Post eū diē iones ut
pote taliū laborū insueti tū defatigatione tū sole afflictati iter se dixere. Quo nos deo-
rum offēso ista patimur qui desipientes ac mente capti uiro phocensi supebo tris na-
ues habenti omnioo nos permisimus: eūq toleramus: Quos ille sumptos perdit into
lerabilibꝫ erumnis: quorum multi in morbū inciderūt: multi idem passuri uidētur q-
bus satius est quduis aliud q̄ hæc mala pati atq adeo seruitutē si qua futura ē expectare:
q̄ præsenti afflictari. Agite deīceps huic ne obtēperemus. Hæc inter se locutis mox de
inde nemo illi parere uelle: sed tētoriis: more militari ī īsula defixis frui umbraculis: ac
nolle naues ingredi: neq ad munia sua redire: Id animaduerteres samioꝝ duces: & ma-
gnā Ionum confusionem: putauerunt sibi admittendā oratiōem persaꝝ: quam ꝑ nun
cium aparuerat Aeaces Sylosontis rogans ut a sociis deficerent: cum præserti non fie
ri posse uideretur ut regis potentiā superarent: ac probe scirent si præsentem darii clas
sem superassent aliam quincuplo maiorem affuturam. nacti igitur occasionem ubi pri
mū uiderunt ionas negātes se in officio futuros lucrifaciēdā putauerunt suoꝝ sacroꝝ
atq priuatoꝝ conseruationem. Aeaces āt cuius oratiōem admisere: Samii filius Sylo-
sontis. Aeacis fuit sami tyrānus ab aristagora milesio exutus principatu quēadmodū Aeaces
alii ioniæ tyrāni. Itaq posteaq̄ phœnices nauigare aduersus ionas cœperunt: ionesq & Syloson
ipsi naues in cornua digestas producere ac propius uentū est præliūq consertū: Tunc
quinā iones ignaui qui ue egregii fuerint haud queo ꝓ cōperto scribere: qa alius ī aliū
reiicit culpā. Dicuntur tñ samii quēadmodū cū Aeace cōposuerāt sublatis uelis ex acie
excessisse: samūq abisse præter decem naues: quaꝝ trierarchi ꝑmanserūt: dimicarūtq
nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto cōe samioꝝ cōsilium eis do-
nauit ut ipsoꝝ nomina a maioribus repetita taoq̄ egregioꝝ uiroꝝ ī lapide scriberētur:
extatq his lapis adhuc in foro. Lesbii uidētes samios qui iuxta erant: fugā capessere idē
fecere quod samii. Cū id plerīq ionum facerent eorum qui pugnādo ꝑstitere: chii præ
cipue circūuenti sunt: & qa nolebāt perfide agere: edita egregia opa oppressi: qui ut su
perius dictum est centum oaues cum attulissent: singulas cum quadragenis ꝓpugna
toribus delectorum ciuiū & si cernereot ꝑmultos socioꝝ eē proditores: tamen inique
se facturos censuerunt: ut illoꝝ similes essent. sed relicti cum paucis discursando dimi-

cauerũt:donec cõpluribus captis hostiũ nauibus pluribus suaꝝ amissis cum cæteris ĩ
terrã suã pfugerũt. Quoꝝ uero naues ĩualidæ q̄a laceratæ erant ii chiĩ ĩsequẽte hoste
ad micalen fugiẽtes ĩpactis terre nauibus:ac relictis pcõtinentẽ pedestre ĩterfecerũt:&
tũ in agrũ ephesiũ ĩgressi eẽnt:sub noctẽ ad urbẽ cõtendebãt:cũ illic a mulieribꝰ sacra
legiferæ cereris fierẽt:quos armatos ephesii ingressos agrũ suũ uidẽtes cũ de eis nihil
audissent:suspicati fures eẽe:& ad mulieres tẽdere uniuersi ad nĩ arcendã pcurrerunt.
Dionysi- chiosq̄ ĩteremerũt. Et hi q̄dẽ hoc casu occiderũt. Dionysius ãt phocẽsis posteaq̄ res io
us pho- nũ accisas intelligit captis tribus hostiũ nauibꝰ abiit ñ iã in agꝝ phocẽsem:pbe sciens
cẽsis eum in cætera ionia direptũ iri.sed ut erat recta contẽdit in phœnicẽ. Vbi nauibꝰ one
rariis spoliatus:raptaq̄ ĩgẽti pecunia ĩ siciliã nauigauit:atq̄ illic pdeundo; latrocinia agi
tauit in nullum quidẽ græcoꝝ sed in carthaginẽses ac tyrrhenos. At psæ uictis pu-
Miletus gna nauali ionibus miletũ a terra atq̄ mari obsederũt:suffosisq̄ muris & oĩ genere tor
capta mẽtoꝝ admoto:eam ab arce acceperunt sexto q̄ rebellauerat aristagoras ãnos:atq̄ di-
ripuerunt ut defuncta sit ea calamitate quã oraculũ predixerat. Siquidẽ argiis apđ del
Oraculũ phos de ciuitatis suæ salute cõsulẽtibus oraculũ pmiseuũ redditũ ẽ:qđ in ipsos quidem
argios tendebat.sed ex adiectiõe ad milesios.quod q̄tenus ad argios ptinet:cum ad cũ
locũ uenerimus referemus. Quatenus ãt ađ milesios ita habet. Tũc quoq̄ cõmentrix
operum milete maloꝝ permultis cœna & præstantia munera fies:crinitisq̄ pedes tua
pluribus abluet uxor:Nostri erit ast aliis dilubri cura gemellis. Hæc tũc milesiis contin
gerunt:cum ex eis pleriq̄ uiri a psis qui criniti erãt sunt cesi uxores ac liberi ĩ prædã ces
serunt:tẽplumq̄ quod erat in geminis & delubꝝ atq̄ oraculũ deflagrarunt. Nã pecu-
niaꝝ quæ in hoc tẽplo erant,sæpe alibi mentionẽ fecimus. Milesii cõseruati e cæde de
hinc susa perducti sunt. Quos rex darius nulla alia pœna afficiens collocauit in ur-
Anipa be anipa ad mare quod rubꝝ uocatur sita ubi fluuius tigris eã præterfluẽs exit ĩ mar.
urbs Agrum milesium urbi circuniectum atq̄ planiciem ipsi persæ optinuere:montana ca
Tigris ribus pegadensibus possidenda cesserunt. Hæc milesiis agente,persaꝝ passis nõ reddi-
ostium derunt uicẽ. Sybaritæ qui urbe exuti laon & scidron incolebant Nã sybari a crotonia
Pegaden tis direpta uniuersi milesii:qui puberes erant capita deraserunt:& ingentẽ luctũ adie-
ses cerunt. Ex omnibus.n.ciuitatibus quas nouimus hæ præcipue mutuo hospitio:iũge
Laos bantur. At non item athenienses:sed mileti expugnationẽ se per moleste tulisse cum
Scydros aliis multis rebus declararet:tum uero hac ꝙ Prynicho docente actum:quẽ de mileto
Sybaris direpta fecerat & theatrum illacrimauit:& athenienses eum ꝙ domestica mala refri-
Phrini- cuisset:mille dragmis multauerũt:adiecto intredicto nequis postea eo actu uteretẽ. &
cus miletus quidem milesiis desolata est. Samiis autẽ iis qui aliquid habebant adeo nõ id
Samii in quod sui duces erga medos fecerant pbatur:ut inito secundum pugnã naualem con-
coloniã silio uisum sit priusq̄ eo tyrannus Acaces ueniret ĩ coloniam proficisci ne manentes &
Zanclei medis seruirent & acaci. Etenim:per hoc idem tempus zanclei qui sunt siciliẽses missis
Littus in ioniam nunciis solicitabant iones ad pulchrum littus cupientes illic urbem ionum
pulchrũ condere. Hoc autem littus quod pulcherrimum dicitur siculorum quidem est:sed ad
Scythes tyrenum siciliæ uergit. His ergo solicitantibus soli ex ionibus samii cũ iis qui effugere
rex milesiis eo concesserunt. Quibus in siciliã tendẽtibus iãq̄ appulsis locros qui sunt ĩ
Anaxile- zephyris hoc rei cõtigit:ut ĩterea zanclæi una cũ suo rege (cui nomẽ erat Scythes)
obsederant urbem siculoꝝ ut eã expugnarent. Idq̄ cum didisset Anaxileus tyrãnus
heginus ꝙ erat zancleoꝝ hostis adiens samios suasit satius esse ut pulchrũ littus ad

quod nauigarent ualere sinerent: & zanclā occuparēt uiris desertā. Samii ꝑsuasi zanclā occuparūt. Id zanclæi cū audissent urbi suæ suppetias eunt aduocato Hippocrate gelæ tyrāno. Erat. n. is eoꝝ socius. Qui posteaq̃ ad illos iuuandos cū exercitu uēit: Scithæ zāclæoꝝ mōarcho tanq̃ urbis desertori & frī eius Pythogeni uincula īdidit: eosq; ī oppidū Inycū relegauit: ac cæteros zācleos samiis cū q̄bus publice locutus fuerat dato & accepto iureiurādo ꝓdidit pacta mercede: ut dimidiū oīs ꝑdæ urbicæ: atq; captiuoꝝ ipe hēret: itē oīa q̄ in agris essent q̄q̄ plerosq; zancleoꝝ titulo captiuoꝝ in uinculis habebat: quoꝝ sūmos quosq; trecentos samiis occidēdos tradidit: qđ tñ illi facere noluerūt. Cæterū Scythes zancleoꝝ monarchus ex inyco ꝓfugit in himerā: atq; illinc transmisit in asiā: ascenditq; ad Dariū regē: quē Darius iustissimū uiroꝝ oīum censuit: q̄ e græcia ad se ascendisset: Nā cū exorato rege in sciciliā abiisset: rursus e sicilia ad regē rediit: donec natu gradior ac beatus apud ꝑsas excessit e uita. Samii itaq; medis liberati zanclā urbem pulcherrimā nullo negocio adepti sūt. Post nauale ꝑliū ꝓ mileto gestū phœnices iubētibus persis Aeacem Sylosontis tanq̃ de ipsis benemeritū: & q̄ egregiā operā nauasset. samū reduxerunt. Quæ ciuitas sola ex oībꝰ q̃ a Dario rebellauerunt: ea fuit: cuius neq; urbs neq; tēpla īcenderentur: q; in pugna nauali a sociis defecisset. Statī expugnata mileto ꝑsæ cariā cepere ciuitatibus partim se ultro dedentibꝰ: partī ui adactis. Et hæc quidē ita gesta sunt. Histiæo āt milesio dū circa byzātium agit: & Ionum onerarias naues quæ e ponto cursum tenebant intercipit: affert̄ nuncius de rebus ad miletū gestis. Itaq; negociis ad hellespontum pertinentibus bisalto apollophanis abydæno delegatis ipse habens lesbios chium nauigat. & apud locum quendā agri chii ubi uocant concaua regionis: q; ab eius præsidio nō reciperetur: congressus permultos interficit tā eoꝝ q̃ terrorū chioꝝ: & ex oppido quodam progrediēs cū lesbiis chios utpote ex pugna nauali male affectos subegit. Sed uidelicet quotiens ingentes sūt euenturæ calamitates uel ciuitati uel nationi solent signis prænunciari: etenim chiis ante hanc cladē ingentia signa contigerant. Vnum q; ex choro centū iuuenum quos miserant delphos duo omnino rediere nonaginta octo pestilētia absumptis. Alterum q; sub idem tempus pauloāte naualē pugnā tectum supra pueros litteras discentes corruit. ita ut ex centum uigīti pueris unus oīo euaserit. Hæc eis signa deus præmōstrauit Post hæc excepit pugna naualis q̃ in ciuitatē in genuā deiecit. Accessit ad cladē pugnæ Histiæus cū lesbiis q chios iam exaustros facile ad excidium deduxit: Histiæus illinc cum multa Ionum & æolum copia aduersus thasum contendit. Cui thasum obsidenti cum esset nūciatū phœnices a mileto in reliquā Ioniām profecto esse thasum ī expugnatam reliquit: atq; in lesbum traiicit cum omnibus copiis: & illinc q; copias suas formidabant traiicit in prouinciam Atarnis tanq̃ frumentandi gratia tam illinc q̃ ex agro ecaico qui erat mysorum. Erat ī iis locis forte harpagus uir ꝑsa nō parui exercitus dux: qui cū histiæo egresso in terram certamine commisso & ipsum histiæum uiuum cepit: & maiorem exercitus eius partem occidit. Hunc autem in modum captus est histiæus: dū græci cū persis pugnarent apud malenā regionis atamidis: ac diu prestarēt: mox equitatus emissus in græcos impetum dedit. Quo ex facto uersis in fugam græcis histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege ob quandam uitæ cupiditatem captus ē: qui ut fugiens capiebatur a quodam persa utq; ab eodem erat transfodiendus: sese milesium histiæum esse lingua persica utens indicauit: Quem opinor se seruatus ad regem Darium perductus fuisset: nihil tale fuisser passuꝝ remissa ei a Dario culpa. Nunc ne id

Hibpocrates
Pythogenes
Inycum op.
Scythes fugit
Samos
Histiæus
Bisaltus
Malorū signa
Chiorū prodigia
Scolæ tectū ī pueros
histiæus
Thasus
Atarnes
Eccaicus ager
Harpagus
Histiæus capitur
Malena

contigeret: ne uel fuga elapsus rursus apud regē magnus existeret: Artaphernes sardi
Histiæi um ptor: & Harpagus q ceperat eū sardis pductū in crucem sustulerunt tū truncū. Nā
crux caput sale conditū susa ad regē dariū detulerunt. Ea re audita darius obiurgatis q id fe
cerant: q hoiem uiuū in cōspectū suū non attulissēt: iussit Histiæi caput eos elotū atq
obuolutū sepelire tanq de ipso uiri ac de psi benemeriti. Ita res histiæi habent. Persarꝝ
nauticæ copiæ circa miletū hibernātes altero a pfectione anno haud difficulter insulas
continenti adiacētes ceperunt: chiū lesbū tenedū: quarꝝ īsularꝝ ut quāq capiebāt euer
Euericu- riculabant. Euerriculant āt hūc ī modū Viri manū mutuo tangentes amari aqlonari
lare ad australe ptranseunt. Post hæc oēm īsulā peragrāt uenando hoīes. Ceperunt quoq
Iades in continente urbes Iades eadē rōne præter q q nō euerriculabāt hoīes. Neq enim po
terāt. ut non falso eefferint ea quæ duces persarꝝ minati sunt Ionibus cum ex aduerso
castra haberent. Nam posteaq potiti sunt urbibus formosissimos quosq puerorꝝ seli
gentes castrauerunt exectis testibus facientes eunuchos. Virginesq speciosas ad regē
transportarunt. & super hæc urbes cum ipsis templis cremauerūt. Ita tertio iones sūt ī
Ionū ser- seruitutem redacti primum a lydis bis: deinceps a persis profectis ab Ionia naualis exer
uitus citus omnia quæ ad leuam sunt in hellespōtum nauigantibꝫ subegit Nam quæ sūt ad
dexteram iam subacta erant a persis per continentem. Hellesponti autem hæc ī euro-
Cherson pa sunt chersonnesus: in qua frequentes sūt urbes: & perinthus & super thraciā muri
nesus & sylebria: & byzantiū. Quorꝝ byzantii & qui ulteriori in littore sūt chalcedonii nec
Perithus expectauerunt quidem aduentum phænicæ classis: sed relictis suis urbibus ī interiora
Muri euxini ponti recesserunt. Ibiq urbem messambriam cōdiderunt. his urbibus quas cō
Sylebria memoraui incensis phænices ad proconesum: & artacem cōuertūtur. Quibus & ip-
byzantiū sis igni traditis rursus in chersōnesum reuehūtur euersuri ceteras urbes: quas supiore
Chalce accessu nō euerterant. Nam cyzicum ab initio ne accesserāt quidem: q ipsi cyziceni iā
donii āte aduentū hūc classis phœnicum sub rege erant: cum se Oebari filio Megabyzi q
Messam Dascyli præses erat dedissent. Cæteras chersōnesi urbes præter cardiam phœnices sub
bria egerunt: quarꝝ ad id tempus tyrānus fuerat Miliciades filius Cimonis nepos Stegaso
Cyzicus ræ: cuius imperii auctor fuerat milciades cypseli filius ad hunc modū. Dolonci thraces
Oebarus qui chersonnesum hāc tenebāt cum ab absinthiis bello uexarētur: reges suos ut de bel
Dascylus lo consulerent: delphos miserunt: Quibus pythia rñdit ut coloniæ in suam terram de
Cardia ducendæ eum auctorem asciscerēt: qui primus eos templo abeuntes hospitio inuitas-
milciades set. Dolonci sacram uiam ingressi per phocenses atq boetios iter fecerunt: A quorum
Stesago nemine īuitati athenas diuertunt. Ea tempestate athenis omne quidem inperiū tene-
ras bat Pysistratus: dominabatur tamē & miltiades Cypseli e familia tethrippotrophi ab
Dolonci aeaco & Aegina oriundis nuper familia facta atheniēsi: cuius auctor extitit phileus aea
Pisistra- cis filius. Miltiades hic ut sedebat in domus suæ uestigio cernēs dolōcos prætereūtes
tus non illius loci uestem gerentes neq tela: homines inclamauit: accedētibusq optulit do
Milcia micilium & hospitiū congiarium. Illi in domum excepti: & hospitaliter accepti aperue
desphile runt ei oraculum: præcesq adiderunt ut deo obsequeretur: Miltiades ea oratione audi
us ta confestim psuasus est ut qui pertesus imperium pisistrati cuperet illinc emigrare: p
tinusq delphos se contulit oraculum consulturus nunquid faceret quod a doloncis ro
miltiades garetur. Iubēte. Pythia ita miltiades cypseli qui quadrigario curriculo prius olympia-
uictor cā palmā reportauerat una cum doloncis nauigauit: sumptis atheniensium uolūtariis
quibusq ad expeditionem ineundam: & ubi locum tenuit ab iis qui se deduxerāt tyrā

nus creatus est. Is ante oĩa chersonnesi isthmum id est inter breuẽ inter duo maria ĩter Isthmos
capedinẽ ad urbe cardia ad pactiã muro psepsit: ne ab absinthiis regionẽ ieursantib9 in Cardia
festari possent. est ãt isthmus hic sex ac triginta stadioꝝ ab isthmo ĩtrorsus oĩs chersõne Pactya
sus quatringentoꝝ uiginti stadiorũ est lõgitudinis. interseptis igitur faucib9 chersõne absinthii
si Miltiades atq; hoc mõ absinthiis cohibitio primis cæteroꝝ lampsacenis intulit bellũ.
illi dispositis insidiis eum uiuũ excepere. Ea re Crœsus lydus audita (erat ãt Crœso mil miltiades
tiades carus) p nũcios lampsacenis pcepit ut hoĩem missũ facerẽt: alioqn se illos ĩ morẽ capitur
pini extrituꝝ cõminatus est. Hac orone nutantibus lampsacenis quid sibi uellet quod
Crœsus minabat̃ se illos ĩ morẽ pini extrituꝝ. Vix tãdẽ quidã e maioribus natu ĩtelli
gens quid illud esset: exposuit inquiens pinum ex omnib9 arboribus solam esse quæ
excisa nullam sobolem remittat: sed prorsus emoriatur. Ea propter uetiti Crœsum lã-
psacenisolutum Miltiadem remiserunt. ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea si-
ne liberis moriens imperium atq; opes tradẽs Stesagoræ Cimonis sui e matre germãi. Stesago
ei defuncto chersõnitæ ut mos est conditori urbis sacrificant: certamenq; equestre ac ras
gymnicum statuto tempore celebrãt: in quo nulli lampsacænoꝝ certare permittitur:
Durante cũ lampsacenis bello cõtigit: ut stesagoras quoq; liberis orbus decederet apd'
curiam percussus securi in capite a quodam qui se transfugã uerbis simulabat: sed re ip
saq̃ hostis erat atrocior. Stesagora hunc in modũ defuncto tum pisistratidæ miltiadẽ
cimonis filium fratrem defuncti cum trireme ad suscipiendas in peloponneso res dimi
serunt: in quem etiam athenis beneficia contulerant: tanq̃ nõ sane consii mortis cimo-
nis patris eius: de qua morte alio ĩ libro (qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut ue miltiades
nit in chersonnesum domi sese continebat in honorem uidelicet Stesagoræ fratris. Olorus
Q uod audiẽtes chersõnitæ undiq; ex omnibus ciuitatibus principes cõtraxerunt ad rex
lugendam cum miltiade fratris necem. Hi postq̃ uenerũt illic in uincula cõiecti sunt: & Hegesi-
miltiades chersõnesum optinuit cõductis auxiliariis: filiãq; Oloti regis thraciæ Hegesi- pyla
pylã duxit uxorem. Q uem & si nuper illuc profectum: tamẽ nõ mediocria sed grauia
sane negocia exceperunt. Nam tertio q̃ hæc gesta sunt anno e chersonneso pfugit non
ausus expectare uenientes scythas nomades: qui ab rege dario irritati coactis copiis ad
hanc usq; chersonnesum processerunt. Illis digressis cũ rursus dolonci reduxere tribus
annis anteq̃ aliis curis implicaretur. Tunc phœnices apud tenedum eẽ cũ audisset q:q;
cum triremibus quas præsentibus facultatibus impleuerat athẽas nauigauit soluens
ex urbe cardia: qui dum per sinum nigrum trãsmissa chersonneso cursum tenet a phœ-
nicum classe circũuentus ipse quidem cum quattuor triremibus ad imbrũ euasit: quin Metio-
tam tñ phœnices insecuti ceperunt: cui præ erat Miltiadis filius natu maximus Metio- chus
chus nõ ex filia Olori thracũ regis: sed ex alia muliere. Eũ phœnices cũ miltiadis filium Imbrus
esse cognouissent: ad regẽ perduxerunt rati se magnã apud eum graciam inituros: quo
niam miltiades in dicenda apud iones sententia suasisset ut scythis rogantibus iones so
luta rate domum abire obtemperaretur. Oblato tamen sibi methiocho darius tãtum
abest ut quicq̃ mali fecerit ut permultis eũ bonis affecerit. Donauit enim domo facul-
tatibus uxore etiam perside: ex qua liberi geniti sunt qui inter persas censentur. Miltia
des autem ex imbro athenas peruenit: Neq; hoc anno quicquã est apersis amplius ĩ io-
nas sæuitum: sed benigne sane cum eis actum. Hoc anno Arthaphernes sardiũ præses
accitis hostium nunciis adegit iones ad pactiones inter se faciẽdas de tradẽdis mutuo
iis qui iniurias intulissent: ne ue quid inuicem ferrent: aut agerent. Ad hoc adactis Io-

nibus per parasangas (Ita.n.psæ tricena stadia appellant) regiões diuisit:regionatiq;
uectigal instituit:quod regi peuderent:quod uectigal ab artapherne institutũ ad meã
usq; ætatẽ:qui illic fuere pepẽderunt eadẽ pene qua prius cõditione institutũ.Et hæc q
Mardõius dem illis pacata erant.Cæterũ incunte stati uere aliis ducibꝰ ab rege abdicatis:Mardo-
nius Gobryis filius adhuc adolescens & recẽs in matrimoniũ accepta darii filia artozu
Artozustra stra ad mare descẽdit permagnas ducens peditum classiorũq; copias.Quo cum exer
citu postq̃ in siciliam peruenit:ipse conscensa nauicũ classe abiit aliis ducibus pedestres
copias in hellespontũ ducentibus:ubi p̃teruectus asiã in ioniã puenit Mardonius.Mi-
ram hic rẽ ego referã iis græcis qui non assentiunt.Otanẽ inter septem psas suasisse po
tiorem esse persis statum popularẽ abdicatis tyrãnis:mardonius statum popularem ĩ
ciuitatibus constituit.His actis in hellespõtũ ire contendit:ubi coacta ingenti ui nauiũ
ac peditatus eas copias traiecit hellespõtum:perq; Europam iter erethriã uersus atq;
athenas faciebat.Hæ igitur ciuitates prætextũ Dario erant belli inferendi:sed ĩ animo
habebat q̃ plurimas posset græcarũ ciuitatum subigere:Nam & classe thasios nec ma-
num ex aduerso leuantes subegit:& peditatu macedonas ultra eos:qui iã seruiebãt in
seruitutẽ redegit.etenim q̃ intra macedones sunt nationes iã subactæ erant.Hæc classis
Acãthus e thasio transmittens ac terrã legẽs ad acanthum usq; pcessit:& ex acantho soluens dũ
athon circunuertit:uentus aquilo uehemẽs:atq; admodũ atrox & ĩtolerãdus dicit̃ ĩ eã
ĩgruisse:nauiumq; plerasq; in athõ propulsas ad trecentas afflixisse:ut supra uiginti mi
lia hominum interierint:Partim q̃ a feris rapti:partim q̃ natare nescirent:partim q̃ pe-
tris allisi.(Nam seuissimum circa athon ẽ mare):parti gelu absumpti.Et cũ nautico
Mardõius quidem exercitu ita actum est.Mardonium autem cum pedestribus copiis in macedo
nia statiua habentem thraces brygi sub noctem inuasere:& cũ alios multos ex eis occi
Brygi derunt:tum ipsum mardonium uulnerauerunt.Sed non iccirco seruitutem persarũ de
uitare potuerunt.Nam mardonius non prius ex iis locis decessit:q̃ illos ĩ suam redegit
potestatem.His subactis rursus reduxit exercitum:tum ob acceptã apud brygos cala-
mitatem in exercitu terrestri:tum ob maiorem in classe ad athon.Ita hic exercitus pu
gna turpiter gesta rediit in asiam.In sequenti anno darius ante omnia thasios e uicinis ĩ
simulatos tanq̃ defectionẽ molientes misso nuncio iussit diruere muros & naues ĩ ab
dera recipe.Nam thasii ut qui ab histiæo milesio fuerant obsessi:& puẽtus & magnos
habebant:pecunia multa utebantur cum in compingendis nauibus longis:tũ ualidio
ribus muris urbi circundandis.Erat autem eis prouẽtus ex cõtinenti atq; ex metallis:
Ex fossitia quidem metallorũ aureorum materia septuaginta talentorũ.Ex thasiis au-
tem metallis minus:sed tamẽ frequenter ita ut si thasii forẽt immunes tributorũ:fue
rint eis in summam prouentura quotannis ex continenti:atq; ex metallis ducẽta talẽ-
ta:& quando plurimum trecenta.Quæ metalla ipse quoq; inspexi:& tamẽ longe ad
mirabiliora fuere:quæ phœnices ii qui cum thaso eam insulam cõdiderunt inuenere:
Thasus quæ insula ab hoc thaso phœnice nomen obtinuit. Hæc autem thasi phœnicea me-
Aenirorum talla sunt inter locum qui uocatur ænyrorum:& conyrorum sita:atque e regione Sa-
mothraciæ ingens mons indagãdo euersus est.Et hoc quidem huiusmodi est.Thasii
Conyrorum autem iubente dario & muros suos diruerunt:& naues omnes in abdera receperunt.
Post hæc darius quid in animo græci haberent pugnare ne secum:an sese dedere ten-
tandum ratus legatos per græciam dimittit alios alio iussos petere terram & aquam:
Hos in græciam alios item ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit imperans lon-

gas naues fieri: & hippophoras:id est naues quibus equi feruntur. Dum hæc isti cōpa
rant legatis per græciam euntibus & quæ perses præceperat petentibus terrā & aquā
multi in continente populi dederunt:Insulani quoqꝫ eum alii oēs ad quos eadē petitu
ri legati accessere. Tum uero æginetæ:Q ua de re continuo athenienses irritati sunt ꝙ
putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquā æginetas:ut una cum persa ad-
uersus athenas militarent. Itaqꝫ libenter occasionem cōtra æginetas amplexi spartam
profecti illos insimulauerunt:ꝙ ex eo quod fecerant:græciam prodidissent. At hāc de
lationem Cleomenes Anaxandridæ spartiatarum rex æginam transmisit animo præci Cleome-
puos eius rei auctores comprehendendi. Conanti illos cōprehendere cum alii ægine- nes rex
tæ incessere:tum præcipue Crius Polieriti negans cum gauisuꝝ siquē abduceret ægy Crius
netaꝝ. Nam id eum facere sine communi consilio spartiatarum:sed ab atheniensibus
pecunia corruptum. Alioquin cum altero rege uentuꝝ fuisse ad se comprehēdendos:
Hoc āt dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleomenes ab ægina discedens interroga-
uit quod ei nomen esset. Ille respondit quod erat crios id est aries. Cui cleomenes crie Cries.i.
inquit iam nunc præferrato cornua tanꝗ occursurus magno malo spartæ. Per id tēpus aries
demaratus cleomenem insimulabat: & ipse rex spartiataꝝ nulla re alia nisi familia infe-
rior cleomenē (ab eodem.n.oriundi) sed familia eurysthenis:ꝗ primigenius fuerat:
non nihil honoratior erat. Etenim lacedæmonii nulli poetarum assentientes negant
se in eam quam nunc possident regionem deductos a filiis Aristodemi:sed ab ipso ari- Aristo-
stodemo regnante. qui fuit aristomachi:qui fuit cleodæi:ꝗ fuit hylli filius. Nec multo dæmus
post Aristodēi uxorē noīe Aeginā ꝗ dicūt fuisse filiā Autesionis:ꝗ fuit Tisamēi:ꝗ fuit Aegina
Thersandri:ꝗ fuit Polynicis filius. Pepisse gemios:eisqꝫ natis aristodemū morbo deces Autesion
sisse. Lacedæmones āt qui cum erāt inito consilio creasse regē e pueris cū ꝗ esset primi Thersan
genus:ut lex iubebat:sed nescientes utrum pueroꝝ eligerent cum essent similes ac pa- drus
res id cum nequirent ipsi discernere prius fuisse perconctatos genitricem eaqꝫ negante
se dignoscere:sed dissimularet ꝙ uidelicet (ut credibile est) magnope cuperet ābo ef
fici reges:ita hæsitabundos lacedæmonios delphos sciscitatum quid in ea regerent: &
iis pythiam respondisse ut utrunqꝫ pueroꝝ ducerent ad regem:sed primigenium ma
gis honorarent. Hoc responso a pythia edito lacedæmonios nihilominus incertos quo
pacto primigenium reperirent:admonitos fuisse a quodam messenio nomine panite Panitis
ut obseruarent utrum puerorum mater priorem lauaret cibaretqꝫ:quam si deprehēde consiliū
rent eodem semper modo factitare:habituros id omne quod quererēt: & inuenturos
quod uellent:sin illa alternando erraret palam fore ne ipsam quidem quippiam magis
nosse: & isti aliam rationem inirent. Ibiqꝫ spartiatas ex admonitu messenii obseruantes
matrem puerorum ignara cur obseruaretur: Animaduertentesqꝫ illam præferentem
alteri primigenium tum cibando tum lauando accepisse puerum qui magis honoraba
tur a matre tāꝗ primigenium publiceqꝫ alēdum curasse īpositum ei nomine eurysthe Eury
ne:iuniori Procle hos autem fratres ubi adoleuerunt per omne uitæ tēpus inter se dis- sthenes
sensisse: & itidem coꝝ posteros perseuerasse. Hæc soli græcorum lacedæmonii aiunt. Procles
Nā quæ cōmemoratur græcis ego scribo:hos doriensiū reges usqꝫ ad perseum Danaæ
a deo geniti recenseri recte a græcis & ostēdi græcos esse. Iā tū enim isti inter græcos cē
sebantur. Ideo āt dixi usqꝫ ad Perseū:nec altius repeti:ꝗ nullū Perseo cognomētū fuit
mortalis patris:quēadmodū Herculi Amphitryon. Itaqꝫ a me rectā rōnē sequente di-
ctū recte est usqꝫ ad perseū. A Danae uero Acrisii filia retrorsū patres coꝝ recensendo Danae

constabit principes doriensium ex egypto oriundos. Hæc generis recẽsio ex cõmemo-
Perseus ratione græcoꝝ facta ẽ. Vrãra persis fertur. Perseus ipse cũ esset assyrius factus ẽ græ-
cus ñ tñ ꝓgenitores eius. Nã ꝓgenitores acrisii recẽsere ad ꝓgeniẽ Persei nihil attinet:
eosq; quẽadmodũ græci aiũt ægyptios fuisse. Hæc de his hactenus. Quod ãt regnum
doꝝ cũ ægypui essent sibi traditũ acceperint: hoc q nonıã ab alııs dictũ ẽ omitẽus. Quæ
Spartanorum regum iura uero alii non attigerunt: eoꝝ faciemus mentionẽ: Has dignatiões regibus spartiatæ tri-
buerunt duo sacerdotia iouis lacedæmonii & iouis cælestis: & ius belli ĩ quãcũq; libue-
rit regionẽ inferendi: ut id nulli spartiataꝝ ꝓhibere fas sit alioqn piaculari crimĩe tene-
atur. Vt in expeditionibus adeundis primi erant reges: ĩ abeundo postrẽi sint. Cẽtum
delecti uiri eis in militia custodes assint. In egressibus utant̃ quotcũq; pecoribus libue-
rit: quoꝝ ĩmolatoꝝ pelles oẽs ac terga accipiant. Bellica hæc: alia sunt q̃ pacis tp̃e eis tri-
buuntur. Quotiens aliq̃ publica euisceratio fit primi in cœna reges discũbãt: & iis pri-
mis distribui incipiat utriq; eoꝝ duplũ oĩum q̃ cæteris conuiuis: libaminaq; ĩmolatoꝝ
& coria eorum sint. Singulis quoq; calendis instantis mensis singula pecora utriq; e pu-
Medimnũ .i. sex modia blico dentur apollini ĩmolanda: & farinæ medimnum .i. sex modia: & uini laconicus q̃r-
tarius: & in spectaculis singuloꝝ certaminũ certis locis præsideant. Liceatq; quibuscun-
Pythii q; libeat ciuibus initi: & utriq; binos eligere pythios. Sunt autem pythii qui delphos
ad consulenda oracula mittuntur: quiq; publice cum regibus pascuntur. Regibus ad
Chœnices cœnã nõ euntibus mittantur binæ chœnices id est semodia farinæ & uini singulæ coty-
Cotylæ læ ẽ sextarii ꝓsentibus dupla dẽtur oĩa. Eadẽ ratiõe a priuatis quoq; inuitati ad cœnã ho-
norẽtur. Vaticinia quæ de uirgine pupilla utri danda sit ei ne cui mater an cui pater des-
ponderat: nec nõ de uiis publicis: & siquis adoptiuũ filium facere uelit inuitis regibus,
Spartãorum senatus Liceat quoq; eis pro suo arbitrio assidere in senatu qui constat ex duo de triginta seni-
bus: si eo nõ accesserint eoꝝ maxime propinqui duo senatores ius regũ optineãt duos
calculos ponẽdi: Tertiũ pro se ipsis. Viuẽtibus hæc regibꝰ a republica spartiataꝝ tribu-
untur. illa defunctis equites per uniuersam laconicã obitum regis enunciãt. Fœminæ
Regũ funus p urbem circumeuntes hollas pulsitant. Cũq; hoc fit necesse est ex singulis dõibus du-
os ingenuos: marẽ ac fœminã luctu fœdari magnis pœnis nisi hoc faxit ĩpositis. Eadẽ
circa funus regũ cõsuetudo lacedæmoniis est: quæ barbaris asianis. Nã plærıq; barba-
roꝝ eodẽ ritu in mortibus regũ utuntur. Siquidẽ posteaq̃ mortẽ obiit lacedæmonio-
rum rex: oportet eius exequiis adesse ex omni lacedæmõis regione necessarios quosq;
spartiataꝝ qui sunt munero uicinoꝝ. Quorum & item seruoꝝ atq; ipsorum spartia-
tarum posteaq̃ multa milia in unum coacta sunt: promiscua cũ mulieribus frontes su-
as intrepide plangunt: & ululatu ĩmenso utuntur. Vltimũ quẽq; regũ dicentes semper
fuisse optimum. Qui uero regum in bello periit eius simulacrum cũ expresserũt: ĩ to-
ro bene strato efferunt: Cuius tumulatione decẽ dies iustitiũ ẽ: nullusq; magistratuũ
consessus sed luctus continens: in hoc quoq; cum persis isti conueniunt: qđ defuncto
rege alter qui succedit liberat ære alieno quicunq; spartiata aliquid aut regi aut reipubli-
cæ debẽbat. Apud persas qui rex creatus est omnibus ciuitatibus tributum quod debe-
bant remittit. Cũ ægyptiis etiam lacedæmonii in hoc cõgruunt: q; eoꝝ præcones & ti-
bicines & coqui in paterna artificia succedunt. & coquus e coquo: & tibicẽ ex tibicine:
& præco ex præcone gignitur. Neque ulli propter uocalitatem aliis insidiantes sed ip-
sos ingerunt: sed in paterno opere perseuerant: atque hæc quidem ita fiunt. Cleo-
menem tunc cum apud æginam esset communi græciæ bono operam dantem insi

mulabat Demaratus nõ tam æginetis studens: q̃ iuidia & odio ductus. Quē Cleome
nes ab ægina reuersus cõsultabat ut regno summoueret ob hãc rē intendēs in eũ actio
nē. Ariston spartæ regnũ obtinēs cũ e duabus uxoribus liberos nõ susciperet (neq; n. Ariston
se culpã eius rei eē agnosceret) tertiã duxit uxorē: & duxit hũc in modũ. Erat ei ami rex
cus quidã spartiata: cuius opera ex oĩbus ciuibus maxīe utebat᷑. Cui uiro erat uxor spe
ciosissima ex turpissima talis facta. Siquidē hanc mala forma præditã eē cernēs nutrix
sua. Idq; parētes eius utpote locupletes ægre ferre: hoc excogitauit ut puellam singulis
diebꝰ baiularet ad Helenæ tēplũ: qđ est in loco q dicit᷑ therapnæ super phanũ phœbi. Helenæ
Eo quotiens nutrix intulerat puellã stans añ simulacrũ deã præcabat᷑ ut alumnã defor tēplum
mitate liberaret. Cui aliquãdo exeũti de tēplo mulier quædã apparuisse fertur: atq; iter Therap
rogasse illã quidnã in ulnis gestaret: & cũ nutrix se infantē gestare respondisset: iussisse ne locus
sibi ostendi. Cũq; negaret nutrix se id facturã q; infãtē parētes sui uetuissent ostēdi cui
piam: institisse iubere ꝓrsus ut sibi ostenderetur: magni. n. facturã illam si a se infans cõ
spiceretur. Ita nutrice puellã ostendente: demulcentē caput puellæ dixisse futuram eã
oĩum spartanaꝝ formosissimã. Atq; ab eo die pristinã speciē decidisse: quam cum ad nu
bile ꝑuenit ætatem duxit uxorē Agetus alcidis filius ille amicus aristõis. Eius mulieris Ageti
amore titillatus cum esset ariston: hanc rē cõmētus est. Ageto sodali suo: cuius illa erat uxor for
uxor: recepit se dono daturꝫ unam e suis rebus quancũq; ille optaret: atq; in uicē iussit il mosissi
lũ simile munus sibi dare. Agetus nihil de re uxoria suspicatus cũ uideret aristõi quoq; ma
uxorē esse: acæcepit conditionē: & in eam rem iusiurandum interposuit. Cui mox aristõ
e suis rebus præciosis donauit quam ille elegit. Ipse uicissim cum eius partes petēdi mu
neris ab illo fuerũt: ibi optauit uxorē eius afferri. Agetus dicēs se ꝑter unũ cætera ãnuis
se iureiurãdo tñ adactus ac dolo seductus ad eã ducendã abiit. Ita tertiã hanc ariston re
pudiata secũda duxit uxorē: quæ circa legitimũ pariendi tēpus nondũ exactis decē mē
sibus hunc ei genuit demaratũ. Ariston cũ ei sedenti ĩ basilica cũ ephoris qdã famulus Demara
nunciũ nati filii attulisset: sciens quo tempore duxisset uxorē deductis in digitos mēsi tus
bus dixit iureiurãdo hic ñ ē filius meus. Qđ audiētes ephori haud magni fecere ĩ præ
sentiarum. Sed posteaq̃ puer adoleuit pœnituit aristonē dicti opinantē utiq; filiũ suũ
esse demaratũ. cui iõ nomē ĩpositum ē demaratus: idest a populo uotis petitus: q; ante Demara
eũ natũ oĩs populus uota fecit: ut aristoni oĩum añ id tēpus regum ꝓbatissimo filius tus quid
gigneret᷑: ea de re id nomen ĩpositum est. interiecto deinde tempore aristone uita fun
cto Demaratus optinuit regnũ sed uidelicet necesse erat ut id qđ auditũ fuerat homi
nē regno priuaret. Ea ꝓpter a cleomene uehemēter ĩsimulabat᷑: cũ antea q; ab eleusine
abduxisset exercitũ: tũ eo tēpore cũ aduersus æginetas cũ Medo sentiētes traiecit Cleo
menes. ergo ĩgressus cũ urgere cleomenes cõponit cũ leutychide menatis filio agis ne
poti ex eadē q̃ erat demaratus familia ea pactõe ut si eũ regē ĩ locũ demaratus cõstitui
set: se aduersus ægĩetas cõmitaret᷑: erat ãt leutychides demarato inimicus ob hãc ꝑci Leutychi
pue cãm q; cũ peala filia chilõis filii demarmēi ei despõsata eēt: demarato ĩsidiose hoĩem des
cõiugio priuauit: præoccupata & prærepta uxore ac retēta. Ob hanc cãm Leutychidi Percala
inimicitiæ cũ demarato extitere. Is tunc cleomene solicitãte cõtra demaratũ iurauit ne
gans eum rite spartanoꝝ eē regē: quod aristonis filius non esset: deiñ quod iurauerat
istitit cõfirmare q; ariston aliqñ dixisset cum ei nunciasset famulus suus filium ei natũ
& menses cõferens iureiurando negasset illum esse filium suum. Huic uerbo insistens
Leutychides pronunciabat demaratũ neq; aristonis filiũ esse neq; rite spartæ regnare

Eisdem ephoris adhibitis testibus q aristoni assidentes tunc hæc ab illo audierant. Tādē re in cōtentione deducta uisum ē spartiatis oraculū quod delphis ē cōsulendū an foret Demaratus Aristonis filius nec ne. Ibi cleomenes cū ex ipsius erga Pythiā ꝓuidētia
Cobas
nihil suspitionis esset: subornat cobonē quendā aristophāti maxima apud delphos auctoritate ut psuadeat periallā mulieꝝ uaticinantiū antistitē dicere ea q Cleomenes uolebat dici. Ita pythia sciscitātibus iis q ad oraculum erāt missi: negauit aristonis filiū esse demaratum. Quæ tñ res sequēti tēpore palā facta ē. & Cobon e delphis ꝓfugit: &
Demaratus regno priuatus
Perialla honore abdicata. Hactenusq ad deponendū regno demaratum acta sunt. Is e sparta ad medos profugit. Ob hanc cōtumeliā ꝙ cū eiectus regno gereret magistratū adessetq spectaculo gymnopediaꝝ idest nudoꝝ pueroꝝ palestræ: misit ad eum Leutychides in locū Demarati ex factus deridendi īsultandiq causa ministrū q interrogaret qualis eēt præfactura post regnū. Eam itertogationē ægre ferēs Demaratus respōdit se utrunq expertū illū uero nō: & eā interrogationē lacedæmoniis futurā initiū plurimæ aut calamitatis aut fœlicitatis: Hæc locutus uelato capite e theatro domū abiit. cōfestimq re præparata ioui bouē īmolauit: quo īmolato matrem accersiit: quæ cū aduenisset positis in eius manus extis mulierē his uerbis obsecrauit: p ego te mater cū alios deos tunc Iouē hunc domesticū quē tango præcot promas mihi ueritatē quisnā re uera meus est pater. Nā leutychides inter cōuitia obiicit te e priore uiro grauidā ita ad Aristonem uenisse. Alii etiam dementius referentes aiunt te ad domesticum asinariū uentitasse: illiusq me filium esse. Qua de re ego te adiens obsecro ut uerum dicas. Si quid enim eoꝝ quæ dicūtur fecisti nō sola fecisti: sed quod multæ. Et multus de hac re spartæ sermo est negantium aristoni fuisse genituram ad filios procerādos. Nam si fuisset priores uxores fuisse cōcepturas. Hæc demaratus. Cui mater ita respōdens. Fili inqt quoniam præcibus mecum agis ut dicam ueritatem: omne tibi uerū exponeᷓ. Vt me
Simulacrum cū matre demarati
domum ariston duxit tertia quam me duxerat nocte simulacrū tanq̄ Aristonis ad me uenit: quod posteaq̄ mecū cōcubuit: corona quæ gestabat mihi circundedit atq abiit. Dehinc Ariston aduenit qui cernēs me coronas habētem sciscitabatur quisnā me illis donasset. Ego ipsum respondi: coq id abnuente iuraui asserens nō bene illum facere q negaret. Quippe qui pauloante ingressus ubi mecū coisset coronis me donasset. Ariston cernens me iurantem intellexit eam rem diuinam fuisse cōpertumq est illos coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio: quod est iuxta ianuam aulæ extructū: q ꝓuo
Astrabaeus heros
cāt. Astrabaci. & uates id esse hunc eundem heroem respōderunt. Habes igiᷓ fili ita ut uolebas audire: Aut enim ex hoc heroe genitus es: paterq tibi ē astrabacus heros: aut ex aristone. Nā ea te nocte cōcepi. Verū hoc tibi præcipue exprobrāt inimici. ꝙ ariston cū ei te ortū nunciatū ē multis audiētibus negauit te suum esse: quia tēpus decem mēsiū nō exisses: p inscitiam taliū reꝝ illic hoc uerbū excidit. Nā mulieres etiā nouē men
Partus tempora
ses ac septē mēsiū partū edūt: nō oēs decimū mēses explētes. Ego te fili septimestrem genni. Ipse quoq ariston nō diu post agnouit se p in prudentiā id uerbū extulisse. Itaq alias orationes de tua genitura noli admittere. Oīa. n. uerissime audisti. Nam qđ ad asinarios attinet ipsi leutychidi & iis q talia loquunᷓ suæ uxores de asinariis pariāt filios.
Demaratus apud darium
Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ uolebat sūpto uatico pᷓ speciē eundi delphos ad oraculū cōsulēdū helim cōtēdit. cū suspicati lacedæmonii fugā capessituꝝ insecuti sūt. Sed demaratus iā ex heli zacynthū traiecerat: quē illuc trāsgressi lacedæmōii ꝓhēderūt eiusq famulos: sed zacythiis eū dedere abnuētibus. Demaratus illic i asiā ad regē dariū

traiecit. A quo magnifice exceptus est: territorioq; ac urbibus donatus. Ita in asiam De
maratus abiit ac tali fortuna usus ē. Vir cum aliis in multis factis dictisq; apd lacedæmo
nios illustris: tū quod illis olympiadē palmam quadriiugo certamie reportauerat rem Leuty-
eius solius ad ea tēpora regum spartiatarum. Leutychidæ Menaris q in regnū amoti De chides
marati successerat natus est filius Zeuxidemus: quē nōnulli spartiatarum cyniscon id est rex
catulum uocabant. Is spartæ nō regnauit ante leutychidē defunctus relicto filio archi Zeuxide
demo. Leutychides orbatus filio alterā duxit uxorem eurydamen menii sororē dracto mus
ris filiā: ex qua nullā prolem uirilē suscepit: sed filiam uoīe lampito: quam archidemus Cyniscō
Zeuxidemi in matrimoniū accepit ab ipso leutychide datam. At ne leutychides quidē Archide-
ipse spartæ cōsenuit: sed has pœnas demarato repēdit. In expeditione pharsalica dux cū mus
oīa faciendi ius haberet, multæ pecuniæ p corruptelā dono accepit: ipseq; in re deprehē Euryda-
sus cū sederet ī castris utraq; manu pecuniā tenēs in iudiciū delatus e sparta pfugit. do mes
musq; eius excisa: & tegeæ in quā pfugerat: mortē obiit. Sed hæc in sequēti tēpore acta lampito
sunt. Tūc āt cleomenes cum sibi res in demaratum bñ cessisset desumpto pmus leuty Leuty
chide contendit aduersus æginetas maiorē in modum illis ppter ignominiā infensus. chidæ
ita æginetæ utriusq; regis contra se aduētum nō repugnandū iā sibi eē putauerunt. Ex mors
qbus reges adduxere decē quos delegere diuitiis ac genere eminentissimos cū alios tū Crios
crium polycriti & casambū aristocratis, qui plurimū habebant potentiæ. Eos in atticā Casam
adductos penes inimicissimos æginetis athenieīses deposuerunt. Post hæc cleomenes bus
eum cū subiesset metus spartiatarum iam manifestus maleficii in demaratū excogitati ī
thessaliam subterfugit: atq; illinc in archadiā profectus res nouas moliebatur sollicitās
arcadas aduersus spartam: adigensq; eos iureiurando ad se sequēdū quocūq; ipsos edu
ceret. Quin etiam in animo habebat primores illorum ad urbē nonacrim ductos adige Nona-
re ad iusiurandum per aquam stygis. In hac āt urbe ab archadibus fert esse stygis aq. cris urbs
Et est uidelicet talis ea aqua: E petra emanat aquula distillans in uas quoddā in gyrū Stygis
maceria præseptum. Nonacris āt ubi fons hic uisitur urbs arcadiæ ē ante pheneon ur aqua
bem. Talia molientem cleomenem lacedæmonii eum animaduertissent timentes sibi nonacris
ipsi spartam reuocarunt ad pristinam dignitatē. Sed eum reuersum statim morbus in Pheneū
saniæ cepit & iam antea subinsanum. Nam ut cuiq; spartiatarum obuius erat in eius faci- Cleome-
em infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentē propinqui soleis ligneis nes insa-
illigauerūt. Qui custodē digressis aliis solū remāsisse cernēs petiit ab eo gladium. Cu- nus
stode abnuēte dare ab initio cōminabatur: quæ mox ei facere donec minus cōterritus
custos (erat. n. seruus quidā) gladium tradidit. Eo accepto Cleomenes a suris īcipiēs Cleome-
sese detruncabat. In longū uāq; discindēs carnes e tibiis ad fœmora processit e fœmori nis furor
bus ad coxarum uertebra: atq; ilia quousq; peruēit ad uterum, in quo rescindēdo sic ex-
pirauit. Vt pleriq; græcorum memorāt: quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ cir-
ca Demaratum acta sunt. Vt soli athenienses quod adortus eleusinam phanum deorum
fuerat depopulatus. Vt argii quia eos qui e pugna fugerant: argios ex argi tēplo ipsorum
abductus obtruncarat: & ipsum lucū quē ī argia occupasset īcēderat. Etenim cleomēi
delphis oraculū poscēti respōsū fuerat cū argos eē capturum. Qui posteaq̄ ad flumē era Erasi-
sinum copias spartitarum duxit: qd flumē e lacu stymphalio manare fertur. Hunc. n. la- nus flu.
cū in uoraginē cōdi: & argis posta exorientē apparere. Illincq; iā eā aquā uocari erasinū. Stipha-
Ad hoc igitur flumen posteaq̄ peruenit: ei hostias immolauit & cum læta non essent lius lacus
exta: de flumine transmittēdo ait delectari se quidē erasinū uolle pdere ciues suos: non

Thyrea tamen ideo argios gauisuros. Mox qꝫ illinc motis castris ad thyrea uenit: & mari taurū cū mactasset: nauibus copias ad regionē tirynthiam ac naupliā duxit. Id audiētes argi

Sepia lo cus ad eos arcēdos obuiā tendunt ad mare. Et cū aduētarent tyrinthū i loco cui nomē idi tū est sepia: relicta nō magna inter duas acies intercapedine cōsederunt e regiōe lacedæ moniorꝫ: Neqꝫ uero illie pugnā ex aperto reformidabāt: sed ne dolo exciperent. Nā ad hāc rē attinebat oraculū quod pythia ediderat cōmuniter eis atqꝫ milesiis i hæc uerba. Veꝫ quādo marē peruertet fœmina uictrix: Inter & argiuos referet præluftris hono rē: Tune argiuaꝫ reddet plerasqꝫ gemētes: Ut uenturoꝫ aiat qs quandoqꝫ uiroꝫ: Telo sæuus obit sinuoso corpore serpēs. Hæc oīa argiis cum cōtigissent metum incutiebāt. Ideoqꝫ eis uisum est pcone hostiū cē utendum. Atqꝫ ita esse faciēdū quoties pco sparti ata quippiā lacedæmoniis denunciaret idē facerēt ipsi. Cleomenes animaduertēs argi os facientes quicqd apud lacedæmōes præco denūciasset: præcepit suis ut cū præco de nunciaret prandendum: tunc raptis armis tenderent in argios. Hoc executi lacedæ monii in argios e uoce præconis prandentes impetum faciunt: eorumqꝫ cum multos occiderunt: tum pulures in locum atgi fuga elapsos circumsederunt: quidum asseruā tur: Cleomenes hoc sibi faciēdum putauit. Sciscitatus quosdā quos secum habebat p fugas misit præconē ad euocandum nominatim eos argios qui in luco præclusi erant ad se redimendos. Est autē apud lacedæmonios redemptio in singulos uiros bine mnæ. Ita argioꝫ quinquaginta ut quisqꝫ euocatus fuerat cleomenes i teremit: quod faciens latebat cæteros: qui in phano erant utpote densō luco intericcto nō cernentes quid illi extrinsecus agerent: nisi postquam quidam conscensa arbore quod fiebat inspexit. Vñ nō amplius qui euocabantur prodiere. Ibi cleomenes iussit unūquenqꝫ seruoꝫ lucum

Arg. lu cus materia circundare: atqꝫ illis obtemperantibus lucum incendit. Eoqꝫ iam ardente per contatus est quēdam perfugaꝫ: cuiusnam deorum esset ille lucus. Perfuga argi esse re spondit. Quo audito cleomenes uehementer ingemiscēs: O Apollon inquit uates q̄ topere me frustratus es: dicens me argos esse capturum. Conicio iā exitum habuisse oraculum. Post hæc maiore copiarum parte spartam redire permissa: ipse cū mille de lectis perrexit ad templum iunonis illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram uolēs eum a sacerdote uetaretur negante fas esse externo illic sacra facere: iussit seruos abdu ctum uerberare: Ac postea q̄ immolauit: spartam abiit. Reuersum inimici ad ephoros citauerunt crimini dantes quod pecunia corruptus argos cū facile posset nō cepisset. Quibus respondit Cleomenes C incertum mihi uere an falso D se postea q̄ templum argi cepisset: putasse dei expletum esse oraculum: & proinde non prius tentandam ur bem q̄ sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset: an impedimento futu rus. Sibi autem apud iunōis templum litanti effluxisse flammam e pectoribus simula cri: atqꝫ ita ipsos intelligere proculdubio eum nō esse argos expugnaturum. Si enim e capite simulacri flamma extitisset: fore ut urbem ab arce caperet. Cum uero e pectori bus fulgur extiterit: id omne fuisse confectum quod deus confici uoluisset. Hæc dicēs

Argos a seruis re ctum credibilia ac probabilia spartiatis dicere uisus est: multoqꝫ maiore parte sententiaꝫ abso lutus. Cæterum argos ita uiris desolatum est: ut serui eorum res omnes susceperint: atqꝫ magistratus administrarint: dum filii cæsorum ad puberem adolesceret ætatem qui

Cleāder uates sese in suum ius asserentes ac reuersi argos mancipia eiecere. Serui eiecti prælio tiryn them optinuere: eatenus quidem dum fuit in eis mutua beniuolentia: & donec ad eos uenit uates quidam Cleander genere phigaleus ab arcadia. Is persuasit seruis ut

dominos adoritentur. Vñ bellum inter eos diuturnum extitit: donec argii ægre euase re uictores. Ob hoc igitur aiũt argi cleomenẽ ad insaniã redactũ male periisse. Ipsi aũt spartiatæ negãt ab ullo dæmonio cleomenẽ ad insaniã redactũ. Sed ẽ cõuersatione scytharũ intẽperantẽ meri cẽ factum: & iccirco furiosum. Scythas. n. nomades post illatũ sibi a Dario bellũ ad illũ ulciscendũ p̃stitisse: missisq; spartã nunciis ad societatẽ faciẽdã ita pepigisse tanq̃ ex utrorũq; utilitate foret ut ipsi q̃dem scythæ iuxta flumen phasim conarentur medicã regionẽ inuadere. Spartiatæ uero ab epheso ascendere & ad certũ locũ utriq; occurrerent. Cum iis scytis q̃ ad hoc missi sunt cõsuetudinẽ habuisse cleomenẽ aiũt: atq; ex eo nimiã didicisse potãdi intemperantiã: atq; ob id insanisse se arbitrari. Vñ quotiens intẽperãtius bibere uolunt aiunt scythissato. i. age scytam. Ita de cleomene referunt spartiatæ. Mihi uero uidetur ille has pœnas demarato pependisse. Eum defũctũ ubi audierẽ æginetæ spartam nũcios misere uociferatum cõtra leutychidẽ de obsidibus qui athenis tenerẽtur. His lacedæmonii cõsilio inito multũ iniuriæ ab Leutychide illatũ esse censuerunt: hoĩemq; dedendũ: quẽ illi æginã deportarẽt p̃ iis qui athẽis tenerent. Hũc cũ essẽt ducturi æginetæ: tunc ad eos Theasides Leoprepis uir spartæ p̃batus quid inq̃t uiri æginetæ facerẽ uultis: Regẽ ne spartiatarũ deditum a suis ciuibus abducere. Si nũc præ iracũdia spartiatæ ita decreuerũt: Cauete ne q̃d exitiale malũ in uestram regionẽ si hoc feceritis iferãt. His auditis æginetæ ab illo abducẽdo supsederũt: hac tñ cõditiõe ut secũ p̃fectus athenas Leutychides redderet sibi uiros q̃ illic depositi eẽnt. Vbi athenas uenit Leutychides: ac depositũ repoposcit: athenienses ut qui reddere nollent tergiuersati: q; dicerẽt duos i deponẽdo reges fuisse: Ideoq; iniquũ eẽ id alteri sine altero reddi. Quibus negãtibus se reddituros Leutychides facit inq̃t athenienses utrũ ipsi uultis si reddetis sãcte facture: e cõtrario si nõ redditis. Qualis aũt res circa depositũ cõtigit spartæ uolo referre. Dicimus nos spartiatæ fuisse tertia ab hic ætate quẽdã Glaucũ Epicydis filiũ: q cũ aliis sũmis laudibus excellebat: tũ iustitia iter oẽs optime audiebat: q p id tẽpus lacedæmonẽ incolebãt. & huic p̃cedẽte tẽpore cõtigisse: ut uir quidã milesius spartã uenerit hoĩs cõueniẽdi gratia: atq; ita sit allocutus. Ego sum uir milesius: qui ad tuã glauce fruendã iustitiã uenio. Nã cũ eẽt tua fama celebris cum per oẽm aliam græciam: tum uero p̃ Ioniam: apud memetipsum ratiocinatus sum. Ionia quidẽ semper obnoxia periculis ẽ: peloponnesus autem tuto fundata: & ob id uidere licet eosdem homines nihil habere pecuniarũ. Hæc reputanti mihi atq; consultanti uisum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te q̃ probe itelligo hæc penes te deposita mihi icolumia fore. Tu uero has pecunias accipe: & hãc notam quã una custodis: quam notam quisquis habẽs reposcet pecuniam ei reddito. Hæc hospes qui mileto uenerat dixit. Atq; ea conditione depositum glaucus accepit. Multo deinde tempore interiecto filii eius qui pecuniam deposuerat spartam ueniunt: glaucum conueniunt: exhibitaq; nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines atq; his uerbis e contrario respondere neque istius rei quicquam reminiscor: neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen reminiscens quicquid iustum fuerit facere: & si accepi iure optimo reddere: sin a principio non accepi: græcorũ legibus in uos uti. Ad quod cõfirmandum: præstituo uobis tẽpus hinc ad quatuor menses. Ita milesii facta iactura tanquam fraudati pecunia discessere & Glaucus delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti an orco id est iureiurando pecuniã prædaretur: Pythia respondit is uersibus. Glauce epicydides equidem expedit: ad breue tempus.

Cleomenis īsania

Scytissato

Thesiades

Leutichydes

Glaucus iustus

Sic hoc eo uicisse: interuertisseꝗ nummos: Deiera: & euoreũ quoniã manet exitus idẽ
Orcinatus Ast orci natus q̃ nomine: qui nauibꝰ qui nullis ẽ pedibus rapide aduenit usqꝫ adeo dũ
cõuoluens omnem perdat proleꝗ domũqꝫ cum sobole euorci melius sed postea aget.
Tentate His auditis glaucus ueniã sibi eoꝝ q̃ dixisset ut daret deum obsecrabat. Cui pythia in
& faecre quit idem pollere tentare deum & faecere. Tunc glaucus accitis milesiis hospitibus pe
depositũ cuniã reddidit. Cur ãt hæc oratio apud uos ĩstituta est dicet. Glauci nũc nulla superest
reddẽdũ neqꝫ soboles neqꝫ domus: q̃ illius censeat. Sed ex sparta radicitus extrita est. ita bonũ ẽ
esse nihil aliud de deposito cogitare: q̃ ut repetẽtibus reddat. Leutychides hæc locutus cũ
nihilo magis ab atheniensibus audiretur discessit. At æginetæ priusquã superioꝝ iniu
riaꝝ quas atheniẽsibus intulerãt, gratificãtes thebanis darent pœnas hæc fecere. Cum
atheniensibus succenserent qđ sibi ab illis iniuriã fieri arbitrarẽtur: sed ad ulciscẽdũ ap
parabãt. Erat.n.atheniensium ĩ sunio biremis quædã: quã delũ iam ĩde a theseo quot
annis mittebãt. Hanc æginetæ locatis ĩsidiis intercepere plenã primoribꝰ atheniensiũ
uitosqꝫ alligauere. Ea clade ab æginetis accepta athenienses nõ amplius differendũ pu
Nicodromus tauerũt quin oĩa in illos excogitarent. Etenĩ erat quidã Nicodromus cnuthi apellatus
uir in ægina spectatus: hic suam ipsius priorẽ abiectionem æginetis ĩputãs querebat
qui prius sua de missione cũ trãsegisset cognito athenienses esse animatos ad nocẽdũ
æginetis quibus ipse infensus esset composuit cum illis de prodẽda ægina ad certã diẽ:
Vetus quo esset rem aggressurus ipse & illos oporteret uẽire subsidio. Atqꝫ ita ex cõposito ur
urbs bẽ quæ uetus uocatur occupat: sed atheniẽses ad idẽ nõ affuerũt: quia classis eoꝝ par
æginetanæ nõdum erat cõparata: qui dum a corinthiis cõmodari sibi naues rogãt. In
terea res corrupta est. Corinthii per id tempus atheniẽsibus amicissimi dedere rogãti
bus naues uiginti: sed dantes uẽdiderunt singulas quinis drachmis: quoniã eas dono
dare uetabantur lege: His acceptis athenienses & suis instructis in summã septuagita
numero in æginam nauigauerunt: perueneruntqꝫ postridie eius diei q̃ erat distinatus.
Qui cum ad diem non adessent: cõcesso nauigio Nicodromus ex ægina profugit: aliis
Sunium nonullis æginetaꝝ cũ comitantibus: quibus athenienses sunium incolendũ dederũt:
Vñ isti procedentes eos qui in insula erãt æginetas & ferebant & agebãt. Sed hæc po
sterius acta sunt proceres æginetaꝝ superata plebe quæ una cum nicodromo tumul
tum fecerat: mox eos quos ceperant: ad necẽ exegerũt. Vnde piaculum admisere qđ
Ceteris nullo studio expiare potuerunt: præ occupatiqꝫ prius ex ĩsula sunt deiecti q̃ deũ sibi ꝓ
tẽplum piciarent. Nam cum septingẽtos e plebe quos uiuos ceperãt ad necẽ educerent: unus
adiens coꝝ e uinculis elapsus fugit ad Cereris legiferæ uestibulũ: eiusqꝫ cardinibus præhensis
hærebat: quẽ illi cũ auellere nõ possent abscissis uiri manibus ita deduxerũt: quæ ma
nus cardinibꝰ cõsertæ manserũt. Hæc cum apud se fecissent æginetæ classe septuagita
nauium cum atheniensibus qui superuenere cõgressi superãtur. Victi nauali prælio eos
dẽ quos prius argios in auxilium uocauerũt: sed illi noluere eis amplius auxilio eẽ cau
satiqꝫ & naues æginetanæ necessario sumptæ a cleomene oram argolidem tẽuissent.
& ipsi cum lacedemoniis in terram descendissent: ut nonnulli quoqꝫ e sycionibus naui
bus descenderunt in eadem cõtra ipsos expeditione. Quo nomine utrisqꝫ multa ab ar
giis iniũcta est mille talentoꝝ: quoꝝ quingena uterqꝫ populus solueret. Et cum sycio
ni suam culpam agnoscentes centum talentis cũ argiis decidissent: æginetæ ne agnosce
re quidem culpam uoluere. Erant.n.superbiores. Eapropter rogãtibus eis nemo am
plius argioꝝ publice auxilium tulit: sed uoluntariorum circiter mille duce quodam cui

nomē erat Eurybates q̄nq̄ palmaꝝ uiro. Quorū pleriq̄ non remeauere: ſed in ægina
ſub atheīenſibus occubuere. Et ipſe dux Eurybates ſingulari certaīe ter uictor quarto
ſub Sophāe de cælis oppetiit. Verū ægīetæ ſua claſſe adorti īeōpoſitos atheniēſes ſup
anere eorūq̄ naues q̄tuor cū ipſis pugnatoribꝫ cepe. Et atheniēſes q̄dē bellū cū ægine
tis cōtraxerūt. Perſa āt q̄ ipſius ptes erāt exæquabat cū famulo aſſidue īmēoriā redigē
te ut reminiſceret atheniēſiū. Tū piſiſtratidis aſſidētibꝫ athenienſeſq̄ criminātibus: tū
cupiditate p hoc pretextū q̄d natus erat ſubigēdi græcos qeūq̄ ſibi terrā & aquā dene
gaſſent. Itaq̄ Mardoniū q male rē naualē geſſerat p̄fectura amouit: alioſq̄ deſignatos
duces aduerſus erethriā & athenas mittit ī Dati genere medū: Artaphernē artaphernis
frīs ſui filiū datis mādatis ut athēas atq̄ erethriā diripent: captiuoſq̄ ī cōſpectū afferrēt.
Poſtq̄ hi duces declarari ab rege digreſſi ad planieiē cilitiæ maritimā deuenere cū īgēti
ac bn̄ inſtructo exercitu: & ibi caſtra poſuere aduenerūt nauticæ copiæ oēs ut ſingulis
erāt īperatæ. ad hæc hippagogæ naues q̄s ſupiore Darius anno mādauerat tributariis
ſuis p̄parādas. In has ītroductis eq̄s: atq̄ terræſtri peditatu ſexcētis cū triremibꝫ ī ioniā
cōtēderūt. Hic nō recto curſu ſecūdū cōtinētē ī helleſpōtū: ēt thraciā uerſus nauigabāt
ſed e ſamo uū ſoluerāt p̄ter icariū iterq̄ īſulas præcipue ut ego ſētio metu circūeūdi athō
quē ſuperiori anno circūnauigantes magnā iacturā fecerāt: præſertī coacti propter na
xon quā antea nō cepiſſēt. ad quā poſteaq̄ ex Icario pelago appulſi ſūt (in hanc enī ut
primū copie ducerenť perſæ urgebāt) Naxii memores prioꝝ fuga ſe ī mōtes cōcitaue
rūt nō auſi reſiſtere. eoꝝ quos adepti ſunt pſæ in ſeruitutē raptis delubra atq̄ urbē incē
derūt. His actis ad cæteras inſulas redeūt. Hæc dū iſti agūt: Delii relicta & ipſi delo fuga
in temon abeūt. Eo tendentes naues p̄cedens Datis nō ſinebat ad delū habere ſtationē
ſed trās detū apud phenēā: & ſimul cognito ubi delii eſſēt miſſo caduceatores his eos
uerbis affatꝫ ē. Viri facri quid fuga abiſtis nō pro merito deme male opinātes: Ego.n.
& ipſe mea ſponte animatus ſum & ab rege iuſſus quo ī loco duo dii geniti ſunt: ne q̄d
aut eū locū. aut eius incolas lædā. Redite igiť ad ueſtra ipſoꝝ & incolite inſulam. Hæc
deliis per caduceatorē dixit. Mox treecentas turis libras ſuper aram geſtas adoleuit. His
actis aduerſus erethriā primū nauigauit ſimul oēm claſſē ſimul Iōes pariter atq̄ æoles
agēs. ſtatimq̄ ab illius digreſſu delos tremuit ut delii aiunt ad meām uſq̄ ætatem tunc
& primū & poſtremū commota deo mala uentura hoībꝫ portēdēte. Nā ſub Dario Hy
ſtaſpis & xerxe Darii: & artaxerxe xerxis filio tribus his deīceps ætatibꝫ plus malorum
paſſa ē græcia q̄ uiginti aliis ante Dariū ætatibus partim a perſis: partī ab ipſis primori
bus de principatu bellātibꝫ. Vt n̄ ab re delos cōmota ſit prius immobilis: de qua in ora
culis ita ſcriptum erat: Et delon q̄uis ſit adhuc immota mouebo: Et ſane ī noſtra līgua
pollēt hæc noīa: Darius q̄ coercitor: xerxes q̄ bellator: Artaxerxes q̄ magnus bellator.
Barbari poſtq̄ a delo ad alias inſulas profecti ſunt ſumebāt illic tū copias tū liberos īſu
lanoꝝ obſides aut militaturos aduerſus uicīas ciuitates uidelicet athenas & erethriam
ſignificantes: Sed tamdiu obſeſſi ſunt: eorūq̄ ager uaſtatus: donec ī deditionem pſarū
uenerunt. Eretrieſes audito pſaꝝ exercitu aduerſum ſe uenire: auxilia ab athenienſibꝫ
implorauere. Quibꝫ nō deneganda auxilia rati athenienſes miſerunt ſubſidio illis ea q̄
tuor milia hoīum q chalcidēſiū eq̄tū obtinuerant p̄dia Sed ertrieſium haud quaquam
ſincerū erat cōſiliū: qui tā & ſi acceſſebant: athenienſes tn̄ ancipiti ſnīa uacillabant qui
buſdā eoꝝ cēſentibus urbē deſerēda: & ī cacumina euboniæ eundū: q̄buſdā qui p̄pria
lucra a perſis expectarēt proditionē moliētibꝫ: Horū utrorūq̄ aīos aīaduertēs Aeſchi

Euryba-
tes
Mardoni
us
Datis
Delos tre
muit
Hiſtaſpis
Darius
xerxes
Artaxer-
xes
Delos cō
mota
Darius. i.
coercitor
xerxes. i.
bellator
Artaxer-
xes. i. ma
gnus bel
lator

nes Nothonis filius eretriẽsiũ primarius patefecit atheniensibꝰ oẽm ꝑsentiũ rerũ statũ
Aeschi orauitq; ut domũ abirẽt: ne una cũ illis occũberent. Hæc consulenti Aeschini obtempe
nes rantes athenienses illinc in oropũ transgressi salutẽ sibi peperunt. At psæ eo aduecti na
ues oræ erethricæ ad phanũ & chœreas & ægilia applicuerũt: potitiq; his locis cõtinuo
equos exposuere: & tanq̃ cũ hostibꝰ cõflicturi se istruxere: aduersus quos nõ decreue
rant eretrienses sibi esse ꝓdeundũ. Sed q̃ñquidẽ sñia de urbe nõ deserẽda euicerat: me
rito dabant operá ut mœnia custodirent. Adorientibꝰ eapsis aeri pugna ꝑ sex dies cer
Euphor- tatũ est: multisq; utrinq; cadentibꝰ. Septimo die Euphorbus Alcimachi: & Philagrus
bus Cynei iter populares suos uiri spectati urbẽ hostibus prodidere: quã igressi psæ postq̃
Phila tẽpla spoliauere incenderunt. In ultionẽ eoꝝ tẽporũ q̃ sardibus deflagrauerant hoĩbus
grus iussu Darii i seruitutẽ captis. Potiti eretria al[i]quot illic dies morati i atticã nauigauerũt
tuncq; magnã partẽ uastauerũt rati idẽ facturos atheniẽses quod erethriẽses fecissent.
Marathõ Et enĩ erat locus atticæ marathon proxime erethriã ad eq̃tãdũ opportunissimus: quo
illos. Hippias Pisistrati filius deducebat. Eodẽ athenienses & ipsi re audita ad uĩ arcẽdã
Miltiades ꝓcesserunt decẽ ꝑfectis sibi ducibus: quoꝝ decimus erat Miltiades: cuius patrẽ Cimo
nẽ Stesagoræ fugere ex athenis Pisistratũ Hippocratis cõtigerat: & dũ fugit optinere
olympiadẽ quadriiugo certaĩe: quã uictoriã muneris gratia transtulit in Miltiadem ex
matre germanũ: proximaq; olympiade eisdẽ equabꝰ aliã olympiadem cũ uicisset a filiis
Prytaneũ Pisistrati iterfectus ẽ nõ iã uiuo Pisistrato. Interfectus est aũt ad prytaneũ noctu sum
Diacœne missis percussoribꝰ: sepultusq; añ urbẽ trans uiã: quæ uocatur diacœle: & e regiõe sepultæ
Euagoras sunt eq̃ illæ q̃ tris olympiacas uictorias reportarãt. Idẽ qđ iste iã aliæ equæ fecerunt q̃
Miltiades fuerunt Euagoræ lagonis. Aliæ præterea nullæ. Per idẽ tẽpus maior natu slioꝝ cimo-
nis Stesagoras apud Miltiadem patruum in chersonneso educabatur: minor autem
apud ipsum Cim[o]nem athenis erat nomen habens a Miltiade chersonnesi condito
re. Hic igitur Miltiades e chersonneso tunc profectus dux atheniensium erat e dupli
ci cæde elapsus semel cum eum phœnices usq; ad imbrũ persecuti sunt magni faciẽtes
capere hoĩem ut ad regem perducerent: iteꝝ cũ ab iis elapsum domũ suam reuersũ ac
se reducem esse existimãtem inimici sui exceperunt: & ad iudicium deduxerunt accu-
santes occupatæ in chersõneso tyranidis. Hoc reatu liberatus suffragiis populi dux de-
Philippi claratus ẽ: Duces cũ adhuc ĩ urbe ante oĩa legatũ spartam mittunt Philippidẽ illũ q̃dẽ
des atheniensem: sed tabellariam operam factitãtẽ. Huic Philippidi ut ip̃se refert & atheniẽ
Partheni sibꝰ renunciauit circa partheniũ montem: qui supra tegeam est obuius fuit Pã: cõpella
us mons toq; nominatim Philippide iussit nũciari atheniensibꝰ quid ita athenienses nullam ge
panos tẽ rerent curam sui: qui bene ipsis uellet: q̃q; iam sæpenumero de eis benemeritus fuisset:
plum atq; etiam futurus esset. His uerbis fide abita atheniẽses quod eoꝝ iam status erat be-
ne constitutus extruxerunt sub arce templum Panos: illiq; annuis gostiis ex quo nũci-
um accepere sacrificant: ardenti candelabro supplicant: Philipides autẽ hic qui sibi Pa-
na dixit apparuisse tunc cum a ducibꝰ missus est: iterum athenis egressus spartam per
uenit adiensq; magistratus Lacedæmonii inquit orãt uos athenienses ut sibi opem fe-
ratis: nec ciuitatem inter græcos uetustissimã cõtemnatis i discrimẽ adductã ne barba
Erethtia ris uiris seruiat. Etenĩ erethria direpta ẽ: isigniq; ciuitate græcia ibecillior reddita. His
mandatis a philippide expositis placebat quidẽ lacedæmoniis opem ferre atheniẽsibus
sed id sibi impossibile confestim facere uidebatur nolẽtibus legẽ rumpere. Nã erat no-
nus dies instantis mensis: quo die negabant se progressuros nec nisi urbe lũari ipleto

& isti quidē pleniluniū expectabāt. Hippiæ āt pisistrati filio q̄ barbaros in marathonē Hippiæ
pducebat: uisū hoc in sōnis supiore nocte oblatū ē. Videbat̄ sibi hippias cū m̄re concū somniū
bere. Quo ex sōnio coniectabat fore ut reuersus athenas: ac recepto dominatu senex Aegilea
domi suæ obiret. Hunc ī modū iterpretabatur uisū suū: ei tum dū p̄dā eretriensē q̄ de Hippiæ
posuerat in insula styreoꝝ noīe ægileā reportat: dūq; naues ad marathonē appulsas in deus
stationib⁹ locat: ac barbaros in terrā egressos dispōit: talia administrāti cōtigit sternuta
tio: tussisq; solito uehemētior. Vñ concussis eius utpote senis plerisq; dentibus unus il-
lorum ex uiolētia tussiendi excussus ē: & in harenā delapsus: q magna adhibita ad inue
niendū diligentia cum tñ ñ appareret: suspirans hippias ad eos q aderant ait. Hæc terra
non est nr̄a: nec eā poterimus nobis subiectā efficere: sed tantūmodo ptē q̄tum spacii
dēs q mihi aderat optinet. Huc hippias suā uisionē: iterpretabat̄ euasisse: Atheniēsibus
apud herculis phanū instructis supuenere auxilio platæenses oī cū populo q sese athe-
niensibus dediderant: & p quib⁹ frequētes iam labores susceperant athenienses: dedi-
derant āt sese hoc mō: cum a thebanis præmerentur platæenses: primum cleomeni ana
xandridæ qui interuenerat: atq; lacedæmōiis sese dediderunt: a qbus tñ recepti nō sunt
hac oratione utentibus a nobis qui pcul habitamus frigidum quoddam fuerit uobis
auxilium. Nā priusq̄ nostrū quisq̄ audiat: possitis occupati ab hostibus sæpe expugna-
ri: Suadēus āt ut uos ipsos atheniensibus dedatis uicinis pariter & ad tutandum nō in
ualidis. hoc lacedæmonii nō tam cōsulebant platæensibus q eis bene uellent: q̄ q opta
rent athenienses defatigari boetio bello. Id suadentibus lacedæmoniis nō aduersati pla
tæenses aditis atheniensib⁹ dum rē diuinam duodecim diis faciūt: eis ad arā suppliciter
sedētes sese dediderūt: aduersus quos thebāi re audita exercitū duxerūt. In eotūq; auxi-
liū athenienses uenerūt. Sed dū cōserturi præliū eēnt corinthii haud cōtemnendā sibi
rem putantes ad eos reconciliandos interuenere: atq; utrorūq; permissu regiōem hunc Asopus.
in modū terminarunt: ut thebani eos boetios q nollēt inter boetios cēseri sinerent face flu.
re q̄d uellent. Hoc ubi decreuere corinthii abscessere. Abscedentes quoq; atheniēses ag
gressi thebani sunt: cōmissaq; pugna repulsi. Vñ atheniēses transgressi quos corinthii
statuerant terminos asopū fecerunt limitē thebanis. Ergo plathæēses atheniēsib⁹ sese
cum dedidissent: ad marathonē tunc auxilio uenerunt. Erant āt ī atheniēsium ducibus
ancipites sentētiæ aliis uetāribus fieri præliū. Pauciores. n. se eē q̄ ut cū medis confli
gerent: aliis quoꝝ erat miltiades ad pugnādum hortantibus. Itaq; cū eēnt bifariæ sn̄iæ
& deterior uinceret: ibi miltiades callimachum aphidneū adiit tunc forte polemarchū
idest belli principē. qui magistratus p suffragia electus in danda faba hoc est ī declatan-
da sn̄ia undecimus est. Nā quondam athenienses in dicenda sn̄ia parem ducibus facie- Polemar
bant polemarchum. Adhuc Miltiades in te inquit nunc Callimache situm ē: Vtrum ī chus
seruitutē athenæ redigantur: an tu eas liberādo memoriā tui in omne æuū relinquas:
qualem ne Harmodius quidē atq; Aristogiton reliquerunt. Nā atheniēses nunc in ma Hermo-
ximū oīum ex quo nati sunt uenere discrimē: qui si medis succumbāt palā est q passuri dius
sint traditi hippiæ. Sin āt superent: poterit hæc ciuitas urbiū græciæ effici prima. Quo Aristogi-
autē pacto hæc fieri possint & quomodo ad te haꝝ reꝝ arbitriū redeat nūc exponam: ton
Nostræ qui duces sumus bifariæ sunt sententiæ de prælio commitendo: aliis id suaden
tib⁹: aliis dissuadentibus. Qui nisi prælium committimus. uereor ne magna existat
seditio: quæ mentes horum sollicitet ad senciendum cum medis: Si pugnamus anteq̄
aliud uitii in nōnullis subeat: possumus diis æquis cum uictoriā discedere. Hæc omnia

ad te tendunt: & abs te dependēt: qui si meæ sententiæ accesseris: erit & tibi patria libe-
ra: & ciuitas oīum græcaꝝ princeps. Sin accesseris sniæ dissuadētium pugnam: eorum
Mitiades quæ recēsui bonoꝝ tibi cōtraria existēt. Hæc dicens miltiades callimachū īduxit. Ita ac-
cedente snīa polemarchi obtentum est ut cōfligeretur. Post hæc ii duces quorum snīa
de cōfligendo fuerat: ut cuiusq̄ dies imperitādi uenerat: uicē suam miltiadæ dabatur: q̄
ille accipiēs ñ tñ prius decertādū putauit: q̄ dies īperii sua aduēit. Itaq̄ ubi uices eius fue
Callimachus re: tūc atheniēses hūc in modū īstructi sunt ad cōfligēdū: dextro cornu præerat callima
chus polemarchus. Ita. n. lex apud atheniēses tūc postulabat ut polemarchus dextrū
Atheniēsis exercitus ordo cornu tenere. Hoc duce sequebantur deinceps cæteræ tribus ut quæ ordine erat. No
uissimi sunt collocati platæenses iidē sinistrū cornu tenētes. Quo factū ē ut ab huius
pugnæ tēpore: quotiēs atheniēses ferūt hostias apud panagynas idest publicos cōuē-
tus: quæ qnto quoq̄ āno fiūt atheniēsis præco cōceptis uerbis præcet̄ bona atheniēsi-
bus pariter & platæensib9. Igit̄ atheniensiū acies tunc apud marathonē instructa iccir
co sic erat ꝙ aciē medicā imitabat̄: sed ī medio paucis cōferta ordinib9: ideoq̄ illic debili
or: utroq̄ aut ī cornu cōfertior: q̄ posteaq̄ ita īstructa ē: ac sacrificiū litatū eē atheniēses
audire: tūc cursū ī barbaros tēdūt. Erat āt īter utrāq̄ aciē ñ minus octo stadioꝝ īterca
pedinis. Quos cursu ferri ī se uidētes psæ aptabāt se tāq̄ illos excepturi īsaniæ dātes id
ꝙ cernerēt cursu tēdere cū pauci eēnt ñ eqtaru nō sagittis fretos Hoc ita barbari inter
prætabant̄. Atheniēses posteaq̄ cōferti cōflixere cū barbaris: pugnā memoratu dignā
edebāt. Quippe primi oīm græcoꝝ quos ipsi nouimus cursu ī hostē usi sūt: ꝓmi sustī
nuerūt cernet̄ medica ueste īdutos: cū añ hac uel audire nomē medoꝝ græci terror fuis
Marathonis pugna set. In marathōe cū diu pugnatū eēt barbari circa mediā aciē uicerūt: ubi psæ stabāt &
dacæ: eāq̄ prūpētes hostē ī mediterranea psequbantur. At ī utroq̄ cornu uicere atheniē
ses platæēsesq̄: ac barbaris q terga dederāt: fugere pmissis cōtrahūt cornua & cū iis qui
mediā ipsoꝝ aciē pfregerāt dimicātes supant fugiētes psas urgēt: cædūtq̄: dōcc ad mar̄
Callimachi mors puenieētes petito igne naues corripuere. Quo ī certamine callimachus polemarchus ī
terficitur egregia nauata opa. Occubuit quoq̄ e ducibus stesileus tharsili & cynegirus
Stesileus euphoriōis: dum summā puppim apprehēdit absissa bipēni manu cecidit. Nec non alii
Cynegirus atheniēses multi & clari. Septē qdē naues optīuerūt atheniēses hoc mō cæteris barba
ris retractis receptaq̄ pda eretriensi ex insula ubi reliqrant circūuecti sunt aīo ꝓuertēdi
Atheniēses e uestigio abeūtes: cæteꝝ athenienses ab alcmæōidis īsimulari sunt ꝙ uide
licet ex cōposito psis adhuc ap̄d insulā agentib9 scutum ostenderint. Dū illi sumū circū
uehunt̄: atheniēses e uestigio abeūtes celerrime ad ferendā urbi opē ꝓperauerūt. Bar-
barosq̄ eodē tēdentes ꝓuerterunt ꝓgressi ex herculis tēplo: q̄d ē in cynosargi castra po
Phalerū suerūt. Barbari supato classe phalero (hic. n. atheniēsiū naualia tūc erāt) sup eū locū
aliquādiu ꝓpter tēpestatē morati rursus ī asiā abierūt quoꝝ ī hac pugna apd maratho
Marathonē apud clades nē gesta occubuere circiter sex milia trecēti. Atheniēsiū uero cētū nōagita duo. Tot ex
utrisq̄ cecidere. In q̄ pugna hæc res mira cōtigit. Vt atheniensis qdā epizelus euphago
Epizelus cæcus ræ dū stāre acie pugnāti: strēnue luminib9 caperetur neq̄ saucius ulla pte corporis neq̄
ictus: atq̄ ita cæcus ī reliquū uitæ tēpus pmāsit. Quē audiui dicer̄ solitū de sua clade ui
Datis sum sibi eē añ se star̄ uirū quēdā armatū ꝓcero corpor̄: cuius mētum oēm clipeū īum
braret: & hāc laruā ipsū ꝓtergressam: sed se illū q sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelū so
litū cōmemorate audiui Datis ī asiā cū classe rediēs ubi myconē tenuit uidit in somnis
uisum. Id tñ q̄d fuerit tradit̄. Vbi primū dies illuxit: naues rimatus est Cōpertoq̄ in na

in phoenicea simulacro Apollinis inaurato sciscitatus est quo e tẽplo sublatũ esset. & ubi
audiuit ex quo tẽplo nauigãs sua naui i delũ. (Iã .n. deli i isulã redierãt) sibi simulacrũ
in teplo deposuit, præcepitq; delius ut illud in deliũ thebanoꝝ referret: qđ est supra ma
re e regiõe chalcidis: Hoc ubi pcepit datis uela illinc fecit. Delii tñ hanc statuã nõ repor
tauerunt: sed uicesimo post anno eã thebani ex oraculo i deliũ cõtulerũt. Datis & Arta-
phernes postea q̃ in asiã nauigauere: captiuos eretriẽses susa pduxere: Quos darius rex
& si in eos añ captiuitatẽ uultũ cõtraxerat acerbitatis q; se priores iniuria lacessissent: tñ
ut in cõspectũ suũ adductos uidit ac sibi subiectos: nullo alio malo affecit: sed i suo cissiæ
regionis stathmo collocauit. Cui nomẽ est ardericca ducentis ac decẽ stadiis pcul a susis Arderica
quadragita a puteo: q̃ exhibet trifarias reꝝ species. Nã ex eo asphaltũ idest bitumẽ: & Asphaltũ
salẽ: & oleũ hauriũt ad hunc modũ. Hauritᷣ qdẽ celonco idest istrumẽto ciconia: p situ
la aũt dimidiato utre ad ciconiã alligato: quo in puteũ decusso qcqd hauritᷣ mox i cister
nã diffūditur: atq; hic alio effusũ triplici uarietate cõcrescit. In asphaltũ qdẽ & salẽ pro
tinus. hoc ãt oleũ psæ rhadinacẽ appellãt atrũ ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius lo-
cauit eretrienses: quẽ ad meã usq; mẽoriã tenuere seruãtes pristinã liguã. Quod ad ere Radinaec
trienses attinet ita hẽt. Post plenduniũ duo milia lacedæmonioꝝ athenas uenerũt tãta
festinatiõe adipiscendi hostem: ut triduo q̃ ex parta discessere i atticã puenerint: & licet
serius ad pugnã uenissent: tñ ituẽdi medos cupidi ad illos ituendos i marathone prexe
runt. Quib⁹ uisis laudatisq; atheniensib⁹ ob præclaꝝ facinus rursus redierunt. Tenet
admiratio me nec rõnẽ iire possũ Alcmæonidas unq̃ psis ex cõposito ostentasse parmã
q uellent athenienses barbaris atq; Hippiæ subesse. Quippe quos cõstat ihabendis
odio tyrannis uehementiores q̃ similiores fuisse calliæ phenippi: qui fuit p̃r hipponici.
nã callias cũ alia oĩa in pisistrati inimicissime cõmentus est: tũ uero solus atheniensium
oĩum illius athenis eiecti cũ publice sub pcõe uenderentᷣ bona emere ausus est: Huius Gallias
calliæ mentionẽ crebro plerique oẽs hr̃e debent: cũ ob ea q̃ dicta sunt ut uiri sũmopere pa uir præ
triã liberãtis: tũ ob hæc q̃ i olympia fecit. Nã & in equoꝝ cursu palmam optinuit: & in stans
quadrigario fuit secundus: & in ludis pythiis cũ primas optinuisset i uniuersos græcos
sumptuosissimus extitit: tũ ob id qualẽ se in filias suas q̃ tres fuerũt exibuit. Nã postea q̃
nubiles extitere: hoc eis magnificentissimum munus est gratificatus: ut quẽ sibi una
quæq; uellet ex omnib⁹ atheniensib⁹ eum deligeret: atq; ita eã illi nuptum dedit. At alc
mæonidæ aut perinde aut nihil minus q̃ callias perosi tyrannos fuere: Quo maior me
admiratio subit: minusq; admitto criminationem eos parmam psis ostentasse: qui poẽ
tempus tyrãnos effugerunt: & quoꝝ astultia pisistratidæ tyrãnidẽ reliquerũt atq; ita
multomagis athenaꝝ liberatores extiterũt meo iuditio: q̃ harmodius & aristogirõ illi
enim hipparcho interempto ñ tam cæteros pisistratidas ab affectanda tyrãnide repsse-
runt: q̃ ad illam iritauerunt. Alcmæõidæ ãt pculdubio athenas liberauerunt: & modo
ipsi fuere qui pithiam persuasere ad lacedæmonios commonefaciendos ut athenas libe
rarent: queãdmoum superius a me commemoratum est. At.n. aliquid forsitã sucses q
atheniens i populo patriam prodiderunt. Immo nulli erant eis inter athenienses uiri
illustriors: neq; qui magis essent honorati. Neq; uero sermo optinuit clipeũ ab his cẽ
ostentatum: sed tantũmodo fuisse ostentatum: quod nihil est quam si id demũ dicere
tur ostensus quidẽ est sed a quo ostensus incertum. Quanquam alcmeonidæ iam pri Alcmæõ
dem extiterãt athenis clari sãe usq; ab alcmæone atq; etiam Megacle. Etenim alcmæon Mega
Megaclis filius iis lydis qui sardib⁹ a Crœso delphos ad oraculum ierant administrum cles

Crœsi se præbuit:eosq; comiter accepit. Cuius beneficentiam Crœsus a lydis quos ad oraculũ
donum miserat cum audisset hominẽ accersiit:& ubi aduenit:eum donauit tãto auro q̃to semel
corpore suo ferre posset. Ad istam doni cõditionem alcmæon hanc astutiam attulit. Per
grandem tunicam amictus ingẽti in ea sinu relicto:cothurnisq; quos laxissimos reppe-
rit calceatus ad thesaurꝝ prexit ad quem ducebatur. Ibi inaceruum ramentorꝝ ꝓcũbens
primum cothurnos qb9 erat indutus auro quantum ferebant refersit: Deinde oẽm si-
num suum atq; etiã crines ramentes subigens & parte in eos desumpta e thesauro ꝓcef
sit ægre trahens cothurnos cuiuis alteri rei q̃ homini similis:cuius os turgidum esset &
oĩa onusta. Id cernens crœsus in cachinnumq; erumpens ea oĩa illi donauit:nec mino-
ra his aliã dona dedit. It'a domus hæc uehementer locupletata ẽ:& alcmæon q̃driiugos
Clisthenes equos alẽs uicit olympia. Sed eam deinde secunda ætate clisthenes sicyonis tyrannus
sustulit:ut multo magis q̃ prius inter græcos celeber extiterit. Erat enĩ Clistheni aristo
Agarista nimi filio myronis nepoti andrei pronepoti filia nomine agarista:quã pater destinabat
nuptum dare ei quẽ præstantissimum græcorꝝ omnium comperisset. Cum igitur ludi
olympia celebrarentur:& ex eis clisthenes curriculo quadrigali uictor extitisset:nũciari
iussit uoce præconis ut quisquis sese dignũ putaret q clisthenis gener esset. Is ad sexa-
gesimũ diẽ aut prius sicyone præsto foret:quoniam Clisthenes intra annum a sexagesi-
mo die ĩceptuꝝ exequi nuptias destinasset:Itaq; omnes græci aut sua ipsorꝝ: aut fami-
liæ claritate sibi confidentes eo proci cõtenderunt:quibus Clisthenes & curriculum &
Smindyrides palæstrã ad certãdũ præparauerat. Ex italia illuc se cõtulit Smindyrides hippocratis sy-
barita Florebat aũt maxime sybaris ea tempestate:qui unus uir in plurimũ deliciarꝝ ꝓ
Siritanus cesserat:& Syritãus damasus Anyris filius eius qui sapiens appellabatur. Et hi quidẽ
Meges ab italia uenerũt. Ab Ionio autem sinu amphinnestrus Epistrophi epidamnius. Aeto
Phidon lus uero Meges germanus Titermi illus q græcos robore fuerat supgressus:& ĩ extre
Agonotheta ma ætoliæ homines fugerat. E peloponneso Leocides Phidonis argiorꝝ tyranni filius
eius inq̃ Phidõis q spacia pelopõnẽsib9 statuit longe oĩum græcorꝝ ĩsolentissimus:q sũ
pæos urbs motis heliẽsiũ agonothetis id ẽ mũeraris ip̃e agonotetha extitit ĩ olympia id ẽ certamẽ
premiũq; ꝓposuit. Nec nõ amiantus Lycurgi arcas ex trapezõte:& Laphanes azenus
Euphorion ex urbe pæo filius euphoriõis eius q Cut in arcadia fert' fama Ↄ domũ suã excepit. Ca-
storem & pollucem:& ob id in omnes hoĩes hospitalis:& heleus aegæi uir præclarus.
Megacles Isti ex ipsa peloponneso uenerunt. Ex atheniensibus autem megacles alcmeonis eius
hippoclides filius qui ad Crœsum se contulerat:& alter hippoclides tisandri diuitiis ac forma in-
ter athenienses præcipuus. Ex eretria quæ per id tempus florebat:Lysanias solus hic
ab euboia: E thessalia ascõpadeis Diactorides Crannonius. Ex melossis. Aleon. Tot
proci fuere:q cum ad diem præstitutam affuissent:Clisthenes ante omnia patriam sin
gulorum familiamq; percontatur. Deinde eos annum apud se detinens explorauit
uniuscuiusq; & uirilitatem & iracundiam & eruditionem & mores:nunc cum singulis:
nunc cum uniuersis congressus & iuniores in gymnasia educens præcipue tamen in
conuiuiis experiebatur. Quandiu enim eos apud se tenuit hoc facere ac magnifi-
ce accipere. Sed ei inter procos præcipue cordi erant athenienses:& illorum magis
Hippoclides Hippoclidem Tisandri strennuum esse iudicabat:cum presertim eius maiores:Cypse-
lis corithiis ꝓpinqui fuissent. Cũ aũt destinatus nuptiis dies illuxit:quo ip̃e clisthenes
edixerat iudicaturꝝ se quem ex omnib9 deligeret mactatis cẽtum bobus ĩ conuiuium
tum ipsos procos:tum omnes sicyonios accepit. postea uero q̃ cœnatũ ẽ:ꝓ pei certamẽ

de musica hēre cœperunt pariter & de oratiōe hīda in medium pcedente potatione. Hippoclides cum lōge alios antecederet:iussit tibicē sibi canere eumeliā.i.sedatū quod dā saltatiōis genus.tibicine obsequēte saltauit sibi qdē placens: Sed clisthenes oēm rē cernens dissimulabat. Post hæc aliquātulū iterū quiescens hippoclides iussit aliquā sibi ferri mensā: Qua illata primum sup eā lacōicos saltauit modulos: Mox alios atticos ter tio sup mensā capite statuto cruribꝰ ueluti brachiis modulabatur ad cuius primā ac se cundam saltatiōem & si iō achabatur clisthenes tā ipudentē sibi generū fieri:tñ sese cō tinebat nolens i eum erumpere. At ubi uidit cruribꝰ ueluti nauibꝰ gesticulantem:iā se ultra cōtinere ñ sustinens inquit fili tisandri desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait. Nō est istud curæ hippoclidæ: Vñ: puerbium factum est. Nō est istud curæ hippo clidæ. Tunc clisthenes silentio iposito in mediū hæc ptulit. Viri proci meæ filiæ uos eq dē oēs laudo: uobisq oībus si fieri posset gratificarer. neq unum e uobis pcipuū pbās neq cæteros iprobās. Veꝝ fieri ñ potest ut de unica uirgine delibetās oīum uoto satis faciā. Itaq singulis uestꝝ qui cōpotes hu:us matrimonii nō estis tanquā dignos meæ filiæ nuptiis:q̄ a domo pegre abfuistis singula argenti talenta dono do. Megacli at alc meonis filio meā filiā agaristiā despōdeo iure atheniensium. annuēte cōditōni megacli nuptiæ apd' clisthenē celebratæ sunt. Hactenus q iudicandis pcis gesta sunt. Ex hippo crate uero alius megacles & alia agaristia ab agaristia Clisthēis nomē hñs: q nupta xan tippo ariphonis cū prægnans esset uisa est sibi in somnis parere leonem: paucosq post dies pepetit xantippo periclem. Miltiades cū antea pbatus apud athenienses:tum ue ro post eam bñ gestam in marathone maioribus incremētis auctus petit ab athenien sibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia ñ promens eis cui regioni bellum esset illaturus: sed tantūmodo se illos locupletaturū: si se sequerētur. Ad eam.n. regionem se illos ductuꝝ unde affatim auꝝ nullo negocio reportarēt. His uerbis athe nienses erectis aīs naues ut petierant tradiderunt. Quibus miltiades acceptis in parō nauigat per speciem ulciscendæ iniuriæ quā intulerant parii q̄ triremi in marathonem una cum persis uenissent. Hoc colore orationis utebatur: cum āt in sensus esset pariis ob Lysagorā Tisei filiū: genere pariū: q ui ipsum apud hidarnem psam accusa uerat. Eo post q̄ peruenit Miltiades parios intra mœnia coactos obsedit: missoq caduceatore po poscit centū talenta negans si ea sibi nō darēt se prius illic abductuꝝ copias q̄ eos euer tisset. Parii non ut quicquā pecuniæ miltiadi dare cogitarēt: ut custodiant urbem exco gitant cū alia loca intersepiētes: tum maxie unde ea oppugnari poterat: adeo ut noctu laborantes muꝝ duplo quā olim fuerat excitarint. Hactenus græci de hac re cōmemo rāda cōsentiūt. Deinceps gesta ipsi parii referūt hunc in modū. Miltiades cū inops con silii esset adisset eaq allocutū fuisse mulierē captiuā genere pariam nomie timum: quæ esset indigenaꝝ deoꝝ administra. Hanc cū in cōspectum uenisset: consilium ei dedisse. si magnifaceret paron capere exequeretur quæ a se præciperētur. Eius deiñ pceptis au ditis miltiadem accessisse ad maceriā quandā ante urbē q maceria sepitur tēplum cere ris legiferæ: eamq quia fores aperire ñ poterat transiluisse: & illā trāsgressum solarium ascendisse ad aliquid intus faciēdum: siue admouendū aliquid qd moueri nefas est: siue ad aliquid quodcunque sit agendū. & cū pro foribꝰ eēt subeūte horrore pocupatū eā dē uia reuertisse: deq maceria desilientē femur cōuulsisse: alii genua pcidisse aiūt. ita mil tiades: male hñs domū remeauit: neq pecuniā atheniensibꝰ portās. neq paro parta ur be tātū per sex & uiginti dies obsessa & agro populato. Parii cognito q̄ ministra deoꝝ

Eumelia Hippoclidi uirtus

Megacles genner et Pericles

Miltiades

Timo

Timo miltiadẽ admõuisset: uolẽtes ob id de ea suppliciũ sumẽ: Postq̃ obsideri desierit
delphos miserũt sscitatũ nũqd ministrã deoꝝ cõdẽnarẽt: q̃ rationẽ capiẽdæ patriæ ho
stibus detexisset: quæq; miltiadi exposuisset sacra: q̃ ad uirilẽ sexum efferri nefas eẽt. Id
Pythia fieri ñ pmisit negãs timum eaꝝ reꝝ eẽ auctorem: sed quia miltiadæ ñ bñ obeũ
dum eẽt: iõ ei ducem maloꝝ appuisse. Hæc pariis pythia respõdit: miltiadem e paro re
uersum cum alii atheniẽses in ore hẽbãt: tum p̃cipue xantippus ariphõis q̃ cum apd̃ po
pulũ accusauit: q̃ atheniẽses circunscripsisset. Cui accusatiõi miltiades nõ p seipse respõ
Miltiades accusatus Lemnos ditc neq;.n. poterat ⸧ Quippe qui putrescẽte femorẽ iaceret ĩ lecto: sed p eo amici sui
allegantes cũ alia multa & lemnũ expugnatã: q̃ ultus pelasgos atheniẽsibꝫ tradidisset:
Tum uero pugnã ĩ marathõe gestã: interuẽtu tñ populi ne capitis damnaretur: quiq̃
gĩta talẽtis culpa mulctata ẽ. Post hæc Miltiades dissoluto atq; marcescente foemore de
cessit. Quiquagĩta ãt talẽta cimõ filius exoluit. Porro lẽnũ miltiades hũc ĩ modũ opti
nuerat. Pelasgi posteaq̃ ex attica ab atheniensibꝫ exacti sunt siue iure siue ĩiuria (nã de
hoc nihil hẽo p̃ter relata ⸧ qa hecatæus egesandri e sermonibꝫ ait iniuria. Athenienses
.n. cũ uiderẽt regiõem q̃ erat sub hymnesso: q̃ illis hĩtandã dederãt mercede muri circa
arcẽ pcedendi bñ excultã q̃ prius mala fuisset: & a nemine accipi digna: liuore captos
fuisse & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos nulla alia re in excusationẽ al
lata: Vt ãt athenienses aiunt iure eiecti quippe cum essent sub hymnesso hĩtãtes illinc
pdire solitos hãc iniuriã intulisse quotiens filiæ ac filii atheniensiũ ad nouẽ fõtẽs aq̃rũ
pgerent (nulla duũ.n. aut eis aut ullis græcis pid tẽpus mãcipia erant ⸧ pelasgos eis p
cõtumeliã & cõtẽptum uim attulisse: neq; hoc fecisse contentos ad extremum manife
sto deprehensos de inuadendis atheniensibꝫ cõsilia agitasse. Se uero adeo meliores q̃ il
li fuerant uiros fuisse: ut cũ hẽrent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos de
prehendissent: tñ noluerint: sed eis præceperint ut e regiõe excederent: atq; ita illos solũ
Atheniẽsium uxores raptæ Bauro uertentes: tum alia loca: tũ uero lemnũ optinuisse. Illa hecatæus: hæc atheniẽses aiunt.
At pelasgi hãc atheniensiũ iniuriã ulciscẽdi auidi: ii qui lemnum incolebãt inari q̃ñ dies
festi atheniensium celebrarent biremibus instructis insidias manipulatim collocarunt
uxoribꝫ atheniensiũ die festum Dianæ apd̃ bauronem agentibus p multisq; illaꝝ illinc
taptis abierunt: & in senũ delatas p cõcubinis hũerunt. Hæ foeminæ posteaq̃ filiis abũ
dauere lingua eos attica ac moribꝫ atheniensiũ ĩbuerunt. Et illi cõsuetudinẽ cũ pelasgi
dum filiis hẽre abnuebãt: & siqs e suis ab illoꝝ ullo uapularet: cuncti auxilio aderãt. &
mutuo sese tutabãtur: ac dignos se q̃ aliis pueris dominarentur existimabant: atq; adeo
lõge p̃ualebãt. Quare aĩaduersa pelasgi inter se collocuti sunt: cõsiderãtesq; rem eẽ indi
gnã atq; inter se dicebant: si nunc dũ pueri sunt dignoscunt sibi opitulari aduersus filios
uxoꝝ legitimaꝝ: q̃s uirgines duxius & eis cõtinuo p̃esse conãtur: quidnã facient in ui
rilẽ adulti ætatẽ: Itaq; cũ id eis altius ĩsedisset: placitum est ut eos filios e matribꝫ atticis
susceptos necarent. His necatis addunt & cedes matrꝫ. Ex hoc facinore & illo supiore
foeminaꝝ q̃ uiros suos una cũ thoãte interimerunt usu receptũ ẽ p græciã ut teterrima
Lemnia facinora quæq; facíora lẽnia appellentur. Pelasgi cũ eis post necem liberoꝝ atq; uxoꝝ neq; tellus
fructũ reddere neq; uxores neq; pecua ut prius gignerent pariter famæ & liberoꝝ orbi
tate uexati delphos miserunt petitũ aliquod laxamentum præsentium maloꝝ. Iussi a
pythia pœnas atheniensibus q̃s illi uellent pendere athenas iere: polliciti q; sunt daturos
se poenas illis omnis iniuriæ. Athenienses stratis in curia toris q̃ poterãt splendidissime
appositaq; mensa omnium bonorum refertissima iusserunt pelasgos ita se habentem

regionē ſibi traderent. Tūc pelaſgi excipientes dicere ſi nauis uento aqlone atq; uno die nos e ueſtra regiōe in noſtrā puehet: ita demum uos qd petitis trademus. Hoc dixere q ſcirent fieri nō poſſe. Nā attica multo magis ad auſtrū uergit q̄ lemnus. Hæc hactēus Tunc cōpluribus deinde interiectis annis ubi cherſonneſus quæ eſt in helleſpōto athenienſiū ditionis fuit: Milriades Cimonis uētis etheſiis pflantibus ex eleunte: q̄ ē i cherſonneſo ſoluēs in lēnum delarus eſt: præcepitq; pelaſgis ut ex inſula excederent: redigēs eis in memoriā oraculum quod nunq̄ illi expletum iri ſperaſſēt. Q uorū ephæſtiēſes q dē obtēperauerūt: Alyrtinei āt nō agnoſcentes cherſonneſum eſſe atticā tandiu obſeſſi ſunt: donec in deditionē uenerunt. Ita lemno potiti ſunt athenienſes atq; Miltiades.

Attica
Lemnos
Cherſonneſus
Eleus
Hepheſtienſes
Alyrthinæi

Herodoti Halicarnaſei Hiſtoriarum Liber Septimus.

p

Oſtea uero q̄ nuncius pugnæ ad regē darium hyſtaſpis filium allatus ē ad marathonē geſtæ: cū antea uehemēter īfēſus eēt ille athenienſibus q ſardis inuaſiſſent: longe infenſior factus eſt: ac propenſior ad bellū grætiæ inferendum miſſiſq; cōtinuo nuncis ad ciuitates edixit ut ſingulæ multoq̄ antea maiores copias: nec non naues nauigia equos rē furmētariā cōpararent. his nunciis aſia trihenniū exagitara ē. Vbi cum delectus agitur optimi cuiuſq; aduerſus græciā militaturi: & apparatui opera datur. Q uarto anno ægyptii qui fuerant a Cambyſe ſubacti defecerea pſis. Q uo magis aduerſus utroſq; Darius expeditionē ſumere properabat: ægyptios atq; athenienſes. Dū hæc cōparat interea ingens iter eius liberos de principatu exorta diſſenſio ē: quoniā ex inſtituto perſarum oportebat ita demū ire i expeditionē cū regni ſucceſſorē declaraſſet. Erāt aūt Dario iā anteq̄ regnaret liberi tres e priore uxore Gobrys filia ſuſcepti: & poſt partū regnū alii quatuor ex Atoſſa Cyri filia Superiorū maxius natu erat Artabazanes: poſteriorū xerxes: Q ui cū ex eadem matre nō eſſēt diſceptabāt. Artabazanes quidē q omnis paternæ ſobolis ipſe maximus natu foret cū apd̄ uniuerſos homines ſit inſtitutum ut maximus natu liberorum optineat principatum. xerxes uero q ipſe Atoſſa genitus eſſet filia Cyri qui perſis libertatem acquiſiſſet. Dario nōdū ferēte ſētētiā aderat forte Demaratus Ariſtonis qui p id tēpus altercationis ſpartano regno exutus: ac lacedæmone pfugus ſuſa aſcenderat: Hic ut rau dita liberorū Darii cōtrouerſia adiit (ut fama fertur) xerxē: admonuitq; ut ad cætera q̄ pro ſe dicebat hoc adderet ſe quidē genitum e Dario iam rege & perſarum imperium obtinente. Artabazanem uero e dario cum erat priuatus: Proinde neque æquum neq; iuſtum eē aliū quēpiam potiuſq̄ ſe illā dignatōnē adipiſci: quoniā ſpartæ quoq; ſic uſur paretur ut ſicui anteq̄ regnet filii naſcātur: deinde regi iā alius huius poſtea nati ſucceſſio regni ſit. Haec a Demarato ſubiecta ratione utētē xerxē tāq̄ iuſtę dicērē. Darius rege declarauit: q̄q̄ ēt circa pceptū demarati xerxes (ut mea fert opinio) regnauiſſet qppe cū omnis potētia penes Atoſſā eēt Declarato Darius xerxe rege cū conaret rebꝫ apparatis exire i expeditionē altero a defectiōe ægyptiorū āno ſupmū diem obiit ſex & trigita ānis regni expletis haud cōpos uoti ut ægyptios & athenieſes ulciſceret. Eius morte regnū ad xerxē filiū deuenit: q ab initio nequaq̄ aīatus erat ad bellū græciæ inferēdū: ſed ægyptos. Cæterū Mardonius conſobrinus ſuus Gobrys & ſororis Darii filius cū adiens his uerbis eſt allocutus: Domine haud decorum eſt athenienſes tam male iam de perſis meritos nō dare pœnas eorū quæ perpetrauerunt. Tu uero quod i manibꝫ habes perfice.

Darii liberi
Atoſſa
Artabazanes
xerxes
Demaratus
Darii āni in regno
Mardonius

tamen ubi ægyptũ quæ dignitati tuæ iniuriã fecit domueris: sume aduersus athenas ex peditionem: ut & bene de te loquãtur homines: & post hac abstineat alius a bello tibi ĩferẽdo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ. Illa autem rationis accessio euro
Eroupæ laudes pam esse regionem admodum speciosam: omniaq; genera felicium arbo⁊ ferẽtem: ac summæ bonitatis & dignam quæ a solo iter mortales rege possĩdeatur: Hæc Mardoni us dicebat ut iuuenis ac nouarũ re⁊ cupidus impetiiq; græciæ pro rege administrandi quod etiam regi persuasit conditione tẽporũ adiutus. Nam ad alia ut rex hoc faciendũ induceretur: adiumento fuere primum e thessalia nuncii ab alebadis ad regem inuocã dum aduersus græciã se enim omne obsequium præstituros. Alebade autem isti erant
Alebadæ thæssaliæ reges: Deinde ĩ pisistratidæ qui susa ascenderant: qui cum eadem uerba ha
Onomacritus buerunt quæ alebadæ: tum uero prætendebant Onomacridum quendam athenien sem: quem secum habebant sortilegum & Musæi sociũ edissertatorem. Ascenderãt au
Musæus tem cum eo reuersi in græciã. Nam Onomacritus ab hippacho pisistrati athenis fuerat
Lasus eiectus: quod per lapsum Hermonis manifesto deprehensus fuisset iter Musæi sortes: hanc etiã inseruisse fore ut insulæ lemno adiacentes mari submergerentur: ob id hip parchus hominem eiecerat cum familiarissime illo antea uteretur: & tũc cũ eodem ut in conspectum regis ueniret ascẽderat. Deq; eo honorifice cum aliis Pisistratidis loque batur. Onomacritus si quæ sortes cladẽ barbaro nũciabant ea⁊ nullam recitauit. Itaq;
xerxes cur græciæ bellũ intulit accedẽte hoc sortilego & pisistratida⁊ & aleba darũ suasionibus xerxes ad inferendum græciæ bellũ inductus. Sed alteto a morte Darii anno primam expeditionẽ feci aduer sus ægyptios q̃ rabellauerant: quos subactos & ĩ arctiorẽ q̃ sub Dario fuerant seruitu
Achæmenes tẽ redactos tradidit gubernandos Achæmeni fratri suo Darii filio quẽ præsidẽ ægypti ĩteriecto deiñ tempore interemit inarus Psãmetichi uir pœnus. xerxes recepta ægyp
inarus to prodituros aduersus athenas exercitum præstantissimos: quosq; psa⁊ in concilium uocauit: ut & illo⁊ sñias audiret. & ip̃e diceret q̃ liberet: Q uibꝰ coactis ita locutus est.
xerxes oratio Iri persæ equidem ego non ero huius ĩstituti auctor: sed ab aliis traditi imitator. Nã queadmodũ a maioribus natu accipio ex quo imperium hoc a medis eripuimus Astyagæ per cirũ amoto nunq̃ conquieuimus: sed ita deus agit: & multa nobis sibi obsequentibus in melius confert: atq; ea quidẽ q̃ Cyrus Cambysesq; ac pater meus fecere: quas gentes imperio addidere non attinet referre apud probe sciẽ tes. Ego posteaq̃ hanc sedem accepi: dedi operã ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem: neue minus potẽtiæ persis acquirerem: Q uod animo uersans inuenio nobis accessuram gloriam pariter ac honorem: & regionem neq; inferiorem neq; dete riorem ea quã recuperauimus: sed feratiorem una cũ ultione ĩiuriæ atq; uindicta ideo q; nunc ego uos contraxi: ut id quod agere cõstitui uobis exponerem: Constituo iun cto hellespõto copias per europã traducere ĩ græciã ut atheniensiũ ulciscar ĩiurias: q̃ cũ persis aliis: tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos uiros bellũ mouere destinasse: Ve⁊ ei morte præuento non contigit ut illos ulcisceretur. ego uero eius uicem aliorumq; persarum ulciscens non prius desinam quã expugnauero incen deroq; athenas: cuius ciues & me & patrẽ meum priores iniuria affecerunt. Semel cũ sardis una cũ Aristagora milesio seruo nostro uenientes crẽauerunt lucosq; ac delubra Ire⁊ in nos quid fecerũt terrã suã ingressos cũ datis & artaphernes duces fuerẽ oẽs sci tis Ha⁊ gratia rerũ iritor ad inferendũ eis bellum: quos atq; ipso⁊ finitimos regionẽ pelopis phrygis incolentes: si in potestatem redegerimus: tot bona futura esse ratioci

nando cōperio. Terrā ꝑsidem ætherii iouis cōterminā reddimus. Nullam.n. regionem
spectabit Sol finitimā nostræ: sed ego oēm permēsus europā una uobiscū cunctas re-
giones in unā redigā. Nam ita rem hēre audio nullam reliquā eē hoīum neq; ciuitatē
neq; gentē q̄ nobiscū dimicare possit. Ita subactis his quos dixi: & q nos lacessierūt: iu-
gum seruile sustinebūt. In quo si mihi uos gratificari uolueritis: ubi tēpus uobis īdica-
uero: quo uos præsto esse oportet: tunc unusq̄sq; debebit īpigre adesse. Quoꝝ q ornа-
tissimis cū copiis aderit: cū donabo his q̄ ī nostra domo ꝓciosissima habētur. Et hæc q
dem ita agenda sunt. Sed ne solus uidear in consilio sniām dicere rē pono in medio: iu
bens unicuiq; q̄ libet sniām dicere. His dictis loquendi finem fecit.

Ost quē Mardonius domine inquit tu uero non modo superioribus persis: Mardo
p
sed ēt uenturis es præstantior: qui cū alia & optima & uerissima commemo- nii oratio
ras. Tū uero ꝙ iones qui europam incolunt non sinis habere ludibrio nos mi præstan
nusq; ipsi sunt ludibrio dignos. Etenī res indigna est: si sacas & indos & æthiopes & as- tior
syrios aliasq; multas ac grandes natiōes: quæ nihil persas læsere: tm̄ potentiæ ꝓpagandæ
gratia in ꝓuincias redegimus: Græcos qui nos lacessere īiuria īceperunt n̄ ulciscemur?
Quidnam metuētes quas illoꝝ copias: quā pecuniaꝝ uim? Eoꝝ pugnam nouimus.
Eoꝝ nouimus uires esse imbecillas. Eoꝝ quos subegimus liberos penes nos habēus:
hosq; domi nostræ habitātes: iones & æoles & dores apellant. Quos ipse quoq; exp-
tus sum dū eis iussu patris tui intuli bellū: dūq; in macedoniā usq; processissem: & pene
usq; ad ipsas athēas nēo mihi pugnaturus occurrit: & sane consueuere græci ut audio ī Græcorū
cōsultissime inire bella propter imperitiam ac sinisteritatē. Nā cum bellum inter eos in impericia
ductum est in locum quē pulcherrimum planissimūq; inuenere descendētes ibi prælia in bello
faciunt: Ita ut magno cū suo malo uictores inde discedāt. Deuicti ne lōgius repetā ad ī-
ternitionē deueniunt. Quos oportebat cū sint eiusdē linguæ interpositis caduceatori
bus ac nūciis tollere controuersias: & oīa alia potius agere q̄ pugnare: aut si necesse ha
bēt inter se oīo pugnare locū aliquē inuenire utrisq; difficillimū: & ibi fortunā belli tēta
re. Hoc itaq; ritu haud ꝓbo utētes græci nunq̄ mecū uerbis egerūt de dimicādo cū ma
cedonia tenus ꝓmouissem. Tibi autem rex quis obuiam uenturus ē bellandi causa co-
pias asiæ atq; omnem classem agenti? Non eo audaciæ procedent ut reor græcoꝝ res.
Quod si me fallit opinio & illi uecordia elati ad pugnādum nobiscum uenient: discāt
nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod nō experiamur:
Nam sua sponte nihil fit: sed omnia ab experimento hominibus fieri consueruнt. His Sua spō-
Mardonius sententiæ xerxis assentatus loqui cessauit. Tum silentibus aliis persis: nec te nihil
diuersam ei quæ dicta essent sententiā dicere audentibus: Artabanus Hystaspis filius fit
Xerxis patruus uir circunspectus ita inquit.

Ex nisi diuersæ inter se sētentiæ dicantur: non potest quis eligere meliorē: sed
r
necesse habet ea que dicta est uti: At cum plures dictæ sunt licet tanq̄ aurum Artabani
puꝝ deligere quod per se discerni cum nequeat: cōparatū cū altero discerni po oratio di-
test. ego patri tuo Dario eidēq; fratri meo suadebam ne sumeret aduersus scytas expe gnissima
ditionē uiros nulla usq̄ oppida īcolētes Sed ille sperās scythas nomades se subacturum Diuersæ
mihi n̄ ē assēsus. Itaq; sūpta expeditiōe multis & egregiis uiris d exercitu amissis abscess sentētiæ
sit. Tu uero rex bellū īferre destinas uiris multo q̄ scytæ sūt ꝓstātioribꝰ: q̄q; & mari & necessa-
terra optimi eē dicūt qbus ī rebus qd durū sit: hoc me tibi iustū ē ꝓmere īūcto pōtibꝰ riæ
hellesponto ais te copias per europam in græciam deducturum: atq; eos cōuenit aut in

terra aut ĩ mari aut utrobiq3 abs te superari. Siqdem ferunt uiri esse fortes: Cuius tei
licet hinc argumentũ capi. Si tot copias ductu Datis & Artaphernis atticã regionẽ in
gressas soli athenienses ꝓfligauerunt: ergo nõ utraq3 in parte successit. Q d si iidem cõ
scensis nauib9 pugna naualĩ uictores ad hellespontũ nauigent: ac deĩde pontẽ soluant:
hoc duꝝ fuerit rex. Neq3 uero hoc ex mea unı9 priuata prudẽtia cõiecto: sed ex eo casu
quo aliquãdo parũ affui quin opprimeremur cũ pater tuus iũcto bosphoro thracio:
ac flumine istro pontibus cõmisso traiecit ad sytas cũ traiectum scytæ oĩo instititere ꝑ
cariiones qbus custodia pontiũ delegata erat ut ĩterscinderent. Q uo tẽpore si Histiæ
us mileti tyrannus aliorũ sñiæ accessisset: ac nõ contradixisset: actum erat de rebus ꝑsa
rũ rex dictu quoq3 horribilis omnẽ regis statũ ĩ uno uiro positũ fuisse. Q uare noli tu

Discrimẽ sine necessitate nõ adeũdum

ullum tale adire discrimen nulla subsistente necessitate: sed mihi potius obtẽpera: Hũc
coetum in præsens missum facito: iterũq3 dum tibi uidebitur re apud teipsũ cõsiderata
edicito qd optimum eẽ arbitraberis. Bene.n. consultare cõperio maximum esse lucrũ.
Nã etiam si qd e contrario euenturũ est: nihilo tamen minus bene consultũ est: supe
rauitq3 fortuna consiliũ. At qui turpiter consulrauit: si ei fortuna obsecundauit: ille est

Consultare lucrũ ẽ

quidem uoti compos: nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut prægrandia
animalia fulmine deus ferit: nec sinit ĩsolescere parua uero nihil lædit. Vides ut magna

Fulmina summa petunt

semper ædificia magnasq3 arbores huiusmodi fulminũ tela percutiũt. Gaudet enim de
us eminentissima queq3 deprimere. Vnde & ĩgẽs exercitus ab exiguo profligatur quo
tiens deus his quibus inuidet aut metum incutit aut tonitrum. Propterea quidã secus

Exercitus ĩgẽs a paruo uicitur

ac dignitas sua postulabat: in calamitatem inciderunt: quia deus neminem alium q̃ seip
sum sinit magnifice de se sẽtire. Omnis rex properãdo parit terrores. Vnde magna de
trimenta fieri assolent. In cuntando autem bona insunt: si non talia quæ statim uidean
tur esse bona: certe quæ suo tempore bona quis esse cõperat. Et hoc quidẽ tibi rex sua

Festinantia parit errores

deo. Tu uero Gobrys fili mardoni desine loqui stulta de græcis haud dignis q male au
diant. Nam græcis detrahendo ipsum regem uis excitare ad bellum illis inferẽdum: ad
quod tu omni auiditate cõtendis: quod absit: ut fiat detractio. Nanq3 importunissima

Mora ꝓdest

res est in qua duo sunt qui iniuriã faciunt: Vnus cui iniuria fit: qui.n. detrahit iniurius
est quod non præsentem accusat. Item qui huic credit. iniurius est quod prius credit q̃

Detrahere non licet

rem compertam habeat: & illi cui absenti detrahitur ob id fit iniuria q3 ab altero insimu
latur ut malus: ab altero talis putat. Q uod si omnino bellũ his uiris inferre opor

Credere malum ẽ

tet agedum rex ipse permaneat domi apud persas nostrum amboꝝ: liberi deponatur:
tu in expeditionem ito: delectis quos uelis uiris ac quantiscunq3 copiis: & si ex sententia
tua res succedẽt regi: interimãtur liberi mei & insuper: ego. sin succedẽt (ut ego dico)
interimantur tui: & insuper tu si redieris. Q uod si hãc subire cõditionẽ recusas: cupisq3
in græciam prorsus deducere exercitum: affirmo fore ut aliqui coꝝ qui hic reliquẽtur:
audiant Mardonium post alatam persis magnã aliquam calamitatẽ a canibus uolucri
busq3 discerpi: aut in atheniensium solo aut in lacedæmoniorum: nisi forte antea inter
uiam tunc agniturum aduersus quales uiros suades regi ut moueat bellum. Hæc Arta
bano locuto Xerses ita percitus his uerbis excepit.

a Rtabane q3 patris mei frater es hoc te subleuat: ne dignã stulta oratione mer
cedem recipias. hac tamen te notabo ignominia quia instrennuus es & igna

Darii genus

uus: ne comes sis meæ in græciam expeditionis: sed hic una cum fœminis ma
neas: Ego etiam sine te quæ dixi conficiam. Neq3 enim fuerim darii qui fuit Hystaspis

qui fuit ataiis:q̃ fuit Ariatãnis:qui fuit Tispei:q Cyri:qui fuit Cãbysis: qfuit Achæme
nis filius:nisi athenieses ultus fuero ꝓbe itelligẽs si nos quieuerimus ñ quieturos illos Acheme
sed nostrã terrã cũ exercitu inuasuros prout colligere licet ex iis:q̃ illi facere cœperunt: nes
qui & sardis incenderunt:& asiã incursarũt. Itaq̃ neutris satis est secessisse:utrisq̃ ppo
sitũ est certamen & agendi & patiẽdi:ut aut hæc oĩa sub græcis:aut illa omnia sub psis
sint. Medrũ.n.inimicitiaꝝ nullum est:Quare honestum erit nos iam iniuria lacessitos
exigere ultionẽ:ut qua calamitatẽ passurus sunt intelligã ꝓfectus aduersus eos uiros:
quos etiã Pelops phryx nostroꝝ maioꝝ seruus ita subegit:ut ad hoc usq̃ tẽpus & ipsi Pelops
hoĩes & eoꝝ regio ab illius qui subegit cognomine appellẽtur. Hæc hactenus locutus
est. Deinde sub uesperum cũ fuisset stomachatus artabani sñia per noctem apud se cõ
sultans cõperit prorsus ñ esse sibi opus inferre græciæ bellũ ĩmutataq̃ rursus sñia eum
obdormisset uisus est in somnis ut fertur a persis uidere quẽdam corpore ingenti atq̃ Xerxis
specioso:qui sibi astans diceret. Reuocasti ne sñiam psa de inferendo græciæ bello:cum somniũ
prædixeris psis te cõparatuꝝ eẽ exercitũ neq̃ si reuocaueris eã bene facis:neq̃ qui tibi
assentiatur adest. Quare perge ire eã uiã q̃ interdiu ire destinaueras. Hæc locutus ille
uisus est xerxi ab aspectu euanuisse. Vbi dies illuxit huius insomnii nulla ratiõe habita
coacto eorundẽ persaꝝ quos pridie coegerat concilio xerxes ita uerba fecit.

Iri persæ ueniã mihi date dicenti contrariã superiori sñiam. Nam & ego non
u dum adsũmũ quo perueniendũ est mihi prudẽtiæ pueni:& q ut illud faciã sua
dent:nullo unq̃ a me tẽpore abscedunt. Eoq̃ mihi artabani sñiam audienti:
confestim iuuentus efferbuit:ut uerba uirum grandẽ natu effunderẽ petulãtiora q̃ de
bui. Nunc itaq̃ agnoscens erratũ meũ utar illius sñia:& quoniã reuocaui expeditionis
sumẽdæ sñiam uos qeti estote. Hæc ubi audiere pſæ lætitia affecti regẽ adorauere. in se
quenti nocte idẽ rursus insõnium qescenti xerxi assistẽs iquit fili darii uideris expediti Xerxis
onẽ apd psas reuocasse uerbis meis ꝓ nihilo habitis quasi illa a nemine audisses. Hoc somniũ
igit̃ nunc bñ intellige nisi ex tẽplo inis expeditionẽ:hoc tibi ex ea re cõtinget quẽadmo
dũ breui magnus & ãplius effectus es:ita breui rursus humilis eris. Hoc uiso pterrefa
ctus e cubili exiliit pariter:& nũciũ misit ad accersẽdũ artabanũ. Qui ubi aduẽit ita ad
eũ inqt. Artabãe ego statĩ eũ ĩ te bñ cõsulẽtẽ mihi stultis uerbis ĩuectus sũ ñ fui cũpos
mẽtis. Sed ñ multo post pœnitens cognoui id mihi eẽ faciendũ:quod tu præcipiebas:
Tamen id uolens exequi ñ possum. Nã mihi iã aĩo immutato & prioris sñiæ pœniten
ti apparuit in somnis uisio dissuadens omnino hoc quod posterius facere constituerã:
quin etiã nunc interpositis minis abscessit. Quod si deus est qui in somniũ misit:eiq̃
prorsus est cordi expeditionẽ sũmi aduersus græciã:cõtinget hoc tibi id qđ mihi in som
nium itidem ut mihi precipiens:quod ita fore cõiecto si oẽm meũ ornatũ sumas:eoq̃
indutus in sella mea cõsideas:& deĩn in cubili meo capias somnũ. Hæc locuto xerxi Ar
tabanus initio nolle obsequi:atq̃ negare se dignum q regio in solio sederet:tandẽ eũ co
geretur:fecit impata hæc prælocutus. Apud me rex tantundẽ ualet bene sentire per se:
& alteri bonã dicenti sententiã accedere:q̃ ambo tibi cum assint maloꝝ tñ hominum
colloquia te deprauant:quẽadmodũ mare quod est hominibus omnium utilissimum
feret ab ingruentibus uentoꝝ flatibus nõ sini natura sua uti. Ego uero cum ex te male Mare ho
audiui:non tam meam dolui uicem q̃ tuam:qui cum propositæ essent duæ sñiæ psis minibus
una quæ detrimentum augeret:altera quæ tolleret dicens perniciosum esse imbui ani utilissi
mũ usn plura semper expetendi. His propositis sententiis tu elegisti eã quæ & tibi ipsi mum

& persis est periculosior. Nūc ãt eum ad te mutato ĩ melius cōsilio de sumēda aduersus
græcos expeditiõe aĩs accessisse ĩ somniū alicuius dei nutu q̄d te uetat dimittere exerci
tū: hoc n̄ res diuina est fili. Insomnia .n. ista sunt q̄ adeuntia hoĩes frustrantur: quēad-
Somnia unde modū ego te docebo multis q̄ tu ãnis natu grãdior: Cõsuerūt ipsa sõniorꝝ uisa plerunq̄
frustrari ob ea quæ quis p̄ diē mēte agitauit. Nos nudius tertius expeditionē hãc iter
mãus & quidē uehemēter habuimus. Q̄d si hoc n̄ ē cuiusmoĩ ego dico sed aliquid di
uini hn̄s tu ipse oĩa ĩ sūma dixisti. Appeat .n. ut tibi ita & mihi eadē iubens. Verꝝ nihilo
magis appere mihi debebit tuū amictū gerēti q̄ nō gerēti sed meū neq̄ magis q̄scēti ĩ
tuo toro q̄ nō: sed ĩ meo: si ēt alias uult se exhibere. neq̄ eo uesaniæ puenit illud q̄equid
est q̄d sese optulit in sõnis ut me cernēs putet esse te ducto e uestib' argumento. Id si
me cõtemptui hēbit: pfecto nec aspectu suo dignabitur siue mea gerentem uestimēta
siue tua: sed te adhibit q̄d iã aĩ aduertendū est. Nã si frequētius accesserit: ipse quoq̄ fate
bor diuinã rē esse. Ceterꝝ si ita tibi agendū uidet: neq̄ id reuocari põt: en ad cubandū in
tuo cubili pgo. Age mihi quoq̄ cū ista perfecero appeat. Hac tantū cõditione tuæ snĩæ
Artabani somniū acquiescã. Hæc locutus artabanus q̄ speraret ea a xerxe sine ullis uerbis admissum iri:
iussa executus ē. Et cū induta sibi xerxis ueste regali solio resedisset: moxq̄ recubuisset:
idē in sõniū dormientē adiit: q̄ xerxē adierat: eiq̄ sup assistēs ita inquit: Tu ne ille es qui
festinantē ire in græciã xerxē distines: tanq̄ eius curator: Tu neq̄ in futurꝝ neq̄ in præ
sens cõsideras qui dissuades id q̄d est fatale contingere. Quid ãt xerxē pati necesse est
nisi dicto audiens fuerit ei ipsi demostratū est. His uerbis Artabano uisus est ille uir in
somnis minitari: cadentibusq̄ ferramētis cãdari oculos ipsi eruere. Qua de re uehemē
ter exclamãs Artabanus exiliit: aditoq̄ xerxi obseruatã sibi in somnis uisionē exposuit.
Secūdoq̄ loco hæc inquit: Equidē rex ego ueluti homo q̄ multa iã uiderã: & magna
negocia sub hessonib' cõtigisse n̄ sinebãt te omni ætati idulgere gnarus rē esse malam
multa cõcupiscere. mēoria tenēs q̄uo cū exercitu cyri cõtra massagætas actū ē q̄uo cū
exercitu cãbysis cõtra æthiopes q̄ ēt cū dario militaui aduersus scythas. Hæc sciēs ego
sentiebã te si q̄esceres oĩum hoĩum beatissimū. Sed quoniã demõius q̄dã istinctus est
& græcos clades quædam ut uidetur missa diuinitus manet: ego quoq̄ cedo: ac snĩam
muto. Tu uero quæ diuinitus missa sunt indicato persis: iubetoq̄ iis quæ ad apparatū
pertinentia ante præceperas operam dent. hoc agito ne quid tuorꝝ deo tribuente de-
sit. his dictis & sublatis uisione animis ubi dies extitit: ibi cõfestim xerxes hæc persis ex
ponit: Artabano quē cõstabat prius solum oĩum id fuisse dehortatū tunc exhortãte.
Post hæc ineunti expeditiõem xerxi tertium in somnis uisum oblatū est quod magi au
ditū coniectarunt ad uniuersam terrã pertinere: portēdereq̄ omnes hoĩes xerxi seruitu
Xerxis uisio ros. Visum autē tale erat. Videbatur sibi xerxes surculo oleagio coronatus esse. Cuius
oleæ ramis uniuersa tellus occuparet: & mox corona capiti circūdata euanescere. Hæc
magis ĩterpretatis sine mora persæ qui ĩ cõcilio fuerãt: ad suam quisq̄ præfecturam di
gressi omni studio incubuerunt ad exequēda iussa cupidi dona quæ proposita fuerant
optinendi xerxes ita copias suas contraxit: ut omnem continentis locum scutaretur.
Siquidem a debellata ægypto per totum quadriennium compauit exercitū: atq̄ eius
apparatum quinto anno ineūte mouit cum ĩgenti copiarum manu. Nã omniū quos
nouimus exercituū hic multo maximus extitit: adeo ut ad eū nihil fuisse uideat aut il-
le darianus: qui aduersus scytas ductus est aut ille scythicus qui cimmerios insequens
med cam regionē inuasit: ac pene omnia superiora asiæ subegit ac tenuit: quo nomine

Datius postea scythas iuit.ultũ aut ille (ut fama fert) atride aduersus iliũ:aut ille ante troicũ bellũ mysoꝝ teucroruq́:qui p bosphoꝝ ĩ europã trãsgressus oẽs thraces in diti onẽ suã redegit:ad ioniũq́ põtũ descendẽs ad peneũ usq́ amnẽ q ad meridiẽ uergit ꝓces sit. Neq́ illi oẽ exercitus:neq́ aliis iis abiecti cũ uno hoc cõparati mererentur. Quis.n.ñ attulit ad xerxẽ ex asia copias:q aq̃ ꝑter ingentes amnes potando nõ defecit? Alii nãq́ naues ꝑstabãt aliis ut peditatũ:aliis ut eqtatum:aliis ut nauigia aduectãdos equos eoꝝ qui ĩ una militabãt:aliis ut naues lõgas in usum pontiũ præstarẽt:iniunctũ erat aliis ut frumentũ & naues: Quæ triẽnio supiore ꝑparata erãt ꝑcipue ꝓpter athon ut in quo superior classis dum circumuehitur afflictata est:ad eleuntẽ.n.chersõnesi classis hẽbat statiõem:Illincq́ oẽs copiæ sub uerberibꝰ cœperunt athon effodere p uices aliis succe dentibus:adiuuãtibꝰ ẽt in effodiendo acolis præpositis operi. Barbare megabazi:& ar tache artachis filio uiris persis: Est ãt athos mõs ingẽs ac nobilis ad mare pertingens. Ab hac parte hoibus cultus ad cõnnentẽ desinens in speciẽ chersonnesi.i.peninsulæ cũ isthmo duodecim stadioꝝ. Hæc planicies atq́ tumuli e mari acãthioꝝ ad mare qđ est cõtra toronẽ ñ sunt magni. In hoc isthmo ubi athos finitur:sita est urbs græca nomie sana. Quæ ãt extra sanã & intra athon sitæ sunt urbes:eas tunc perses cõtinenti insula nas facere aggressus est:q hæ sunt dion:olophyxus aerothoon thyssus cleone. Hæ sũt urbes q apđ athon incolunt:hunc in modũ barbari locũ nationatim effodebãt recto limite iuxta sanã. Posteaq̃ depressa erat fossa ab iis qui in imo fodebant:alii humum effossam assidue tradebãt aliis super scalas stantibꝰ:& isti excipiente tradebãt deinceps aliis dũ ad sũmos peruẽiebatur:qui illam efferebãt atq́ abiiciebant. Qua in re tumuli effossi duplicẽ laborẽ illis præterq̃ phœnicibus præbebant. Nam cum candẽ facerent fossæ mensurã superius in ore:q̃ inferius in fondo:id necesse fuit contingere. At phœ nices cum aliis in rebꝰ:tum uero in illo prudentiã suam declarauerũt:qui partẽ q sibi cõ tigerat ita excauauerunt.ut os fosse duplũ eẽt q̃ ipsam fossã eẽ oportebat: ꝓcedenteq́ opere assidue illam coartarẽt:& cũ ad imum deuentum eẽt:fossa cæteroꝝ partibus ad æquaretur: Est ãt hoc loco pratum quoddam ubi illoꝝ erat & mercatus & prætorium quo multum ẽt ex asia frumenti moliti cõportabat. Hanc fossam xerxes (ut ego con iectura colligo) iactantiæ gr̃a deprimi iussit potentiæ ostẽtandæ cupidus ac memoriæ relinquendæ. Nam eũ liceret nullo negocio naues per isthmũ trãsportare:iussit isthmũ intercidi ad mare recipiẽdum in fossam tantæ latitudinis:ut duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem ĩperatum est ut fossam facerent quibus fuerat ut flumen sty mona pontibꝰ iungerent.ista xerxes hunc in modũ fecit. Cõparauit itẽ ad pontum ar maturam scirpi atq́ albi lini copiam dato hoc phœnicibꝰ atq́ egyptiis negocio:ut com meatũ exercitui cõportarent:ne homines neue iumenta quæ ducebantur in græciam absumerentur. Sed admonitus iussit illum ĩ loca quæ cuiq́ opportunissima eẽnt alius alia uia cõportaret undiq́ ex asia nauibꝰ onerariis & uecturis. Veꝝ plurimi cõportarũt in oram quæ dicitur album littus:ut quibusq́ præceptum erat: Alii in tyrotizam perin thioꝝ oram:alii in doriscum alii in eiona quæ est super strimonẽ alii in macedoniã. Dũ isti ĩ ĩperato sibi traiectu occupãtur:interea xerxes coactis oĩbus pedestribus copiis iter ingressus est sardis uersus mouens ex critallis cappadeciæ:illic.n.edictũ erat ut cunctæ copiæ cogerentur:quæ p continentẽ erãt cum xerxe ituræ.in quibꝰ quisnã præfectoꝝ agmen pulcherrime instructũ ducens ab rege donatus est ꝓposito præmio affirmare nõ possũ qa nec a principio cũ res in iudiciũ deducta ẽ cognoui. Posteaq̃ trãsmisso flu

Xerxis copiæ

Athos effossus est

Sana urbs

Dion

Olophyxus

Aerothoon

Thyssus

Cleone

Fossa latitudo

Albũ littus

Tirodiza

Eion

Celenæ — mine haly attigerunt phrigiã itinere p eã facto puenerunt celænas: ubi fõtes mææãdri
Mææandri — existunt: & alterius ãnis ñ minoris mææãdro, nomĩe catarractæ: q ex ipso foro celænarũ
fontes — exoriẽs ĩfluit in meandrũ: In q̃ urbe & in quo foro uisitur suspensa syleni marsyæ pellis
Marsyæ — ĩ utrẽ formata: q̃ a phrigibꝰ, fertur apollo illi detractã suspẽdisse. In hac urbe residẽs Pi
pellis — thius atys filius uir lidus omnẽ regis exercitũ: atq̃ ipsum xerxẽ magnificẽtissimo hos
pythius — pitio excepit: spopõditq̃ se pecuniã ei ĩ bellũ suppeditaturũ. Ob q̃ sponsionẽ xerxes eos
Lydus di — qui aderant psas ĩterrogauit quisnam eẽt pithius: & q̃tum possidẽs qui hoc polliceret.
tissimus — illi rex inquiunt hic ille ẽ qui dariũ patrẽ tuũ aurea platano ac uite donauit: quiq̃ nunc
oĩum hõinum diuitiis princeps est sc̃dm te. Hæc ultĩa uerba xerxes admiratus secũdo
loco percõctatus ẽ ipse pithium q̃tum ei pecuniarũ eẽt. Cui ille: Neq̃ te inquit celabo rex
neq̃ dissimulabo me scire meas ipsius facultates. sed sciẽs periñ exacte recẽsebo. Etenĩ
posteaq̃ accepi celerrime te ad mare græcũ eẽ descẽsurũ: uolẽs tibi ad bellum pecuniã
Pythii — dono dare: subducta rõne cõperi mihi eẽ argenti quidẽ duo milia talentorũ: auri uero q̃
diuiciæ — dragies cẽtena milia nũmũ daricorũ septẽ milibꝰ minus: q̃ tibi dono do. Nam ipsi mihi
uictus e mãcipiis atq̃ ex agricolis suppetit. Hæc pithius. Quibꝰ uerbis delectatus xer
xes hospes lide inquit: Ego ex quo psidem regiõem egressus sũ: neminẽ adhuc nactus
sum: qui ĩ exercitũ meum hospitalitatẽ exercere uoluerit. Aut qui in conspectũ meum
ueniẽs sua spõte pecuniã mihi ad bellũ cõferret pter te: q̃ & exercitũ meũ egregia hospi
talitate psecutus es: ingentẽ pecuniã polliceris. Ob q̃ uicissim ego te iis remunerandũ
duco. hospitẽ meum te facio & ista q̃dragies cẽtena milia nũmũ meo ipsius explebo da
Myria — tis septẽ milibꝰ ne q̃dringentæ miriades. i. quadragies centena milia sint ĩperfectæ: sed
des — addito e meis supplemento summa sit solida. Quæq̃ possideas ipse possideto: ac scito
semp talẽ agere: Nã ita agentẽ te neq̃ ĩ præsens neq̃ in posterũ p œnitebit. Hæc locutus
& quæ dixerat executus prexit assidue porro ire. ptergressusq̃ urbẽ phrigiam nomine
Anina — anyna & stagnũ ex quo cõficitur sal puenit colossas phrigiæ: oppidum ubi licus amnis
Colossæ — hiatũ terræ subiẽs occulit. Deiñ fere q̃nq̃ post stadia emergens elabit & ipse ĩ meãdrũ.
Licus — Mouens e colossis exercitus uenit ad oppidum cidra: qd est in finibꝰ phrigũ ac lidorũ:
flu. — ubi cippus depactus atq̃ erectus a crœso ẽ indicans litteris eos fines. Vbi e phrigia in li
Cidra — diam uentum est ad diuortia uiarũ quarũ sinistra in cariã fert dextra sardis: q̃ tenentibꝰ
Callati — necesse est prsus meandrũ transire urbẽq̃ callatibum præterire ĩ q̃ sunt opifices mellis
bum — e mirica & tritico cõficiẽdi. Hãc uiã tenẽs xerxes cõperit platanũ q̃ ob pulchritudinem
aureo monili donauit: eãq̃ tuendã uiro ĩmortali delegauit. Et ad urbẽ lidorũ: altero die
peruenit. Postq̃ sardis aduenit principio caduceatores dimisit in græciã petitũ terram &
aquã: edictumq̃ ut cœnas regi instruerent ad oẽs ciuitates præter athenas & lacedæ
monẽ. Eorũ ãt causa mittebat petitũ terram & aquam q̃ hæc ante a dario petenti ñ mi
serãt. Hos tũc pterritos oĩo arbitrabatur. id igitur uolẽs explorare caduceatores dimisit.
Secundũ hæc sese appabat tanq̃ abidũ pfecturus cum interea ii q̃bus negocium hoc
datum erat hellespõtum ex asia in europã cõiunxerant. Est ãt chersonnesi in hellespõ
Hellespõ — to sestum inter & abidum urbes ora salebrosa quæ in mare pcurrit abido tenus regi
ti pons — one. Vbi ñ lõgo post tpe. sub xanthippo antiphrõis filio atheniensiũ doce artaictẽ uirũ
Artay — persam festi præfectum cepere uiuũ: stipitiq̃ suffixerũt: qui ẽt in tẽplũ ptesilai qd est in
ctes — elcunte adductus fœminis nefanda ppetrabat. Ad hãc orã ex abido iũgere põtẽ icoha
uere ii: quibꝰ hoc munus erat delegatũ: hic phœnices albo lino illi cægiptiis scripto. Est
Abidos — ãt ex abido ad ulteriorẽ cõtinentẽ septẽ stadiorũ traiectus: quẽ põtibꝰ iunctũ ĩgẽs ador

ta tēp estas ea oīa dirupit atq; dissoluit. Quod cum audisset xerxes indigne ferens ius
sit trecenta hellespōto uerba infligi: & in eius pelagus par cōpedum demitti. Iā audiui
misisse quoq; cum his ēt qui stigmata hellespōto inurerēt: certe mandauit: ut colaphos
hellespōto incuterent dicentes barbara uerba ac uesana: O aqua amara dominus hanc
tibi irrogat pœnā: q; eum læsisti qui de te nihil male meritus erat. Te tñ rex xerxes uelis
nolisue transmittet. Meritoq; nemo hoīum tibi sacrificat ut doloso pariter & amaro
flumī. Hac pœna mar̄ xerxes plecti iussit: atq; eis qui p̄positi operi erant: caput præcidi:
Et illos quidē pōtes fecerunt ii quibꝰ hæc ingrata merces ꝓposita erat. At alii architecti
qui alios fecerunt hoc mō iunxerunt biremes triremesq; trecētas sexaginta. Euxinum
uersus pontū cōposuere. Itē ab altero latere trecētas q̄tuordecī ponto qdē transuersas:
hellespōto āt sedm defluxum ut stabiliret funes armamētoꝝ prægrādes quoq; ancho
ras q̄s cōposuerant dimiserunt partim ab hoc latere cōtra pontū uentoꝝ eā q extrinse
cus spirāt: partī ab altero cōtra uesperꝝ & egæū euri & austri eā relicto ad aurorā tribus
in locis inter biremes transitu: ut q uellet in pōtū minutis nauigiis & extra pōtū naui
gare posset. His actis contēderūt a terra armamēta cōtorq̄ntes machinamētis ligneis
ñ iā separtim utraq; sed bina ex albo lino hinc: q̄terna e scirpo illinc: quoꝝ quidē retina
culoꝝ crassitudo hæc erat & species: sed ꝓportiōe q̄ e lino robustiora erant: cuius cubi
tus talento appendebantur. iuncto pontibꝰ traiectu codices lignoꝝ discissos & ad lati
tudinē ratis adæquatos apte instrauerunt sup armamenta intenta. Hos ubi gradatī dis
posuerunt: tū uero rursus desup innexuerunt. Quod posteaq̄ fecere materiā attulerunt
toncinneq; ī posuerunt. Deiñ super materiam aggerē cōportarunt: quo iniecto semper
hinc atq; hinc ne maris aspectu iumenta & equi terrerentur ꝑtenderunt. Perfectis his
q̄ ad pōtes ptinent: & itē circa athō aggeribꝰ ad fauces fossæ ꝓpter æstuaria maris ne
ipsæ fauces aluei abstruerēt: xerses nūtiato sibi ꝑsus alueo absoluto sardibꝰ ubi hiber
nauerat ineūte uere instructo cū exercitu ꝓfectus ē abidū uersus: cui mouēti sol suā in
cælo sedē relinq̄ns appere desiit: cū nullæ nubes ueꝝ serēissimus aer eēt: & ꝓ die nox ex
titit id aīaduertēti cura īcessit pcōctādi magos: qd ostētū id uellet portēdere. illi respon
dent deū significar̄ græcis ciuitatū defectionē q; diceret Solē græcoꝝ: lunā ipsoꝝ eē ꝑsi
dē. Ea re audita xerxes maiorē in modū lætatus ire pgebat. Quē pcedentē adiēs pitius
lidus cælesti ostento pterritus elato aīo propter mūera his uerbis allocutus ē. Domine
indulgebis ne qddā qd ipetrar̄ cupio tibi leue cōcessu: sed mihi pro magno futuꝝ. xer
xes nihil ñ potius illū q̄ qd petebat petituꝝ ratus se īdultuꝝ rñdit & peteret proloqui
iussit. pithius ubi hoc audiuit sūpta fiducia. Dōine inquit qnq; mihi liberi sūt: quos oēs
cōtingit in militiā tecū ire aduersus græciā. Hoꝝ unitu q̄so rex misertus mei q huc pro
cessi ætatis indulge militiæ uacationē ei qui natu est maximus: ut & mei ipsius & census
curā gerat q̄ttuor tecū una ducas: ita cōfectis q̄ in aīo hēs cursus reuertaris. Rex ob id
admodū indignatus his uerbis rñdit. Homo īprobe tu necū ego ipse in expeditionē cā
aduersus græciā filiosq; meos & fratres dōesticos & āicos ducā: ausus es mentionē filii
tui facer̄ qui meus es seruus: quē oportebat cū oī familia & uxore me comitari. Probe
nūc discito hoc aīum in hoīum hītare auribꝰ. Qui bene audit eius corpꝰ uoluptate p
funditur qui uero maledictis exacerbatur: Tu itaq; cū bene fecisti: & alia eiusdē generis ꝓ
misisti ñ gloriaris te supgressum eē regē munificencia. Postea uero q̄ ad īpudētiora cō
uersus es: nō tu quidem pro merito sed minora q̄ pro merito accipies. Nā te & q̄ttuor
liberos liberāt tua munera. Unius āt quē præcipue cōplecteris dāno mulctabere. Hæc

Hellesponti stadia

Pons dissoluitur

hellesponti compedes

Pons alter artificior

Solis eclipsis

Sol,
Luna

cũ rñdiſſet ſubito ĩperauit his quibꝫ delegatũ ẽ iſta exequi ut maximũ natu filioꝝ py
thii iuẽtũ diſcinderẽt mediũ:eiuſq; diſciſſi dimidiũ ad dexterã uiæ:& d midiũ ad ſiniſtrã
diſpõerent:& illac trãſiret exercitus. Hoc illi ubi executi:illac exercitus ptrãſiuit:in quo
pcedebãt ii qui ſarcinas portabãt & ĩpedimẽta. Poſt hos oĩgenaꝝ gẽtiũ ñ diſtictæ ſed
pmiſcue copiæ nũero ultra dimidiũ exercitus:Poſt has intercedebat interuallũ n eq.n.
cũ rege miſcebãtur:quaꝝ pricipes erãt mille eqtes e pſis oĩbus delecti. Sedm totidẽ ha
ſtati,& ii delecti ex oĩbus uerſis deorſũ in terrã ſpiculis. Poſt hos eq decẽ q̃ pulcherri
me ornati q niſæi dicũtur.iõ ſic dicti q̃ ẽ in gẽs medicæ regiõis cãpus noĩe niſæus:q grã
des fert equos. Hos.x.equos ſeqbatur ſacer iouis currus:quẽ.viii.equi albi trahebant
põe auriga comitãte:qui pedibꝫ ingrediẽs habẽas tenebat.. Hãc.n.ſellã nẽo mortaliũ ĩ
ſcendit. Poſt quẽ ipſe xerxes uehebat curru equoꝝ niſeoꝝ pcedẽte auriga:cui nomen
erat patirãphi otanis filio uiri pſæ. Hũc quidẽ i modũ ſardibꝫ pceſſit xerxes:ſed e curru
quotiẽs ratio exigebat in eſſedũ trãſcendebat. Eũ ſeqbãtur haſtati pſaꝝ optimi ac no
biliſſimi mille e more pila geſtãtes.poſt hos alius delectus eqtatus mille pſaꝝ:Dehĩc e
ceteris pſis.x.milia peditũ delecta:quoꝝ mille in lãceis p corõis geſtabãt mala pũica ar
gẽtea:gerebãt itẽ aurea & ii qui in terrã uerſus ſpectantia ſpicula hẽbant ẽt mali ii qui
xerxẽ pxime ſeqbantur. Hæc.x.milia ordine ſubſeqbatur equitatus.x.milibꝫ pſaꝝ:re
licta poſt hos duoꝝ ſtadioꝝ intercapedine:mox ibat cætera multitudo pmiſcua ita ex
ercitus e lidia prexit ad flumẽ caicum & regionẽ miſiam:a caico ãt a leua hñs montẽ ca
nam p atarnẽ ad urbẽ carinam. Ab hac per campũ thebanũ ad urbẽ atramitiũ & antã
drum pelaſgidem prætergrediens & idã ad ſiniſtrã manũ ſtringens ad terrã ilienſem p
uenit cui primũ ſub ida noctẽ agẽti tõitrua & fulgura ingruerũt:& cõplures ex eo exer
citu exaĩauerũt. Deiñ ad ſcamãdrũ eſt uentũ:qui fluuioꝝ oĩum primus ex quo iter e
ſardibꝫ fieri cœptũ ẽ:Hũc pfluentẽ ſua aq̃ deſtituit:nec hoĩbus iumẽtiſq; potãtibꝫ ſuf
fecit. Eo xerxes poſtq̃ puenit priãi pgamũ aſcendit loci uiſendi cupidus. Q d ubi cõtẽ
platus:eſt:& ſingula quæq; eoꝝ audiuit:mineruæ iliadi mille boues ĩmolauit: q̃rũ liba
mine magi heroibꝫ parẽrauerunt. His actis teeror p noctẽ exercitũ inuaſit:ſimul atq; il
luxit illinc mouerunt a leua ſtringentes rhœthiũ urbẽ & ophyrneũ & dardanũ:q aby
do cõtermina ẽ a dextra gergitas & teucros. Vbi abydũ uenerũt xerxi inceſſit cupido
oẽm exercitũ oculis ſubiiciendi.itaq; in ptorio quodã qd ei abideni prius ab illo iuſſi e
candido lapide in tumulo regio pro dignitate extruxerãt reſidẽs proſpiciebat littus &
illic terreſtres copias atq; claſſem:q̃ dum intuet ſubiit eũ cupiditas ſpectandi illius certa
men. Id certamen poſtq̃ cõmiſſum eſt:in quo ſidonii uicere uoluptatem xerxes cœpit
cum certaminis tum copiaꝝ ſpectaculo:Et cum intueretur oẽm helleſpontum naui
bus obductum omnia littora atq; abydenoꝝ plana hominibus referta:ibi ſe beatum
eſſe iactauit:& poſt hæc lachrymas fudit:Q uod aĩaduertẽs Artabanus eius patruus:
qui libere ſentiens diſſuaſerat bellum græciæ inferendũ his uerbis interrogauit. Q uã
diuerſa rex inter ſe nunc facis & dudum dixiſti:qui te beatum eſſe dixeras:nunc lachry
mas fundis & ille reputantem me inquit q̃ breuis eſt oĩs humana uita:ſubiit hoꝝ mi
ſeratio:quorum cum tot ſint nemo ad centeſimum annum ſuper erit. Excipiens At
tabanus atqui inquit alia quam iſtud eſt uiuendo miſerabiliora partimur. Ita tam bre
ui uita nullus hominum adeo fœlix extitit neque horum neque aliorum :cui non cre
bro ne dum ſemel ſubeat animo moriendi uoluntas potiuſq̃ uiuendi. Nam inciden
tes calamitates & morbi uitam perturbant:efficiuntque ut cum breuis ſit:tamen per

xerxis impietas & in gratitudo
agminis ordo
Niſæi equi
Patiramphis
Cana mons
Carina urbs
Atramytium
antãdros
Scamandria aqua defecit xerxi
Rhœtio urbs
Ophryneos
dardano urbs
Gergitas
Teucros urbs
xerxis ſpectaculum
Vitæ miſeriæ

longa uideatur. Ita mors optatiſſimũ ẽ pfugiũ erumnoſæ uitæ q̃ deus dulci guſtu aſp/ Mort's
gẽs ob id inuidius fuiſſe dephẽditur. Cui xerxes artabane ĩqt quoniã humanæ uitæ cõ bonum
ditio talis ẽ qualẽ tu exponis. eã cõmemorare ſupſedeamus: neq̧ triſtium faciamus mẽ
tionẽ: cum iocũda ĩ manib₉ habeamus. Hoc mihi potius ediſſer. Niſi tibi ita euidẽs ĩſõ/
nii uiſio fuiſſet oblata: pſtares ne adhuc ĩ pore ſnĩa diſſuadẽs mihi aduerſus greciã bel/
lũ: an ea pſiſteres. Agedũ apte hoc mihi dicito. Ei rñdẽs artabanus. Viſio ĩqt rex q̃ ĩ ſõ/
nis obiecta eſt: ad uotũ ſuccedat ãboꝝ. Ego tñ adhuc metuõ: & adeo metu peulſus ſũ
ut non ſim apud me. Nã mecũ reputãs cũ alia multa: tũ uero duo & ea omniũ maxima
uideo tibi eſſe hoſtiliſſima. Ad hæc xerxes dæmonia uiroꝝ inqt quænam iſtas ais mihi
hoſtiliſſima eſſe: Vtrum horum tibi ĩprobandum uidet tanq̃ nõ ſatis copioſũ. Terre/
ſtris ne exercitus q̃ſi multo numeroſior ille græcus futurus eẽ uideat: an claſſis tãq̃ illo
rũ claſſe inferior: an hæc ãbo: Nã ſi ob hoc ĩbecilliores tibi uidẽt nr̃æ res celerrime alte
rũ qs exercitũ cõparet. Rñdit artabanus neq̧ hunc rex exercitũ ĩprobauerit quiſq̃ qui
ſit mentis compos: neq̧ hanc nauium multitudinem etiã ſi plures coegeris. Q uæ autẽ
duo dico eſſe tibi multo hiſtiliora: ea uero hæc ſunt terra & mare. Neq̧ enim uſq̃ maris
portus eſt eiuſmodi ut ego cõircto. qui ſurgẽte tẽpeſtate ſit capax huius tuæ claſſis: ido
neuſq̧ ad eam tutãdam: neq̧ uero unum tibi portum eſſe oportet: ſed uniuerſam cõti
nẽtẽ eſſe portũ: quo ſe recipiãt naues. Itaq̧ cũ portus tibi opportuni deſint: intellige ho
mines in arbitrio fottuitoꝝ: non fortuita ĩ arbitrio hoĩum e duob₉ uno expoſito pgã
dicere alterũ. Terra cũ ob alia tibi hoſtilis eſt: tum eo hoſtilior: ſi nihil obſtiterit quo lõ
gius proceſſeris aſſiduæ ulteriora ſurripiens. Nulla ẽ hominibus rei bñ getẽdæ ſatietas.
Vnde etiã ut nemo tibi occurrat dico regionem maiori ĩ tempore maiorem famẽ eſſe
allaturã. At uir ita demũ fuerit optimus ſi ĩ deliberando quidẽ omnẽ rem quãcũq̧ pati
poſſet reputans extimeſcit. In re autem agẽda eſt audax. Cui xerxes artabane ĩquit me
rito tu quidem hoꝝ ſingula cõmemoraſti. Tamen non eſt ut omnia te formidẽs: oĩaq̧
peræq̧ conſideres. Nam ſi uelis in rei conſultatione ſemper omnia perĩde conſiderare:
nunquã aliquid efficias. Satius eſt omnia alacriter aggredientem dimidium erumnaꝝ
pati: q̃ oĩ in re præſumpto metu nihil omnino pati. Q uod ſi repugnãdo omnib₉ quæ
dicuntur: non uis committere ut quod firmum ẽ ĩfirmetur. perinde peccas atq̧ is q cõ
traria iſtis dicat. Et hoc æqualiter ſe hẽt. Scire uero aliquẽ cũ ſit homo q̃ ratiõe quid fir
mũ eẽ oporteat: nequaquã arbitror. At iis qui facet quid uolũt cõſueuit plerũq̧ ſucce/
dere emolumẽtũ: raro ãt iis qui pẽſant oĩa: & quos agere piget. Cernis quo rẽs pſica po
tentiæ proceſſit: quo nũq̃ progreſſã uideres: ſi ii qui ante me extitere reges: iſtiuſmodi
conſiliis qb₉ tu uſu fuiſſent: aut utentes iſtis ſentẽtiis nõ alios ſuaſores tales habuiſſent Mangna
nũc pericula cõtẽnentes tantopere ſtatũ ſuũ pucxere. Magna .n. negocia magnis cũ pi cũ pericu
culis ſuſcipi uolũt. Q uare nos illoꝝ facta æmulãtes optimo ãni tẽpore ĩgredimur: ſub lis
actaq̧ oĩ europa ruſus reuertemur nullã uſq̃ neq̧ famẽ neq̧ rẽ triſtẽ paſſi. Nã & cõme
atus affatim ipſi nobiſcũ portamus: & ad quancũq̧ uel regionem uel gentẽ ueniemus
eius re frumentaria potiemur. Nam aratorib₉ uiris non paſtorib₉ inferemus bellum.
poſt hæc artabanus quandoquidem inquit non ſinis ullam rem formidari: & tamen
mecum admittis conſilium: neceſſe eſt enim de multis negociis in longius extrahi ora/
tiõem. Cyrus cambyſe genitus omnẽ præter athenas ioniam perſis tributariam reddi
dit. Q uare ſuadeo ne quo pacto hos uiros: aduerſus patres ſuos ducas Nã ſine ionibus
ſatis ſup q̧ ſufficimus hoſtẽ ſuperari: quos neceſſe ẽ aut in iuſtiſſimos eẽ ſi metropolim

suã i seruitutẽ redigãt aut iustissimos si illius libertatẽ adiuuẽt. Si iniustissimi erunt nullo modo certe nobis magno usui futuri. Si iustissimi magnã poterũt suo exercitu afferre pnicié. itaq̃ hoc uetus dictũ tãq̃ pbũ rex ĩ mẽte habe: nõ stati ab initio exitũ oẽm eẽ manifestũ.

Exitus oĩs incertu

Ad hæc excipiens xerxes. Artabãe iqt sẽtẽtiaꝝ q̃s dixisti ĩ hac præcipue falleris: q iones metuis ne ĩmutẽtur: quoꝝ maximũ habẽus cõmilitium: quoꝝ & tu testis es: & alii q sub dario aduersus scithas militauerunt: cũ ĩ eoꝝ esset ptãte situ uniuersas psaꝝ copias & pdere & seruare fidẽ tñ iustitiãq̃ pstitisse: nec qcq̃ nos lesisse. Præterea cũ liberos suos atq̃ uxores ĩ nra terra reliquerit: nõ est cã cur eos aliqd reꝝ nouaꝝ moliri suspicie mur. Quare ne hoc quidẽ extimescas: sed bonũ hñs animũ tutare meã domũ atq̃ tyrãnidẽ. Tibi.n. soli ego scæptra mea pmitto. Hæc locutus xerxes artabanum susa dimisit. iterũq̃ illustrissimos quosq̃ psaꝝ accersit: q posteaq̃ pñto fuere: his eos uerbis allocutus ẽ. Persæ ego uos: quoꝝ opa mihi opus ẽ cõtraxi: ut uiri pstãtes existatis: neue res hactenus gestas a psis magnas præclarasq̃ dedecoretis: sed cũ sigula tum uniuersi exhibeãus nos alacres: cõmune.n. hoc oĩbus bonum est strennuos esse. Eaq̃ de re uos censui præmonendos ad bellũ cõstanter tollerãdum. Nã ut ego audio aduersus uiros egregios tẽdimus: quos si superauerimus nullus unquam nobis alius exercitus obstabit. Nũc igĩt deos præsides terre persidis precati trãseamus. At eodem quidem die sese ad trãseundũ parauerunt. Postero ãt tantisper morati sunt dum solẽ exorientem cernerent omnifarios odores in pontibꝰ congerẽtes ac myrto iter cõsternentes. Vbi sol exortus ẽ ex aurea phiala xerxes libans in mare apud Solem uota concepit: ne quid sibi aduersi cõtigeret. quo prius desisteret europã subigere: q̃ ad illius terminos puenisset. Hæc precatus

Dona in hellespõtum

phialã ĩ hellespontum abiecit: aureumq̃ craterẽ ac gladiũ psicum: quẽ acinacem uocant Hoc p cõderto diiudicare nõ possũ utrũ Soli dedicãs gladiũ demiserit ĩ pelagus: an hellespontũ q̃ eum flagellasse pœniteret in cõpensationẽ gladio donauerit. His actis per al

Acynacis idest gladius persicus

teꝝ pontium qui uergebat in põtum peditatus oĩs eqtatusq̃ transiuit: per alteꝝ q uergebat in ægæũ iumenta atq̃ seruitia pcedentibꝰ decẽ millibꝰ psarũ coronatis omnibus quos promiscuus oĩum nacionũ sequebat̃ exercitus. Et hi quidẽ eo die. In sequẽti autẽ primi transiere equites. q q̃ spicula deorsum uersa gestabant: & ii etiam coronati. Dehĩc eq̃ sacri ac sacer currus. Tũ ipse xerxes. Post hastati & mille eqtes & pterea alius exercitus quin ẽt naues pariter ad ulteriora littora agebãt. q̃q̃ hoc etiã audiui postremũ oĩum ptrãsisset regẽ. xerxes posteaq̃ ĩ europã traiecit: cõspicabat̃ exercitũ sub uerberibꝰ trãseũtẽ. Trãsiuit ãt eius exercitꝰ septẽ p dies totidẽq̃ noctes nullo tpe ĩtermisso. Ibi iã trãs

xerxis exercitꝰ traiectus in europam

gresso hellespontũ xerxe: fertur qdã uir hellespõtius dixisse: O iuppiter qdnã tu sub specie uiri psæ & accepto xerxis p nois noĩe e greciã e sedibꝰ suis exigere uis oẽs hoĩes ducẽs eũ ẽt citra hoc tibi liceret facere id: Transgressis oĩbꝰ & iter ingrediẽtibꝰ ingens prodigiũ oblatũ est: q̃ xerxes nihili fecit: & si cõiectura discutiẽdum. Si qdẽ equa leporem enixa ẽ q̃d facile erat ad cõiectãdũ. Fore enĩ ut xerxes exercitũ aduersus greciã cũ maximo

Lepus ex equa natus

strepitu & ambitiosissime duceret: rursusq̃ p seipso sollicitus ad eũdẽ locũ fuga recurreret. Alteꝝ quoq̃ ei pdigiũ dũ sardibꝰ foret exibitũ ẽ. Mula enĩ mulũ edidit ãcipitia genitalia hñte maris & fœminæ. sed maris supiora. Quoꝝ pdigioꝝ utrũq̃ p nihilo hñs

Mula mulum pepit

ire pgebat comitãtibꝰ enĩ terrestribꝰ copis nauticis extra hellespõtũ nauigãtibꝰ ac terrã legẽtibꝰ: & e diuerso atq̃ terrestres agẽtibꝰ. Nã ipsi qdẽ uespeꝝ uersus ad promõtoriũ

Helles sepulchrũ

sarpedõis nauigabant: quo cum puenissẽt: iussi erãt pmãere. Illi uero ad aurorã & solis exortũ iter faciebãt p chersonnesum dextrorsum habẽtes sepulchrũ helles filiæ atha

mantis sinistrorsũ cardiã urbē p mediũ oppidi: cui nomē est agora idest foꝝ. Illic defle-
ctentibꝰ ad sinũ noīe melana hoc ē nigrũ fluuius cui idē ē nomē nõ suffecit: sed alueum
suũ deseruit. Hoc fluuio trãsmisso a quo sinus hic cognominat̃ ad uespeꝝ uersus contē
derũt: ænon urbē æolidē & lacũ stēdoridē ꝓtereũtes dũ ad doriscon ꝑuẽrũ ē. Est ãt dori
scus traciæ littus ꝑiter & cãpus ingēs: quē grãde flumē hebrus interfluit: ubi extructus
ē is murus q doriscus appellat: cui ĩpositũ est ꝑsaꝝ ꝑsidiũ a Dario iã īde cũ scythis infere
bat bellũ. Cũ igit̃ locus digerēdis recēsēdisq; copiis idoneus sibi uideret: Xerxes ita sibi
faciēdũ putauit. Eius iussu nauarchi cũ eo appulissēt oēs naues ad litus dorisco cõtiguũ
receperũt ubi sala urbs samothracia & zona sitæ sunt: cuius ultimũ ꝓmõtoriũ serriũ no
minatur: q locus quõdã fuerat ciconũ. In hoc litus appulsa classe ac subducta q̃ī ea sub
ducēda laborauerãt respirauere. Per hoc tp̃s apud doriscũ xerxes lustrabat exercitum.
equidē quãtũ singuli attulerĩt copiaꝝ ꝓ certo affirmare nõ possũ: quoniã a nullis ꝓrsus
hoībꝰ id refertur. Cõstat ãt terrestriũ copiaꝝ numeꝝ fuisse cẽtũ septuaginta myriades:
idē decies septies cẽtena milia. quoꝝ numeꝝ hoc mõ inierũt. cõtraxerũt unũ ĩ locũ my
riadē q sunt decē milia hoīum: qua coartata q̃ maxīe poterãt circulũ extrĩsecus descrip-
serũt loco circũscripto: emissasq; illinc myriade sepē circundederũt: Eatenus excitãtes ut
umbilico tenus pertingeret. Eã ubi fecere aliam subinde atq; aliam myriadem intro du-
xerunt: donec oēs cõnumerauerunt. Cõnumeratos ãt nationatim digesserũt: Ex qbꝰ
qui militabant hi erant persæ hunc in modũ ornati circa capita gestabãt pilea: quos uo-
cãt tiaras impenetrabilia: circa corpus tunicas uariis squammis e ferro consertas in simi
litudinem piscium. Femoralia circa crura pro clipeis gerra id est cerra pharetris subter
pendentibꝰ. Hastas breues: arcus grãdes: sagitras arundineas. Ad dextrũ femur pugio
nes e baltheo suspensos. Hi ducem habebãt otanem patrē amastris: q̃ erat uxor xerxis.
Vocabãtur autē quondam persæ a græcis cephenes: a se uero ipsis atq; ab oculis artæi.
Veꝝ posteaq̃ perseus Danaes & iouis filius ad Cepheum belli filium commeauit &
andromedam eius filiam duxit uxorē: tulit ex ea filium quem persen appellauit: eumq;
illic reliquit: a quo (nã cepheus carebat uirili prole) cognomē sortiti sunt persæ. Medi
eodem ornatu ĩstructi militabant. Nã hæc armatura medica est nõ persica. Habebant
aũt ducē Tigranē achæmenidē. Ii quondã ab oībus uocabãtur arii. sed ubi ad eos cõces
sit ex athenis medea colchis: immutauerunt & ipsi nomē. ita de seipsis medi commemo
rant. Cisii ĩ militia cætero ornatu ut persæ sũt armati: sed pro pileis mitras ferũt: Eis dux
erat anaphanes otanis filius: Hircãi quoq; persica armatura ornati ducē habebãt mega
panum: q̃ postea babylonis ꝓcurator fuit. Assyrii qui militabãt hũc habebant ornatũ
ferreas ĩ capitibꝰ galeas barbarico quodãmodo consertas nõ facile penetrabiles: Clipe
os: hastas: pugiões ægiptiacis assimiles: & ꝑterea ligneas clauas ferro inductas ac lineos
thoraces: isti græcis syrii uocabãtur: sed a barbaris assyrii sunt uocati ĩter quos chaldei
sunt. iis præerat hostaspes artachæi filius bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi me-
dico muniti erãt: sed more gentis arundineis arcubꝰ & hastis breuibꝰ sacæ q scytæ sunt
cristatas in capitibꝰ cassides gestabant ĩ acutum erectas: atq; cõpactiles: induti femora
libus: nec non arcus gentiles atque pugiones: ad hoc dolabras ac bipennes. Hos cum
sint scythæ amirgii sacas appellabãt: q cunctos scithas persæ sacas appellãt. Bactris &
sacis præerat Histaspes Darii filius: & atossæ Ciri filiæ: indi uestiti erant amictu e lignis
confecto: arcus arudineos gestabant. itemq; arundineas sagittas ferro præfixas. ita in
structi indi erant sub duce Pharnazatre Artabatis filio. Arii medicis arcubus muniti

Cardia urbs
Agora
melas flu.
defecit
Ænos urbs
Stēdoris lacus
Doriscus
Hebrus
Sala urbs
Zona urbs
xerxis numerus
Mirias sũt .x. milia hoīum
persarum armatura
Tiara q̃d
Gerra
Otanes
Amastris uxor
cephenes
Artæi
cepheus
andromeda
perseus
persæ unde
Medorũ armatura
Tigranes
arii
Medi unde
cisii
anaphanes
Hircani
Megabanus

erant cæteris quẽadmodũ bactii. Iis ꝑerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & choras
mii & sogdi: & sãdaurii: & dadicæ eãdẽ i acie quã bactrii armatura gestabãt. Quoꝝ par
this & chorasmiis ꝑerat Artabazus. Pharnacis Sogdis Artanes artæi: Sãdauriis & da
diris artybius artabãi filius. Caspii sisyrnis: qđ ẽ genus penulæ induti arcus gẽtili more
arũdineos gestabãt & aciaces: ducẽ sui agminis hñtes ariomardũ artybii germanũ. Sa
rãge idumẽta gestãtes uersicoria decori erãt: Caligasq; genuũ tenus extẽtas arma hẽ
bãt arcus lãceasq; medicas duce pherẽdatæ megabazi filio. Pactyes & ipsi sisyrnas fere
bãt & uernaculos arcus atq; pugiões: quoꝝ duxerar artaytes itrãitis filius. Vtii & myci
& paieanii eodẽ quo pactyes armati erãt. Sub his ducib9 uni quidẽ & myci sub Arsa
mene Darii paricanii uero sub Siromitre oebazi filio. Arabes sucẽcti erãt ziras amiculi
genus arcus reeuruos habilesq; gestabãt. Aethiopes pardoꝝ pellib9 leonũq; amicti ar
cus e palmaꝝ spathis factos gerebãt q̃tuor nõ minus cubitis lõgos & itẽ ꝑlõgas ex arũ
dine sagittas ꝓ ferro ꝑfixas eo lapide acumíato quo sigilla sculpũt: ꝑterea hastas capræ
cornu ꝑfixas i modũ spiculi acuminaro & clauas ꝑferratas. Ii cũ eũ i pugnã dimidiatũ
corpus gipso dimidiatũ minio illinũt. Arabũ ethiopũq; q trans ægyptũ icolũt: dux erat
Arsanes darii filius: & Artystonæ Cyri filiæ: quam Darius ex uxorib9 maxime adamãs
cũ talari ex auro tunica effinxit. Arsanes quidẽ æthiopib9: qui sũt trans ægyptũ atq; ara
bib9 præerat. Ii aũt æthiopes q sũt ab ortu solis (nã bifariã militabãt) cẽsebant cũ in
dis specie nihil admodũ a cæteris differẽtes: sed sono uocis dũtaxat atq; capillatura. Nã
æthiopes q ab ortu Solis sũt promissos crines: qui ex aphrica crispissimos iter oẽs ho
mines habent. Aethiopes q ex asia sunt pleraq; arma quæ indi gestabant pellesq; fron
tiũ equinaꝝ cũ aurib9 atq; iubis in capitibus ut ipsæ iubæ pro cristis essent: & hirtæ au
res equinæ rigerẽt. in locũ clipeoꝝ pelles gruũ prætendebãt. Pœni corio armati ier e: ac
iaculis præustis duce massãge aorizi filio paphlagones capitibus gerebant conpactiles
cassides scuta exigua hastas haud longas. Præterea iacula pugionesq; pedib9 caligas mo
re gentis ad media crura subtẽtas. Eandem quam paphlagones armaturam gestabnt.
Ligies & macieni & mariandini: & siri. Isti siri a persis cappadoces uocantur. Paphlago
num & macienoꝝ dux erat dotus megasidi filius: Mariandinoꝝ & ligiũ & sirorũ. Go
bries Darii filius: & Attistone. Phriges proximam paphlagonicæ arinaturam gerunt
paulum differentes: qui ut macedones aiunt tam diu uocati sunt briges q̃diu europei
fuerunt macedonum accolæ: Transgressiq; in asiã una cũ loco immutauere in phriges.
armenii hocũ cultu armati erant utiq; phrigum coloni. His utrisq; præerat attochmes:
qui Darii filiam in matrimonio habebat. Lidi proxime ad græcoꝝ armaturã accedebãt
Olim meones uocati: pristinoq; nomine sublato ab Lido atiis cognomen acceperunt.
Misi super capita gentiles galeas ferebant: Scutula quoq; ac præusta iacula. Sũt autẽ li
dotum colonia monte olimpo olimpieni nominati. Hoꝝ utrisq; præerar artaphernis
filius: qui collega Darc apud marathonem conflixit. Thraces e pelle uulpina cassides ge
stabãt tunicis iduti & isuper circũdati uariis sagulis: pedibus ac tibiis idutis caliga e pel
libus hinnuloꝝ: ferentes præterea iacula & peltas & pugiũculos. Isti transgressi in asiã
uocati sũt bithini prius appellati (ut ipsi aiũt) strimonii. q; strimonẽ accolerẽt: a suisq;
sedib9 exacti. Teucris & misis thracib9: q asiã incolũt præerat Bagasaces artabani filius
gestãtib9 breuia e corio scuta & bina singulis ueruta ad lupos conficiẽdos apta in capi
tib9 æreas casside: & sr̃ cassides exereere factas aures bouis & cornua inpositis ẽt cristis
crurib9 pãno phœniceo iduris. Martis oraculũ apđ hos uiros ẽ. Cãclees meões q asinii

Sisamnes
Chorasmii
Artabazus
Sisyrnæ
Sarangæ
Pactyes
Vtii
Myci
Paricanii
Ziræ
Arsanes
artystõa
Aethiopũ etines
Lygies
Matieni
mariãdini
Syri
cappadoces
Gobryes
Briges
Phryges
Lydi
Meones
Olimpieni
artaphernes
Tracum armatura
Bitthini
Strymonii
Bagassaces

nocātur eūdē cultū gestabāt: quē cilices: quē ego dū ordine ad cilices ueniā īdicabo: Mi-
ryæ lāceolas gerebāt & uestes fibulis substrictas: & eoꝝ nōnulli lycios arcus ī capitibꝫ
galeas e pellibꝫ factas. Hoꝝ oīum p̄fectus erat Badres hystāis filius. Moschi lineas cir Moschi
ca capita cassides gerebāt scuta que ac hastilia breuia sed lōga in hastilibꝫ spicula. Eodē Tibareni
quo moschi ornatu militabāt tibarēi & macrones & mosynæci quos hi regebant mo- Macrões
scos & tibarēos ariobardus darii filius & parmyis filiæ Smerdis filii cyri. Macrones & Ariobar-
mosynœcos Autarces Chorasinis filius: q sesti ī hellespōto præses erat. Mares ī capiti dus
bus ligneas galeas gerebāt: scutulaq; e crudo bonis tergore: atq; lāceolas p̄terea machæ Parmis
ras quibꝫ atq; colchis præerat pherēdates Theaspis filius. Alarodii & sapires eodē quo Autarces
colchi ornatu militabāt duce masistio Sirometris: Insulānæ gētes q rubro e mari secutæ
sūt ex iis īsulis ad quas trāsportare rex solet: quos e suis locis sūmouet: gerebāt ꝓxima
medis & uestimēta & arma qbꝫ præerat mardōtes Bagæi: qui apud micalē dux altero
āno ī pugna oppetiit. Hæ erāt natiōes: quæ per cōtinētem ibāt: ex quibꝫ cōstabat pede
ster exercitus quibꝫ ii præerāt qui commemorati sūt: quiq; ordinarāt milites: cōnume-
rauerātq; & chiliarchas idest tribūos qui mille: & myriarchas qui decē milibus præsūt Chiliar-
delegerāt. Nā myriarchæ cēturiōes decanosq; ereauerāt: Erāt & alii agminū & gētium chæ
pretores. Veꝝ ii qui nominati sūt duces. Horum tamē & totius exercitus imperatores Myriar
mardonius gobryis filius: & Tritātæchines filius artabāi: qui dissuaserat bellū græcie chæ
īferēdum: & Smerdomenes Oranis filius ambo hi fratrum Darii filii: xerxis patrueles xerxis im
& Massystes Dario & Atossa gēitus: & Gerges Ariagi: & Megabizus Zopyri filius. peratores
Hi erant īperatores oīum copiaꝝ p̄ter delecta psaꝝ decem milia: quibus p̄erat hydar Mardoni
nes hidarnis filius: qui uocabāt īmortales: ob hoc q si qs eoꝝ aut nece aut morbo nūc us
rū īminueret alius sufficiebat: nec unq̄ plures erāt pauciores ue decē milibꝫ p̄cipio īter Smerdo-
oēs cultu decori: & iidē præstātissimi oīum ut dictū est: & præterea īmēso auro cōspicui menes
ducētes una carrucas cū pallacibꝫ ac familia p̄multa eaq; belle ornata: necnō camelos ac Massy-
iumēta præter cæteros milites. q cōmeatū suportabāt. Equitāt āt hæ natiōes: sed nō oēs stes
habebāt equos ueꝝ hæ solæ. Persæ qui eadē erāt q peditatꝫ armatura ornati: nisi q qui
dā singulares ī capitibꝫ opa ex ære ferroq; ductilia. Sūt quidā nōades hoīes q sagartii ap- Sagartii
pellāt & gēte & uoce psæ: sed eletu īter psicū & pactycū q attulerē eqtatū octo miliū eqtū Restiū
armaturā neq; ænēā neq; ferreā assueti ferre p̄ter pugiōes utētes reste e loris cōserta: q pugna-
freti ī p̄liū eūt. Est āt prælium eoꝝ uiroꝝ huiusmodi. Vbi cum hoste cōgressi sunt ini-
iciūt eas restes in sūmū laqos hñtes: qui laqus cū aut equū aut hominē adeptus ē: eū ad
se trahūt. Ita illi illaqati cōficiūt. Talis hoꝝ pugna ē iidēq; inter psas cēsētur. Medi eādē
equites q pedites armaturā gerunt: & itē cissii. Indi quoq; eādē quā peditatus suus ge-
stātarmaturam. Cæteꝝ equos desultorios agebāt & currus: quibꝫ curribꝫ suberant &
equi & asini agrestes. Bactrii eodē ornatu instructi erāt equites quo pedites: & itē caspii
pœni & ipsi eādem quam pedites armaturā gerebant: curruum quoq; cūcti agitatores
itidē & caspii & paricanii atq; suus peditatus instructi erāt: Nec nō arabes eo quo pedi-
tes ornati cultu agitabāt camelos nihilo īferiores equis pernicitate. Hæ solæ gētes erāt
equestres. Fuitq; numerus equitum octo myriadum idest octogita milium præter ca Equitum
melos & currus. Et alii quidē equites in ordinē redacti erant. Arabes autē in ultimo lo numerus
cati ob id postremi ne equitatus consternaretur equis camelos non tolerantibus. Datis filii
Equitatus præfecti erant Harmamithres & Tithæus filii Datis. Tertius horum col- Pharnu-
lega Pharnuches sardibus erat relictus ægrotus. Nam cum sardibus proficisceret ches

tur ĩ calamitatẽ incidit insciens. Equitante.n.eo canis sub pedes eq̃ ĩtercurrit: quo equꝰ
impræuiso deterritus. atq̃ erectũ sese attolẽs Pharnuchem excussit. Hic collapsus san-
guinẽ euomuit: nactusq̃ morbum q̃ ĩ phitisin idest tabẽ euasit. Equo aũt a casu statim
dñi fecerũt famuli ut ille iusserat. Abducto nanque in eũ locũ ubi dñm statuerat: crura
Triremiũ cũ genibꝫ absciderunt. Itaq̃ Pharnuches a ꝓfectura sũmotus est. Triremes inito nũe-
numerus to fuere mille ducẽtæ & octo: quas hi attulere phœnices cũ syris: q̃ palestinã incolũt tre
Phœnices centas hunc in modũ ornati: circa capita galeas græcanicis ꝓximas gerunt ĩduti thora-
cibꝫ lineis cũ scutis umbone carentibꝫ cunq̃ iaculis. Hi phœnices (ut ipsi memorãt)
quondã mare rubrũ accolebant: illinc transgressi maritima syriæ habitãt. is tractus syriæ
Palestina & q̃cq̃d ægypto tenus est: palæstĩa uocitat᷑. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerũt
conuexa scuta magnis umbonibꝫ ꝑdita: ac grandia pila nautica & grandes bipẽnes. Eo
Cyptioꝝ rũ turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc ĩ modũ isti armati erãt. Cypri
armatura cẽtũ q̃nquagĩta naues hoc modo armati reges eoꝝ mytris redimit erãt. Reliq̃ tunicas
Cyprorũ gestabãt cætera ut græci. Q uoꝝ gentes sũt partĩ a salamine & atheniẽsibꝫ: partim ab
genus ua arcadia. partĩ a Cythno partĩ a phœnice: partĩ ab ethiopia oriũdi: ut ipsi ciprii aiũt. Cili
rium ces centũ naues. Hi circa capita ferebãt gentiles galeas ꝓ scutis puuias e crudo bouis co
Cilices rio factas laneis uestibus induti: bina singuli iacula gestãtes ensẽ machære egyptiace ꝑ
Hypa simlẽ: quondã hypathæi appellati: sed a Cilice phœnice Agenotis filio ita cognominati
thæi Pamphilii triginta naues græcanicis armis ornati: ab illis originẽ ducentes: qui cũ Am-
Pamphi- philoco & calchante e troia disiecti fuerant. Lycii præbuerũt naues quĩquaginta thora
lii cibꝫ ocreisq̃ armati: arcubus quoq̃ e cornu factis & arundineis sagittis sine pennis atq̃
Lycii iaculis gerentes ex humeris suspensas caprarũ pelles: & ĩ capitibꝫ pilea pinnis coronata
Termilæ quin etiam pugiõ es & falces: e creta oriundi quondam termilæ nominati: sed a lyco ui
Dores ro atheniẽsi Pandiõis filio lycii cognominati. Dores qui sũt ex asia naues triginta: li græ
cares ca gerebãt arma uti e pelloponneso propagati. Cares septuaginta naues. Cætera græco
Hoetines more ornati: sed & falces & pugiones gerebant: quos prius appellatos fuisse hoetines
iones in superioribus libris dictum est: iones centum naues armati græco ritu: qui quãdiu in
Achaia pelopõneso regionẽ quæ uocatur achaia incoluerunt: & ante aduentum danai & xuti ĩ
aegialees pelopõnesum ut græci aiunt uocabant pelasgi ægialees idest littorales: sed ab ione xuti
aeoles filio iones sunt appellati. Insulãi naues decem & septem armati ut græci & ipsi pelasgica
pelasgi gens: sed mox ionica ob eandem causam: ob quam & duodecim oppida sunt ionica ab
atheniensibus appellata: Aeoles sexaginta naues ritu græco armati olim pelasgi ut apud
græcos fertur uocati. Hellespontii centum naues præter abydænos quibꝫ mãdatũ erat
ab rege ut circa locum manerent ad pontes custodiẽdos. Cæteri e põdo erãt græco mo
re armati: Ionum ac doꝝ coloni. In omnibus autem nauibus epibate erãt persæ & me
di & sacæ: Q uaꝝ uelocissimas attulere phœnices & inter phœnices optimas sidonii.
Hatꝝ singulis & item pedestribꝫ coꝝ copiis præfecti erant uernaculi duces: quoꝝ ego
quia ratio historiæ non exigit: necessario non faciam mentionem. Neq̃ enim singulaꝝ
nationum duces digni memoria fuere. Q uaꝝ quot urbes tot duces extitere: sed nõ ut
ductores: uerũ ut serui quẽadmodũ alii qui ducebat᷑ in militiã uenere: quoniã duces pe
Ariabi nes quos sũma ĩperii erat ut singulaꝝ gentiũ principes quinã coꝝ persæ fuerĩt a me cõ
gnes memoratũ est Nauticis hi ꝑfuere ariabignes darii: & Prexaspes aspathenis: & Megaba
achæme zus Megabatis: & achemenes Darii filius Iadieæ quidẽ classi & cariæ ariabignes ex da
nes rio & filia Gobryis genitus: Aegyptiacæ autẽ achæmenes xerxis ex utroq̃ parente ger

manus: Reliquæ āt classi reliqui duo. Porro biremes lēbos quinquaginta aut triginta
remoꝝ & actuaria nauigia & alia minuta cū hippagogis q̄ equos uehūt cōtracta con-
stat ad triū miliū puenisse: Eoꝝ qui in classe erāt secundum duces illustrissimi fuer̄ sido
nius: tetranestus allesi filius: & tyrius mapten sizoni & aridius merbalus arbali & cilix
syennesis horomedōtis: & lycius cibernifcus sicæ. Cyprii aūt gorgus chersis: & timo-
nas tymagoræ: carioꝝ uero histiæus timnis: & pigressus seldōii: & damnasithymus cā
daulis filius. Alioꝝ nunc præfectoꝝ mentionem facere supersedeo tanq̄ non necesse
hīs: Veꝝ artemisiæ præcipua me tenet admiratio mulieris expeditionē aduersus græ
ciam secutæ: q̄ defuncto uiro ac pupilli filii tyrāni dem optinens nulla adacta necessitate
sed præstantia animi atq̄ uirilitate in militiā concessit: Nomen ei erat artemisiæ Lygda- Hippa
mis filiæ paternum genus halicarnaso: maternum e creta imperans: hæc halicarnaseis gogæ
& cois & nisiriis & calidniisquinq̄ cū nauib⁹ uenit omni copia instructis. Ita posidōas
hæ naues fuerunt illustrissimæ. Eadē apud regem optimas inter oēs socios sententias
dixit. Quas ciuitates recensui sub illius ipio fuisse: eaꝝ uniuersā gētē aio doricā eē hali thymus
carnaseoꝝ quidē troezeniā cæteroꝝ āt epidauriā hactenus de nautico exercitu xerxes artemi-
inito copiaꝝ numero militib⁹ instructis cōcupiuit illos lustrādo oculis obire quemad- sia
modū & fecit: itaq̄ in sesso curru singulas natiōes lustrans quænā essent percontaba-
tur: quaꝝ pfessionē scribæ excipiebant: donec ad extremos equitū peditumq̄ peruen-
tum est. Hoc perfecto & nauib⁹ in mare deductis xerxes e curru in nauim sidoniā tran
scendit: residensq̄ sub aureo tabernaculo: præteruehensq̄ nauim proras sciscitabat̄ de
singulis itidē ut de terrestri exercitu fecerat: describiq̄ iubebat. Enīuero nauarchi pdu-
ctas a littore quatuor fere iugeꝝ spacio naues stabilierāt cōuersis ad terrā pris & ī unā
frontē digestis: epibatis quoq̄.i. ppugnatorib⁹ tanq̄ ad bellū armatis. Quos xerxes in
ter proras & littus nauigans cōspicabat̄. Vbi āt & classem lustrauit egressus naui accer Epibatæ
sit. Demaratum aristonis comitē aduersus græciam expeditionis: eiq̄ accersito ita inq̄t:
Demarate iuuat nunc me q̄ cupio abs te interrogare: qui & græcus es & non ex mini-
ma ciuitate ut audio tam ex te q̄ ex aliis græcis: qui me alloquendi gr̄a adeunt. Nunc
igitur hoc mihi expone nunquid græci sustinebunt manus contra me leuare. Nam ut
ego opinor ne oēs quidē græci ac cæteri mortales qui ad hespeꝝ incolunt si cōgregen-
tur pares eēnt nostris armis: nec me inuadentē expectarent: cū hoc sint inter se concor
des libet t̄n mihi abs te audire quid de hoc dicas. His uerbis īterrogauit demaratus ex
cipiens utra inquit apd̄ te rex utar ueritate ne an iocunditate. Ille ut ueritate uteret̄ iu
bere. Neq̄.n. sibi ob id eum minus iocundum fore q̄ antea fuisset. Hoc ubi demaratus
audiuit: quoniā inquit me iubes rex omnino ueritatē ploqui: ea dicā q̄ nemo nisi men-
tiens apd̄ te postea carpet. Græcia semper alumna fuit paupertatis: hospes uirtutis: q̄
a sapientia asciuit & a seuera disciplina: quā usurpās græcia & paupertatē tuet̄ & domi
natū. ita laudo quidē oēs græcos qui dorica illa loca uel circa incolunt: sed n̄ de cūctis eis
uerba faciā. Veꝝ de lacedæmoniis solis. iā primū nego fieri posse ut tuā orationē admit Lacedæ
tant afferentē græciæ seruitutē. Deīn aio uēturos tibi obuiam ad pugnandū ēt si cæte- monum
ri græci oēs sentiant tecū. Neq̄ uero de numero eoꝝ quæras quot illi sunt qui hoc face Virtus
re possunt. Nam si in exercitu eorum mille fuerint: ii tecum congrediētur; & item siue
pauciores siue plures. Hæc cum audisset xerxes sublato cachinno inquit. Demarate
quodnam extulisti uerbū: mille omnino uiros cum tāto exercitu cōgressuros. Agedū
dic mihi nōne te ipsum ais istoꝝ uiroꝝ fuisse regem? Vis ne igitur sine mora tu cū de-

ecem uiris dimicare. Quod si uestri populares oẽs tales sunt ꝗles tu prædicas profecto
secundũ uestra instituta debes tu ꝗ illoꝝ es rex duplũ præstare ꝗ̃ singuli eoꝝ: qui si de-
nis e meo exercitu pares sint: iure abs te poseo ut uiginti sis par. ita uerba quæ dixisti cõ
probabũtur. Atqꝫ si tales sunt illi ac tanta statuta qualis quãtusqꝫ tu ac cæteri græci qui
in colloquiũ meũ uenerũt: uidete ne cũ tantope gloriãini: frustra id insolẽterqꝫ faciatis
Nam age intelligã quocũqꝫ argumẽto unde fieri ꝗat: ut mille aut decem milia atqꝫ quin
quaginta milia hominũ qui præserti sint oẽs liberi nec unius impio subiecti tãto exer-
citu obsisterent cũ simus ñ plures ꝗ̃ milleni ad singulos eoꝝ si fuerint quinqꝫ milia. Nã
sub uno quẽadmodũ apd' nos fit impatore milites illius metu ẽt cõtra suã ipsoꝝ natu-
ram meliores efficiunt: adactiqꝫ uerberibꝫ uel pauciores aduersus plures eunt. idem re
misso libero sibi arbitrio neutrũ hoꝝ facerent. Adeo opinor græcos ẽt pares numero
persis ægre cũ eis solis certaturos. Quinimo istud apud nos solos est qđ ais. Veꝝ nõ
ita multũ sed raꝝ. Sunt. n. e persis meis satellitibꝫ: qui uelint cũ ternis græcis pariter di
micare. Quoꝝ tu expertus multa blateras. Ad hæc demaratus intelligebã inquit rex ab
initio me uera dicentẽ ñ iocundum tibi futuꝝ. Sed quia tu dicere me uerissima coegi-
sti: dixi ꝙ erant e dignitate e spartanoꝝ. Quanꝗ̃ ipse optime intelligis quantope nũc il
los ego amẽ: qui me honore & dignatiõe paterna exutũ extorrẽ ꝓfugũqꝫ fecerunt: quẽ
pater tuus exceptũ uictu ac domicilio donauit. Quare ñ est credibile uiꝝ prudentem
respuere beniuolentiã exploratã: sed maxime obseruare. Ego. n. neqꝫ cum decẽ ꝓmittã
me posse dimicare neqꝫ cum duobꝫ. ac ne singulari quidẽ certamine uolens certauerĩ.
At si necesse fuerit: aut uehemẽs discrimen institerit: libentissime cũ uno quolibet isto
rum oĩum dimicarẽ: qui se singulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis græcoꝝ.
Etenim lacedæmonii pugnando cum singuli nõ sunt illi quidẽ cæteris deteriores uiris
Lacedæmonum lex At cõferti cunctoꝝ uiroꝝ sunt excellẽtissimi. Nam licet sunt liberi ñ tñ sunt usqꝫ quaqꝫ
liberi: quippe quibꝫ præest dominã lex: ꝗ̃ multo magis metuunt ꝗ̃ tui te. Faciunt ergo
ꝗcunqꝫ illa cogit. Cogit ãt idẽ semp uetans semp eos ex acie fugere quantã uis hoĩum
multitudinẽ: sed iubens ut ordinẽ ñ deserentes aut uincant aut occũbant. Hæc ego lo-
quens si tibi blaterarẽ: uideor uolo: post hac in cæteris silentium agere: Hactenus loqui
coactus tibi uero ex snĩa contingat: rex. Hæc locuto demarato xerxes ad risum uersus
nulla indignatione permotus est. sed comiter hominem remisit. Post Demarati collo-
quium ubi dorisco prefecit prætorẽ Mascamen Megalostis filiũ amoto eo quẽ darius
Mascames præfecerat: ire cum exercitu aduersus græciam pergit. Huic mascami quẽ illic reliquit
xerxes uni tanꝗ̃ oĩum prætoꝝ præstantissimo quos aut ipse aut darius cõstituisset do
na quot annis misit: & itẽ eius posteris artaxerxes filius xerxis. Etenim ante hanc expe
Artaxerxes ditionẽ in thracia & ubiqꝫ hellesponto prætores fuerant qui oẽs post eandẽ expeditio-
nem a græcis eiecti sunt: & e tracia & ex hellesponto ꝓ̃terꝗ̃ e dorisco. Vñ mascamen
græci per multa conati tñ eiicere nequierunt. Ob id huic ab eo qui in ꝑsis regnat semp
dona mittunť. eoꝝ uero qui a græcis expulsi sunt neminem rex xerxes uiꝝ egregium
esse duxit præter unum Borgem ex eione: quẽ laudare nõ desinebat: eiusqꝫ q supfuere
Boges sua omnia combussit liberos maximo inter persas honore ꝓsequebatur. siquidem magnis ferri laudibꝫ Bo-
ges meruit: qui cũ ab atheniensibus & cimone miltiadis filio obsideretur: liceretqꝫ ei ac-
cepta fide egredi: & in asiam remeare: tamen abnuit ne regi præ metu superfuisse uideř
tur: sed ad extremũ usqꝫ perstitit. Atqꝫ ubi nihil in mœnibus cõmeatus reliquũ fuit: ac
censo ingẽti rogo interemit liberos cõiugem cõcubinas familiam: eosqꝫ in rogũ deiecit.

Dehinc omne aurum urbis atq; argentũ e muris dispersit in strymonẽ. His acti semet
ipse coniecit in rogum. Ita hic merito a persis ad hoc usq; tẽpus præconio celebrat᷑ Xer
xes e dorisco in græciã tendens ut quosq; populos adibat secũ militare cogebat. Erat ãt
ut superius a me expositum est omnia ad thessaliã usq; tractus in ditionem redactus &
regi tributarius effectus a megabazo: & mox a mardonio. Digressus a dorisco ꝑteriit
primũ samothraces muros quoꝝ ultimũ oppidũ ad uesperã situm ẽ nomine mesãbria
cui uicinũ est oppidũ thrasioꝝ strymma: quæ oppida interfluit annis lisus: cuius aqua
tunc nõ suffecit copiis xerxis sed defecit. Hæc olim regio uocabatur gallica: nunc ãt briã
tica: quæ tñ optimo iure eiconũ est. Trãsmisso ꝓfluente lisi arefacto xerxes has græcas
urbes prætergressus est maroneã: dicæam: abdera eas inq̃ præteriit: & hos q iuxta eas
sunt famosissimos lacus ismaridem: qui maroneã strymmãq; interiacet: bistonidem di
cææ contiguũ: in quẽ duo flumina igrediuntur trauus & copsantus: qui iuxta abderẽ
sit. Nullũ nobilẽ lacũ præteriit xerxes: sed fluuiũ nestum mari subeuntẽ. Post has regio-
nes pẽrrexit mediteraneas uersus urbes. In quaꝝ una est lacus trig inta ferme stadioꝝ
i circuitu piscosus & admodũ salsus: quẽ sola iumẽta cũ aquarẽt exiccauere. Huic urbi
nomẽ est pisyrus. Has urbes: & maritias & græcas sinistrorsũ relinquẽs prætetiit xer-
xes: ꝑ q̃s ãt gentes thraciæ ꝓuinciæ iterfecit hæ sunt pætiæ: cicões: bistones: sapæi: dersæi:
hedoni: satræ. Quoꝝ qui maritimi erãt nauib᷑ secuti sunt: qui ueto mediterranei a me
sunt cõmemorati: præter satras. Cæteri oẽs terrestri itinere sequi coacti sunt. Satræ nul
li olim hoĩum quantum nos scimus fuere subiecti: sed soli e thracibus ad meã memo
riã liberi semp ꝑstitere. Editos. n. montes incolunt: omnigenis arborib᷑ ac niuib᷑ obsi
tos uiri in re bellica ezimii: apud quos oraculum ẽ dionisi idq; in editissimis mõtib᷑. Eo
rum qui in illo tẽplo prophetant. i. uaticinantur sunt bissi. Antistes uero q̃ reddit rñsa
quẽadmodũ delphis & nihilo magis uarie. Peragrata q̃ dixi tegiõe xerxes secundo loco
trãsiit muros pieꝝ: quoꝝ uni nomẽ est niphragæ: alteri pgão. Hac iter ꝑter eos mõtes
faciebat a manu dextra relinquẽs mõtẽ pangæũ magnũ atq; excelsũ: in quo aurea sunt
& argentea metalla: quẽ cũ pieres & hodomãti: tũ ꝑcipue satræ exercent: sup pangæũ
ad aquilonẽ habitãtes pæones: doberes & peoples ꝑtergressus xerxes ad uesperã uer-
sus cõtẽdit: dõec ad flumẽ strymonẽ puẽit & urbẽ eionẽ cuius ꝑtor boges: de quo pau
lo ante fecimus mentionẽ adhuc uiuebat. Regio pangeo mõti circũiecta noiat᷑ phyllis.
Hinc uesperꝝ uersus: porrecta ad flumẽ angitẽ qd strymonẽ subit. hinc meridiem uer
sus ad ipm strymonẽ ad quẽ magi mactatis equis candidis litauerũt. his & aliis cõplu-
rib᷑ medicamẽtis in flumẽ factis per nouẽ uias hedonoꝝ iere: iuxta q̃s strimonẽ põti-
bus iunctũ inuenere. Audiẽtes ãt eum locũ nouẽ uias hedonoꝝ appellari totidem illic
pueros ac uirgines puellaꝝ indigenaꝝ filios uiuos defoderũt. Persicũ. n. defodere uiuẽ
tes. Nã & amestrin xerxis uxorẽ iam ꝓuectæ ætatis audio bis septẽ illustrium persaꝝ
liberos defodisse ad referẽdã pro se gratiã deo qui sub terra esse fertur. Vbi a strymõe
ꝓgressus est exercitus illic ad Solis occasum uersus est littus: in quo sita urbẽ græcam
noĩe argilũ præteriit. Hæc & q̃ sup eã ẽ regio uocatur bisaltia. Illic neptũnii tẽpli a leua
manu hñs perrexit ad campũ nomine syleũ præteriens stagiꝝ græcam urbẽ: puenitq;
acanthum ducens una singulas haꝝ gentium & item accolas montis pangæi: & caꝝ
quas superius cõmemoraui. iis qui maritimi erant classe: qui ꝓcul a mari aberant terre
stri itinere sequẽtibus. hãc uiã qua xerxes duxit exercitũ thraces neq; cõfundũt neq; se
rũt: sed ad mea usq; tẽpora magnope uenerant. Posteaq̃ acãthũ puẽit xerxes: præcepit

- Mesam-
- bria op.
- Sthrym-
- ma
- lisus flũs
- defecit
- Galdaica
- briantica
- maronea
- Dicæa
- Abder
- ismarides
- Bistonis
- Trauus
- Cõpsan-
- tus
- Nestus
- fluuius
- Pisyri la-
- cus exau-
- stus
- Thraciæ
- populi
- Cycones
- Bistones
- Sapæi
- Darsæi
- Aedoni
- Satræ
- Bissi
- Pieres
- niphraga
- pergamũ
- Pangeus
- Hodo
- manti
- Peones
- Doberes
- peoples
- Eiõ urbs
- phyllis
- regio
- Angites
- fluuius

a canthiis ut hospitalitatē exiberēt. eosq; medica ueste dōauit: laudâsq; q alacres eerne
Artha- rct eē ad bellū: quodq; audire fossam eē absolutā xerxe apd' acanthum agente cōtigit
ches uir ut arthacæes qui fossæ faciundæ præfuerat morbo decederet uir xerxi spectatus genēr
ingens achæmenides statura inter psas pcerissima. Quippe cui q̄tuor oīno digiti deerant a
lōgitudine quinq; regiorꝫ cubitorꝫ. Xerxes magno dāno ducēs maximū hoīum facto
functū apparitissime cū funerauit exhibito ēt epulo: eiusq; tumulū oīs exercitus extru
xit: cui tanq̄ heroi ex oraculo acanthii sacrificāt noīe eū nūcupātes. Et rex qdem xerxes
amisso artachæe iacturā se fecisse existimabat. At ii græci qui exercitū excipiebāt cū xer
xi cœnā pberēt. in oēm miseriā deuenere. adeo quidē ut suis laribꝫ efficerētur extorres.
Dū thasii psuis q̄ in cōtinente sunt urbes xerxianas accipiunt copias: antipater orgis fi
Antipa- lius elatus aīo uir iter populares illustris erogauit in cœna q̄drigenta argenti pfecti talē
ter ta. Eārē ubi accipe qui pcerant aliis circa urbibꝫ (tale.n. cōuiuiū iāpridē indictū fuerat
& diu celebratū) hoc ubi accepe psertim præcōibꝫ passim predicātibꝫ. Tū uero oppi-
dani frumētū qd in urbibꝫ erat inter se distributū molebāt: farināq; triceenā ordeaceāq;
i cōplures mēses faciebāt. Ad hæc excogitauere ob præciū optima q̄q; occora saginare:
& altiles aues hīc terrestres palustresq; i cortibꝫ & i ui uariis ad accipiēdum exercitum.
Quinetiā aurea argēteaq; pocula & crateres faciebāt & cætera q mēsæ iponunt. Hæc
oīa ipsi regi & iis q cū illo uescebātur fiebāt. Cætero āt exercitui q ad cēū duntaxat pce
pta erāt. Sub aduētū exercitus tabernaculū ubi exercitus mānēret statuebatur reliq sub
dio agebāt. Vbi tēpus cœnæ aderat: tūc cōuiuatores laborē sustinebāt. isti cū expleti no
ctē illic exegerāt postero die reuulso tētorio & oīa appatu sūpto ita abscedebāt nihil reli
Terma quētes oibꝫ asportatis. Vñ Megacreōtis uiri abderitæ elegās dictū extitit. q suasit abde
urbs ritis ut uniuersi mares pariter ac fœmīe sua delubra adirēt: suppliciterq; diis assidētes p
Pidotus carētur: ut posthac dimidiū futurorꝫ malorꝫ a se ppulsaretur. Nā de pteritis magnā se
Assa gratiā illis hēe q; rex xerxes ñ bis quotidie cibū cape cōsuesset. Fore.n. ut abderitæ si iu
Sincus beretur ēt prādiū solū cœnā īstituere aut ñ pstolarētur xerxē aduenientē: aut prestolati
Sarca pessime iter oēs hoīes affligerētur. Et isti qdē q̄q̄ grauar. tñ qd sibi īpōebatur exeq̄bā
Ampelō tur xerxes uero ex acāto duces classis a se dimisit iusso ad thermā cū classe se oppiri. Est
Torona āt therma in thermæo sinu sita: a q ipse sinus hēt cognomē. Hac.n. cōpendiariā magis
Ga'ipsus uiā eē audiebat. Nā e dorisco ad acanthū usq; ita īstructus exercitus iter fecerat triparti
Sermyla to diuisus oīs iussu xerxis: ut una pars secūdū mare iret piter cū classe: cui pti præerant
mecibna Mardonius & massistes: altera p mediterrāeæ: cui præerāt tritātechimes & gergis ter-
olynthus tia iter has media cū q̄ xerxes ipse incedebāt ducibꝫ smerdiomene & megabyzo. Nauti
sithonia cus exercitus ubi a xerxe discessit: fossā enauigauit in atho depressam ac pductā ad sinū
Pallene i quo assa & pidorus & sincus & sarca urbes sitæ sint. Ex qbꝫ sumpto cōmilitio pgit ire
Potidæa ad sinū termæū: circunuectusq; āpelon pmōtoriū toroneū pnauigauit has græcas ur-
Amphy bes: unde & naues & cōmilitiū sumpsit: toronā: galipsum: sermylā: meciberrnā: olynthū
stie q̄ regio nunc sithōia noīatur. Ab eo pmōtorio āpeli orecidens mare usq; ad pmōtoriū
Aegea canastreum totā fere pallenē preteruectus ē. illic quoq; & naues & cōmilitium sumpsit
Theram ex pōtidæa: ex amphystie noua urbe: ex ægea: ex therābo ex sciona ex mēda ex sana. hæ
bus sunt urbes sitæ i pallēa phlegra prius apellata: pnauigata hac regiōe ad prestitutum lo
Sciona cum puenit sumptis ēt militibꝫ e uicinis pallenæ urbibꝫ ac thermeo sinu cōterminis: q
Menda bus hæc noīa sunt lipaxius cōbrea lissæ gigonus campsa smila ænea quarꝫ regio adhuc
Sana cressæa noīatur. Ab ænea in q̄ finis enumerandarꝫ urbiū mihi factus ē: iā ad ipsum ter

meū sinū cursus classis extitit: & ad terrā migdoniā donec ad termā quo ꝑceptū erat p
uentū ē ad urbē sindū: & ad calestrā sup axiū sitā flumē: qđ migdoniā terrā dirimit a bo
tæide: cuius terre boteidis arctū ad mare locū optinēt urbes ichne & pella. Hic nauales
copiæ circa flumē axiū & urbē termā & alias in medio hoꝝ urbes statiua habuere regē
opperiētes. Hoc puenire uolēs xerxes acātho ꝓfectus cū terrestribus copiis mediterra
nea ꝑcidebat pagtās pæoniū agꝝ atqꝫ crestōicum sup amnē chidoꝝ: q e crestonæis ini-
tio sumpto p terrā migdoniā fluēs in paludē q̄ ē sup axiū euoluit. hac iter faciēte xerxe
leones īpetum dederunt in camelos: qui cōmeatū portabāt. Sub noctē. n. relictis locis
cōsuetis eo descenderūt: nulloqꝫ alio neqꝫ iumēto neqꝫ hoīe tacto in cāelos grassati sūt.
Cuius rei causam admirot ꝙ leones quotiens aliunde eis est quo indigēt abstinent ab
inuadendis camelis: qđ aīal nūq̄ antea nec experti fuerāt illic nec uiderant. Sūt āt p ea
loca leōes multi & boues agrestes ꝑgrandibꝫ cornibꝫ q̄ ad græcos ueniunt. Leonū ter
minus ē abderoꝝ flumē nestus: & achelous: q p acarnaniā fluit. Nā nemo aut ad aurorā
trans nestū usq̄ gentium uiserit leonē in europa: aut trās acheloū ad hespeꝝ in reliqua
cōtinēte: sed in hoꝝ fluuioꝝ medio leones gignuntur. Postq̄ thermā uenit xerxes ibi
substitit tātū maritimi spacii occupātibꝫ castris q̄tum ē ad urbe therma: & mygdonia
usqꝫ ad cōfluentē lydei & haliacmonis: ubi agꝝ botiætidē: macedoni cūqꝫ distermināt.
In his locis statiua habuere barbari: qbus: potantibꝫ solus ex iis q cōmemorati sūt am
nibꝫ: chidorus e crestoneis fluens nō suppetiit: sed defecit: Xerxes e therma ꝓspiciens
thessalicos mōtes olympū & ossam ꝑcelsæ magnitudinis: audiensqꝫ in medio coꝝ an
fractū angustum eē p quē fluit peneus: & illic uiā eē q̄ i thessaliā fert cupidie captus ē
nauigādi ad ostiū penei īspiciundū: q a supiorē uiā tenēti erat eundū p macedōes supne
hitantes ad perræbos ꝑter gonū urbē Nā hac tutissimū iter eē audiebat. Atqꝫ ut cōeu
piuit ita & fecit. Itaqꝫ cōscensa naui sidōia q̄ semp cōscendebat quotiēs ei tale aliquid fa-
cere libebat: extulit signum cæteris nauibꝫ ꝓficiscendi relictis illic terrestribꝫ copiis. Eo
postq̄ puenit ostia penei cōtēplantē īgens admiratio cū subiret accitos uiæ ductores i
terroganit nunquid flumen posset auerti ut alibi mare ingrederet. Narrat āt thessalia
quondā lacus fuisse utpote cōclusa undiqꝫ ꝑaltis mōtibꝫ. Nā qđ thessaliæ ad auroram
spectat: id pelion & ossa iunctis inter se radicibꝫ præcludunt. Quod ad uentum aqui
lonē: id olympus. Quđ ad hespeꝝ id pindus. Quđ ad meridiē & uētū austꝝ: id otrys.
Quod inter hos mōtes mediū id thessalia ē ita deuexa: ut eum alii frequētes amnes i
eam defluant: tū ii quinqꝫ præcipue peneus apidanus onochonus enipheus pamisus:
q e mōtibꝫ thessaliā cingentibꝫ in eā planiciē cōfluētes p unum anfractum & eum at-
ctū in mare euadunt: in unam aquā oēs redacti q simul ac cōfluentē fecerunt: peneus
retento suo nomine cæteros i nominatos reddit. Ferť quōdam cum nondum eēt hic
anfractus p quē flumīa mearent hos fluuios & ꝑterea lacum boebeidē ñ fuisse nomi
natos: quēadmodum nunc & tñ ñ mīus q̄ nūc fluxisse: sed suis fluētis oīm thessaliam
effecisse pelagus: ipsi qdē thessali memorant Neptunnum fecisse conuallē: p q̄ meat pe
neus haud absurde sentientes. Qui. n. arbitrať Neptunnum terram q̄tere: & q terræ
motu discussa sunt: huius dei eē opa: ei cernenti hunc locum uideť neptunnus id fecis-
sa. Nanqꝫ diductio illa mōtium (ut mihi uidetur) terremotus ē opus. xerxi īterrogā
ti nunqđ alibi eēnt ī mare ostia penei: ꝓductores sui rē cōptā hñtes: Rex inquiunt nul
li sunt huic flumini alibi ī mare tendentes exitus q̄ iste hic. Cuncta. n. undiqꝫ mōtibus
redimita thessalia est. Ad hoc xerxes dixisse fertur. Solertes sunt uiri thessali: qui suæ

Sindus urbs
Calestra
axius flū.
Botiæis
Ichne
Pella
Therma
chidorus fluuius
Leonum natura
Nestus fluuius
achelous
Lydeus fluuius
Haliacmon flu.
Chidori aqua defecit
olympus
Ossa
Peneus
Perræbi
Gonus urbs
thessalia quōdam Lacus
Pelion
Ossa
olympus
Pindus
Othrys
Apidanus
Onochonus
enipheus
Pamisus
Boebeis lacus

ſibi imbecillitatis cōſcii iam pridem cū alia præuiderūt: Tum uero hoc quod regionem
habeant facilem occupatu & mature expugabilē: Solū enim hoc eſſe negociū flumen
obſtructo anfractu auerſoq; alueo per quē meat ī eoꝝ terrā īducat. a quo omnis theſſa
lia præter mōtes aquis obduceret. Hæc ita ſe habere xerxes apud filios Alei dixit. Q uo
niam theſſali e græcis prīcipes regi ſeſe tradiderāt ratus id illos per totā nationē diuulga
Picria turos: Hoc locutus & locum cōtemplatus thermā renauigauit; Vbi cōplures dies circa
pieriam eſt commoratus. Nam mōtē macedonicum ut illac īperræbos omnis tranſiret
exercitus. Tertia eius pars repurgabat. Eodē legati qui dimiſſi ī græciā fuerant ad terrā
petēdam regreſſi ſunt partim inanes: partim terrā & aquā afferētes. Q uā qui dederūt
eorū hi fuer Theſſali: Dolopes: Aeniēſes: Perræbi: Locri: Magnetes: Meliēſes: Achæi
Phtiotæ: & Tebani: cæteriq; Boetii præter Theſpiēſes & Platæenſes: cū quibus ii græci
Theſpiē ſes percuſſerāt fœdus: qui bellū aduerſus barbarum ſumpſeraut. Fœdus autē ita habebat
Q uicūq; græci ſeſe dediſſēt perſæ: nō adacti neceſſitate eorū decimū quēq; rebus bene
cōſtitutis ſe deo q delphis ē deuoturos. Ita apud græcos iuſiurādū habebat. xerxes neq;
athenas neq; ſpartā legatos terrā petitū miſerat: ob id qđ quos ante Darius ad hoc ipm
Datii le gati ī pu teū miſſi miſiſſet: eoꝝ alios iſti ī barathrū: alios in puteū deiecerāt: iubētes eos illinc terrā & aquā
ferre ad regem. Hac de cauſa xerxes nullos illuc ad petendum miſit. Et athenienſibus
quidem q ita legatos tractarint: quid triſte contigerit nō queo dicere. niſi quod eorum
ſolum cum urbe uaſtatum eſt quod tamen ipſum non ea cauſa ſuſpicor contigiſſe lace
dæmoniis uero ita Talthybii qui fuit Agamemnonis præco īcubuit. Eſt autem ſparte
Talthy bius Talthybii templum cum eius poſteris: qui talthybiadæ nominantur. Q uibus honos
legatiōis ſpartanoꝝ ſemper tribuitur. Itaq; poſt eam rem ſpartiatæ cū læta extra eis nō
Talthy biadæ eſſent: Itaq; diu contingeret pertæſi huius calamitatis lacedæmoniorum cetu frequētet
coacto hoc edictum propoſuere. Si quis lacedæmoniorum uelit pro ſparta occumbere.
Tūc Sperchius Aneriſti & Bulis necolei filius uiri ſpartiatæ & natalibus & opibus īter
Spchius Bulis ptimos ultero ſe obtulerunt ad ſatiſfaciendū ſua pœna xerxi Darii filio ob legatos apud
ſpartam īteremptos. Ita hoc ſpartiatæ tanquam mortem obituros miſerūt ad modus.
Digna admiratione cum audacia horum uirorum: tum uerba ab eis habita. Nam ſuſa
tendentes: ac Hydarnem perſam aſianæ oræ maritimæ præfectum: uenerūt: qui eos ho
ſpitaliter mūificeq; acceptos his uerbis interrogauit. Viri lacedæmonii qiud ita reſpuitis
effici amici regis? Cernite. n. ex me & meo ſtatu quā ſit honore proſequi rex uiros egre
gios uos itidem honoraturus ſi uoſipſos ei dedideritis. Videamini modo apud eum eē
uiri egregii: quoniam ſinguli ueſtrum rege donante principatum græciæ obtinebit. Ad
hæc illi reſpondentes Hydarnes inquiunt non ex æquo conſilium tuum ad nos ſpe
ctat: atque ad te qui conditionis quam ſuades expertus es noſtræ inexpertus. Nam qui
dem ea noſti. Libertatem autem nondum expertus es utrum ſit dulcis an non. Q uæ
ſi tibi experta foret: non ut haſtis ſed tu ſecuribus pro ea dimicaremus: nobis ſuade
res. Hæc Hydarni reſpoonderunt. Dehinc ut aſcenderuut ſuſa: & in conſpectum re
gis uenerunt prīcipio iubentibus ſatellitibus ac uim afferentibus ut procūbentes regē
adorarent: & per capita eos ad id agendum impingentibus. Negauerūt ſe unquā id eſſe
facturos: neq; enim ſibi eſſe conſuetudinē hoīem adorādi: neq; ſe ad id ueniſſe. Poſteaq̄
in hoc repugnauerant: ſecundo loco hæc illis & his ſimilia dixere. Rex medorū nos mi
ſerūt lacedæmōii ad luēdā pœnā p iis legatis q ſpartæ: īteriere. Hæc iſtis dicētibꝫ xerxes
ꝑ magnāimitate negauit ſe forē lacedæmōiis ſimilē: Illos enī īterimēdis legatis ius oīum

hominũ cõfudisse:se uero ꝗ illis exꝓbaret id nõ eẽ factuꝝ:neq̃ eos occidendo lacedæ
monios culpa solutuꝝ. Hac re pꝰ spartiatas gesta ĩ pꝛ̃sens ira talthibii cessauit:& si ſpartã
reuersus Sperchio & Bulelõgo tñ deiñ tẽpore interiecto excitatũ est inter pelopõnẽses
& athenĩeses bellũ:(ut lacedæmõii aiunt) qđ mihi diuinitus maxĩe uideť esse gestũ:
qa ira talthybii nũcios corripuerit:nec prius quieuerit. Q đ ãt ira inciderit in eoꝝ qui
ad regẽ ascenderunt:filios nicolã bulis. & aneristũ Spchn filiũq; piscatores tirynthios
ĩ naui oneraria plena uiris nauigãtes coepi:manifestũ ẽ apud me diuinitus id factũ esse
ex ira dei ꝗ nuncii qui in asiã a lacedæmoniis mittebantur:ꝓditi a sitalce terei thracũ re Sitalces
ge:& a nymphodoro Pythei uiro abderita excepti sunt iuxta bisanthẽ quæ ẽ in helles Tereus
põtho:& adducti in atticã ab atheniensibus necati sunt:cũq; iis aristeas adimãthi corin Bisãtes
thius. Veꝝ hæc multis post regis expeditionẽ ãnis gesta sunt. Q uæ expeditio ut ad su
periorẽ orationẽ redeã noĩe quidẽ tẽdebãt cõtra athenas:re tñ uera cõtra cũctã græciã.
Eã diu antea græci cũ audissent:ñ ꝓinde oẽs affecti sunt. Nã ii qui terrã & aquam dede
rant persæ fiduciã animo præsumebãt tanq̃ nihil ingratũ passuri a barbaro qui ñ dede
rant magno in metu uersabãtur: Q uippe cũ nulla tãta classis eẽt in grecia. q̃ posset ex
cipere inuadentẽ præsertim plerisq; bellũ detractantibꝰ & libenter ad partes medoꝝ in
clinantibꝰ. Hoc ego loco necesse habeo ferre sñiam apud multos quidem hoĩes inuidio
sam ñ tñ qđ mihi uidetur ueꝝ dissimulabo an athenienses formidãtes periculum qđ
impendebat patria deseruissent an ñ deserẽtes sed permanẽtes sese dedissent xerxi nihil
oĩno aduersus regẽ in mari facere conati:an nemo mari se opposuisset xerxi:atq; hæc ĩ
cõtinenti gesta eẽnt: An ẽt multæ loricæ eẽnt muris inductæ a peloponensibꝰ pꝛ isthmũ
an ꝓditi a sociis lacedæmonii:iisq; ñ uoluntariis sed p urbes a classe barbara occupatis ac
deserti fuissent:desertiq; & magna opa aggressi generose occubuissent:an hæc passi es
sent: An priusq̃ uiderent alios græcos cum medis sentientes cũ xerxe depacti eẽnt: atq;
ita utrinq; sub psis græcia fuisset: Nã muroꝝ apđ isthmum loricatoꝝ q̃nã utilitas fuis
set rege mari potiente:a nemine q̃ audire. Nunc ãt siquis athenienses græciæ liberato
res extitisse dicat ꝓfecto ñ oberrauerit a uero: Nã utro se illi applicassent hæ ptes erãt ꝓ
põderaturæ. Cũ uero ꝓtulerint græciã ꝓstare liberã nimiꝝ ipsi fuere q̃ quicquid græciæ
reliquũ erat cũ medis ñ sentiẽtes erexerũt:q̃q; secundũ deos repulere:ne oraculis qdẽ
horrẽdis ac terribilibꝰ q̃ e delphis ueniebãt ĩducti ad græciã:sed ꝑsistẽs deserendã cõsti
tuerũt excipe hostẽ sua ĩuadẽtẽ. Siqdẽ cõsultoribꝰ delphos missis uti oraculo uolebãt.
Nũcii factis apđ tẽplũ q̃ ritus postulabat ædẽ ĩgressi cõsederũt. Q uibꝰ pitia cui nomẽ Aristoni
erat aristonice ita rñdit. Q uid miserãde sedes populus:fuge ad extima terræ: Aedibus ce pythia
& globidæ desertis collibꝰ urbis. Nã caput & corpus miníe sincera manebũt: Extrẽi ue
pedes poterũt supesse manusue: Aut mediũ sed ea ignis edax deformia reddet. Et mars
acer eqs urgẽs asiegene curru:atq; alias plerasq; tuas nõ solius arces: Permultasq; deum Timon i
sæuis dabit ignibꝰ ædes: Q uas ego ꝓuidi iã nũc sudore madẽtes: Atq; metu tremere lustris
& de laqueatibꝰ altis nigrãtem cogentem alo mare cruorẽ:ite sed ex adito atq; malis ef
fundite mẽtẽ. His auditis atheniẽsiũ cõsultores maxĩo sũt mœrore affecti: Q uibꝰ ĩter
sese agitantibꝰ rã triste rñsum timõ androbuli uir apđ delphos illustris suasit hæc fere
ut sũptis oleæ rãis de ĩtegro reuerterẽtur ad cõsulẽdũ suppliciter oraculũ. Obtẽperãtes
ei atheniẽses dixere. O prĩceps redde nobis oraculũ melius de patria ĩ honorẽ hoꝝ pal
mitũ quos gestãtes ad te uenĩus: Alioquĩ hĩc abs te ñ abituri:sed ĩ hoc adito ad obitũ
usq; permansuri. Hæc dicentibus antistes iterum hoc modo respondit. Pallas olympia

Athenien cũ multis hortatib⁹ usa: Et præcibus blãdita Iouẽ placare nequiuit. Hoc tibi faboritẽ
sium ora/ tñsum adamãtic ꝑpinquãs. Nã captis reliquis quæ limes cecropis oræ intus hẽt quod
cula cũq; sacer penetrale citherõ iuppiter e ligno muris tritonida donat: Q ui soli ĩuicti tibi
sint natisq; saluti. Tu uero aduẽtũ peditũq; equitũq; quietus. Terrestresq; acies ne ꝑsto
lare: sed hosti Terga dato uel si tibi fors erit obuius usq̃ diuia o salamis mulierꝝ pignora
ꝑdes V sq̃ uel cerere sparsa cocũte uel usq̃. Hæc legati uterãt ita arbitrati prioribus mitio
ra postq̃ conscripserũt athenas rediere: reuersiq; ad populũ recitauere: Et cũ aliæ multæ
senteẽtiæ essent oraculũ ĩterprætantiũ. & eæ plurimũ ꝑplexe: quidã e maioribꝰ natu di/
Athena/ xere uidere sibi deũ rñdere salua fore arcẽ. Olim enim atheniensiũ arcem præsepta uallo
tum arx fuisse. Et ii quidẽ ĩterpretabant uallũ eẽ hũc ligneum murꝝ: Alii uero dicebãt deũ signi
ficare naues: easq; cæteris omissis ædificari iubebãt. Verꝝ hos q aicbãt naues esse ligneũ
murꝝ fallebãt uel cerere sparsa cocũte uel usq̃. Circa hos uersus cõfundebat corꝝ senten
tia: qui classem uolebãt esse ligneũ murꝝ. Nam oraculum q interpretabãtur in eã sentẽ
tiã accipiebant fore: ut ipsi ĩstructa classe ad salaminẽ pugna nauali succũberent. Erat au
Themi/ tem inter atheniẽses quidã qui in primores recẽs ꝑuenerat noĩe Themistocles neoclis fi
stocles lius: qui negabat interꝑtes oĩa recta cõiectare: q diceret si clades quæ prædicitur ad athe
niẽses spectaret: ullo mõ nõ ita placide nobis deũ fuisse rñsurꝝ. Sed sic o salamis misera
ꝑ eo q dixit O diuina salamis: si circa eã sui incolæ forent oppetituri. Sed recte cõiectan/
tib⁹ sẽtiẽdũ a deo cõtra hostes editum eẽ oraculum nõ cõtra atheniẽses. Itaq; suadebat
ut sese instruerẽt tanq̃ prælio nauali certaturi: & tanq̃ hic esse ligneus murus. Hãc The
mistoclis sententiã atheniẽses potiorẽ esse cẽsuerunt: q̃ illorꝝ qui interꝑtantes oraculum
dissuadebant apparatũ pugnæ naualis: sed hanc esse in sũma sententiã dicebant nõ leuã
dã in hostẽ manum: sed ex attica regione demigrandũ: & aliam incolendã. Extitit & alia
ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia. Cũ magna uis pecuniæ e prouẽtu
metallorꝝ quæ sunt e laurio esset in ærario atheniensiũ: eaq; diuidũda uiritim denis in sin
gulos puberes drachmis: Tũc Themistocles hanc dissuasit atheniẽsib⁹ distributionem
sed ex pecunia classem ducentarꝝ nauium cõpararent ad æginecticum bellũ. Hoc enĩ bel
lum cõflatum grætiæ salutẽ attulit cogens atheniẽses nauticos fieri. Et q̃q̃ hæc classis ĩ
eum usum in quẽ cõparata fuerat nõ uenit: tamẽ ĩ utilitatẽ græciæ cessit: ipsa iam præ/
parata cum præsto esset: & alterã exædificari oporteret: placuit atheniensib⁹ initio post
oraculum cõsilio barbarꝝ grætiã ĩuadẽtem cum nauib⁹ opperii uniuersos deo obsequẽ/
tes una græcorꝝ uoluntariis. Et hæc quidẽ oracula atheniensibus sunt reddita: Coactis
autẽ ĩ eundem locũ græcis qui per græciã melius sentiebãt: ĩterq; se collocutus interposi/
ta fide ibi cõsilio habito uisum est ãte omnia missas faciẽdũ pecunias debitas & inimici/
tias & hostilitates. Erant autẽ cum alia aliorꝝ bella: tum uero maximũ inter atheniẽses
& eginetas. Posteaq̃ xerxem eum exercitu sardib⁹ eẽ audiere. athenienses decreuere eũ
aliquot ĩ asia mittẽdos ad res regis explorandas: tum nuncios partĩ argos ad contrahen
dã aduersus ꝑsam belli societatẽ: partim in siciliã ad Gelonem dinomenis: partim in cor
Gelon cyrã partim ĩ cretam iubẽtes opẽ græciæ ferri eo animo ut si fieri posset omnis uis græ
ca unũ esset: & ad idem agẽdum omnes incũberent tanq̃ calamitate cunctis græcis ĩpẽ
dẽte. Ferebantur autẽ res Gelonis magnæ esse: nec multo minores q̃ græcorꝝ. Vbi hæc
cis placuere: & ĩ græciam iter se rediere: principio speculatores ĩ asiam tris uiros misere.
Q ui cũ sardis uenissẽt ĩ speculãdo regis exercitu deprẽhẽsi sunt: & a ducib⁹ pedestriũ
copiarꝝ torti deducebant tanquã perituri lata ĩ eos mortis sentẽtia. Id ubi xerxes audiit

repcehēsa ducũ sentētia mittit quosdã e satellitibꝰ iubēs ut si uiuos adipiscerētur specula
tores ad sese deducerēt. Eos adhuc supstites adepti satellites præhēsos ĩ regis cõspectũ
adduxerũt. Sciscitatus res qua de causa uenissēt præcepit satellitibꝰ ut hoĩes circũducerēt xerxis fiducia
peditatũ oẽm eqtatũq; ostētantes. & eos ubi cõtēplando illa expleti fuissēt: sine noxa di
mitterēt quocũq; locoꝝ ire libuisset. Hoc xerxes ea ratione imperauit q̃ cogitabat fore Speculatorum libertas
ut si speculatores negati fuissēt: neq; græci præsciserent potētiã suã eẽ fama maiorẽ: neq;
quippiã ipse læderet hostes tribus uiris ĩteremptis sed eisdẽ in græciã regressis gressi ut
se opiari dicebat auditis rebꝰ suis añquã exercitũ cõpararēt: ꝓpria libertatẽ traderēt: atq;
ita nõ oporteret suscipere molestiam de exercitu ĩ eos ducēdo. Hæc sentētia xerxis cum
altera quadã cõgruit. Nã cũ abydi ageret xerxes uidit naues cursũ tenentes per helles
pontũ: quæ frumētũ e ponto in æginã peloponesũq; portabãt. Quas ubi audiere eius Frumēti naues
assessores esse hostiũ: sese ad eas corripiēdas accingebant intuentes in regẽ quãdo id agi
præciperet: xerxes eo interrogauit quoniã ille tēderēt: q cũ respõdissent ad hostes tuos
domĩe & frumēto honustæ. Tunc xerxes excipiēs ĩquit nonne eodẽ quo isti & nos na
uigamus tũ rebꝰ aliis: tũ uero frumēto instructi? Quid igitur hi officiunt nobis quibꝰ
cõmeatũ portant ita speculatores rebus inspectis dimissi in europã rediere: Post quorũ
reditũ græci qui cõtra ꝑsam cõiurant nũcios iteꝝ argos miserũt: Quibꝰ argii respõde
rũt res suas ita habere audisse se iam inde ab initio barbaꝝ excitasse aduersus græciã bel
lum: & cũ accepissent intellexissentq; græcos sese colligere tētaturos ꝑsæ obsistere prin
cipes fuisse mittēdi delphos: qui deũ cõsulerēt quid sibi optime faciētibꝰ esse euenturũ. argiuorũ oraculũ
Nup enĩ sex milia suorũ fuisse ĩterēpta a lacedæmoniis & cleomene anaxãdride. Eaq; de
causa se mittere Et iis qui missi fuerãt interrogãtibꝰ sic Pythiam respõdisse. Finitimis
inuise deis dilecte beatis. Interius tu tamẽ habēs ĩpune mancto. Et tutare caput nã mẽ
bra tenebitur illud. Hæc illis Pythia prius responderat: Postea uero q̃ nũcii argos uene
runt: senatumq; ingressi mãdata retulerunt: Argii respõderunt ad ea quæ dicebãtur se
ꝑmptos esse in triginta annos pacificaᷓ cũ lacedæmoniis peusso fœdere: sed ea cõditiõe
imperii ut dimidiũ imperii penes se esse: q̃q̃ ius imperãdi ipsoꝝ sit tñ dimidiũ imperii se
esse cõtentos. Hoc aiebant suum senatũ respondere q̃uis dissuadente oraculo societatẽ
cõtrahere cũ græcis: q̃ etsi formidarent: tamẽ ꝓperare ut fœdus triginta annoꝝ feriteᷓ.
Intra quos annos liberi sui in uirilem ætatẽ adolescerent: hac uidelicet ratione: ne si qua
calamitas ad superiorem accederet in bello persico nisi fœdera forent in posteꝝ subiecti
lacedæmoniis essent. His dictis argioꝝ senatu quidã e nunciis spartanoꝝ ita respondit
Quod ad fœdera q̃dẽ attineret sed ad eos qui plures essent relegare: quod autẽ ad ĩpe
rium id uero sibi demandatũ esse: ut responderet: diceretq; spartanis duos esse reges ar
giis unũ ideo nõ posse fieri ut altero utro spartæ regi abrogetur ĩperiũ. Et nihil obstare
quo minus eum iis duobus rex argius parem dignitatẽ obtineat. Ibi argii negare se per
pessuros insolentiam: sed præoptare a barbaro imperati sibi q̃ lacedæmoniis cedere. At
ita edixerũt nunciis ut priusq̃ occideret Sol: ex agro argio excederent: Alioqnin hostiũ
loco futuroꝝ. hoc ipsi argii se habere memorant. Aliter tamen p græciã narraᷓ xerxem
ante q̃ bellũ græciæ ĩferret misisse argos p caduceatorẽ quicũ puenio: ita feratur uerba
fecisse. Viri argi xerxes rex hæc uobis inquit. Nos arbitramur Persen ex quo nos ꝓge
nitisimus fuisse filiũ Persei danaes filii ex Andromeda gentiũ: quæ fuit Cephei filia: Ita Perses persarum parens
ex uobis oriũdi sumus. Quoq; cũ ita sit: nefas est & nos ꝓpugnatoribꝰ nr̃is ĩferre bel
lum: & uos alii opem ferendo nobis aduersarios fieri: sed potius domi nestræ uos cõsi

dentes ocium tenere. Nam si mihi ex sentētia succedit nullos plutis q̄ uos faciā. Hæc ar
gii cū audissent: rē confecisse dicunt: & a pricipio dissimulātes quod actū eēt: nihil po-
poscisse græcos: sed cū ab illis deprehēderent: tunc patrē imperii poposcisse gnari id lace
dæmonios nō cōcessuros: ut hoc prætextu ociū gerent: cui rei cōpetit q̧ quidā græcorū
multis postea annis gestū fuisse memorant. Cū susis mennonis alterius negocii gratia
essent atheniēsium nūcii: Callias Hipponici & colligæ q pariter ascenderant: cōtigit ut
argit & ipsi per id tēpus susa mitterēt nūcios: qui Artaxerxem filiū xerxis interrogarēt
an amicitiā: quam cū xerxe contraxissent: putaret adhuc durare an ab illo pro hostibus
haberent: quib9 Artaxerxes imo uero maxime ꝑdurare respondit: nullāq; sibi ciuitatē
amiciorē putare q̄ argos: Verꝫ an caduceatorem xerxes argos miserit ad ea dicēda: & an
argioꝝ nuncii qui susa ascēderunt Artaxerxem de amicitia interrogauerit: pro cōperto
Malorū dicere nō possum: nec ullam de his aliā proferre sentētiam: nisi quam argii proferunt. Id
portionē demū scio si omnes homies: qui domestica mala in medium contulissent cū uicinis mu
suā qsq; tare uolētes mala uicinoꝝ intuitu fuissent libēter: reportaturos rursum figulos ea quæ
referret ipsi attulissent: Ita nō turpissime ab argiis actum est. Ego uero quæ dicuntur dicere de-
ex cōi beo attamen ñ omnino omnib9 credere: quod in uniuersum a me dictum sit: quoniam
aceruo & hoc narratur argios extitisse: qui persam in græciam accersierūt. Posteaq̄ eum lacedæ
Syagrus moniis male pugnassent pro dolore præsenti quiduis præoptātes. Et de argiuis quidē
Gelon dictum est. In siciliā autē ad agendū cum gelone tum alii nūcii a sociis iere. Tū uero a la
Oecetor cedæmoniis Syagrus: huius gelonis ꝓgenitor fuit Oecetor: q̄ in gela erat ex īsula telo:
Telos quæ epitriopo obiacet: qui dū gela cōderetur a lindiis qui sunt e rhodo & ātiophema as
Lindii sumptus nō est. Interiecto tamē tēpore posteri eius deoꝝ inferoꝝ sacerdotes illic ꝑseue
Telines rauerūt oriundi a Teline uno ex ea familia: qui eos illic collocauit hūc in modū. Quidā
Macto uiri geloi per seditionē eiecti i mactoriū urbē: quæ sita est sup gelā profugerunt. Hos Te
riū lines gelā deduxit nullis uiroꝝ copiis adiutus: sed horū deorū sacris quæ unde acceperit
an ipse possederit: id uero dicere nō possū. His sacris fretus eo deduxit illos ubi posteri
sui deoꝝ sacrificoli essēt. Quæ res mihi admirationi fuit ꝑter ea quæ audio tantū opus
Telinē effecisse: qualia opera non a quocunq; uiro effici consueuerunt: sed ab eo qui sit
casti īgenii robustæq; præstantiæ. Quanq̄ ut ferēt ab incolis siciliæ fuisse natura effoe-
minatum ac uiro moliorē. Hunc in modū ille dignitatem hanc adeptus ē Cleandro pa-
Cleander tareo: qui septē annos gelæ tyrannide potitus est uita functo: a Sabyllo autē uiro geloo
Sabyllus fuit īterfectus. Ibi frater eius hippocrates suscepit impiū. Quo tyrānidē optinēte erat
gelon illic gelon ꝓgnatus Telinus uatis cum aliis: multis: quoꝝ usus erat Anesidemus Patæ
Elorus ci satelles hippocratis. Hæc diu post ob uirtutem declaratus: ē tocius equitatus ꝑfectus
flūs Nā quibus in bellis hippocrates obsedit calipolitanos naxios & zāclæos & leōtinos: pu
Hippo- gnauitq; cū syracusanis & ꝑmultis barbarorū in iis bellis gelon extitit uir ꝑclarissimus
crates adeo ut nulla oīum q̄s rettuli ciuitatū affugerit hippocratis dominationē præter syra-
Hybla cusanos: quos pugna ad flumē eloꝝ supatos corīthii corcyreiq; liberauerūt: sub hac tñ
urbs cōditione ut syracusani camarinā quæ ipsoꝝ quondā fuisset hippocrati traderent hip-
Euclides pocrates cū totidē ānos quot frater cleāder tirānidē optinuisset illato siculis bello ante
Cleander urbē hyblā piit. Ita gelō p cām tuēdi liberos hippocratis euclidē & Cleandrū ubi ciues
Gamori q̧ abnuerēt dicto amplius audiētes eē prælio uicit ipse geloorū īperiū adeptus ē liberis
Cylliri Hippocratis dominatu fraudatis. Post hoc cōmētum quosdam syracusanos qui gamo
Casmēa ri uocabāt a plebe suisq; seruis qui cylliri nominabant eiectos ī patriā ex urbe casmena

reducēdo potitus est etiam ipsis syracusis. Nam ci uenienti plebs syracusana & urbē & se ipsam dedit. Q uam gelon ubi accipit: gelā quā tenebat minoris faciens hieroni fratri demādauit. sibiq; syracusas habuit. & quidē pro oībus urbibus: Ideoq; ea ciuitas confestim excucurrit: atq; ꝓpagata est. Nam deductis eo camarinæis gelon ciuitatē dedit Camarina euersa dimidio & eo āplius gelonoꝝ itidē ut camarinæis fecit. Nec nō megaręsiū qui sunt in sicilia cū obsessi ad deditionē uenissēt locupletissimos quosq; qui bellū ei intulerant: & ob id se interfectum iri putarent: siracusas traduxit: ac ciuitate donauit. Nam plebe megarēsē quæ belli mouendi fuerat expers: quæq; nihil mali se passurā spectabat: syracusas adductā uenūdedit: ex sicilia absportandā. Idem hoc fecit euboiis qui sunt in sicilia ꝑceres a plebe distinguēs. Hoc ideo de utrisq; fecit: ꝗ arbitraretur cōtubernium plebis rem esse molestissimā: Ea ratiōe magnus tyrānus effectus est gelon: Ad quē legati græcoꝝ posteaq̄ syracusas corāq; uenerūt ita locuti sunt. Lacedæmonii pariter & athenięses: eorūq; socii nos misere ad te ī societatē assumendū aduersus barbaꝝ: quē audisti prorsus bellū græciæ inferre iuncto pontibus hellesponto uirū persam secū omnes eos ex asia copias ducentē per simulationē belli athenis inferendi nos suadentē: eū in aīo habeat oēm græciam redigere in sua potestatē. Tu igitur cui magna potētia adest nec minīa græciæ portio: Siciliæ princeps ferto opem iis qui græciam a seruitute uindicāt: eāq; una cū illis liberato. Coacta enim cūcta græcia erimus magna manus pugnaq; pares inuadentibꝫ nos. Q uod si e nobis alii proditores fuerīt: Id sīceꝝ quod superit græciæ exiguum erit. Vnde periculū est ne omnis græcia pessum eat. Neq; enim speraueris persam si nos prælio superauerit: ad te non esse uenturū: quinimo hoc ante cauetis: nobis nāq; opem ferendo temetipsum tutaris. Rei consilio gestæ lætus plerūq; est exitus. Hæc legati dixere. Q uibꝫ respondens gelon multus in hac oratione fuit. Viri græci inquit insolentem habetis orationem: qui ausi estis me adire hortantes ad ineundam aduersus barbaꝝ societatem: cum ipsi me orātem prius aduersus exercitū barbari eum recusaueris. Nam dū mihi erat cū carthaginēsibꝫ certamen incumbenti ad ultionē necis doris Anaxandridæ de ægestānis exigendā; offerebāq; mea adiutorē ad liberanda emporia: unde uobis magna emonumēta atq; uoluptates ꝓuenerāt: uos uenire noluistis: neq; mei adiuuādi gratia: neq; ultionis de nece doriana exigendæ. Itaq; quantū ī uobis est omnia hæc a barbaris possidētur Verū nobis hæc ī melius reciderūt. Nūc quoniam circūuenit uos atq; attigit bellū: ita deniū Gelonis memoria facta est: Sed contemptus a uobis nō ero uestri similis: sed paratus ab opem ferēdam ducētaꝝ triremium & uiginti miliū armatoꝝ; ac duū milium equitum: totidemq; ferētarioꝝ: totidemq; leuis armaturæ: totidem sagittariorū: totidem funditorum: ac rei frumentariæ cunctis græciæ copiis suppeditature donec fuerit debellatum. Hæc me præstiturum recipio: sed ea lege polliceor ut ego sim aduersus barbarum græcorum imperator. Aliter neq; ipse uenirem: neq; alios mitterem. Ea Syagrus audiēs nō tulit: sed o q̄ eiularet īquit pelopides Agamennon si audiret spatiatas imperium subdidisse geloni atq; syracusanis. Tu uero ne feceris huius rei mentiōem amplius. Sed si tibi animus est opem ferēdi græciæ: esto sub imperio lacedæmoniorum. Si dedignaris subesse: nō habes animum opem ferēdi. Ad hæc gelon ubi uidit uerba Siagri auersa hanc ad extremum protulit orationem. Hospes spartiata contumeliæ homini facte solent irritare indignationem. Verum tu contumeliosis in me uerbis inuehens non tamen induxisti me ead uicem cōtumeliose reddendam. Sed quando uos ita imperium āplectimini: multo me magis q̄ uos decet

Gelas

Camaria

Eubcii

grecorū legati ad gelonem

Cōsilium prodest

gelonis responsio

syagri responsio

illud amplecti:qui multo maioꝝ copiaꝝ ac pluriũ nauiũ ĩpator sũ. Cæteꝝ quoniã ista
oratio uestra in cõtrariũ nititur:nos aliqãtũ a superiore nostra oratiõe decedemus: Si
uos terrestib⸒ copiis ꝓfueritis:ego nauticis præero. Sin nos mari ĩperitare iuuat:ego
terrestib⸒ copiis ĩperitare uolo. Ex quo oportet uos aut alterutra harũ rerũ eẽ cõtẽtos:
Atheniẽsis nuncii responsio — aut his sociis destitutos absceder̃. Hanc gelon cõditionẽ offerebat. Cui nuncius atheni
ensis lacedemõios ante uertẽs ita respõdit. Rex syracusatoꝝ græcia nos ad te misit non
imperatorũ indigna:sed exercitus. Tu uero ꝓ te fers nõ missurũ te exercitũ nisi sis græ
ciæ imperator: Videlicet ut illi imperes affectas. Itaꝙ quãtum ad eam partẽ pertinet:ꝙ
cuncto græcoꝝ exercitui præ esse postulas:suffecerit nobis atheniẽsibus silentiũ agere
intelligẽtib⸒ laconẽ fore idoneũ ad redendã pro utriſꝙ rationẽ. Quantum ad illud atti
net quod poscis ut uniuersæ classi præsis ita habeto:nos etiã ut lacon permittat non eẽ
permissuros præesse te classi nostrũ munus hoc ẽ nisi lacedæmonii id uelint quib⸒ præ
esse classi uolẽtibus nõ cõtradiceremus. Alteri uero cõcederemus nemini. Nã alioquin
frustra plus nauium q̃ cæteri græci possideramus. Si syracusanis imperium cederimus
quisumus atheniẽses & ãtiquissimæ originis:soliꝙ græcoꝝ qui nunq̃ solũ uertimus:e
quib⸒ uiꝝ instruendo ornandoꝙ exercitu aptissimũ Homerus uersificator ait illũ isse:
ut nõ sit dedecus nobis ista cõmemorare. His gelon ista respondit. Hospes atheniensis
Gelonis responsio — apud uos qui præsint habetis:qui subsint,ñ habetis. Quocirca quũ nihil cedere sed to-
tum optinere uelitis:q̃ celerime hic retro abscedaris renũciaturi græciæ uer ex anno illi
exaruisse:cuius dicti sensus hic est. Cum constet probatissimã ãni partem esse uer talẽ
esse suũ exercitũ ĩnuebat:quo græcia priuaretur:quasi quodam uere:quod illi exaresce
ret non inita secũ societate. Hoc responso Gelonis accepto nuncii græcorũ ꝓfecti sunt.
post hæc Gelon timens quidẽ ille græcis ne impares barbaro essent:tamen indignũ atꝙ
intolerãdum sibi ratus ut profectus in peloponnesum subesset lacedæmoniis qui sici-
liæ tyrannus esset omissa hac uiã aliam iniit. Nã ubi primũ audiit persam transmisse he
lespontũ:misit cum tribus birenib⸒ cadmũ Scythei coum multa cum pecunia ac placi
dis uerbis ad obseruãdum:quo casura esset pugna ut si barbarus uinceret ei pecuniam
Cadmus gelonis nuncius — traderet:terramꝙ & aquã eorũ locorũ quibus Gelon imperaret:sin uincerẽt græci rur-
sus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus cum tyrannidẽ coorum a patre
accepisset satis ualidam nullo aduerso casu sed ob iusticiã sua sponte eam in media ciui
tate deposuit:atꝙ in siciliam abiit. Vbi una cum samiis urbem zanclam cuius nomen in
messanam mutatum est tenuit atꝙ incoluit. Hunc cadmũ atꝙ hunc in modum eo pro
Zãncla, Massana — fectum Gelon ob iusticiam quã illi ex aliis reb⸒ adesse nouerat delphos misit:cuius ho
nimis inter alia quæ edidit opera iusta hoc nõ in postremis reponitur:ꝙ tantũ pecuniæ
a gelone cõmissum interuertere cum posset noluit:sed posteaq̃ græci pugna nauali su-
periores extitere. xerxesꝙ cum exercitu abiit:& ipse in siciliam rediit cum omni pecunia.
Fertur autẽ & hoc ab iis qui siciliam incolũt gelonem inducto ad obtemperãdũ lacedæ
moniis animo fuisse laturam græcis auxilia nisi Terillus Crinipi eiectus ex himera ubi
Terillus — erat tyrannus a Terone Aenesidemi agrigẽtinorum monacho accersisset per id tẽpus
phœnicum & pœnorũ & iberorum & ligiorum & elisyeorum & sardonum & cyrinio
rum trecento milia duce eorum amilcare hannonis carthaginensium rege:quos teril-
Anxileus — lus abduxerat eum persuasos hospitii necessitudine:tum præcipuæ prõpta animi uolũ
Cydippã — rate Anaxilei critenei rhegini tyranni:qui filios suos amilcari obsides dedit ulciscendi
soceri causa. Habebat enim Anaxileus in matrimonio Terilli filiam nomine cydippam

Ita gelonē nihil nequiret auxilia græcis ferre delphos miſiſſe pecuniā:ꝑterea aiūt iidē cō
tigiſſe ut eodē die gelon & teron amilcarē carthaginenſem in ſicilia ſuparint:quo græci
in ſalamine pſam. Q nin ēt amilcarē qui a patre quidē carthaginēſes a matre uero ſyra-
cuſanus erat:& ob uirtutē carthaginēſiū rex cū cōflixiſſet prælio uictū e cōſpectu fuiſſe
ſibi audio:nec uſq̄ gentiū aut uiuū aut mortuū cōparuiſſe. Oīa.n.gelonē indagādo
colluſtraſſe:Apud ipſos āt carthaginēſes illius imaginē colētes hæc fama eſt dū barba-
ri cū græcis in ſiciliā ab aurora ad crepuſculum ſine intermiſſiōe pugnarent tādiu.n.ex-
tractū fuiſſe prælium:interea amilcarē in caſtris ꝑmanentē ſacrificaſſe:atq̃ litaſſe ſolida
corpora aggerentē in ingentē pyrā:ſed cōſpectis ſuis in fugā uerſus ut erat in faciēdis ſa
cris occupatus ſeſe in ignē miſiſſe:atq̃ ita cōbuſtū e cōſpectu ſublatū. Cui ſiue hoc mō
ut phœnices:ſiue alio ut carthaginenſes & ſyracuſani memorant ex oculis ablato nunc
carthaginēſes ſacrificāt extructis monumētis cū alibi i oībus ſuis colōiis:tum præcipue
in ipſa carthagine. Hactenus quæ ad ſicilia attinet. Corcyrei aliud nūciis reſponderunt: Corcireōrū naues
aliud fecerunt:Nā cum eos idē nuncii q in ſiciliā inerāt adiſſent:& eiſdē quib gelonem
uerbis allocuti fuiſſent:polliciti ſunt cōfeſtim ſe auxilia miſſuros ac ꝑſidio futuros ne-
gātes ſibi græciā neglectui hēndā ſalute pielitātē:Q uæ ſi collaberet nihil aliud ſibi ſup
eſſe:q ut primo quoq̃ die ſeruirēt.ideoq̃ ſibi quo ad poſſent illā eē adiuuan dā. Hæc illi
aſpectu ſpecioſa reſpōderunt. At ubi ferre opē oportuit aliud hn̄tes in animo ſexaginta
naues iſtruxere:ægreq̃ digreſſi pelopōneſo applicauere:ac circa pylon & Tænarō oræ
lacedemoniorū naues i ſtatione ſtaruere obſeruātes & ipſi bellū quo caderet deſpantes
fore ut græci ſuparent:ſed opinātes xerxē multū ſupiorem uictæ græciæ īperaturū.itaq̃ Corcireorum oratio ad xerxem
enrauere ut hæc uerba apud perſam facerent. Adhortātibus nos græcis ad hoc bellum
rex:qd nō minimum & copiarū & nauium ſed plurimū ſecundū athenieſes habēus tn̄
aduerſum te ire noluimus :aut quippiā tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperauerunt
ſe plus aliqd q̄ cæteros allaturos:qd ēt ut mihi uidet cōtigiſſet. Ad græcos āt excuſatio
nē parauere:q̄ etiā uſi ſunt. Accuſantibus.n.græcis ꝙ opem ñ attuliſſent:dixere ſexagī
ta ſe triremes armauiſſe:ſed ꝑ uētos eteſias ſupare maleam nequiſſe. Atq̃ ita ad ſalami-
nēſe ñ cōtulere:nec ullius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et iſti quidē ita græcos
a ſe ſūmouerūt: Cretes poſtq̄ aditi ſūt ab iis græcis qb hoc negociū datū erat hoc ſibi fa
ciendū putarūt:ut certos hoīes publicitus delphos mitterēt deum cōſulturos nunquid
ſibi ſatius foret græciam defendere. Q uibus Pythia rn̄dit. O ſtulti imputate uobis Cretēſiū oraculū
quaſcunq̃ lachrimas ob defenſionē Menelai uobis Minos gemebūdus īmiſit. Q uo-
niā illi quidē ñ ſunt ulti cædem minois in camico factā. Vos āt ulti eſtis illis mulierem Minois mors
a ſparta a uiro barbaro raptā. Hæc cretes allata ubi audiere ab auxilio ferendo ſuperſede
re. Si quidē fertur minoē cū dædalum ueſtigans in ſicaniam:quæ nunc ſicilia dicitur:ꝑ Sicania Sicilia
ueniſſet ui eius uitæ allata occubuiſſe.interiecto deinde tempore omnes cretes præter
polichmitanos & præſios diuinitus inſtructos cum magna claſſe in ſicaniā traieciſſe. & polichmitani.
quinquēnio obſediſſe camicum:q̄ (ut mea fert opinio) attragantini incolunt. Ad ex
tremum cum neq̃ illā expugnare poſſent:neq̃ ꝑmanere:fame coacti ea relicta abiiſſe: Præſii
& dum circa iapygiam curſum tenent:ingenti eos tempeſtate adorta in terrā fuiſſe eie- camicus urbs
ctos:laceratiſq̃ nauibus cū nullus in cretā receptus oſtenderetur:illic ſubſidentes urbē
hyriam condidiſſe:& mutato nomine pro cretibus iapyges meſſapios eē effectos: & ꝑ
inſulanis continenticos:& ab urbe hyria alias incoluiſſe. Q uas diu poſt tarētini euertē Hyria urbs
tes magnā in ruinā deuenere. V t hæc maxima cædes omnium q̄s nouimus extiterit tū

Micy thus ipsoꝝ tarentinoꝝ: tum rheginoꝝ: quia micytho chœri ad tria milia ciuiū adacti opē fer
re tarētinis interiere. Ita ipsoꝝ tarētinoꝝ qui cæsi sunt numerus nō est initus: Micythus
q̄ Anaxilei famulus erat & ꝓcurator rhegii relictus: ubi ex ea urbe excidit tegeā arcadū
incoluit: cōpluresq̨ statuas in olympia cōsecrauit. Sed mihi rheginoꝝ & tarētinoꝝ ex
cessus ab oratiōe factus. in cretā igitur desolatā præsii aiūt cū alios hoīes tum præcipue
græcos īmigrasse: Tertiaq̨ ab excessu minois ætate res troianas fuisse in quib⁹ nō deter
rimos extitisse cretēses menelai defensores: & ob id eos troia reuersos una cū suis ouib⁹
fame pestilentiaq̨ correptos. Iterūq̨ desolatā cretā cū reliquis nūc a tertiis cretēsib⁹ ha-
bitari. Haꝝ reꝝ memoriā refricādo pythia illos ad ferēda græcis auxilia aīatos cohibu-
it. At thessali necessitate subacti circa initia medoꝝ partes fouerūt: cum expectarent nō
placere illis quæ aleuādæ excogitassent. Nā cū primū audiere ꝑsam traiicere in europā
nūcios ad isthmū mittūt: ubi ꝓuisores græciæ delecti e ciuitatib⁹ coacti erant ad rebus
græciæ ꝓspiciendū. Ad quos postq̄ uenere nuncii thessaloꝝ ita uerba fecere. Viri græci
olympiacū ingressum custodiri expedit: ut thessaliæ pariter atq̨ omni græciæ sit belli tu
tū. Nos eq̄dē ad custodiendū præparati sumus: sed uos quoq̨ debetis multum illic mit
tere copiaꝝ: q̄s nisi mittatis: scitote nos pactionem inituros eē cum persa. Neq̨.n. decet
nos adeo ante cæterā græciā positos ꝓ uobis solos occūbere. Quib⁹ ferre opē si recusa
tis: nullā potestis iniūgere necessitatē. Nulla nāq̨ fortior necessitas est q̄ imbecillitatis.
Itaq̨ ꝑ nosmet aliqua rōne salutē nobis cōparare conabimur. Hæc thessali. Ob quæ græ
ci illuc mittendū decreuere exercitū pedestrē mari ad ingressum custodiēdū. Exercitus
Algæ ubi coactus est ꝑ euripum nauigauit qui postq̄ ad algas achaiæ ꝑuenit egressus illic reli
ctis nauib⁹ in thessaliā cōtendit: & ad tēpe peruenit ad ingressum qui ab inferiore mace
donia ī thessaliā fert iuxta amnē peneū inter olympū & ossam mōtes. ibi castra posuere
græci ad decē milia armatoꝝ coacti: quib⁹ aderat thessaloꝝ equitatus ducibus e lacedæ
Euenetus moniis q̄dē Eueneto carini delecto ex polemarchis: q̄q̄ nō eēt e regio genere. Ex athenien
Themistocles sibus āt Themistocle Neoclis filio. Veꝝ paucos illic dies īmorati sunt: Aduenerunt enī
ab alexādro amyntæ uiro macedone nuncii suasū eis ut illinc decederent ne in ingressu
perstantes ab exercitu irrūpente ꝓculcarentur: Videlicet multitudinē terrestrem nau-
ticāq̨ indicando. Hoꝝ cōsilio græci: (nam & bene sibi cōsuli & bono erga ipsos animo
macedo eē uidebatur) obtēperauerūt. Quanq̄ mihi uident metu quoq̨ id suasisse: ꝙ
audierāt aliū ēt eē in thessaliā ingressum per perrebos in supiori macedonia iuxta urbē
Gonnus urbs gōnon: qua & transiuit: exercitus xerxis. ita græci ad naues regressi rursus ad isthmum
se receperunt. Hæc fuit in thessaliam sumpta expeditio: dum rex in europam ex asia trā
siturus erat: sed abydi iam agebat. Thessali a sociis deserti iam nihil ambigentes ita ptō
pti ad medos transiere: ut in rebus gerendis sese regi præstiterint utilissimos. Græci ad
isthmum reuersi ob ea quæ ab alexandro dicta erant consultabant: & qua ratione bellū
gerendum statuerent: & quibus in locis. Euicitq̨ hæc sententia ut præsidio aditum ter-
Thermopylarum aditus mopylarum custodirent: quippe qui uidebatur & angustior q̄ ille thessaliæ: & solus &
ipsorum terre e propinquior. Nam semitam qua greci intercepti postea fuere apud ter
mopylas haud nouerāt prius per quā ducib⁹ trichiniis ad thermopylas hostis ꝑuenit.
Artemisium Hunc igitur aditum ut tuerentur decreuere ne barbarus transiret in græciā: utq̨ classis
perueheretur histiæotidē orā sup artemisium. Hæc.n. loca inter se uicina sunt: ut audiri
Scyathus insula utrinq̨ possint q̄ apud alteros gerantur: q̄ loca ita se habent: Artemisiū quidē a pelago
thracio ex laxitate in arctū cogitur traiectū: qui est inter insulā sciatū & continentē ma

gnasiae:ab angustiis aūt euboiae iā artemisiū excipit littus:in quo ē Artemidis id est Dianae templū. Ingressus uero in graeciā ptrichinū ubi artissimus dimidii iugeri est qq ad dexterā regionē nō est hic locus artissimus:sed āte postq thermopylas. Iuxta alpenos a tergo sitos tātūmodo ad agēdū uehiculū patet āterius iuxta flumē phoenicē ppe urbē ātea solū agēdo uehiculo sufficit. Thermopylarum quod mōtis ad hesperum uergit saccessum est:& praelati pcipitii ptentū usq ad oetā. quod aūt uiae uergit ad aurorā:id a mari excipitur ac uadosis. In hoc igressu sunt therma lutra id est calida lauacra:quae chitrus id ē hollas indigenae uocāt:& desup ara herculi extructa. Ad hos ingressus murus ē edificatus: sup quē olim pylae id ē portae erāt; Eū aūt edificauerāt phocēses metu thessalorum: ex quo illi ex thesprotis terrā aeolidē iere habitatū:quā nūc possident. Et quia thessali conabantur eos subigere:psidio iposito tutabantur:aquāq calidā ingressui induxere:ut eēt lacunosus locus:oīa excogitātes ne in suā terrā thessali incursarent. Hic tñ murus quōdā extructus maiori exparte iā uetustate erat collapsus:quo rursus excitato uisū est illinc faciēdū:ut illis barbarum arcerent a graecia. Est aūt pxime uiā uicus noīe alpeni:unde frumētati graeci statuerāt. Et haec quidē loca uisa sūt graecis opportuna. Cūcta eñi rimati atq ratiocinati ut ubi barbari neq multitudine neq equitatu uti possēt:ibi illos graeciā inuadētes excipent. Postea uero q psam i pieria esse audiere:ex Isthmo digressi sunt peditatus ad thermopylās insidēdas:Caeteri mare ad artemisiū dū graeci ut cuiq praeceptū erat ppere ad succurendū tendūt:Interea delphi deū consuluere de seipsis pariter & de graecia solliciti. His rñsum est ut uētos pcarent:illos eni maximos fore graeciae auxiliatores. Delphi qd̄ accepe oraculū cū iis primū graecis cōicanere qbus libertas cordi erat:quo nūcio illos q barbarum magope timerēt imortali beneficio demeruere. Deīde statuta uētis ara in thya ubi phanū thyae cephisi filiae:a qua & locus hic hēt nomē hostias illis immolauere. Propter qd oraculum ēt nunc delphi uentos ppiciant. Nauticus xerxis exercitus ex urbe therma mouēs decē ex oībus nauibus uelocissimas recta admisit in sciathū ubi erāt tres psidiariae naues graecorum: troezenia aeginetica attica: quae praeuisis barbarorum nauibus in fugā se pripuerūt. sed ex iis troezeniā cui praeerat praxinus insecuti barbari cōtinuo excipiūt. Deīn strēnuissimū quēq ppugnatorum eius ad portā adductū deinceps mactant: Eorum qui capti mactatiq sunt & prio & strēnuissimo nomē erat:leoni:quo noīe ñ nihil fortasse gloriabatur. Aeginetica uero cuius trierarchus erat asonides ñ nihil tumultus hostibus praestitit. q eius epibata erat pythius ischenoi uir eo die praestantissimus: qui capta naui tñ eo usq pugnando restitit:donec totus dilaniatus est:quem colapsūm nō mortuum sed spirantem persae qui nauium ceperant admiratione uirtutis magnū opere praecium putauerunt ut seruarent uulnera Smyrna medentes:sindoneq byssina & fasciis obligantes:ac rursus in castra sua reuersi hominem uniuerso exercitui ostētabāt admirabūdi ac pbe obseruātes:cū alios quos in eadē iā naui ceperant tāq mācipia asseruarēt. Duabus nauibus ita receptis tertia cui pērat Phormus uir atheniēsis dū fugit ad hostia penei impacta est:qua sine uiris barbari potiti sunt. Nā atheniēses simul atq nauē impegerunt:ab ea desiliētes iter thessaliā itēderūt:seq athēas receperūt. Huius rei pignes e sciatho editos facti certiores graeci:qui ad arthemisiū castra hēbant:& ob id perriti illinc chalcidē cōcesserūt ad euripū tutādū:relictis pedita ae boiae loca diurni speculatoribus e decē barbarorum nauibus tres ad herma:qd ē inter sciathū & magnesiā noīe mytmeca puectae sunt:quē locū ubi ēuere barbari lapideū illic titulū iposuere. Q ui e thermasol uerūt ubi littus oculo effugit cū oī classe nauigabāt undecī diebus:ex quo rex a therma

Phoenix fluuius
Athela urbs
Thermopylarum mons
Therma lutra
Cythrus
alpeni uicus
Thya
praxinus
Trierarcus
Pythius pugnator
Phorinus
Herma
Mytmeca

Sepias castanea urbs

discesserat inter se dissipatis: sed eos herma ducebat. quod erat i traiectu fere seyris pam nõrũ. Hic totũ diem nauigãtes barbari orã magnesiã tenuerũt sup sepiadẽ & littus qđ est iter urbẽ casthaneã & orã sepiadẽ. Ad hũc usq̃ locũ atq̃ thermopylas exors malorũ xerxis exercitus fuit: & adhuc classis quẽadmodum ego supputãdo iuenio mille ducẽtarũ septẽ ex asia nauiũ: in quibꝰ a principio e singulis natiõibus & erãt milia ducenta & quadragita unũ: ac quadringẽti ducenos supputãdo uiros in singulis: & pter idigenas ppugnatores addẽdo psarũ medorũq̃ ac sacorũ tricenos epibatas. Reliquus ãt hic exercitus cõstabat ex triginta sex milibꝰ ducẽtisq̃ ac decem. Adiiciã huic & supiori numero eos q sunt ex biremibꝰ: in quarũ singulis plures feeerim octogita potiusq̃ pauciores uiros.

Naualis exercitus summa

Q uarũ nauiũ sũma ut supius dictum ẽ trium miliũ fuit. Ita i eis fuerit uirorũ uigiti quatuor myriades idest ducẽta & quadragita milia. Hæc igiť erat classis ex asia unius & qnquagita myriadum uirorũ i uniuersum: & pterea septẽ milia sexcẽti decẽ.

Peditatus

Peditatus fuit decies septies cẽtena milia. Equitatus octogita milia: qbꝰ addo arabes qui camelos & poenos qui currus agitabãt: quæ facio uiginti milia quæ copiæ classiariæ & terrestres i sũmã redacte fuẽt ter & uicies cẽtẽa & præterea decẽ & septẽ milia sexcẽti & decẽ.

Xerxis exercitus numerus

Has copias ex ipsa asia fuisse cõtractas dictũ ẽ præter seruitia quæ sequebãtur: & eos qui i frumẽtariis uehebãtur. Huic omni enumerato exercitu adiiciẽdus ẽ ille ductus ex europa: de quo ex opiniõe dicere oportet. Ii græci qui sũt e thracia ex insulis thraciæ obiacẽtibꝰ attulerũt naues cẽtũ uiginti: quarũ uiri fiunt triginta quatuor milia. Terrestres copias attulere thraces: & pæões & heordi & botiæi & gẽus chalcidicũ & brygi & pieres & macedones & perræbi & æniẽses: & dolopes: & magnetes: & achæi: & qui maritia thraciæ habitabãt. Harũ nationũ reor trecẽta milia hoiũ fuisse: quæ myriades illis asiaticis adiectæ fiunt in sũmã uirorũ pugnãtium ducẽtæ sexagita quatuor: & pterea mille sexcẽti ac decẽ. Hoc tãto pugnatorũ numero nõ pauciora sed plura fuisse arbitror: quæ hos comitabãtur seruitia & eos q frumẽtariis in nauigiis erant: & i aliis nauibꝰ una cũ militantibꝰ uiris uehebãt: quos neq̃ plures neq̃ pauciores facio sed totidẽ. Ita æquati numero pugnatorũ explebũt totidẽ myriadas: fiẽtq̃ quingentæ & uiginti octo myriades & tria milia ducenti & uigiti uiri: quos xerxes darii duxit ad sepiadẽ usq̃ ad thermopylas. Hic uniuersus copiarũ xerxis numerus. Nã mulierũ pinsẽtium & pallacũ & eunuchorũ numerũ nemo p cõperto queat dicere: at ne ipedimentorũ quidẽ aliorũq̃ iumẽtorũ sarcinariorũ neq̃ canũ indicorũ exercitũ comitãntũ præ multitudie quisq̃ inire numerũ possit.

Frumentinumerus die quoq̃ a xerxe consumptus

Q uo minus miror pditũ esse fluẽta quædã nõ suppeditauisse. Magis miror ũde tot myriadibꝰ cibaria suppetierint. Nã subducta ratiõe cõperio si singuli quotidie singulas frumenti choenicas idest semodia nõ ãplius accepissent: absũpta fuisse singulis diebꝰ cẽtum milia medinorũ & trecẽtos ac q̃draginta medimnos: q singuli cõstãt e senis modis haud ãnumerãdo mulieres eunuchosq̃ & iumẽta atq̃ canes.

Medini Xerxis dignitas

In quo exercitu cũ tot uirorũ milia essent nemo aut specie aut magnitudie corporis erat qui cũ xerxe ipso posset cõtẽdeř tãq̃ dignior q illud iperiũ optinerer. Nauales copiæ postq̃ e statiõe soluerunt. puectæq̃ orã terræ magnesiæ tenuerũt q̃ est iter urbẽ casthanæã & orã sepiadẽ primæ quæq̃ naues ad terrã habuere stationẽ: aliæ deinceps i ãchoris steteř ad octauũ usq̃ ad ordinẽ itra mare pcedẽtes utpote angustiore littore q̃ ut classẽ caperet: atq̃ ita p noctẽ steteř.

Hellespõtia uentus

Sub ipm uero diluculũ ex sereno cælo & tranqllo cũ mař efferuesceret: incidit i eã atrox tẽpestas ac uehemẽs uẽtus subsolãus quẽ hellespõtiã nũcupãt: qui circa illa loca hĩtabant. Eum uẽtum q̃cunq̃ augeseř aĩaduerterunt. & quibꝰ p cõditiõe stationis licuit: ii tẽpestatẽ pue

nerũt reuulsisq; nauibꝰ sese atq; illas incolumes ꝑstiterũt. At q̃s naues uẽtus exteriores
nactus est: eaꝝ alias ad loca q̃ dicunt ipni. i. furni q̃ sunt in pelco extulit alias ĩ littus alias ipni idest
in ipsam sepiadẽ illi sit alias in urbẽ castanæã: alias in meliboã expulit: erat. n. intoleranda furni
uis eius. Eniuero feruntur atheniẽses boreã inuocasse ex oraculo alio qđ eis redditũ est
urgeneꝝ suũ ad sibi opitulandũ inuocarent. Hẽt ãt ut apđ græcos fertur boreas in ma
trimonio orithyã atticã Erichthei filiã. Ex hoc cõiugio (ut fama est) atheniẽses ĩducti
sunt ad cõiectandũ boreã sibi generũ eẽ: & dũ in chalcide ꝑ europa excubarẽt cũ ĩtellige- Boreas
rent auctũ iri tẽpestatẽ: inuocauerẽ boreã cui prius sacrificauerãt & orithiã ut sibi auxilio orithya
eẽnt: & barbaroꝝ naues corrũpent: queadmodũ prius fecerant circa athõ. Nũ ob id bo
reas ingruerit in barbaros apđ statiõem agentes ñ queo dicere. Certe atheniẽses aiũt: &
añ fuisse sibi auxilio boreã: & tũc illud effecisse: Atq; degressi illinc delubꝝ boreæ extru
xere ad amnẽ ilissum. In hac q̃ paucissimas naues ii ñ pauciores q̃dringẽtis perisse aiũt ilissus
uiros quoq; innumerabiles ac ui pecuniaꝝ imensã. Vt aminocli cratineo uiro magneti fluuius
maiorẽ in mõum fuerit fructuosũ hoc naufragiũ: q aliq̃to post dũ circa sepiadẽ humũ aminocli
fodit multa pocula aurea eiecta multa argẽtea ꝑrepit: Thesaurosq; psaꝝ iuenit affatimq; fortuna
aliaꝝ ex auro reꝝ lucratus ẽ: & cũ alioqui nõ eẽt fortunatus e rebꝫ repetitiis mirifice ẽst
ditatus. Nã fuit ei utilitas q̃dã ingrata ac doloris cã q erat filiis orbatus. Nauiũ ãt onẽra Xerxis
riaꝝ aliorũq; nauigioꝝ q̃ pierunt nũerus iniri ñ põt. Vñ ꝑfecti classis ueriti ne sibi post naues
acceptã calamitatẽ thessali incursarent: excelsũ sibi uallum e naufragiis circundederunt .cccc. sub
Triduo. n. tẽpestas ꝑstitit. Quarto tandẽ die magi incisiões faciẽdo & ueneficiis incan- mersæ
tãdo uentũ ad hæc thæti ac nereidibꝫ sacrificando tempestatẽ cõpescuerũt. Siue aliter
tẽpestas ipsa sua spõte cessauit: Thæti ãt iõ magi sacrificauere: q ab ionibꝫ accepant the Thetidis
tim ex eo loco raptã fuisse a peleo oẽmq; eã orã sepiadẽ illius eẽ aliarũq; nereidũ. Et uẽtꝫ raptus a
qđe q̃rto die cõquieuit. Atq; græcis diurni sui speculatores ex euboicis uerticibꝫ decurrẽ peleo
tes: altero ab extorta tẽpestate die indicarũt oĩa q̃ circa naufragiũ cõtigerant. Quæ isti
ubi audiere fusis prius liberatori neptũno libamantis celerrime rursus ad artemisiũ re
uehuntur sperantes sibi paucas aliq̃s naues fore cõtrarias. Ita ad artemisium ꝑuecti iteꝝ
statiõem: hẽre ad tẽplũ neptũni cognõine liberatoris qđ nomẽ ab illis inditũ ad hic usq;
tẽpus durat. Barbari posteaq̃ uentus cõquieuit: & fluctus cõstrati sunt reuulsis nauibꝫ
ad cõtinentẽ enauigabãt: circũuchẽtesq; ꝑmõtoriũ magnesiæ rectũ cursũ ĩ sinũ q ad pa
gasæa fert tenebãt. In hoc magnesiæ sinu locus q̃dã ẽ ĩ quo fertur hercules cũ e nauiar Hercu-
go aq̃tũ missus esset derelictus fuisse ab iasõe atq; a sociis dũ in terrã cholchidem ad uel les ab ia
lus nauigarent, illinc. n. aq̃ti in pelagus erãt: abituri eaq; de re nomen loco fertur esse ad sonæ reli-
aphetæ. i. dimisse. Hoc in loco xerxianæ naues statiõem hũerunt: quaꝝ q̃ndecim q̃ lon ctus
ge ultimæ appellabãtur: ꝑspectis græcoꝝ ad artemisiũ nauibus ratæ suas esse in mediũ Apheta
earũ & ad hostes delatæ sunt: q̃rũ dux erat sandoces thamasii cumæ æolidis præfectus Sando-
quem añ darius ob hãc eãm captũ cruce affecerat: q cũ e regiis iudicibꝫ eẽt iniquã sñiã ces
ob pecuniã tulerat: sed eius in cruce suspẽsi darius reputãs plura peccatis eẽ bñficia in Cuma
domũ regiã collata. Hoc repiens agnoscensq; ꝑpantius se q̃ prudẽtius egisse hoĩem sol
uit, ita regẽ dariũ elapsus ac uitæ restitutus tunc ĩ græcos delatus ñ iteꝝ erat elapsurus.
hos ad se cursum tenẽtes græci ubi uidere cognito hoĩum terrore aggressi repẽte cepe. Aridolis
in quartũ nauiũ una captus ẽ aridolis alabãdẽsiũ q sunt in caria tyrãnus: ĩ altera pẽtylus Alban-
demonoi dux paphius: q e papho. xii. naues cõduxisset: amissis earũ. xi. tẽpestate q̃ ad se denses
piadẽ extiterat cũ una q̃ supabat tẽdẽs ad artemisiũ captus est. Hos græci q̃ uolebãt de pentylus

xerxis exercitu sciscitati uictos ad corīthiorꝫ isthmū dimiserūt. cæterа barbarorꝫ classis
pter. xv. naues quibꝫ præfuisse Sādocē dixi ad aphetas puenit. xerxes cum terrestribꝫ
copiis p thessaliā & achaiā iter faciēs triduo euasit in meliēses cū in thessalia certamē cu
rule fecisset suas eqs expiendi grā: q illic optimas græcarꝫ eqs esse audiebat. In eo certa
mine multo inferiores græciæ. Fluuiorꝫ qui sunt in thessalia solis onochonus potanti
exercitui ñ sufficit. xerxi ad littoralia achaiæ tendēti pductores sui cūcta referre cupien
tes enarrabāt id qđ de tēplo iouis aphlystii ab indigenis enarrat: Athamantē æoli filiū
inito cū ino cōsilio necē phryxo machinatū: Deiñ achæos ex oraculo tale certamē illius
posteris pposuisse: ut q eo genere maximus natu eēt: huic aditu curiæ i. prytanei q̄ lei
tū achæi uocāt interdiceretur: ipsis excubias agentibꝫ: siquis adisset ñ prius adire posset
q̄ mactatus eēt. ita multos cum iā mactandi eēnt: eo metu in aliā pfugisse regiōem. in
teriecto deiñ tpe cū reuersi eēnt & in prytaneū ingressi: si eēnt deprehensi toto corpore
corōis coopto: & cū pōpa eductos mactari cōsuesse. Hoc posteros cytissori phryxo gēi
ti ob id pati: qđ cū achæi expiatiōem loci facientes ex oraculo athamantē æoli eēnt imo
laturi: Cytissorus iste e terra cholchide ueniēs illū liberauit. Eoq facto posteris eius irā
dei fuisse iniectā: Hæc cū audisset xerxes ubi ad lucum affuit: & ipse ab eo abstinuit: &
idē suis copiis impauit. Domūq irē ppugnatorꝫ athamātis ac phanū ueneratus ē. Hæc
in thessalia achaiaq: a quibꝫ locis pcessit xerxes in melidē iuxta maris sinū ubi totū diē
æstus atq reciprocatio fluctuū fit. huic sinui circuniectus est locus cāpester alibi spatio
sus alibi arctus admodū. Et ipsi cāpo circuniecto mōtes editi atq iaccessu oēm meliadē
cingētes regiōem q̄ petræ thalchiniæ noiant. Pria in sinu urbs ab achaia euntibꝫ est an
ticyra: quā amnis sperchius pterlabēs ex æniensibꝫ in mare defluit: A quo alter amnis
uiginti ferme stadiis abest: cui nomen inditū ē dyras: quē fama ē emersisse ad ferēdā ar
denti herculi opē: Ab hoc totidē stadiorꝫ intercapedine alius amnis est qui uocat melas:
idest niger. Vñ urbs trechis quinq stadia abest sita in amplissimo regiōis: spacio a mou
tibus ad mare utpote duobꝫ & uiginti milibꝫ iugerꝫ phanicie mōtis: qui terrā tracheriā
circundat. Ad trachinis meridiē āphractus est p quē asopus circa radices mōtis defluit:
ad cuius meridiē alius ñ magnus: amnis est noie phoenix ex his mōtibꝫ in asopum de
fluens. iuxta phoenicē angustissimū uiæ est: Quippe q̄ muro coartata mō plaustrum
agi pōt a flumine phoenice ad thermopylas quindecim stadiorꝫ ē interuallū: in quo ui
cus est noie antela: quē pterfluēs asopus in mare euoluit: & ei locus spaciosus est circūie
ctus: ubi tēplū cereris amphyctiōidis extructū uisitur: & sedilia amphyctiōibꝫ & ipsius
amphyctiōis delubrꝫ. Ex xerxes quidē in thrachinia melidis castra hēbat. Græci uero ī
trāsitu qui locus a plerisq græcorꝫ uocatur thermopylæ: ab indigenis āt atq accolis py
læ. Hæc erant utrorumq castrorꝫ loca. Xerxe omnibus q̄ ad uentum boream spectant
usq ad trachinem potito græcis quæ p hanc cōtinentē ad austrum & meridiem ferunt
tenentibus. Qui hoc in loco persam græci operiebantur: Hi fuere spartanorꝫ treceenti
armati: Tergeitarꝫ & mantienorꝫ: mille totidem ex utrisq. Ex orchomeno archadiæ cē
tum uiginti: ex reliqua arcadia mille. Tot quidem ex arcadia: A corintho autem quadri
genti. A philiunte ducenti: & myecenorum octoginta. Hi peloponneso aderāt a boetiis:
thespienses septingenti: thebāi quadringenti. Præter hos euocati erāt locrēses opuncii
cum omni copia & phocensium mille. Ipsi enim greci eos euocauerant missis nunciis
qui dicerent se quidem præcursores aliorum uenisse: Cæteros autem socios propediem
expectari: tutelam uero malis esse in atheniensium præsidio æginetarumq & corꝫ qui
bus res naualis iniuncta esset. Nec sibi quippiam esse formidosum. Non enim deum

Thessalæ equæ
Onochonus defecit xerxi
aphristius iuppiter
Athamas
Leitus
Pritaneus
Cytissorus
Thrachiniæ Petræ
Anticyra
Spchius
Dyras fluns
Melas fluns
threchis
Asopus fluns
Phœnix fluns
Anthela uicus
Amphyction
Thermopylæ
græci ad thermopylas

cẽ qui bellum græciæ iferret:sed hominem.Nec mortalẽ quẽpiam aut esse aut fore qui Mali ex
ex quo natus est mali exors sit:& ut quisq maxius est:ita ei deberi mala:Itaq cũ morta ors ne,
lis sit qui bellũ iferat ab opinione esse casurum.Hæc illi audientes in trachinem auxilio mo esse
iere.Erãt his cũ alii duces suæ quisq ciuitatis:tũ uero penes quẽ sũma imperii erat:quẽ põt
maxime admirabãtur lacedæmõius leõides anaxandridæ:qui leõtis:q euryeratidæ.qui Leonides
anaxandri qui eurycratis:qui polydori:q Alcamenis:q Telecli:q Archelai:q Agesilai qui rex
Dorysfi:q leobotis:q echestrati:qui hagesis:qui euristẽis qui aristodẽi:qui aristomachi
qui cleodæi qui hilli.qui herculis filius fuit adeptus ex iopinato regnũ. Nam cum duo
forent ei fratres natu maiores cleomenes & doricus:aberat a cura regni adipiscendi. Ve
rum cleomene sine uirili sobole defuncto:& Dorico iam nõ supstite:sed & ipso isicilia
uita fũcto:ita regnũ ad leõidẽ puenit:q cleõiboto maior natu erat. Is eni nouissimus fu Cleõbro
it anaxãdridæ liberorũ:habebatq i matrimõio cleomẽis filiã:qui dũ se ad thermopylas tus
cõtulit:delegerat trecẽtos e primoribus:e uiros quibus fili erãt:assũpseratq eos thebãos:
quorũ de nũero feci mentionẽ quorũ dux erat leõtiades eurimachi. Hac de cã leõides de
dit operã ut græcos sumeret solos:q eos maxie insimulabat:quia cũ medis sẽtirẽt:Euo
cabat igit eos ad bellũ sciẽdi cupidus an una mitterẽt auxilia:an ex pfesso adimerẽt græ Leontia
ciæ societaem. Sed illi aliud sentiẽtes tñ auxilia miserũt. Eorũ qui cũ leõida fuere primos des
miserũt spartiatæ:ut his inspectis lali socii in militiã pficiscerent:ne ue cũ medis sentirẽt
si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis carniis(hæc eni sacra morabãtur eos)re
lictis spartæ custodibus erant cum omñi copia illuc celerrime ituri auxilio:Reliqui etiã so Carnia
cii ad id agẽdũ itidẽ aiatĩ:nã tẽpus olimpiadis i hic negocia inciderat haud suspicati tã cito
apud thermopilas bello decernendũ pcursores miserãt:Ita isti sibi faciendũ statuerant.
At ii græci qui apud thermopylas erãt ubi ad igressũ psa aduẽtabat metu perculsi de decedẽ
do cõsultabãt. Cæteri pelopõnenses censebãt faciẽdũ ut reuersi i pelopõnesũ isthmi cu
stodiã agerẽt. Hui sententiæ cũ infensi essent phocenses & locri: Leõides:suadebat illic
pstandũ:& nũcios ad accensendas subsidio ciuitates dimittendos tanq se paucioribus q
ut medorũ exercitũ arcerẽt. Hæc istis cõsultãtibus xerxes eqtẽ quẽdã ad speculãdũ quot
illi essent:& qd agerent mittit. Audierat eni iã tũ cũ i thessalia esset:eo loci cõtractã esse
exiguã copiã:ciusq duces esse lacedæmõios:atq leonidã e generẽ herculis. Eques ubi ad
stationẽ græcorũ successit contẽplat:aspicitq nõ ille quidẽ oẽs milites:nam eos qui itra
murũ quẽ excitauerãt excubabãt:intueri nequibat:sed eos qui extra murũ agebãt. Erãt
ãt eo tpe exterius manẽdi i lacedæmoniorũ statiõe uices. Eos aiaduertit ptĩ se ludo gim
nastico exercẽtes:Parti comã pectẽres. Hæc rũ admiratiõe ituitus eorũ numero ac cæte
ris oĩbus plane cognitis p ociũ sese recipit. Nemo enim illorũ insequebat:sed hoiem ma
gno cõtẽtui habebãt. Regressus ad xerxẽ cũcta que inspexerat refert. Quæ xerxes au
diẽs nõ poterat cõiectar qdnã molirẽtur tãq quoad possent perituri pariter & ostẽ per
dituri. Sed cum ridiculam rem sibi facere uiderentur:accersit ad se demaratum Aristo,
nis:qui in exercitu erat:quẽ ut uenit interrogauit horum singula cupiẽs nosse quid ab
lacedæmoniis ageretur. Et ille audisti inquit antea me dum aduersus græciam profici
sceremur de his uiris. Et cum audisses loquentem hæc quæ euẽtura prouidebam:deri Lacedæ
sui habuisti. Quanq mihi summum discrimen est aduersus te rex ueritatẽ tuenti:au moniorũ
dias tamẽ nunc quoq ueritatem. Hi uiri ad nobiscum pugnandum de ingressu uenerũ militum
atq hoc apparant. Nam ita sese apud eos habet consuetudo: Quotiens adiræ animæ cultus
periculum debent tunc capita comunt:quod scies si hos & qui spartæ manserunt sub

egetis: Nulla hominum gens alia est quæ cōtra te rex audeat tollerẽ manus. Etenim nūc
aduersus regnū iter græca pulcherimū atq; uiros pstātissimos tēdis. xerxe qđ hæc eis ad
modum incredibilia uiderẽt quæ dicerētur iterrogāte quo pacto tantillæ copiæ cū suis
pugnaturæ essēt: rursus iqt ꝓ uano me ducas nisi hoc tibi ut ego aio usu uenerit. Hæc
dicens tñ xerxi ñ psuasit. Itaq; quatriduū xerxes supsedit ratus eos illic fugā eē facturos.
Quito die cū putaret ipudētiā illoꝝ atq; temeritatē eē in pmanēdo ira pcitus: medos i
cos ac cissios mittit imperās ut illos caperēt uiuos: & i cōspectū suū adducerēt. Medi ubi
facto ipetu græcos impræssionē fecerūt multi cadebāt aliisq; supueniētibꝫ nihil tamen
Medi i lacedæmones — ꝓmouebāt: & si uehemēter igruebāt: pyalā faciētes cū aliis oībꝫ: tū uero ipsi regi se qdē
multos hoīes cē: at paucos uiros. Fuit aūt hic pugnæ cōgressus iterdiu. Post ubi medi
se ægre tutabanẽ tū uero ipsi se sub duxere. ꝑsæq; subeūtes excepe ii quos imortales rex
appellabat: quoꝝ dux erat hydarnes tāq̃ facile hostē ꝓfligaturi. Vbi & hi cū græcis cō-
gressi nihilominus q̃ medi ꝓficiebāt: sed codē modo pugnabāt utpote lōgioribꝫ hastis q̃
græci utētes & i locis angustis ubi nullus multitudīs erat usus. Ibi lacedæmōii dignam
mēmoratu pugnā edebāt cū aliis in rebꝫ ostentātes se peritc iter iperitos pugnaī: tū ue
ro q; quotiēs terga uertebāt cōferti fugiebāt. Quos barbari dū fugiēs cernerent cū uo
ciferatiōes & crepitu igruebāt. At græci rursus se cōuertētes aduersis pectoribꝫ eos ex
cipiebāt: & q̃uis innūera multitudīe ꝓsternebāt: Aliqnot tñ illic ex ipsis spartiatis occu
buerẽ. Persæ posteaq̃ & cateruati & uniuersis copiis iter occupare conati: nihil tñ ꝓmo
uebāt: iteꝝ sese receperūt. Ferẽ xerxes cū ad spectaculū ad cēt in ipso cōgressu pugnādi
ter e solio resiliisse: q; uidelicet exercitui suo timeret. Postero die nihilo melius barbari ꝓ
liati sūt. Nā sperātes fore ut illi q pauci essent & saucii negrēt manus leuaẽ ad pugnādū
cū cōflixissent eos græci excepere instructis ordinibꝫ & in suo q̃sq; loco ac p nationes di-
gesti: ꝑter phocenses qui in mōte ad iter obsidēdum locati erant. Persæ ubi nihil aliud q̃
Epialtes xerxi indicauit tramitem ad thermopylas — pridie agēdum uident abscedūt. Ibi regē ancipitem quodnā in re præsenti consiliū capesẽ
feret: Epialtes eutydemi allocuturus adiit tanq̃ magna aliqua re ab illo remunerādus in
dicauit ei tramitē: q per mōtē ad thermopylas ferebat: quo factionē coꝝ græcoꝝ qui illic
erant euertit. Is postea lacedæmonioꝝ metu in thessaliā ꝓfugit: cuius profugi pylago-
ræ amphictyōes apud pilæā cōgregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde
Athenades — tpe ab athenade uiro trachinio anticyræ. (Nā illuc redierat) interēptus ē quē & si ob
aliā cām q̃ ego i sequentibꝫ reddam athenades hic interemit: nihilo tñ facius ab lacedæ-
moniis præmio affectus est. Hūc in modū epialtes postea interiit: Est & alia quæ fertur
fama. Onetē phanagoræ uiꝝ carystium & Gopridalū anticyrensem fuisse: q ea dixerit
regi & crcū mōtē persas deduxisse: quod apud me ꝓrsus fide caret. Nā hic licet cōiecte
mus primū q; græcoꝝ pilagoræ nō onetæ & Goptidali sed epialtæ thrachini caput pecu
nia licitati sunt: q; scilicet cū compertissimum haberent. Deinde q; epialtem ob hāc cau-
sam scimus se fuga proripuisse. Postremo q; Onetes qui non erat melienses ita demū
tramitem ilium nouisset: si i ea regiōe permultū diuersatus fuisset ideoq; epialtæ culpā
ascribo: q; persas ꝑ montē circunduxit: & ad tramitem perduxit. xerxes ea quæ epialtes
se confectuꝝ spondebat probans maiorem in modum lætus sine mora hydarnē cum
iis qbꝫ ꝑerat copiis misit. Ille circa lucernaꝝ incēsiōem idest sub crepusculū e castris pro
fectus est: & tramitē igressus: & quē tramitē idigene meliēses uestigauerūt eoq; iuesti
gato thessalos deduxeẽ aduersus phocēses eo tpe quo phocēses itersepto muris trāsitu
ad arcēdū bellū in præsidio erāt extrinsecus nihil admodū ꝑseptus trāsitus erat: cū nihil

Thermopylarum callis

Anapæa

Alpenus

esset utilis meliẽsibus. Etenim sese hẽt ille callis. Ab asopo fluuio q̃ p mõtis meat anfractum incipit: cui mõti ac uiæ idẽ nomen ẽ inditum anapæa: Hæc anapæa p dorsum mõtis extenta desinit iuxta alpenum urbem: q̃ prĩa ẽ ex locridibꝰ meliẽses uersus ac iuxta lapidẽ noĩe melampygon. i. nigꝝ fõtem: ac iuxta cercopon hedras hoc est maliciosoꝝ sedes: ubi angustissimus callis ẽ. Hac uia atq̃ ita se habente psæ asopũ transmittẽtes iter tota nocte fecerunt a dextra œteos mõtes ad sinistrã terrã trachinioꝝ hñtes: ac sub exortũ auroræ in cacumẽ mõtis euaserũt: quo i loco sicut supius ostensũ ẽ mille phœcensiũ armatoꝝ psidium excubabat: tum ad suam terrã: tum ad uiã tutandã. Nã transitus inferiora quibꝰ dictum ẽ custodiebat᷑ q̃ eam p mõtẽ uiam ultro ab leonide acceptã obsidebant: qui hoc mõ psas ascendisse aĩaduerterunt. Cum eos illi toto mõte cõscendendo ꝓpter frequẽtiam quercuum latuissent: tñ edito multo strepitu (ut res postulat) frõdium subter pedes cõstrataꝝ (erat. n. cæli tranq̃llitas) phocẽses recurrerunt: & dũ sibi arma induunt: cõfesti barbari affuere: qui cõspicati uiros arma sibi circundãtes obstupuere. Quippe qui ut in exercitu asseruatũ fuerat neminẽ sibi sperabant occursuꝝ. Ibi Hydarnes pterritus ne phocenses lacedæmõñ forent: Epitalẽ percõctatus ẽ quisnã ille eẽt exercitus Mox certior rei factus persas tanq̃ in aciẽ instruxit. Quoꝝ missilibus multis crebrisq̃ phocenses cum ferirent: fugã fecerunt in uerticẽ mõtis gnari aduersũ se ab initio illos uenisse: & se p̄parabant tanq̃ pditi. Ita isti sentiebant. Veꝝ eis spretis ii qui circa epialtẽ & hydarnẽ erant psæ rapidi de mõte descendunt: At iis græcis qui apđ thermopylas erant: primũ uates megistias extis inspectis ĩdicauit mortẽ illis pariter & sibi ĩpender᷑. Deiñ transfugæ notũ fecere psas mõtẽ circuire: sed hi adhuc p noctis tẽpus tertio loco significauere speculatores diurni q a uerticibus mõtis decucurrerunt iam die illucescente. Hic ĩter se cõsultantes græcis sentẽtiis discrepabant. Alii. n. stationẽ ñ deserẽdã suadebant: Alii id dissuadẽres eõtendebãt. Ita dissidentiũ parti abscedũt: dilapsiq̃ in suã q̃sq̃ urbẽ se recipiunt: pti qui cũ leõide erat ad illic pstandũ se accingunt. Fert᷑ ãt ipse leõides eos q abscessere dimisisse de illoꝝ uita solicitus. Se uero & spartiatas q adesset ñ facturos e sua dignitate si stationẽ desererẽt: ad q̃ tutandã ab initio uenisset. Cæteꝝ ego magis illi opiniõi accedo: leonidẽ posteaq̃ aĩaduertir socios ignauos: & ĩuitos eẽ ad pieuliũ subeundũ: ueniã eis abeundi dedisse sibi uero decedere ĩhõestũ: putasse pmanenti ãt illic ingentẽ gloriã futurã: & spartæ nũq̃ defuturã felicitatẽ sperasse. Si quidẽ iã ĩn ab initio moti belli spartiatis pythia redditũ erat oraculũ fore ut aut sparta euerteret᷑ a barbaris: Aut rex eius occumberet: qd oraculũ hexametris illa uersibꝰ reddidit in hæc uerba. Vobis ampliuagæ colitis q mœnia spartæ. Aut urbs clara dabit psa uictore ruinam Aut si ñ erit hoc oriundus ab hercule qdã flebit᷑ extinctus rex in lacedæmonis ora. Nã neq̃ tauroꝝ neq̃ uim feret ille leonũ: Sed iouis & cuius reor haud tolerabile robur: Alterutrũ donec passim discerpserit hoꝝ hæc reputãtẽ leonidẽ cupidũq̃ gloriæ cõpandæ crediderĩ solum ex spartiatis remisisse socios potiusq̃ illos q abierũt ĩ sentẽtiis dissidẽtes tã deformiter abisse. Cui rei ñ minĩo id mihi testimõio ẽ. Vatẽ megistiã huius expeditiõis comitẽ q ferebat᷑ acarnas eẽ: & a melãpode oriũdus ꝯlocutũ ex extis ea q̃ erãt euentura: eundẽq̃ cũ ꝓpalã a leõide dimitteret᷑ ne secũ piret: tñ abscedere noluisse: filiũ mõ qui ei unicus erat una militãtẽ missũ fecisse. ita socii quos leõides rẽtinebat ei obtẽperãtes abiere thespiẽses tãtũ atq̃ thebãi pstitere cum lacedemõiis. Thebãi qdẽ ĩuiti ac nolentes: qppe quos leõides loco obsidũ detiebat. Thespiẽses uero libẽtissimi q negauerunt se leõida & q cũ eo erãt desertis abscessuros: Permanẽtesq̃ una cũ illo occubuerũt: quoꝝ dux

Megistias

Leõides

spartiatarum oraculum

Megistias

Demo- erat Demophilus Diadromei:xerxes sub exortum solis libaminibus factis tãtisper mo
philus ratus dum tẽpus esset quo forum solet maxĩe frequẽs esse hominibus e castris mouit:
Etenim ita ab epialta erat mãdatum. Nã descẽsus a monte compẽdiatius magis ac bre
uioris multo spacii q̃ circuitus montis atq; ascensus. Barbari qui circa xerxem erant: ad
Leonidem & ad græcos qui cum eo erãt accessere: & isti tãquam ad necem iam multo
magis quã a prĩcipio fecerãt progressi sũt ad fauces introitus laxiores. Nam munitiões
muri eos tutabãtur:& cũ superioribus diebus in loca arctiora ꝓdeuntes dimicassẽt:tũc
extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant:Nam duces a tergo sui
quisq; agminis uerberibus quæ gestabant unũ quenq; cedebãt assidue ad procedendũ
adhortantes:Multi eoꝝ in mare decidentes:absumebant:Multo plures inuicem uiui
proculcabantur:cum nulla preter eũtis ratio haberetur. Cunq; scirẽt impnedere sibi ne
Leonidæ cem ab iis qui mõtem circuirẽt:quod roboris habebant id oẽ in barbaros ostẽdebãt in
mors gruẽtes ac sese intrudẽtes. Q uorũ plerisq; cum iam lanceæ diffractæ eẽnt:nõ nulli gla-
diis persas obtruncarent:tunc Leonidas ĩ hoc labore cecidit nauata strẽnuissime opera
& cũ eo alii insignes spartani:quoꝝ ego tanquã strennuorum uiroꝝ nomina audiui. Et
quidẽ trecentorum omniũ persarum quoq; illic cũ multi alii tam celebres ceciderũt q̃ ĩ
celebres:tum uero duo Darii filii Abrocomees & hysperãtes:quos Darius ex phratagi
Abroco- ma Atarnis filia tulerat. Atarnes autem Darii regis frater Hystaspisq; arsamci filius:qui
mees dũ Dario filiã nuptum dedit:omnẽ insuper ei domum tradidit.ut qui eẽt unicæ pater.
Hyperã- Hi duo xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnãtes occubuere adeo uehemẽti pre
tes sarũ lacedæmoniorumq; cõflictu:ut græci ter hostibus ĩ fugam uersis cadauer leonidæ
Phratagi- uirtute subtraxerit:& eo usq; ꝑstiterint:dum ii qui cũ epialte erant affuere:quos ubi au
ma diere græci tum uero pugnãdi ardor immutatus est. Nã ad ãgustias uiæ sese recepere:
Atarnes & introgressi murũ tumulum quendã occupantes addẽsati ĩsedere cũcti præter theba
nos. Est ãt tumulus ĩ ingressu ubi nũc sup Leonidẽ stat lapideus leo. Hoc in loco defẽsã
tibꝫ sese gladiis quia adhuc eis superãt barbari circũfunduntur:& mãibus & uocibus ĩ
cessentes. Alii ex aduerso urgentes & munitionem muri subruentes:Alii undiq; circũ
uenientes circunstantes lacedæmoniorum atq; thespiensium cum tales extiterint:præ-
Dieneces stantissimus tamen extitisse fertur dieneces spartanus:quem anteq̃ cũ medis cõfligere
ꝑstãtissi- tur:hoc dixisse aiũt:cũ a quodã thrachinio audisset barbaros præ multitudine sagitarũ
mus quas emitterent solem obducere:tantam eorum esse copiam adeo non expauefactus ẽ
ut parui faciens medorum turbam responderit:Omnia sibi bona trachiniũ hospitẽ nũ
ciare:si medi Solẽ obducerent:se sub umbra cũ illis non in sole pugnaturos. Hæc & alia
huiusmodi dicta memoratu digna aiũt dieneceẽ lacedæmonũ reliquisse. Secũdũ hũc e
lacedæmoniis duo fratres ꝑstãtissimi ferũt fuisse alphcus & Macron orsiphanto geni
ti e thespiẽsibus dythyranibus Harmatidei. His eo loci ubi ceciderũt sepultis & iis q pri
Alpheus usquã socii a Leonide remissi sunt occubuerant:epigrammata his urbis inscripta sunt.
Macron Terdecies cẽtũ hic certarunt milibus olim E peloponneso bis modo mille uiri. Hæc uni
Epigrã- uersis superscripta sũt. Illa peculiariter spartiatis. Nos lacedæmoniis refer hic peregrine
mata iacẽtes Exhibito illoꝝ uocibus obsequo. Hoc epigrãma ĩscriptũ ẽ lacedæmoniis illud ua
ti. Nobilis hoc bustũ ẽ medi occiderẽ megistæ Spchiũ ad fluuiũ nõ sed ĩultus obit. Q ui
uates obitum q̃uis ꝑsciret adesse spartæ haud sustinuit deseruisse duuces. Q ui hos epi
grammatis & cippis exornarũt: Amphictyones fuere præter epigrãma uatis megistæ.
Q đ Simonides Leoprepis filius ꝓpter hominis familiaritatẽ ĩscripsit. Ex his trecẽtis

duo Eurytus & Aristodemus ferūtur ob extremā lippitudinem̄ e castris ab leonida re- Eutytus
missi: & in alpēis decubuisse: & cōmunicato inter se cōsilio cū liceret aut salutem sibi pa- Aristode
rere spartā uersus: aut si reuerti recusarēt una cum aliis occūbere in neutro horum quæ mus
licebat eis facere iter se cōuenisse: sed cum sentētiis discreparēt: Aristodemus quidē præ
ignauia remāsisse: Eurytus uero audita persaꝝ circuitiōe petisse arma: seq; eis indutum
iussisse seruum ut ad pugnātes deduceret. Ille ubi deduxit fugæ se mādauisse. Hic dato
in agmen impetu occubuisse. Quod si uel aristodemus solus redire spartā neglexisset
aut si ambo reduces fuissēt: uidētur mihi spartiatæ nullā iis pœnā irrogaturi fuisse. Nūc
altero eoꝝ extincto in hūc qui habens eādem occūbendi occasiōem: tamen occumbere
noluerit: necessario debuisse magnopere irasci. Quidā hunc in modū & ob hanc causā
Aristodemum sospitem redisse spartā aiūt. Alii enim cū ab exercitu pro nūcio mitteret
& posset pugnæ quæ fiebat adesse: tamē recusasse: sed moratum ī uia fuisse superstitē:
sociumq; eius qui una mittebatur in pugnā profectum oppetisse. Aristodemus lacedæ
monē regressus ꝓbo & ignominia notatus est: probo quod eū nemo neq; igni neq; al
loquio impetiuit: Ignominia qđ Aristodemus fugax appellatus est. Verū hic oēm sibi
obiectā culpam ī pugna apud plateas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdē trecentis
super fuisse in tessaliā pro nūcio missus: cui nomen erat pantite. Sed spartā reuersus cū
opptobrio esset sese strangulasse. Thebani quorum dux erat leōtides ui retēti aduersus
regis copias tamen a partibus græcoꝝ e quibus erāt dimicauerūt. At ubi res persarum Pantita
superiores eē animaduerterūt: ibi a græcis qui cum fuerant ad tumulū ire properātibꝰ Leōtides
se dissociantes manus ad barbaros protēderunt: ad eosq; propius accesserunt referētes
quod uerissimū erat sese cum medis sensisse: terramq; & aquā regi inter ꝓtimos dedisse
ac ui coactos ad thermopylas uenisse: & a culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes
quoꝝ etiam thessalos testes habebāt seruati sunt: non tamē usq; quaq; fortunati. Nam
barbari qui eos cepere aliquot ut accedebāt obtruncauerunt: pluribus iussu xerxis regi
ae notas inusserūt a duce Leuntida exorsi: Cuius filiū Eurymachum postea platæenses
quatrigentoꝝ thebanorum ducem: quod urbem ipsorū occupasset interemere. Hunc Euryma
quidē in modum græci ad thermopylas dimicauerunt. xerxes autē accitum demaratū chus
interrogauit hinc orsus: Demarate uiꝝ te bonū esse īdicio ueritatis experior. Quæ enī
dixisti ea omnia perinde euenere. Nunc hoc mihi pandito quotnam sunt lacedæmonii:
quod ue eorū tales in re bellica an & uniuersi. Cui Demaratns multitudo rex īquit lace
dæmoniorum omniū magna ē & ciuitates multæ. Quod autem discere uis a me sciēs.
Est ī lacedæmone urbs sparta octo milium ferme uirorū: qui omnes his qui hic pugna
uere sunt similes: Cæteri lacedæmoniis nō illi quidem similes: sed tñ uiri sunt strennui.
Ad hunc xerxes Demarate inquit agedum expone quo pacto hos uiros minima cū dif
ficultate subigamus. Tu nāq; calles quo tēdāt eorū cōsilia utpote quorū rex fuisti Cui Lacedæ
Demaratus: Tū cū inquit me rex libenter consulas: æquum ē me tibi quod optimū sit mon
expromere id quod uis hoc pacto fiet: si trecētas naues cū suis ꝓpugnatoribus ī orā la sparta
cedæmonē mittas. Adiacet autē illi insula noīe cythera: quā obrui mari q̄ extare cōduci
bilius eē lacedæmoniis Chilon aiebat uir apud nos sapiētissimus uidelicet expectās sem
per ab ea aliquid tale futurum: quale nunc ego expono. Non ille quidem tuā classē præ Cythera
uidens sed quancunq; similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui lace insula
dæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello neq; tibi erunt infesti: neq; cæteræ
græciæ cū a tuis pedestribus copiis expugnabitur auxilia ferēt. Subacta reliqua græcia

Laconici per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris hoc fore expecta. Est peloponne-
si arctus Istmus: quo in loco pelopōnensibus omnibus coactis alia tibi prælia superiori-
bus atrociora futura prospicio. At si illud feceris & isthmus hic citra præliū & cæteræ ci-
uitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes xerxis frater classis præfectus cū ei
colloquio interesset: ueritus ne xerxes ad id agendū induceretur: Animaduerto īquit te
Græcorū rex uerba admittere uiri: qui tibi prospere agenti inuidet: Aut etiam res tuas prodit. His
mores enim moribꝫ uti græci gaudent: ut & fortunato inuideāt: & meliorem oderint. Quod
si e præsenti conditione cum naues quatrigentæ naufragiū fecerint trecentas alias e cæ
tera classe miseris ad obeundā pelopōnesum: profecto fiēt nobis aduersarii pares ad de
certandū. At si coniūcta classis fuerit: inoppugnabilis reddetur: & ante omnia nobis illi
impares erūt: simulq́ omnis exercitus nauticus terrestri & īuicem terrestris una iterfa-
ciens nautico erit auxilio. Quos si distraxeris: neq́ tu illis usui eris neq́ illi tibi. Tu uero
tua ipsius bene constitueris: si aduersarioꝝ res apud te nō agitaueris. Hic illi bellū sistēt:
hæc agent tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibi ipsis prospiciēdum sufficiūt: & nos
itidē ad prospiciendū nobis. Q͛d si lacedæmonii aduersus persas in pugnam ibunt: im-
pendentem sibi cladem haud quaquā deuitabunt. Ad hæc subiiciens xerxes recte īquit
Achæmenes mihi uideris dicere q͛d & faciā. Demaratus quod optimū ille quidē mihi
sperat esse id suadet: eius tamen sentētia a tua superatur. Neque uero illud admitto eū
nolle rebus meis bene consultum: ut ex iis quæ antea ab hoc dicta sunt & ex ipsa re cō-
iecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet: eum que male
odit: eum tamē patrio solo nihil eodem consultante quod optimum sibi uidetur suadet
nihil procul abfuerit a uirtute: quales pauci sūt. Hospes autem hospiti prospera fortūa
utenti omnium est beniuolentissimus: eiq́ consulēti optime cōsulit. Quapropter ab
insectatione qua in Demaratum uteris hospitem meum Post hac abstinere te iubeo.
Leonidæ Hæc xerxes locutus inter cæsos trāsiit ubi erat Leōides: quem cum audisset lacedæmo-
crux niorum regem eumdemq́ ducem eē: iussit absciso capite in crucem tolli. Vt mihi cum
aliis multis indiciis: tum hoc præcipue manifestum sit regem xerxem maxīe omnium
excanduisse in Leonidam uiuentē. Nam alioquin nunquā ī defunctum hoc genere de-
liquisset: cū ex omnibus quos ego noui omnibus persæ soleant uiros in re militari præ-
stātiores honore afficere. Illi quibus imperatum erat: id executi sūt. Redeo ad eam nar-
rationem unde mihi discessum ē. Lacedæmonii primi regem aduersus græciam tēdere
acceperunt: atq́ ita delphos ad oraculū miserūt. Vbi responsum est id redditum: cuius
pauloante memini. Acceperunt autem mirum ī modū. Demaratus enim aristonis qui
profugit ad medos non ille quidem lacedæmoniis beniuolus: ut & ego arbitror & rō di
ctat: tamē hoc fecit siue in hoc bene illis consultū uellet: ut coniectare licet: siue q̄ insul-
taret. Nam posteaq̄ xerxes statuit aduersus græciam sumere expeditionem: Id demara
tus qui susis erat cū accepisset: censuit græcis esse indicandū: sed cū aliter nequiret quip-
pe periculosū erat ne deprehenderetur: hanc rem commentus est. Sumptis duaꝝ tabel
larum pugillaribus cæram illinc eradi. Deinde in eorū ligno consiliū regis exarat. Q͛d
Litterarū litteris exaratū rursus cæra inducit: ne quid negocii apud uiarum custodes exhiberent
astutia pugillares q̄ ferrentur. Qui ubi lacedæmonē allati sunt: non poterant eos lacedæmonii
īterpretari anteq̄ (ut ego accipio) Cleomenis filia eadēq́ leonidæ uxor Gorgo illos ad
monuit ipsā rem interpretata iubens cærā effringi. fore enī ut litteras in ligno reperirēt
Ita ei auscultātes lacedæmonii litteras reptas relegerūt: easq́ deide ad græcos dimiserūt

Herodoti Halicarnasci Historiarum Liber Octauus: qui inscribitu Vrania Laurentio Vallecose ioterprete.

Tꝗ hæc quidem ita gesta dicuntur esse. Græci ãt quibus res classiaria delegata erat hi fuere. Athenienses qui naues centum uigioti septem præbuere iuoctis sibi platæensibus: qui & si rei nauticæ inexperti: tamẽ strẽoue alacriterꝗ ꝑ se illoꝝ naues armauerant: Corinthii qui attulere naues quadraginta: Megarenses qui uiginti: Chalcidenses totidem sibi ab atheniensibus præbitas armauerunt: Aegioetæ undeuiginti: Syeonii duodecim: Lacedæmõii decem: Epidauri octo: Eretriẽses septem: Troezenii quinꝗ: Scytienses duas chii totidẽ cũ totidẽ pentecõteris. i. nauigiis quioquagenũ remoꝝ: quibꝰ auxiliares erãt locri opuntii cũ septẽ pentecõteris. Hæ naues ad artemisiũ io statione erant: quaꝝ quot quiꝗ attulerũt mihi dictũ est. Vniuersaꝝ uero præter pentecõteros ad artemisium eoactaꝝ numerus fuit ducẽtaꝝ septuagita unius. his ducẽ penes quẽ sũma ĩperii eẽt spartiatæ præbuerunt euribiadis. Nã socii oegauerũt se nisi lacon eẽt imperator: secuturos esse athenĩeses ductores: sed exercitũ qui futurus erat soluturos. Etenĩ iã ĩde ab initio aoteꝗ in siciliã ad societatẽ ineuodã mitteref: agitatũ sermonibꝰ erat tanꝗ expediret rẽ nautica atheniẽsibꝰ pmittere. Cæteꝝ recusantibus sociis cessere athenienses qd magnifacerent græciam superesse: ꝗ iotelligebant esse perituram: si de principatu cõtenderent recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello: quod concorditer geritur quãto bellum deterius est pace. Hoc itaꝗ ipsum intelligentes non repugnandum putauerũt: sed tantisper cõeedendum: quoad magoopeꝛe illis iodigebant quemadmodum coostituerunt. Si quidẽ posteaꝗ expulso ꝑsa iam de illius terra diiudicabant: superbiam Pausaniæ causati lacedæmonios ducatu abdicauerũt. Veꝝ hæc posterius gesta sunt. Tunc ãt ii græci qui ad artemisiũ se cõtulerãt: ubi uiderũt & multũ nauiũ ad aphetas eẽe cõtractũ & oĩa plena exercitu hostili: percussi metu ꝗ præter opinionẽ suam expectationẽꝗ res barbaroꝝ succederẽt: cõsultabant de facieoda fuga ex artemisio interiorem in græciam Quoꝝ consolatione cognita: Euboi obsecrabant Eurybiadem: ut aliquantulum temporis præstolaretur usꝗ dũ ipsi liberos atꝗ domesticos subduceeeot. Vbi ñ ꝑsuadẽt ad ducẽ atheniensium themistoclẽ trãsgræci pasciuotur cum eo triginta talentis: ut tandiu aote euboiã perstaret: donec pugna nauali decerneref. Themistocles hac rõoe græcos retinuit. Eurybiadẽ ex hac taoꝗ ex sua ipsius pecunia quinꝗ talentis ĩpetir. Hoc persuaso adimantũ ocyti coriothioꝝ ducẽ qui solus reluctabatur negans se pmansuꝝ: sed ab artemisio ꝑfectuꝝ: ita allocutus est iureiurãdo interposito. tu uero haod quaꝗ nos deseres quẽ ego maioribus donabo muneribus: ꝗ quæ rex medoꝝ ubi mitteret socios desereuti: Hæc locutus statim ad nauẽ. Adimanti tria misit argẽti talẽta. Istis pecunia corruptis cũ eubois gratificatus est: temistocles tũ reliquum pecuniæ ꝗ acceperat lucrifecit. ꝗ cũ ĩteruertisse iõ latuit: ꝗ accepant: ꝗ putabaot eã ab atheniensibus ad hoc ipsũ profectã eẽ. Ita ĩ euboia ꝑstitere: ac ꝑliũ facere: qd ita gestũ ẽ. Barbari cũ ad aphetas circa diluculũ ueoissent: Cuoꝗ id qd ẽt aote audierant cernerẽt paucas græcoꝝ naues ad artemisiũ stationẽ habere libidioe tenebantur aggrediendi si forte eos interciperent. cæterũ ex aduerso inuadendũ oon uidebaf ne se cõspectis obuiã tẽdentibꝰ græci fugã capesserent: noxꝗ fugiẽtes exciperet. Sed euenire oportebat ut hi effugerent: & illoꝝ insidiantiũ ne sacrificolus quidẽ euaderet. Igif ad hãc rem traosigeodũ hoc sunt machinati ducentas ex oĩbus nauibus delectas extra scyatũ circumagunt iuxta Capharea & Gerestũ

Atheniẽsiũ naues

Pentecõteri

Euribias

Seditio intestina

Themistocles

Adimantus

ad Euripum:ne circũuehentes Euboiã ab hoste cernerent:sed eum circũuenirẽt ducen
tis quidẽ nauibus quæ hac irent uiã q̃ retro ferebat obsepientibus. Reliqua uero classe
ex aduerso igruente. Hoc capto consilio quas cõstituerãt naues miserũt nõ hñtes ĩ aĩo
ipsi eo die græcos ad oriri:nec prius q̃ signũ qd̃ cõuenerat cũ iis q circũuehebant̃: ab illis
ederet̃ iã de suo aduentu. His circũmissis nauibus reliquaꝝ apud aphetas numerũ ini
Scyllias bant. In q̃bus recẽsendis dũ occupati sunt: Scyllias quidã sicyonius:q iisdẽ in castris erat
urinator oĩum ea tẽpestate hoĩum optimus urinator:q ẽt ĩ naufragio ad peliũ facto multã pecu
niã persis seruauit:multa & sibi lucratus est. Hic Scyllias iã pridẽ in aĩo habuerat ad græ
cos transire:sed cũ ad eã diẽ non fuisset nactus occasionẽ:tũc ad græcos transfugit sed m
certũ quoniã mõ illic trãsierit. Demiror tñ si uerꝝ est qd̃ refertur. Refert̃ .n. cũ ex aphe
tis mare subisset:nõ prius extitisse q̃ ad artemisiũ puenit. Octogĩta ferme maris stadia
emensus. De hoc uiro & alia memorãt̃ partĩ mẽdaciis similia:parti uera:de quo mihi ea
pbatur opinio cũ nauigio ad artemisiũ puenisse. Is ubi eo puenit græcos certiores fecit
& naufragii facti & nauiũ ad circũueũdã euboiã dimissaꝝ. Hoc illi audito iter se colloq̃u
ti sũt. & cũ multe ẽent sẽtẽtię dictę:illa euicitur cũ diẽ illic mãeretur:& ĩ statiõe pstaretur
dehĩc media nocte soluẽtes pficiscerẽtur. & classi hostiũ quæ circũageretur occurrerẽt.
Post hæc ubi nemo se ex aduerso fert obseruato diei crepusculo:ipsi ferũtur ĩ barbaros
aĩo experiũdæ fortunæ tũ ĩ pugnãdo:tũ ĩ perrũpẽdo. Quos xerxiani milites ducesq̃
paucis cũ nauib⁹ uenietes ĩ se cõspicati magnæ hos illis demẽtię dãtes & ipsi naues edu
cũt sperãtes facile se illos iri ĩterceptũ. Merito sane sperãtes quod uiderẽt paucas eẽ græ
corum naues:suas uero multo pluresq̃ atq̃ ueloctiores. Itaq̃ præ contẽptu illos in medio
cõcludũt. Ex Ionib⁹ tñ qui cũ græcis bene uolebant inuiti militabant:magnæ calamita
tis loco ducẽtes qd̃ uiderẽt circũueniri illos:quorũ neminẽ aĩa aduerterent eẽ redíturũ.
Adeo enĩ ĩfirma res græcoꝝ esse uidebatur. At iiones q̃b⁹ id qd̃ fiebat uoluptati erat
pro se quisq̃ annitebatur ut ipse primus aliqua naui atheniẽsium capta donum ab rege
acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de atheniẽsib⁹ sermo atq̃ respe
ctus. Græci ubi eis signũ datum est primũ cõuersis in barbaros proris:puppes in mediũ
coegerũt. Deinde secũdo signo dato opus capessũt:q̃q̃ in exiguo spatio deprehensi & a
Philaon fronte mox trigĩta barbaroꝝ naues excipiũt. in q̃bus & philaonẽ chersis filiũ corgisa
Lycome laminioꝝ regis germanũ:& ĩ eo exercitu uiꝝ eximiũ. Græcorũ aũt primus nauẽ hostiũ
des cepit uir atheniẽsis lycõedes aeschreiu:idẽq̃ palã rei bñ gestę rettulit. in hac pugna cum ĩ
uicẽ nũc hi:nũc illi supiores eẽnt:interuẽtu noctis direpti sũt:& græci quidẽ ad artemi
siũ reuecti:barbari uero ad aphetas multo maius opinione sua certamen experti. in hoc
Antido prælio solus e græcis qui cũ rege erãt antidorus lemnius ad græcos transfugit:qui athe
rus niẽses ob eam rẽ tractu soli in salamine donarũt. Vbi nox affuit. Erat aũt ãni tẽpus me
diæ æstatis immẽsa uis aq̃ꝝ extitit p totã noctẽ:& dira tõitrua a pelio. Cadauera quoq̃
ac naufragia ad aphetas efferebãtur:circa nauiũ pras excipiebãtur:& remoꝝ palmulas
pturbabãt. Hæc andiẽtes q illic erãt milites metu cõsternebãtur credẽtes se eẽ utiq̃ peri
turos:ut q̃ tãtũ maloꝝ deueĩssẽt: Quippe quos anteq̃ respirassẽt e naufragio & tẽpe
state:q̃ ad peliõ extiterat excepisset atrox pugna naualis ex pugna nauali uehemẽs ĩber
& ualidi aquaꝝ mare discursus:ac dira tonitrua. Et istis quidẽ huiusmodi nox cõtigit.
At iis quib⁹ negocium datum erat ut euboiã circuirẽt:q̃q̃ eadẽ nox:tamen multo etiã
atrocior est:tanto quidem quanto maius est quod eos dum in pelago ferẽtur inuasit:
& tristis exitus fuit. Vt enĩ eos cursum tenentes tempestas ac pluuia adorta est:cum

essent ad cõcaua euboiæ ac flatu ferrentur ignari q̃ efferebant̃:ad petras impingebant̃:
& id oẽ adeo fiebat quo græce classi par redderetur id nauiũ q̃d superat:nec multo plus
foret. Atq̃ hi quidẽ circa euboiæ cõcaua periere. Barbari uero q̃ apud aphetas erãt ubi
ipsis libentibꝰ dies illuxit:naues suas stabilierũt satis hñtes eũ male rẽ gessissent q̃erẽ age
re in pñs. At græcis auxilio tres & q̃nquaginta naues attice supuenere:q̃ suo aduẽtu il-
lis tũ aĩum addiderũt:tũ nunciũ attulerũt eos barbaros qui euboiã circunuchebant̃ tẽ
pestate illa q̃ extiterat cũctos iterisse. Itaq̃ græci eadẽ q̃ pridie obseruata hora ꝓuecti na
ues cilicũ inuasere. Q uas ubi corrupe & nox aduẽit iteꝝ se ad artemisium recceperunt.
Tertio die barbaroꝝ duces tũ ĩdigne ferẽtes a tãtula se classe uexari:tum a xerxe suppli
ciũ timẽtes:ñ expectandũ sibi ãplius censuerunt. ut græci priores pugnã capesserẽt. sed
instructas naues circa meridiẽ eduxerũt. Contigit ãt ut p hos eosdẽ dies & hæc naualia p̃
lia & illa ĩ thermopilas terrestria gererent̃:Erat ãt oẽ certamẽ his ĩ mari de eurypo quẽ
admodũ illis q̃ cũ leõida erãt de trãsitu arcẽdo:græci q̃dẽ sese adhortabãtur:ne barbaros
intrare græciã sinerẽt:Barbari uero ut grecoꝝ copiis ꝓfligatis trãsitu potirentur. Proce
dente xerxianoꝝ classe ĩ aciẽ ordiata:tũ græci se apd artẽisiũ ĩmotos tenerẽt:tũc eos bar
bari ut cõp̃hẽderẽt lũata classe circũdabãt: Ibi græci exaduerso ꝓdeũtes cõflixer̃. Q ua
ĩ puga pari morte pugnatũ ẽ. Nã xerxiana classis p̃ magnitudine & copia sua ĩ se incide-
bat perturbatis nauibꝰ & mutuo incursantibꝰ resistebat:tum neq̃ cedebat. Indigna. n.
res uidebatur a paucis nauibꝰ in fugã cõuerti. itaq̃ multæ græcoꝝ naues interibãt:mul
ti ẽt uiri sed multo plures barbaroꝝ & naues & uiri:atq̃ ita dimicantes utriq̃ ab alteris
abscessere. Hoc in prælio xerxianos inter milites optimã egyptii nauauerunt operã:cũ
aliis magnis editis operibꝰ:tũ hoc q̃ quinq̃ græcas naues cũ ipsis ꝓpugatoribꝰ cepe e
græcis eo die p̃stantissimi extitere athenienses:& ĩter atheniẽses. Clinias alcibiadis filius Clynias
qui dõestico sumptu ac ꝓptia naui cũ ducentis uiris militabat. Vbi utriq̃ libẽter ĩ diuer Alcybia
sum abiere:ad suas statiões sese recepere. Græci dirẽpto prælio reuecti:& si cæsoꝝ corpo dis
ribꝰ ac naufragiis potiti erãt:tñ q̃ male affecti eẽnt præcipueq̃ athenienses quoꝝ dimi-
dium nauiũ uulneratũ erat de fugiendo in ulteriora græciæ deliberabãt. Tẽistocles repu
tans si ab amicitia barbari iones & cares abduceret fieri posse ut reliquos superarẽt:Dum
euboi pecora ad mare ꝓpellunt:illuc duces cõtraxit. eisq̃ dixit se astutiã q̃dam hẽre q̃ spe
raret optimos quosq̃ socioꝝ ab rege abductũ iri. Hactenus rẽ enudauit addiditq̃ ad eã
trãsigendã hoc ab illis agendũ eẽ:ut euboicoꝝ pecoꝝ q̃tum uellet quisq̃ mactaret. Sa-
tius. n. eẽ suoꝝ copiis illis potiri q̃ hostẽ:ac mõuit ut suis quisq̃ popularibꝰ preciperet ignẽ
accenderet:sibi ãt de discessu sub tẽpus oportunum curæ fore ut sine nox abirent. Hoc
illis ꝓbatum cum eẽt accensis ignibus ad pecora est itũ. Nã euboi cõtempto Bacidis ora
culo tãq̃ nihil dicẽte neq̃ exportauerãt q̃cq̃:neq̃ ĩportauerãt uelut ĩpendente eis bello.
res sibi quoq̃ ipsis obscuras effecerant:ita. n. hẽbat de his oraculum bacidis:dum iuga
barbaricus canabacea iactar ĩ æquor euboia capræ met ẽtes fac ꝓtul absini. His uersibꝰ
cum nihil illi niterentur tã & si mala tum aderant tum ĩpendebant:Fiebat:ut in plerisq̃
aduersa fortuna uterentur: Dum hæc isti agebãt:aduenit ex trachine speculator. Nã ut
erat apd artẽisium speculator polyas genere ãticirensis:cui datum erat negocium cum
expedito nauigio actuario ut renunciaret his q̃ apd thermopilas erãt an classis discessis
sent:& abrõichus lysiclis atheniensis apd leõidã patus cum lembo ad nunciãdũ iis q̃ ad
artemisium agebãt:si q̃d noui pedestribꝰ copiis cõtigisset. Hic igitur Abronichus adue
niens indicauit ea q̃ circa Leonidam & eius exercitum gesta erãt. Q ua isti re audita nõ

iā ſibi diſſetēdū abitū putauerūt:ſed ut quiq; locati erāt abſceſſerūt. Primi corinthii:po
ſtremi athenienſes. Q uoꝝ athenienſiū uelociſſimis nauib⁹ delectis. Themiſtocles ad aq̄s
portabiles cōferēs ī lapidib⁹ lr̄as īcidebat:q̄s poſtero die Iones ad artemiſiū uenientes le

Themiſtocles in iones

gerunt in hæc uerba. Viri iōes aut iuſte facitis militātes aduerſus patres & græciā redi
gētes ī ſeruitutē. Sed qd̄ ꝓcipuū fuerit ſtate a nobis. Sin hoc facere n̄ poteſtis:ſaltē nūc
ſcitis in medio:qd̄ & ipſi facite:& cares nunc faciāt obſecrat. Q d̄ ſi hoꝝ neutrū agere li
cet:& maior: neceſſitate eſtis obſtricti:q̄ ut poſsitis deſciſcere ī re gerēda dū pugnā con
ferimus ſpōte agatis iſtrēnue mēores a nobis uos eē oriundos:& inimicitiaꝝ nobis cū
barbaro principiū a uobis extitiſſe. Hæc. Thē:ſtocles (ut arbitror) ancipiti cōſilio ſcri
pſit:ut ſi litteræ regē laterētiionas īduceret ab rege ad ſe deficiēdū. Sin a deū deferrētur:
darenturq; crimini īfidos eidem redderet ionee ut a præliis naualib⁹ ſummouerentur.

Hiſtiæus nuncius

Poſtq̄ hæc themiſtocles īſcripſit:ex tēplo uir qdā. Hiſtiæus nauigio aduectus barbaris
nuntiū attulit græcos ab artēſio ꝓfugiſſe. Illi hoīe q; fide n̄ haberēt ſeruati iuſſo naues

Hiſtiæa urbs xerxis clades thermopylana cædes

ueloces ad rē explorādā miſerūt. Q ua per iſtos re nunciata ita ſimul atq; refulſit ſol oīs
claſſis addēſata ad artēſiū cōtendit. Vbi ad meridiē uſq; īmorata mox ad hiſtiæā ꝓceſſit
eo appulſi urbe hiſtiæoꝝ potiti ſunt & optimā portionē agri hiſtiæi maritios uicos oēs
ꝑcurſauerūt. Dū iſti hoc ī loco agūt. Xerxes præparatis q̄ ad cæſos ꝑtinebāt:ꝓconē ad
claſſiarios mittit. Hæc āt præparauerat. Q uicūq; e ſuo exercitu apd̄ thermopilas cæſi.
(Erāt āt uigīti milia):eoꝝ.m. ferme relictis cæteros depreſſa foſſa hūauit:& ne a claſ
ſiario exercitu cerni poſſēt eā humū exagitauit:foliiſq; cōſtrauit. præco ubi ad hiſtiæā ꝑ
uenit:facto totius exercitus cœtu hæc dixit: Viri ſocii rex xerxes da ueniā cuicunq; libet
relictis ordinib⁹ ire uiſū quēadmodū pugnat̄ cū amentib⁹ hoibus:q ſe ſupaturos ſpera
uerāt copias regis. hæc denūciant precōe mox nihil īfrequētius q̄ nauigia fuit. ita multi
uiſere cupiebāt. Profecti eo n̄ oēs lacedæmōios eē ac theſpienſes credebant:q ſtrati iace
bant:cum ēt ſeruos cernerent. Itaq; res eos qui trāſmiſere n̄ latuit. Hoc xerxes circa ſuo
rum cadauera fecit rē ꝓfecto ridiculam:ut millle iacentes extarent. Cæteri uero cōferti
eundem in locum q̄ter milleni cōportati ſitiq; eēnt: Atq; hunc quidem diē in ſpectaculo
cōſumpſerunt. Poſtero āt claſſiarii hiſtiæā ad claſſem remeauerunt. R eliqui qui cū xer
xe erant iter ingreſſi ſunt ad quos pauci quidā ab arcadia perfuge uenerunt. Victus in
opes & opam ſuam pſtare cupientes q in conſpectu regis adducti interrogatiq; cum ab
aliis pſis:tū uero a quodā præcipue de græcis quidnā illi agerent; reſpōderunt eos agere

Olympicorum corona oleagina

olympia:& ſpectare certamen gymneticū:atq; equeſtre:rurſus eodē ꝑconctāte qd nā il
lis præmiū eēt ꝓpoſitum propter quod certarent. Oleaginam coronam inquiunt eē
qua donarentur. Ibi Tritantechines artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam:
quæ apud regem pro timida eſt habita: Audiens eum præmium illis coronā eē non pe
cuniā:ſilentium tenere n̄ potuit:quin corā oibus diceret pape. Mardoni in quos uiros
induxiſti nos ad puguandū:qui nō pecuniaꝝ certamē agirēt ſed uirtutis. Hoc ille dixit.
Eo interim tpe poſt acceptam apud thermopylas calamitatem confeſtim theſſali cadu
ceatores ad phocenſes mittunt utpote iis infenſi:tum ſemper antea. tū præcipue poſt
nouiſſimam cladem. Etenim nō multis ante hāc regis expeditionē annis cū ipſis theſſa
li & coꝝ ſocii omni cum copia bellum phocenſib⁹ intuliſſent a phocēſibus fugati ſunt
ac male mulctati. Nā cum ad pnaſum uſq; proceſſiſſent phocenſes ſecum hn̄tes. Thel

Tellias

liam uaticinum illum helæum:ibi tellias hic huiuſmodi rem eis cōmentus eſt Sexcen
tos uiros e phocenſibus præſtantiſſimos gypſo tam ipſos q̄ arma illinit:eoſq; ſub noctē

in thessalos dimisit dato præcepto ut quencunq; albicātem nō cernerent: eum obtruncarēt.
Hos primū thessaloꝝ excubitores aliud quoddā ꝓdigium eē arbitrati. Deīn ipse exerci
tus adeo exhorruerunt ut tribꝰ milibus cæsoꝝ atq; scutoꝝ phocenses potiti sint: quoꝝ
scutoꝝ dimidiū apud abas: alteꝝ dimidiū apud delphos dedicauerunt: & ex decima pe-
cuniaꝝ huius pugnæ factæ sunt statuæ grādes q̄ circa tripodē e regiōe delubri delphis
uisuntur: & alteræ eiusmodi in abasis reposite. Hoc phocenses in peditatum thessaloꝝ a
quibꝰ obsidebant̄ egerunt. Equitatū quoq; eorūdē qui ī suū agꝝ īcursauerat: insanabi
li clade afflixit. Ad ingressum.n. q̄ē iuxta urbē hyāpolim depressa ingēti fossa āphoras Hyam
illic inanes deposuerunt: humūq; desup iniecerunt: eāq; reliquo solo exequerunt: ubi cū polis
thessalos expectarēt incursuros in eos thessali impetu dato tāq̄ rapturi ī āphoras eīde
runt. ibiq; equoꝝ crura cōfracta sunt. Ob hæc ābo phocensibus infēsi thessali misso ca-
duceatore ita dixere. Nunq̄d dissimulatis amplius phocenses agnoscere nō eē uos nobis
pares qui & antehac inter græcos q̄diu ptes illoꝝ nobis placuerint semp uobis antecelli
mus: & nunc apud barbaꝝ adeo pollemus: ut penes nos sit & agro uos exuere: & ī serui
tutē redigere: q̄ facultatē & si optinemus: tn̄ iniuriaꝝ nō sumus memores: nisi ut eo no-
mine quinquaginta talenta rependatis: & nos uobis recipimus oīa nos ab agro uestro
dāna auersuros. Hæc thessali phocensibꝰ denunciabāt: q; soli phocēses ī ter eius loci ho
mines cū medis nō sentiebant. idq; nulla alia cā (ut ego coniectura cōpio) q̄ thessaloꝝ
odio ptes medoꝝ (ut mihi uidet̄) secuturi si thessali ptes græcoꝝ fouissent. Hæc de-
ferentibꝰ thessalis negarunt se phocenses pecuniā daturos: & sibi itidē ut thessalis facul
tatē eē sentiendi cū medis si aliter sentire uellent: sed nequaq̄ fore ut spōte eēnt ꝓditores
græciæ. His uerbis renūciatis adeo thessali sunt ī phocēses indignatōe pciti: ut barbaro Doris re
duces itineris extiterint: & ex trachina doridē regionē īcursauerint. Nā eius regiōis po gio
dion angustus illic octoginta nō āplius stadia in latum ꝓtenditur inter melidē ac phocen neō urbs
sem regiōis situs ubi uetus eryopiæ erat. Hæc āt regio doꝝ: qui sunt in pelopōneso me- thitorea
tropolis est. hanc igit̄ doridē regionē īgressi barbari nihil admodū leserunt cū medis.n. Parnasi
& si thessalis nō uidebatur: sētiebāt: posteaq̄ e doride ī phocidē ingressi sūt barbari. ipsos uertex
quidē phocenses nō sunt adepti: quoꝝ nōnulli cacumina parnassi cōsederant: qui uertex Ozolæ
est iuxta urbē neonē illic sitā noīe thitorea: eoq; se receperunt: sed plures ad locros ozo- Cephisis
las ī urbē āphissā q̄ supra crisseū sita ē cāpū: oēm tn̄ agꝝ phocēsē īcursauerat. Sic.n. du- Drymos
cebāt̄ a thessalis: & oīa q̄ nacti sūt: igni ferroq; uastarūt: urbes ēt ingressi ignes in sacras charadra
ædes iniecerunt. Nā pagrantes eam iuxta cephisim amnē cuncta populati sunt & hinc Erochus
urbē drymon incenderunt illinc charadrā & erochū & tetroniū: & amphiceā & neonē tethroni
& pedieas & triteas & ælateā & hiampolim & parapotameos. i. flumīs accolas & abas: um
ubi delubrū Apollinis erat locuples & thessauris donariisq; cōplutibus exornatum: in Amphi
quo ut tunc ita nunc redduntur oracula. hoc delubꝝ posteaq̄ diripuere incenderunt. cæa
phocensium etiā quosdam per montana insecuti cæperunt & mulieres aliquot q̄s præ Pediecæ
multitudine stupantiū extinxerunt. prætergressi quoq; flumīs accolas puenet̄ ad pano Triteæ
peas. Vn̄ bifariā copiæ iam diuisæ fuerunt: quaꝝ plutima pars ac ualidissima cum ipso Elaræa
xerxe athenas uersus tendens boetios in agrum orchomenioꝝ ingressa est. Boetii cum hyam
medis uniuersi sentiebant: quoꝝ urbes uiri macedōes in eis collocati: qui ab Alexādro polis
missi fuerant seruauerunt uolentes planum facere xerxi boetios sentire cum medis. Et parapo
hi quidē barbari hac iter intenderunt. Cæteri uero cū suis ducibus parnassum a dextra tamii
pstringentes ad templū qđ est delphis processerunt quicquid agri phocensis nancisce Abæ

Panopæi

bãtur:id omne fœdantes. Nam & panopeoꝝ oppidum deflagrauerunt:& dauliorꝝ & æolidensium. Ideo autem hac ab aliis seiuncti pergebant ut direpto quod delphis est templo pecunias repræsentarẽt xerxi regi:qui oĩa q̃ in eo tẽplo erãt mẽoratu digna melius norat:ut ego audio:q̃ q̃ in edib⁹ suis reliquerat ꝑmultis assidue referentib⁹ cum alia tũ ꝑcipue cræsi alyattimis filii donaria. Hoc delphi cũ audissent in extremã ꝓrsus deuenere formidinẽ. Qua attoniti deũ de sacra pecunia cõsultarunt nunq̃d ea humi defoderent an alium in locũ transportarent. eas deus illis interdixit ne amouerent. se enim suf-

Apollinis oraculum

fectuꝝ eẽ ad res suas tutandas. His auditis delphi de semetipsis curandũ putauerunt liberis uxoribusq; in achaiã traiectis:pleriq; uertices parnassi supauerũt:& ad coricium antꝝ:quidã ad amphissã locridẽ se subduxerũt:deniq; oẽs delphi urbẽ deseruerunt ꝑter sexaginta uiros ac ꝓphetam .i. uaticinũ. Postea uero q̃ barbari subeuntes appropinquabant templũq; cernebãt:Interim ꝓpheta:cui nomẽ erat:Acerato inspicit ante delubꝝ sacra arma prolata e conclaui:quæ intus proposita fuerant:quæ nefas erat cuiq̃ mortaCõtingere:qd ostetũ iis delphis q aderãt prexit nunciarũ. Vbi barbari ꝓperantes peruenere ad phanũ Mineruæ qd est ante templũ:tum uero ẽt maiora q̃ superius prodigia repræsentata sunt:res ꝓfecto hæc ualde mirãda. Nã arma martia sua spõte extra delubꝝ proposita apparuerunt. Quod tñ secundo loco actum est ex omnibus miraculis. maxima est admiratione dignum:Cum enim barbari ad sacellum mineruæ:quod est ante templum accederent:interea e celo fulmina in eos deciderunt:& a parnasso duo abscissi uertices magno cum fragore sunt deuoluti:per multosq; eorum interceperunt:Atq; ex ipso sacello Mineruæ uociferatio iubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus terror incussus est barbaris ut fuge se mandarent. Ea re cognita delphi descendentes magnam coꝝ stragem edidẽr. Qui superfuere recta ad boetios effugerũt: & cũ redissent referebant (ut ego accipio) alia se ꝑter ea q̃ dixi miracula uidisse duos armatos humana natura augustiores institisse sibi cædem facientes atq; insequentes.

Coryeiũ antrum

Amphissa

Delphi derelicti sunt

Acerato mineruæ phanum arma spõte sua apparuerũt

Phylacus autonous

Castalia hyampeus uertex

Protemplaris minerua

Hos duos delphi aiunt indigenas heroas esse phylacon & autonoum quoꝝ phana uisuntur. Phylaci quidem secundam ipsam uiam super ædem mineruæ. Autonoi uero ꝓpe castaliam sub hyampeio uertice. Saxa quæ a parnasso deciderũt:adhuc ad nostram usq; memoriam integra extant in phano mineruæ protemplaris locata:ad qđ per barbaros deuoluta peruẽere:atq; hic receptus a templo hoꝝ uiroꝝ fuit Grecoꝝ classis ab artemisio profecta rogatu atheniensium ad salaminem substitit. Qđ ut facerent ideo rogauerãt athenieñses tũ ut liberos atq; uxores ex attica subducerẽt:tũ ut cõsultarẽt qd sibi agendũ esset. Nam in rebus quæ cõtigerant consilium capiendũ habebãt tanq̃ opinione frustrata. Quippe qui putassent inuenturos se peloponnenses ad excipiẽdum barbaꝝ in euboia subsidentes hoꝝ nihil inuenerant:sed audiebant illos isthmũ muro sepire. hoc plurimi facientes ut ipsi superessent:& terrã suam optinentes rutarent omissis cæteris. Hæc athenienses cũ audissent:ita socios obsecrarunt ut ad salaminẽ sisterent classem. Quo aliis appulsis athenienses in terrã suam profecti proposuere edictum:ut qua quisq; atheniensium ratione posset seruare liberos atq; domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in troezenẽ miserunt:quidam in æginam:nonnulli in salaminem pro se quisq; properantes sua pignora exportare. ꝙ uellent oraculo obsequi:& añ oĩa ꝙ athenienses aiũt ingentẽ anguẽ arcis custodẽ in tẽplo fuisse obuersatũ. Et tanq̃ reuera essent quæ dicunt serpẽti menstrua non cessant libamina ꝓponere q̃ sint e melle cõfecta:q̃ cũ semper superioribus temporibus depascerentur tunc illibata manserant. Id cum ipsa

Atheniẽsis arx

Serdeas in arce

templi antistes indicasset:eo magis atheniẽses eoꝝ promptius deserere arcem tanquã a deo ẽt destitutã.Exportatis itaq; rebus oĩb⁹ ad castra nauigauerunt:Posteaq̃ eos q ab artemisio soluerant ad salaminẽ substitisse audierãt: Reliqui classiarii qui ad troezeniã erant eodẽ cõfluxere:Nã ut in pegonẽ troezenioꝝ portũ coiretur erat edictũ.Pluresq; multo contractę sunt naues q̃ ad artemisium decertauerant:& a plutibus ciuitatib⁹ eodem quo ad artemisium duce eurybiade euryclidis uiro sparciata non tñ e genere regio: quaꝝ multo plurimas ac maxime ueloces optinebãt atheniẽses:quæ classis ex his constabat.Ex peloponeso lacædemonii sedecim naues præstabãt:Corinthii totidem quot ad artemisiũ prestiterant.Sicyonii quindecim:Epidaurii decem:Troezenii qnq;: Hermonienses tres.Hidoriei generis ac macedoniæ gentis hermionensibus exceptis ex erineo & pindo & dryopide nouissime profecti.Nã hermioneses dyropes sunt ab hereule & meliensib⁹ e regione quæ doris nũc uocatur abducti:Hæc copiæ peloponesiũ erãt. Eorum q sũt ĩ exteriore cõtinẽte atheniẽses supra quã cæteri naues præstabãt soli cẽtũ octoginta.Quippe quib⁹ non affuerunt in pugna ad salaminẽ gesta platæẽses ob hãc causam ꝙ cũ græci ab artemisio dilapti sũt;platæenses ubi iuxta chalcidẽ ĩpulsi fuere descendentes in pieriã oræ boetiæ ad recipiendos domesticos suos se cõuerterãt.Ita dum in suis conseruandis occupantur:relicti fuere atheniẽses sub pelasgis eam quæ nũc græcia nuncupatur tenentibus pelasgi erant cranai nominati:sub rege uero Cecrope cecropidæ cognominati.Erichtheo autẽ adepto ĩperiũ ĩmutato nomine athenienses appellati.Deinde iones ab ione zuthi filio:qui dux extitit atheniensis exercitus:Megarenses tantũdẽ copiaꝝ quãtũ ad artemisiũ attulerunt: Ambracii septẽ cũ nauib⁹ auxilio uenerunt leucadi cum trib⁹ dorica gens & a corinthio oriunda.Ex insulanis æginetæ trigita naues exhibuerũt:qbus aliæ quoq; erãt naues instructæ:sed iis orã suã tutabant. Veꝝ cum triginta omnino nauib⁹ præcipuæ uelocitatis:ad salaminã dimicauerunt.Sunt ãt æginetæ dores ab epidauro.Cui insulæ nomen antea fuerat œnone.Post æginetas easdem quas ad artemisium uiginti naues chalcidenses & septem eretrienses. Hi iones sunt dehine chii easdem attulere gens ab atheniensibus ionica. Naxii naues attulerẽ quatuor quemadmodum & cæteri insulani a popularibus ad medos dimissi:sed illorum iussa aspernati transiere ad græcos discessu Democriti uiri inter ciues illustris & tũc trieatchi.Naxii iones sunt ab atheniensibus ducentes originẽ.Styreẽses quoq; easdem quas in artemisio naues præbuere.Cynthii unam omnino & unum penteconterum.Hoꝝ utriq; tryopes sunt,Seryphii etiam & siphnii & melii fuere in partibus.Hi enim soli ex insulanis terrã barbaro & aquã negauerũt.Intra thesprotos istiões & amnẽ acherontẽ incolũt.Siquidẽ thesproti cũ sint cõtermini ãbraciis ac leucadiis ex ultimis regionib⁹ ĩ militiã uenerũt.Eoꝝ qui extra hos habitãt soli fuere crotoniatæ q græciæ pielitãti auxilium nna naui tulere:cui præerat phayllus uir tryspithionicus.Sũt ãt erotoniatæ genere achei:& cæteri quidẽ ex hac classe triremes attulerunt.Melii autem & siphnii & seriphii penteconteros idest biremes.Melii duas.Siphnii seriphiiq; penteconteros idest biremes singula:Melii a lacedæmone genus ducentes:Siphnii & seriphii ab atheniẽsibus iones.Sũma nauiũ præter biremes fuit trecentæ quĩquaginta octo.Quæ postea q̃ ex iis q̃s dixi urbib⁹ ad salaminẽ cõuenerũt iter eaꝝ duces cõsultabãt.Euribiade rogãte ut quellẽt sñiam dicerẽt.Vbi nã ex iis locis quib⁹ ipsi potirent cõmodissimũ foret pugna nauali decernere.Iam enim attica ꝑ derelicta erat:itaq; de cæteris locis deliberatur. Pleraeq; illoꝝ sĩæ ĩ hoc cõgruebãt:ut ꝑfecti ad isthmũ añ peloponesũ decertarẽt hac uideli

Pegone
Eurybiades.
Hermio nẽses
Doris
Græcia
Cranai
Atheniẽses q̃do iones uñ
leucadiis
Aeginete
Epidaurus
Oenõe
Naxii
Stireẽses
Cynthii
Seriphii
Siphnii
Melii
Thesptoti
Acheron
Ambrao
Leucadii
Crotonis
ræ
Phayllus
pẽtecõteri
Melii
Siphnii
Seriphii
Naulum
summa

cet ratione ꝙ si male pugnassēt ad salaminem quidem sibi ĩ isula obsessis nullũ subsidiũ
ostendebat. Ad isthmũ uero dabatur ad suos effugium. Hæc ratio cum a ducibꝫ pelo-
põnensiũ redderetur: aduenit quidã atheniẽsis nunciatũ iam atticã barbarꝝ esse ĩgressũ
Thespia urbs eãq́ oẽm igne uastare. Nã copiæ quæ cũ xerxe erant boetiã pagrantes incensatũ Thes-
piẽsiũ: qui in peloponẽsũ abscesserunt: tũ platæensiũ urbe athenas peruenerãt: & oĩa il
Platæa urbs. la peruastabãt: Ideo ãt thespiã & platæã: incenderũt: ꝙ a thebanis acceperãt illas ciuita-
tes cõsentire cũ medis: A traiectu hellespõti ex quo iter ĩgredi cæpere barbari: unũ mẽ-
Callias sem triuere trãscundo in europam tres alios dum ĩ atticã peruenere calliade sũmũ athe
Athenæ captæ nis magistratũ gerẽte. Vrbẽq́ desertã cæpere paucis quibusdã atheniensibꝫ in tẽplo re-
pertis: necnõ quæstionibꝫ ærariis & hominibus egẽis: qui præscpta foribus atq́ lignis
arce subeũtes arcebãt qui nõ exierant illic ad salãinẽ simul præ inopia uictus simul opi-
Areius pagus nione oraculis soluẽdi quod sibi reddiderat pythea murꝝ ligneũ in expugnabilẽ fore: id
interpretãtes ex oraculo effugiũ esse nõ naues. Hos persæ castris ex aduerso arcis posi-
tis ĩ prominẽti colle: quẽ areiũ pagum atheniẽses uocant: hũc in modũ obsederũt sagit
tas stupa circũdatas ubi incenderãt emittebãt in illorum uallum atheniẽses q̃q̃ obsessi
& ad ultimũ malorꝝ deducti ẽt cõsẽso uallo tñ resistebãt ac ne uerba quidẽ pisistratidarꝝ
cõditionem deditiõis offerentiũ admittebãt: & cũ alia ad repugnandũ excogitarunt: tũ
uero hoc quod ĩ barbaros portis subeũtes deuoluebãt saxa molaria: Adeo ut xerxes ꝑ
diu ĩops cõsilii fuerit: ꝙ eos expugnare nõ posset. Tandẽ ex difficultatibus accessus q̃dã
apparuit barbaris. Necesse enĩ erat secundũ oraculũ oẽm atticã: quæ in cõtinente est su
biici psis. Igitur a fronte arcis a tergo ãt portarꝝ & ascẽsus qua parte nemo excubabat:
quaq́ nemo credebat quẽpiam hoĩum ascensurꝝ hac parte & si loco prærupto quidã cõ
Agraulia Cecropis filia scenderunt iuxta templum Agrauliæ filiæ Cecropis: quos ubi in arcem ascendisse uide
runt athenienses: partim e muro sese præcipitauerunt: atq́ extincti sunt: partim in ædẽ
refugerunt. At persæ qui ascenderunt primũ ad portas contẽdunt: eisq́ patefactis sup
plices trucidant. Atq́ ubi oĩum stragem fecerunt direpto templo arcẽ ĩcendunt. Athe
nis omnino xerxes potius equidẽ quendam susa ad artabanum mittit nuntiatũ res be
Athenarũ arx incẽsa ne gestas ac præsentem statum. Postero die q̃ nunciũ miserat cõuocatis atheniẽsiũ exu
libꝫ expeditionis suæ comitibꝫ iussit ut conscensa arce hostias suo ritu ĩmolarẽt: siue ali
quo in somniis uiso: siue sua spõte facti poenitens ꝙ tẽplum concremasset. Exules athe-
nienses id quod iussi erant executi sunt. Cuius rei cur mẽtionem fecerim exponã. Est ĩ
Erechteis tẽplum arce hac Erectheis qui fertur fuisse terrigena tẽplum in quo olea est & mare: ut apud
athenienses ꝑdicatur neptũno & minerua in testimoniũ posita ꝙ de regiõe decertassẽt.
Olea in arce Hanc igitur oleam una cum cætero templo contigit ut barbari exurerent: Quã athe
nienses q ab rege iussi erant rem diuinã facere: Altero ab incensione die cũ in tẽplum
ascendissent: aspexerunt fruticasse edito a stipite uirgulto cubiti ĩstar. Et hæc quidem il
li narrauerũt. At græci qui apud salaminem erant ubi nunciatum est uti res circa athe
niensium arcem haberent: eo pturbationis deuenere: ut nonnulli e ducibꝫ non expecta
rent: dũ propositũ negociũ cõstitueretur: sed in naues irruerẽt: ac uela tollerent tanquã
ꝓfecturi. Cæteriq́ qui relinquebãtur: statuerent sibi ante isthmũ prælio nauali decer
nendum: & cũ nox affuissent: digresse concilio naues cõscenderunt: Ibi themistoclem
ꝑgentem ad nauem suscitatur mnesiphilus uir atheniẽsis quidnam ab ipsis decretum
esset: & cum ab eo audisset decretum esse ut ad isthmum proficiscerẽtur & ãte pelopõ
nesum dimicarẽt: Si isti inquit a salamine proficiscantur: iã tu pro nulla amplius patria

dimicabis. Ad suā enim quisq; patriā remeabūt: ut nec eurybiades nec alius hoīum quis-
piā cohibere possit: quo minus copiæ dilabātur: Græciaq; peribit consilii inopia. Quare
si qd cōminisci potest pge: & quod decretū est conare irritū reddere: Et euribyadē a sen
tētia reuocare ut hic pstet. Themistocles eū hæc admonita sibi ad modū pbarentur nul
lo reddito respōso ad eurybiadis nauē precxit. Vbi hoīem cōuenit: ait uelle se de negocio
cōi cū eo colloqui. Hunc ille in nauē ingressū iubet loqui quæ uellet. Cui Themistocles
assidens quæcunq; amnesiphilo accepat tanq̄ a semetipso refert: & alia adiicit multa do- Adiman
nec eurybiadē a sententia reuocauit: psuasitq; ut e naui prodiret: & duces ad cōsiliū cōtra tus
heret: Ii posteaq̄ cōgregati sūt priusq̄ ad eos eurybiades referret id: cuius grā ipsos coe-
gerat. Themistocles multis agebat uerbis put magnopere expediebat. Quē iterfacto
corinthiorꝫ dux adimantus ocyti: Themistocles inquit in certāinibus ii q ante alios exi-
stunt colaphis cædūtur. Eum refellēs Themistocles: Atqui īquit reliq nō coronantur.
Comiter corīthio cū respōdisset ad eurybiadē cōuersus: nihil eorꝫ dicebat quæ dixerat
prius: Ilos posteaq̄ a salamine profecti fuissēt dilapsuros. Præsentibꝫ enī sociis nō puta
bat sibi decorꝫ quēpiam accusare: sed aliūde oratione sumpta in te nūc inquit sitū ē ser-
uare græciam si mihi accedēs nauale hic prælīū facias: & nō horum quibusdā credēs clas
sem ad isthmū abducas: utrūq; eū audieris inter se cōparato. Si ante isthmū cōfligēs in
patēti pelago dimicabis: ubi nobis minimū expedit naues habentibꝫ & grauiores & nu
mero īfetiores: Ex quo etiā si ī aliis feliciter nobiscū agatur: tamē amittes salaminem &
megara & æginā. Nā illos una comitabitur suus pedester exercitus. Atq; ita tu eos ī pe-
lopōnesum ages: oēmq; græciā in discrimē adduces. Sin autem id feceris quod suadeo. Salamis
hæc in eo reperies cōmoda: Primū si in arcto conflixerimus nos paucæ naues cū multis athenien
pfecto si æqua belli cōtingēt multo superiores erimus: quoniā ī arcto opugnare p no- sium pro
bis est: in spacioso pro illis. præterea salamis seruatur ubi nostri nunc liberi collocati sunt fugium
& uxores. Est & alia hic causa ppter quā itē debes præcipue hic māere: q; pro pelpōne- Credibi-
so & isthmo pugnabis: quo caue si sapis ne istos ducas. Si id quod spero cōtinget ut clas lia suade-
se uincamus: barbari neq; ad isthmū nobis aderūt: neq; usq̄ longius ab attica procedēt: ti prospe
sed nullo ordine abibūt. Vnde nobis lucrifaciemus quæ seruauerimus megara æginā q; re cedit
atq; salaminē. Apud quā credibile est nos hostibus fore superiores. Credibilia enim sua
dentibꝫ hoībus fere psperé cedit. Secus faciētibus ne deus quidē uult adesse: & huma
næ sentētiæ indulgere. Hæc dicentē themistoclē rursus interpellans adimātus iubebat
silere cū cui patria nō esset: qa etiam eurybiadē nō sinere uirꝫ extorrē sentētiā dicere: &
ita demū id sinet ceū urbē themistocles habuisset uidelicet exprobrās q; athenæ captæ
essent: tenerenturq; ab hoste. Tunc themistocles & ille corinthiis multa ingerens pro-
bra ratione ostendit sibi esse & solū & urbē mulro maiorē q̄ illis. Vnde naues ferme du
centæ essent armatæ: quas nulli græcorum inuadētes possent propellere. Hūc cū ratiōe
significasset ad eurybiadem transiens maiori cū acrimonia loquebatur inqens. Tu uero
si hic māes: uir eris egregius: sin minus græciæ euersor. Totū enim belli momētū nobis
naues sustinent. Sed mihi crede nisi hoc feceris nos sicuti sumus ubi domesticos rece
perimus in sirim quæ in italia profecturos: qui olī iā nostra ē: q̄q̄ ut oracula aiūt a nobis Siris
cōdi oprortet. Vos autē talibꝫ sociis destituti meorū uerborum reminiscemini. Hæc di-
cente themistocle: Eurybiades edocebat: & ob id edocebatur (ut mihi uidet) q; maxi
me formidabat ne si ad isthmū classem reduxisset: ab atheniensibꝫ desereret: quibꝫ de-
ferentibꝫ iam reliqui non essent in pugnando hostibus pares, ita sententiā eā probauit.

ut illic pmanētes pugna nauali decernerent. Quod ubi eurybiadi placuit: ii ꝗ altercatiōi
bus uelitati fuerāt circa Salaminē cū illic sese appararent tāꝗ prælium nauale facturi dies
illuxit: & simul oriēte sole extitit terremotus & maris: propter quod uisū ē faciēdū ut
æacidas in auxiliū inuocarent: Id ubi fecerūt: & oībꝫ qui illinc e salamine sunt: diis uota
fecerunt: Aiacem thelamonis filiū inuocauerūt: nauēq; ad Aeacū & ad alios æacidas in-
Dicæus uocandos æginā miserūt. Narrabat aūt Dicens Theocidis uir atheniēsis atq; idē exul &
apud medos factus illustris p id tēpus quo attica regio atheniensibꝫ desolata a pedestri
xerxis exercitu uastabatur se forte fuisse una cū demarato lacedæmonio apud cāpū tri-
asiū: uidisseq; puluerē triginta ferme miliū uirorꝫ capacem ab eleusine: & cum demirarē
tur quorꝫ nā hoīum esset ille puluis statim se audisse uocem: quæ uox ipsi uideretur iac
chus mysticus: & Demaratū ut qui esset sacrorꝫ quæ fierent in eleusine ignarus inter
rogasse quidnā esset quod ita sonaret: seq; dixisse demarate non aberit quin grandis ali
qua clades cōtingat regis copiis. Hoc autē palā est: cum attica sit desolata numē ab eleu-
sine resonans uenire auxilio atheniensibꝫ ac sociis. Quod si in peloponnesum incūbat:
periculū regi erit eiusq; copiis quæ sunt in continente: Sin ad classem quæ ad salaminē
ē cōuertetur periculū: adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc solēnia athenien-
ses quod ānis celebrāt ceteri atq; Proserpinæ: & his sacris quicunq; uult & atheniēsium
& aliorꝫ græcorꝫ iniciatur. & uox quā audis ē i hoc festo bacchācium. Et ad hæc dixisse
demaratum sile: neue alteri cuique hoc uerbum dixeris Quod si ad regē referatur capite
plectaris: ut nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. Quamobrē tene
silentium de hac expeditione: diis curæ erit. Hoc Demaratum admonuisse aiebat. Ex
illo aūt puluere ac uoce factā esse nubē: eāq; in sublime elatā salaminē uersus ad grecorū
exercitum fuisse delatam: Ita se didicisse nauticas xerxis copias esse perituras. Hæc dicēs
Theocydis filius referebat Demaratum atq; alios testes citans. Classiariæ autē xerxis
copiæ ubi cōspecta strage laconicorꝫ ex trachinia i histiæā traiecit: triduum illic moratæ
p euripū nauigabāt: Totidēq; diebꝫ ad phalerꝫ p̄sto fueret. Nec. n. mīori ut mihi uī nūe
ro uel pedestres copie uel nauticæ athēas pmotæ sūt ꝗ ad sepiadē atq; thermopilas Nā
i supplemētū eorꝫ q aut tēpestate ad thermopylas aut i naualibꝫ artēisiū p̄liis iterierūt:
eos substituā q̄ nōdū regē assecuti fuerāt meliēses: doriēses: locros: boeocios: q cū oī copia
aduenerūt exceptis thespiēsibꝫ & plateēsibꝫ: necnō caristios: ādrios: tēios: ac ceteros oēs
isulāos p̄ter qnq; ciuitates: quorꝫ nominū superius habui mētionē nā quo magis pene
trabat i græciā p̄ses: eo plures eum natiōes sequebātur. Qui oēs exceptis pariis postꝗ
athenas uenere: & ad phalerum C Parii autē i cythno relicti quo bellum caderet specta
bāt D Ibi xerxes ipse ad classē descēdit aīo coetum classiariorꝫ faciēdi: & eorꝫ audiēdi sen
tentias: Eo pfectus ubi p̄sedit assidentibꝫ q accitu eius aderāt suæ quoq; gentis tyrānis
ac nauium præfectus ut cuiq; rex honorem dederat: quorꝫ prius erat sidonius rex tū ti
rius: deīceps alii gradatim: misit ad eos mardoniū tentādi gratia sciscitatum sigulos præ
lium nauale faceret nec ne. Posteaꝗ mardonius a sidonio exorsus sigulos circuiens inter
rogauit: cæteri quidem eādem dixere sententiā iubentes fieri p̄liū. Artemsia uero hæc
Aartemisiæ consilium iquit mardoni quæ dico regi referas me neq; in præliis ad euboiā gestis ignauissima ex
titisse: neq; minima cōtulisse in te domine: Ideo cū talis sit equū esse ea quæ in rem tuā
maxime esse sentio demōstrare. itaq; hoc tibi suadeo: ut manibus parcas. nec prælium
nauale facias cum iis uiris: q tāto sūt tuis in mari p̄stātiores: quāto fœminis uiri. Quid
enim necesse habes omnio uenire in discrimen pugne naualis. Nonne athenas habes:

quoꝝ gratia expeditionē sumpsisti: nōne reliquā græciā: Nemo tibi obsistit qui tibi ob
sistebāt ita sūmoti sunt ut eos decebat: Quo autem ego recasuras hostiū res arbitror:
id exponam. Si n̄ instabis pugnæ nauali cōmittēdæ: sed classem perges hic cōtinere ad
terrā: ac tenderē ipse in pelopōnesum: tūc tibi domi esuccedēt ea quorum gratia uenisti.
Neq; enī diu tibi resistere græci possunt: sed dilabētur: & abs te ad suas quisq; urbes defu
gient. Quoniā neq; cōmeatus est eis in hac īsula (ut ego audio) neq; esse credibile ē:
neq; si tu ī pelopōnesū pedestres copias duces hic eos perstituros q illic huc aduenerūt
neq; de pugna pro atheniēsib9 faciēda curaturos. Quod si pugnā naualē gerere appro
pabis: uereor ne copiæ nauticæ male regesta pedestrib9 sint exicio. Præterea hoc etiā
rex in animū dimitte usu uenire ut bonis quidē hominib9 mali serui sint: malis autē bo
ni. Ideoq; tibi qui uiroꝝ es optimus serui sūt mali: qui numero sociorꝝ censentur ægyptii:
cyprii: cilices: pamphilæ quibus nulla utilitas ē. Hæc loquentē Artemisia quicūq; ei be
ne uolebant noxiā illi rebantur suā orationem tāq̄ aliud mali passuræ ab rege quē ueta
ret pugnā facere naualē At ii qdē male cōsultū uolebant: Inuidebantq; utpote cui inter
primos sociorꝝ oīum bonos haberetur: gaudebāt eius quā dixerat sententiā tāq̄ peritu
ræ. xerxes postq̄ ad eū sunt relatæ sententiæ: magnopere delectatus Artemisæ sentētiæ:
cū iam antea officiosam esse sensisset: tunc multo īpensius collaudauit. Nihilominus ut
pluribus staretur: iussit ratus ad euboiā suos sponte male pugnasse: quidelicet ipse ab
fuisset. Itaq; cōstituit spectaculo pugnæ naualis īteresse. Classiarii ubi nūciatū est illinc
esse soluēdū classem: salaminē uersus ducūt: & p ociū in aciem sūt digesti. Sed cum eos
dies defecisset: quo minus prælū cōmitterent (nox enim interuenit) in posterꝝ diē se
se instruebant: cū interim græcos metus formidoq; cepit cū alios: tū uero pelopōnēses:
q ipsi desidentes in salaminē pro atheniēsiū terra essent certaturi: quisi superarētur ī in
sula deprehensi forent obsidēdi sua terra sine præsidio relicta. Per cadē noctem pedester
exercitus barbaroꝝ cōtendebat in pelopōnesum: q̄q̄ cūcta quæ poterāt excogitata erāt
ne barbari per continentē ingrederentur. Nā ubi leonidā cum suis apud thermopylas Cleōbro
occubuisse accepere pelopōnēses celerrime ex urbibus concursu facto isthmū īsederūt tus
duce cleōbroto anaxandridæ filio Leonidæ frater. Ibi cōsidentes primū uiā sciroidē ob Pelopon
struxerunt: deinde cōsilio initio isthmū muro īædificabāt: opusq; perficiebant. Quip nesigen
pe nemine cū tot milia uiroꝝ eēnt cessāte. Nā & lapides & lateres & ligna & cistas fabu tes septē
lo pléas afferebāt nullo tpis momēto opus ītermittētes neq; diurno neq; nocturno q Arcades
græcis ad isthmū auxilio cū omni copia uenerunt: Hi fuerē lacedæmōii & arcades & he Cynurii
lei & corinthii & sicyonii & epidaurii & phliasii troezeni & hermiōenses. Hi fuerūt qui Achaia
auxilio uenerūt præmetuētes periclitātī græciæ: cæteris enim pelopōnēsibus id nihil ad Doriēses
modū curæ erat: & olympia iā & carniā prætererāt. Incolunt autem pelopōnesum gen Aetoli
tes septē: quaꝝ duæ indigenæ eūdē quē habitarunt olim locū nūc habitant: Arcades & Dryopes
cynutii: una achaica quæ nūq̄ illa qdē e pelopōneso excessit: sed pristino loco egressa alie Helis
nū incolit. Reliquæ quatuor e septē aduētitiæ sunt dorienses ætoli: dyropes: lemnii. Do Hermio
riēsiū multe sūt & insignes ciuitates: ætoloꝝ sola Helis: dryopū Hermōa & asina: quæ na urbs
ante Cardamylā laconicā sita ē. Lēnioꝝ oēs parorceitani: Cynutii cū sint īdigenæ soli pu Asina
tant iones eē sed effecti sūt dores ipsa die sub īperio argioꝝ īpositi cū eēnt orneate & pe urbs
riocci. Haꝝ igit septē gētiū cæteræ prèter eas quas recēsui e medio cesserūt: & si igenue Cardami
loqui fas est in medio sedētes cum medis sentiebant: Apud isthmū qdem in tali labore la
isti occupati erāt utpote pro omni iam cursu q nulla spes e classe effulgeret currentes. Omeate
Periochi

Q uæ audientes illi qui in ſalamine erant: formidic afficiebātur nō tā pro ſeipſis: q̄ pro
pelopōneſo ſoliciti. Adeo ut alius alium adiēs ac ſummiſſa uoce admiraretur ĩ Eurybia-
de conſilii inopiā. Tādem res erupit in medium: conciliumq; cōtractum eſt: & multa de
hoc ipſo dicebantur ab his quidem opoetere ĩ peloponneſum nauigaee: & pro illa adire
periculum non autē peo regione captiua manentes pugna nauali deceenere. Ab athe
nienſibꝰ uero & æginetis & megarenſibꝰ ſatius eſſe illic manentes dimicare. Ibi Themi
ſtocles poſtq̄ ſententia pelopōnēſum euicit: clanculum e concilio egreſſus miſit ad claſ-

Sicinnus pædagogus

ſem medoꝝ nauigium cum quodā iuſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat ſicinno
cōtubernali ſuo: atq; eodem pædagogo liberorum ſuorū: quem poſt has res geſtas ipſe
theſpiēſē fecit. Vbi theſpienſes ciuitatem ſunt eecepti atq; locupletē. Is tunc nauigio ad
duces barbaeorum profectus: hæc inquit dux athenienſiū q; partibus eegis fauet: ptæ-
optatq; res ueſtras q̄ græcoꝝ eſſe ſuperiores miſit me clam aliis græcis indicatū uobis
illos metu perculſos fugā facere uelle: & nūc offerri uobis occaſionē exequēdi rem om-
niū præclariſſimā: niſi per negligentiā eos dilabi ſinatis. Nā neq; iter ſe cōſenciunt: neq;
uobis amplius obſiſtēt: quos cernetis inter ſe dimicātes eos qui uobiſcū: & eos qui con

Pſyttalea inſula. Coeos. Cynoſura

tra uos ſentiūt. Hac ee Sicinnus indicata ab illis abſceſſit. Cui fidem habētes barbari tū
in inſulam paruā nomine pſyttaleam: quæ inter ſalaminem & cōtinētē ſita eſt multos
perſarum teaiiciūt: tum mediam circa noctem cornu quod ad ueſperā ſpectabat: produ
cūt ſalaminem uerſus eā circuituri. Producunt item qui circa ceon & cinoſurā inſtructi
erāt occupantes omne fretū numichia thenus. Ideo autē & naues peoducebāt ne qua
græcis liceeet effugere: ſed circūuenti uicē eedderent prælioꝝ ad artemiſium geſtoꝝum:
& inſulā pſyttaleam traiciebāt aliquot perſas: ut cōmiſſo nauali certamine cū plurimū
& uieoꝝ & naufragioꝝ eo efferretur (erat enim inſula ĩ traiectu pugnæ ſita) ii perſæ
ſuos ſeruarēt: alienos ĩterimerēt. Hoc ne hoſtis ſentiret: clāculum egere nulla noctis par
te conceſſa ſomno. In has ego res intuens non habeo aduerſari oeaculis tanquā nō ue
ris uolens euidenter loquētia conari refellere: Auricomæ poſtquam dianæ litrora iun-
gēt: Nauales pōtes cum littoribꝰ cynoſuræ: Sæpe ſtolida fortes q; athenas marte ſube-
git compeſcet iuuenem meritiſſima pœna ſupeebum: inſtinctum furiis ſibi cætere cun
cta putantē. Nam miſcebitue æs æri mars ſanguine pontū inficiet: graiis tunc libera tē
pora reddet Satueno genitus ſimul & uictoria polēs. Cum ita euidētee in his a bacchi-
de dicatur: Profecto neq; ipſæ de fide oraculis derogāda auſim: dicere neq; ab aliis dici ſu
ſtineam. inter duces qui in ſalamine eeant ingens conflatus eſt tumultus nō dū ſciētes
a barbarorum nauibus ſe circumueniri. Vbi autem oeto ſole inſpexerunt hoſtē inſtru-
ctum cenſueeunt: ibidem ſibi manendum. Q uibus cōgregatis applicuit ex ægina ari-

Ariſtides iuſtiſſimus

ſtides lyſimachi athenienſis quidem ſed in exilium a populo eiectus: quem ego: ut eius
motes accepi: uirum optimum athenis atq; iuſtiſſimū cenſui. Hic uic concilio aſſiſtens:
Themiſtoclem euocauit nō amicum ſibi ſed in primis inimicum. Verum præ magnitu
dine peæſentium maloꝝ oblitus ſimultatum euocauit hominem colloquendi gr̄a præ
ſenſerat enim peloponnenſes maturare ad iſthmum claſſem ceducere. Q ui cum pro-
diſſet Themiſtocles ad eum inquit. Nos & alio tempoee & hoc ipſo contendere debe-
mus inter nos hac de ee uter noſtrum de patria præclarius mereatue. Te uero certiorē
facio peræque eſſe pelopōnenſibꝰ multa uerba facere hac pauca de abducēdis hinc na
uibus: Ego tibi q; ipſemet uidi refero: nunc ne ſi uelint quidē corinthios atq; ipſum eu
rybiadē enauigare poſſe quoniā circūdati ab hoſtibꝰ undiq; ſumus. Q uare ingreſſus

ad eos hoc indicato.Cui respōdens themistocles:iocunda sane inquit iubes bonū affe
rēs nuncium.Nā quod ego præcabar ut fieret:id ipse tu cōspicatus fieri uenisti nuncia
tum.Vt.n.scias quæ fiunt a medis propter me fiunt:quoniā opus factus fuit ut græci
qui uolebāt sua spōte ad pugnā descēdere descēderūt inuiti.Tu uero q̄doquidē iocun-
da nūciatū uenisti:p teipsum nunciato.q̄ si ergo retulero:uidebor rē cōmentitiā dicere
nec ipsis psuadebo tāq̄ n̄ hoc agētibus barbaris.itaq tute ingressus uti rex hēt ipse re-
feras. Quod ubi feceris si tibi fidē hēbunt:optime hēt.sin minus perinde nobis erit.
Neq.n.si undiq circundati sumus ut tu ais amplius isti diffugient.Aristides concilium
introgressus eadē retulit dicens se ex ægina uenisse:& ægre elapsū q latuerit stationem
hostiū oēm.n.classē græcorꝫ a xerxis classe circūuēta.Ideoq hortare sed ut ad defensio-
nē sui illi sese pparent.Hæc locutus aristides tetro abiit.Rursus inter duces altercatio
orta plerisq eorꝫ fidē nuncio n̄ habētibꝫ:qbus nō credētibꝫ aduenit triremes trāsfuga
uirorꝫ teniorꝫ cui præerat Panetius Sosimenis q̄ oēm ueritatē attulit.Cuius facti noie Panetius
tenii i tripode q delphis dedicatus ē:inter eos q barbarꝫ debellarūt scripti fuere.Ex hac
naui q̄ ad salāinē & altera quæ ad artēsiū trāsfugit expleta ē græcorꝫ classis trecētorꝫ &
octoginta nauiū.Duæ nāq prius ad explēdū numerꝫ defuerāt naues.Græci ubi eis uer Græcorꝫ
ba teniorꝫ fecerunt fidē,sese appauerūt tāq̄ dimicaturi.Et sub diluculū cū ppugnatorꝫ naues
cætū fecissent:Temistocles ex oībus q̄ expedirēt præcipiebat:cuius oratiōis sūma erat ccc.lxxx.
meliorꝫ cum peioribus cōparatio quæcunq in hominis natura atq industria existunt Aminias
Exhortatus ut meliora digerēt.Vbi perorauit:iussit illos ingredi naues.Quibus igres Pugnæ
sis rediit ab ægina trirēis quæ pfecta ad æacidas erat.Moxq oēs naues græci soluerunt. initiū ad
In quos mouentes continuo barbari sunt inuecti.ibi cæteri quidem græci cum inhibe salaminē
rent remos cessimq irent;Aminias palleneus uir atheniensis euectus naui in hostilē in
currit:cui implicitus cum hæreret:nec abstrahi posset:ita cæteri uenientes auxilio con-
sertisunt:Hunc in modum aiunt athenienses extitisse initium pugnæ.Aeginetæ uero
nauim quæ ad æacidas abierat fecisse initium.Quanq̄ etiā hoc refertur simulacrū mu
lieris fuisse eis oblatum:& cū apparuisset ita illos exortatū:ut omnis græcorꝫ exercitus
exaudierit sed prius his uerbis cōuiciatū:O demōii quousq rēos ihibebitis:Aduersus
athenięses īstructi erant phoenices.Nā ii cornu tenebant:q̄ ad eleusinā hesperūq uer
gebat aduersus lacedæmonios instructi erant iones.Hi cornu tenebant.quod ad auro
ram spectabat & piræea:quorꝫ pauci admonitu themistoclis de industria ignauiter age
bant:pleriq minime.Enimuero cōplurium tricarchorꝫ nomina cōmemorare possent:
qui græcas naues expugnauere.sed neminē nominabo:præ theomestorem Androda-
mantis:& phylacum.Histiæi ambo samios.Quorꝫ duntaxat ideo mentiōem facio:q
tehomestor ob hanc nauatā operā a persis tyrannus sami creatus.Phylacus inter bene Tehome
de rege meritos ascriptus ē:& multo tractu soli donatus.Benemeriti autē de rege psi- stor
ca lingua orosangæ uocantur:de his quidem ita res hēt.Multitudo āt regiarꝫ nauiū ad Phyla-
salaminem expugnabatur partī atheniensibus corrupta:partī ab æginetis ut pote græ cus
cis seruato ordine ac loco certantibus barbaris & incōposite & incōsulte agentibus:Vt Orosan-
n̄ ab re fuerit talē eis rem cōtingere qualis cōtigit:q̄q̄ eo die fuerunt atq extiterant lon gæ
ge se ipsis prestātiores:& q̄ ad euboiā extiterāt p se qsq ānitētes:ac xerxē reformidāres:
q ab eo se singuli conspici arbitrabantur:& de aliis qdē uel barbarorꝫ uel græcorꝫ singil
latim quō dimicauerint n̄ possū p cōperto referr̄.Circa artemisiā uero hoc rei gestū ex
quo impēsius illa regi cōmēdata ē.Nam posteaq̄ regiæ res in multū tumultuationis de

ũenerant:hoc interi tempore artemisia cũ nauẽ suã attica insequeretur nullum hñs ef-
fugium quia ante ipsam naues amicoꝝ sua uero ꝓxima hosti erat hoc sibi putauit fa-
ciendum:quod & fecisse profuit. Nã ut fugiebat atticã nauem in nauem sociam quæ
Damasy erat uitoꝝ calyndensium impegit quaq; rex calindensium. Damasithimus uehebatur.
thimus Cum quo & si huic iam iñ dum eẽnt in hellespõto cõtentio intercessit:tñ incertum an
Artemi- cõsulto id fecerit:an fortuito nauis calyndẽsium oblata fuerit eã artemisia ubi incurrit
siæ pariter demersit prospero casu usa:& duplex hinc sibi bonũ adepta. Nam tricarcus' atti
pugna cæ nauis eam cõspicatus incurrisse barbaroꝝ uiroꝝ nauem existimans:hanc ãt græcã
gloriosa eẽ nauem ante barbaris profugisse:& a græcis pugnare:ab hac ad alias se conuertit. Ita
ex hoc facto cõtigit artemisiæ tum ut pestem euitaret:tum ut e malo opere precipue se
probatam apud xerxem redderet. Siquidem fertur eum rex spectans animaduertisset
hanc nauem alteri incurrisse quendã coꝝ qui aderant dixisse. Cernis artemisiã domine
ut bñ præliatur:utq; nauem hostilẽ depressit & regem interrogasse. Nunquid uere id
opus artemisiæ eẽt:& illos qui plane nossent insigne nauis artemisianæ:ita rem habere
affirmasse:ratos eam nauem quæ corrupta eẽt hostilem fuisse. Nã prærer cætera quæ
Viri exti- mulieri ut dictum ꝓspere cesserunt:hoc quoq; accessit:q̃ e naui calyndẽsi nemo serua
terũt fœ- tus est qui existeret accusator. Vñ xerxem ferunt ad ea quæ narrabant' dixisse. Viri qui
minæ fœ- dem extiterunt mihi fœminæ:fœminæ autẽ uiri. Hæc aiunt dixisse xerxẽ:In eo prælio
minæ ãt cum alii multi & illustres uiri tam persaꝝ medorumq; q̃ alioꝝ socioꝝ occubuere:Tum
uiri uero dux ariamignes darii filius:xerxisq; frater e græcis pauci:Q uippe qui gnari natã-
Ariami- di cum suæ naues corrupte eẽnt:nec pugna pissent ad salaminẽ enatabãt:cuius rei quia
gnes imperiti erant barbaroꝝ pleriq; in mari periere. Posteaq̃ coꝝ primæ naues in fugã uer
sæ sunt:tum uero plurimæ corrumpebant' Nam q̃ in posterioribꝰ locate erant:dũ eaꝝ
ꝓpugnatores conanť preterire:ut & ipsi aliq̃ opam regi nauarẽt:undiq; in suoꝝ naues
incidebant. Q uo in tumultu ẽt actum est:ut quidã phœnices quoꝝ naues corruptæ
fuerant regem adeuntes insimulauerint iones' tanq̃ proditores:q; ꝓpter eos amissæ na
ues eẽnt. Vñ id cõtigit nõ ut ionum duces interficerentur,sed ut ii phœnices q̃ illos in
simulabant:eã acciperent mercedẽ. Etenim illic adhuc ea loquentibus samothracia na-
uis atticæ impacta eam demersit:& in hanc æginetica impulsa ipsam depressit. Verum
samothraces ut qui iaculatores eẽnt epibatas nauis quæ suam depresserat iaculorum
ictibus extulerunt:eorumq; conscensa naui potiti sunt. Q uod factum iones liberauit.
Nam xerxes ubi id egregium facinus ionum aspexit:conuersus ad phœnices ut erat su
pra modum mœstus & omnes arguens:iussit eorum capita præcidi ne cum ipsi imbel
les essent meliores criminarentur. Q uotiẽs autem suorum quempiam aliquod opus
edentem cernebat de eo homine percontabatur sedens sub monte qui est e regiõe sala
minis nomine ægaleo & scribe trierarchũ illum a familia & urbe scripto annotabant. Et
eladiphenicũ qui aderant additus ẽ. Arioramnes uir psa q̃q̃ amicus regis. Et isti quidẽ i
phœnices conuertebanť. Barbaris ãt in fugam uersis & ad phalaꝝ elabentibus ægine
tæ in freto subsistentes operam memoratu dignam ediderunt. Nam athenienses qui
dẽ in tumultuatione naues sibi obsistentes fugiẽtesq; expugnabant. Aeginetæ uero eas
elabebantur:quotiens aliqua' effugiebat. Athenienses eo ipso cursu in æginetas inci-
Polycri- debant eum interim conflixerunt naues due:una themistoclis insequens aliam:altera
tus Polycriti crio geniti uiri æginetæ dum nauim sidoniam inuadit illam uidelicet quæ spe-
Pytheas culatoriam in sciatho ægineticam ceperat:qua uehebatur pytheas ischeni:quẽ, persæ

feminecem plagis tñ admiratione uirtutis seruatum in naui habebant. Sidonia quæ
hüc circüferebar nauis una cü persis est itercepta. Vt pytheas ita sospes rediret i ægine
tã. Polycritus ubi inspexit atticã nauẽ agnito signo nauis imperatoriæ iclamãs Themi-
stoclẽ iocatus ẽ exprobeãs æginetis q̧ cü medis sentirẽt. Hoc polycritus sua naui incur-
rẽs in themistoclẽ iaculatus ẽ. Barbaci quoq̧ naues supererãt fuga se pripuerũt i pha-
leq̧ pedestees ad eopias. In hac pugna nauali e græcis optime audierũt æginetæ. Secun
do loco atheniẽses: e uiris polycritus ægineta atheniẽsesq̧ Eumenes anagirasius & ami Eume-
nias pallenæus: qui & artemisiam est insecutus ñ prius desiturus q̃ aut illã cepisset: aut nes
ipse captus esset. Si artemisiã ea naui uehi animaduertisset. Quippe trierarchis atheni Aminias
ensiũ præceptũ erat ut eam caperẽt: propositũq̧ præmiũ decem milium drachmaq̧ ei q Artemi
uiuã cepisset. Indigne.n. ferebant mulierẽ aduersus athenas militare: At illa (ut antea siæ odiũ
dictũ est) aufugit. fuerũt & alii quoq̧ naues incolumes in phaleq̧ euaserunt. Adimã- adiman-
tũ cocinthioq̧ ducẽ athenienses ferunt statim intee initia cõcursus nauiũ expauefactũ tus
atq̧ perterritũ sublatis uelis fugæ se dedisse. Cocithiosq̧ inspecta fuga nauis imperato- Sciradis
riæ itidem abisse & cũ fugiẽdo uenissent ad tẽplum mineruæ sciradis quæ est in salami miner
ne occurrisse eis celocẽ diuina cum põpa: quẽ quisnã misisset eum ñ cõstaret sciretq̧ ne uæ tem-
minẽ suæ classis ad ipsos misisse eos ob id cõiectasse rẽ diuinã eẽ: & illos in celoce erant plum
ubi propiores fuerũt: ita locutos fuisse. Adimãte tu quidẽ cõuersis in fugã nauib9 abse
græcoq̧ proditor. At illi q̃tũ uotis cõceperũt: uictores hostiũ euadẽt: & cum his uerbis
fidẽ ñ haberet. Adimãtus hæc iteq̧ dixisse ipsos posse pro obsidibus ductos mortẽ obi-
re: nisi cõstaret graecos eẽ uictores. ita cõuersa naui adimantũ cum cæteris ad classem su
orum re iã ab aliis nauata uenisse. Hic de illis apud athenienses rumor extitit: q̃d ipsi co
rinthii negãt se intee primos pugnatores extitisse: pro quibus testimõium dicit reliqua
græcia. Aristides lysimachi uir atheniẽsis cuius pauloante ut uiri optimi mẽtionẽ feci p Aristidis
cũ tumultum q circa salaminẽ fiebat hoc rei gessit. Permultis eoq̧ q ad littus salaminis pugna
locati erant sumptis genere atheniensib9 & in psyttaleã insulã traductis oẽs psas q in ea
insula erant iteremit. Defuncti nauali pugna græci reductis in salaminẽ nauibus potiti
sunt naufragiis: quæ illic superant parati ad aliã dimicationẽ q̧ specarent regẽ iis & quæ
sibi reliquæ erãt nauib9 usuq̧. Porro naufragioq̧ pleraq̧ uẽtus zephyrus ex attica mo-
liens asportauit i orã noĩe coliadẽ: ut ipletum sit oraculũ dũ de cæteris q̃ ad pugnam na
ualẽ ptinẽt faciẽs mẽtionẽ: tũ uero de naufragiis illuc euectis a bacide & museo multis
annis antea pdictũ ac redditũ lysistrato atheniẽsi uiro sortilego q̧ oẽs græcos latuerat.
Horrebũt rẽis mulieres coliadẽses. Hoc futuq̧ erat pfecto rege. Cognita sua clade xer-
xes ueritus neqs ionũ a græcis subornatus aut sua spõte ad soluẽdos põtes in hellespõ-
tũ nauigaret. Vñ ipse i europa deprehẽsus salute piclitaretur defugiẽdo cõsultabãt. no
lẽs tñ neq̧ a græcis neq̧ a suis detegi: agerẽ i salamine tẽtabat educere nauesq̧ pheniciũ
onerarias ut p rate ac muro eẽnt iiectebat: & se tãq̃ aliã pugnã naualẽ facturus ad bellũ
istruebat. Quæ agẽtẽ uidẽtes cæteri p certo hẽbant eũ manẽdi aĩo atq̧ bellãdi illa ap- Mardo
parare sed nihil eoq̧ mardoniũ latebat ut pbe gnaq̧ igenii illius xerxes & hæc fecit & nius
simul i psidẽ misit q̧ psẽtẽ cladẽ nũciarẽt. his nũciis nihil pnicius trãscurrit i reb9 hũanis Tabellio
q̃d negociũ hũc i modũ ẽ a psis excogitatũ. Quot ex dieb9 tota uia cõstat totidẽ equos num cur
ac uiros ferũt eẽ distictos ad singuloq̧ dieq̧ iter faciẽdũ quos neq̧ uis niuiũ neq̧ imber sus &
neq̧ estus neq̧ nox distinet: qn ppositũ sibi cursũ celerrime cõficiat: Quoq̧ cursoq̧ pri mores
mus mãdata tradit sedo sedus itẽ tertio: & ita deinceps illa mãdata i aliũ atq̧ aliũ pttãseũt

Fax uulcani quẽadmodũ apud græcos fax q̃ Vulcão puiecs ferr̃ cursores pseuerãt. Hãc eqnoꝝ cur
sitationẽ psæ ãgarcon appellãt. Et primus quidẽ nũcius susa platus xerxẽ athenis poti
tum esse tãta persas qui eelicti erant uoluptate affecit: ut omnes uias myrto constraue
rint: & per eas odores incenderint: & ipsi in sacrificiis ac gaudiis uersarẽtur. Secũdus ãt
ita eos cõsternauit. ut uniuersi uestes dilaniarent: uociferationeq̃ & ciulati irregeto ute
rẽtur culpã in mardoniũ refundentes nõ tam de classe q̃ de ipso xerxe sollieiti. Idq̃ tã diu
dũ xerxes illos ita affectos reddẽdo sedauit. Mardonius eũ uiderẽt xerxẽ magnã e pugna
nauali iacturã fecisse suspicãs agitarẽ fugã ex athenis p seipso ãxius erat tãq̃ poenas datu
rus: q regi psuasisset iferrẽ græciæ. bellũ: putabatq̃ sibi cõducibilius eẽ piclitari: aut subige
re græciã aut magna opa aggressũ hõeste uita defũgi: q̃q̃ opĩio eius de subigẽda græcia
ppẽsior erat. Hoc eũ secũ agitasset: regẽ hac orõne ẽ allocutus. Dñe noli mœrorẽ ob hãc
Mardoni oratio ad xerxem eẽ gestã capere: aut p ita magna hoc iactura ducere. Nõ eni certamẽ quo oĩa nr̃a cõstãt
ĩ lignis ẽ sed ĩ uiris & eqs. Itaq̃ nemo tibi aut hoꝝ q tibi uidenẽ oĩa cõfecisse egressus e
nauibꝫ conabirẽ obuiã se ferre aut ex hac cõtinẽte. Vñ q se obuios tulere poenas dedeeet
Q d si tibi uidetẽ faciẽdũ ut pelopõnesũ tẽtemus cõtinuo tẽtemus. Si uide C supsedẽdũ
supsedeamus licet: nec aĩo cõsterneris. Neq̃ enĩ ulla possũt rõne subterfugerẽ greci. quo
minus rõne dẽt coꝝ quæ & nũc & antea ppetrarũt: tuiq̃ sũt serui. Et hoc quidẽ pcipue
tibi agẽdũ puta. Q d si tibi cõstitutũ ẽ ut ipse eũ exercitu reuertaris. Aliud quoq̃ hẽo ex
hac ee cõsiliũ. Rex ne cõmittas tu ut psæ græcis ludibrio fiãt. Nõ eni res psaꝝ afflictæ sũt
neq̃ tu ubinã uiri fuerimus ignaui: dicerẽ potes q̃les si phoenices & ægyptii & cyprii cili
ces fuerẽ: nihil ista ad psas attinet culpa. Q uarẽ quõiã psæ huius eei isõtes sũt: iã mihi cre
dito. Si tibi nõ uidebirẽ pmanẽdũ: tem ea ipe ad solũ natale eũ pletaq̃ pte copiarũ. Ego eũ
delectis de exercitu. xxx. miryadibꝫ militũ debeo græciã ĩ tuã redigere seruitutẽ. his audi
tis xerxes ut ex malis gauisus est: uoluptatẽq̃ coepit: & ad matdoniũ inqt se ubi ad cõsi
liũ eetulisset respõsuꝝ utrũ coꝝ esset facturus: Et eũ ĩ cõsilium uocasset delectos psaꝝ
peeres: placuit ei artemisiã quoq̃ ad cõsultãdum accersi: quã solã cõstabat antea quæ fa
ciẽda essent itellexisse: Q uæ ubi aduẽit eã xerxes sũmotis aliis psaꝝ cõsiliariis atq̃ satel
xerxis oratio ad artemisiã litibꝫ hunc ĩ modũ allocutus ẽ. Iubet me mardonius hic pmanere ad tentãdã peloponẽ
seum: negãs ullã culpã huius dãni esse penes persas atq̃ pedestres copias: sed eis uolẽti
bus hoc tentari debere. Itaq̃ aut hoc me facere hortatur: aut sibi tradere triginta myria
desꝫ delectoꝝ militũ ad subigendã mihi græciã. Me uero ad patrias sedes eũ reliquo ex
eecitu reuerti. Tu igitur quæ de pugna nauali nõ gerẽda probe cõsuluisti. Vtrũ mihi sua
des hoꝝ quod eligẽdo bene mihi cõsuluero. Hæc xerxi cõsultãti eespondens artemisia
Artemisiæ consilium arduũ ẽ inqt rex me dicentẽ tibi optĩa psperꝝ cõsiliũ dare: tamẽ e statu reꝝ præsentium
mihi uidetur esse faciẽdũ ut tu ipse domũ remees: Mardoniũ uero hic reliquas cum iis
quos uult si mõ uelit ille: atq̃ eecipiat se ista factuꝝ: Nã siue ea quæ ait: se uelle subege
rit: & hæc ei ex animi sentẽtia succedãt: tua ees domine agitur: q̃a id tui serui effecerit: Si
uc nardonio cõtra opinionem suam contigat: nõ magna sane calamitas erir saluo & te
& rerum domesticaꝝ statu. Eteni si ĩ columis es & domus tua: profecto græci sæpenu
mero pro se ipsis multa certamina cursitabũt: at si q̃d cõtigat mardonio cladis. Id nullius
erit momenti græciq̃ nicendo nõ uicerint seruo tuo ĩteremto. Tu uero athenis ĩcensis
cuius rei gratia expeditiõẽ sũpsisti reuerteris. Delectatus eo cõsilio xerxes q̃d idẽ illa su
asisset: q̃d ipse haberet ĩ aĩo: quippe q (ut ego opinor) nõ remãsisset: si uel cuncti atq̃
cũcte id ei suasissẽt adeo pterritus erat: Artẽisia laudatã dimisit ducẽtẽ secũ liberos regios

ephesũ.Nã aliquot cũ filii noti comitabantur:cũ qbus ad eoꝝ custodiã missit hermotimũ Hermo
genere quidẽ pedasensẽ:sed apd regẽ iter eunuchos nulli scdum.Incolũt ãt pedasenses timus
sup halicarnassũ:apd quos hoc rei fertur cõtingere:ut quotiẽs ãphictiõsibꝫ:q circa eam Pedasen-
urbẽ habitãt aliqd aduersi certũ ĩtra tẽpus ẽ euentuꝝ:tũc antistiti quæ illic mineruæ est ses
grãdis herba nascat:quæ res bis apud eos accidit.Ex his pedasensibꝫ hermotimus erat Amphit
cui maxima ex oĩbꝫ:quos qdẽ ipsi nouimus ultio cõtigit acceptæ iniuriæ.Siquidẽ cum entes
captũ ab hostibꝫ ac uenalẽ mercatus ẽ.Pæõius uir chius ex hoc ĩputissimo q̃stu quẽ fa Pæonius
ctitabat uitã ducẽs.Nã quos pueros forma p̃ditos coemerat:eos castrabat:ductosq; aut Eunuch
sardis aut ephesũ magna pecũia uenũdabat.Apd barbaros enĩ p̃ciosiores eunuchi sũt q̃ in præcio
q̃ nõ sunt castrati in oĩ genere fidei gratia atq; ut alios pmultos:ita hunc quoq; pæonius sunt
exercuit:ut q ex hac re uitã toleraret.Sed nõ usquequaq; ĩfelix hermotimus e sardibꝫ ad
regẽ cũ aliis mũeribꝫ deductus ẽ.pgressuq; tpis ex oĩbꝫ eunuchis maximo in honore
apd regẽ xerxẽ ẽ habitus.Cũ ãt rex aduersus athenas moueret ẽ sardibꝫ:p id tps hermo
timus cuiusdã negocii gratia descẽdit ĩ agrũ mysiũ:q a chiis ĩcolit:sed atarnis uocitatur Atarnis
Ibi ĩuẽtũ pæoniũ atq; agnitũ allocutus ẽ & multis & cõibus uerbis primũ recẽsẽs ei q̃ ager
p illũ cẽt assecutus bona.Deĩn pollicẽs q̃ gratiã illius meriti foret relaturus:si hõ cũ suis
dõesticis illuc cõmigrasset.Ea oratiõe libẽter audita Pæonius cõtulit se illuc cũ uxore &
liberis.Q uẽ postea q̃ cũ oĩ re fãiliari adeptus ẽ:Hermotius his uerbis affatus ẽ.oĩum Pæonii
pus hoĩes natos scelestissimũ q ex nefãdissima negociatiõe q̃stũ facis:quid aut ipse ego talio
aut meoꝝ quispiã uel tuoꝝ cuipiã mali fecit:q ex uiro neutꝝ me redidisti:putabas fo
re ut q̃ tũc machinabaris:laterẽt deos q iusta lege utẽres te ĩfãdoꝝ opitiũ tradiderũt ĩ
mãus meas:ut de pœna a me tibi irrogãda q̃ri nõ possis.hæc ubi exprobrauit hoĩ filiis ĩ
cõspectũ eius adductis q q̃ttuor erãt:coegit patrẽ illoꝝ genitalia recidere:qđ cũ coactus
fecisset filii sui adacti sunt eius uirilia abscidere.ita suppliciũ ab hermotio in pæoniũ re-
diit.xerxes filioꝝ ephesũ deducendoꝝ negocio artemisiæ demãdato accitũ mardenium
iussit e copiis q̃s liberet eligere ut cõsentanea uerbis facta exequi experiretur.hactenus Xerxis
eo die ẽ actũ.Noctu ãt regis iussũ p̃fecti classis e phalero soluẽte retro hellespõtum uer fuga
sus abierunt p se quisq; accellerãtes ad custodiẽdas rates:qbus rex ptrãsiret.Q ui cũ ad
zosterẽ aduẽtaret:minuta q̃dã cõtinẽtis ptẽta pmõtoria barbari suspicati nauigia cẽ p
diu illinc aufugerunt.Tẽpora deĩn edocti nõ nauigia cẽ sed pmontoria in agmen sese re- Zeste-
ceperunt.Vt dies illuxit græci cernentes ibidẽ pedestres copias hostiũ perstare rati clas res
sem quoq; circa phaleꝝ cẽ ac pugnã naualẽ cõmitendã:se ad resistendũ apparabãt:sed
cognito illã uela fecisse:cõfesti ĩseq̃ndã sibi cẽsebãt:itaq; eã ĩsecuti andro tẽus cernere
eũ nequissent:ad andꝝ p̃fecti cõsultabant.Q uibus themistocles suadebãt ut insulas
uersus p̃fecti classẽ hostiũ inseq̃ntes recta ad hellespõtũ nauigarẽt soluturi põtes.huic
contrariam euribiades opponebat sñiam q dicerent fore ut si dissoluerẽt rates:maxĩa
ob id calamitate afficerent græciam.Persam.n.deprehensus in græcia manere cogere-
tur:nõ quietuꝝ q sibi ociũ quidẽ agenti nec ulla res posset pcedere:nec ulli retro osten-
deret receptus & exercitus suus fame õficeretur pcedẽti:nec uero & rebꝫ gerẽdis ope-
rã dãti oĩa possent p europã succedere:tũ in urbibꝫ cum in nationibus q̃ uel captæ fuis
ent:uel ante ã sese dedissẽt:quinẽt rẽfrũentariã habituꝝ ex hannuis semper fructibus
græcoꝝ.Nunc autem uideri illum utpote uictum nauali prælio nõ perstituꝝ in europa:
ideoq; pmitrẽdum fugere dum in terram suam fugiendo perueniat.De q̃ terra deinde
certamen iã fieri iubebat:Huic sentẽtiæ alioꝝ pelopõnensium duces assensere.Themi-

ſtocles pus aq̃ aĩaduertit ſe ñ poſſe pleriſq; pſuaderẽ ut ad helleſpõtũ nauigarẽt: adiit ate
nieſes q̃ pcipue & idignabãt hoſtẽ effugere: aiatiq; erãt ad nauigãdũ i helleſpõtũ ẽt p ſe
ipſos ſi cæteri recuſaſſẽt. Eoſq; ita ẽ allocutꝰ. Et ipſe multis iã hmõi caſibꝰ interfui: & de
multo pluribꝰ audiui talia cõtigiſſe uiros ad neceſſitatẽ redactos ꝑliũ inſtaurare: & ſupi
orẽ q̃ accepiſſent calamitatẽ emẽdaſſe. Itaq; nos quõiã inuẽimus quo pacto & noſipſos
& græciã tuerẽur: repulſa tãta hoium nube ñ iſeq̃mur eos fugiẽtes. Neq;.n. nos iſtud
effecimus: ſed dii piter & heros qui iuiderũt unũ eẽ uiꝝ & aſiæ regẽ & europæ q̃ ſit ipiiſ
ſimus atq; ſcelestus: q̃ ſacra piñ atq; pſana hñs utraq; incẽdit. Deorũq; ſimulacra ſubuer
tit: q̃ & mare cecidit flagellis: & cõpedes i illud deiecit. Sed bñ nobiſcũ ipñs tp̃s agitur.
Idõq; nũc q̃dẽ ut & nřĩ ipſoꝝ & nřoꝝ dõeſticoꝝ curã gerãus: & ut ſpaciũ quis ad refici
endas ædes faciẽdãq; ſemẽtẽ hẽat i græcia maneãus barbaro pſus eiecto. Cũ ãt uer ap
Themistocles
petet tũc in helleſpõtũ & in ioniã nauigẽus. Hæc dicebat themiſtocles aĩo ſibi apđ pſã
ſubſidiũ cõparãdi: ut ſi q̃d apđ atheniẽſes accideret aduerſi ſibi hẽret: quo ſe cõuerteret
put & cõtigit. Hæc dicẽti thẽiſtocli athenienſes cũ tñ ab eo deciperent: aſſenſi ſunt. Nã
cũ antea prudẽs hĩtus fuiſſet poſtea uero prudẽs ac bõa cõſulẽs ꝯptus eẽt: prorſus ad
ei aſſẽtiẽdũ pmpti fuerẽ. ille ubi ateniẽſes ipſius ſñiã pbauerẽ: miſit e ueſtigio uiros quoſ
dã cũ nauigio ad exponẽda regi mãdata iuſſos tacere & ſi i oẽ tormẽtũ deuenirẽt quoꝝ
unus erat. Seinꝰ eius cõtubernalis. Hi poſteaq̃ ad atticã puenerẽ: cæteris apđ nauigiũ re
mãentibꝰ ipe ad regẽ aſcẽdit: atq; ita eũ allocutus ẽ. Thẽiſtocles neolis filius dux q̃dem
atheniẽſiũ: ſed iter oẽs ſocius uir optĩus ac ſapiẽtiſſimus miſit me tibi denũciatuꝝ gr̃a
tibi inſeruiẽdi ſe retinuiſſe græcos claſſẽ tuã inſeq̃ndi cupidos: põteſq; q̃ ſũt in helleſpõ
to ſoluẽdi. itaq; nunc magno cũ ſilẽtio te illuc recipias. Hac renunciata iſti abiere. Græci
poſteaq̃ dcreuerunt neq; pſeq̃ndum ſibi ulterius barbaroꝝ claſſẽ neq; nauigandum in
helleſpõtũ ad ſoluẽdũ traiectũ: Andꝝ obſcederũt aĩo illã delẽdi. Nã primi ex iſulanis an
Suadela necessitas
dri pecunias poſcẽti themiſtocli denegauerãt: eiq; aleganti atheĩẽſes illuc ire duobꝰ ma
gnis numinibꝰ fretos Suadela & neceſſitate: & ita ſibi dandas utiq; eẽ pecunias rñderãt
atheãs pportõe magnas eẽ atq; felices & diis ppiciis bñ pceſſiſſe. Nã ſe ad maximã ſoli
tenuitatẽ redactos: andriorũq; inſulã totidẽ ppria numina nũq̃ dereliq̃re: ſed ſp icolere
in opiã & ipoſſibilitatẽ: q̃bꝰ diis obnoxios andrios pecuniã ñ daturos nunq̃. n. andrioꝝ
in poſſibilitate ualidiorẽ fore atheniẽſium potẽtiã. Hæc illi cũ rñdiſſent nec pecuniã de
diſſent obſidebãt. Thẽiſtocles uero (neq;. n. nũq̃ ab aegrẽdo ceſſabat) ad cæteras iſu
las minacia uerba mittẽs pecuniã flagitabat eiſdẽ nũciis eiſdẽq; uerbis utẽs: quibꝰ apđ
andrios fuerat uſus: niſi pecuniã darẽt q̃ poſcerẽtur exercitũ ſe græcoꝝ illuc adductuꝝ
& eã iſulã obſeſſã deletuꝝ. Hæc dicẽdo ingẽtẽ pecuniæ ui coegit a cariſtiis atq; a pariis:
qui audito tũ andꝝ obſideri q̃ cũ medis ſẽſiſſẽt tũ tẽiſtoclẽ maxĩo i honore iter duces
eẽ: hoc metu pecuniã miſere. Aliaꝝ ãt inſulaꝝ aliq̃ pecuniã dederit nec ne affirmare ne
q̃o. Reor tñ alias quoq; dediſſe ñ has ſolũ: Q uãq̃ caryſtiis ne hac q̃dẽ re cõtigit effuge
re cladẽ ut pariis qui thẽiſtocle pecunia delinito hoſtẽ deuitarũt. ita themiſtocles ex an
dro pfectus elã cæteris ducibꝰ exegit pecunias ab inſulãis. At copiæ xerxis illic aliquot
poſt pugnã dies imoratæ mouerũt in boetios eadẽ q̃ uenerãt uia q̃ppe mardõio uiſũ ẽ
ſimul regẽ ẽ mittere itẽpeſtiuũ pp ãni tp̃s belligerari ſimul in theſſalia ſatiꝰ eẽ hibernarẽ
& deiñ ieũte uere tẽtare peloponeſũ. is ubi i theſſaliã puenit: ibi añ oĩa decẽ milia pſaꝝ
Idames
q̃ imortales uocãtur elegit excepto eoꝝ duce idarne q̃ negauit ſe regẽ eẽ relictuꝝ. itẽ de
aliis pſis toracatos &. m. equites. ad hẽ medoꝝ ſacaꝝ: idoꝝ peditatũ eq̃tatũq; has natões
ſibi totas deſũpſit: ex aliis ãt ſauciis paucos: quoꝝ duntaxat aut ſpeciẽ aĩaduertebat: aut

aliqđ egregiũ facinus cognouerat:sed plurimos ex una gẽte psaꝝ delegit torquatos & armillatos. Secundo loco medos q̃ nõ nuero psis iferiores erãt:sed robore.ita ut uniuersi trigĩta myriades una cũ equitibꝯ eẽnt. Hoc iteri tpe quo mardõius hẽt delectũ copiaꝝ & xerxe circa thessaliã agito oraculũ e delphis ad lacedæmõios uẽit ut xerxẽ pœnas ne cis leõidæ reposcerẽt:& qđ daretur ex eo reciperẽt. Mittũt igitur q̃ citissime ipnatæ ca duceatorẽ.is adhuc in thessalia nactus exercitũ ubi i cõspectũ xerxis uẽit ita uerba fecit. Rex medoꝝ lacedæmõii te & heraclide q̃ e sparta sũt pœnas cædis reposcũt quoꝝ regẽ ipsoꝝ intermisti dũ græciã ptegit. Ad ea xerxes chachinos tollit:ac diu r̃nso ñ reddito hic iquit mõstrato mardõio ut ei assistebat mardõius pœnas tales dabit q̃les illos decet. Caduceator hoc r̃nso accepto discessit xerxes mardõio i thessalia relicto ipse ad hellespõtũ ire maturabat:intraq̃ quinq̃ & q̃draginta dies ad traiectũ puenit nullã ppemodum partẽ copiaꝝ ducẽs:q̃ quocũq̃ ueniebant:& ad quoscunq̃ hoĩes eoꝝ direptis fructibꝯ uescebãt. Vbi nihil fructuũ reperiebãt.ipsa herba ut e solo germinabat nõnulli delibatis corticibꝯ & strictis frondibꝯ arboꝝ tã agrestiũ q̃ mansuetaꝝ nihil omnino relinqentes hoc pfame facere coacti. Quos deiñ pestilentia excipiens ac dysenteria.i.tormina in ter uiam extinguebãt. Eoꝝ ñ multos xerxes ægrotos reliquit in iungens ciuitatibꝯ ut i q̃s ueniebat ut illos curarent & pascerẽt quosdã ẽt thessaliã & aliquot in siri pæonæ & in macedonia:ubi sacꝝ iouis curꝝ quem in græciã tendens reliqrat reuersus ñ offendi. Eũ pæones thraeibꝯ eũ dedissent:tñ reposcendi xerxi dixere una cũ equis intee pascẽdũ fuisse abactũ a thraeibꝯ:q superiora strymonis circa fontes icolerent. Quo in loco tex bisalteoꝝ ac terræ crestõicæ thrax facinus eximiũ fecit. Hic & se dũtaxat uolẽtẽ negauit xerxi seruituꝝ:eoq̃ i edita mõtis rhodope abiit:& filiis uetuit ne aduersus græciam militarent. Illi patre cõtẽptui habito siue alioqn libidie belli inspiciundi militauere cũ xerxe qui postq̃ incolumes reuerterunt:oibꝯ pater (erant ãt sex) ob eã cãm oculos effodit. Et isti quidẽ hanc mercedẽ acceperunt. psæ ãc ubi citato itinere ad traiectum peruenerẽ: hellespõtũ nauibꝯ traiecere ad abidũ. Nõ.n.intẽtas iã rates iuenere sed tẽpestate dissolutas.ibi copiosiorẽ q̃ i itinerẽ cõmeatũ adepti nulla modestia sese reficiẽtes ac mutatis eqs p multi interibant ex iis quidẽ exercitu supfuerant. Cæteri cũ xerxe sardis puenere. Nãc ratur autẽ & aliter hæc res. xerxẽ postea q̃ athenis profectus est ad oram sup strymmonẽ illinc ñ ãplius iter fecisse:sed exercitu hydarni permisso:quẽ ad hellespõtum deducerent ipsũ naui phœnissa cõscendisse ut in asiam se reciperet:& dũ cursũ tenet a strymonia ingenti uento fuisse exceptũ:& eo uehemẽtius tẽpestate uexatũ q̃ nauis referta uectoribꝯ erat adeo quidẽ:ut sup cõtabulatiões eẽnt freq̃ntes psæ:qui eum xerxe uehebãtur:ibi metu perculsum regẽ cum clamore interrogasse gubernatorẽ num qua salus eis eẽt:& cum ille r̃ndisset. Here nulla admodum est:nisi hoꝝ uectoꝝ aliq̃ abitio. Tunc xerxem eo audito ita locutũ. Viri psæ nunc aliquis uestꝝ declaret se curã hẽre regis.in uobis.n.uidetur sita eẽ salus mea. Hæc ubi dixit xerxes illos eo adorato desiliisse in mare: atq̃ ita leuata naui xerxẽ incolumẽ in asiam puenisse & ubi primum in terrã egressus ẽ: hoc egisse gubernatorẽ q̃ regis quidẽ animã seruasset aurea corõa dõasse:q̃ ãt multos psaꝝ pdidisset decolasse. Hic alter modus q narraẽ reuersiõis xerxis haud q̃q̃ fidẽ apđ me hẽteũ p palia tũ ppter obitũ psaꝝ. Nã si id regi a gubernatore dictũ ẽ:tñ ex infinitis rõibꝯ uel ob hãc unã cui repugnari ñ põt negari hoc regẽ fuisse factuꝝ:qn potius psas uisuꝝ e tabulatis in uentrẽ nauis descẽdere utiq̃ priores psaꝝ & rẽiges phœnices neq̃q̃ persis numero pares in mare deiectuꝝ. Sed cũ ut dictũ ẽ superius itinere pedestri cum

xerxis nauis ad fugam

Persaꝝ multi submersi

reliquo exercitu ĩ asiam reuertisse. Cuius rei id quoq; magno est testimõio: q cõstat xer
xem cũ rursus ĩ asiam reciperet se abdera peruenisse: adhibuisseq; conuiuio abderitas &
acinace aureo eos ac ciara auro ĩtertexta dõasse. & ut ipi oppidãi aiũt illũ postq̃ ex athe-
nis retro fugit: qđ apđ me fide caret: illic p̃mũ zonã resoluisse adeo fuerat terror correp
tus sũt ãt sita abdera ad hellespõtũ. Vel potius ad stymmonẽ atq; ad littus ex quo nauũ
Abdera ille cõsedisse fert. Græci posteaq̃ andrũ expugnare nequeũt: cõuersi ĩ carystũ uastato
ubi illorũ agro rediceř salaminẽ. Ibi añ oĩa diis primitias se legerũt cum aliarũ reř. tũ phœnis
sarũ triremiũ tres: quarũ una reponeret apud isthmũ: q̃ ad meã usq; mẽoriam extabat:
altera apud simiũ: tertia aiaci illic apud salaminẽ. Secũdo loco p̃dã ĩter se dispciere: ex qui
bus primicias delphos misere. Vñ statua effecta est lõgitudine cubitorũ decẽ: truncã na-
uis partẽ mãu sustinẽs eodẽ ĩ loco stãs: ubi alexãder macedo aureus missus delphos pri
miciis græci publice deũ percõctati sũt nũquid pfectas & acceptas primicias accepisset.
Quibus ille respõdit habere se quidẽ a græcis aliis uerũ nõ ab æginetis: sed reposcere do-
nũ optime nauatæ ad salaminẽ operæ ĩ pugna nauali. Id cũ audissẽt æginetæ aureas stel-
las tris dedicauerũt: quæ sup malũ nauis æreũ stãt apud ãgulũ proxime Crœsi craterẽ.
Post dispartitã prædã græci ad isthmũ nauigauerunt daturi precipuũ præmiũ græcorũ
meritissimo q ĩ hoc bello p̃clarissime rẽ gessisset. Eo ubi puẽtũ est duces græci ĩ arã Ne
Themi- ptũni suã quisq; sentẽtiã scriptã detulere quẽnã ex oĩbus primũ: & quẽ secũdũ iudicarẽt
stocles in ea autẽ suũ quisq; nomẽ ĩscripsit se illũ q præstãtissimus extitisset existimãs. Sed ĩ se-
oium oru cũdis partibus themistocli adiudicãdis pleriq; cõgruerũt. Ita cũ singuli ĩ primo loco sin-
dentissi- gulos calculos haberẽt. In scđo themistocles multo supior extitit & licet hãc rem græci
mus liuore quodã supsederĩt iudicare in suã quisq; patriã reuecti: tñ themistocles & habitus
Themi ẽ & celebratus p uniuersã græciã oĩum græcorũ lõge prudentissimus. Ipse qa nõ fuisset
stocles se honore affectus ab iis: q ad salaminẽ dimicassent: ut honore afficeret lacedæmonẽ se cõ
lacæde tulit. Eũ lacedæmonii & splẽdide exceperũt: & magnifice honorauerũt: Et primas qdẽ
partes rei bñ geste eurybiadæ: solerciæ uero ac dexteritatis themistocli dederũt: utriq;
monem oleaginã coronã donarũt. Præterea hunc biga: quæ apud spartã erat præstãtissima: lau
cõtulit datũq; uerbis amplissimis trecenti ex primoribus spartiatarũ q equites uocant discedẽ
Euribya- rem ad tegeaticos usq; fines comitati sũt. Hunc solũ ex oĩbus quos nouimus hoĩbus spar-
des tiatæ abeũtẽ deduxerũt. Eidẽ postq̃ ex lacedæmõe athenas uenit: ibi timodemus unus
Timode- ex inimicis eius alioqn nõ e claris uiris liuore ĩsaniens crimini dabat itionẽ ĩ spartã: dicẽs
mus illũ athenarũ respectu nõ sui ab lacedæmoniis honores assecutũ: Et cũ non faceret finẽ
Artaba talia dicẽdi ĩquit ei themistocles. O hõ ita res hẽt neq; ego si belbitanus forẽ: sic a sparta-
zus nis honoratus fuissẽ: neq; tu ẽt si atheniẽses. Atq; hæc hactenus: Artabazus pharnacis
Potidæa- uir iter psas cũ ãtea illustris: tũ ex rebus platæensibus factus illustrior regẽ deducebat iis se
tæ xagita milibus: quæ sibi mardonius delegerat: quẽ ubi traiectu tenus comitatus: est & iã
Pallene esse ĩ asia sciit regressus circa pallenen agebat utpote mardonio p thessaliã macedoniã-
Potidæa q; hibernante: nec alias copias obire curãte. nec e sua dignitate existimabat non diripere
Bottiei rebelles potidæatas ĩ quos casu ĩcidisset. Etenĩ potidæatæ postq̃ rex p̃teriit & classis per
Thermæ sica e salamine fugiens abiit e cõspectu a barbaris defecerãt. Mox alii quoq; q pallenẽ in
us sinus collebãt rebellantibus: tũc uero artabazus potidæã obsedit suspicatus ẽt olynthios ab re-
Critobo ge defecturos: & ipsos obsedit. Eã ãt urbẽ tenebãt bottiei q e sinu thermeo fuerãt a ma
lus cedõibus eiecti. Hos artabazus postq̃ obsidiõe cepit ĩ paludẽ deductos trucidauit. Vrbẽ
Olyn- q; administrãdã Critobulo toronæo tradidit ac gñe chalcidẽsi. Ita chalcidenses olynthũ
thus

optinuere: expugnata olyntho artabazus potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Timoxe-
Hoc faciens cum timoxeno scioneorꝫ magistratu de facienda proditione trāsegit incertum nus
mihi quonā mō ab initio. Neq. n. traditur ad extremum est. Quotiens exaratum libel
lum aut timoxenus ad artabazum: aut artabazus ad timoxenum mittere uolebat eo sa
gittæ postrēo inuolebat: adaptansq desup pennis ad locum de quo cōuenerat sagittam
emittebat. Sed timoxenus qui potidæam prodebat: proditiōis cōpertus est. Nā artaba
zus ad cōuentum locum sagittam dirigens frustrāte iactu humerꝫ cuiusdam potidæa
tæ pcussit. Ad quē saucium turba (ut assolet in bello fieri) cum cōcurrisset subito re-
uulsa sagitta aīaduertens libellū detulit ad magistratus: Aderat āt & cæterorꝫ pallenen
sium cōmilitium. plecto libello magistratus & cognito proditiōis auctore nō tn̄ censuetūt
timoxenum eē plectendum scionææ ciuitatis grā: ne in posterꝫ semp scionæi pro prodito-
ribus hērentur. atq hunc qdem in modum timoxenus proditiōis manifestus fuit: arta Artaba-
bazum uero tris iam menses obsidentem ingēs æstus maris excepit & is diuinitus. Vn̄ zi mors
barbari uidentes locum festum lacunosum in pallenem cōcesserūt. Quorꝫ cum duæ
partes pmeassent eluuiem tres aliæ supererant: qs ubi ptrāsissent: oportebat intrare pal
lenem. Sed eas tanta maris æstuatio inuasit: qta nunq̄ extiterat ut indigenæ aiunt: cum
ea frequenter illic accidit. Eorꝫ qui nandi erant ignari interiere. Qui erant gnari: eos po
tidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius æstus ac re stagnationis & cladis persarꝫ fe
runt potidæatæ hinc cām extitisse: q isti e persis qui sunt a mari oppressi in tēplum nep
tunni & eius simulacrꝫ qd situm est in suburbanis impie gesserant: Hanc fuisse cām illi
uidentur uere dicere. Eos qui superauere artabazus in thessaliam ad mardoniū duxit.
Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum. Classiarius āt xerxis exercitus qui sup-
fuerat ubi a salamine fugiens attigit asiam rege cum aliis copiis e chersōeso abydum tra
ducto hyemauit apud cumam. Idem primo statim uere samum cōuenit: ubi nōnullæ Cuma
naues hyemauerant. Eius classis pleriq epibatæ erant ex persis & medis ducesq supue
nerāt mardōtes bagæi: & artayntes artachæi: cuius patruelis amitres ab eodem ascitus
erat istorꝫ collega. Hi utpote magnope percussi nō audebant occasum uersus producere
ne unusquidē: sed apd samū subsidentes ioniā a rebellando phibebat trecentas naues
cum iadibꝫ hn̄tes neq expectantes fore ut græci in ioniam irent: sed ut sua tutari cōtēti
eēnt ducta ex hoc cōiectura: q ipsos e salamine fugientes nō fuissent insecuti: sed libēter
abscessissent. Atq ut se uictos mari ita lōge supeiorē terra mardoniū futurꝫ arbitrabāt.
Qui dum apud samum erant: simul consultabant siquid mali possent facere hostibus
simul subauscultabant quonam res mardōii spectarent. At græcos excitabat tum ueris
aduentus tū mardōius ī thessalia agens: Et eorꝫ quidem exercitus pedestris nondū co
gebatur: naues āt in æginam abierant numero centū ac decē pfecto atq nauarcho leuti Leutychi
chidi qui fuit menaris: qui fuit helsei: qui fuit hippocratide: qui fuit Leutichide: q fuit des
anaxilei: q fuit archidemi q fuit anaxandridæ: qui fuit theopōpi: qui fuit Nicandri: qui
fuit eunomi: qui fuit polydectis: qui fuit pritanis: qui fuit euriphontis. qui fuit proclis:
qui fuit aristodemi: qui fuit Cleodæi: qui fuit Hylli· qui fuit Herculis filius ex altera ab
regia familia. Horum omnes qui prius commemorati sunt preter duos post Leutychi
dem reges spartæ fuerunt. Atheniensiuma utem duce Xantippo Ariphrois filius.
Hac omni classe æginam profecto adueniunt eo nuncii ionum: iidem qui nuper uenerāt
ad orandos lacedæmonios ut ioniam liberarent. quorum unus fuit Herodotus Ba-
silidis filius: septem ab initio qui coniuratione inter se facta de trucidando Stat-

Stattes tē chiorum tyranno postea conspiratione patefacta per unū eoꝝ qui rem detulerat. Ce
teri q̄ sex erant e chio subduxerunt: spartāq; cōtulerūt: & tūc æginā oraturi græcos ut ī
ioniā nauigarēt: ægræq; exoratos delō usq; perducere. Nā ulteriora oīa græcis formido-
losa erāt cū locoꝝ ignaris cum plena hostiū esse credētib; : & tātundē abesse samū: quā
tum herculis colūnas. Cōtigitq; id rei ut neq; barbari supra samū hespeꝝ uersus nauiga
re auderēt metu perterriti: neq; greci chioꝝ rogatu aurorā uersus ultra delon. Ita timor
mediū eoꝝ tuebat. Dū græci nauigauere in delū. Mardonius q̄ ī hybernis apud thessa
liā erat. inde mouēs misit ad oraculū quēdam gn̄e europeū noīe murē iubēs ut quantū
cūq; sibi liceret puaderet ad oraculū cōsultandum: edocuitq; q̄d uellet ab oraculis scire.
Q̄d ār fuerit: haud cōpertū habeo nō enim mēorat. Opinor nihil aliud q̄ de reb; p̄sēti
b; fuisse. Cōstat hunc murē in telebadiā uenisse: & mercede corrupto quodā indigena
trophōiū descēdisse: & ad abas phocēsiū & illic ad oraculū qui etiā prius thebas adisse:
ismenius apollo Ibiq; tū Apollinē ismenium cōsuluisse q̄ illic queādmodū in olympia fas est in tēplis sci
scitari oracula: tū quodā nō thebano sed hospite pecūia corrupto in delubro amphiarai
obdormisse. Ideo āt nēini thebano licet eo ī loco uaticinū eē. Q̄d cū Amphiaraus op
tionē eis dedisset utrū malēt uate uti se an auxiliatore: thebani sibi auctorē eum malue
Amphia tūt. Ea propter nefas ē ulli thebāo illic obdormiscere. Tūc autem maximū extitisse mi-
Musur raculū a thebanis mihi narrat murē europeū peruestigatis omnib; oraculis isse etiam
ad phāum apolinis ptoi. Vocat āt id phanum ita: sed ipsoꝝ thebanorū est situm supra
paludem copaidē ātē mōtē proxime urbem acriphiā. Ad hec tēplum postquā peruēit
is qui mus appellaret: secutos eū tris uiros publice delectos ad describenda ea quæ ho-
mini respōderent. Et statim ātistitē barbara ligua usū: & q̄ eos subsequebātur stupuis-
se audiētes barbarā liguā pro græca. Cūq; nescirēt q̄d ī præsenti negocio agerēt: Murē
europeū pugillares ab eis ques ferebāt abstulisse: & in illis ea quæ dicerētur a propheta
exarasse: eūq; ut dicebāt ligua caria: & ubi illa scripsisset digressum ī thessaliā abiisse. Ea
Gigea mardonius intelligens quid dicerēt nūcium dehinc athenas mittit alexandrum mace-
Bubares donē amyntæ filiū: tū q̄a in eū p̄pensi erant persæ. Quippe cuius sororē Gigæā amyn
abanda tæ filiā in matrimonio habebat bubares uir perses: ex qua genuit amyntā in asia aui ma
terni ferētē nomē: cui ab rege phrygiæ data est īcolēda urbs alabanda: tū quia audiebat
hospitalē atq; munificū esse uiꝝ mardonius mittendū duxit. Hac præcipue rōe arbitra-
tus se cōciliatuꝝ sibi athenienses populū & multū & strenuū eē audiens: & q̄ cladis psi-
cæ ī mari acceptæ præcipuus auctor extitisset. Quibus sibi cōciliatis spem cōcipiebat fa
cile potiūdi maris prout etiam cōtigisset. Nā terrestribus copiis longe sibi superior eē ui
debatur. Ita colligebat suas res fore superiores reb; græcorū. Cui fortassis oracula illa
reddita suadebant ut atheniensem sibi socium asciseret. His obtemperes alexandrum
Teme-nus hunc mittebat septimum a Perdicca: qui macedonum tyrannidem optinuit hunc in
modum. Tres fratres a temeno oriundi gauanes aeropus perdiccas ex agro in illyricos
gauanes profugerunt: & ex illyris transgressi superiorem macedoniam peruenerunt ad urbē le
aeropus bæam. Vbi se ad mercenariam operam regi locauerunt unus quidem equis: alter ue-
Perdicas ro, bobus: minus autem natu minutis pecoribus pascendis. Erant autē priscoꝝ hoīum
Lebæa tyrānides ī re nummaria exiles nō solū populares facultates: Adeo ipsi regi sua uxor cō
Regis q̄rebat cibaria. Hæc cū aīaduertisset panē pueri pdiccæ mercēarii dū coq̄retur effici du-
uxor coca plū q̄ erat. Idq; semp contigere: indicauit marito. Ille re audita ilico ingressus ē ut cerneret ut cerneret quonā mō q̄d maius excresceret. Moxq; accitis mercēariis ut a sua domo disce

derét imperauit. Et cũ isti dicerẽt ita demũ se abscedere iustũ cẽ: ubi mercedẽ accepissẽt
Tũc rex mercedẽ noiari audiẽs hunc inquit solem ostendens in deum contumeliosus
dignam uobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. hoc audi
entes maiores natu gauanes & acropus stetere attõiti. At adolescẽs accipimus rex quæ
das prælocutus gladio. (Nã gladium gerebat) circũscripsit in paruimento domus So
lem circũscriptumq; cũ ter ĩ sinum suum hausisset: abiit cũ cæteris. Quale autem esset
id quod faciebat puer: & q̃ data cũ illorũ assensu accipiebat minimus natu renũciauit: q
dam assessorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites ad eos ĩterimẽdos mittit: Est
autem in ea regione amnis: cui tanquam liberatori immolãt posteri illorum qui ab ar-
go erant. Hic amnis posteaq̃ cum temenide trãsierant ita uehemens effectus est: ut ab
equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam macedoniæ plagam transgressi habita
runt prope hortos qui ferebantur esse midæ Gordio geniti. Quibus in hortis sua spon
te nascuntur rosæ sexagenum foliorũ fragrantiori odore q̃ cæteræ: & in quibus ut fertur
a macedonibus Silenus fuit exceptus. Super eos situs est fons nomine Berbinus — Mydæ
per hyemen inaccessu. Hinc egressi postq̃ eam plagam optinuerunt. Temendæ cæte- — horti
ram macedoniam subegerunt: Ab hoc Perdicca hunc in modum alexander oriundus — Rosæ se-
est. Amynte filius fuit Alexander: Amyntas alcetæ: pater Alcetæ fuit Acropus: Aero- — xagenũ
pi Philippus: Philippi Argeus: huius Perdiccas qui patauit imperium. Ita Amyntæ — foliorum
fuit Alexader filius: qui ubi athenas uenit a Mardonio missus ita uerba fecit. Viri athe — Silenus
nienses Mardonius hæc inquit. Nuncius mihi ab rege uenit in hæc uerba. atheniensi- — Berbinus
bo iniurias quas mihi intulerunt omnes remitto. Nunc autem mardõi ita facito. Suã — fons &
eis regionem reddito: Præterea aliam pro suo arbitratu eligant: suaq; libertate potiantr. — Alexãdri
Quin etiam eorũ templa si mecum fœdus inire uolent: oĩa quæ ego incendi restituito. — genus
Hic nuncius cũ mihi allatus sit necesse habeo ista exequi nisi per uos steterit. Ego uero — amyntas
hæc uobis duco dicenda: quid insanitis bellum regi inferẽtes: cui nec unquam præstatr: — Alcetas
nec semper obstare poteritis. Nostris enĩ xerxis & copias & facta auditis quoq; nũc de — Palippus
exercitu q mecũ est: quẽ si supaueritis atq; uiceritis: nulla uobis si sapitis spes erit: cũ ali — Perdica
us multo maior exercitus sit affuturus. Nolite igitr cõparando uos regi priuari solo urõ
& p uobis ipsis assidue discurrere: imo potius his molestiis uos explicate: cũ assit uobis
pulcherima explicãdi facultas: q ab rege prouocati ut societatẽ belli nobiscũ ĩeatis citra
dolum & fraudem liberati eritis. Hæc me iussit athenĩeses apud uos mardonius dicer.
Ego uero de mea in uos beniuolentia nihil cõmemorabo. Neq; enim nunc primũ eam
cognouistis. Obsecro tñ ut mardonio morẽ geratis: quos aĩaduerto nõ sẽp ualidos fo
re ad gerẽdũ cũ xerxe bellũ: quales si aĩaduerterẽ esse: nequaq̃ huc cũ his mãdatis uenis
sẽ. Quippe regis uires supra hoĩm sũt & mãus prælõga. Quod nisi propere assẽtiami — Regis ui
ni magna pollicẽtibo. Quippe ex æquo fœdus facere uolentibo timeo uestram uicem: — res
qui ex omnibus sociis & maxime ĩ uia habitatis: & soli semper præcipuam cladẽ accipi-
tis possidẽtes terram ĩter diuersas acies positam. Itaq; ĩducite ĩ hoc aĩum quod magno
pcre ẽ e uestra dignitate cũ rex magnus uobis græcorum solis iniurias remittẽs cupiat
effici amicus. Hæc alexander. Quem athenas euntem ad ĩducendos in barbari societa
tem athenienses cũ audissent lacedæmonii id ne fieret uehementer extimuerũt remini-
scentes oraculorũ fatale esse ut ipsi cũ cæteris doriẽsibus e pelopõneso eiicerent a medis
pariter & atheniensibo. Ideoq; sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sane con-
titig ut contioni adessent lacedæmonii. Extraxerant enim athenienses tẽpus probe sci

ẽntes fore ut lacedæmonii audirent uenientem a barbaro nuncium ad societatẽ cõtra-
hendam. Quare de industria id fecere ad declarandam lacedæmoniis snĩam suam.
Vbi dicendi finem fecit Alexander excipientes nuncii spartanorum ita locuti sunt quæ
Nos uero misere lacedæmonii oratum uos ne quid noui in græciam agatis: neq͂ uerba
afferũt a barbaro admittatis: q neq͂ iustum sit ullo modo neq͂ decorum cum aliis græ
cis tũ p̃cipue uobis idq͂ multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiã nobis in
uitis: & propter imperium uestrum est decertatum: quod certamen nũc ĩ uniuersã gre
ciam emanauit: cuius totius uos præcipui auctores fuistis. & græcis causa seruitutis res
nullo pacto toleranda cũ præsertim constet athenienses semper & iã inde a priscis tẽpo
rib⁹ uindicasse permultos homines in libertatem: & tristem quidem conditionem ue-
stram dolemus. quod iam bis prouentu frugum fraudati estis: & iã domib⁹ quæ diru
tæ sunt caretis. Quo nomine lacedæmonii uobis ac cæteri socii spondent se uxores ue-

Titanus tyranno operá pre stat

stras & omnia ad bellum ĩutilia proxime domesticos suos quoad bellũ hoc steterit ali-
turos. Neq͂ uero uos Alexander macedo seducat commendans mardonii orationẽ. Fa
cit quod sibi faciendum est. Quippe qui tyrannus tirãno operam præstat. Sed nõ idẽ
uestra facere interest: si recte sapitis: qui sitis nihil barbaris esse neq͂ fidum neq͂ uerum.

Barbaris nihil fidũ neq͂ uerũ

Hæc cum nuncii dixissent athenienses alexandro ita respõderunt: Et ipsi cognitum ha
bemus hoc uires medorum etiam atq͂ etiam maiores esse q̃ nostras. Vt id nihil intersit
exprobrare nobis. Attamẽ ĩ tutãda libertate catenus resistemus quatenus ualebimus.
Vt autem societatem cum barbaro contrahamus: neq͂ tu persuadere tentes: neq͂ nos si
tu tẽtaueris persuadebimur. Tu uero renuncia mardonio atheniẽses dicere quoad sol
eodem itinere meabit: quo nunc meat: eousq͂ se nunquam cum xerxe societatem initu
ros: sed se protegendo propulsaturos eũ fretos ope deorum atq͂ herorum: quorum ille
nihil pensi habens: & templa & simulacra incẽdit. Tu quoq͂ post hac cũ istiusmodi ora
tione ne cõmittas ut athenis uidearis: neue per speciem emolumentorũ infanda nos fa
cere suadeas. Nolumus enĩ te ingratum quippiam ab atheniẽsibus pati: quibus & ho-
spes & amicus es. Hæc alexandro responderunt. Nunciis aũt spartiatarũ illa lacedæmo
nios uereri ne fœdus ineamus cum barbaro: sane humãum ẽ neq͂ hoc uerẽtes eos tur
pe est uenisse: quib⁹ mens atheniensium explorata esset; quoniam neq͂ tantũ auri usq͂
gentium est neq͂ regio ulla specie & bonitate præstãs: quam nos accipientes: ut cũ me-
dis sentiremus ad tradẽdam seruituti græciam ĩduceremur: quod ne faciamus & si ueli
mus multa & magna nos adhortantur: primum atq͂ idem maximum q deorũ ædes ef
figiesq͂ incensæ pariter & obrutæ sũt: quas nos in primis ultum ire necesse ẽ potiusquã
cum iis fœderari qui ista fecerunt. Deinde quod sumus græci eiusdem & sãguinis &
linguæ quorum & fana & sacrificia communia sũt & mores assimiles: eorum prodito-
res fieri atheniẽses non bene haberet. Ex quo si ãtea nesciebatis nunc ita accipiatis dũ
uel unius atheniensium supererit: nunquã nos conuenturos esse cum xerxe. Vestram
autem erga nos prouidentiam quod consuleẽ nobis domo carentib⁹ ita ut domesticos
nostros alere uelitis gratam habemus. Et licet beneficium uestrũ cumulatum sit: nos
tamen ita illud orabimus: ut nihil uobis molestiæ afferamus. Quod cum ita sit: copias
primo quoq͂ tempore emittendas curate. Nã ut nos coniectamus non diu differet bar
barus ingredi regionẽ nostram: sed simulatq͂ acceperit nuncium nos nihil eorum esse
facturos quæ orauit: aderit. Qui antequam assit in attica: tempus est nos in boetiam
auxilio ire. Hoc ab atheciensibus reddito responso: lacedemonii spartam reuerterunt.

Herodoti halicarnassei historiarum Liber Nonus qui inscribitur
Calliope: Laurentio Vallense interpraete.

Oc ab atheniensibus reddito responso lacedaemonii spartam reuerte-
runt. Mardonius posteaq̃ regressus ad eum alexander atheniensium
rñsa indicauit mouẽs thessalia citato agmine athenas ire cõtendit. qua-
cunq̃ iter faciebat: illinc uiros ad bellũ sumens thessalis ducibus quos
adeo non poenitebat eorum quae hactenus egerãt ut etiam multo studio
sius persam inducerent. E quibus thorax larissaeus & xerxem effugien
tem deduxerat & tũc mardonium propalam deducebat in graeciam. Mardõium ubi cũ
exercitu thebas puenit: thebani exceperunt: suadendo ñ sinebant progredi longius: q̃
negarent illum locum ponendis castris opportuniorem eẽ q̃ illum ubi subsidens conse
queretur ut oẽm graeciam sine praelio subigeret. Arduum. n. eẽ etiam uniuersis hoibus
u subigere graecos inter se conuenientes: quod & antea cognouissent. Si uero feceris di
cebant qd nos suademus: occupabis nullo negocio ualidissima quaeq̃ illorum cõsilia. Mit-
te pecuniam ad eos qui ppotentes sunt in ciuitatibus: Missa pecunia graeciam ad factio
nẽ rediges: Hinc eos qui tecum ñ sentient admotis copiis facile expugnabis. Haec the-
bani suadebãt: quib9 ille obtẽperandum ñ putauit partim animi fastu partim aeri q̃dã
libidine athenas iterum occupandi praesertim sperans incensis per insulas ignib9 declaratu
rum se regi sardibus agẽti athenas ab ipso teneri: igitur in atticam contendens cum illic
athenienses ne tunc qdẽ inuenisset: sed plerosq̃ eorum in classe ad salaminem eẽ audiret:
urbẽ cepit desertã decimo mense q̃ fuerat iterum ab rege capta. Eo postq̃ uenit mittit ad
salaminẽ Murychidẽ quendã hellespõtiũ cũ eisdẽ mãdatis. Quae alexander macedo p
tulisset. Mittebat ãt eadẽ mãdata gnarus ille quidẽ ñ beniuolo erga ipsũ animo eẽ athe
nienses: Sed sperans cõtumaciã deposituros tanq̃ subacta oi attica regiõe & sub ipsius i
perio posita. Hac de cã Murychidẽ misit in salaminẽ. is ubi in senatum uenit mardonii
mandata exposuit. Et senatorib9 lycidas sñiam dixit satius uideri sibi eẽ ut ea quae Muri
chides apud senatum diceret: ipsi admittentes ad populum referrent. Haec ille dicebat
siue q̃ pecuniã a mardonio accepisset: siue q̃ id sibi pbaretur. Quod simulatq̃ audiere
athenienses tã ii qui ex cõsilio: q̃ q extra cõcilium erant indigne ferentes lycidã circunste
terunt: lapidibusq̃ interemerunt. Hellespõtium uero murichidẽ dimiserunt illaesum. Ex
citato de lycida apud salaminem rumore: & cognito qd gestum erat: atheniẽsiũ uxores Lycidas
alia aliam exhortantes atq̃ prehendentes ultro domũ licidae adiere hoisq̃ uxorem ac li-
beros lapidauerunt. Hunc in modum athenienses in salaminẽ transierunt. Quam diu
ipsi copias e pelopõneso uenturas sibi auxilio expectabãt: tãdiu hostes in attica habuer
statiua. At ubi & socii tardius segniusq̃ agunt: & mardonius aduẽtans iam eẽ in boetia
audiebatur. ita supportatis oibus rebus & ipsi in salaminẽ traiecerunt: nunciosq̃ in lace
daemonem miserunt cũ cõquestũ de lacedaemoniis qui neglectui haberent barbarorum esse
atticã ingressum: neq̃ cum ipsis ei in boetiã occurrissent: tũ admonitum eorum q̃ sibi si ad
eum deficere uellent mardonius spopondisset: tũ praedictum nisi presidio ipsis essent se
aliqd per semet remediũ inuenturos. Agebãt ãt pid tempus lacedaemonii solẽnia q̃ uo
cãtur hyacinthia: q̃ festa dei celebrare plurimi faciebant Ad haec murum sibi in isthmo ex
truebant: q iam pinnas acceperat. Ad hos posteaq̃ nuncii atheniensium lacedaemonem Hyacin-
uenerunt ducentes secum megarensium ac plataeensium legatos. Ephoris aditis ita lo- tha
cuti sunt: Atheniẽses ad haec nos referenda miserunt regem medorum cũ nostrã nobis re

gionem reddere uel tũ societatẽ nobiscũ æqs cõditionibꝫ inire circa fraudem & dolum
tũ aliã regionẽ nostræ addere q̃ ipsi nostro arbitrio operauerimus: nos tñ pudore græci
nois & ꝓ magno flagitio ducẽtes ꝓdere græciã annuere nolle: sed recusare q̃uis iniuria
affectos a græcis ac proditos. Qui & si ñ ignoremus cõducibilius eẽ nobis societatem
inire cũ ꝑsa q̃ bellũ gerere: tñ sp̃ote nr̃a societatẽ ñ inibimus: Et hæc quidẽ nr̃a sunt q̃ in
græcos ꝑstamus officia: At uos qui tunc in oẽm metũ deueneratis ne pacisceremur cũ
ꝑsa posteaq̃ cõptam hũistis sn̄iam nr̄am neq̃q̃ prodẽdi græciã & muꝝ quẽ i isthmo in
ædificabatis absoluistis nullã hẽtis atheniensium rõnem: Et cũ conueneritis nobiscũ de
occurẽdo ꝑsæ ad boetiã desertores extitistis ꝓ nihilo ducẽtes barbaꝝ atticã eẽ ingressũ.
itaq uobis athenienses in pñs usq succẽsent q̃ ñ estis offõ functi. Q̃d supest ut primo
quoq tpe nobiscũ copias mittatis iubẽt: quo barbaꝝ in attica: quoniã in boetia defeci-
mus excipiãus nr̄a in terra: ubi cãpus thriasius appositissimus erit ad dimicandum. hæc
Thriasius captus — ubi accepe ephori rñsũ i diẽ posteꝝ distulerunt. Postero die in alteꝝ. idq in decem dies
fecerunt diẽ de die extrahẽtes: intra qd tp̄s uniuersi pelopõnenses magno studio icum-
bentes isthmũ muro interclusere: ad finẽq ꝑduxere: ñ ausim dicere hanc fuisse cãm cur
isti tãtope solliciti fuerint cum alexãder macedo athenas ꝑgebat: ne athenĩẽses medoꝝ
ptes sequerent: nũc ãt nihil aliud curarẽt: q̃ ut sibi isthmus inædificaretur putãtes ñ ãpli
us quicq̃ atheniẽsibꝫ indigere. At sub aduentũ alexandri in atticã muro: q̃ extruebãt nõ
dũ ꝑfecto persas uehementer extimescebãt Tandẽ & rñsũ & exitus fuit hmõi. Pridie q̃
Chileus — iã ultimũ cõciliũ fieret uir tegeata noĩe chileus apd̃ lacedæmõios maxime inter hospites
potentiæ cũ audissent ab ephoris oĩa quæ atheniẽses dixissent his uerbis eos allocutus ẽ
ita se hẽt uiri ephori si athenienses ñ sentiunt nobiscũ sed cum barbaro q̃uis ualido mu-
ro sit isthmos inædificatus: tñ magnæ fores patefactæ sunt barbaro in peloponnesum.
Quare prius eos audiatis q̃ aliquid decernant: qd cladẽ græciæ afferat. Hoc chileus cõ-
siliũ dedit qd in aĩum admittẽtes ephori cõfestim nihil collocuti cũ nunciis qui a ciuita
tibus uenerant: quinq milia spartiataꝝ cũ adhuc nox eẽt dimiserunt ꝑposito eis pausãia
Pausanis — Embroti filio: q̃ ꝑfectura erat qdẽ plistrachi leonida geniti: sed cũ is puer eẽt pausanias ꝑ
Plistarchus — fectus est: qui eius patruelis erat: & idẽ tutor. Nã cleõbrotus anaxandridæ pater pausa-
niæ iã ñ superat ñ diu postq̃ copias q̃ muꝝ extruebãt in isthmo reduxerat uita fũctus.
Reduxerat ãt ab isthmo copias cleõbrotus ob eã cãm q sibi inter sacrificandũ aduersus
Eutyanaxtes — ꝑsam Sol in cælo obscuratus eẽt. Elegit ãt pausanias sibi collegã euryanactẽ doris filiũ
suiĩ gẽtilẽ. His copiis e sparta cũ pausãia ꝓfectis nuncii dẽ illaꝝ profctiõe ignari ubi dies
illuxit: ephoros adeunt hñtes in aĩo abire in suã qq ciuitatẽ. Vbi adierunt ita uerba fece
re. Vos qdẽ lacedæmonii desidentes hic hyacinthia: ac luditis sociis ꝓditis: athenienses
uero ut a uobis læsi ob penuriã socioꝝ ita ut poterũt cũ ꝑsa trãsigent. Soluta ãt societa-
te uobiscũ palã ẽ nos si regis fuerimus socii militiæ comites futuros: i quãcũq regiõem
nos illi educent. inde uos discetis qd nã uobis ex ea resit euentuꝝ: Hæc locutis nunciis
ephori iureiurando interposito dixere suas se copias putare in orestio esse tendentes ad
uersum peregrinos: peregrinos enim barbaros appellabant. Hnc illi non intelligentes
quid diceretur sciscitabantur: sciscitati & rem omnem edocti atque stupefacti quam ce-
lerrime abire ad illos insequendos & cum iis quinque milia finitimorum lacedæmonio
rum delecta. His isthmum uersus ire maturantibus: Argii ubi primum audiere co-
pias e sparta cum pausania profectas præconem quem optimum e diurnis cursoribus
inuenerunt in atticam mittunt ad Mardonium: cui uidelicet antea receperant se futu-

ros impedimēto:quo minus spartiata egrederetur.Præco ubi athenas peruenit mardo
ni inquit miserunt me argii nunciatum tibi iuuentutem e lacedæmone esse progressā
seq; ne illa pgrederet̃ pstare neqsse:Ad hæc tu bonū consilium adhibe.Hoc ille locutus
retro abscessit.Quo audito mardonius iam non fidebat amplius perstare i attica:ubi
iō hactenus imoratus fuerat qd̃ audire cupet ac scire ab atheniēsibꝫ quid ageretur neq;
populans neq; lædēs atticū agꝝ assidue sperās fore ut secū illi pascisceretur.Q d̃ ubi des
perauit te cōperta priusq̃ pausanias cum copiis isthmum egrederet:subduxit exercitū Athenarum incēdium
incensis athenis siquid aut murorꝫ aut ædiū puatarꝫ sacrarūq; extabat:eo oī diruto:atq;
obruto.iō āt excedendū sibi putauit q: neq; adequitabilis esset attica regio neq; si ipse ma
le pugnasset euadi poterat nisi p angustias ubi a paucis trāsitu phiberi posset. Statuit
igitur recedere illinc thebas tū ciuitatē amicātū regionē eqtibꝫ oportunā profecto illic
mardonio & iā iter facienti pfertur nuncius pperans aliū exercitū mille lacedæmoniorꝫ
megara iter hr̃e.Eo audito cōsultabat si quo pacto hos pmum posset excipere.Itaq; cō-
uersū exercitum ducebat.Megara pmisso equitatu qui oē orā megaridē incusaret.hnc
usq; europæ ad solē occidentē uersus lōgissime pcessit hæc psica expeditio.pus hæc nun
tius ad mardoniū uēit græcos i isthmo coactos eē.ita retrocessit p deceleā. Mgr̃atus.n. Decelea
thebani accolas asopiorꝫ accersierant:qui mardonium in sphendaleas & illinc i tanagrā Sphēdaleæ
duces itineris deduxeret.in tanagra noctē moratus mardonius postero die in agri the
bani scolō trāsuersis tramitibꝫ peruenit.ibi thebanorꝫ rura tāetsi meditas ptes fouētiū Tanagra
uastauit illorꝫ odio sed ingenti necessitate adactus q: uellet tum castra cōmunire tum Scolos ager
sibi in acie ñ cederet ex sñia effugiū cōparare.Exporrexit āt castra sua ab erithræis secū
dum hysias platæensi tenus agro iuxta flumē asopū muro cōmuniēs:sed ñ p magnitu
dine castrorꝫ uerꝫ p singulas frōtes dena stadia hn̄ti.Hoc in ope barbaris occupatis At- Attaginus
taginus phrynonis filius uir thebanus cōuiuio magnifice apparato mardonium ipsum
& psarꝫ honoratissimos quinquaginta inuitauit.Fiebat āt cœna thebis.inuitati illi ho- Thersandrus
minē sunt secuti.Cætera quæ referā ex thersandro accepi uiro qdē orchomenio sed or
chomeni inter primos honesto:qui se quoq; aiebat ad hanc cœnā ab attagino inuitatū
cū qnquaginta thebanis.nec ut rosq; seorsum discubuisse:sed i singulis lectis alternos p
sam & thebanū.Secundū cenā cum potioni daret̃ opera:psam q eodē toro recūbebat
græce ipsum interrogasse cuias eēt:se uero rn̄disse orchomeniū eē:tū illū dixisse.Quo
niam tu mihi mēsæ cōsors & libaminū effectus es:uolo tibi relinquere sñiæ meæ monu
mentum:ut ipse quoq; priscius huius rei qs tibi consuluere.Cernis hos psas in cōuiui-
um accepos & copias q ad flumen in castris relicta sunt.Horꝫ oīm paruo post tp̄e pau
culos cernes supstites:Et inter dicendum multas lachrimas persam effudisse:admiratū
q se ea oratione ad illum dixisse.Nōne hæc mardonio expedit dicere & iis persis qui se-
cundū eū in honore sunt:& illū subiecisse hospes qcquid ex deo fieri oportet:Id hoi ine
uitabile ē.Nā ne credibilia quidē dicētibꝫ credere qsq̃ uult.Hoc pmulti persarꝫ cum scia-
mus:tn̄ mardoniū seqmur illigati necessitate.Est.n.hoc in hoibus acerbissimum:cum
qui multū sapit minīe potentē eē.Hæc ego ex orchōenio thessādro audiebam:& ideo
ipsum hæc statui aliis enarrasse priusq̃ prælīū ad plateas factum est:Mardonio in boe-
tia statiua habenti attulerunt copias cæteri circa græci qui cum medis sentiebant:& ad
athenas congregati sunt præter phocenses.Nam & isti uehementer partibus medorꝫ
studebant:non tamen uoluntarii sed coacti: Iidem non multis post diebus q̃ thebas
itum est:& ipsi aduenere mille armati duce Harmocyde inter populares spectatissimo:

Hermocades Eos mardonius ubi thebas peruenere missis equitibus iussit seorsum i campo subside
re:quod cum fecissent protinus affuit uniuersus equitatus. Vnde postea rumor exerci
tum græcorum qui cum medis erant persuasit phocẽses ab equitatu iaculis cõfodi qnetiã
per ipsos phocenses idem deuulgatum est:qđ tunc dux suus harmocydes his uerbis ad
hortabatur. O phocẽses palã est hos hoĩes certe nos ncei destinasse accusatos (ut opi
nor) a thessalis. Quare unũquenque uestrũ oportet egregiũ uirum ẽẽ:q̃ dedentes nos
fœdissima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant se barbaros ẽẽ inter græcos quibus mor
tem intulerunt. His suos harmocydes hortabaẽ. Quos ubi cõclusere equites inuehe
bantur tanq̃ ad eos occidendos telis intentis ueluti emissuri:nõnullique emiserũt. Phocẽ
ses ex aduerso stãtes facto orbe quoquo uersus eũ sese opponerẽt ibi equites digressi re
tro abiere incertum an ad hos interficiẽdos rogatu thessalorum ierint equites:& posteaq̃
animaduerterunt eos ad defendendũ se conuertere ueriti:ne ipsi uulnerarẽtur ita retro
abscesserunt tanquam a mardonio iussi an experiri uoluerint nunquid isti præstantiæ
haberent. Post abscessum equitatus misso ad eos præcone mardonius ita inquit. Bono
estote phocenses animo, uiros.n. uos ẽẽ dedistis specimen non tales q̃les ego audieram.
Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non.n. aut me beneficiis aut regẽ uin
cetis. Hactenus q̃ circa phocenses sunt gesta: Lacedæmõii ubi ad isthmum uenere:illic
castra cõmuniere. Quđ audientes ceteri pelopõnenses utique ii quibus meliora cordi erãt:
cernerẽtque spartiatas egredi uolentes:indignũ se putauerunt a lacedæmoniis se in exeun
do superari. itaque cũ pulchre litatũ ẽẽt:cũcti ex isthmo pfecti sunt & in eleusinem perue
nerunt:ubi cũ pulchra ẽẽt fuissent exta ire prexerunt. Quibus atheniẽses e salamine trãs
Erythræ mittẽtes in eleusine admixti sunt. Isti posteaq̃ ad erythras boetiæ uenere:cognito barba
ros ad asopum castra habere:inito de hac re cõsilio e regione tetenderũt sub citheronis
radicibus:in quos mardonius quia in campũ ñ descenderent:oẽm immittit equitatũ cui
Masistius præerat Masistius:a græcis masistius dictus uir apud psas iclytus. Nisæo equo insidens
aureo freno:& aliis insignibus eximie ornato. Equites ubi promouere ad græcos p tur
mas egressi multũ detrimenti inferebant. Fœĩas eos cõpellãdo. Erant forte magaren
ses ea parte collocati:q̃ parte nulla alia magis oppugnari:nullaque magis ab equis adiri po
terat. Hac impressione equitũ megarẽses quia satagebãt:mittũt ad duces græcorum præ
conẽ qui ita eũ uenit uerba fecit. Megarẽses aiunt uiri socii nos soli excipiendis hostibus
ipares sumus:qui tenemus eãdẽ in q̃ collocati sumus a principio stationẽ. ibi hactenus
tã & si ægre tñ strennue fortiterque resistimus. Nunc nisi alios nobis substituatis:scitote
nos ab acie discessuros. Hæc ubi preco renũciauit pausanias expediti fecit græcos si qui
alii ultro ad locum irent ut megarensibus succederent: Recusantibus cæteris athenien
ses suscepere hoc munus uidelicet eorum trecenti delecti:quibus præerat olympiodo
rus lamponis. Hi fuere qui præ omnibus græcis ad erythras castra habentibus instru
cti succedere sagittariis sibi assumptis. Qui cum aliquandiu pugnassent hic fuit pu
gnæ exitus, impressionem faciente per turmas equitatu. Equus Masistii ut erat præ
aliis eminens:sagitta per latus ictus est:quo dolore in pedes erectus Masistium excussit
collapsum confestim athenienses circunsistunt:equo præhenso hominemque sese defen
santem interimunt:cum aliquandiu non potuissent:ita enim fuerat armatus:q.s.itus
gerebat thoracem aureis squammis consertum desuper phœniceum paludamentum.
Thorax Paluda Eius thoracem cum ferirent:non prius aliquid profecerunt:quam quidam re animad
uersa illum percussit in oculo. Ita Masistius colapsus interiit. quæ res latebat alios equi

tes. Nō. n. cū ut ab equo cadentē uiderant: aut occūbēte. At ne tū quidē eū se recipiebāt mentum
qđ actū erat cognouere: sed pus q̄ constitere quia nēo ipsis ip̄trabat statim desiderauerunt ducē cognitoq; qđ gestū erat mutuo se adhortatiōes in hostē equos admisere ut mortuū eripent. Eos cōspicati n̄ iā turmatī sed uniuersos pariter irruere cæterū exercitū iclamauerunt. Dū oīs peditatus auxilio uēiebat: interea ciet aere p̄liū de cadauere. At ubi p̄sidio uenere copiæ n̄ āplius p̄stitere eq̄tes: ita nec mortuū eripe potuerūt, sed alios sup illū e suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia cōsultātes qđ facto opus eēt decreuere sibi carentibus præfecto eundū ad mardoniū. V bi in castra rediere ingēs luctus cū
oēm exercitum: tū uero mardōium cœpit ex tīcti masistii uiri sc̄dm mardonium honoratissimi tā apud p̄sas q̄ apud regē. ita ut eiulatus coꝝ oēm boetiam p̄uaderet. & seipsos & equos & iumenta totōderint. Et barbari quidē suo more masistiū defunctū honorabant. Græci āt postq̄ equitatū inuadentiū excepere. & exceptum reppulere: multo sunt audaciores effecti & ante oīa cadauer plaustro īpositū p statiōes circumtulerunt. Erat āt spectaculo digna p̄ceritatis ac formę gr̄a: q̄ iō faciebant: q̄ cūcti relictis stationibꝫ ad intuendum masistiū p̄gebant. Dehinc censuerunt ad platæas descendendū: q̄ sibi platæensis ager multo eēt opportunior h̄ndis castris q̄ erythræus cum pp alia: tū p̄pter aquādi cōmoditatē. V bi uisum ē in eū locū & ad fontē gargaphiū: q̄ ibidē est satius abire: & dispositis statiōibꝫ illic hēre castra: sūptis armis abierunt p radices citheronis sc̄dm hysias in agꝝ platæensem. Eo cū p̄uenere stationes nationati cōmunierunt p̄xime fontē gargaphiū & phanū ādrocratis herois p n̄ editos tumulos & locū planū ibi i distīgēdis nationibꝫ magna sane altercatio extitit inter tegeatas & athenīēses utrosq; se dignos q alteꝝ cornu tenerēt arbitrantes & sua facinora p̄clarā tū recētia tū prisca referebāt. Dicebant quidē his uerbis tegeatæ. Hoc nos sp̄ digni honore a sociis oībus habiti sumus: quotiēscunq; a pelopōnēsibꝫ cōmuniter in externas p̄egrinatiōes itū est & p̄xime & quōdam iam inde. Ex quo heraclidæ post mortē Euristhæi sunt conati in peloponnesum redire: quo tp̄e hāc dignitatē assecuti sumus ob hāc rem gestā. Posteaq̄ cum achæis & ionibꝫ qui tunc peloponnesū incolebāt nos auxiliarii in isthmū profecti cōsedimus aduersus eos qui redire conabātur: tunc Hylus oratiōnē habuit n̄ expedire ut uterq; exercitus cōfligendo periclitaretur: sed ut aliis acquiescentibus secum singulari certamine dimicaret. Is quē pelopōnēses iudicarent e suo exercitu præstantissimū accepta conditione peloponnenses fœdus in hæc uerba percusserunt. Si uincet hylus pelopōnensiū ducem: ut heraclidæ in paterna reuertantur. Sin uictus fuerit: retro heraclidæ cedāt: & exercitum abducant: ne ut per annos centum de redeundo in peloponnesum agitent. omnibus sociis ad eam rem uoluntariis electus est dux atque idem rex noster echenus eropi filius: phrigis nepos: qui singulari congressus certamine Hylum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora inter peloponnenses assecuti sumus: quæ adhuc optinemus: tum hoc ut alteri cornu præessemus quotiens cōiter itur in expeditionem. Et uobis quidem lacedemonii n̄ aduersamur: sed optōnē cedimus utri cornu præesse malitis. Alteri uero cornu ut præsimus nobis uendicamus quemadmodum fecimus: ad hoc tempus etiam citra hoc factum quod narrauimus atheniensibus digniores: qui hanc dignitatem optineamus: q̄ppe qui prospere & multa nobiscum uiri spartiatæ certamina decertauimus: & multa cum aliis. Q uo fit ut æquus sit nos alterum cornu tenere q̄ athenienses a quibus non tales gestæ res sunt: quales nobis neq; recentes neq; uetustę. Hæc tegeatæ: ad quæ hunc in modum respondere athenienses. Et scimus has copias pugnandi eū bar

Masistius præstans uit

Mardonius

Tonsura ob funus

Gargaphius fons

Hysiæ

Androcrates

Hylus

Echēus

bato ñ altercãdi grã eẽ cõtractas:tñ quoniam tegeata referre cõstituit præclara facinorã
tum uetusta tum noua:q̃ per oẽ tempus utriq; fecerunt:necesse habẽus & nos expnne
re apud uos. Vñ nobis patrium est:qui semp egregii fuimus eẽ primos potiusq̃ arcadi-
bus heraclidas:quoꝝ ducẽ isti apud isthmum se prædicant interfecisse nos soli excepi-
mus eiectos prius ab oĩbus græcis quos illi mycenæoꝝ seruitutẽ fugientes adibant:&
eurysthei iniuriã una cũ eisdẽ pugnãdo ꝓpulsauimus.uictoriaq; potiti sumus de iis q tũ
pelopõnesũ tenebãt.Præterea argios q aduersus thebas cum polinice militauerant uita
defũctos & isepultos ducta i cadmeos expeditiõe nobis receptos fuisse dicimus:& i no
stra terra apud eleusinẽ hũatos.iã uero nostrũ ꝑclaꝝ facius extat i amazõidas:q a fluĩe
thermodõte aliquãdo in nostram terram excurrere.At ne in heroũ quidẽ laboribus q
ad troiam bellauerunt fuimus in postremis.Sed nihil admodum pertinet hoꝝ facere
mentionem.Etenim siue qui tunc egregii fuere:nunc instrennui sunt:siue tunc instren
nui nunc egregii sunt:satis sit de rebus priscis ista dixisse.Vt nullæ res aliæ nobis gestæ
sint:quæ multæ & ꝑclarissimæ sunt ꝓut quorũcũq; alioꝝ græcoꝝ:certe ob rẽ i maratho
nea nobis gestam digni sumus:q hoc decus & alia isuper optineamus:q soli græcorum
ꝑ nos cum ꝑsa dimicauimus:& rem tantam aggressi uictores euasimus sex & quadragi
Natiões ta nationibus superatis.Quo solo nomine digni sumus ut hũc loci honorem cõsequa
xl.supera mur.Verum non decet hac rerum cõditione de loci dignitate cõtendere:ubicumq; &
tæ in ma iusta quoscũq; uobis lacedæmonii uidebitur.appositissimum nos stare illuc euntes op-
rathone tẽperabimus.Vbicumq; eos collocati fuerimus:conabimus strẽnui existere itaq; edu-
cite nos tãq̃ uobis pituros.Hæc cum ꝓ sua parte dixissent athenienses:cunctis lacedæ-
moniorum exercitus succlamauit digniores q cornu tenerent atheniẽses q̃ arcades.Ita
athniẽses tegeatis superiores habuere cornu mox hunc i modũ instructi sũt & q super
Lacedæ uenerĩ græcorũ & q a pricipio uenerãt dextrũ cornu tenebãt lacedæmoniorũ decẽ milia
monii quoꝝ quiq; milia erãt spartiataꝝ:quos custodiebant leuiter armata trigĩta q̃nq; milia
spartiatæ seruoꝝ septenis seruis circa singulos spartiatas collocatis.Applicauerãt sibi spartiatæ &
honoris & uirtutis erga tegeatas numero mille & quingentos armatos.Scdm hos sta
bãt Corinhioꝝ quinq; milia.ꝑter hos inueniebant apđ pausaniã stãtes trecẽti potidæa
tæ coꝝ qui erãt ex pallene.iuxta hos stabant archadũ orchomenioꝝ sexcenti:iuxta hos
sicyonũ tria milia.Hos sequebantur epidaurioꝝ octingenti:super hos locati erãt troeze
Lepreete nii mille iuxta troezenios totidem leprectæ.post hos myceneoꝝ:& tyrinthioꝝ quadri
Philiasii genti:secundum hos mille phliasii:dehinc hermionenses trecenti.iuxta hermionenses
Anacto heretriensium & styreoꝝ sexcenti.iuxta hos chalcidẽsiũ q̃dringenti.post hos ampratio
rii tarum quingenti.post eos leucadioꝝ & anactorioꝝ octingẽti.hos sequebãtur pallenẽ
Pallenen tiũ qui sũt ex cephallenia ducenti.post hos instructi æginetaꝝ quingenti.iuxta hos me
ses garẽsium triamia.quos sequebãtur platæẽsium sexcẽti.Vltimi & iidẽ primi stabãt athe
Aristides niẽses leuium tenẽtes cornu octo millia duce aristide lysimachi.Hi oẽs præter eos qui se
ptem circa singulos spartanos stabant fuerunt nũero omne grauis armaturæ aduersus
barbaꝝ cõtracti:Leuiter uero armati trigĩtaquinq; milia septẽ circa singulos spartiatas
collocati unusquisq; ad pugnandũ instructus. Circa cæteros lacedæmonios ac græcos
singuli ferme leuiter armati nũero trigintaquattuor milia quingenti.Summa totius le
uis armaturæ quæ pugnare posset sexaginta milia quingẽti.Totus autem græcus exer
citus qui ad platæas conuenit pugnæ aptus tam leuis quã grauis armaturæ fuit unde
cum myriades minus mille & octingentis idest centum octo milia ducenti.Sed nume-

rum undecim myriadum expleuere thespienses:qui aderant ad mille & octigentos:qui
nec ipsi arma habebant. Et hi quidem græci ad flumen asopum castra distributi com-
munierant. Barbari uero qui cum mardonio erant posteaq̃ masistium luxerunt cogni
to græcos apud platæas esse:& ipsi ad asopum qui illac fluit e regione sunt a mardonio
collocati:aduersus lacedæmonios persæ qui numero longe antecedebant eorum acies
quæ multæ erant usq; ad tegeatas opponebantur:ita ut qd robustissimum in exercitu
erat:id omne contra lacedæmonios:quod infirmius id contra tegeatas esset. Hæc fa
ciebat Mardonius thebanorum indicio atq; admoniti. Iuxta persas idem collocauit
medos.ut ex aduerso essent corinthiis & potideatis & orchemenis & sicyonis. Post
medos collocauit bactrios ex aduerso epidauriorum & troezeniorum & lepræatarũ ac
tirynthiorũ myceneorumq; & philiasiorũ. Secundũ bactrios collocauit idos ex aduerso
hermionẽsium & erethrieorũ stycorumq; & chalcidentiũ. Post indo statuit sacas op-
positos ambraciotis & anactoriis & leucadiis & palenensib9 & æginetis. Post sacas po
suit ex aduerso atheniensium platæensiumq; ac megaresium beetios & locros & meliẽ
ses & thessalos & mille phocesium. Non enim phocẽses omnes a partibus medorum
stabant:sed eorum nonnulli cum græcis sẽtiebant apud parnassum deprehensi & illic
profecti deduxerant:comitatiq; fuerant mardonii copias pariter & græcorum qui cũ il
lo erant. Contra atheniẽses itẽ posuit macedonas:thessaliæq; accolas he natiões a mar-
donio in aciem instructe erant maxime celebres maximeq; insignes & pcipue mentiõe
digne:necnon cæterarum quoq; gentiũ uiri memoratu digni cũ aliarũ tũ phrygũ:myso Hermo-
rũ:thrãcũ:pæonũ. Q uietiã ethiopũ & ægyptiorum qui hermotibyes & calasiries no tybies
minãt gladio cincti:q soli sũt ex egyptiis pugnaces a mardonio cũ adhuc esset ĩ phalero calasiries
e nauib9 in quibus hi epibatæ erant in terram translati. Nõ enim cũ pedestribus copiis
quæ cum xerxe athenas ierant ægyptii censi fuerãt. Barbarorũ C ut etiã superius ostẽsũ
est D triginti myriades fuere. Græcorũ uero mardõii auxiliariũ nemo numerũ C neq;.n.
nũerati fuerãt D nouit. Vt tãt cõiectuta colligit licet ad qnq; myriades fuisse cõiecto. Tot
qui ex aduerso ĩstructi fuere pedites. Egtatus uero seorsũ erat collocatus. Ita dispositi
nationatim manipulatimq; utriq; postero die sacrificauerũt: Apud græcos haruspes erat
Tisamenus antiochi filius. Is enim hunc exercitum uates comitabatur heleus qdem & Tisame-
ex genere iamideorum clytiades:sed a lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti nus
uaticinium apud delphos de prole respõdit pythia qnq; ipsum maximas palmas e certa Clitiades
minib9 reportaturum oraculo non intellecto: Tisamenus gymnasiis operam dabat:&
tanquam gymnicas uictorias adepturus. Cũq; se exerceret ad quinq; certamina ĩ uno
dum curtit olympia uenit in contentionem uictoriæ cum hieronymo andrio·Lacedæ-
monii interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum:sed ad Hierony
bellica conabãtur eum mercede conduceres ut una cum heraclidis bellorum dux regi- mus
bus foret. Hic animaduertẽs spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam abnuebat:q; ne
garet se alio præcio id facturum quãsi spartiatam se ciuem faceret omnia iura ciuitatis
impetientes. Id spartiatæ cum audissent ab initio ferentes indigne oraculum missum
omnino fecerunt. Tãdẽ iminẽte hoc ingenti persici exercitus metũ annuebãt:ĩpetireq;
homini uolebãt:Eos iste ĩmutatos intelligens negare iam se eo solo esse cõtentum:sed
oportere fratrẽ suum hegiam etiam fieri spartiatam eadem conditiõe qua & ipse fieret. Hegeas
Hoc dicẽs imitabatur ut cõiectare licet melampodem regnum pariter & ciuitatẽ depo- Melãpus
scens. Etenim Melampus cũ ab argiis mercede conduceretur e pylo ad cõpescendũ mor-

bum furoris mulierum argiarũ deposcebat pro mercede dimidiũ regni. Recusantibꝰ
id argiis atq; digressis cum plures e mulieribꝰ isanirēt ita obtēperātes quod melampus
poposcerat daturi reuerterũt. Ibi ille cernēs hos eē imutatos plura optauit negās se in
Bias dultuꝝ q̃ uellēt: nisi & fratri suo bianti tertiā partē regni donassēt. Argii in arctum reda
cti hoc quoq; annuerunt. ita spartiatæ tisameno quo maiorem in modum egebāt pro-
sus assenserũt: & concessu istorum tisamenus heleus spartiata effectus quinq; maxime
certamina ex oraculo illis optinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt a spartiatis
Tisameni ciuitate donati quinq; autem certamina hæc fuere. Vnum & id primum hoc quod pu-
certamie gnatũ ē ad plataeas. Alteꝝ quod ī tegea cũ tegeatis atq; argiis. Tertiũ quod i dipaueśen-
sibus cum uniuersis arcadibus præter mātineos. Quartum quod cũ messenis ad isth
Mātienæ mũ. Vltimum quod in tanagra cum atheniensibꝰ & argiis. Hoc ultimum consumauit
qnq; certamina. Tisamenus igit spartiataꝝ tunc ductor uaticinatus ē græcis in agro pla
tæensi. Et apud græcos qdē pulchre litatũ est si se defenderēt nō si asopũ transgressi pu
gnā capesserēt. Mardonio āt capessendæ pugne auido non extitere pulchra exta: nisi &
ipse sese defenderet. Nā iis quoq; græcis sacrificiis utebatur haruspicē habēs hegesistra
Telidæi tũ uiꝝ heleũ: & telideoꝝ ꝑstantissimũ. Hũc ant ea tēpora spartiatæ cũ cepissent: ī uin
Hegesi cula cōiecerāt morte affecturi: ut a quo multa ītollerāda ꝑpessi fuissēt. Hegesistratus in
stratus hac calamitate positus utpote pro aīa sollicitus & q̃ añ mortē multa ac tristia foret passu
pedem di rus: rē ꝑpetrauit fide maiorē. Nā ut erat ligneis atq; ferratis soleis uinctus ferro quod il-
minuit latũ fuit potius cōfestī excogitauit opus oīum q̃ nos nouimus aīosissimũ. Cōmentus
qua rōne reliquũ pedis educeret. ꝑcidit sibi dimidiũ pedē hoc acto q̃uis ab excubitoribꝰ
obseruaretur: tñ subruto muro ꝑfugit in tegeam uersus noctu iter faciens: interdiu sili
us se abdens atq; imorās ut trinoctio tegeā ꝑuenerit uniuersum lacedæmoniis cum pas
sim ꝑscrutantibꝰ admirantibusq; magnopere hoīs audaciā: cuius dimidiatũ pedē iacen
tem cernebant: ipsum nũq̃ inuenire possent: ita hegesistratus lacedæmonios elapsus in
tegeā q̃ per id tēpus non erat pacata lacedæmoniis trāsfugit. Sanato uulnere & ligneo
pede affic̄to ex lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremũ ei protractum in lace
demonios odium profuit nam in zazyntho cum uaticinaretur: ab his captus atq; inte
rēptus estē. Verum hic hegesistrati interitus posterior rebus platæensibus fuit. Tunc
āt is a mardonio non exigua summa conductus cupide sacrificabat cum in lacedæmo-
nios odio: tum lucri gratia. Cum igitur exta non essent pulchra ad pugnam cōmitten-
dam: neq; ipsis persis neq; græcis q cum illis erāt (habebant.n. & græci suum haruspi
cem quemdam leucadium ippomacum) cũq; dilaberētur multi græci suasit mardōio
Hippo timogenides herpyi uir thebanus: ut exitus cithæronis custodiendos curaret q dieeret
machus assidue grecos ad hostem quotidie transire: seq; cōplures depræhendisse. iam dies octo
abierant positis e regione castris cum iste mardonio hoc consilium dedit: Mardonius
Capita admoneri se ꝓbe intelligens primis tenebris eq̃tatum mittit ad ingressus cithæronis q̃
quercus plateas ferunt: qua boetii tria capita athenienses capita quercus appellant. Eq̃tes missi
non frustra ꝑuenere. Nacti.n. ingredientia cāpum q̃ngenta iumenta q̃ commeatum e
peloponneso ad exercitum subuehebant diripiunt: & eos q iumenta seq̃bātur inmise-
ricorditer trucidant: neq; iumentis neq; omnibus ꝑcentes. in quibus cecidēdis postea-
q̃ satis sunt grassati cum cæteris quæ eripuerant ad mardonium sũt & ad exercitum re-
uersi. Post hanc rem gestam biduum asumptum est neutris pugnam lacessere uolen-
tibus. Nā & si asopo tenus barbari ꝓcesserāt irritādi græcos grā neutri tñ sibi trāseun-

dũ statuebãt. Eqtatus mõ mardonii ꝓgrediebat̃:& græcos molestia afficiebat:qa the
bani utpote ĩ amorem medorum uehemẽter ꝓpensi ferebãt alacriter bellũ:& assidue
uehebãtur usq; ad ꝑlũ. Deĩde excipiẽtes ꝑsę piter ac medi ꝑcipue ꝑclara facinora ede
bãt his ãplius ad decẽ usq; dies nihil ẽ actũ. Vbi undecimus dies illuxit cũ & græci mul
to plures efficerẽtut ad platæas castris e regiõe positis & mardõius stationẽ grauaretur:
ibi uenere in colloqũ mardonius gobryis filius artabazus parnacis uir apd̃ xerxẽ inter Artabazus
paucos ꝑsaꝝ uirtute exptæ: Quoꝝ cõsultantum hæ fuere sententiæ. Artabazi qdem
expediẽs eẽ cõtractis q̃ primũ copiis ire ad mœnia thebana: quo multum rei frumenta
riæ ipsis multumq; pabuli iumentis cõpararent: atq; ibi cõsidentes ꝑ ocium rem cõfice
rent uidelicet cum multum auri tum signati tum ñ signati hẽrent: multum ẽt argẽti ac
poculorum ne pcerẽt ille: sed ea ad græcos mitterent eos ꝑcipue q cĩtatibus ꝑsiderent.
Fore.n. ut illi suã traderent libertatẽ: neq; oportere pugnãdi adire discrimẽ. Eadem the
banorum q istius s̃nia erat tanq̃ aliquid ultra hoc ꝓspicientis. Mardonii autẽ sententia
ferocior ptinaciorq; & nullo modo cedens: qppe opinãtis meliorẽ suũ esse q̃ græcorum
thrbanoꝝ satius prio quoq; tpe cõfligerẽ q̃ cõmitterẽ: ut plures q̃ coacti erãt græci coge
rẽtur hegesistrati uero auspicia ualerẽ sinerẽ nec cis ui afferre: qnimo ꝑsaꝝ more seruato
debere cõfligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. Qui ibi
sẽtentia sua uicit accitis cohortiũ præfectis & q secũ erant ducib; græcorum (penes eũ
nãq; erat sũma ĩperii nõ penes artabazũ) pcõtabatur nũ quod oraculũ scirẽt de persis
tãq̃ perituris ĩ græcia. Silentibus euocatis partim q; ignorarent oracula: partim q; haud
tutũ putarẽt proferrẽ quod scirẽt: Inquit ipe mardonius: Quoniã uos aut nihil nostis
aut ꝓmere nõ audetis: ego rẽ ꝓferã tãq̃ bene cognitã hñs. Est oraculũ ꝑsis fatale rẽ ut ĩ
græciã ꝓfecti diripiãt templũ qd̃ delphis ẽ. Vtiq; direpto tẽplo oẽs intereãt. Quo circa
cũ hoc sciamus: neq; diripere cõabimur: neq; adibimus tẽplũ ob hãc cãm ĩteritũ deuita
turi. Quo noĩe qcũq; uestrũ bñ ꝑsis uolunt uoluptatẽ capiãt tãq̃ ꝑsis græcos superatu
ris. Hæc locutus secũdo loco signũ dedit ut oĩa appararẽt: & corpora curarẽt uelutisub
lucis exortũ ꝑlio futuro. Oraculũ quod ad ꝑsas aiebat spectare mardõius: id ego scio nõ
ꝑsis redditũ ẽ sed illyriis: & enchdeloꝝ copiis. Quod ãt de hoc ꝑlio redditũ est abacide
id uero hoc fuisse. Gramineis ripis asopi ac thermodoõtis: Barbarice graiis acies clamo
re coibũt. Hic multi occũbẽt defẽcti mũere uite. Quãdo sagittiferis adrrit lux ultima
medis. Hæc ego atq; alia his simili e musæ noui ad persas spectauisse. Fluuius ãt ther
modoon tanagrã ac glisantẽ interfluit. Insequẽti nocte q̃ mardonius de oraculis iterro
gauit exoratusq; suos est excubitores dispositi fuere. Eius noctis cũ multũ processisset
cõticiniũq; ĩ exercitu esset & tp̃s cõcubiũ. Tũc alexãder amynte dux & idẽ rex macedo
nũ ad excubias atheniẽsiũ adequitauit: Efflagitauitq; suos ut cũ ducib; colloqueret. Id Musæus
audiẽtes excubitores plerisq; remãserũt: nõnulli ad duces cucurrerũt: qb; aditis ĩquiunt Thermodoon
quẽdam equo aduectum esse e castris medoꝝ: q nihil aliud ꝓloqueretur nisi nominatĩ
appellans atheniensium duces uelle se in coloquiũ illoꝝ uenire. Duces hoc audito cõfe Tanagra
stim ad locũ excubiarũ securi sũt. Quos alexãder ubi uenere: his uerbis allocutus ẽ. Vi Glisante
ri athenieñsrs hæc ego uobis uerba deposito trado: ne cui efferatis nisi pausaniæ: ne ob id
me perditũ eatis. Quod haud quaq̃ dicerem: nisi cum uniuersa græcia sollicitus essem:
qppe q uetusta origine græcus sũ: nec uellẽ uidere græciã ꝓ libera seruiẽtẽ. itaq; uos cer
tiores facio mardonium atq; exercitũ litare nõ posse alioquĩ olim iã cõflicturũ. is nunc
sacrificia ualere sinere cõstituit: ut & ubi primũ illuxerit uobiscũ cõfligere extimescens

admodũ quãtũ ego coiicio:oc plutes ad copias uestras accedãt. Ad hæc uos parati esto
te. Quod si differret mardonius:nec cõmittet certamẽ uos pseuerate hic manere:pau
cos enim dies eis suppeditat cõmeatus: Sio hoc bellũ uobis ex sententia finiet:debebit
aliquis uestrum reminisci mei meæq; libertatis:q græcoꝝ cã rẽ adeo temerariam liberer
tñ feci:ut ad uos cõsilium mardooi deferrẽ:neue barbari ex iprouiso uos adorirẽt.Ego
aũt sum alexãder macedo. Hæc locutus alexander ad exercitum se recepit ad suãq; stati
onem: Duces atheoiensium ad cornu dextrum profecti:quæ ab Alexaodro audierant
Pausaniæ retulere: Hac ratiooe Pausanias in metum persarum adductus: quoniam
inquit sub auroram prælium fiet:expedit uos athenienses stare in acie aduersus persas
uobis cognitos:ut qui cum medis i marathone pugoastis:oos uero qui eorum sumus
inexperti atque ignari. (Nemo enim spartiata medorum periculũ fecit) cõtra uobis
oppositos boetios & thessalos:quorum sumus expti horum græcoꝝ gratia.Itaq; opus
ẽ sumptis armis uos io hoc dextrum.nos in sinistrũ cornu transire:Ad hæc ita respõde
re athenienses.Nobis quoq; olim iam inde ab initio posteaq̃ aspeximus persas aduersus
nos esse instructos:fuit in aĩo istud dicere quod uos dicere occupastis:sed uerebamur
ne nõ grata uobis esset oratio.Nũc quãdoq dẽ ipsi fecistis huius rei mẽtion ẽ & nobis io
cunda oratio ẽ;parati sumus istud exequi: Vbi hoc utrisq; cõplacitũ est:& loca pmuta-
uerũt sub aurorã rẽ aduertẽtes boetii ad mardoniũ detulerũt.Ea audita mardonius ex
tẽplo & ipse conatus est psas cõtra lacedæmonios trãsferre.Pausanias hoc fieri itelligẽs
nec latere factũ suũ rursus in dextrũ cornu spartiatas reducit.At ubi mardonius & ipse
suos i sinistrũ duxit:& acies pristino i loco stetere:misso caduceatore ad spartiatas.Mar
donius ita inqt.Lacedæmonii uos uero fama fert oĩum q̃ istic sũt esse præstãtissimos:q
neq; e bello fugiatis:neq; ordines deseratis:sed perstãtes aut interficiatis hostes:aut ipsi
occũbatis.Hoꝝ nihil admodũ ueri ẽ. Quippe ãteq̃ manus conferantur uos cernamus
fugientes:aciẽq; deserentes:& relegato athniensibus piculo coosistentes ex aduerso no
stroꝝ seruoꝝ:quod neutiq̃ est factũ p̃stantiũ uiroꝝ.Ex quo plurimũ de uobis nos fe-
felit opioio quos expectabamus ex nominis gloria missuros nestra sponte caduceatorẽ
nos prouocatũ q cũ solis psis tanq̃ huic rei sufficientes pugnare uelletis.At nihil tale in
uenimus quale ferebatur:sed potius eẽ nos metu pterritos.Nũc igit quoniã ipsi nõ oc-
cupastis hoc dicere occupamus. Vt q̃nquidẽ uos iter græcos p̃stãtissimi eẽ existimami
& oos iter barbaros dimicemus totidẽ utriq; nũero:Et si uideatur ut cæteri quoq; itidẽ
& illi postmodũ pugnẽt.Sin hoc nõ uideatur:sed satis eẽ nos solos decernere nos soli
decetnamus & uti e nobis uicerit:ii totũ exercitũ uicisse eẽ seantur:Hæc fatus caducea-
tor cũ aliquãdiu expectassẽt:nemine qnippiã respõdẽte retro abiit:& rẽ mardonio ret
tulit ille maiorẽ i modũ lætatus & frigida uictoria elatus eqtatũ i græcos imisit. Eqtes
i græcos iuectioẽm illoꝝ exercitũ pturbabant iaculis sagittisq; icensẽtes. Qui cũ eẽnt
hippatoxotæ idest equites sagittarii cõmĩus pugnaꝛ isueti fõtẽ gagaphiũ.unde cũctus
græcoꝝ aquabatur exercitus cõfuderũt obstruxerũtq;:Eũ iuxta fõtẽ soli lacedæmonii
stationẽ hẽbant.Cæteri græci ut q́q; stationes habebant maius minus ue procul illinc
aberant:Erat quidem asopus in propin quo:sed aquari ex eo ab equitibus missilibusq;
phibiti ita ad fõtẽ pergebant.Hunc in modũ aqua exercitus exutus cum esset & ab eq
tatu perturbaretur:Duces græcoꝝ cũ his tũ aliis de causis frequentes ad pausaniã i dex
trũ corou neniũt. Qui & si tales essẽ ot reꝝ status:tamen ob id præcipue ãgebãtur q
iã res frumẽtaria deficiebãtur:cũ ipsoꝝ serui in pelopõnesum missit frumẽtatum iterclu

Hippatoxotæ idest eqtes sagittarii
Gargaphius fõs

detenē ab eq̄tatu:quo minus ad castra reuerterētur. De hoc deliberantib⁹ ducib⁹ uisū
est si perse eo die supersederent committere prælium esse eundum in insulam quæ ab
asopo & a fonte gargaphio ubi castra habebant decem stadiis abest ante oppidum pla-
tæense sita in continente hunc in modum. Fluuius superne e cithærone delabēs ī capū Oerce
diuortia facit:rursusq; intercapedine trium ferme stadiorum sua fluēta cōm̄iscet. Huic insula
insulæ nomē est oeroe:quā asopi filiā esse idigenæ aiūt. In hunc locū græci trāsire decre-
uerāt:ut & affatim aquæ ad usū haberēt:neq; ab eq̄tatu sicuti cū ex aduerso erāt īfesta
rentur. Et decreuerunt transire nocte secunda uigilia ne ipsos pficiscētes cōspicati persæ
īsequētes eq̄tatu in tumultū uerterent:qn̄ ēt eum ad eum locū uentū esset ubi asopi fi-
lia oeroe diuortio aq̄ꝝ e cithærone cingitur mitterent sub noctē dimidiū copiarum in
cithæronem ad recipienda seruitia quæ frumentatū concesserant. Erant enim illa in ci-
thærone interclusa: Hæc ubi statuerunt totū illū diē īcessente eq̄tatu īmensū laborē p-
tulerūt. Sub exitum diei digressus eq̄tib⁹ ea noctis hora qua de abeūdo cōuenerat ple
riq; sumptis utēsilib⁹ abscesserunt nō hn̄tes in aīo quem ad locū ut irent conuenerant Iunonis
Nōnulli ut moueri cœptū est iter platæensem ad urbē intēdunt cupidi equitatū effuge templum
re:ī tēpluq; iunonis fugiēdo perueniūt:quod sitū ē an̄ urbē a fōte gargaphio uigīti sta-
diis distās. Quo ubi peruenerē positis pro tēplo armis circa tēplum ipsum castra posue
re. Hos pausanias cernens ab exercitu digressos præcipit & ipse lacedæmōiis ut sūptis
armis irēt qua ceteri præcederēt ratus illos tendere ad locū cōstitutū. Ibi ad optemperā
dū pausaniæ cæteri præfecti parati cū essent amōpharetus poliadæ tribunus cohortis amōpha
pitanetoꝝ negare se fugituꝝ peregrinos:neq; ultro dedecoraturꝝ esse spartā:quin etiā retus
mirari id quod fieri cerneret:quippe qui colloquio supiori īterfuisset. Pausanias autē & Pitanei
Euryanax eum indigne ferentes nō parere sibi illū:tū īdignus cohortē pitanetā relictū
iri tribuno repugnante:quod erat futurum si ipsi eos missos fecerēt gratia exequēdi ea
quæ cum aliis græcis cōstituissent hoc reputātes substiterunt cū laconicis copiis:cona
bātq; persuadere homini nō id facto opus esse & alii q̄dē hortabātur solū amōpharetū
a lacedæmoniis ac tegeatis relinqui. Athenīēses āt hoc sibi faciēdū putarūt:ut ubi collo-
cati erāt:ibi psisterēt intelligētes lacedæmonioꝝ ingenia aliud sentiētiū:aliud dicētium
itaq; ubi exercitus mouere cœpit equitē e suis miserūt speculatū nūquid spartiatæ tēta
rēt abire:& abire prorsus in aīo haberēt sciscitatūq; a pausania quidnā facere oporteret.
Præco ubi puenit lacedæmōios cernit ī loco īstructos:eorūq; primores tēdere ad rixas
hortātib⁹ enim amōpharetum eurynacte & pausania ne lacedæmonios qui soli rema-
nebāt ī periculū traheret:nec dū persuadētib⁹:donec uētum est ad iurgia:īteruenit pre
co atheniēsis amōphareto inter altercādum sumente ambab⁹ manib⁹ saxū & illud an
te pedes pausaniæ ponēte ac dicente se illo calculo sententiæ suæ calculum date nō fugien-
dos esse peregrinos appellās. Eum pausanias īsanū nec potētem mētis uocās:ad preco
nem atheniēsium quæ iussus erat percōtātem respōdit ut illis referret præsētē reꝝ sua
rū statū obsecrās eos ad sese uēirēt:& de discessu eadē quæ ipsi agerent. Præcōe ad athe
niēses reuerso hos īter se altercātes aurora deprehēdit. Ad id tēpus pausāias morat⁹ da
to signo cæteros oēs lacedæmonios tegeatis sequētib⁹ pedita abduxit ratus amōpha-
retū nō deserturum alios:prout & cōtigit. Hoꝝ itinere rursus īstructa acie atheniēses ie
re:& quia lacedæmonii prærupta occupauerāt & citheronis radices metu equitatus ip-
si deorsum ad cāpum deflexere:Amōpharetus nō credēs ausuꝝ ipsos relinquere pausa
niam circuire eos qui manebāt ne desererēt ordinē. At ubi ii qui cū pausania erāt iā abi

bāt. Tunc ratus e disciplina militari se deseri sumptis armis cohortē suam lēto gradu du
cere ad agmē: quod decē circiter stadia progressum ad amnē meloentē in loco q̄ dicitur
Mdois fru. argioptus: ubi situ͂ est tēplu͂. Ceteris eleusine substiterat opperiēs amōphareti cohortē
eo consilio ut amōpharetus cu͂ sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat: sed
Argio ptus ī eo pstiteret: retro ad hoīem suppetias iret. Itaq; & amōpharetus cu͂ suis ad cæteros per
uenit & oīs barbaroꝝ equitatus igruebat agēs p sua cōsuetudīe. Nā cu͂ ispexisset locu͂
ubi superioribꝫ diebꝫ habuerāt græci castra uacuu͂ admissis equis assidue insequ pgens
illos adeptos urgebat. Mardonius quoq; cognito hostiu͂ nocturno hitu ispectoq; loco
deserto accitis thorace larissæo & frībus eius euryphilo & thrasidiæo ī qt: Filii eleuci qd
nā dicetis adhuc cu͂ hæc deserta cernatis a lacedæmōiis: quos negabatis uos finitimi ex
acie fugere: sed uiros su͂mos eē ī re bellica: qui & prius ut oēs uidimus locum in acie im
mutauerunt: & nunc proxima nocte se fuga ptoripuerunt. Proripuerunt autem quia
necesse eis erat cum his prælio decernere: qui non falso sunt hominum præstantissimi.
Vnde nullius esse se p̄ræcii inter græcos & ipsos nullius præcii uiros ostenderunt. Cæ
terum uobis psarum inexpertis sane q̄ ignoscebā laudantibus istos uobis exptos. Arta
bazum autē uehemētius admirabar formidare lacedæmōios & præformidine sētētiā
dicere ignauissimā expedire. & his castris nos ī urbem thebanoꝝ concedeř obsidēdos
quā sententiā rex antea aliunde q̄ ex me audiet: Sed de hoc alias diceť. Nu͂c autē istis ita
faciētibꝫ nō est remitendum: sed instandum: donec intercepti nobis dēt pœnas eorum
quæ in persas perpetrarunt. Hæc locutus persas asopo transmisso cursum ducit contra
græcorum agmen tāq̄ fugā capessentium lacedæmoniosq; solos ac tegeas adeptus est.
Nam atheniēses trāsuersis tramitibus supter prærupta in planu͂ digressus nō cernebat
Cæteri barbarorum agminu͂ præfecti persas mouētes ad græcos insequendos cōspica
tis sublatis & ipsis signis cunctis isequuntur pro se quisq; maturātes nulla diligētia nullo
ordine uiā ingressi. Et isti quidē uociferatione ac tumultu istabāt græcis tāq̄ excepturi
Pausanias uatē ubi eqtatu premi cœpit: equitē ad atheniēses mittit qui hæc diceret. Vi
ri atheniēses proposita dimicatiōe maxima ut aut libera grecia fit aut seruituti obnoxia
prodici sumus a sociis noctu elapsis & nos lacedæmōii & uos athēnēses. Quod reliqu͂
ē ita nobis uidetur eē faciendu͂: ut q̄ strēnuissime possumus nosmetipsos defēsātes mu
tuo simus auxilio si ī uos priores impetu͂ dedisset equitatus: nostra dignitate erat & te
geataꝝ qui nobis cu͂ græciā nō prodideru͂t subsidio uobis uenere. Nu͂c quoniā totus ī
nos equitatus cōtendit debetis uos ad partē maxime laborātē suppetias ferre. Quod
si uobis aliquo discrimine occupatis: fas nō ē subsidio uenire: saltem hoc gratificamī no
bis ut sagittarios mittatis quos agnosimus lōge oīum qui ī hoc bello su͂t prōptissimos
eē ad nos exandiendos. Hæc ubi audiere athenienses cu͂ mouerent ad ferendam stren
nue opē: & iam aduētarent ibi in eos ii græci qui partes regias sequebantur ex aduerso
īstructi inuadunt: quo factu͂ est ut atheniēses ab iis urgentibꝫ auxilium ferre nō possēt
ægre admodum id ferētes. ita destituti lacedæmonii numero cum leui armatura quin
quaginta milia & tægeatæ numero tria milia. C Hi enī nusq̄ ab lacedæmoniis dirimebā
tur Ↄ sacrificauerunt tanq̄ cōflictuti cum mardonio præsentibusq; copiis: & cum litare
nō potuissent: multi eorum interea cadebāt: multo plures uulnerabātur. Confertis enī
gerris persæ ingentem uim sagittarunt emiserunt adeo instanter ut satagentibꝫ spartia
tis & quia litari non poterant respiciens ad templum iunōis platæensium pausanias in
plorauit deā obsecrauitq; ne spes sua ipsos omnino frustaretur. Adhuc eo deā his uer

bis inuocante: Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: statimq; post pausanie preces sacrificantibus lacedæmoniis extra pulchra extitere: qui aliquãtulo post & ipsi in persas eunt. Persæ omissis arcubus ex aduerso stetere. Ad quoꝶ gerra primum pugna atrox cõmissa est iuxta ipsnm. Cæteris templum eaq; pertinax: donec ad propulsionem uentum est. Si quidem barbari prehensantes lanceas confringebant: nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti: nec hostibus prudentia pares: qui & si/ deni plures ue aut pauciores in singulos irruebant: tamen quia confusi incidebãt: a spar tiatis conficiebantur. Mardonius qua parte ipse ex quo albo ẽĩs pugnam mille delectis persaꝶ præstantissimis stipatus ea maxime parte hostem uergebat: qui q̃diu superfuit tãdiu persæ resistentes seseq; defensantes strauere multos lacedæmõiorum. Postea ue/ roq̃ Mardonius & agmen q̃d circa illud robustissimũ erat occubuit: tũ demũ alii quoq; terga uertentes cessere lacedæmoniis: quorum plerisq; officiebat uestis armis uacans. In ermes enim eum armatis prælium faciebant. ibi & ultio necis Leonidæ de mardonio p acta est secũdum oraculum spartiatis reddiꝫum: & uictoria omniũ quas unq̃ nouimus speciosissima potitus est pausanias cleombroti filius anaxandridæ nepos: Hoꝶ superio ra maioꝶ nomina in leonida recensui: qui & pausaniæ maiores fuere. Oppetiit ãt mar/ donius sub atimnesto uiro inter spartiatas eximios: qui aliq̃din post bellũ medicũ trecẽ/ tos uiros secũ hñs apud stenycleꝶ cũ oĩbus messeniis quibus cum erat bellũ conflixit: ubi ipse & trecenti occubuere. Ad plateas ãt persæ postq̃ a lacedæmõiis in fugam uersi sunt: nullo ordine ad castra sua contendunt: & ad muꝶ ligneũ quẽ fecerãt in parte qua dam agri thebani. Tenet me admiratio eum iuxta lucum cereris dimicaretur: ne unum q̃dẽ psaꝶ uisum eẽ intrasse phanũ: neq; circa tẽplũ occubuisse: sed plerosq; in prophano opinor si quid de rebus diuinis opinari oportet: deam ipsam eos nõ recepisse: quia tem/ plum quod est in eleusine anactorium concremauerant. Hactenus pugna hæc gesta ẽ. Artabazus pharnacis cui iã inde ab initio displicuerat: Mardonium relinqui ab rege in græcia: quiq; multis uerbis pugnã dissuadens nihil pfecerat: hoc sibi agendũ putauit: Is q; sibi ñ placerẽt q̃ a mardonio fiebãt: cos q̃bus p̃erat C. Præerat ãt ñ paruis copiis ↄ ad q̃draginta milia hoĩum ducebat instructos dũ præliũ fiebat quid futuꝶ e prælio eẽt p be intelligens: iusserat q; oẽs ire cõfertos q̃cũq; ipse duceret: & qua uiderẽt ipsũ festinan/ tẽ. Sic iussas tanq̃ ad pugnã copias ducebat: cernit persas fugiẽtes. Ita ñ seruato ampli/ us eodẽ ducẽdi ordine: sed repẽte effuso cursu fugæ se dedit ñ ligneum muꝶ uersus aut thebana mœnia: sed ad phocẽses animo celerrime p̃ueniẽdi ad hellespõtũ. Et ii q̃dẽ hor sum iter intẽderunt. Cæteris ãt græcis q̃ stabãt a regis ptibus ignauiter de ĩdustria agẽti bus: Boetii tñ p diu cũ atheniẽsibus decertauerũt. Nã ex thebanis q̃ cũ medis sentiebãt hi ñ paꝶ strennuos se præstiterunt: q̃ uolẽtes ultro ignauiter agere ita dimicarũt: ut tre centi eoꝶ priores ac fortissimus quisq; illic sub atheniẽsibus occubuerint. ubi & isti ter/ ga dederunt ñ quo psæ & alia multitudo: quæ aut cũ nemine pugnauerat: aut non expe ctauerat: sed thebas uersus fugerũt. Oẽm rẽ pependisse e psis q̃q̃ & ipsoꝶ q̃dã anteq̃ cũ hoste cõgrederent: fugæ se mãdauerũt: apd̾ me fidẽ facit q; ad psas ĩtuebant: atq; ita cũ ct illis uictis fugã capesserũt: p̃ter equitatũ tũ aliũ tũ boetioꝶ: qui hactẽus pfuit fugi tibus ut assidue adhærẽs hostibus arceret cũ ab amicis quos græci inseq̃bant. Insequebãt enĩ græci uictores urgẽdo xerxianos atq; ĩterficiendo. inter hũc tumultũ nũciat græcis: q̃ circa tẽplũ iunonis ĩstructi a prælio aberãt geri præliũ & pausanios uĩcere. Ea re audi ta corĩthii megarẽses & phliasi nullo ordine eũt: corinthii recta per colles q̃ ĩt ad cereris

Pausanias uictor
Mardõii mors
Aumnestus
Stenycle rus

tēplū: alii p campū quæ planissima uiaꝝ est. Q uos iā hosti ꝓpinquos nullo ordine irrue
Asopodo re conspicati thebani equites: quoꝝ præfectus erat asopodorus timandri eques in illos
tus īcitauerūt: eosq́ adorti sexcētos strauerūt. Cæteros ad cithæronem usq́ ꝓsecuti terga ce
ciderūt. Et isti quidem megarenses atq́ phliasii nulla cū laude perierūt. At persæ cætera
q́ multitudo postq̄ ad ligneū muꝝ effugierūt: turres āt equam lacedæmonii aduenirāt:
ascēdere occupāt. illis conscensis q̄ cōmodissime possunt murum præstruūt. Ex quo su-
bcūtibus mox lacedemoniis acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad athniēses ab
fuere nō modo sese barbari defensabāt: sed etiā lacedæmoniis āteccllebāt ut pote igna
ris murorū oppugnādoꝝ. Vt uero atheniēses superuenere tū atrox muri oppugnatio
ꝓpugnatioq́ extitit: eaq́ per magno temporis spatio tandem uirtute & pertinacia athe
nienses muꝝ transcenderunt: subrueruntq́: atq́ ea parte se græci infuderunt: quorum
tegeatæ ītoieī principes: iidē tētoriū mardōii diripuerūt: & ex eo cū alia: tū uero equoꝝ
præsepe mardonii ex ære totum spectatu dignū: qđ præsepe mardonii tegeatæ in tēplo
ageleæ mineruæ reposuerūt. Nā cætera q̄ cepe ī unū cū cæteroꝝ græcorū ꝑ da cōtulerūt
proruto muro barbari nō āplius cateruā cogere nemo strēnuitatis memor eē uidelicet
oppressi itra exiguum tēpus: & tot myriadibus ītereeptis exterriti. Q uos tāto studio
græci trucidabāt: ut ex trigīta myriadibꝫ exceptis quatuor cū q̄bus artabazus aufugit:
netria q̄dā milia hoium cædi supfuerit. E lacedæmoniis q̄ spartani cēnt unus & trigita
sunt oīo desiderati. Tegeataꝝ sedecī atheniēsiū duo & q̄nquagīta. Inter barbaros strē-
nuissimi extiterūt e pedibus q̄dē psæ ex eq̄tibus āt sacæ. E uiris uero mardonius. Inter
græcos cū tegeatæ atheniēsesq́ multū eminuerūt: tū multo plus lacedæmonii. qđ nul-
la alia re possū ostēdere: nisi q̄ oēs ii eos q̄ sibi oblati sunt uicerūt. Lacedæmōii uero qđ
robustissimū fuit hostilis exercitus superauerūt. Q uoꝝ longe ꝑstātissimus extitit mea
Aristode snīa aristodemus is q̄ solus treecentoꝝ ex thermopylis q̄ euasisset dedecus ignominiāq́
mus præ acceperat. Secūdū hunc nauauere operam posidonius & philocyon & amōpharetus
stantissi- spartiata. Q uāq̄ cū sermo haberet q̄s nā ꝑstantissimus extitisset: ii spartiatæ q̄ affuere
mus censuerūt aristodemū: & si præclara facinora edidit: tamē ad eluendā eā quā cōtraxerat
Posidoni inuidiā: ordinē deseruisse. & ꝓpalā mori uoluisse. Posidoniū uero q̄ perire noluisset: ob
us id extitisse tanto ꝑstabiliorē uiꝝ. Veꝝ id fortasse liuore dixerūt q̄ hac ī pugna mortē op
petiere: oēs honore affecti sūt ꝑter aristodemū: q̄ iō caruit honore q̄ ob cām ꝑdicta sibi
occūbēdi putauit. Hi sunt q̄ ad platæas nobilissimi extitere. Nā callicrates extra ꝓliū oc-
cubuit: quo nēo tūc ī castra græcoꝝ ꝑstātior uenerat nō mō lacedæmonioꝝ sed ēt alio-
rū græcoꝝ. Hic eū pausanias sacrificasset sedēs ī ordine sagitta p latera ictus ē: & cū aliis
Callicra- pugnātibꝫ ipse exportaretur: sese moriētē miserabatur ad arimestū uiꝝ platæensē īgens
tes nō sibi dolore q̄ ꝓ græcia periret: sed q̄ nihil māu usus eēt: nullāq́ operā nauasset dignā
Pausaniæ se & sua cupiditate nauādi. Ex atheniēsibus eminuisse fertur sophāes euthychidis e tri
mors bu decelēsi. Decelēses āt rem aliq̄n gesserūt ut ipsi athenienses aiunt ī omne æuum fru
Sopha ctuosam. Si quidem cum olim ad inuestigandam helenam tyudaridæ cum magnis co
nes piis orā atticā inuasissent & populos e sedibus suis eiicerent ignari quonam loci subdu
Decelen- cta helena esset: tūc decelēses ferūtur & ut quidam uolūt ipse decelens tum dolore con-
ses tumeliæ: quæ theseo feret: tum metu totius atheniēsiū soli ne uastaretur exposuisse illis
oēm rem gestā: eosq́ deduxisse ad aphidnas: quas titacus īdigena tyndaridis proderet
aphidnes Q uo ex facto decelensibus ꝑmansit ad hāc usq́ memoriā in sparta immunitas uectiga
Titacus lium & dignitas præsidendi: adeo quidem ut bello: quod multis postea annis inter athe

nienses atq; peloponnenses gestum est lacedæmonii cum cæterā atticā popularentur:a
decela temperauerint. Ex hoc populo ortus sophanes & præclarissime inter athenięses
nauata opera ancipiti sermone celebratur:uno fertur gestasse ferreā anchorā e balteo Sophanes
thoracis cathena alligatam:q̄ quotiens aduentantibus hostibus propinquus erat abii-
ciebat:ne illi irruētes ipsum ex ordine summouere possent. Rursus eisdē ī fugam reuer
tentib9 resumpta anchora ita fugientes insequbatur. Altero sermone a superiori differen
te fertur gestasse anchorā n̄ ferreā ex balteo alligatā:sed insignitam in scuto qd̄ nunq̄ ac
qescēs assidue rotabatur. Extat & alteꝝ Sophanis præclaꝝ facinus ꝙ obsidentib9 ægi-
nam atheniensibus eurybiadē uiꝝ argiuū quinq; certaminū uictorē ex ꝓuocatione inter Eurybiades
emit. Sed aliquāto post hoc bellum in quo uir egregius extitit dum atheniensium una
cum leargo glauconis dux esset:& de metallis aureis decertaret:cōtigit ut sub hedōibus
apd̄ daton occūberet. Post barbaroꝝ stragē ad plateas editā transfugit illuc ad græcos
mulier q̄dā q̄ erat pallaca pharnadatis filii theaspis uiri ꝑsæ: Hæc cū accepisset ꝑsas fusos
eē:græcos uictores tū multo auro ornata iter ancillas & ipsas ornatas cum ueste specio
cissima carpento aduenit ex eoq; descendēs ꝑgit ad lacedæmōios adhuc in cede occupa
tos:& intuita pausaniā illa oīa administrantē agnouit hoīem:cuius & nomē iampridē
& patriā dedicerat. Eius genua amplectens spartæ rex inqt libera me supplicē captiuita-
tis seruitute:q̄ et hoc facto demeritus es:ꝙ istos exttinxisti neq; dæmonū neq; deoꝝ re
spectū hn̄tes. Eqdē genere sū coa hagetoridæ artagoræ filia:ui raptā ex co uir perses ha-
buit. Huic rn̄dens pausāias bono ıqt aīo esto tū qa supplex:tū qa multa loqris uera. Nā
filia es hagetoridæ coi mihi inter oēs q illa circa loca īcolunt hospitis sū imi. Hæc locutus
eā in ꝑsentiaꝝ ephoris qui aderāt cōmēdauit. post modū æginā quolla uoluit ducēdā cu
rauit. post huius mulieris digressum cōtinuo mantinei superuenerunt re iā confecta q se
aīaduertēs uēisse sero ad pugnā magnæ iacture loco id sibi eē putauerūt sed idō eos se eē
ad sumēdas de se poenas dixere. Itaq; cognito medos qui cū artabazo erāt fugæ se man-
dasse:eos ī thessaliā usq; ꝑsecuti sūt:& si uetātib9 lacedæmōiis īsequi fugiētes idē postea
domū reuersi duces suos exilio mulctauerūt post matineas aduenere helei:qui itidē ut
matinei magn9 id sibi detrimēto extimātes domū regressi sunt:suosq; & ipsi duces exi-
lio mulctauerūt. Hactēus de mantineis & heleis. erat ad plateas in exercitu æginetaꝝ e Lampon
ꝑmoribus lampō pythei:qui pausaniā adiēs infandissima usus ē oratiōe iqens fili cleō-
broti rē tu mitificā & magnitudine & fulgoꝛ gessisti:cui dii tribuerūt:ut liberata græcia
oēs quos nouimus græcos gloria supgrederis. Q d̄ supest ī hac re agas ita ut & tu ma
iore fama celebreris:& aliquis barbaroꝝ posthac caueat nefanda facinora ꝑpetrare in
græcos. etenī leōidæ apd thermopylas interēpti reciso capite mardōius ac xerxes trūcū
in crucē sustulerūt:quib9 si uicē reddes:laudē nāciseeris primū ab oībus spartiatis:Secū
do loco ab uniuersis græcis. Siquidē suffixo mardōio leōidam patruū tuū fueris ultus.
Hæc lāpō gratiā se ituꝝ ratus apd pausaniā dicebat. Cui rn̄dens pausanias tuā inquit
hospes æginetā bēiuolētiā atq; ꝓuidētiā amplector tn̄ ab equitate iudicādi deerras. Nā
& me & patriam quos in altū extulisti ob hæc gesta ad nihilū redigis:cū suades mihi sæ
ui rei ī mortuū:aisq; me audituꝝ melius si istud fecero:qd̄ barbaros decet potius facere
q̄ græcos:quodq; in illis & exprobamus. Q uare ego neq; æginetis neq; iis quibus ista
ꝓbant assentior:cōtentusq; sū spartis placere ut honeste agā honesteq; dicā leonide cui
me iubes parētare affirmo & ipsi & cæteris qui apud thermopylas occubuerūt magni
fice eē parentatum innumerabilibus horum funeribus; Tu uero posthac ad istud con

ſulendũ ne me adieris:quod tibi ĩpune eẽ loco bñficii ponas:Hoc cum ille audiſſet abiit:
pauſanias edito ꝑpoſito ne qs de præda quid tãgeret:iuſſit ſeruos oẽm cõportare pecu-
niã.Illi p caſtra diſpſi inueniũt tentoria & argento referto.Lectoſq; auro & argento con
ſtratos:crateras etiã aureas phialaſq; & alia naſa pototia necnõ ſaccos ſup plauſtra inter
lucentibus intus ĩcluſis ex auro & argẽto lebetibus.Q uin etiã e cæſoꝝ cadaueribus ex
uebãt armillas & torques & acinaces aureos.Nã uarii generis ueſtimẽta nullius momẽ
ti habebant.eaꝝ rerũ multũ furto ſubtrahẽtes ſerui æginetis uenũdabãt multũ quod
occultare nõ poterant repreſentabãt.Vnde pncipiũ extitit ingentiũ diuitiaꝝ æginetis
ut pote auꝝ a ſeruis pro ære mercantibꝫ:collata pecunia decimã ſe legerunt:ex q̃ tũ deo
Tripes aureus q delphis eſt tripes aureus ibi repoſitus ẽ iſiſtẽs ſup tricipiti ex ære colubro ꝑxime ara
tũ deo qui ẽ in olympia iuppiter æreus decẽ cubitorũ:tũ deo qui ẽ apud iſthmũ neptũ
nus æreus ſeptẽ cubitorum:Hac parte ſelecta cæteras inter ſe diſtribuerũt pro ſuo qſq;
merito accipientes.itemq; pallaceas perſarum & aurum & argentũ & reliquã pecuniã cũ
iumentis.Q uæ ãt peculariter data ſunt q optimã operã nauauerũt ad platæas refert a
nemine:data tamen fuiſſe arbitror.Certe pauſaniæ ſũt ex omnibus dena & ea electa do
no data ex mulieribus:eqs talentibus:camelis & item ex cæteris rebus.Ferũtur autem
hæc quoq; acta eẽ:& xerxẽ dũ e græcia fugit oẽm apparatũ ſuũ ex auro argẽtoq; & peri
petaſmatis mardonio reliquiſſe:& pauſania dũ eum apparatũ uidit:iuſſiſſe piſtores &
co quos cœnã ſibi uti mardonio inſtruerent:quod cũ illi feciſſent tũ pauſanias lectos in
tuẽtẽ aureos argẽteoſq; probe inſtratos:mẽſas etiã aureas ac argẽteas magnificũq; cœ
næ apparatũ ꝑpoſitis bonis ſtupefactũ imperaſſe p iocũ ſuis miniſtris ut laconicã iſtru-
erẽt cœnã:id cũ illi ex pacio multũ diſtante feciſſent:ibi eũdẽ cachinãtem acceſſiſſe græ
coꝝ duces:eiſq; ubi cõuenerũt iter oſtẽdẽdũ utriuſq; cœne apparatũ dixiſſe uiri græci
hac ego uos de cã cõuocaui:q; uolebã uobis amẽtiã medoꝝ ducis oſtendeř:q cũ talẽ ui
tã duceret:ad nos ſubigendos uenit:qui tam miſere uictitamus. Hæc pauſanias apud
græcoꝝ duces dixiſſe ferř.interiecto deinde tẽpore cõplures platæẽſiũ repperũt locu
los auri argẽtiq; & aliaꝝ pecuniaꝝ.Hoc quoq; rei apparuit poſtmodũ ĩ his mortuis car
Caput ſine ſutura ne nudatis ut cũ eoꝝ oſſa cõportarẽt unũ in locũ platæẽſes inuẽtum ſit caput nullã ſu-
turã habens:ſed ex uno oſſe ſolidũ.itẽ maxilla cũ eo qđ ſup maxillã ẽ habẽs dentes & ſi
Dẽtes ex uno oſſe diſtinctos:tamẽ ex uno oſſe uniuerſos tã molares q̃ cæteros. Q uin etiã oſſa uiri quinq;
cubitoꝝ.Poſtero die cũ mardonii cadauer nõ extaret ĩcertũ a qbꝫ hoibꝫ ſubtractũ. Au
oſſa qui̇q; cubitorum diui tamẽ iam diuerſos illũ ſepeliſſe:& ob id ꝑmultos ſcio ingẽtia dona ab Artõte Mar
donii filio accepiſſe.Q uis curã inſceperit cadaueris mardonii humãdi:pro cõperto nõ
potui audire:habet tamẽ huius rei non nihil famæ dionyphanes uir epheſius mardoni
Artontes us qdẽ hoc modo tumulatus ẽ. Græci uero poſteaq̃ pdã diſpertierũt:cæſos ſeparatim
Dionyphanes qſq; ſuos tumularũt lacedæmonii tribus ſepulchris effectis.in eoꝝ uno ſacerdotes e q
bus fuere poſidõius & amõpharetus & philocyõ & callicrates.in altero reliquos ſpar-
tiatas:in tertio ſeruos humauerunt.Hunc in modũ lacedæmonii ſepulti ſunt. Tegeatæ
uero & atheniẽſes ſuos utriq; promiſcue cõdiderũt:necnõ megarẽſes atq; phliaſii ſuos
ab equtatu ĩteremptos.hoꝝ oĩum ſepulchra fuerunt plena.Nã alioꝝ ſepulchra quæ ad
platæas oſtẽdunt:ea ſunt quãtũ ego accipio ab iis excitata:q erubeſcebãt ſe a pugna ab
fuiſſe cum ſero ſuperueniſſent. Q uippe tumulus illic uiſitur q dicitur æginetarũ:quẽ
ego audio decẽ poſt hãc pugnã ãnos rogatu eginetaꝝ ab cleade autodici uiro platæenſi
Timege- illoꝝ hoſpite excitatũ fuiſſe.Græcis ſtatĩ a cæſorũ hũatiõe ĩ agro platæẽſi inito cõſilio ui

sũ est bellũ thebis ĩferẽdũ petẽdũq; eos cũ medis sensissẽt: & ĩ primis timegenidẽ & At nides
taginũ: q prĩcipes factiõis extitissẽt: & ĩ eos dedidissent nõ prius ab urbe discedẽdũ q̃ eã Atragi-
euertissent. Hoc ubi decreuere undecimo a pugna die mouẽtes obsedere thebanos iuf nus
sos dedere quos dicimus uiros. Abnuẽtib9 dedere thebanis agrũ eoꝝ populabant: mu
rũq; adoriebãt. Quib9 ab agro uastãdo nõ discedẽtib9 uicesimo die timegenides ad po
pulares ita inqt. Viri thebani quãdoqdẽ græcis ita cõstitutũ ẽ nõ prius abscedere ab op
pugnatione thebaꝝ q̃ aut eas expugnauerĩt: aut nos dedideritis absit: ut nr̃a causa the
banus ager ãplius uexet. Sed siue p cãm deposcẽdi nos pecũias cupiũt: pecũias eis publi
ce demus: Nã & publice cũ medis sẽsimus: n̄ ãt nos soli siue reuera deposcẽtes nos urbẽ
obsidẽt nos ipsi nos ĩ disceptationẽ exibemus cũ thebãis sãe pbe & opportũe locutũ arbi
trãtes: e uestigio caduceatorẽ ad pausãiã miser: uelle se uiros dedeŕ ea re iter eos cõuẽta
attaginus ex urbe pfugit. cuius liberos ad se pausãias adductos culpa absoluit negãs pu
eros factiõis mediææ eẽ pricipes: Cæteri quos thebãi dedidere ipi qdẽ putabãt se crimẽ
refutaturos ac pecunia elapsuros. Pausãias ãt hoc ipsũ suspicãs forte ubi illos accepit di
missis oĩbus sociorum copiis corĩthũ deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad
platæas & ad thebas gesta sũt. Artabazũ pharnaeis ut e platæis fugiẽs porro se ptripue
rat. Thessali cũ ad ipsos uẽit hospicio ĩuitatũ ĩterrogabant de reliquo exercitu ignari pr
sus rei ad plateas gestæ. Iste ĩtelligens si oẽm ueritatẽ pugnæ referret aditurũ se uitæ dis
crimẽ cũ suo exercitu (fore eni ut oẽs cognita rei ipsũ adorirentur): ideo ne apd pho
cẽses qdẽ retulerat qppiã: ad thessalios aũt ita locutus est equidẽ uiri thessali maturo ut
cernitis q̃ celerrime puenire in thraciã missus cũ hac exercitus parte ad quoddã negociũ
trãsigẽdũ mardonius ipse tũ suo exercitu aderit nostris uestigiis ĩsistẽs: cui hospitiũ &
officiũ præstate. Hæc enim uos ĩ tẽpus præstitisse n̄ poenitebit. Hæc fatus copias festi
nabundus per thessaliam macedoniamq; agebat recta thraciam uersus tanq̃ uere ppe
rãs: ac regionẽ meditarraneã pcidẽs puenit bizantiũ per multis sociorum in itinere reli
ctis q uel a thracibus obtrũcati sunt: uel q fame atq; labore erãt enecti. ex bizantio naui
giis trãsmissit ĩ asiam. Hũc ĩ modũ iste rediit. Quo ãt die ad platæas pugnatũ ẽ a psis ea
die cõtigit hoc apud mycalã ioniæ geri. Cũ apud delõ græci cõsiderẽt ii q una cũ leuty Mycala
chida lacedæmonio nauib9 uenerãt: eo appulsi sũt: e samo legati lãpon thrasiclei & athe
nagoras archistratidæ & hegesistratus aristagoræ missi a samiis clam psis ac tyrãno the
omnestore andromadantis: quẽ psæ tyramnũ sami cõstituerant. Hi cum adietũt duces
uerba fecit hegesistratus multa & uaria: fore eni ut si tantũmodo hos uiderent iones a
psis def cerẽt: nec baraari expetarent ẽt ut expectarent tamẽ non aliam prædam talẽ isti
reperirent: Præterea deos ĩuocãs obsecrabat ut græcos græci liberarent: ulciscerenturq;
barbaꝝ: facilia dicebat factu eẽ qa naues illoꝝ segnes essent ad cursum: nec pares græcis
ad prælũ. Si qd uero apud hos suspitionis subesset: ne dolo deducerẽtur dicere paratos
eẽ se ut ĩ horũ nauib9 p obsidib9 agerẽtur. in his obsectãdis cũ multus eẽt hospes sami
us sciscitabatur eũ eutychides siue oĩs gratia uolẽs audire nomẽ siue casu id deo agente. Deipho
Samie hospes quod tibi ẽ nomẽ. ille respõdet hegesistrato. Eutychides ĩterpellata reli- nus
q eius oratiõe si quã instituerat accipio inqt p augurio hegesistratũ hospes samie effice Apollõia
re ut nauigemus data nobis pte & istos q tecũ sunt fide samios prõptos eẽ adiũdã no- Solis
biscũ societatẽ. hæc locutus & rẽ pariter exequi aggressus ẽ. Nã cũ samii ex tẽplo fidẽ ĩ- oues
terposito ẽt iureiurãdo dedissẽt: de sua societate cũ græcis eutychides dimissis domũ cæ- Lacmon
teris legatis iussit eũ cuius nomẽ pro augurio acceperat secum nauigaŕ. Græci eum illic

mons diem commorati postridie pulchre litauere haurusplce deiphono euenii apolloniatã ex
Oricus apollonia quæ est in sinu ionien. Huius patri Eueniores huiusmodi contigere. sunt in hac
portus apollonia sacræ solis oues: quæ interdiu secundum flumen pascunt. quod e monte lac-
Euenius mone p apollnniatem agrũ fluit in mare iuxta oricon portum. eas noctu stabulantes in
Lupi. xl. antro ñ pcul ab urbe custodiũt delecti uiri diutiis & genere inter populares suos splen
Euenius didissimi singulis annis singulis q ex oraculo quodã apollõiatæ eas oues pmagnifaciãt.
cæcus Ibi euenius: hic cũ aliquãdo delectus ad custodiendas oues ñ excubaret uigilans sed ob-
dormisset: ingressi antrũ lupi circiter sexaginta oues trucidarunt. Id ubi iste animaduer-
tit: rẽ suppressit. neminiq aperuit hñs in animo totidẽ mercari qs substitueret: At apol
loniatæ ubi acceperunt (neq. n. eos qd gestum erat latuit) adductũ iudiciũ euenium
cõdẽnauerunt: ut qa uigiliã edormisset uisu priuaret. Q uẽ posteaq excecauerunt mox
eis neq pecora fœtificauere: neq humus p cõsuetudie fructũ ferr. erãt ãt illis pecora &
in dodona & in delphis. interrogati prophetæ cãm mali præsentis respõderunt: causam
esse: quia custodẽ sacrarũ ouiũ eneniũ inique luminibus orbasent: se. n. immisisse lupos
nec prius ab illius ultione cessaturos: q ei satisfecissent ex iis quæ in eũ ppetrassent: put
ipse sibi suo arbitrio satisfactũ putaret. His pfectis daturos se euenio tale donũ q haben
tẽ plerique hominũ putarẽt beatũ. hæc apolloniatis sunt reddita oracula. Q uæ apolloni-
atæ silẽtio supprimẽtes qbusdã e ciuibus exequẽda delegauerũt. Isti hunc i modũ puta
rũt exeqnda. Euenium in statione sedentẽ adeunt: eiq assidentes aliis de reb uerba faci
unt: donec deueniũt ad miserandã hominis calãitatẽ ita introducta eius rei mentione p
cũctant q mulctã nptaret: si eã uellent pẽdere apollõiatæ. Hic qui oraculũ ñ audisset: se
optare dixit duo prædia ciuium quos nominabat: quorũ patrimõia oium apolloniarũ
putabat eẽ pulcherrima: & pterea domiciliũ: quod in urbe sciebat eẽ optimum. Horũ si
cõpos effectus eẽt: ñ infensum se posthac fore dicebat: sed hac satisfactione cõtenrum.
Hoc cum rñdisset euenius tũ ii qui ei assidebant excipientes: Eueni inquiunt hanc tibi
satisfactionẽ apollnniatæ p ereptis oculis tibi repẽdunt ex oraculo eis reddito. Euenins
ubi oẽm rem audiuit: indigno animn tulit sese fuisse deceptũ. Ciues ea prædia dominis
mercati huic qui illa nptasset dedere: qui mox deinde insitã diuinationẽ optinuit. Vñ ce
Euenius lebratissimus euasit. huius euenii filius fuit Deiphonus: qui ductus a corinthiis exerci-
uates tui uaticinabatur. Q uanq illud quoq audiui deiphono negociũ in græcia fuisse exhi-
Deipho bitum: q se filium euenii cuius ñ eẽt nuncuparet: Posteaq litauere græci classem e delo
nus uates samum uersus soluerunt: q cum samum applicuissent ad templum iunonis cã locauere
sese ad præliũ nauale apparãtes: eorũ cursũ adse eẽ persæ audientes & ipsi cæteras naues
ad continentẽ reducũt pter phœnissas: qs abire permiserant. Non. n. censebant pugnã
naualẽ sibi eẽ capessendam cũ pares hosti ñ eẽ sibi uiderẽt. In cõtinentẽ ãt iõ nauigabãt:
ut essent sub sun peditatu qui apud mycalẽ agebat pcepto xerxis ab aliis copiis relictus
ad ioniã tutandã numero sexaginta milia duce tigrane oium persarũ & specie & statura
Tigranes eminentissimo. Adhũc exercitũ cõstituerãt refugere duces psicæ classis: subductisq na-
eminẽtis- uibus munimenta ualli circundare in illarũ suũq præsidiũ. Hoc inito cõsilio profecti sunt
simus ad potniensium templum mycales prætereuecti ad Gesonem & Scolnpõtẽ ubi cereris
eleusinæ cernitur templum: qund Philistus Pasiclis condidit sectans Heleum Cndri in
Philistus colonia mileti locanda uenerunt. Ibi subductas naues munimento circundederunt: &
Heleus e saxis stipitibusque felicium arborum: quas ipsi exciderunt: & circum munitiones de-
codri pactis sudibus se instruxerunt tanquã & obsidendi & uictoria potituri. In utrunq eni

cæsũ ratione imitasese apparabãt. Hos abiisse in cõtinẽtem postq̃ accepere græci tanquã
eos barbari effugissẽt: incertũ ferebãt incertiq̃ agerẽt retro ne se reciperent an tenderẽt
in hellespontum. Tandem neutrum horum uisum est esse faciendum: sed porro eundum
in cõtinẽtẽ. Præparatis igitur ad pugnã naualẽ tabulatis aliisq̃ quibuscũq̃ opus erat ad
mycalen nauigant: & cum proxime castris hostium fuere: neminẽ ex aduerso obuiã fer
ri uidẽt: sed naues itra murum subductas & magnã uim peditatus pro littore dispositam
ibi primũ eutychides nauem littori appucans q̃ maxime appropinquare poterat iones
per præconem cõpellabat inquiẽs. Viri iones quicũq̃ e uobis me exauditis itelligite quæ
dico. Nihil n. horum quæ uobis mando intelligunt persæ ubi pugnã cõseruerimus: debetis
ante oia reminisci libertatis: Deinde tesseræ hebes. Hoc q̃ e uobis nõ audiit ab eo qui au
diit discat. Huius facti eadẽ mẽs fuit q̃ themistoclis ad artemisium: q̃ uidelicet hæc uer
ba si laterent barbaros iductura ad obsequẽdũ ionas cẽnt: sin delata ad barbaros redde
rent eis græcos ifidos. His p eutychidẽ admõitis secũdo loco græcis naue littori admo
tis & ex illis i littus egressi sese ad pugnãdũ instruebãt. Quod facientes cum cernerẽt
persæ & scirent samios fuisse adhortatos arma samiis adimunt suspicati illos sentire cũ
græcis. Quippe samii exceptos circa atticã athenienses a xerxe: & illuc classe barbarorũ
deuectos redemerant oẽs: athenasq̃ cũ uiatico remiserãt. Quo noie nõ i minimã suspi
tionẽ uenerãt: q̃ quigenta hoium capita hostiũ xerxis liberassẽt. Præterea milesiis tãq̃
maxime locorum gnaris persæ iperant: ut compita quæ ad cacumina mycales ferũt custodi
ant eo cõsilio faciẽtes id ut milesii ab exercitu abessent. Hũc in modũ ab iis ionibus q̃ ali
quid rerum nouarũ molituri uidebantur si facultatẽ nacti eẽnt. Persæ sibi præcauerũt iidẽ facta
ex gerris testudine sese cõstipauerãt. Græci ubi instructi fuere: ire in barbaros tendunt:
quibus eũtibus aduolauit in uniuersũ exercitũ rumor: caduceũq̃ supra fluctus positũ ap
paruit. Rumor aũt huiusmodi ad eos ferebatur græcos acie i boetiis superasse mardonii Res diui
copias. Multis aũt signis res quæ diuinitus fiũt declarãt: & si tũc eodẽ die cõtigit utraq̃ nitus fu
clades et q̃ ad plataeas accepta: & quæ ad mycalen accipiẽda erat. fama q̃ huc ad græcos turæ si
uenit: reddidit eos multo ferociores: & ad subeundũ ultro piculũ alacriores: alterum etiam gnis de
quiddã cõcurrere cõtigit: ut ad utranq̃ pugnam fuerint cereris eleusinæ tẽpla. Nã apud clarantur
ipsũ cereris phanũ C ut a me supius demostratũ ẽ Di agro platæẽsi pugna cõmissa ẽ: &
itẽ in mycale iusta cereris delubrũ pugna erat cõmittenda. Vt nõ ab re uenerit ad istos
fama uictoriæ pausaniæ atq̃ græcorum. Nã pugna ad plataeas diluculo diei gesta est: apud Platearũ
mycalẽ uesperi. Quarum utraq̃ eodem eiusdẽ mẽsis die gestã esse. Non diu post ab his rẽ pugna
repertũ ẽ & annotatũ ẽ ante rumoris aduẽtũ. subibat istos timor nõ tã de seipsis q̃ de græ Mycades
cia ne mardõio subiceret. At ubi fama hæc ad eos aduolauit: ĩpẽsius atq̃ pperãtius ad pugna
cõgrediendũ pcesserũt tãto aio græcis ac barbaris i pugnã tẽdẽtibus tãq̃ isule eis & hel
lespõtus pposita pmio eẽnt. Athenieses & q̃ iuxta erant istructi pene dimidiũ copiarũ
iter tenebãt p littus atq̃ planiciæ. Lacedæmõn ãt & deinceps collocati p cõfragosa & mõ
tes q̃ dũ lacedæmõii circũibant. Interi athenieses i altero cornu pliabãtur. Persæ quoad
sibi gerra mãsere recta sese defẽsauerũt nihilo iferiores hostibus. Postea uero q̃ athenieses
& eorum q̃ cũ atheniesibus erãt copiæ ãnixæ sũt: uehemẽtius se mutuo adhortãtes ut laus
operis ipsorum esset nõ lacedæmoniorũ: tũ cõmutari iam res & deiectis gerris græci con
ferti impressionem facere in persas. illi accepto impetu perdiu restitere. Ad postremũ i
munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt athenienses & corinthii & sicy
onii & troezenii. ita enĩ erãt iii i acie collocati. Vbi uero & murus captus ẽ: ibi barbari ñ

roboris memores ẽẽ:sed fugæ præterq̃ pſæ. Hi ſoli ad paucos redacti pugnabãt græcis
aſſidue ĩ muꝝ irruentibus. Quoꝝ duo duces artayntes & ithamitres claſſiarii exerci-
tus duces effugerũt:totidẽ pugnãtes accubuerũt mardõtes & pedeſtrium copiaꝝ dux
Tigranes adhuc dimicantibus perſis:superuenere lacedæmõii ac ſocii:qui eos qui ſuper
erant trucidauerunt. Ipſoꝝ quoq; græcoꝝ cõplures illic cecidere:& cũ alii ex ſicyoniis:tũ
Perilaus coꝝ dux perilaus:quinetiã ſamii qui in exercitu medoꝝ militabãt:quibꝰ adẽpta arma
fuerãt:ubi uiderũt ſtatim ab initio pugnã ꝑtinaciorẽ quoad poterant græcis ſuppetias
ire. Quos inchoaſſe cernentes alii iones ita & ipſi a pſis deficiẽtis adorti ſunt barbaros:
Mileſiis ꝑceptũ erat ut exitus uiaꝝ cuſtodirent:pſaꝝ ſalutis grã:ut ſi qui caſus (queãd
modũ accidit) eos deprehendiſſent:mileſiis ducibꝰ ſalutẽ ſibi ad mycales cacumina cõ
pararent. Huius quidẽ rei cã mileſii illic collocati fuerant:neue ſi pugnę adeſſent aliquid
innouarent. At illi e cõtrario ꝓrſus q̃ iuſſi fuerãt fecere:aliusq; q̃ ad hoſtẽ ferebãt uiis in
barbaros ingruere & ad extremũ in eis mactãdis oĩm extitere hoſtiliſſimi:hunc in mo
dũ iõia iteꝝ dfecit a pſis. ĩ hoc ꝓlio ꝓclariſſimã ĩter græcos opã nauauerãt athẽiẽſes:& ex
atheniẽſibꝰ hermolitus euthyni ĩ pãcratio celeber:cui poſtea cõtigit ut bello inter athe
Hermolitus nienſes & cariſtios in pugna apđ cyrnũ agri cariſtii facta cæſus in geræſto iaceret. Secũ
dum athenienſes egregii extitere corinthii troezeniiq; ac ſyciõii. Græci ꝑ quã multis bar
baroꝝ aliis in pugna aliis in fuga interfectis coꝝ naues incẽderũt:totũq; muꝝ egeſta il
line in littus ꝑda:& quibuſdã pecuniaꝝ theſauris repertis ubi caſtra atq; naues crema-
uere:uela fecerunt:& cũ ſamũ appulſi ſũt:cõſultabãt de gente ioniã trãſferẽda:& ubinã
in græcia illã locari opotteret:cuius ipſi ĩperiũ obtinerent. Neq; n. uidebaẽ eis fieri poſſe
ut ꝑ oẽ tẽpus ionibꝰ tutãdis præeſſent:ſperandum ẽẽ ut iones a pſis rebellaſſe gaude-
rent. Ad hæc magiſtratus lacedæmonioꝝ cenſebant emporia nationũ græcaꝝ q̃ cũ me
dis ſenſiſſent eiectis incolis danda cum territorio ionibꝰ habitanda:athenienſes e cõtra-
rio ñ ẽẽ principatũ ioniæ ſummouẽdum:nec lacedæmõiis de ipſoꝝ colõiis cõſultãdum.
Et cum in hoc cõtenderẽt athenienſes libẽter eis ceſſere pelopõnẽſes atq; ita ſamios &
chios & leſbios ac cæteros ĩſulãos:q ſecũ militabãt ad ſocietatis fœdus adegerunt:data
acceptaq; fide cum iureiurãdo ſe ꝑmanſuros ĩ ſocietate:nec ab ea deſcituros hoc iureiu
rãdo accepto ad põtes ſoluẽdos nauigauerunt rati adhuc illos ĩtẽtos ſe ẽẽ ĩuẽturos. Et
Maſiſtes iſti qdẽ ĩ helleſpõtum nauigabãt. Ii uero barbari q ꝓfugerant ñ ita multi cum ad cacu-
mina mycales ꝑueniſſent:ſe ſardis recipiebãt. qui dum iter faciunt maſiſtes darii filius
Artayntes qui pugnæ male geſtæ affuerat cõuiciari artayntæ cũ aliis multis ꝓbris:tum uero diceẽ
Muliere ignauior illum mulieẽ fuiſſe ignauiorẽ:ita illã ꝓfecturã adminiſtraſſet:dignumq; oĩ malo ẽẽ qui
de regia domo male meritus ẽẽt. Apud pſas ſummo opprobrio datur audire ſe muliere
ẽẽ ignauiorẽ. Artayntes ubi multa audiit ĩdigne ferens:acinacẽ ĩ maſiſtem ſtringit ĩter
xenagoras animosus ficiendi auidus:quẽ irruentẽ cernens xenagoras praxilia uir halicarnaſſeus ut ſtabat a
tergo hoĩem medium accipit:ſublatum hũi allidit:interea atq; ſatellites Maſiſtis affuere.
Eo facto xenagoras & ipſius maſiſtis grãm iniit:& xerxis cuius fratrẽ ſeruaſſet. Quip-
pe ab eo ob hãc rẽ totius ciliciæ ꝓfectura dõatus ẽ. Nihil hoc ãplius ĩter uiã barbari ege
runt:ſardiſq; ꝑuenerunt ubi rex erat:& ex eo tpe quo ꝓlio nauali male geſto athẽis illuc
ꝓfugerat. Sardibus autem tunc agens adamabat uxorem maſiſtis:quæ & ipſa illic erat:
Ea cum potiri non poſſet neq; donis miſſitandis:neq; ui quam afferre nolebat fratris.
Dareus Maſiſtiis reſpectu:quæ res & mulierem retinebat probe gnaram non ſe coactum iri ui.
Ibi xerxes cætera ꝓhibitus huc euaſit ut filio ſuo dareo in matrimoniũ daret filiam hu

ius mulieris ac masistis.existimans si hoc fecisset cōmodius se illa potiturꝫ. Contracto
matrimonio aliisq; ex cōsuetudīe celebratis susa pfectus est. Eo postq̄ puenit: & uxorē da
reo domum duxit ita demū ab uxoris masistis amore cessauit adamata ex familiaritate
nurus masistis filia: cui nomē erat artayntæ. Q ua cū potiret̄ pcessu tpis res patefacta ē
hūc i modū. Amestris uxor xerxis amiculū qd ipsa texuerat atq; grāde atq; distinctū &
spectatu dignū uiro dōauit. Q uo ille delectatus: atq; amictus ad artayntā se cōfert. atq; Artaynta
ubi se oblectauit cū ea iussit a se petere mulierē q̄ optaret sibi fieri in remunerationē ob Amestris
sequi. Oīa. n. q̄ peteret ipetraturā. Ad hoc illa rn̄dens (debebat̄ .n. toti familiæ infortu
niū) dabis ne iquit mihi quicquid abs te petiero. Xerxes oīa alia potius eā petiturā ra
tus cū iureiurādo pmisit. Q ui postq̄ iurauit: mulier intrepide amictum poposcit. xer
xes enimuero recusare n̄ ob aliud q̄ quod uerteretur amestrin: ne sic illa rem q̄ agebatur
iampridē suspicata deprehenderet. Offerre ei & urbes: & imensam uim auri & copias
militū quib; nēo præter illā eēt præfecturus: Eximiū āt donū est apud psas exercitu do
nari. Verꝫ cū n̄ posset psuadere mulieri: amiculū dedit: Q uo dono illa supra modū læta
eo gestando gestiebat. Ameristris ubi mulierē habere amiculū sciuit: & rē gestam non
puellā cōcepit odium sed in illius matrē penes q̄ culpā: & q̄ huius rei auctorem eē crede
bat: exitiū machinat̄. obseruato itaq; tpe quo uir suus xerxes regalē istrueret cœnā q̄ cœ
na semel qd ānis eo die quo rex creatus ē instruebatur cœnæ nomē psice tycta græce te
lion. i. pfecta: in q̄ rex solū caput ornatur: Persasq; strenis donat. Hoc die obseruato ame Tyttacœ
stris a xerxe petiit ut se masistis uxor̄ donaret. xerxes id indignū factu nefariūq; arbitra na
ri uxorē germāi dono dari: eāq; insontē negocii illius cuius eā uxor sua eā flagitaret. Tan
dē huius pcibus euictus & instituto quo nefas ē regia cœna pposita orantē n̄ exorare
sultus admodū ānuit tradēsq; uxori ac iubēs facere: qd liberet germāo ad se accersito ita
inqt. Masista tu darii filius es: ideoq; mihi frater: pterea uir eximius: tn̄ cū ista muliere cū Masistes
qua cōtuberniū hēas noli hēre: in cuius locū dabo tibi filiā meā: cū q̄ cōtuberniū hēas.
Istā āt q̄ in matrimōio hēs (n̄ enī mihi uidetur hn̄da) missam facias. His uerbis stu
pefactus masistes dn̄e iquit q̄ tu mecū orationē hēs iportunā: qui uxorē ex q̄ liberi mi
hi sunt adolescētes & filiæ quaꝝ unā tu filio tuo duxisti uxorē: iubes me relinqre: quæ
mihi ē ex animi mei sn̄ia ut filiā tuā i matrionio ducā. Equidē rex & si magnifacio me di
gnari cōiugio filiæ tuæ: tn̄ neutrꝝ istoꝝ faciā. Tu uero qui nequaq̄ necesse hēs noli hoc
ad rei me cogere: alius nō inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ uxoris con
suetudine frui. Hæc ille cū rn̄disset: pcitus ira xerxes atqui iquit. Ita tecū masista agetur
ut neq; iā tibi filiā meā nuptū dē neq; tu cōsuetudine tuæ diutius fruaris: ut discas acci
pere oblata. Masistes his auditis extra abiit hactenus locutus domīe nōdū iteremisti.
Hoc interi tpe dū xerxes cū fratre colloquit̄: amestris accitis satellitib; xerxis uxorē ma Masistæ
sistæ excarnificat: mamillas præcidit: easq; canibus abiicit: præcidit nares: aures: labra: lin uxor lace
guā: atq; ita excarnificatā remittit domū. Haꝝ reꝝ cū nihil audisset masistes: metuēs tn̄ rata
aliquid sibi eē mali cursu se domum pripiebat. V bi uero mutilatā uxorē uidit cōfestim
inito cum liberis cōsilio abiit bactra cum illis & aliis quibusdam tanq̄ prouinciam bá
ctriam ad defectionē inducturus: & plurimum mali regi facturus qd̄ & cōtigisset (ut
mihi uidet̄) si occupasset ad bactrios & ad sacas ascendere. Et enim pses erat bactrioꝝ
a prouincialibusq; diligebatur: sed hæc cum perpetrarum xerxes audiens missis aduer
sus hominum copiis & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore xer
xis & nece Masistiæ hæc hactenus Graeci amycale pfecti hellespōtum uersus primum

Lecton circa lecton statioñe habuerũt a uentis ĩtercepti: Inde soluentes abydõn tenuerũt: pon
tesq̃ quorũ præcipue cã illuc ierant credẽtes se adhuc eos ĩtentos esse inuẽturos cũ rep
perissent solutos deliberabãt leutychidi & qui cũ eo erant lacedæmoniis uidebat̃ ĩ græ
ciã rederũdum: atheniẽsibꝰ ãt & eorũ duci xantippo illic manẽdũ: ut cherõnesũ tentarẽt
itaq̃ peloponnẽses qdẽ abiere. Athenienses uero abydo in cherõnesũ traiiciẽtes. Sestũ
obsidebãt. Huc postq̃ auditũ ẽ græcos in hellesponto adesse tãquã ad oẽm eius tractus
Cardia urbiũ ualidissimo muro p̃ditã cõuenerẽ cũ alii ex aliis circa oppidis: tũ ex cardia oebazus
artayctes uir perses qui arma e pontibus illuc cõportauerat. Tenebãt ãt id oppidũ ĩdigenæ. Aeo
Protesila les iunctis persis pariter & magna sociorum frequentia tyrannidem illius prouĩciæ ob
us tinebat xerxis prætor artayctes uir ille quidẽ persa: sed dirus tamen & facinorosus: qui
xerxem athenas tendentem ex eleunte circunuenit petitis Protesilai iphielo geniti pe
cuniis. Etenim est in eleunte chersonnesi Protesilai sepulcrum & ei phanum circum
iectum: ubi inerat ingens uis pecuniæ nec non phialæ aureæ argenteæ que & ars & ue
stis aliaq̃ donaria: quæ artayctes rege donante compilauit: his uerbis eum circũueniẽs
Here est hoc in loco domus uiri græci qui eum militum copiis terram tuam adortus
meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato ut discant alii nõ militare aduersus
regionẽ tuã. Hæc dicẽdo facile erat psuadere xerxi ut largiret̃ sibi domũ eius uiri de quo
nihil suspicabatur istũ ea sentire. Eniuero sentiebat artayctes protesilaũ in prouinciã re
gis militasse: q̃ꝛ uidelicet p̃sæ omnẽ asiã suã esse arbitrabãtur: & eius semp qui porit̃ re
gno. Hic postquã pecuniis ab rege donatus ẽ: eas ab eleunte ad seston exportauit: pha
nũq̃ seuit & coluit: & quotiens eleuntẽ pgebat: in adyto id est in tẽpli loco inaccesso cũ
mulieribus concũbebat. Tunc autẽ ab atheniẽsibꝰ obsidebatur nullis rebꝰ præparatis
quæ ptinerẽt ad tolerandã obsidionẽ. quam nõ expectauerat ex ĩprouiso a græcis inua
sus. Illi posteaquam sibi obsidẽtibus aduenerat autũnus grauari pegrinam a patria ex
peditionẽ quoniam murũ expugnare ñ possent. itaq̃ orare duces suos ut se illinc redu
cerẽt. Duces negare se prius id facturos q̃ aut murum expugnassent: aut ipsos republi
ca atheniẽsium accesisset. Adeo res illa eis cordi erat. At ii q̃ cum artaycte ĩtra muros erãt
in omnẽ adducti calamitatem adeo ut funibus lectorum elixis uescerentur: ubi iam ne
hæc quidem habebant ita sub noctem capesserunt fugam cũ alii persæ: tum Artayctes
& oeabazus delapsi a posteriori murorum parte: quæ præcipue destituta ab hostibus
erat. Postquam illuxit chersonitani e turribus rem indicauere atheniẽsibus: portasq̃ pa
tefecere. Atheniensium pleriq̃ fugiens persas persequentibus alii urbem tenuere. Oea
bazum in thraciam fuga elapsum thraces ab sinthii exceptum plestoro ĩdigenæ deo ri
Plestorus tu suo immolauerunt. Cæterum eius comites aliter ĩterfecerunt. Artayctes autem cũ
suis inita posterius fuga eum pauci essent sup ægos fluenta circumuenti cũ perdiu sese
defensassent: partim occubuerũt: partim uiui sunt capti. quos græci alligatos Sestũ du
xerunt interq̃ eos artayctem eum filio suo. Fertur a chersõnitanis uni eorum qui istos
asseruabant: dum carnem salsam torret: tale ostentũ extitisse offa illa salsuræ prius im
posita resiliit palpitauitq̃ quemadmodum pisces recens capti: q̃ua de re cum circunfusi
admirarentur. Artayctes ostentum ut uidit accito uiro qui salsuram coquebat hospes
ĩquit atheniẽses non est quod istud metuas ostentũ: quod nõ tua causa extitit sed mea:
Protesilao qui est apud eleuntem signum dãte qui mortuus ac sale cõditus habet a diis
potestatẽ eum a quo iniuriam excepit uexãdi. Hũc igitur ei donaria restituere ĩ animo
habeo præ pecuniis quidem quas e templo sustuli huius dei centum talenta pendã: p

mea uero ipsius salute ac filii ducenta. Hæc pollicens Xanthippũ atheniensium ducẽ nõ
psualit: nũ sua spõte animatum: tum ab eleuntiis exoratum: quo protesilaum ulciscerẽ-
tur ut hominẽ interimeret. Itaq̃ adductũ hunc in littus ĩ quo xerxes traiectũ iunxerat:
ut alii aiunt in tumulũ urbi madyto ĩminentẽ de pactis humi asseribus suspenderunt
filio eius ante patris oculos lapidibus obruto: His actis athenienses in græciã remeaue- Artayctes
runt portãtes tum alias pecunias: tũ uero arma pontium tãq̃ apd' tẽpla reposituri. Nec suspensus
aliud præterea quippiã gestum est p eum annũ. Huius artayctæ qui suspensus est auus
paternus fuit artẽbares: qui orationẽ quãdã habuit apud psas: q̃ orationẽ excipientes arrembares
psæ ad Cyrũ detulerunt in hæc uerba. Q uãdo quidẽ persis iuppiter principatum dedit
& ex uiris tibi Cyre Astyage deiecto agedum demigrãtes ex hac regiõe: quã & exiguã
habẽus & asperã optineãus meliorẽ aliã. Multæ sunt nobis cõfines urbes: multæ lon-
ginquæ. Q uaꝝ unã ĩcolẽtes efficiemur admirabiliores apd' plerosq̃. Decet ãt hoc eos
uiros facere q̃ possunt. Nã qñ facultas nobis præstabi' melior q̃ dũ multoꝝ hominũ
ĩperiũ habẽus & uniuersæ asiæ. Hac oratione audita cyrus haud quaq̃ admiratus iussit
eos illud facere sed ita ut iubẽdo admõeret se post hac pparatẽ nõ ad ĩperandũ aliis ãpli-
us: sed aliis parẽdũ. Natura. n. cõparatũ eẽ ut e mollibus regionibus molles uiri existãt: Molles uiri ex regionibus
neue ex eadẽ terra admirãdæ fruges & egregii bello uiri gignant'. Hac Cyri snia psæ su-
pati a sua destiterunt: præoptaruntq̃ exile solum incolentes imperare aliis: q̃ campestre
colentes aliis seruire.

Herodoti Halicarnasei Historiarum Libri Noni Et Vltimi Finis.

Ant. Mãcinellus Veliternus ad Reuerẽdum ædis Geminianæ Antistitẽ: Diuiq̃ Marci
Canonicũ Nicolaũ rubeũ Venetoꝝ decus: omniũq̃ bonaꝝ artiũ & uirtutis cultorem.

h Erodoti halicarnasei C Nicolae Rubee Venetoꝝ decus consilio pariter & lin-
gua præstans historiã Laurentio Vallensi latinis elegantissime litteris tra-
ditã ĩpressores Veneti & Romani magna ex pte corruperãt: Q ua de re An-
tonius Moretus Brixianus bonaꝝ litteraꝝ cultor cupiẽs illã fideliter impri-
mi: me adiit: me orauit: opus omne perlegerẽ accuratius. Perlegi quidẽ inuẽtũ est & de-
prauatum & diminutum locis q̃plurimis. Itaq̃ altero exẽplari collato emendata sunt fe-
re oĩa: Marginibusq̃ signata quæcunq̃ scitu dignissima: apposito etiã quo facilius inue-
niantur indice. Q uod itẽ in Strabonis Geographia nunc agimus: & ni Diodoro iam
egimus. Vbicunq̃ tñ Antistœchon reperiretur haud mihi sed ĩpressoribus ascribatur
Cũ exẽplariis emẽdatissimum dederĩ. Nec mirũ si qñq̃ littera p littera inuẽitur ob impri-
mendi difficultatẽ. Siq̃bus uero hæc oĩa grata fuerint: Tibi Nicolae Rubee præsidium
meum debebunt: Nisi eni ab Vrbe Venetias me pfectum domi tuæ C idq̃ Mantuão
hilario sacerdote q̃ optimo duce & auspice: ad te nãq̃ huius sæculi alterum Mecœnatẽ
ab eo deductus & cõmendatus fui C recæpisses: Nec ista nec alia mea q̃liacunq' passim
nunc aberentur. Tuæ igitur liberalitati: Tuæ grãæ: Tuis moribus: Tuæ benignitati debe-
bunt: quibuscunq̃ uigiliæ nostræ placuerint: Ego autem te semper ut numen uenerari
non desinam: Imitor quippe æthyopas illos qui eos a quibus beneficium acceperunt
pro deis habent. Viue: Valleq̃ Musarum hospes.

Registrum.

A a b c d dd e f g h i K l m n o p q r s t u x Omnes isti sunt terni. exceptis A qui est
duernus & dd quaternus.

Isocratis Oratio; et Herodoti Lib. 9.